Προγραμματική Περίοδος
2007 – 2013

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

Τίτλος: **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ**
Κωδικός Ε.Π.: **9**
CCI: **2007GR161PO008**

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ 4
1.1. Εισαγωγή 4
1.2. Κοινωνικο-οικονομική ανάλυση & διαρθρωτικοί δείκτες 6
1.3. Χωρική ανάλυση 70
1.4. Συνοπτική ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης ανά διοικητική Περιφέρεια 76
1.5. Ανάλυση SWOT 86
1.6. Προσδιορισμός των αναγκών της Μακεδονίας - Θράκης 95
1.7. Συνοπτική αποτίμηση επιτευγμάτων προηγούμενων περιόδων 97
1.8. Αποτελέσματα της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης 103

ΕΝΟΤΗΤΑ 2. Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2013 107
2.1. Διατύπωση του αναπτυξιακού οράματος της Μακεδονίας – Θράκης 107
2.2. Γενικοί στόχοι του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης 109
2.3. Διατύπωση των αξόνων προτεραιότητας του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης και συσχέτιση με τους γενικούς στόχους 116
2.4. Συνοπτική τεκμηρίωση της συνάφειας – συμβολής της Στρατηγικής του ΕΠ με εθνικές και ευρωπαϊκές προτεραιότητες 121
2.5. Χρηματοδοτικό σχήμα ΕΠ Μακεδονίας - Θράκης ανά κατηγορία παρέμβασης 132
2.6. Σύνοψη των πορισμάτων της εκ των προτέρων αξιολόγησης 135
2.7. Συνοπτική περιγραφή της διαδικασίας σχεδιασμού στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης 148
2.8. Προώθηση και ενσωμάτωση της ισότητας των φύλων και της ισότητας των ευκαιριών 149
2.9. Αειφόρος ανάπτυξη 151
2.10. Χωρικές προτεραιότητες της Στρατηγικής 153
2.11. Ενσωμάτωση των πορισμάτων της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης 158

ΕΝΟΤΗΤΑ 3. ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 168
3.1. Διάρθρωση και περιεχόμενο Αξόνων Προτεραιότητας 168
ΑΠ1: ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΚΜ 169
ΑΠ2: ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΔΜ 172
ΑΠ3: ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΜΘ 176
ΑΠ4: ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΠΚΜ 179
ΑΠ5: ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΠΔΜ 191
ΑΠ6: ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΠΑΜΘ 203
ΑΠ7: ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΣΤΗΝ ΠΚΜ 206
ΑΠ8: ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΣΤΗΝ ΠΔΜ 218
ΑΠ9: ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΜΘ 230
ΑΠ10.1: ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΚΜ - ΠΔΜ 240
ΑΠ10.2: ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΑΜΘ 242
3.2. Ρήτρα ευελιξίας του 10% ΕΚΤ/ΕΤΠΑ 244
3.3. Συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων με αυτές που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης(ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ) - Κριτήρια Διαχωρισμού των Παρεμβάσεων των Ταμείων με το ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ. 245
3.4. Συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων. 262

3.5. Συνάφεια -συμπληρωματικότητα με Προγράμματα Στόχου 3 «Ευρωπαϊκής Χωρικής Συνεργασίας» ... 262
3.6. Ειδικά θέματα ... 264

ΕΝΟΤΗΤΑ 4. ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ... 269
4.1. Αρχές και φορείς συντονισμού, διαχείρισης και ελέγχου ... 269
4.2. Παρακολούθηση ... 292
4.3. Αξιολόγηση ... 297
4.4. Πληροφόρηση και δημοσιότητα ... 302
4.5. Χρηματοδοτικές ροές ... 303
4.6. Ανταλλαγή ηλεκτρονικών δεδομένων ... 304
4.7. Διασφάλιση της εταιρικής σχέσης ... 305
4.8. Προαγωγή της ισότητας των δύο φύλων και διασφάλιση της αρχής της μη διάκρισης ... 305
4.9. Ρήτρα ευελιξίας ... 306
4.10. Ειδικά θέματα ... 307
4.11. Μέσα χρηματοοικονομικής τεχνικής ... 308
4.12. Έργα γέφυρες ... 308
4.13. Λοιπά θέματα ... 309

ΕΝΟΤΗΤΑ 5. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ... 311

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Δείκτες κορμού (Core Indicators)

ΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

1.1. Εισαγωγή

Οι γεωπολιτικές συνθήκες που διαμορφώνονται στην Νοτιοανατολική Ευρώπη στην αυγή του 21ου αιώνα και οι εντεινόμενες προκλήσεις για τη διατήρηση και βελτίωση της ευημερίας που απορρέουν από το άνοιγμα των αγορών παγκοσμίως και τη σημαντική κινητικότητα βασικών συντελεστών παραγωγής δημιουργούν νέα δεδομένα διαμόρφωσης αναπτυξιακής πολιτικής και συνθήκες αναγκαιότητας για ευρύτερα περιφερειακά σύνολα και δομές.

Επιγραμματικά, η νέα εποχή απαιτεί να αξιοποιηθεί και να κατοχυρωθεί ο ρόλος της Ελλάδας στην Ευρώπη των 27 κρατών μελών. Η θέση της Βόρειας Ελλάδας είναι εκ των πραγμάτων στρατηγική, ενώ με την ολοκλήρωση στο άμεσο μέλλον της νέας διεύρυνσης, η Ελλάδα, μέσω της Μακεδονίας και της Θράκης, θα αποκτήσει χερσαία σύνορα και θα συνδέεται και γεωγραφικά πλέον με την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθιστώντας τον βορειοελλαδικό χώρο δυναμικό γεωπολιτικό και οικονομικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής.

Παράλληλα, η παγκοσμιοποίηση και ιδίως η ανάπτυξη του εμπορίου συνεπάγονται την ανάγκη για μεταβολές στις παραγωγικές δομές των εθνικών και, κατ' επέκταση, των περιφερειακών οικονομιών. Είναι τώρα ακόμη πιο πιεστική η ανάγκη να ενισχυθεί η παραγωγή των κλάδων στους οποίους κάθε χωρικό υπο-σύνολο διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα. Αυτό συμβαίνει γιατί ο διεθνής ανταγωνισμός ασκεί πίεση στην κατεύθυνση μιας πιο αποτελεσματικής παραγωγικής δομής και της υιοθέτησης νέων τεχνολογιών και καινοτομιών. Η αναπτυξιακή πολιτική οφείλει εφεξής να διευκολύνει και όχι να καθυστερεί τις αναπόφευκτες προσαρμογές της παραγωγικής διάρθρωσης με τη στροφή προς τομείς συγκριτικού πλεονεκτήματος.

Η ενιαία αναπτυξιακή προσέγγιση του βορειοελλαδικού χώρου, η οποία περιλαμβάνει τις διοικητικές Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης (GR11), Κεντρικής Μακεδονίας (GR12) και Δυτικής Μακεδονίας (GR13), ανταποκρίνεται στην ανάγκη ύπαρξης ελάχιστης κρίσιμης μάζας σε επίπεδο εδαφικού, πληθυσμιακού, παραγωγικού, διοικητικού και τεχνολογικού δυναμικού ώστε να εδράζεται μια βιώσιμη στρατηγική περιφερειακής ανταγωνιστικότητας με ευοίωνες προοπτικές.

Ωστόσο η ευρύτερη περιοχή της Μακεδονίας – Θράκης απαρτίζεται από δύο διοικητικές περιφέρειες που ανήκουν στο στόχο σύγκλισης – phasing out (Κεντρική και Δυτική Μακεδονία) και μία περιφέρεια αμιγούς στόχου σύγκλισης (Ανατολική Μακεδονία – Θράκη). Το γεγονός αυτό επιφέρει διαφοροποιήσεις ως προς τις πηγές χορήγησης των κοινοτικών πόρων και συνεπώς ως προς τη στοχοθεσία κάθε διοικητικής περιφέρειας. Ειδικότερα, (α) για την Κεντρική και Δυτική Μακεδονία δεν προβλέπεται η διάθεση πόρων προερχόμενων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και χορηγούμενων μέσω των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, ενώ στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη οι παρεμβάσεις του ΕΤΠΑ θα υλοποιηθούν και μέσω Τομεακών Προγραμμάτων, (β) και στις τρεις διοικητικές περιφέρειες οι δράσεις που σχετίζονται με το ανθρώπινο δυναμικό και τη διακυβέρνηση και χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) υλοποιούνται κυρίως μέσω Τομεακών ΕΠ, (γ) και στις τρεις διοικητικές περιφέρειες οι δράσεις που σχετίζονται με την αγροτική ανάπτυξη και την αλιεία θα χρηματοδοτηθούν από τα αντίστοιχα Ταμεία και Προγράμματα που καταρτίζονται από Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και (δ) το Ταμείο Συνοχής θα χρηματοδοτήσει έργα μεταφορών και περιβάλλοντος.

Χάρτης 1: Η χωρική ενότητα της Μακεδονίας – Θράκης

1.2. Κοινωνικο-οικονομική ανάλυση & διαρθρωτικοί δείκτες

Επιγραμματικά, η Μακεδονία - Θράκη διαθέτει έντονα διαφοροποιημένο, υψηλής αισθητικής αξίας και πλούσιο φυσικό και δομημένο περιβάλλον, σχετικά ισόρροπη παραγωγική διάρθρωση με σημαντική παρουσία όλων των τομέων της οικονομίας, αξιόλογες υποδομές και διεθνείς συνδέσεις (π.χ. οδικές, αεροπορικές, θαλάσσιες), ευνοϊκή γεωγραφική θέση με κοινά σύνορα με τέσσερις Βαλκανικές χώρες και σε μικρή απόσταση από τις υπόλοιπες αναδυόμενες αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, μεγάλες ενεργειακές και σχετικά μεγάλες βιομηχανικές μονάδες με σημαντική παρουσία κεφαλαιουχικών και ενδιάμεσων κλάδων, εύφορες πεδιάδες με πλούσιο υδατικό δυναμικό και ποικιλομορφία στην αγροτική παραγωγή, σημαντικούς και διαφοροποιημένους τουριστικούς πόρους, σημαντικά ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σημαντικά ερευνητικά κέντρα. Ειδικότερα, ο συνολικός οικονομικός χώρος της Μακεδονίας – Θράκης καταλαμβάνει το 32,3% του εδάφους της συνολικής ελληνικής επικράτειας, κατοικείται από το 25,39% του πληθυσμού της χώρας και παράγει το 23,66% του εθνικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος[1].

Ακολούθως παρατίθενται τα στοιχεία που αφορούν την συγκριτική επίδοση της Μακεδονίας - Θράκης, της Ελλάδας και της Ε.Ε. (Ε.Ε.-25=100) ανά Διαρθρωτικό Δείκτη με βάση τα πλέον επίκαιρα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία της EUROSTAT (βάση δεδομένων New Cronos).

Διαρθρωτικοί Δείκτες για τη Μακεδονία - Θράκη

ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ (έτος)	ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ		
	Μακεδονία - Θράκη	Ελλάδα	ΕΕ-25
– ΑΕΠ κατά κεφαλήν σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (2003)	75,4	81,1	100
– Παραγωγικότητα της εργασίας ανά απασχολούμενο (2002, ΑΕΠ σε ΜΑΔ / απασχολούμενο)	85,3	84,5	100
– Συνολικό ποσοστό απασχόλησης (2004)	54,8	59,4	63,1
– Ποσοστό απασχόλησης εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (2004)	38,4	39,4	40,9
– Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (2003)	56,4	55,04	45,1
– Επίπεδο εκπαίδευσης νέων (2003)	58,1	61,97	76,5
– Συμμετοχή στη δια βίου μάθηση (2003)	2,88	2,85	9,2
– Δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη ως % του ΑΕΠ (2001)	0,39	0,64	1,93
– Ακαθάριστες πάγιες επενδύσεις στη μεταποίηση ως % του ΑΕΠ (1999)	1,47	1,45	-
– Ενεργειακή ένταση της οικονομίας (1996)	35,2	36,2	-
– Αξία απεσταλθέντων εμπορευμάτων ως % ΑΕΠ (2001)	5,53	3,98	-
– Ποσοστό πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας πριν τις κοινωνικές παροχές (2003)	26,3	21,1	15

[1] Στοιχεία ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές (σε ΜΑΔ), EUROSTAT.

1.2.1. Ελκυστικότητα της Μακεδονίας - Θράκης

Η ελκυστικότητα της Μακεδονίας – Θράκης παρουσιάζεται ακολούθως σε συνάρτηση με τα κοινωνικο-οικονομικά μεγέθη, το επίπεδο των βασικών υποδομών και δραστηριοποίησης της παραγωγικής βάσης της περιοχής συνολικά.

1.2.1.1. Πληθυσμός – Δημογραφικά Μεγέθη

Ο Πίνακας 1 (βλ. επομένη σελίδα) παρουσιάζει τη διαχρονική μεταβολή του πληθυσμού της Μακεδονίας – Θράκης για τα έτη 2001 – 2005. Το ποσοστό του πληθυσμού της περιοχής σε σχέση με τον συνολικό πληθυσμό της χώρας για την συγκεκριμένη περίοδο παραμένει σταθερό. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της ενιαίας Περιφέρειας συγκεντρώνεται στην Κεντρική Μακεδονία (17,25% στο σύνολο της χώρας).

Συγκρινόμενη ως ενιαία Περιφέρεια με τις Περιφέρειες της ΕΕ-15, βρίσκεται στο άνω όριο του μέσου πληθυσμιακού τους μεγέθους, χωρίς να έχει όμως το αντίστοιχο με το μέσο οικονομικό μέγεθος. Συγκρινόμενη ειδικότερα με τις Περιφέρειες των 10 νέων κρατών – μελών στα πλαίσια της 5ης Διεύρυνσης (2004) της Ε.Ε., τοποθετείται στο άνω όριο του μέσου πληθυσμιακού και με ανώτερο ή συγκρίσιμο οικονομικό μέγεθος.

Η Μακεδονία – Θράκη αποτελεί την πλέον πυκνοκατοικημένη και αστικοποιημένη περιοχή της Ελλάδας μετά την Αττική, με εμφανείς τάσεις περαιτέρω πληθυσμιακής συγκέντρωσης στις ήδη πυκνοκατοικημένες περιοχές, με συνέπεια να δημιουργείται ένας κύκλος αλληλεπιδράσεων που έχει θετικές και αρνητικές επιπτώσεις. Στις μεν θετικές περιλαμβάνονται οι μεγαλύτερες - εξαιτίας του έντονου αστικού χαρακτήρα τους - δυνατότητες ανάπτυξης δραστηριοτήτων του δευτερογενή ή και τριτογενή τομέα της οικονομίας, οι οποίοι λόγω της εντατικότερης χρήσης του κεφαλαίου και της τεχνολογίας συσχετίζονται με υψηλό επίπεδο ανάπτυξης, στις δε αρνητικές περιλαμβάνονται η συρρίκνωση δραστηριοτήτων και η μείωση παραγωγικότητας σε περιοχές στις οποίες το φαινόμενο της «ερήμωσης» της υπαίθρου λαμβάνει σημαντικές διαστάσεις, ενώ τα προβλήματα εκτείνονται και στον αστικό χώρο αφού δημιουργούνται συνθήκες επιβάρυνσης των πάσης φύσεων δημόσιων υποδομών καθώς και ενσωμάτωσης νέων ομάδων στον παραγωγικό και αστικό ιστό τους. Από την άποψη αυτή, βασική ανάγκη σε επίπεδο Μείζονος Περιφέρειας είναι, κατ' αρχήν, η άμβλυνση του φαινομένου και των αρνητικών επιπτώσεων της «ερήμωσης» και, δεύτερον, η προληπτική μέριμνα για την αντιμετώπιση της φόρτισης του αστικού ιστού.

Με βάση τις καταγεγραμμένες δημογραφικές τάσεις διενεργείται προβολή του πληθυσμιακού μεγέθους της Μακεδονίας – Θράκης ως το 2030, καθώς και ανάλυση κρίσιμων συντελεστών της αναμενόμενης πληθυσμιακής μεταβολής, όπως είναι η εξέλιξη της ηλικιακής σύνθεσης του γενικού πληθυσμού και του μεταναστευτικού ρεύματος, με σκοπό την έγκαιρη διάγνωση των συντελούμενων αλλαγών και τη μακρόπνοη σχεδίαση μέτρων πρόνοιας και κοινωνικής πολιτικής σε αντιστάθμισμα των επιπτώσεων της διαδικασίας οικονομικής και κοινωνικής μετάβασης σε ένα νέο δημογραφικό πρότυπο σε περιφερειακό επίπεδο (βλ. Πίνακα 2, επόμενη σελίδα).

Το αποτέλεσμα του συνδυασμού αρνητικών ρυθμών φυσικής αύξησης και αυξανόμενης μεταναστευτικής κίνησης, κυρίως εισροών από το εξωτερικό, καταγράφεται στους σχετικά χαμηλούς, αλλά αυξητικούς ρυθμούς πληθυσμιακής μεταβολής που προβλέπονται για περίπου μια δεκαπενταετία (ως το 2030-1) στη Μακεδονία – Θράκη, φαινόμενο άλλωστε γενικευμένο στη χώρα σύμφωνα με τις δημογραφικές προβλέψεις. Ωστόσο, η παραπάνω τάση οφείλεται μόνο στην προβλεπόμενη αύξηση του πληθυσμού στη Κεντρική Μακεδονία, ενώ για τις άλλες δύο διοικητικές Περιφέρειες που συγκροτούν την Μακεδονία – Θράκη προβλέπεται αρνητική πληθυσμιακή μεταβολή κυρίως λόγω της αδυναμίας του μεταναστευτικής ρεύματος να αντισταθμίσει την υπογεννητικότητα. Διαφαίνεται, επομένως, αφενός μεν η ανάγκη στρατηγικού σχεδιασμού ανάπτυξης των βασικών υποδομών με έμφαση στη Κεντρική Μακεδονία ώστε να αντιμετωπισθεί επαρκώς ο αυξανόμενος

φόρτος λόγω της πληθυσμιακής μεγέθυνσης, αφετέρου δε η ανάγκη λήψης μέτρων συγκράτησης του υφιστάμενου ή/και προσέλκυσης νέου πληθυσμού στις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Προβλέπεται, επίσης, επιτάχυνση της πληθυσμιακής γήρανσης, φαινόμενο γενικευμένο στις τρεις Περιφέρειες που συγκροτούν τη Μακεδονία – Θράκη αλλά και τη χώρα συνολικά, με συνέπεια την αυξανόμενη επιβάρυνση των τοπικών υποδομών υγείας και κοινωνικής μέριμνας ηλικιωμένων.

Πίνακας 1: Πληθυσμός Μακεδονίας – Θράκης, 2001 – 2005

Περιοχή	2001	*% στο σύνολο χώρας*	2002	*% στο σύνολο χώρας*	2003	*% στο σύνολο χώρας*	2004	*% στο σύνολο χώρας*	2005	*% στο σύνολο χώρας*
Ελλάδα	10.931.206	*100,00%*	10.968.708	*100,00%*	11.006.377	*100,00%*	11.040.650	*100,00%*	11.082.751	*100,00%*
Μακεδονία-Θράκη	**2.776.624**	***25,40%***	**2.789.844**	***25,43%***	**2.803.079**	***25,47%***	**2.809.332**	***25,45%***	**2.813.863**	***25,39%***
Αν. Μακεδονία- Θράκη	607.035	*5,55%*	606.633	*5,53%*	606.319	*5,51%*	605.565	*5,48%*	607.847	*5,48%*
Κεντρική Μακεδονία	1.875.258	*17,16%*	1.888.631	*17,22%*	1.901.930	*17,28%*	1.909.297	*17,29%*	1.911.508	*17,25%*
Δυτική Μακεδονία	294.331	*2,69%*	294.580	*2,69%*	294.830	*2,68%*	294.470	*2,67%*	294.508	*2,66%*

Πηγή: Eurostat & ιδία επεξεργασία

Πίνακας 2: Δημογραφικά Μεγέθη Μακεδονίας – Θράκης, Προβλέψεις 2004 – 2030

		Ελλάδα	Μακεδονία-Θράκη	Αν. Μακεδονία-Θράκη	Κεντρική Μακεδονία	Δυτική Μακεδονία
Γενικός Πληθυσμός ('000)	2004	11041	2809	606	1909	294
	2015	11390	2898	580	2028	290
	2030	11316	2875	543	2053	279
Πληθυσμός άνω των 65 ετών ('000)	2004	1971	479	118	333	58
	2015	2271	576	114	403	59
	2030	2780	673	113	495	65
Δείκτης εξάρτησης ηλικιωμένων	2004	26,4%	27,0%	29,6%	25,7%	30,6%
	2015	30,3%	30,3%	29,7%	30,4%	30,8%
	2030	39,1%	36,8%	31,3%	38,3%	36,9%
Προβλεπόμενα Αδρά Ποσοστά (‰) για τη περίοδο 2004-2031 (Χ 1000)						
Γεννητικότητας		8,8	9,1	8,8	9,1	9,2
Θνησιμότητας		11,4	11,5	11,7	11,4	11,7
Φυσικής Μεταβολής		**-2,6**	**-2,4**	**-2,9**	**-2,3**	**-2,5**
Εξωτερικής μετανάστευσης		3,5	2,3	-7,3	5,2	1,0
Εσωτερικής μετανάστευσης		0,0	1,0	6,1	-0,3	-0,6
Μεταναστευτικό ισοζύγιο		**3,5**	**3,2**	**-1,2**	**4,9**	**0,5**
Αύξηση		**0,8**	**0,9**	**-4,1**	**2,7**	**-2,0**

Πηγή: Eurostat, "Long-term population projections at regional level," *Statistics in Focus* 28, 2007 & ιδία επεξεργασία

1.2.1.2. Εγνατία Οδός

Το οδικό δίκτυο της Μακεδονίας - Θράκης χαρακτηρίζεται από δύο μεγάλου μήκους αυτοκινητόδρομους (ΠΑΘΕ, Εγνατία οδός), οι οποίοι οδηγούν στις πύλες της χώρας (Εύζωνοι-ΠΓΔΜ, Προμαχώνας-Βουλγαρία). Οι διαπεριφερειακές συνδέσεις (Ανατολική Μακεδονία Θράκη, Δυτική Μακεδονία και Θεσσαλία) συντελούνται επίσης με τους παραπάνω αυτοκινητόδρομους.

Το οδικό έργο της Εγνατίας οδού κατασκευάζεται από την "ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε.", η οποία ιδρύθηκε το 1995 κατ΄ εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 5 του Ν. 2229/94, για τη μελέτη, επίβλεψη, κατασκευή, συντήρηση, εξοπλισμό και εκμετάλλευση του έργου της Εγνατίας οδού, των οδικών αξόνων που την εξυπηρετούν καθώς και άλλων έργων εντός ή εκτός της ελληνικής επικράτειας.

Η Εγνατία Οδός εκτείνεται από την Ηγουμενίτσα έως τους Κήπους στα ελληνοτουρκικά σύνορα και έχει συνολικό μήκος 680 χλμ. Η μελέτη προβλέπει κατασκευή κλειστού αυτοκινητόδρομου διεθνών προδιαγραφών με δυο κλάδους κυκλοφορίας και κεντρική διαχωριστική νησίδα, συνολικού πλάτους 24,5 μ ή 22,0 μ σε ορισμένα δυσχερή τμήματα. Κάθε κλάδος έχει δυο λωρίδες κυκλοφορίας και μια λωρίδα έκτακτης ανάγκης (ΛΕΑ) (εξαιρείται η εξωτερική περιφερειακή Θεσσαλονίκης η οποία αποτελείται από τρεις λωρίδες κυκλοφορίας και μία λωρίδα έκτακτης ανάγκης ανά κλάδο). Η οδός περιλαμβάνει α) πολλές και μεγάλες δίδυμες γέφυρες που καλύπτουν 40 χλμ. αυτοκινητοδρόμου (80 χλμ. μονού κλάδου), β) μεγάλο αριθμό δίδυμων σηράγγων που καλύπτουν περισσότερα από 49 χλμ. αυτοκινητοδρόμου (98 χλμ. μονού κλάδου) και γ) 50 ανισόπεδους κόμβους, 350 άνω και κάτω διαβάσεις και 720 χλμ. βοηθητικές οδούς εξυπηρέτησης[2].

[2] ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Εγνατία Οδός ενώνει τα μεγάλα βιομηχανικά κέντρα της Δύσης με την Ανατολή. Ως συλλεκτήρια οδός των Πανευρωπαϊκών Διαδρόμων IV (Βιέννη-Θεσ/νίκη), IX (Ελσίνκι-Αλεξανδρούπολη) και X (Βερολίνο-Θεσ/νίκη) που οδεύουν από Βορρά προς Νότο, αποκτά μεγάλη γεω-στρατηγική σημασία για τα Βαλκάνια και την Νοτιοανατολική Ευρώπη. Σε εθνικό επίπεδο είναι σαφές ότι έχει αποφασιστική επίδραση για την κοινωνικοοικονομική και πολιτισμική ανάπτυξη όλης της Βόρειας Ελλάδας και γενικότερα του ελληνικού χώρου. Ενδεικτικά για τη σημασία στη μεταβολή των χωρικών αποστάσεων σημειώνεται ότι η χρονοαπόσταση Ηγουμενίτσα – Κήποι θα μειωθεί από 11,5 ώρες σε 6,5 περίπου ώρες.

Για την κατασκευή του το έργο έχει να αντιμετωπίσει τις σοβαρές τεχνικές, περιβαλλοντικές και θεσμικές δυσκολίες, λόγω της διέλευσης της οδού από ιδιαίτερα δυσχερές γεωλογικό ανάγλυφο, οικολογικά ευαίσθητες περιοχές και εκτεταμένο αριθμό περιοχών με αρχαιολογικούς χώρους. Η πρόοδος του έργου φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 3: Η πρόοδος του έργου της Εγνατίας Οδού

Εικόνα προόδου των έργων στο σύνολο του Άξονα	**Μήκος σε Km**	**Συνολικό Κόστος (εκ.€ με ΦΠΑ)**
Τμήμα **κατασκευασμένο πριν το 1994 (κοινό τμήμα με ΠΑΘΕ)**	25	
Έργα μετά το 1997 - Ευθύνης ΕΟΑΕ (Πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο από 2ο και 3ο ΚΠΣ) • Ολοκληρώθηκαν και **δόθηκαν στην κυκλοφορία (Νοέμβριος 2006)**	446	2.880,00
• **Υπό κατασκευή** (**Ολοκληρώνονται και παραδίδονται** εντός του 2006)	34	3.020,00
• Άλλα τμήματα **υπό κατασκευή**	165	
ΣΥΝΟΛΟ ΑΞΟΝΑ	**670**	**5.900,00**

Πηγή: Παρατηρητήριο Εγνατίας Οδού, [http://observatory.egnatia.gr]

Πίνακας 4: Νέα τμήματα σε κυκλοφορία 2000-2006

ΝΕΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΣΕ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ 2000- 2006	
Τμήμα	**Χιλιόμετρα**
Ηγουμενίτσα - Νεοχώρι	23 χλμ.
Ελευθεροχώρι - Τύρια (Σελλοί)	18 χλμ.
Σήραγγα Δωδώνης - Πεδινή	8 χλμ.
Περιστέρι - Μέτσοβο	9 χλμ.
Γρεβενά - Πολύμυλος	62 χλμ.
Πολύμυλος - Βέροια (Διάβαση Καστανιάς)	26 χλμ.
Βέροια - Κλειδί	35 χλμ.
Εξωτερική Περιφερειακή Θεσσαλονίκης (Κ1-Κ4)	18 χλμ.
Δερβένι - Νυμφόπετρα	33 χλμ.
Νυμφόπετρα - Μεγάλη Βόλβη	8 χλμ.
Α/Κ Ρεντίνας - Α/Κ Ασπροβάλτας	10 χλμ.
Ασπροβάλτα - Στρυμόνας	22 χλμ.
Αγ. Ανδρέας - ΄Ασπρα Χώματα (Παράκαμψη Καβάλας)	26 χλμ.
΄Ασπρα Χώματα - Χρυσούπολη	19 χλμ.
Βανιάνο - Μέστη	78 χλμ.
Μάκρη - Κήποι	51 χλμ.
ΣΥΝΟΛΟ	**446 χλμ.**

Πηγή: Παρατηρητήριο Εγνατίας Οδού, [http://observatory.egnatia.gr]

Κατά τη διάρκεια του έτους 2006 προβλέπεται να δοθούν σε κυκλοφορία άλλα 34 χλμ. νέου αυτοκινητοδρόμου. Επίσης, 165 χλμ. είναι υπό κατασκευή και θα δοθούν σταδιακά σε κυκλοφορία εντός του πλαισίου του Γ' ΚΠΣ. Γεωγραφικά τα 165 χλμ. κατανέμονται ως εξής:

Πίνακας 5: Γεωγραφική κατανομή νέων τμημάτων σε κυκλοφορία μέχρι το τέλος του Γ΄ ΚΠΣ

Περιφέρεια	**Χιλιόμετρα**
Ήπειρος	48 χλμ
Δυτική Μακεδονία	31 χλμ
Κεντρική Μακεδονία	14 χλμ
Ανατολική Μακεδονία-Θράκη	72 χλμ
ΣΥΝΟΛΟ	**165 χλμ.**

Πηγή: Παρατηρητήριο Εγνατίας Οδού, [http://observatory.egnatia.gr]

Τα τμήματα αυτά κατασκευάζονται μέσω 19 εργολαβιών, με προϋπολογισμό δημοπράτησης 2.098 εκατ. Ευρώ.

Η Εγνατία Οδός τροφοδοτείται από 9 κάθετους άξονες που τη συνδέουν με 5 λιμάνια και 6 αεροδρόμια. Τέσσερις από τους άξονες αυτούς, αποτελούν συνέχεια Πανευρωπαϊκών Διαδρόμων. Οι κάθετοι άξονες είναι :

- Ιωάννινα – Κακαβιά (Αλβανία – Διευρωπαϊκός Άξονας)
- Σιάτιστα – Κρυσταλλοπηγή (Αλβανία – Διευρωπαϊκός Άξονας)
- Κοζάνη – Φλώρινα – Νίκη (FYROM – Πανευρωπαϊκός Διάδρομος X)
- Θεσσαλονίκη – Εύζωνοι (FYROM – Πανευρωπαϊκός Διάδρομος XI)
- Θεσσαλονίκη–Σέρρες– Προμαχών (Βουλγαρία – Πανευρωπαϊκός Διάδρομος IV)
- Δράμα – Νευροκόπι – Εξοχή (Βουλγαρία)
- Ξάνθη – Εχίνος (Βουλγαρία)
- Κομοτηνή – Νυμφαία (Βουλγαρία)
- Αρδάνιο – Ορμένιο (Βουλγαρία – Πανευρωπαϊκός Διάδρομος IX)

Η εταιρεία ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε έχει αναλάβει, παράλληλα με τον κύριο άξονα, τη διαχείριση της μελέτης και της κατασκευής των τριών βασικών καθέτων αξόνων οι οποίοι αποτελούν τμήματα του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών. Το συνολικό κόστος για την ολοκλήρωση των τριών αυτών αξόνων εκτιμάται ότι θα ανέλθει περίπου σε 800 Μ€. Η εξασφαλισμένη χρηματοδότηση ανέρχεται σε 410Μ€. Συγκεκριμένα, πρόκειται για τους άξονες:

- Σιάτιστα – Κρυσταλλοπηγή Σύνδεση με Αλβανία συνολικού μήκους 80 χλμ.
- Θεσ/νίκη-Σέρρες-Προμαχών Σύνδεση με Βουλγαρία συνολικού μήκους 96 χλμ.
- Αρδάνιο - Ορμένιο Σύνδεση με Βουλγαρία συνολικού μήκους 124 χλμ.

1.2.1.3. Σιδηροδρομικό δίκτυο

Η σιδηροδρομική σύνδεση της Μακεδονίας – Θράκης με την υπόλοιπη χώρα και τα Βαλκάνια πραγματοποιείται με κόμβο τη Θεσσαλονίκη και μέσω Ειδομένης-ΠΓΔΜ, Προμαχώνα-Βουλγαρία, Ορμένιου–Βουλγαρία. Ωστόσο, η σιδηροδρομική σύνδεση της Δυτικής Μακεδονίας και της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης εμφανίζεται ανεπαρκής, καθώς η μεν πρώτη εξυπηρετείται με δευτερεύοντα σε σημασία κλάδο του εθνικού δικτύου, η δε δεύτερη εμφανίζει σχεδόν κυκλική (μέσω Δοϊράνης)

διαδρομή, με αποτέλεσμα η απόσταση των αστικών κέντρων μέσω του σιδηροδρομικού δικτύου να είναι μεγαλύτερη από ότι μέσω του οδικού[3].

Η χάραξη της γραμμής, τα προβλήματα υποδομής και εξοπλισμού και οι αυξημένες χρονοαποστάσεις, καθιστούν γενικά προβληματική την εξυπηρέτηση επιβατών και τη διακίνηση εμπορευμάτων. Με την ολοκλήρωση των μεγάλων οδικών έργων και της Εγνατίας Οδού, θα πρέπει να εξεταστεί η επέκταση και αναβάθμιση του σιδηροδρομικού δικτύου της περιοχής για την ανάπτυξη κύρια συνδυασμένων ή πολύτροπων μεταφορών και τη βελτίωση της προσπελασιμότητας της, σύμφωνα και με τον ευρύτερο εθνικό σχεδιασμό.

Επιγραμματικά, τα έργα που έχουν ολοκληρωθεί από το 1997 έως σήμερα είναι τα εξής[4]:

- Νέα διπλή σιδηροδρομική γραμμή υψηλών ταχυτήτων συνολικού μήκους 35 χλμ. στο τμήμα Ευαγγελισμού – Λεπτοκαρυάς του άξονα Αθήνα – Θεσσαλονίκη. Η νέα αυτή γραμμή διαθέτει τα γεωμετρικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά για κίνηση συρμών με υψηλές ταχύτητες, της τάξεως των 200 χλμ./ώρα, ενώ έχει μελετηθεί για ανάπτυξη ταχύτητας έως 250 χλμ./ώρα, συντομεύοντας έτσι το χρόνο διαδρομής από Αθήνα προς Θεσσαλονίκη κατά 20΄ και εξασφαλίζοντας ασφάλεια στην κίνηση οχημάτων και πεζών με την χρήση των νέων υπόγειων ή υπέργειων διαβάσεων που κατασκευάστηκαν.
- Νέα διπλή σιδηροδρομική γραμμή υψηλών ταχυτήτων συνολικού μήκους 30 χλμ. στο τμήμα Κατερίνη – Αιγίνιο, που περιλαμβάνει την σήραγγα Μεθώνης μήκους 747 μ. Με την νέα γραμμή, συντομεύτηκε ο χρόνος διαδρομής από Αθήνα προς Θεσσαλονίκη κατά 15΄.
- Τρεις νέοι σιδηροδρομικοί σταθμοί στους Ν. Πόρους, Λιτόχωρο, Αιγίνιο, ενώ έγιναν εργασίες ανακαίνισης σε ακόμη σε ακόμη τρεις στην Ραψάνη, Λεπτοκαρυά, Ν. Φιλαδέλφεια.
- Δύο νέα αμαξοστάσια στην Θεσσαλονίκη, ένα για συντήρηση Ηλεκτραμαξών και ένα για την εξυπηρέτηση συρμών INTERCITY.
- Νέα διπλή σιδηροδρομική γραμμή υψηλών ταχυτήτων συνολικού μήκους 6χλμ στην περιοχή του ποταμού Αξιού που περιλαμβάνει την σιδηροδρομική γέφυρα Αξιού ποταμού, μήκους 659 μ. και του Βαρδαρόβαση ποταμού μήκους 150 μ.
- Νέα μονή σιδηροδρομική γραμμή μήκους 6 χλμ. που περιλαμβάνει την σιδηροδρομική γέφυρα του Γαλλικού ποταμού μήκους 233 μ.
- Νέα μονή σιδηροδρομική γραμμή μήκους 5χλμ. που περιλαμβάνει την σιδηροδρομική γέφυρα του Στρυμώνα ποταμού μήκους 360 μ.
- Ανακαίνιση γραμμών συνολικού μήκους 19 χλμ. μεταξύ Σερρών – Δράμας, 15,8 χλμ. μεταξύ Τοξοτών – Ξάνθης, 9 χλμ. στην περιοχή της Κομοτηνής και 3 χλμ. στην περιοχή Ξάνθης
- Συνολικά 33 άνω ή κάτω διαβάσεις και οδικές γέφυρες στα τμήματα Ευαγγελισμός – Λεπτοκαρυά και Λεπτοκαρυά Θεσσαλονίκη καταργώντας έτσι υφιστάμενες ισόπεδες διαβάσεις και διοχετεύοντας την κυκλοφορία σε νέες που κατασκευάστηκαν.
- Σηματοδότηση στο τμήμα Λάρισα-Ευαγγελισμός. Έχει κατασκευασθεί και βρίσκεται σε κανονική λειτουργία από 18/11/02, αμφίδρομη φωτεινή σηματοδότηση διπλής κατεύθυνσης. Η τηλεδιοίκηση του τμήματος έχει τεθεί σε δοκιμαστική λειτουργία από 07/11/02.
- Σηματοδότηση στο τμήμα Ευαγγελισμός- Λεπτοκαρυά. Έχει εγκατασταθεί το μεγαλύτερο μέρος του εξοπλισμού στο τμήμα Ευαγγελισμός-Ν.Πόροι και απομένει η συμβασιοποίηση των

[3] Ενδεικτικά, η Κομοτηνή απέχει σιδηροδρομικώς από τη Θεσσαλονίκη 375 χλμ. έναντι μόλις 260 χλμ. οδικώς.
[4] ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης

υπολειπόμενων εργασιών, συμπεριλαμβανομένου του τμήματος Νέοι Πόροι-Λεπτοκαρυά με τους ακραίους σιδηροδρομικούς σταθμούς.

- Σηματοδότηση στο τμήμα Λεπτοκαρυά - Πλατύ. Η σηματοδότηση του τμήματος Λεπτοκαρυά – Αιγίνιο έχει παραληφθεί διοικητικά από τον ΟΣΕ και έχει τεθεί σε κανονική χρήση από 18/10/2002. Η τηλεδιοίκηση του τμήματος Λεπτοκαρυά-Πλατύ έχει τεθεί σε δοκιμαστική λειτουργία από 07/11/2002. Ο εξοπλισμός γραμμής του Σ.Σ. Λεπτοκαρυάς έχει προσωρινά αποξηλωθεί, προκειμένου να επιτρέψει την εκτέλεση εργασιών της Επιδομής του Σταθμού.
- Μεταφορά και προσαρμογή του συστήματος Σηματοδότησης, Τηλεδιοίκησης και Τηλεπικοινωνιών στη νέα Παραλλαγή Αξιού και στον κλάδο σύνδεσης της Ενωτικής Γραμμής Αξιού-Γέφυρας (Αρ. Συμβ. 403/03).

Όλα τα ανωτέρω έργα συγχρηματοδοτήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Α΄ & Β΄ Ταμεία Συνοχής, Β΄ ΚΠΣ), το δε κόστος τους ανήλθε στο ποσό των 613 εκ. Ευρώ περίπου.

Επίσης, στο τμήμα ΠΕΙΡΑΙΩΣ - ΑΘΗΝΩΝ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (ΤΧ1) κατασκευάζεται σύστημα ηλεκτροκίνησης με εγκατάσταση εναέριας γραμμής επαφής στη νέα διπλή Σιδηροδρομική Γραμμή, στα τμήματα Αχαρνών-Τιθορέας και Δομοκού-Θεσσαλονίκης (μήκους 369 χλμ. περίπου), καθώς και κατασκευή εγκαταστάσεων 10 Υποσταθμών Έλξης, με συνολικό προβλεπόμενο κόστος 131,94 εκ. Ευρώ.

Τέλος γίνονται οι απαιτούμενες εργασίες για την κατασκευή της υποδομής και επιδομής της Ενωτικής Γραμμής Αξιού, συνολικού προβλεπόμενου κόστου 7,3 εκ. Ευρώ.

1.2.1.4. Λιμενικές υποδομές

Η Μακεδονία – Θράκη διαθέτει τρία μεγάλα λιμάνια, της Θεσσαλονίκης, της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης και επτά μικρότερα (Σταυρού, Πόρτο – Λάγους, Κεραμωτής, Ελευθερών, Θάσου, Λιμεναρίων Θάσου, Καμαριώτισσας Σαμοθράκης). Επίσης, εντοπίζονται αρκετοί Λιμένες Σκαφών Αναψυχής, οι οποίοι συνυπάρχουν πολλές φορές με Λιμένες Αλιευτικών Σκαφών (Πλαταμώνα, Κατερίνης, Πύδνας, Γρίτσας Λιτοχώρου, Ν. Μουδανιών, Όρμου Παναγιάς κ.α.).

Σύμφωνα με στοιχεία του Οργανισμού Λιμένος Θεσσαλονίκης (ΟΛΘ), από το λιμάνι της Θεσσαλονίκης διακινείται φορτίο που αντιστοιχεί στο 6% του ΑΕΠ ή περίπου στο 40% του Ακαθάριστου Προϊόντος της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Σε ετήσια βάση διακινούνται περί τα 15.000.000 τόνους φορτίων, εκ των οποίων περίπου 7.000.000 τόνοι είναι το γενικό φορτίο και τα 8.000.000 τόνοι υγρά καύσιμα, καταπλέουν περίπου 3.500 πλοία, μεταφέρονται περισσότεροι από 200.000 επιβάτες (από 50.000 επιβάτες που εξυπηρετούνταν το 1987) και φορτο-εκφορτώνονται πάνω από 250.000 TEUs (container units).

Η ελευθέρα ζώνη του λιμανιού της Θεσσαλονίκης αποτελεί από την 1^{η} Μαίου 1995 μια από τις 27 Ελεύθερες Ζώνες που λειτουργούν στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το καθεστώς λειτουργίας της, προσαρμοσμένο στον Κοινοτικό Τελωνιακό Κώδικα, θεωρείται ένα από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του λιμανιού για την περαιτέρω ανάπτυξη του. Φορέας διαχείρισης της Ελευθέρας Ζώνης στη Θεσσαλονίκη είναι ο ΟΛΘ. Εντός των ορίων της εισέρχονται εμπορεύματα κατά κύριο λόγω Τρίτων χωρών, υπό τελωνειακή επιτήρηση και με δικαίωμα απεριόριστης διάρκειας παραμονής, χωρίς την καταβολή δασμών, τελών ή άλλων επιβαρύνσεων. Ο χώρος της Ελευθέρας Ζώνης διαχωρίζεται από το υπόλοιπο τελωνειακό έδαφος με περίφραξη και επιτηρείται από την τελωνειακή υπηρεσία.

Τα λιμάνια της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας έχουν κριθεί εθνικής σημασίας και είναι από τα σημαντικότερα της χώρας από πλευράς διακίνησης εμπορευμάτων και επιβατών. Ο λιμένας της Αλεξανδρούπολης βρίσκεται σε στρατηγική θέση τομής δύο κύριων συγκοινωνιακών Ευρωπαϊκών

Αξόνων, οδικών και σιδηροδρομικών: της Εγνατίας Οδού και του κάθετου άξονα σύνδεσης Ελσίνκι – Αλεξανδρούπολης (Άξονας ΙΧ), ο οποίος διέρχεται από τις χώρες Φινλανδία, Εσθονία, Λετονία, Λευκορωσία, Ουκρανία, Ρουμανία, Βουλγαρία και Ελλάδα. Επιπλέον έχει δυνατότητα μελλοντικής επέκτασης και αποτελεί λιμένα, ο οποίος μπορεί να παίξει ρόλο στη ναυτιλία μικρών και μεσαίων αποστάσεων.

Το κεντρικό λιμάνι της Καβάλας εξυπηρετεί την επιβατική κίνηση με καθημερινά δρομολόγια από και προς τη Θάσο, και τακτικά δρομολόγια προς Λήμνο, Μυτιλήνη και Σαμοθράκη, τον αλιευτικό στόλο, καθότι χρησιμοποιείται και ως αλιευτικό καταφύγιο, τον τουρισμό, δεδομένου ότι το προσεγγίζουν κρουαζιερόπλοια και σκάφη αναψυχής, καθώς και το ναυταθλητισμό. Όσον αφορά στην εμπορική κίνηση του λιμανιού, αυτή μεταφέρθηκε τον Οκτώβριο του 2002 στο νέο λιμάνι της Καβάλας «Φίλιππος Β'», για την καλύτερη αξιοποίηση του οποίου απαιτείται η υλοποίηση έργων υποδομών και προμήθειας εξοπλισμού. Η γεωπολιτική θέση του νέου λιμένα, σε συνδυασμό με την άμεση γειτνίαση και πρόσβαση στην Εγνατία Οδό, που στο τμήμα αυτό έχει ήδη ολοκληρωθεί, και οι κάθετοι άξονες που κατασκευάζονται και καταλήγουν κοντά σε αυτόν, αποτελούν τα κύρια πλεονεκτήματα, ώστε ο νέος λιμένας να γίνει κύριο διαμετακομιστικό κέντρο, τόσο για την ευρύτερη περιοχή, όσο και για τις χώρες της Βαλκανικής.

1.2.1.5. Αεροπορικές υποδομές

Η περιοχή της Μακεδονίας – Θράκης εξυπηρετείται από πέντε αεροδρόμια, το μεγαλύτερο και σημαντικότερο εκ των οποίων είναι το αεροδρόμιο «Μακεδονία» στη Μίκρα της Θεσσαλονίκης, που αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο στην Ελλάδα με πτήσεις προς το εσωτερικό και το εξωτερικό.

Στη Δυτική Μακεδονία τα αεροδρόμια της Καστοριάς και της Κοζάνης συνδέουν την Περιφέρεια με ένα ημερήσιο δρομολόγιο από και προς την Αθήνα σε μη καθημερινή βάση. Ο ρόλος των δύο αυτών αεροδρομίων εκτιμάται ότι θα πρέπει να επανεξεταστεί στα πλαίσια της συνολικής οργάνωσης των αερομεταφορών σε εθνικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη τα κοινωνικοοικονομικά δεδομένα (φέρουσα ικανότητα) της περιοχής καθώς και τη σημαντική μείωση του χρόνου πρόσβασης προς το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης, δεδομένης της Εγνατίας Οδού.

Τέλος, στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη το αεροδρόμιο της Καβάλας εξυπηρετεί και τους νομούς Ξάνθης και Δράμας ενώ αυτό της Αλεξανδρούπολης εξυπηρετεί και το νομό Ροδόπης. Εντούτοις, η πυκνότητα των δρομολογίων είναι χαμηλή και τα αεροσκάφη που τα εκτελούν είναι μικρά. Με την ολοκλήρωση των υπό κατασκευή οδικών αξόνων, τα δύο αυτά αεροδρόμια θα μπορούν να προσεγγίζονται από όλα τα σημεία της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης με μέγιστη χρονοαπόσταση όχι μεγαλύτερη από 1h 15 min, που θεωρείται με βάση τις διεθνείς προδιαγραφές αρκετά ικανοποιητική. Στις άμεσες μελλοντικές προοπτικές περιλαμβάνεται η αναβάθμιση των υφιστάμενων αερολιμενικών υποδομών μέσω επενδύσεων σε εξοπλισμό, εμπορευματικούς σταθμούς και χώρους στάθμευσης.

1.2.1.6. Ενέργεια[5]

Μετά από τις δύο πετρελαϊκές κρίσεις της δεκαετίας του '70 και τις επιδράσεις τους στην Ελληνική οικονομία, οι ενεργειακές πολιτικές που υιοθετήθηκαν είχαν στόχο τη μείωση της εξάρτησης του ενεργειακού συστήματος της χώρας από το πετρέλαιο. Βασικό στοιχείο αυτών των πολιτικών ήταν η αξιοποίηση των εγχώριων πηγών ενέργειας όπως ο λιγνίτης και το υδροδυναμικό, η δημιουργία έργων

[5] Στοιχεία από:
- ΕΠΕΜ, 2007, «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013»
- ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης

υποδομής για την παραγωγή ηλεκτρισμού και τη διασύνδεση με τις γειτονικές χώρες και τέλος η διαφοροποίηση της προσφοράς ενέργειας με την εισαγωγή του φυσικού αερίου.

Το 2003, η ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση ενέργειας στην Ελλάδα έφτασε τα 30.7 Mtoe. Το μεγαλύτερο ποσοστό (57%) καλύφθηκε από πετρέλαιο, ενώ ο λιγνίτης και μικρές ποσότητες εισαγόμενου άνθρακα κάλυψαν το 31%. Το ποσοστό του φυσικού αερίου ήταν 6,6% και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας το υπόλοιπο 5,1%.

Διάγραμμα 1: Ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση ενέργειας 1985-2003

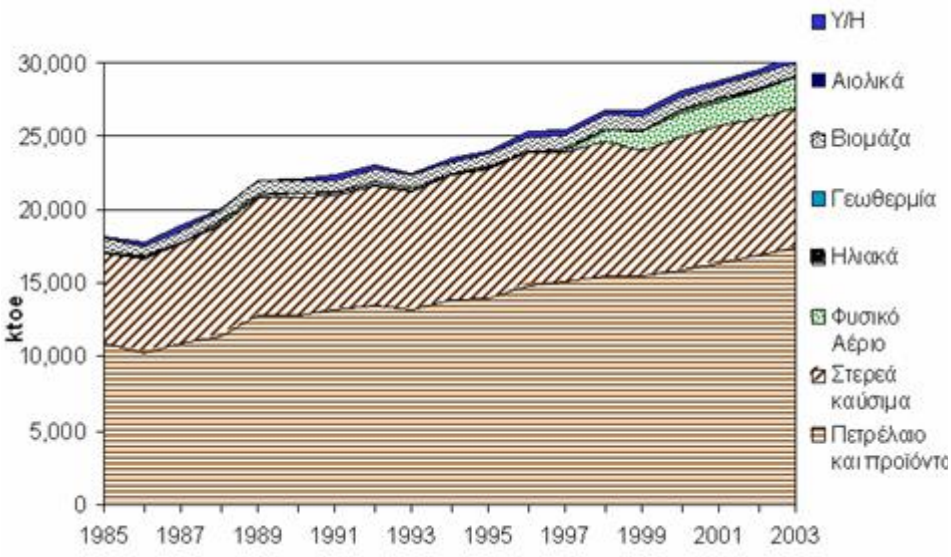

Πηγή: ΕΠΕΜ, 2007, «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013»

Ο λιγνίτης είναι η κύρια εγχώρια πηγή ενέργειας και χρησιμοποιείται αποκλειστικά σχεδόν στην ηλεκτροπαραγωγή. Επομένως πετρέλαιο και λιγνίτης καλύπτουν περίπου το 90% της συνολικής ζήτησης πρωτογενούς ενέργειας, η οποία παρουσιάζει σταθερή αυξητική πορεία τα τελευταία χρόνια. Το φυσικό αέριο πρωτοεμφανίστηκε το 1997 και οι ΑΠΕ άρχισαν να εμφανίζονται σαν υπολογίσιμη πηγή παραγωγής ηλεκτρισμού στο τέλος της δεκαετίας του 90. Η ενεργειακή εξάρτηση της χώρας ήταν 66,4% το 2003, κυρίως λόγω των εισαγωγών του πετρελαίου και του φυσικού αερίου.

Το 2003 στην τελική κατανάλωση ενέργειας, τα πετρελαιοειδή καλύπτουν το 70%, ο ηλεκτρισμός το 20%, ενώ μικρότερα ποσοστά καλύπτουν ο άνθρακας στη βιομηχανία 2.5%, οι ΑΠΕ 5% και το φυσικό αέριο 2.5%. Ο τομέας των μεταφορών καλύπτει το 38% της τελικής κατανάλωσης ενέργειας και αποτελεί τον τομέα με τη μεγαλύτερη κατανάλωση ο οποίος παρουσιάζει σταθερή αύξηση.

Διάγραμμα 2: Τελική κατανάλωση ενέργειας 1985-2003

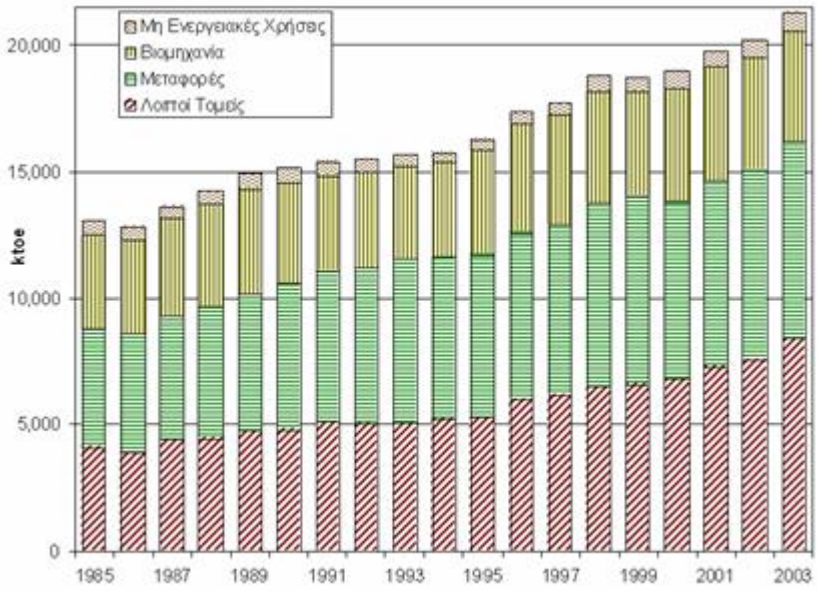

Πηγή: ΕΠΕΜ, 2007, «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013»

Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2002 η κατά κεφαλήν ακαθάριστη κατανάλωση ενέργειας στην Ελλάδα ήταν 2,71 ΤΟΕ ανά κάτοικο και ήταν από τις χαμηλότερες στην ΕΕ–25, όπου το Λουξεμβούργο και η Φινλανδία κατείχαν τις πρώτες θέσεις με 8,96 και 6,76 ΤΟΕ ανά κάτοικο αντίστοιχα.

Διάγραμμα 3: Τελική κατανάλωση ενέργειας 1985-2003

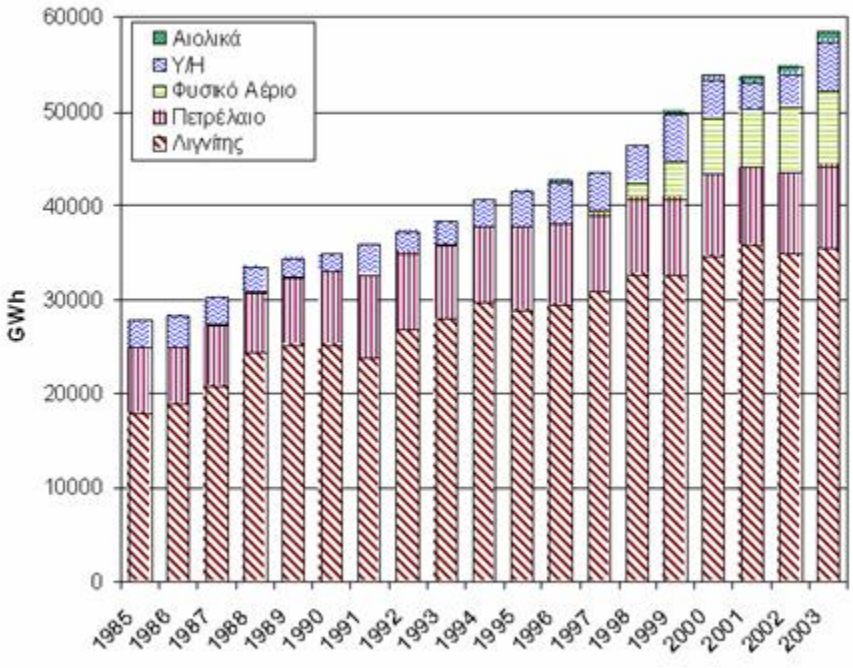

Πηγή: ΕΠΕΜ, 2007, «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013»

Το ελληνικό ενεργειακό σύστημα αναπτύχθηκε κυρίως μετά το 1960, με στόχο την εκμετάλλευση των εγχώριων πηγών ενέργειας, και η ΔΕΗ, από το 1950 είχε το μονοπώλιο στην παραγωγή, μεταφορά και διανομή της ηλεκτρικής ενέργειας. Έτσι, η ζήτηση στο διασυνδεδεμένο σύστημα της ηπειρωτικής χώρας καλύφθηκε από λιγνιτικούς σταθμούς και υδροηλεκτρικά έργα, ενώ οι ανάγκες των αυτόνομων νησιών καλύπτονται από πετρελαϊκές μονάδες, αν και την τελευταία δεκαετία έχουν προστεθεί στην παραγωγή ενέργειας αιολικά πάρκα κυρίως και άλλες μορφές ΑΠΕ.

Η χωρική ενότητα της Μακεδονίας – Θράκης αποτελεί σημαντικό καταναλωτή ενέργειας, τόσο λόγω της ύπαρξης μεγάλων αστικών κέντρων (κυρίως το Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης), όσο και λόγω των βιομηχανικών, βιοτεχνικών, αγροτικών και τουριστικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στα γεωγραφικά όριά της. Τα χαρακτηριστικά κάθε νομού επιδρούν στην κατανομή της χρήσης ενέργειας στις 3 Περιφέρειες. Η υπό εξέταση περιοχή βρίσκεται στο διασυνδεδεμένο ηλεκτρικό σύστημα, επομένως το μίγμα ηλεκτρικής ενέργειας αντιστοιχεί σε αυτό που ελέγχει ο ΔΕΣΜΗΕ.

Οι πηγές που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών της Μακεδονίας – Θράκης είναι ηλεκτρισμός, υγρά καύσιμα, φυσικό αέριο, και σε μικρότερο βαθμό LPG, βιομάζα, γεωθερμία και μικρές ποσότητες λιγνίτη (για θέρμανση).

Διάγραμμα 4

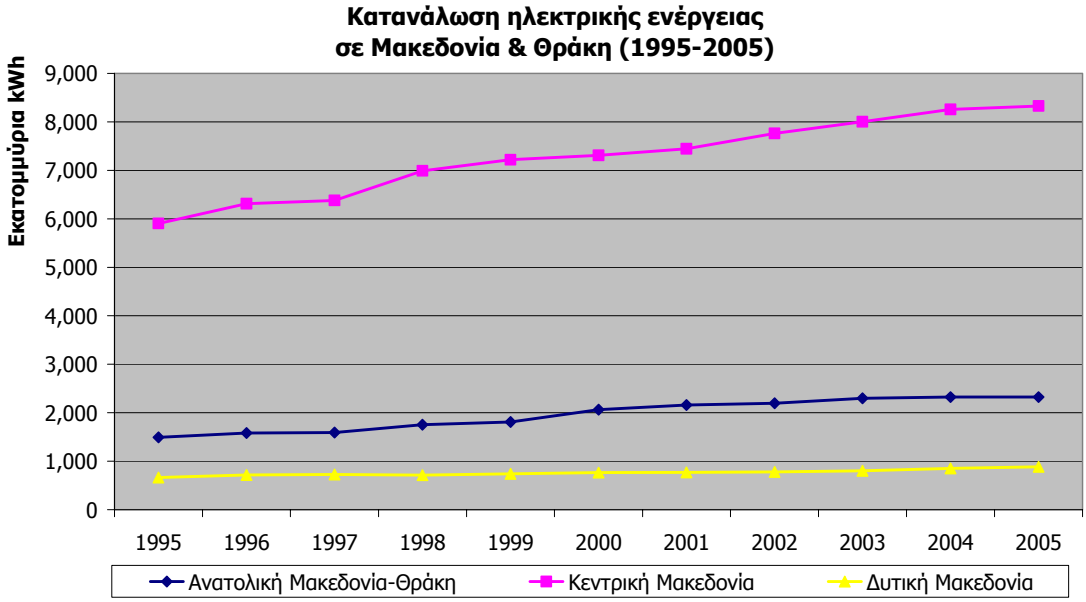

* περιλαμβάνονται οι εξής χρήσεις: οικιακή, εμπορική, βιομηχανική, γεωργική, δημόσια κτίρια και κοινόχρηστος/δημοτικός φωτισμός

Πηγή: ΕΠΕΜ, 2007, «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013»

Πίνακας 6: Κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας ανά κατηγορία χρήσης σε Μακεδονία – Θράκη (MWh) (2005)

Χωρική ενότητα	Οικιακή Χρήση	Εμπορική Χρήση	Βιομηχανική Χρήση	Γεωργική Χρήση	Δημόσιες Δημοτικές Αρχές	Φωτισμός Οδών	Σύνολο
Μακεδονία - Θράκη	**4.395.858**	**3.208.698**	**3.298.590**	**772.638**	**490.744**	**230.002**	**10.675.950**
Αν. Μακεδονία-Θράκη	710.454	511.672	713.963	213.339	132.835	41.079	2.323.342
Κ. Μακεδονία	2.802.653	2.313.461	2.364.716	479.906	243.881	125.530	8.330.147
Δ. Μακεδονία	882.751	383.565	219.911	79.393	114.028	63.393	22.461

Πηγή: ΕΠΕΜ, 2007, «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013

Η περιοχή της Μακεδονίας και Θράκης αποτελεί σήμερα κόμβο μεταφοράς ενέργειας, τόσο σε ελληνικό, όσο και σε βαλκανικό επίπεδο, λόγω της γεωγραφικής της θέσης. Τα στοιχεία που της προσδίδουν αυτό το ρόλο είναι:

- Το δίκτυο μεταφοράς ηλεκτρισμού εντός της χώρας, καθώς και μεταξύ Ελλάδας και βαλκανικών χωρών (Βουλγαρίας, ΠΓΔΜ, και Τουρκίας μελλοντικά).
- Η μεταφορά φυσικού αερίου από το σημείο εισόδου στον Προμαχώνα Σερρών προς τη νότια Ελλάδα και τη Θράκη. Η σύμβαση με τη ρωσική Gazexport, που είναι ο προμηθευτής του αερίου, προβλέπει εισαγωγή 2,4 δις m^3 ετησίως ως το 2016. Επίσης η προγραμματιζόμενη κατασκευή αγωγού φυσικού αερίου μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας (Καρατσάμπεϊ-Κομοτηνή).
- Η μεταφορά πετρελαίου και προϊόντων του προς τις βαλκανικές χώρες (κυρίως ΠΓΔΜ).

Στην περιοχή μελέτης, και ειδικότερα στην Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας βρίσκεται το μεγαλύτερο ηλεκτροπαραγωγικό κέντρο της χώρας, όπου παράγεται περισσότερο από το 60% της συνολικής ηλεκτρικής ενέργειας. Τα λιγνιτωρυχεία της ΔΕΗ στην Πτολεμαΐδα σε συνδυασμό με τα λιγνιτωρυχεία της Μεγαλόπολης εξασφαλίζουν το σημαντικότερο για την ελληνική οικονομία ενεργειακό καύσιμο, το λιγνίτη, ο οποίος βρίσκεται σε αφθονία στο υπέδαφος της Βόρειας Ελλάδας. Η χώρα κατέχει τη δεύτερη θέση σε παραγωγή λιγνίτη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την έκτη θέση παγκοσμίως. Με βάση τα συνολικά αποθέματα και τον προγραμματιζόμενο ρυθμό κατανάλωσης στο μέλλον, υπολογίζεται ότι στην Ελλάδα οι υπάρχουσες ποσότητες λιγνίτη επαρκούν για τα επόμενα 45 χρόνια. Μέχρι σήμερα έχουν εξορυχθεί συνολικά 1,3 δισ. τόνοι λιγνίτη ενώ τα εκμεταλλεύσιμα αποθέματα ανέρχονται σε 3,2 δισ. τόνους περίπου. Το 2003 εξορύχθησαν συνολικά 68,1 εκ. τόνοι, ενώ μόνο κατά το πρώτο εξάμηνο του 2004 παρήχθησαν 35,4 εκατ. τόνοι.

Σήμερα, οι 8 λιγνιτικοί σταθμοί της ΔΕΗ αποτελούν το 44% της εγκατεστημένης ισχύος και παράγουν το 62% περίπου της ηλεκτρικής παραγωγής της ΔΕΗ. Η χρήση του λιγνίτη, για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, αποφέρει στην Ελλάδα τεράστια εξοικονόμηση συναλλάγματος (περίπου 1 δισ. δολάρια ετησίως). Ο λιγνίτης είναι καύσιμο στρατηγικής σημασίας για τη ΔΕΗ, γιατί έχει χαμηλό κόστος εξόρυξης, σταθερή και άμεσα ελέγξιμη τιμή και παρέχει σταθερότητα και ασφάλεια στον ανεφοδιασμό καυσίμου. Συγχρόνως, προσφέρει χιλιάδες θέσεις εργασίας στην ελληνική περιφέρεια, ιδιαίτερα σε περιοχές που εμφανίζουν μεγάλα ποσοστά ανεργίας. Ο λιγνίτης έχει συντελέσει τα μέγιστα στην αύξηση του εθνικού προϊόντος.

Τα συνολικά βεβαιωμένα γεωλογικά αποθέματα λιγνίτη στη χώρα ανέρχονται σε περίπου 5 δις. τόνους. Τα κοιτάσματα αυτά παρουσιάζουν αξιοσημείωτη γεωγραφική εξάπλωση στον ελληνικό χώρο. Με τα σημερινά τεχνικο-οικονομικά δεδομένα τα κοιτάσματα που είναι κατάλληλα για ενεργειακή εκμετάλλευση, ανέρχονται σε περίπου 3,2 δις τόνους και ισοδυναμούν με 450 εκ. τόνους πετρελαίου. Τα κυριότερα εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα λιγνίτη βρίσκονται στις περιοχές Πτολεμαΐδας, Αμυνταίου και Φλώρινας με υπολογισμένο απόθεμα 1,9 δις τόνους, στην περιοχή της Δράμας με απόθεμα 900 εκ. τόνους και στην περιοχή Ελασσόνας με 150 εκ. τόνους.

Χάρτης 2: Αποθέματα λιγνίτη και καταναλωθείσα ποσότητα

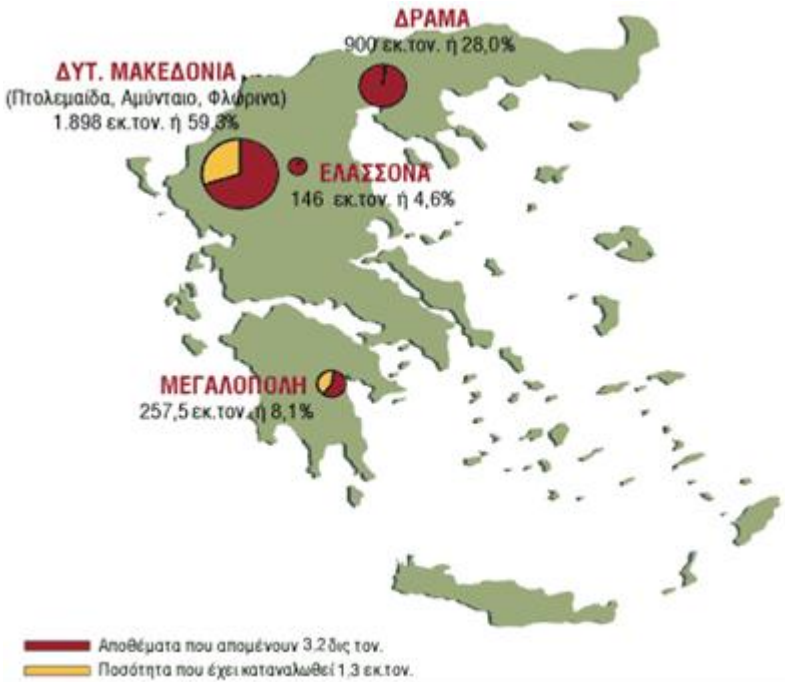

Πηγή: ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Μέχρι σήμερα οι εξορυχθείσες ποσότητες λιγνίτη φτάνουν περίπου στο 29% των συνολικών αποθεμάτων. Εκτός από λιγνίτη η Ελλάδα διαθέτει και ένα μεγάλο κοίτασμα Τύρφης στην περιοχή των Φιλίππων (Ανατολική Μακεδονία). Τα εκμεταλλεύσιμα αποθέματα στο κοίτασμα αυτό εκτιμώνται σε 4 δις κυβικά μέτρα και ισοδυναμούν περίπου με 125 εκατ. τόνους πετρελαίου.

Γενικά η ποιότητα των ελληνικών λιγνιτών είναι χαμηλή. Η θερμογόνος δύναμη κυμαίνεται από 900 - 1100 kcal/kg στις περιοχές Μεγαλόπολης, Αμυνταίου και Δράμας, από 1250 - 1350 kcal/kg στην περιοχή Πτολεμαΐδας και 1800 -2300 στις περιοχές Φλώρινας και Ελασσόνας. Σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα των λιγνιτών της χώρας μας είναι η χαμηλή περιεκτικότητα σε καύσιμο θείο.

Το μεγαλύτερο λιγνιτικό δυναμικό της χώρας είναι συγκεντρωμένο σε τρεις περιοχές - λεκάνες κατά μήκος του άξονα Φλώρινα - Αμύνταιο - Πτολεμαΐδα - Κοζάνη - Σέρβια. Σταδιακά στην περιοχή Πτολεμαΐδας - Αμυνταίου δημιουργήθηκε ένα από τα μεγαλύτερα Λιγνιτικά Κέντρα στον κόσμο. Στο Λιγνιτικό Κέντρο Πτολεμαΐδας - Αμυνταίου λειτουργούν σήμερα τέσσερα λιγνιτωρυχεία: Το Ορυχείο Νοτίου Πεδίου, το Ορυχείο Καρδιάς, το Ορυχείο Κυρίου Πεδίου και το Ορυχείο Αμυνταίου (συμπεριλαμβανομένου και του ορυχείου στη Φλώρινα). Επίσης στο Λιγνιτικό Κέντρο ανήκουν το Εργοστάσιο Λιγνιτοπλίνθων και ο ατμοηλεκτρικός σταθμός ΛΙΠΤΟΛ. Η παραγωγή λιγνίτη ανήλθε το 2003 σε 54,58 εκ. τόνους.

Τον Ιούνιο του 2003 ετέθη σε εμπορική λειτουργία ο Ατμοηλεκτρικός Σταθμός Μελίτης Αχλάδας στην περιοχή της Φλώρινας. Ο νέος αυτός Σταθμός έχει συνολική ισχύ 330MW και χρησιμοποιεί ως καύσιμο το λιγνίτη. Για την αξιοποίηση των κοιτασμάτων στις περιοχές Δράμας και Ελασσόνας βρίσκονται σε εξέλιξη τεχνικο-οικονομικές μελέτες. Με βάση τα σημερινά εθνικά και διεθνή ενεργειακά δεδομένα και τα στοιχεία που αφορούν την ποσότητα και την ποιότητα του λιγνίτη των πιο πάνω κοιτασμάτων, προκύπτει ότι η εκμετάλλευσή των πιο πάνω κοιτασμάτων είναι οικονομικά

συμφέρουσα. Τα υπάρχοντα αποθέματα επαρκούν για τη λειτουργία μέχρι πέντε μονάδων των 300 MW στη Δράμα και μίας μονάδας 500 MW στην Ελασσόνα.

Επίσης, από τα υδροηλεκτρικά έργα της ΔΕΗ αρδεύονται οι αγροτικές εκτάσεις της Έδεσσας από τα φράγματα του Άγρα και Εδεσσαίου (1954 και 1969 αντίστοιχα) και μεγάλο μέρος των πεδιάδων στους νομούς Δράμας, Ξάνθης και Καβάλας από τα φράγματα του Νέστου στο Θησαυρό (1998) και στην Πλατανόβρυση (1999).

Πίνακας 7: Μεγάλα υδροηλεκτρικά έργα στη χωρική ενότητα Μακεδονίας-Θράκης, εκμεταλλευόμενα από τη ΔΕΗ

Περιφέρεια	Σταθμός	Ισχύς (MW)	Παραγωγική ικανότητα (εκατ. KWh/έτος)
Ανατ. Μακεδονία & Θράκη	Θησαυρού	384	440
	Πλατανόβρυσης	116	240
	Τεμένους	19	60
Κεντρική Μακεδονία	Άγρα	50	19
	Εδεσσαίου	19	16
	Ασωμάτων	108	126
	Σφηκιά	315	182
	Ιλαρίωνα	120	413
Δυτική Μακεδονία	Πολυφύτου	375	386
ΣΥΝΟΛΟ		1.506	1.882

Πηγή: ΕΠΕΜ, 2007, «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013»

Χάρτης 3: Ατμοηλεκτρικοί και υδροηλεκτρικοί σταθμοί παραγωγής

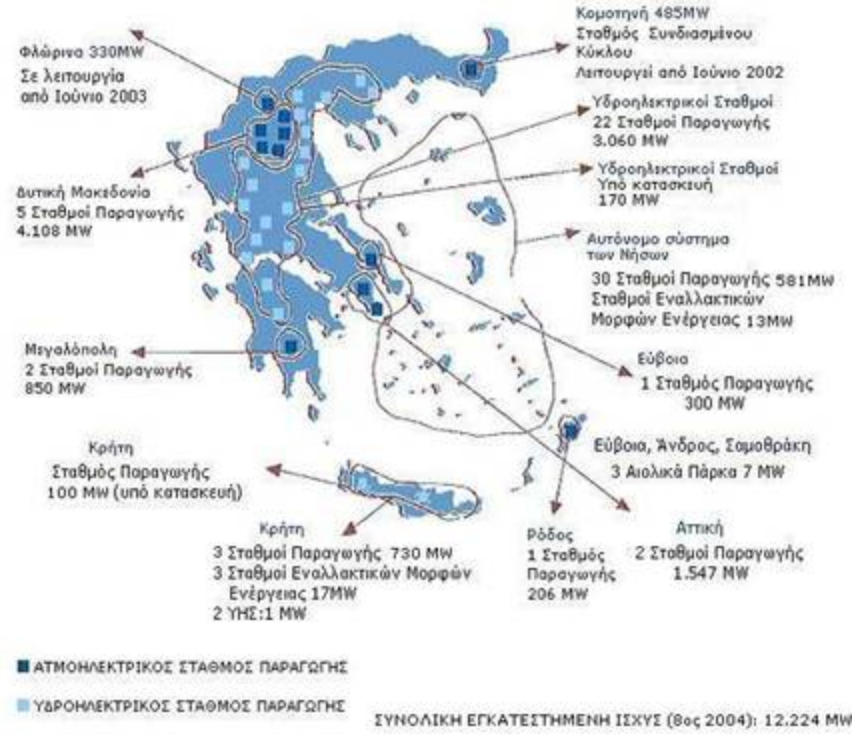

Πηγή: ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Την τελευταία δεκαετία παρουσιάστηκε σημαντική δραστηριότητα σχετικά με επενδύσεις ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2001/77/ΕΚ η Ελλάδα, μέχρι το

2010, θα πρέπει να αυξήσει τη συνεισφορά των ΑΠΕ στην ηλεκτροπαραγωγή στο 14% χωρίς τα μεγάλα υδροηλεκτρικά, και σε 20,1% συμπεριλαμβανομένων των μεγάλων υδροηλεκτρικών. Με βάση τα πλέον επικαιροποιημένα στοιχεία από το ΔΕΣΜΗΕ, κατά το 2006 η συνεισφορά των αιολικών πάρκων, των μικρών υδροηλεκτρικών και των συστημάτων βιομάζας στο Διασυνδεδεμένο Σύστημα της χώρας ανήλθε σε 1.511 GWh. Τα πλέον επικαιροποιημένα στοιχεία για τις εγκαταστάσεις ΑΠΕ στις οποίες έχουν περιληφθεί και τα μεγάλα υδροηλεκτρικά έργα δίνονται ακολούθως.

Πίνακας 8: Εγκατεστημένη ισχύς συστημάτων ΑΠΕ (MW)

Περιφέρεια	Μεγάλα υδρ/κά	Αιολικά	Μικρά υδρ/κά	Φωτο-βολταϊκά	Βιομάζα	Σύνολο
Αν. Μακεδονία & Θράκη	**500,0**	**162,2**	**1,0**			**663,2**
Αττική		2,6		0,2	20,7	23,3
Βόρειο Αιγαίο		28,7				28,7
Δυτική Ελλάδα	1.282,2	36,1	17,62			1335,92
Δυτική Μακεδονία[6]	**375,0**		**1,0**			**376,0**
Κεντρική Μακεδονία	**492,0**	**17,0**	**23,9**	**0,15**	**2,5**	**535,55**
Ήπειρος	543,6		28,7			571,4
Ιόνια Νησιά		10,2				10,2
Θεσσαλία	130,0		4,94		0,35	135,29
Κρήτη		104,5	0,6	0,8	0,17	106,27
Νότιο Αιγαίο		20,1				20,1
Πελοπόννησος	70,0	36,0	2,0			108,0
Στερεά Ελλάδα		204,3	22,0			226,3
Σύνολο	**3.392,8**	**621,7**	**100,86**	**1,15***	**23,72**	**4.140,23**

* Η ισχύς αυτή είναι η καταγεγραμμένη αλλά υπάρχουν πολλά φωτοβολταϊκά συστήματα μη συνδεδεμένα με το Δίκτυο. Με βάση στοιχεία πωλήσεων εκτιμάται ότι η συνολική εγκατεστημένη ισχύς φωτοβολταϊκών συστημάτων κατά τις αρχές του 2006 κυμαίνεται περί τα 4 MW.

Πηγή: ΕΠΕΜ, 2007, «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013» (με βάση στοιχεία από Υπουργείο Ανάπτυξης, 2005, «3η Εθνική Έκθεση για το επίπεδο διείσδυσης της ανανεώσιμης ενέργειας το έτος 2010 (Άρθρο 10 Οδηγίας 2001/77/ΕΚ)»)

Πέραν αυτών, υπάρχουν αυτή τη στιγμή επί πλέον άδειες εγκατάστασης για σταθμούς ΑΠΕ συνολικής ισχύος 590 MW από τα οποία 505 MW αφορούν αιολικά πάρκα, 62 MW μικρά υδροηλεκτρικά έργα και 22 MW σταθμούς βιομάζας. Πρόκειται για ώριμα έργα σε όλη την Ελλάδα, χωρίς προβλήματα σύνδεσης με τα δίκτυα και λυμένα τα ζητήματα περιβαλλοντικής αδειοδότησης με συνέπεια να εκτιμάται ότι θα έχουν υλοποιηθεί μέχρι το τέλος του 2007. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να υπογραμμισθεί ότι τα έργα αυτά μπορούν να συνδεθούν άμεσα χωρίς να απαιτούνται εκτεταμένα έργα ενίσχυσης του τοπικού δικτύου μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

Ο παρακάτω παρουσιάζει την ποσοστιαία συμμετοχή της κάθε Περιφέρειας και του συνόλου της χωρικής ενότητας Μακεδονίας-Θράκης στη συνολική εγκατεστημένη ισχύ ΑΠΕ.

[6] Η εγκατεστημένη ισχύς μικρών υδροηλεκτρικών στη Δ. Μακεδονία προέρχεται από στοιχεία του ΔΕΣΜΗΕ που δημοσιεύθηκαν στο τέλος του 2006 και δεν έχουν συμπεριληφθεί στην έκθεση του ΥΠΑΝ. Τα σύνολα έχουν αναθεωρηθεί λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία του ΔΕΣΜΗΕ, οπότε δεν ταυτίζονται με τα όσα αναφέρονται στην ετήσια έκθεση του ΥΠΑΝ.

Πίνακας 9: Εγκατεστημένη ισχύς ΑΠΕ ανά μορφή ΑΠΕ και ποσοστιαία συνεισφορά στο σύνολο της χώρας

Περιφέρεια	Μορφή ΑΠΕ	Εγκατεστημένη Ισχύς (MW)	% στο σύνολο της χώρας
Αν. Μακεδονία & Θράκη	Μεγάλα υδρ/κά	500,0	14,7
	Αιολικά	162,2	26,1
	Μικρά υδρ/κά	1,0	1
	Φωτο-βολταϊκά		
	Βιομάζα		
	Σύνολο	**663,2**	**16,0**
Κεντρική Μακεδονία	Μεγάλα υδρ/κά	492,0	14,5
	Αιολικά	17,0	2,7
	Μικρά υδρ/κά	23,9	23,7
	Φωτο-βολταϊκά	0,15	13,0
	Βιομάζα	2,5	10,5
	Σύνολο	**535,55**	**12,9**
Δυτική Μακεδονία	Μεγάλα υδρ/κά	375,0	1
	Αιολικά		
	Μικρά υδρ/κά	1,0	1,0
	Φωτο-βολταϊκά		
	Βιομάζα		
	Σύνολο	**376,0**	9,1
Μακεδονία - Θράκη	Μεγάλα υδρ/κά	1.367,0	40,3
	Αιολικά	179,2	28,8
	Μικρά υδρ/κά	25,9	25,7
	Φωτο-βολταϊκά	0,15	13,0
	Βιομάζα	2,5	10,5
	Σύνολο	**1.574,7**	**38,0**

Πηγή: ΕΠΕΜ, 2007, «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013»

Τέλος, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας[7] έχουν ήδη λάβει άδεια παραγωγού ηλεκτρικής ενέργειας έργα ΑΠΕ συνολικής ισχύος 1.379,63 MW.

Πίνακας 10: Αδειοδοτημένες μονάδες ΑΠΕ σε Μακεδονία και Θράκη (ισχύς σε MW)

Νομοί / Περιφέρειες	Α.1.1.1. Μικρά υδρο/κα	Βιομάζα	Αιολικά	Υβριδικά ΑΠΕ	Φωτοβολταϊκά	Σύνολο ΑΠΕ (MW)
Αν. Μακεδονία & Θράκη	9,76		430,00	Α.1.1.2.		**439.76**
Κ. Μακεδονία	60,55	6,65	396,15	0,086	0,60	**464.03**
Δ. Μακεδονία	63,72	0,37	411,75			**475.84**
Μακεδονία - Θράκη	**134,02**	**7,02**	**1.237,90**	**0,086**	**0,60**	**1.379.63**

Πηγή: ΕΠΕΜ, 2007, «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013»

[7] Στοιχεία Φεβρουαρίου 2007

1.2.1.7. Περιβάλλον

Η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης περιλαμβάνει αναλυτική καταγραφή του φυσικού περιβάλλοντος, των φυσικών πόρων και των περιβαλλοντικών προβλημάτων της Μακεδονίας – Θράκης. Συνοπτικά, η υπάρχουσα κατάσταση της χωρικής ενότητας στον τομέα του περιβάλλοντος έχει ως εξής:

1.2.1.7.1. Γεωμορφολογία

Οι περιοχές της Μακεδονίας και της Θράκης συνιστούν τα πιο βορεινά τμήματα της Ελλάδας και χαρακτηρίζονται από ψηλά όρη που περιβάλουν εκτεταμένες πεδιάδες και αρκετούς ποταμούς που μερικοί πηγάζουν από τις γειτονικές χώρες. Κύριο χαρακτηριστικό της Μακεδονίας είναι ο συσσωρευμένος ορεινός όγκος στα δυτικά που απλώνει προς την ανατολή ένα μακρότατο βραχίονα με αλλεπάλληλες οροσειρές που επιστέφουν από βορά σε όλη τη χώρα έως τη Θράκη κατά μήκος των βορείων συνόρων. Οι οροσειρές αυτές κόπτονται σε δύο ομάδες από τη βαθιά κοιλάδα του Αξιού (στο κέντρο της Μακεδονίας). Συνάμα σημαντικοί ποταμοί - οι μεγαλύτεροι της Ελλάδας – και λίμνες παρέχουν το γενικό εκείνο μορφολογικό πλαίσιο που επιτρέπει τη διαίρεση του χώρου σε ακριβώς τρία χωριστά τμήματα την Δυτική Μακεδονία (εξαιρετικά ορεινή με σημαντικά οροπέδια), τη Κεντρική Μακεδονία (με τις εκτεταμένες πεδιάδες) και την Ανατολική Μακεδονία (με τα εύφορα λεκανοπέδια που περικλείονται σε λοφοσειρές). Το βόρειο όριο της Θράκης ταυτίζεται γεωμορφολογικά με τον ορεινό όγκο της Ροδόπης ενώ οι παράκτιες εκτάσεις είναι πεδινές με χαρακτηριστικά τα δελταϊκά συστήματα του Νέστου και του Έβρου. Η Μακεδονία καλύπτει έκταση περίπου 42.400 km^2 και η Θράκη 8.500 km^2.

1.2.1.7.2. Βιοποικιλότητα – Χλωρίδα και Πανίδα

Η πληρότητα των διαθέσιμων πληροφοριών όσον αφορά τη συστηματική και την βιογεωγραφία είναι ικανοποιητική όσον αφορά τα περισσότερα είδη σπονδυλωτών και λίγες ομάδες ασπονδύλων, ενώ ο αριθμός των χλωριδικών τάξεων συνεχώς αυξάνει λόγω αναγνώρισης νέων ειδών. Εν τούτοις, τα πληθυσμιακά δεδομένα και η ακριβής γεωγραφική κατανομή για τα περισσότερα από αυτά είναι άγνωστη με αποτέλεσμα να καθίσταται ιδιαίτερα αβέβαιη τόσο η εκτίμηση του αριθμού ειδών σε μικρή χωρική κλίμακα όσο και αυτές καθαυτές οι ανθρωπογενείς απειλές. Σε επίπεδο Μακεδονίας - Θράκης η διαθέσιμη πληροφορία όσον αφορά τη βιοποικιλότητα εντοπίζεται κυρίως στα εξής:

- Αριθμός προστατευόμενων ειδών ορνιθοπανίδας βάσει της 79/409 ΕΕ που αναπαράγονται και διαχειμάζουν στα μεγάλα υγροτοπικά συστήματα της περιοχής (κυρίως για τους υγροτόπους NATURA 2000)
- Αριθμός ειδών χλωρίδας (κατά προσέγγιση και με σημαντική αβεβαιότητα σε αρκετές περιπτώσεις) για τα μεγαλύτερα βουνά της περιοχής
- Αριθμός οικοτόπων της Οδηγίας 92/43 ΕΕ (μόνο για τις περιοχές NATURA 2000)

Για την προστασία της βιοποικιλότητας στη χωρική ενότητα Μακεδονίας – Θράκης έχουν προταθεί ενενήντα μία (91) περιοχές για ένταξη στο δίκτυο “Φύση 2000” (Τόποι Κοινοτικής Σημασίας) καλύπτοντας έκταση 1.000.000 περίπου εκταρίων, δηλαδή το 20% περίπου της έκτασης της χωρικής ενότητας. Σε αυτές περιλαμβάνονται εθνικοί δρυμοί (π.χ. Όλυμπος), αισθητικά δάση, διατηρητέα μνημεία της φύσης, εκτροφεία θηραμάτων καθώς και διεθνώς χαρακτηρισμένες περιοχές σύμφωνα με τις συμβάσεις RAMSAR κλπ. Ειδικά σε επίπεδο βλάστησης και δασικής βιοποικιλότητας, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι εκτεταμένες δασικές εκτάσεις της Μακεδονίας και της Θράκης: συνολικά οι δασικές εκτάσεις καταλαμβάνουν από 52 έως 82% της έκτασης της κάθε Περιφέρειας.

1.2.1.7.3. Υδατικοί πόροι

Ποιότητα εσωτερικών υδάτων

Οι τρεις Περιφέρειες της χωρικής ενότητας Μακεδονίας – Θράκης χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερο πλούτο εσωτερικών υδάτων, είτε είναι λίμνες, είτε ποτάμια. Από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης των υδατικών πόρων προέκυψαν τα ακόλουθα βασικά συμπεράσματα:

- Σε γενικές γραμμές η ποιότητα των υδάτινων σωμάτων της Μακεδονίας και της Θράκης όσον αφορά τον ευτροφισμό είναι ικανοποιητική ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις (Λίμνη Καστοριάς, Νέστος, Βεγορίτιδα) υπάρχουν ενδείξεις βελτίωσης. Αυξημένες είναι οι τιμές της συγκέντρωσης του ολικού φωσφόρου στην Δοϊράνη και στην Κερκίνη – Στρυμόνα σε σχέση με τις τιμές προ του 1995.
- Αυξητική τάση παρουσιάζουν οι συγκεντρώσεις των νιτρικών στον Αξιό οι οποίες κινούνται ωστόσο κοντά στον μέσο όρο για τα Ευρωπαϊκά ποτάμια (~7-8 mg/l) (περίοδος 1992 – 2002). Σχετικά υψηλά είναι οι τιμές των νιτρικών και στον Έβρο, αν και σε χαμηλότερα επίπεδα από αυτά που αναφέρονται παλαιότερα.
- Η Λίμνη Κορώνεια εμφανίζει σημαντική ανοξία και εξαιρετικά υψηλές τιμές αγωγιμότητας, ασυνήθιστες για τις Ελληνικές λίμνες

Κατά κεφαλή κατανάλωση νερού

Στο υδατικό διαμέρισμα της Κεντρικής Μακεδονίας (το οποίο περιλαμβάνει το 75,1% της έκτασης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας) έχει εκτιμηθεί ότι οι υδατικοί πόροι επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες σε ετήσια βάση, εφόσον σε αυτούς περιλαμβάνονται και τα νερά που εισέρχονται στη χώρα από τον πόταμο Αξιό. Ωστόσο στο διαμέρισμα υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα στην εκτίμηση των υδρολογικών ισοζυγίων δεδομένου ότι (α) το μεγαλύτερο ποσό επιφανειακών υδάτων έρχεται από την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και εξαρτάται από τη διαχειριστική πολιτική της χώρας αυτής, (β) μεγάλες ποσότητες νερού μεταφέρονται για άρδευση από τον Αξιό και Αλιάκμονα και τελικά αποστραγγίζονται στη λεκάνη του Λουδία και (γ) η διαχείριση των υδατικών πόρων του διαμερίσματος είναι αρκετά πολύπλοκη και επιτρέπει μόνο την κατά προσέγγιση εκτίμηση των υδρολογικών συνιστωσών.

Στην Δυτική Μακεδονία, ο Νομός Γρεβενών θεωρείται από τους προβληματικούς σε ό,τι αφορά τα υπόγεια νερά, παρά το γεγονός ότι παρουσιάζεται πλούσιος σε επιφανειακά. Το υδάτινο δυναμικό του Νομού Καστοριάς είναι αξιόλογο, τόσο από πλευράς επιφανειακών όσο και από πλευράς υπογείων υδάτων. Ο Νομός Φλώρινας είναι ο πλέον “υδροφόρος” νομός της περιοχής, με 6 συνολικά λίμνες (Βεγορίτιδα, Χειμαδίτιδα, Ζάζαρη, λίμνη Πετρών και τα ελληνικά τμήματα της Μικρής και Μεγάλης Πρέσπας) και πλούσια υπόγεια υδροφορία, εκτός του νότιου τμήματος (περιοχή Βεγορίτιδας) όπου η υπεράντληση δημιουργεί κινδύνους για την ύπαρξη ακόμα και της ίδιας της λίμνης. Στη λεκάνη Πτολεμαΐδας – Κοζάνης, στο βαθμό που η ανάπτυξη του μετώπου εξόρυξης προχωράει, η εκμετάλλευση των υπογείων υδάτων στη περιοχή γίνεται όλο και πιο προβληματική καθώς ήδη γίνεται υπεράντληση υπόγειων νερών επιπροσθέτως για αρδευτικές γεωτρήσεις αλλά και για ανάγκες ύδρευσης ΟΤΑ.

Η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη είναι γενικά πλεονασματικές σε νερό. Αυτό αναμένεται να ισχύει και στο μέλλον με την προϋπόθεση της περαιτέρω αξιοποίησης ή μεταφοράς νερού από τα φράγματα του Νέστου στο ανατολικό τμήμα του διαμερίσματος. Ο κύριος επιφανειακός υδατικός πόρος του διαμερίσματος είναι ο ποταμός Στρυμόνας με τον παραπόταμό του Αγγίτη. Η εξάρτηση του διαμερίσματος από τα διακρατικά νερά του Στρυμόνα δεν αναμένεται να δημιουργήσει σοβαρά

προβλήματα διαθεσιμότητας υδατικών πόρων στο μέλλον, εφόσον δεν πραγματοποιηθούν μεγάλα έργα εκτροπής του ποταμού στη Βουλγαρία.

1.2.1.7.4. Θαλάσσιο περιβάλλον

Το θαλάσσιο περιβάλλον της χωρικής ενότητας Μακεδονίας – Θράκης χαρακτηρίζεται από το θαλάσσιο μέτωπο που ξεκινά από το δέλτα του Έβρου, περνά από το Άγιο Όρος, τους κλειστούς κόλπους της χερσονήσου της Χαλκιδικής και καταλήγει στον Θερμαϊκό κόλπο και τις ακτές της Πιερίας. Κάθε περιοχή παρουσιάζει πολύ διαφορετικά χαρακτηριστικά, κυρίως λόγω της μορφολογίας (ανοιχτή θάλασσα σε αντιδιαστολή με κλειστούς κόλπους) και των υφιστάμενων χρήσεων – εγκαταστάσεων σε κάθε περιοχή, οι οποίες είναι πολλές φορές ασύμβατες μεταξύ τους (π.χ. αλιεία και υδατοκαλλιέργειες καθώς και τουριστικές δραστηριότητες συνυπάρχουν κατά μήκος της ακτογραμμής).

Το Βόρειο Αιγαίο διαθέτει τεράστια ποικιλία μορφών και ειδών ζωής και αποτελεί ένα απαράμιλλο βιολογικό εργαστήρι. Συγκεντρώνει στο βυθό και στα νερά του περισσότερα από 5.000 διαφορετικά είδη ζώων και 1000 περίπου είδη φυτών. Από την άλλη μεριά, ο Θερμαϊκός κόλπος είναι από τις πλέον βεβαρυμμένες θαλάσσιες περιοχές καθώς είναι ο αποδέκτης αστικών και βιομηχανικών λυμάτων της Θεσσαλονίκης αλλά και αποβλήτων από τις αγροτικές δραστηριότητες της ευρύτερης ζώνης του Αξιού Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι η θαλάσσια μάζα του όρμου και του κόλπου της Θεσσαλονίκης παρουσιάζει 5,7 φορές μεγαλύτερες συγκεντρώσεις φωσφορικών και 1,7 φορές μεγαλύτερες συγκεντρώσεις νιτρικών από μια ολιγοτροφική περιοχή. Ο ευτροφικός χαρακτήρας του Θερμαϊκού υποδεικνύεται από τις τιμές χλωροφύλλης, οι οποίες ωστόσο εμφανίζουν τάσεις μείωσης τα τελευταία χρόνια.

1.2.1.7.5. Στερεά απόβλητα

Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων

Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης

Το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης αποτελεί εξειδίκευση στο χώρο της Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης των γενικών κατευθύνσεων που περιλαμβάνονται στον Εθνικό Σχεδιασμό Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΕΣΔΑ).

Οι στόχοι που θέτει και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους αποβλέπουν στη διαμόρφωση οργανωμένων Εγκαταστάσεων Διαχείρισης Αποβλήτων, οι οποίες θα καλύπτουν το σύνολο της Περιφέρειας. Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης αποτελεί στην ολότητα της μια Διαχειριστική Ενότητα (Δ.Ε.) η οποία εξυπηρετείται από ένα Χώρο Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων (Χ.Υ.Τ.Υ.) ο οποίος:

- Εξασφαλίζει την ασφαλή τελική διάθεση των αποβλήτων και υπολειμμάτων της επεξεργασίας των απορριμμάτων για το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης
- Σε συνδυασμό με τα έργα επεξεργασίας των απορριμμάτων διαμορφώνει τις προϋποθέσεις για την παύση λειτουργίας και την αποκατάσταση όλων των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων (Χ.Α.Δ.Α.) που υπάρχουν στην Περιφέρεια

- Αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι κάθε οργανωμένης εγκατάστασης, ανεξάρτητα από την τεχνολογία επεξεργασίας

Για λόγους που συνδέονται με την ασφάλεια και την προστασία της δημόσιας υγείας σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης προβλέπεται να είναι έτοιμοι να δεχτούν απορρίμματα από ένας χώρος σε κάθε νομό. Στα Νησιά Σαμοθράκη & Θάσο προβλέπεται να εξετασθεί η λύση κατασκευής Χ.Υ.Τ.Α. παράλληλα με τον Σταθμό Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων, αφού με αυτόν τον τρόπο θα αποφευχθούν προβλήματα μεταφοράς των απορριμμάτων, ιδιαίτερα κατά τους χειμερινούς μήνες που οι θαλάσσιες συγκοινωνίες αντιμετωπίζουν προβλήματα.

Η επεξεργασία των Στερεών Αποβλήτων πριν την τελική διάθεσή τους είναι δράση ουσιαστικής προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης διαχείρισης.

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Ο Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας εγκρίθηκε με την με Α.Π. 639/22.12.2005 (Ορθή Επανάληψη 29.3.2006) Απόφαση και αποτελεί την εξειδίκευση στο χώρο της Κεντρικής Μακεδονίας των γενικών κατευθύνσεων που περιλαμβάνονται στον Εθνικό Σχεδιασμό Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) και περιγράφονται στο Παράρτημα ΙΙ του άρθρου 17 της ΚΥΑ 50910/2727/2003 (ΦΕΚ 1909Β).

Ο εγκεκριμένος Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας θέτει ως στρατηγική προτεραιότητα την ολοκλήρωση των βασικών έργων υποδομής τα οποία θα εξασφαλίσουν την ασφαλή διάθεση των αποβλήτων για το 100% του πληθυσμού και θα αποτελέσουν την προϋπόθεση για το «κλείσιμο» όλων των ανεξέλεγκτων χώρων διάθεσης που υπάρχουν και λειτουργούν στην Περιφέρεια.

Με ορίζοντα υλοποίησης το 2010 περιλαμβάνει την κατασκευή 15 Χώρων Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ), 19 Σταθμών Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ), 9 Κέντρων Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ) και 4 Μονάδων Μηχανικής – Βιολογικής Επεξεργασίας και Παραγωγής Ενέργειας (ή άλλης δόκιμης τεχνολογίας ή συνδυασμός τεχνολογιών), ενώ μέχρι το 2020 προβλέπεται η κατασκευή 2 επιπλέον μονάδων Μηχανικής – Βιολογικής Επεξεργασίας και Παραγωγής Ενέργειας (ή άλλης δόκιμης τεχνολογίας ή συνδυασμός τεχνολογιών). Επίσης, σε συνάρτηση με την κατασκευή και έναρξη λειτουργίας των ΧΥΤΑ, προβλέπεται η οριστική παύση λειτουργίας και αποκατάσταση των Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ).

Παράλληλα με ευθύνη των Φορέων Διαχείρισης κάθε Διαχειριστικής Ενότητας θα προωθηθούν οι απαιτούμενες δράσεις για τον εκσυγχρονισμό του υφιστάμενου συστήματος συλλογής και μεταφοράς, η εφαρμογή του συστήματος διαλογής στην πηγή, η ανακύκλωση καθώς και η πλήρης ενεργοποίηση των Συστημάτων Εναλλακτικής Διαχείρισης Αποβλήτων (ΣΕΔΑ) για τις λοιπές κατηγορίες Στερεών Αποβλήτων πλην των αστικών, με στόχο την μετεξέλιξη των ΧΥΤΑ σε ΧΥΤΥ με παράλληλη επιμήκυνση του χρόνου ζωής τους.

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Από τον Ιούλιο του 2005 στη Δυτική Μακεδονία ξεκίνησε η λειτουργία του πρώτου στην Ελλάδα Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Απορριμμάτων (Ο.Σ.Δ.Α.) σε επίπεδο Περιφέρειας, έργο που ξεκίνησε να σχεδιάζεται από το Β΄ ΚΠΣ με την «*αξιοποίηση τμήματος των αδρανών πεδίων εξόρυξης ως χώρου υγειονομικής ταφής απορριμμάτων και την υλοποίηση Περιφερειακού Συστήματος συλλογής μεταφόρτωσης και μεταφοράς» να* είναι οι βασικοί άξονες που έχουν τεθεί για τη λειτουργία του.

Στα πλαίσια εφαρμογής του ΟΣΔΑ Δυτικής Μακεδονίας προβλέπεται:

- Μηχανική Αποκομιδή
- Αναδιοργάνωση των συστημάτων συλλογής και προμήθεια εξοπλισμού
- Μεταφόρτωση
- Κατασκευή των πάγιων υποδομών (9 Σταθμοί Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων) και προμήθειες εξοπλισμού
- Ανάκτηση και Ανακύκλωση
- Οργάνωση των τοπικών συστημάτων, προμήθεια εξοπλισμού και κατασκευή υποδομών.
- Μηχανική επεξεργασία και Αξιοποίηση
- Κατασκευή Μονάδας Επεξεργασίας και Αξιοποίησης των μεικτών απορριμμάτων.
- Υγειονομική Ταφή.
- Κατασκευή του περιφερειακού ΧΥΤΑ (Κοζάνη) και έργα αποκατάστασης και εξυγίανσης ΧΑΔΑ.
- Διαχείριση Ειδικών Απορριμμάτων
- Σχεδιασμός και εφαρμογή των συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης

Το ΟΣΔΑ της Δυτικής Μακεδονίας στην παρούσα φάση της λειτουργίας του αποτελείται από τον Περιφερειακό ΧΥΤΑ που σήμερα διαχειρίζεται περίπου 100.000 ΤΝ απορριμμάτων/έτος (χωρητικότητας 1.300.000 m^3, αποτελούμενο από δύο κύτταρα, ένα εν λειτουργία και ένα υπό κατασκευή) και το Δίκτυο Τοπικών Μονάδων Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΤΜΔΑ) εντός του οποίου έχουν ήδη κατασκευαστεί οι υποδομές Μεταφόρτωσης (9 Σταθμοί Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων, επτά εν λειτουργία και 2 σε διαδικασία ολοκλήρωσης κατασκευής). Υπεύθυνος φορέας υλοποίησης και λειτουργίας του ΟΣΔΑ είναι η διαδημοτική εταιρεία «Διαχείριση Απορριμμάτων Δυτικής Μακεδονίας» (ΔΙΑΔΥΜΑ Α.Ε.).

Η οργανωτική διάρθρωση του ΟΣΔΑ Δυτικής Μακεδονίας παρουσιάζεται σε σχήμα στη συνέχεια.

Χάρτης 4: Οργανωτική διάρθρωση ΟΣΔΑ Δυτικής Μακεδονίας

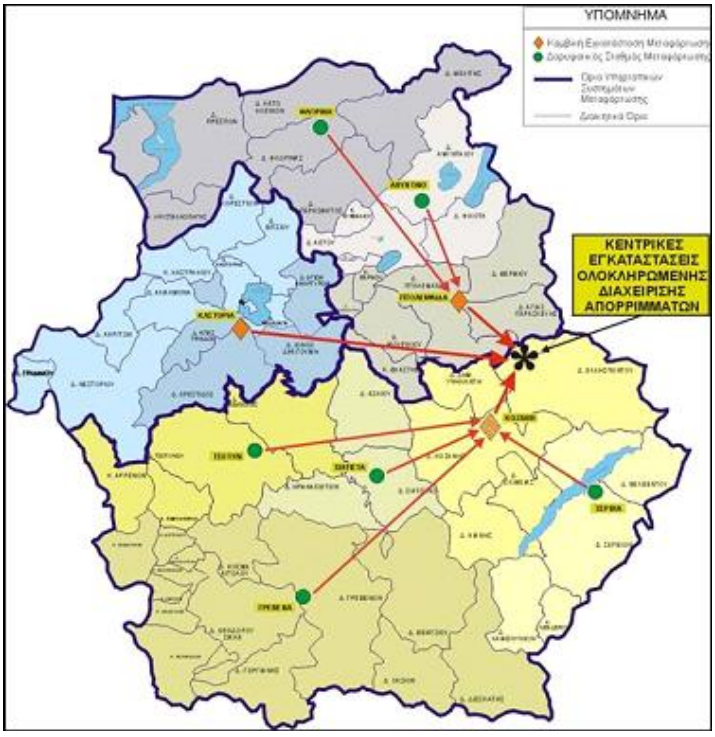

Πηγή: Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΠΕΠ Δ. Μακεδονίας 2007-2013

Παράλληλα απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη των στόχων του σχεδιασμού για τη Δυτική Μακεδονία αποτελεί η σταδιακή υλοποίηση ενός ενιαίου Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης, προκειμένου να καταστεί λειτουργικά και οικονομικά βιώσιμη η εφαρμογή μεθόδων Μηχανικής Επεξεργασίας & Αξιοποίησης των απορριμμάτων. Η επιλογή αυτή καταρχήν προϋποθέτει τη συγκέντρωση του συνόλου των απορριμμάτων σε μία κεντροβαρική θέση, στην οποία χωροθετήθηκαν οι Κεντρικές Εγκαταστάσεις Ολοκληρωμένης Διαχείρισης του Συστήματος (Μονάδα Μηχανικής Επεξεργασίας & Αξιοποίησης και Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων). Οι ανάγκες σε τοπικό επίπεδο καλύπτονται από τις Τοπικές Μονάδες Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΤΜΔΑ), ένα δίκτυο εννέα εγκαταστάσεων (οι οκτώ σε λειτουργία σήμερα) όπου χωροθετούνται οι υποδομές Μεταφόρτωσης και Ανακύκλωσης. Μέσω των ΤΜΔΑ το σύνολο των απορριμμάτων μεταφέρεται στις Κεντρικές Εγκαταστάσεις Ολοκληρωμένης Διαχείρισης.

Το σύστημα συμπληρώνεται με την οργάνωση των τοπικών συστημάτων συλλογής μεικτών και ανακυκλώσιμων υλικών στα πλαίσια διαδημοτικών συνεργασιών. Σήμερα εκτός της μεταφόρτωσης και της υγειονομικής ταφής του συνόλου των αστικών απορριμμάτων των 61 ΟΤΑ της Περιφέρειας, πραγματοποιείται σε τρεις πόλεις (Κοζάνη, Πτολεμαΐδα, Φλώρινα) συστηματική ανακύκλωση χαρτιού. Η υλοποίηση του Περιφερειακού Κέντρου Ανακύκλωσης και Μονάδας μηχανικής επεξεργασίας και αξιοποίησης, που βρίσκεται σε πορεία αδειοδότησης, αποτελεί πρώτη προτεραιότητα για τη Δυτική Μακεδονία. Αντίστοιχα η ολοκλήρωση του ΟΣΔΑ σχετίζεται με μελλοντικά έργα που αφορούν κυρίως τις εγκαταστάσεις ανάκτησης και ανακύκλωσης τοπικού (Τοπικά Κέντρα Ανακύκλωσης) και περιφερειακού (Μονάδα Μηχανικής Επεξεργασίας / Αξιοποίησης & Περιφερειακό Κέντρο Ανακύκλωσης) χαρακτήρα.

Διαχείριση ρυπασμένων εδαφών

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία, από το σύνολο των 1.044 ΧΑΔΑ της περιοχής μελέτης ο αριθμός των ΧΑΔΑ προς άμεση αποκατάσταση ανέρχεται σε 848. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει ότι το 81,2% των ΧΑΔΑ της περιοχής έχει ήδη αποκατασταθεί ή είναι σε φάση άμεσης αποκατάστασης. Από τους υπόλοιπους ΧΑΔΑ, οι 74 θα μπουν σε τροχιά αποκατάστασης μέχρι το τέλος του 2008, ενώ οι υπόλοιποι 122 εντάσσονται στο πρόγραμμα του ΥΠΕΧΩΔΕ «1 ΧΑΔΑ ανά ΟΤΑ» και θα παραμείνουν ενεργοί μέχρι την ολοκλήρωση των προβλεπόμενων έργων διαχείρισης απορριμμάτων. Με την ολοκλήρωση του δικτύου ασφαλούς διάθεσης των απορριμμάτων (ΧΥΤΑ & ΣΜΑ) θα παύσει και η λειτουργία των εναπομείναντων ΧΑΔΑ.

Κατά κεφαλή παραγωγή αστικών αποβλήτων

Η κατά κεφαλή παραγωγή αστικών αποβλήτων (ΑΣΑ) σε ετήσια βάση στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας αντιστοιχεί σε 448 kg/κάτοικο/έτος και αποτελεί τιμή ελαφρώς υψηλότερη από την αντίστοιχη εθνική αλλά αρκετά χαμηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ. Ωστόσο η αντίστοιχη τιμή στις άλλες δύο εξεταζόμενες Περιφέρειες είναι πολύ κάτω του εθνικού ορίου και πολύ χαμηλότερη (σχεδόν 100 μονάδες) από τον αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ. Εντούτοις, ο στόχος αναφορικά με την κατά κεφαλή παραγωγή ΑΣΑ που είχε τεθεί κατά το 5^{ο} Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον ήταν τα 300 kg/κάτοικο/έτος και δεν επιτεύχθηκε από καμία ευρωπαϊκή χώρα. Συνέπεια αυτής της αποτυχίας ήταν να μην τεθεί αντίστοιχος στόχος κατά τη διαμόρφωση του 6^{ου} Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον.

Η μείωση της παραγόμενης ποσότητας απορριμμάτων πρέπει κατά συνέπεια να αποτελεί σταθερό μακροπρόθεσμο στόχο για τις υπό εξέταση Περιφέρειες. Η επιδίωξη αυτή μεταφράζεται κατ' αρχήν ως συγκράτηση της κατά κεφαλήν παραγόμενης ποσότητας στα σημερινά επίπεδα, ενώ η περαιτέρω μείωση μπορεί να επιτευχθεί με προώθηση εκστρατειών ενημέρωσης του κοινού, εφαρμογής συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης και βέλτιστων διαθέσιμων πρακτικών.

Διαχείριση βιοαποδομήσιμων αστικών αποβλήτων

Η σημερινή κατάσταση για το σύνολο της περιοχής μελέτης είναι άκρως αποθαρρυντική δεδομένου ότι το σύνολο των βιοαποδομήσιμων ΑΣΑ οδηγούνται σε τελική διάθεση, εξαιτίας της ανυπαρξίας σχετικών μονάδων επεξεργασίας στα διοικητικά όρια του συνόλου των Περιφερειών. Εντούτοις, οι πρακτικές διαχείρισης των βιοαποδομήσιμων ΑΣΑ δεν παρουσιάζουν μεγάλη απόκλιση από την κατάσταση σε επίπεδο χώρας, λόγω του σημαντικού ελλείμματος σε ότι αφορά τις υποδομές επεξεργασίας.

Η αναγκαιότητα υλοποίησης έργων που σχετίζονται με την επεξεργασία και αξιοποίηση των απορριμμάτων είναι μεγάλη και προκύπτει τόσο από τους στόχους που τίθενται για την επεξεργασία του βιοαποδομήσιμου κλάσματος των απορριμμάτων βάσει της ΚΥΑ Η.Π. 29407/3508 και τη συμμετοχή των Περιφερειών σε αυτούς, όσο και από τις απαιτήσεις της ΚΥΑ Η.Π. 29407/3508 που εναρμονίζει την Οδηγία 1999/31/ΕC (Landfill Directive), σύμφωνα με την οποία θα πρέπει μέχρι το 2009 όλοι οι ΧΥΤΑ να δέχονται μόνο επεξεργασμένα στερεά απόβλητα. Σε αυτή λοιπόν την κατεύθυνση κινούνται και οι τρεις εξεταζόμενες περιφέρειες, προγραμματίζοντας – αφήνοντας να ωριμάσουν έργα επεξεργασίας στερεών αποβλήτων. Χαρακτηριστικά αναφέρονται τα προς δρομολόγηση – υλοποίηση έργα επεξεργασίας ΑΣΑ στο Ν. Ημαθίας (υπό δημοπράτηση), στην 1^{η} ΔΕ–ΒΔ ΠΣΘ στο Ν. Θεσσαλονίκης, στο Ν. Ξάνθης και στο Ν. Κοζάνης.

Ανακύκλωση Υλικών Συσκευασίας (ΥΣ)

Η ΕΕ είχε θέσει ως στόχο για το 2001 την ανακύκλωση του 25% των υλικών συσκευασίας, κάτι που έχει επιτευχθεί από όλα τα κράτη-μέλη, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας. Το ποσοστό ανακύκλωσης των υλικών συσκευασίας σε επίπεδο χώρας άγγιξε το 33%, ενώ ο νέος στόχος που έχει θέσει η ΕΕ για το 2008 είναι 55% για όλα τα κράτη–μέλη.

Από τον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται ότι το ποσοστό των ΥΣ που ανακυκλώνονται στην περιοχή μελέτης είναι αρκετά μικρότερο από την αντίστοιχη εθνική τιμή. Οι εξεταζόμενες Περιφέρειες υπολείπονται του στόχου της ΕΕ για το 2001 από 2% έως 16,4%. Η μεγάλη αυτή διαφορά αποδίδεται στην χωρική ανομοιογένεια των προγραμμάτων ανακύκλωσης υλικών συσκευασίας.

Με βάση τους ποσοτικούς στόχους για τα υλικά συσκευασίας που πρέπει να επιτευχθούν μέχρι 31 Δεκεμβρίου του 2005, βάση του Ν.2939 (ανακύκλωση 25-45% κ.β. των απορριμμάτων συσκευασίας) το σύνολο της περιοχής εξέτασης υπολείπεται αυτού. Προκειμένου όμως να επιτευχθούν οι στόχοι της νομοθεσίας (βραχυπρόθεσμοι & μεσοπρόθεσμοι) που σχετίζονται με την ανακύκλωση υλικών συσκευασίας πρέπει στο σύνολο τους και οι τρεις περιφέρειες να εγκαταστήσουν Κέντρα Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών – ΚΔΑΥ και να εφαρμόσουν προγράμματα Διαλογής στην Πηγή (ΔσΠ).

Πίνακας 11: Υφιστάμενη κατάσταση διαχείρισης των στερεών αποβλήτων σε Μακεδονία και Θράκη

Α/Α	Παράμετρος	Κεντρική Μακεδονία	Δυτική Μακεδονία	Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	Τιμή σε εθνικό / ευρωπαϊκό επίπεδο
1	**Διαχείριση ρυπασμένων εδαφών** (Αριθμός ΧΑΔΑ)	433[8]	207[9]	208[10]	2626 (εθνική τιμή)
2	**Παραγωγή αστικών αποβλήτων** (kg/κάτοικο/έτος)	448	387,5[11]	357,9[12]	430[13] (εθνική τιμή) 480[14] (Μ.Ο. της ΕΕ)
3	**Διαχείριση βιοαποδομήσιμων ΑΣΑ** (% των βιοαποδομήσιμων ΑΣΑ που οδηγούνται σε τελική διάθεση)	100	100[15]	100[16]	91 (εθνική τιμή)[17]
4	**Ανακύκλωση Υλικών Συσκευασίας (ΥΣ)** (% των ΥΣ που ανακυκλώνονται)	23 (τιμή για το 2001)	8,6[18]	22[19]	33 - (εθνική τιμή 2001)[20] 25 -Στόχος 2001[21] 55 -Στόχος 2008[22]

1.2.1.7.6. Υγρά απόβλητα

Το νομοθετικό πλαίσιο, που προσδιορίζει την ανάγκη κατασκευής νέων μονάδων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων (ΜΕΥΑ), καθώς και τις βασικές αρχές διαχείρισης αστικών λυμάτων στην Ελλάδα, αποτελείται ουσιαστικά από την Κοινοτική Οδηγία 91/271/ΕΟΚ όπως συμπληρώθηκε από την Οδηγία 98/15/ΕC και την ΚΥΑ 5673/400/97, με την οποία εναρμονίζεται προς την οδηγία αυτή η ελληνική νομοθεσία.

Στην Κεντρική Μακεδονία, αρκετοί μικροί οικισμοί εξυπηρετούνται από μονάδες επεξεργασίας υγρών αποβλήτων, χωρίς να υπάρχει αντίστοιχη απαίτηση από τη νομοθεσία (βάσει των μόνιμων κατοίκων και του αποδέκτη των λυμάτων). Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται κυρίως στις τουριστικές περιοχές, όπως η Χαλκιδική, με σκοπό την αντιμετώπιση των δυνητικών επιπτώσεων της ιδιαίτερα αυξημένης τουριστικής κίνησης κατά τη διάρκεια των θερινών μηνών. Προς την επίτευξη του στόχου αυτού, σκόπιμο είναι να λαμβάνονται υπόψη οι πολλές διαθέσιμες τεχνολογίες μικρών συστημάτων βιολογικής επεξεργασίας ή ακόμα και οι περιπτώσεις συνεπεξεργασίας λυμάτων σε μεγαλύτερες μονάδες, όπου αυτό είναι εφικτό (παράγοντες μορφολογίας, κόστους και λειτουργικότητας). Οι απαιτήσεις της νομοθεσίας εκπληρώνονται σε αρκετά μεγάλο ποσοστό, όσο αυξάνεται ο πληθυσμός των εξεταζόμενων οικισμών (όπως στις περιπτώσεις οικισμών με πληθυσμό μεγαλύτερο των 10.000 κατοίκων).

[8] ΣΜΠΕ ΕΠ 2007-2013 Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (2006)
[9] ΣΜΠΕ ΕΠ 2007-2013 Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (2006)
[10] ΣΜΠΕ ΕΠ 2007-2013 Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης (2007)
[11] ΣΜΠΕ ΕΠ 2007-2013 Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (2006)
[12] Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης
[13] ΕΕΑ (2005)
[14] ΕΚΠΑΑ 2003
[15] ΣΜΠΕ ΕΠ 2007-2013 Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (2006)
[16] ΣΜΠΕ ΕΠ 2007-2013 Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης (2007)
[17] Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών (2006)
[18] ΣΜΠΕ ΕΠ 2007-2013 Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (2006)
[19] ΣΜΠΕ ΕΠ 2007-2013 Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης (2007)
[20] ΥΠΕΧΩΔΕ: www.minenv.gr/anakyklosi
[21] ΕΕΑ (2005)
[22] ΕΕΑ (2005)

Σημαντικές υπερτοπικού χαρακτήρα εγκαταστάσεις βιολογικών καθαρισμών (ΒΙΟΚΑ) έχουν κατασκευασθεί και λειτουργούν σε πέντε αστικά κέντρα της Δυτικής Μακεδονίας, ενώ άλλο ένα βρίσκεται στη φάση της κατασκευής. Ανεξάρτητα από το αν εξυπηρετούν έναν ή περισσότερους οικισμούς, οι ΒΙΟΚΑ. έχουν υπερτοπικό χαρακτήρα από την άποψη της προστασίας των αποδεκτών των λυμάτων. Ειδικότερα, ο ΒΙΟΚΑ. της Καστοριάς, που ήδη λειτουργεί, αναμένεται να άρει τις συνθήκες ρύπανσης της Ορεστίδος, γεγονός που αφορά τουλάχιστον όλες τις παραλίμνιες κοινότητες. Αντίστοιχα, οι ΒΙΟΚΑ Πτολεμαΐδας και Κοζάνης που επίσης λειτουργούν, αναμένεται να ανακουφίσουν σημαντικά τη Βεγορίτιδα, τουλάχιστον σε σχέση με το αστικής προέλευσης ρυπαντικό φορτίο. Με τους ΒΙΟΚΑ. Φλώρινας και Γρεβενών, εν λειτουργία, ολοκληρώνεται το βασικό σύστημα που αφορά τις μεγάλες οικιστικές συγκεντρώσεις. Η λίμνη της Καστοριάς, μετά την εγκατάσταση και τη λειτουργία του ΒΙΟΚΑ έχει σταδιακά αποκατασταθεί, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τα ρυπαντικά φορτία αστικής και βιομηχανικής προέλευσης. Όλες οι εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων (ΕΕΛ) έχουν σχεδιασθεί ώστε να απομακρύνουν αποτελεσματικά το φορτίο του οργανικού άνθρακα και του αζώτου, ενώ ειδικά στις ΕΕΛ της Πτολεμαΐδας και της Φλώρινας, λόγω της ευαισθησίας του αποδέκτη, γίνεται πρόσθετη απομάκρυνση φωσφόρου, η οποία πραγματοποιείται και στις ΕΕΛ της Κοζάνης και της Καστοριάς.

Στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, το δίκτυο αποχέτευσης είναι γενικά επαρκές και γίνεται προσπάθεια για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του μέσω μιας σειράς έργων. Από το σύνολο του πληθυσμού, το 48% ανήκει σε οικισμούς που συνδέονται μέσω δικτύου αποχέτευσης με τις ΕΕΛ οικισμών Α & Β προτεραιότητας. Αντίστοιχα, οι αποχετευόμενοι οικισμοί σήμερα στις ΕΕΛ των οικισμών Α & Β προτεραιότητας αποτελούν το 39% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας. Μετά την ολοκλήρωση των εν εξελίξει έργων οι αποχετευόμενοι οικισμοί στις ΕΕΛ οικισμών Α & Β προτεραιότητας θα ανέρχονται σε 41% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας. Σε σύνολο δεκαοκτώ έργων Γ΄ Προτεραιότητας στην Περιφέρεια ΑΜΘ, πέντε εξ αυτών δεν έχουν απαίτηση για εναρμόνιση με την κείμενη νομοθεσία είτε γιατί έχουν ήδη κατασκευασθεί είτε διότι εξυπηρετούνται από άλλο κατασκευασμένο έργο.

1.2.1.7.7. Ατμοσφαιρική ρύπανση

Ποιότητα της ατμόσφαιρας

Στη χωρική ενότητα Μακεδονίας – Θράκης, η ποιότητα της ατμόσφαιρας παρακολουθείται συστηματικά στο Πολεοδομικό Συγκρότημα της Θεσσαλονίκης (ΠΣΘ) με ευθύνη της οικείας ΠΕΧΩ, στην ευρύτερη περιοχή της Κοζάνης – Πτολεμαΐδας – Φλώρινας με ευθύνη της ΔΕΗ ΑΕ και κατά μήκος του άξονα της Εγνατίας Οδού με ευθύνη του φορέα λειτουργίας του έργου. Σύμφωνα με ορισμένες (περιοδικές και αποσπασματικές) μετρήσεις, οι λοιπές περιοχές της χωρικής ενότητας δεν αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

Η ποιότητα της ατμόσφαιρας στην Θεσσαλονίκη παρακολουθείται από το 1986, μέσω εγκατεστημένου δικτύου παρακολούθησης 8 σταθμών. Από το 2001, η ευθύνη της λειτουργίας του δικτύου και η ενημέρωση του κοινού σχετικά με την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα έχει μεταβιβαστεί στη Διεύθυνση Περιβάλλοντας και Χωροταξίας της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, η οποία συντάσσει και δημοσιεύει σε ετήσια βάση σχετική έκθεση για την κατάσταση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στο ΠΣΘ. Η ατμοσφαιρική ρύπανση στο ΠΣΘ βαίνει μειούμενη τα τελευταία χρόνια σε σχέση με τους ρύπους που σχετίζονται με την ποιότητα των καυσίμων και την τεχνολογία των κινητήρων εσωτερικής καύσης. Αντίθετα αναφορικά με τη φωτοχημική ρύπανση, εξακολουθούν και παρατηρούνται προβλήματα με υπερβάσεις των ορίων ποιότητας, από υπερβολικές συγκεντρώσεις όζοντος, ενώ η σωματιδιακή ρύπανση αποτελεί το σημαντικότερο πρόβλημα για το ΠΣΘ.

Η ποιότητα της ατμόσφαιρας και η συσχέτιση της με πηγές ρύπανσης στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας δεν έχει καταγραφεί συστηματικά με μετρήσεις (από το Εθνικό Δίκτυο Παρακολούθησης

Ατμοσφαιρικής ρύπανσης) μέχρι σήμερα, με εξαίρεση το Δίκτυο μετρήσεων Ποιότητας Ατμόσφαιρας της ΔΕΗ Α.Ε. στον άξονα Κοζάνης-Πτολεμαΐδας-Φλώρινας. Το έτος 1995 λειτούργησαν για πρώτη φορά τρεις αυτόματοι σταθμοί μέτρησης ατμοσφαιρικής ρύπανσης, οι οποίοι εντάσσονται στο Εθνικό Δίκτυο Παρακολούθησης της Ατμόσφαιρας (ΕΔΠΑΡ).

Η δραστηριότητα της ΔΕΗ κατά μήκος του άξονα Κοζάνη – Πτολεμαΐδα – Αμύνταιο αποτελεί το σημαντικότερο παράγοντα εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων στη Δυτική Μακεδονία και ουσιαστικά διαμορφώνει την ποιότητα του αέρα στο σύνολο της Περιφέρειας. Τα αιωρούμενα σωματίδια αποτελούν τον πλέον κρίσιμο ρύπο για την περιοχή. Το πρόβλημα της υπέρβασης των θεσπισμένων ορίων θα επιδεινωθεί στο μέλλον λόγω του ότι η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία πρόκειται να θέσει ακόμα αυστηρότερα όρια για τα αιωρούμενα σωματίδια, οπότε και η ΔΕΗ θα υποχρεωθεί να εισαγάγει επιπλέον τεχνολογίες αντιρρύπανσης προκειμένου να περιορίσει τις εκπομπές της.

Η ποιότητα της ατμόσφαιρας στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης δεν παρακολουθείται συστηματικά. Στα πλαίσια του έργου “Εκτίμηση και Χαρτογραφική Απεικόνιση της Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης στον Ελλαδικό Χώρο” που υλοποιήθηκε από την κοινοπραξία ΛΔΚ ΕΠΕ – ΤΕΜ ΑΕ, την περίοδο 2003-2004 για το ΥΠΕΧΩΔΕ, υλοποιήθηκαν μετρητικές εκστρατείες σε τέσσερις πόλεις της Περιφέρειας. Τα αποτελέσματα είναι τα ακόλουθα:

- Για τους ατμοσφαιρικούς ρύπους SO_2, O_3 και CO, οι συγκεντρώσεις κινούνται σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα.
- Οι συγκεντρώσεις του NO_2 κυμαίνονται σε χαμηλά επίπεδα στην Αλεξανδρούπολη, στην Ξάνθη και στη Νέα Καρβάλη, αλλά στην Καβάλα η κατάσταση δεν είναι ικανοποιητική. Οι αιτίες του φαινομένου εκτιμάται ότι προέρχονται από το συνδυασμό της αυξημένης οδικής κυκλοφορίας με το αμφιθεατρικό ανάγλυφο της πόλης και το μικροκλίμα της πόλης.
- Οι συγκεντρώσεις των PM_{10} κινούνται κάτω των οριακών τιμών στην πόλη της Ξάνθης, αλλά παρουσιάζουν υπερβάσεις στην περιοχή της Νέας Καρβάλης κατά τη θερινή περίοδο.

Κατά μήκος της Εγνατίας Οδού, και με ευθύνη του φορέα λειτουργίας του έργου υπάρχει δίκτυο μετρήσεων των εκπομπών αερίων ρύπων, το οποίο σταδιακά ολοκληρώνεται ταυτόχρονα με την ολοκλήρωση του έργου. Σε ό,τι αφορά τον δείκτη τοπικών επιπτώσεων (συγκεντρώσεις CO και NO_x), σε απόσταση 100 m από τον άξονα, η μέση συγκέντρωση του μονοξειδίου του άνθρακα (CO), εκτιμήθηκε ότι είναι ίση με 22,2 μg/m^3. Οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις καταγράφονται στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας και ειδικότερα στους Νομούς Ημαθίας και Θεσσαλονίκης. Οι εκτιμώμενες τιμές είναι πολύ χαμηλότερες από τα ανώτατα επιτρεπτά όρια για την υγεία του ανθρώπου, όπως ορίζονται στην Οδηγία 2000/69/ΕΚ (για μέση τιμή 8ώρου ορίζεται μέγιστη συγκέντρωση CO ίση με 10 mg/m^3).

Σε ό,τι αφορά τα επίπεδα συγκεντρώσεων οξειδίων του αζώτου (NO_x), και πάλι οι ανώτατες τιμές παρατηρούνται στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας, καθώς και στο Νομό Καβάλας, ενώ η μέση τιμή στο σύνολο του άξονα την ώρα αιχμής είναι ίση με 25,2 μg/m^3. Στα τμήματα των Νομών Ημαθίας και Θεσσαλονίκης τα επίπεδα συγκέντρωσης NO_x εμφανίζονται υψηλότερα από το ανώτατο μέσο ετήσιο επίπεδο συγκέντρωσης (30 μg/m^3) που ορίζει η Οδηγία 1999/30/ΕΚ για την προστασία του οικοσυστήματος και ειδικότερα της χλωρίδας. Σύμφωνα με την ίδια Οδηγία η ανώτατη επιτρεπόμενη συγκέντρωση διοξειδίου του αζώτου (NO_2) για την προστασία της υγείας του ανθρώπου είναι 40 μg/m^3.

Εκπομπές αερίων

Σύμφωνα με τη μελέτη "Εκτίμηση και Χαρτογραφική Απεικόνιση της Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης στον Ελλαδικό Χώρο"[23] προκύπτουν τα εξής:

Στην Κεντρική Μακεδονία, οι εκπομπές σωματιδίων (PM_{10}) οφείλονται κατά κύριο λόγο στις βιομηχανικές δραστηριότητες και δευτερευόντως στη λειτουργία των μονάδων κεντρικής θέρμανσης και τις μεταφορές. Οι εκπομπές διοξειδίου του θείου (SO_2) οφείλονται κατά κύριο λόγο στη χρήση ορυκτών καυσίμων (πετρέλαιο, λιγνίτης, κάρβουνο κλπ), λόγω του περιεχόμενου σε αυτά θείου (S). Οι εκπομπές οξειδίων του αζώτου (NO_x) οφείλονται κατά κύριο λόγο στις οδικές μεταφορές και δευτερευόντως τις υπόλοιπες δραστηριότητες. Αθροίζοντας τις εκπομπές από τις οδικές μεταφορές και τις εκπομπές των οχημάτων εκτός δρόμου προκύπτει περίπου το 80% των εκπομπών οξειδίων του αζώτου.

Στη Δυτική Μακεδονία, η βιομηχανική δραστηριότητα αποτελεί πολύ σημαντική πηγή ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Οι θερμοηλεκτρικές μονάδες της ΔΕΗ εκλύουν ένα σημαντικό ποσοστό της συνολικής αέριας ρύπανσης της περιοχής. Πολύ σημαντικός παράγοντας φόρτισης της ατμόσφαιρας με αιωρούμενα σωματίδια αποτελεί η επιφανειακή εκμετάλλευση του λιγνίτη, πρώτης ύλης για τη λειτουργία όλων των θερμοηλεκτρικών μονάδων που βρίσκονται στη γεωγραφική επικράτεια της Περιφέρειας, παρά τα μέτρα που λαμβάνει η ΔΕΗ για τον περιορισμό αυτής της μορφής ρύπανσης. Λόγω της φύσης των διεργασιών που επιτελούνται στην περιοχή και δεδομένου ότι πρόκειται για διάχυτες, κυρίως, εκπομπές σκόνης και σωματιδίων είναι πολύ δύσκολη η ποσοτικοποίησή τους. Η συνεισφορά των μεταφορών δεν έχει καταγραφεί συστηματικά με μετρήσεις του Εθνικού Δικτύου Παρακολούθησης Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης μέχρι σήμερα στην Περιφέρεια. Η επίδραση των οδικών μεταφορών μπορεί να προσεγγισθεί με βάση το γεγονός ότι με εξαίρεση την Εγνατία Οδό και τον αστικό ιστό της Κοζάνης, δεν υπάρχουν σημαντικές γραμμικές πηγές εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων. Στον αστικό ιστό της Κοζάνης, το κυκλοφοριακό αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα. Τέλος, η λειτουργία συστημάτων κεντρικής θέρμανσης προκαλεί ρύπανση, ωστόσο είναι περιορισμένη χρονικά, λόγω της εποχικότητας του φαινομένου. Με βάση τα πληθυσμιακά χαρακτηριστικά της περιφέρειας, τη μικρή υποδομή της περιοχής σε ξενοδοχεία και το γεγονός ότι λειτουργούν συστήματα τηλεθέρμανσης στη Πτολεμαΐδα, στο μεγαλύτερο μέρος της Κοζάνης και μελλοντικά στη Φλώρινα, οι κεντρικές θερμάνσεις στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας δεν αποτελούν σημαντική πηγή ατμοσφαιρικών ρύπων.

Στην Περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, η ποιότητα του αέρα είναι σε εξαιρετικό επίπεδο και οι εκπομπές ρύπων είναι πολύ χαμηλές, σε ορισμένες δε περιοχές οι συγκεντρώσεις είναι κάτω από τα κατώτερα όρια ανίχνευσης. Εξαίρεση αποτελούν οι περιοχές της Καβάλας και της Νέας Καρβάλης, όπου καταγράφονται αυξημένες εκπομπές NO_2 και PM_{10}.

1.2.1.7.8. Χρήσεις γης - αστικοποίηση

Ο κύριος παράγοντας που επηρεάζει την διαμόρφωση του τοπίου στην ηπειρωτική χώρα είναι η επέκταση των αστικών κέντρων και των συναφών υποδομών.

Στην Κεντρική Μακεδονία, η αστική γη φαίνεται να επεκτείνεται εις βάρος της αγροτικής γης, ενώ, κατά την περίοδο 1990–2000 παρουσιάζεται σχεδόν διπλασιασμός του μήκους της ακτογραμμής που αστικοποιείται. Το μήκος της αστικοποιημένες παράκτιας ζωής το 2000 έφτασε τα 94 km περίπου έναντι 51 km που ήταν το 1990. Την ίδια περίοδο παρατηρείται μείωση της αναλογίας αγροτική/αστική γη κατά 25%, δηλαδή το 2000 στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας αντιστοιχούν 6,7 στρέμματα αγροτικής γης λιγότερα ανά στρέμμα αστικής γης σε σχέση με το 1990. Πρέπει να σημειωθεί ότι την

[23] ΛΔΚ ΕΠΕ – ΤΕΜ ΑΕ (2003-2004)

ίδια περίοδο αυξήθηκαν οι υγροτοπικές εκτάσεις κατά 0,35%. Αθροιστικά και για το σύνολο της Περιφέρειας, οι μεταβολές στην κάλυψη γης άγγιξαν το 4%.

Στη Δυτική Μακεδονία, παρατηρούνται μικρές ανακατανομές στην κάλυψη των εκτάσεων, οι οποίες αθροιστικά δεν ξεπερνούν το 2% για την περίοδο 1990–2000. Από τις εκτάσεις που άλλαξαν χρήση, ένα σημαντικό μέρος (~0,57%) αφορά γη που δημεύθηκε για εκμετάλλευση λιγνίτη, ενώ ένα ποσοστό της τάξης του 0,13% αστικοποιήθηκε. Οι εν λόγω εκτάσεις αφορούν περιοχές δημιουργίας οδικών και σιδηροδρομικών υποδομών, και σε πολύ μικρότερο ποσοστό περιοχές που οικοδομήθηκαν.

Στην Ανατολική Μακεδονία–Θράκη, οι χρήσεις γης κατά τη δεκαετία 1990–2000 παραμένουν ουσιαστικά οι ίδιες, ενώ οι μεταβολές στην κάλυψη γης την ίδια περίοδο είναι μηδαμινές. Συνολικά, οι καταγεγραμμένες μεταβολές στην κάλυψη γης δεν υπερβαίνουν το 0,62% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας, και από αυτό το ποσοστό μόνο το 0,005% αντιστοιχεί σε μετατροπή αγροτικής ή δασικής γης σε γη που καλύπτεται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες.

1.2.1.8. Υγεία - Πρόνοια

Οι δομές ιατρικής περίθαλψης, ανεξαρτήτου βαθμίδας και νομικής μορφής, οι οποίες παρέχουν νοσοκομειακή φροντίδα στους κατοίκους της Μακεδονίας – Θράκης ανέρχονται περίπου στο 25% του συνόλου της χώρας (βλ. Πίνακας 12). Η περιοχή ανήκει στη δικαιοδοσία 4 ΔΥΠΕ, οι οποίες διαθέτουν συνολική δυναμικότητα νοσοκομείων εντός ΕΣΥ 9.174 κλινών, με αναλογία κλινών ανά 1000 κατοίκους η οποία κυμαίνεται περίπου στα επίπεδα του εθνικού μέσου όρου (βλ. Πίνακας 13).

Πίνακας 12: Μονάδες θεραπευτηρίων και κλίνες

	Χαρακτήρας	Μακεδονία - Θράκη	Χώρα
Μονάδες	ΝΠΔΔ	33	141
	ΝΠΙΔ & Ιδιωτικές κλινικές	42	178
	Κέντρα Υγείας	50	189
Κλίνες	**Σύνολο** (πλην ΚΥ)	**75**	**319**
	ΝΠΔΔ	8.620	35.808
	ΝΠΙΔ & Ιδιωτικές κλινικές	4.659	16.063
	Κέντρα Υγείας	253	1.091
	Σύνολο (πλην ΚΥ)	**13.279**	**51.871**
Περιφέρεια / Χώρα (%)	Μονάδες	23,5%	
	Κέντρα Υγείας	26,5%	
	Κλίνες	25,6%	

Πηγή : ΕΣΥΕ, 2004

Πίνακας 13: Δυναμικότητα νοσοκομείων ΕΣΥ ανά ΔΥΠΕ

ΔΥΠΕ	Αριθμός κλινών	Κλίνες ανά 1.000 κατοίκους
Α' Κεντρικής Μακεδονίας	3.435	4,36
Β' Κεντρικής Μακεδονίας	2.973	2,77
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	2.021	3,31
Δυτικής Μακεδονίας	745	2,46
Σύνολο χώρας	**36.621**	**3,12**

Πηγή: Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (2003)

Αναφορικά με τις δομές πρόνοιας, οι οποίες παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής αλληλεγγύης σε τοπικό επίπεδο, η Μακεδονία – Θράκη διαθέτει περίπου το ένα τρίτο της δυναμικότητας της χώρας, ωστόσο διαπιστώνονται αναλογικά ορισμένες ελλείψεις στα Κέντρα Παιδικής Μέριμνας, στα Θεραπευτήρια, τους Ξενώνες και τα ΚΑΑ (βλ. Πίνακα).

Πίνακας 14: Δομές Πρόνοιας και Κοινωνικής Αλληλεγγύη ανά ΔΥΠΕ

Δομές / ΔΥΠΕ	Α΄ Κεντρ. Μακεδονίας	Β΄ Κεντρ. Μακεδονίας	Αν. Μακεδονίας & Θράκης	Δυτ. Μακεδονίας	Μακεδονία - Θράκη	% επί Σ. Χ.	Σύνολο χώρας
Βρεφονηπιακοί σταθμοί	143	146	140	125	554	34,2%	1619
Κέντρα Παιδικής Μέριμνας	10	1	3	3	17	17,3%	98
Ειδικά σχολεία	36	11	17	8	72	31,7%	227
Ειδικές εστίες	1		1	2	4	44,4%	9
ΚΑΑ	9	4	1	4	18	24,3%	74
Ιατροκοινωνικά κέντρα	10	4	5	3	22	31,0%	71
Βοήθεια στο σπίτι	30	34	15	4	83	32,9%	252
ΚΑΠΗ	112	104	47	27	290	47,8%	607
Γηροκομεία	9	3	8	6	26	22,2%	117
Θεραπευτήρια	3	1	3		7	12,1%	58
Ξενώνες		1			1	16,7%	6
Κατασκηνώσεις	4	1	4	1	10	26,3%	38
ΜΚΟ	84	36	85	33	238	28,4%	838
Σύλλογοι	19	6	3	2	30	42,3%	71
Φορείς-Ιδρύματα	18	7	27	23	75	79,8%	94
ΣΥΝΟΛΟ	494	361	363	242	1460	34,6%	4219

Πηγή: Υπουργείο Υγείας – Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Προνοιακός Χάρτης (2002)

1.2.1.9. Υποδομές Εκπαίδευσης

1.2.1.9.1. Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Στην Μακεδονία – Θράκη συγκεντρώνεται περίπου το 25-28% του εθνικού δυναμικού στις δύο πρώτες βαθμίδες της εκπαίδευσης, ανάλογα με το δείκτη δυναμικότητας (σχολικές μονάδες, μαθητές και εκπαιδευτικοί) που χρησιμοποιείται. Αναλυτικότερα, στοιχεία για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε επίπεδο Περιφέρειας της Μακεδονίας – Θράκης, παρατίθενται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 15: Μακεδονία – Θράκη. Δείκτες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (έτος 2005/2006)

Βαθμίδα Εκπαίδευσης	Δείκτες	Ελλάδα	Μακεδονία - Θράκη	% επί συνόλου χώρας	Αν. Μακεδονία - Θράκη	Κεντρική Μακεδονία	Δυτική Μακεδονία
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση - Νηπιαγωγεία	*Σχολικές Μονάδες*	5.715	1.654	28,9%	360	1.042	252
	Μαθητές	139.065	41.266	29,7%	7.840	28.636	4790
	Εκπαιδευτικοί	11.461	3.245	28,3%	637	2.165	443
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση – Δημοτικά	*Σχολικές Μονάδες*	5.753	1.587	27,6%	494	861	232
	Μαθητές	639.685	172.608	27,0%	37.771	116.697	18.140
	Εκπαιδευτικοί	58.376	16.425	28,1%	3.751	10.720	1.954

Βαθμίδα Εκπαίδευσης	Δείκτες	Ελλάδα	Μακεδονία - Θράκη	% επί συνόλου χώρας	Αν. Μακεδονία - Θράκη	Κεντρική Μακεδονία	Δυτική Μακεδονία
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση – Γυμνάσια	*Σχολικές Μονάδες*	1.969	500	25,4%	105	316	79
	Μαθητές	334.359	86.524	25,9%	18.223	57.964	10.337
	Εκπαιδευτικοί	37.679	9.489	25,2%	1.933	6.392	1.164
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση – Λύκεια	*Σχολικές Μονάδες*	1.339	301	22,5%	61	204	36
	Μαθητές	235.528	60.349	25,6%	11.618	40.938	7.793
	Εκπαιδευτικοί	24.470	5.909	24,1%	1.012	4.123	774

Πηγή: ΕΣΥΕ 2006

Η ποιοτική εικόνα του επιπέδου προσφοράς και οι ανάγκες σε υποδομές εκπαίδευσης προκύπτει με βάση στοιχεία τα οποία αποτυπώνονται σε μελέτη του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας με τίτλο «Αποτύπωση του Εκπαιδευτικού Συστήματος σε Επίπεδο Σχολικών Μονάδων» και παρουσιάζονται στους ακόλουθους Πίνακες.

Αρχικά και με σημείο αναφοράς τις συστεγαζόμενες και μη συστεγαζόμενες σχολικές μονάδες για τα έτη 2003 – 2004, προκύπτει ότι ποσοστό 50,6% των σχολικών μονάδων (νηπιαγωγεία, δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια, ΤΕΕ) της Μακεδονίας – Θράκης ήταν συστεγαζόμενες, ποσοστό οριακά υψηλότερο από το αντίστοιχο εθνικό και το οποίο παρουσιάζει τη μεγαλύτερη τιμή του στη Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Παράλληλα, οι συστεγαζόμενες σχολικές μονάδες που λειτούργησαν με πρωινό ωράριο εργασίας, στοιχείο που αποτελεί βασικό δείκτης ποιοτικής εκπαίδευσης, ανήλθαν για την Μακεδονία – Θράκη σε ποσοστό 83,9%, το οποίο υπολείπεται κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες περίπου του εθνικού μέσου όρου. Επίσης, διαπιστώνεται στη Μακεδονία – Θράκη σχεδόν διπλάσιο (έναντι εθνικού μ.ο.) ποσοστό σχολικό μονάδων που λειτουργούν εβδομαδιαίως με εναλλακτικό ωράριο (πρωί / απόγευμα) λόγω συστέγασης. Τα ανωτέρω δεδομένα σε συνδυασμό υποδηλώνουν ότι η συστέγαση σχολικών μονάδων δημιουργεί σημαντικό πρόβλημα διπλο-βάρδιας το οποίο εξειδικεύεται χωρικά κυρίως στη Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Πίνακας 16: Μακεδονία – Θράκη - Συστεγαζόμενες και μη συστεγαζόμενες σχολικές μονάδες (2003 – 2004)

Περιφέρεια	Σύνολο Σχολείων (*)	Αριθμός και Ποσοστό (%) σχολείων που είναι			
		Συστεγαζόμενα (**)		Μη Συστεγαζόμενα	
		Αριθμός	Ποσοστό (%)	Αριθμός	Ποσοστό (%)
Σύνολο χώρας	14.446	7.229	50%	7.217	50,0%
Μακεδονία - Θράκη	3.278	1.660	50,6%	1.618	49,4%
% επί συνόλου χώρας	22,69%	22,96%	-	22,42%	-
Αν. Μακεδονία - Θράκη	843	382	45,3%	461	54,7%
Κεντρική Μακεδονία	2.435	1.278	52,5%	1.157	47,5%
Δυτική Μακεδονία	623	299	48,0%	324	52,0%

Πηγή: Μελέτη «Αποτύπωση του Εκπαιδευτικού Συστήματος σε Επίπεδο Σχολικών Μονάδων»

(*) Νηπιαγωγεία, Δημοτικά, Γυμνάσια, Λύκεια, ΤΕΕ

(**) Ως συστεγαζόμενα θεωρούνται εκείνα τα σχολεία που στεγάζονται στο ίδιο κτίριο, ανεξάρτητα αν λειτουργούν με εναλλασσόμενο ωράριο (πρωί – απόγευμα) ή μοιράζονται διαφορετικές πτέρυγες του ίδιου κτιρίου στο ίδιο ωράριο.

Πίνακας 17: Μακεδονία – Θράκη - Ωράριο λειτουργίας συστεγαζόμενων σχολείων (2003 – 2004)

Περιφέρεια	Σύνολο συστεγαζόμενων σχολείων	Αριθμός και ποσοστό (%) συστεγαζόμενων σχολείων που λειτουργούν							
		Μόνο πρωί ή ως ολοήμερα		Πρωί - απόγευμα ανά εβδομάδα ή ανά ημέρες		Μόνο απόγευμα		Μόνο βράδυ	
		Αριθμός	Ποσοστό (%)	Αριθμός	Ποσοστό (%)	Αριθμός	Ποσοστό (%)	Αριθμός	Ποσοστό (%)
Σύνολο χώρας	7.229	6.404	88,6%	551	7,6%	98	1,4	176	2,4
Μακεδονία - Θράκη	1.959	1.643	83,9%	266	13,6%	12	0,6%	38	1,9%
% επί συνόλου χώρας	27,1%	25,7%	-	48,3%	-	12,2%	-	21,6%	-
Αν. Μακεδονία - Θράκη	382	364	95,3%	7	1,8%	3	0,8%	8	2,1%
Κεντρική Μακεδονία	1.278	989	77,4%	258	20,2%	8	0,6%	23	1,8%
Δυτική Μακεδονία	299	290	97,0%	1	0,3%	1	0,3%	7	2,3%

Πηγή: Μελέτη «Αποτύπωση του Εκπαιδευτικού Συστήματος σε Επίπεδο Σχολικών Μονάδων»

1.2.1.9.2. Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Οι υφιστάμενες δυνατότητες της Μακεδονίας – Θράκης για παροχή σπουδών ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης εντοπίζονται στις σχολές και τα τμήματα των ακόλουθων Πανεπιστημιακών και Τεχνολογικών ιδρυμάτων, ανά Περιφέρεια:

Πίνακας 18: Πανεπιστημιακά και Τεχνολογικά Ιδρύματα

Περιφέρεια	Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα	Ανώτερα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
Αν. Μακεδονία - Θράκη	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης	ΤΕΙ Καβάλας
Κεντρική Μακεδονία	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	Αλεξάνδρειο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης ΤΕΙ Σερρών
Δυτική Μακεδονία	Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας	ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας

Επισημαίνεται ότι στα ανωτέρω ΑΕΙ και ΑΤΕΙ της Μακεδονίας – Θράκης προστίθεται από το ακαδημαϊκό έτος 2007/2008, το Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος (ΔΙΠΑΕ) με έδρα στη Θεσσαλονίκη, ως το μοναδικό ξενόγλωσσο, δημόσιο ΑΕΙ στην Ελλάδα που απευθύνεται σε αλλοδαπούς όσο και ημεδαπούς φοιτητές.

Η συμμετοχή της Μακεδονίας – Θράκης στο εθνικό δυναμικό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπερβαίνει το 30% (βλ. στοιχεία Πίνακα παρακάτω), ενδεικτικό του σημαντικού ρόλου που κατέχουν τα Πανεπιστημιακά και Τεχνολογικά Ιδρύματα στην αναπτυξιακή εξέλιξη της περιοχής και στη διαμόρφωση υψηλού μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού.

Πίνακας 19: Μακεδονία – Θράκη. Δείκτες Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (έτος 2005/2006)

	ΑΕΙ		ΤΕΙ
	Διδάσκοντες	Φοιτητές	Διδάσκοντες
Σύνολο χώρας	13.213	214.897	11.557
Μακεδονία - Θράκη	4.542	68.109	3.154
% επί συνόλου χώρας	34,4%	31,7%	27,3%
Αν. Μακεδονία - Θράκη	814	14.204	540
Κεντρική Μακεδονία	3.586	51.809	1.801
Δυτική Μακεδονία	142	2.096	813

Πηγή: ΕΣΥΕ 2005

Η περαιτέρω ανάπτυξη της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Μακεδονία – Θράκη αποτελεί σημαντική προτεραιότητα, δεδομένης τόσο της ανάγκης ίδρυσης νέων τμημάτων, όσο και της επίτευξης υψηλού επιπέδου παροχής γνώσης στους φοιτητές. Στα πλαίσια αυτά, στόχος αποτελεί η ολοκλήρωση της διαδικασίας βελτίωσης των υποδομών ποσοτικά και ποιοτικά, ώστε να καταστεί το εκπαιδευτικό σύστημα σε Περιφερειακό επίπεδο πρότυπο σε ό,τι αφορά στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες και απαιτήσεις της Κοινωνίας και της Οικονομίας. Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί με εξειδικευμένα μέτρα, όπως η ανάπτυξη επαρκούς κτιριακής υποδομής, η βελτίωση της υποδομής σε τεχνολογίες και τεχνολογικά συστήματα, η δικτύωση των εκπαιδευτικών μονάδων, η ανάπτυξη βιβλιοθηκών, εργαστηρίων κλπ., δράσεις που πιστεύεται ότι θα καλύψουν συνολικά τις ανάγκες της Μακεδονίας – Θράκης στον τομέα της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

1.2.1.10. Πολιτιστικοί πόροι

Οι πλούσιοι πολιτιστικοί πόροι και, κατ' επέκταση, τα πολιτιστικά προϊόντα και υπηρεσίες της Μακεδονίας – Θράκης λειτουργούν καθοριστικά στην τουριστική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής. Η προστασία, αειφορική διαχείριση και μεθοδική αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων μέσω των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων συμβάλει στη δημιουργία συγκριτικού πλεονεκτήματος για τη Μακεδονία – Θράκη λόγω της μεγάλης ελκυστικότητας, ιστορικής σημαντικότητας και μοναδικότητας των προσφερόμενων προϊόντων.

Ενδεικτικός είναι ο πίνακας που ακολουθεί, με τα στοιχεία επισκεψιμότητας στη Μακεδονία-Θράκη. Χαρακτηριστικά, το 2006, σε σύγκριση με το έτος 2000, σημειώθηκε αύξηση των επισκεπτών της τάξης του 96,39% στα μουσεία (έναντι 35,78% στο σύνολο της χώρας) και 94,12% στους αρχαιολογικούς χώρους (έναντι 17,70% στο σύνολο της χώρας).

Πίνακας 20: Στοιχεία επισκεψιμότητας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων στη Μακεδονία - Θράκη

	2000	2006	% ΑΥΞΗΣΗ
Μουσεία	108.898	213.866	96,39%
Αρχαιολογικοί χώροι	178.387	346.289	94,12%

Πηγή: Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων - ΕΣΥΕ

Σε πρώτο επίπεδο ενδιαφέροντος αξιολογούνται οι ακόλουθοι πολιτιστικοί πόροι της Μακεδονίας – Θράκης που λόγω της σημασίας τους θεωρούνται μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς:

- Τα ανάκτορα, οι τάφοι και το μουσείο της Βεργίνας
- Τα αξιοθέατα της Παλαιοχριστιανικής και Βυζαντινής Θεσσαλονίκης

- Το Άγιο Όρος

Επιπλέον ιδιαίτερα σημαντικοί πολιτιστικοί πόροι χαρακτηρίζονται:

- Οι αρχαιολογικοί χώροι της Αιανής σε σύνδεση με τη Πέλλα και το Δίον (αρχαιολογικό τρίγωνο της Μακεδονίας)
- Η αρχαία και Παλαιοχριστιανική Αμφίπολη και, αντίστοιχα, η Μαρώνεια
- Το Αρχαιολογικό και το Βυζαντινό μουσείο Θεσσαλονίκης, τα βυζαντινά αξιοθέατα στην Καστοριά, τις Πρέσπες και τον Αλιάκμονα
- Φίλιπποι, Θάσος, Άβδηρα και Σαμοθράκη: οι σημαντικότεροι αρχαιολογικοί χώροι της ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης καθώς και οι Πόλεις της κλασσικής περιόδου στην Χαλκιδική (παρόλο που ορισμένοι αρχαιολογικοί χώροι αντιμετωπίζουν πρόβλημα ανάδειξης).
- Τα παραδοσιακά οικιστικά σύνολα και οι γραφικοί οικισμοί που συνιστούν το κτιριακό πολιτιστικό απόθεμα(μαζί με τα διατηρητέα κτίρια) της Μακεδονίας και Θράκης (υφίστανται κηρυγμένοι ως παραδοσιακοί περίπου 70 οικισμοί).
- Μικρότερης (άλλα όχι αμελητέας) αξίας μπορούν να χαρακτηριστούν οι χώροι και τα ευρήματα της Αρχαίας, Βυζαντινής και Οθωμανικής εποχής στο σύνολο του χώρου της Μακεδονίας - Θράκης.

Τέλος, όσο αφορά τους σύγχρονους πολιτιστικούς πόρους ιδιαίτερης αξίας πρέπει να θεωρηθεί ο μητροπολιτικός ρόλος της Θεσσαλονίκης, ως σημαντικότατου τόπου παραγωγής, διάδοσης και κατανάλωσης πολιτιστικού προϊόντος, όχι μόνο στον Ελλαδικό χώρο, άλλα και στην Ευρώπη.

1.2.2. Παραγωγικές δραστηριότητες

1.2.2.1. Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία

Η παραγωγική βάση της Μακεδονίας – Θράκης συμβάλλει στη δημιουργία περίπου του 19,4% της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας του συνόλου της χώρας (έτος 2005) ύστερα και από την αναθεώρηση των στοιχείων του ΑΕΠ από την ΕΣΥΕ το Σεπτέμβριο του 2006[24]. Το ποσοστό συμμετοχής της Μακεδονίας – Θράκης στην εθνική οικονομία παρουσιάζει σημεία κάμψης (μείωση κατά +1%), η οποία συνδέεται με την διαρκούσα κρίση που πλήττει ιδιαίτερα τη μεταποίηση κατά τη τελευταία πενταετία και έχει επιδράσει αρνητικά στη παραγωγική δραστηριότητα και στο επίπεδο συνολικής απασχόλησης.

Η τομεακή διάρθρωση της παραγωγικής βάσης της Μακεδονίας – Θράκης παρουσιάζει μεγάλη ομοιογένεια με τον μέσο όρο της χώρας αναφορικά με την εξειδίκευση, δηλαδή σημειώνεται υψηλή συμμετοχή του τριτογενή (67,86%), μέτρια συμμετοχή του δευτερογενή (22,54%) και σχετικά μικρή συμμετοχή του πρωτογενή τομέα (9,60%) στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία[25]. Επίσης και στους τρεις τομείς δεν παρατηρούνται διαχρονικά μεγάλες αλλαγές ως προς τη συμμετοχή τους στη συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία.

[24] ΕΣΥΕ, «Περιφερειακοί Λογαριασμοί 2003-2005 (προσωρινά στοιχεία)», Δελτίο Τύπου 30/3/2007.
[25] Στοιχεία έτους 2003, EUROSTAT.

Πίνακας 21: Τομεακή διάρθρωση της παραγωγικής βάσης, 2000 – 2003

Περιοχή	Πρωτογενής				Δευτερογενής				Τριτογενής			
	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
Ελλάδα	7,30%	7,06%	7,09%	6,77%	21,36%	22,26%	21,80%	22,00%	71,34%	70,69%	71,11%	71,23%
Μακεδονία -Θράκη	10,19%	9,77%	9,94%	9,60%	22,31%	23,38%	22,60%	22,54%	67,50%	66,85%	67,46%	67,86%

Πηγή: Eurostat & ιδία επεξεργασία

Η συμβολή της Μακεδονίας – Θράκης στην δημιουργία οικονομικού αποτελέσματος σε εθνικό επίπεδο κρίνεται ως αρκετά σημαντική. Κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο συμμετοχής στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του πρωτογενή τομέα με ποσοστό 33,4% του εθνικού συνόλου, ενώ έπεται μόνο της Αττικής στο μερίδιο συμμετοχής στον δευτερογενή (26%) και τον τριτογενή (22,3%) τομέα αντίστοιχα.

Ωστόσο, τόσο το βιοτικό επίπεδο, όσο και οι συνθήκες στην αγορά εργασίας υπολείπονται και είναι δυσχερέστερες στη Μακεδονία – Θράκη σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο όρο. Ειδικότερα, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ αναλογεί στο 93% του μέσου όρου της χώρας και στο 74% του μέσου όρου της ΕΕ-25, ενώ και το διαθέσιμο εισόδημα ανά κάτοικο ανέρχεται μόλις στο 87,2% του αντίστοιχου εθνικού μέσου όρου[26]. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το κατά κεφαλήν ΑΕΠ για την περίοδο 2000 – 2003. Την περίοδο αυτή παρουσιάζεται μείωση στην αναλογία με το μέσο όρο της χώρας γεγονός που αντικατοπτρίζει τη μείωση της παραγωγικής δύναμης της χωρικής ενότητας της Μακεδονίας – Θράκης.

Πίνακας 22: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ 2000 – 2003 (σε ευρώ, σε τρέχουσες τιμές)

Περιοχή	2000	*% χώρας*	2001	*% χώρας*	2002	*% χώρας*	2003	*% χώρας*
Ελλάδα	11.379	*100,00%*	12.169	*100,00%*	13.072	*100,00%*	14.122	*100,00%*
Μακεδονία-Θράκη	**10.983**	***96,52%***	**11.660**	***95,82%***	**12.336**	***94,37%***	**13.120**	***92,91%***
Αν. Μακεδονία - Θράκη	8.845	*77,73%*	9.472	*77,84%*	10.158	*77,70%*	10.836	*76,73%*
Κεντρική Μακεδονία	11.564	*101,63%*	12.294	*101,02%*	12.873	*98,48%*	13.707	*97,07%*
Δυτική Μακεδονία	11.691	*102,74%*	12.136	*99,73%*	13.375	*102,32%*	14.028	*99,34%*

Πηγή: ΕΣΥΕ, Περιφερειακοί Λογαριασμοί & ιδία επεξεργασία

Το ποσοστό του πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας πριν τις κοινωνικές παροχές (% πληθυσμού με διαθέσιμο εισοδήματος κάτω από το όριο κινδύνου φτώχειας, που θεωρείται το 60% του μέσου διαθέσιμου εισοδήματος σε εθνική βάση) ανέρχεται σε 26,27%[27], αρκετά μεγαλύτερο από το αντίστοιχο εθνικό (21,10%). Η περιφέρεια με το μεγαλύτερο δείκτη φτώχειας είναι η Ανατολική Μακεδονία – Θράκη (32,20%) ενώ η τιμή του δείκτη είναι παρόμοια αλλά πάντα μεγαλύτερη του εθνικού μέσου όρου στην Κεντρική και Δυτική Μακεδονία (22,70% και 23,90% αντίστοιχα).

[26] Στοιχεία έτους 2003, EUROSTAT.
[27] Στοιχεία έτους 2003, EUROSTAT.

Χάρτης 5: Κατά κεφαλή ΑΕΠ σε ΜΑΔ σε σχέση με το μέσο περιφερειακό ΑΕΠ της ΕΕ-25, 2002

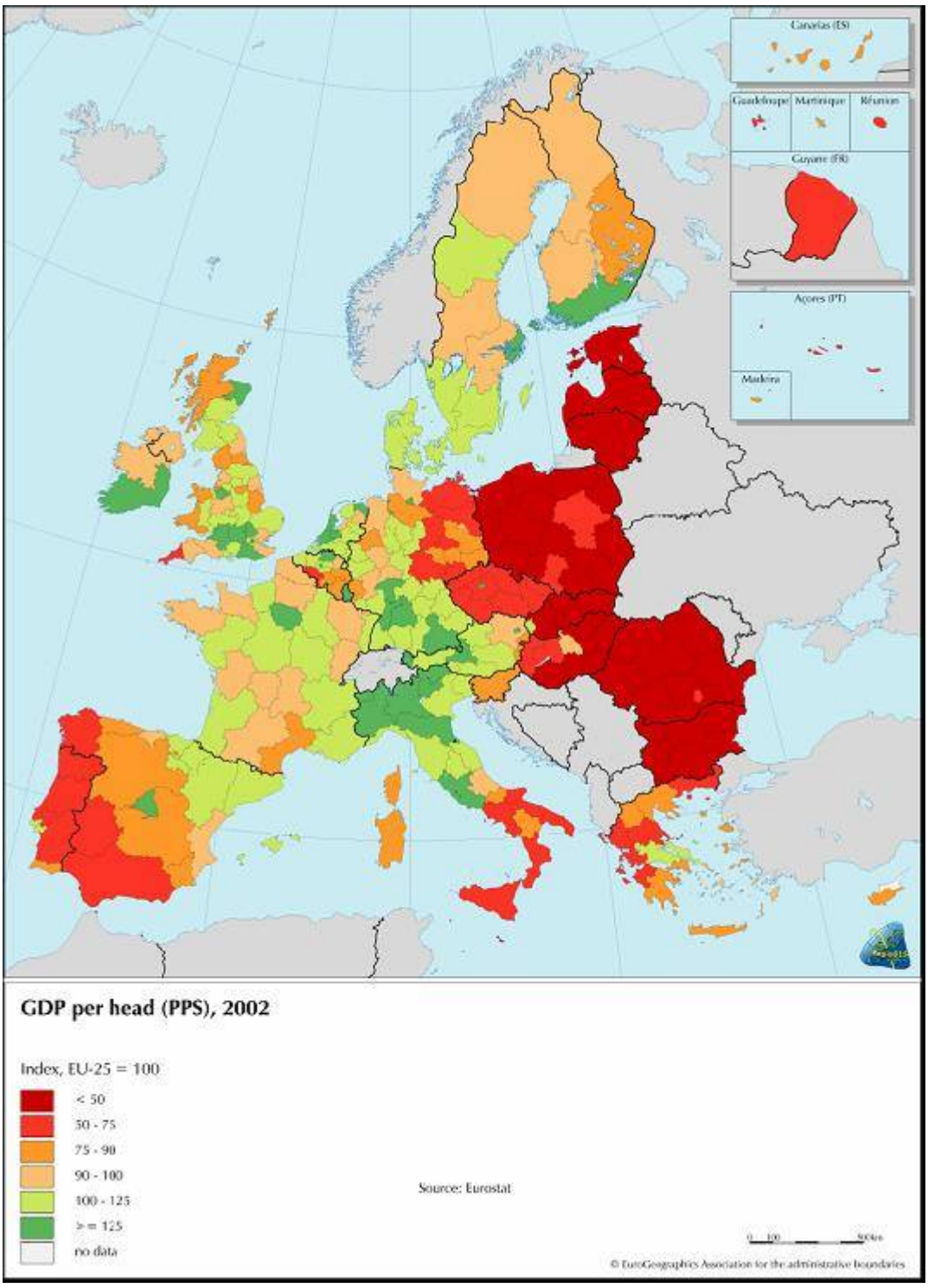

Πηγή: ΕΕ, 2005, «Τρίτη Έκθεση Προόδου σχετικά με τη Συνοχή: προς μια νέα εταιρική σχέση για την ανάπτυξη, την απασχόληση και τη συνοχή»[28]

[28] http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/interim3_en.htm.

Χάρτης 6: Μέση ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ΑΕΠ, 1995-2002

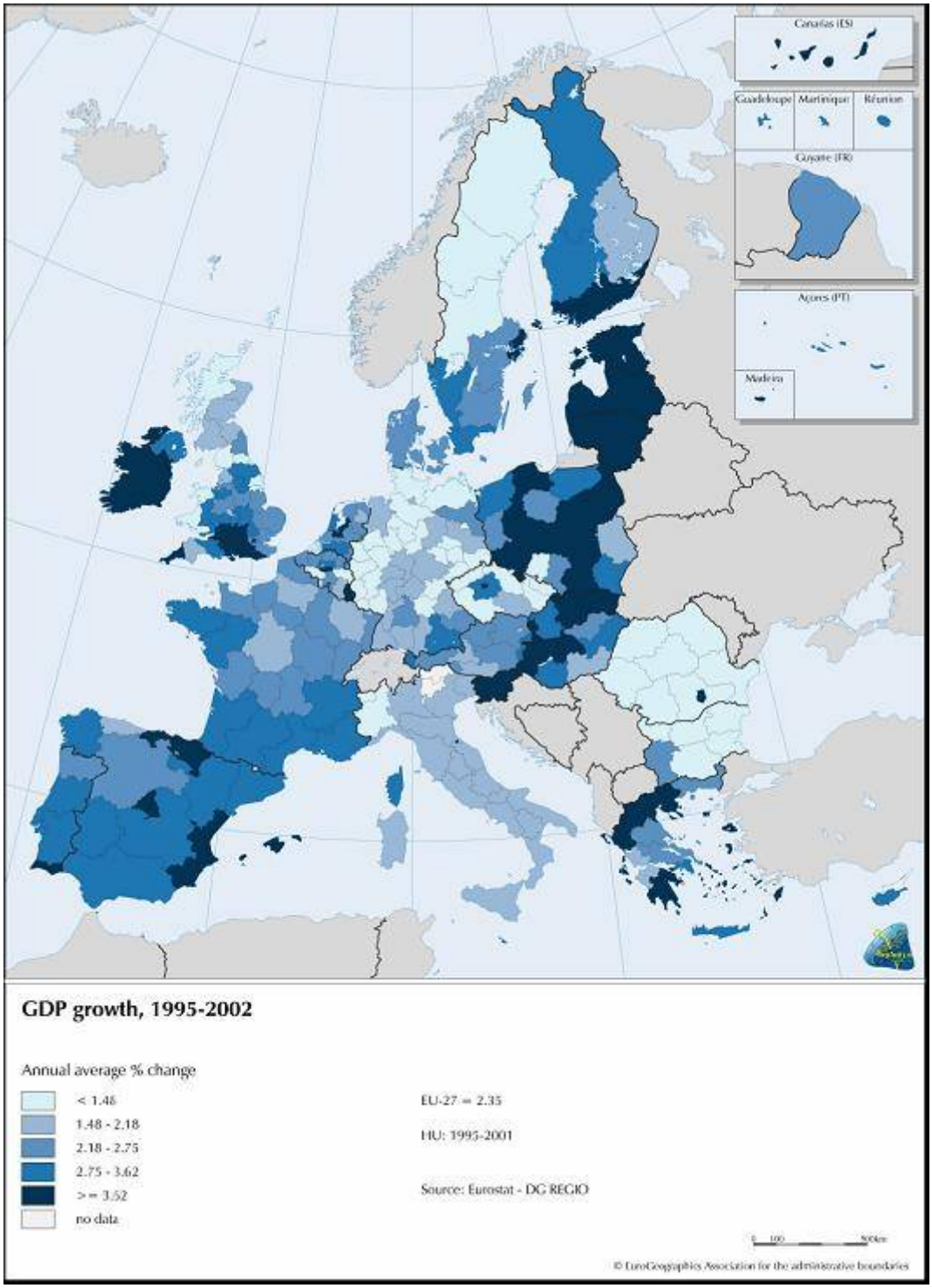

Πηγή: ΕΕ, 2005, «Τρίτη Έκθεση Προόδου σχετικά με τη Συνοχή: προς μια νέα εταιρική σχέση για την ανάπτυξη, την απασχόληση και τη συνοχή»

1.2.2.2 Επιχειρηματικότητα – εμπορικό ισοζύγιο - καινοτομία

Σε διαχρονικό επίπεδο, οι συνολικές τάσεις ανά τομέα της οικονομίας, ακόμα και σε τομείς ή κλάδους δραστηριοτήτων που υφίστανται συρρίκνωση, προκύπτουν από συνδυασμό διακοπών λειτουργίας και δημιουργίας νέων μονάδων, δεδομένου ότι σε όλους τους κλάδους, ανεξάρτητα από την εξέλιξη των μέσων όρων τους, υπάρχουν δυνατότητες επιτυχούς πορείας υφιστάμενων μονάδων ή/ και νέων επενδύσεων.

Η συγκριτική θέση της Μακεδονίας – Θράκης αναφορικά με το πλήθος των νέων επιχειρηματικών μονάδων (Α.Ε. & Ε.Π.Ε.) και τα αρχικά κεφάλαια που κινητοποίησαν είναι αρκετά καλή, με δεδομένο ότι κατά την εξαετία 2000-2005 περίπου 17% των νεοσυσταθεισών επιχειρήσεων που συνεισέφεραν το 30% του μετοχικού κεφαλαίου σε επίπεδο χ ώρας δήλωσαν ως έδρα κάποια περιοχή της Μακεδονίας – Θράκης[29].

Με βάση τα στοιχεία για τις εγγραφές και διαγραφές επιχειρήσεων παρατηρείται ότι κατά την τελευταία τριετία το ισοζύγιο εγγραφών / διαγραφών, αν και παρουσίασε μείωση, παραμένει εντούτοις θετικό (περισσότερες εγγραφές νέων επιχειρήσεων από διαγραφές) λόγω της δυναμικής που αναπτύσσεται στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη και τη Κεντρική Μακεδονία.

Πίνακας 23: Εγγραφές και διαγραφές επιχειρήσεων στη Μακεδονία – Θράκη

Περιοχή	Εγγραφές			Διαγραφές			Ισοζύγιο εγγραφών - διαγραφών		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Μακεδονία-Θράκη	**18.865**	**16.785**	**16.070**	**13.606**	**15.551**	**12.289**	**5.259**	**1.234**	**3.781**
Αν. Μακεδονία - Θράκη	2.767	2.813	3.111	2.029	1.806	1.979	738	1.007	1.132
Κεντρική Μακεδονία	14.670	12.561	12.671	10.065	12.087	8.927	4.605	474	3.744
Δυτική Μακεδονία	1428	1411	288	1512	1658	1383	-84	-247	-1.095

Πηγή: ΚΕΤΑ Κ. Μακεδονίας, Δ. Μακεδονίας, Αν. Μακεδονίας - Θράκης

Σε επίπεδο κλαδικής ταξινόμησης, είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι το μερίδιο του γεωργικού και κτηνοτροφικού κλάδου σε όρους πλήθους επιχειρήσεων και κύκλου εργασιών στη Μακεδονία – Θράκη είναι ιδιαίτερα χαμηλό (3,8% και 2,1% αντίστοιχα) και έρχεται σε αντίθεση με το ποσοστό της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα που αναλογεί στο 22,2% της συνολικής απασχόλησης στη Μακεδονία – Θράκη.

Το χονδρικό και λιανικό εμπόριο συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μερίδιο επιχειρήσεων (37,0%) στη χωρική ενότητα με κύκλο εργασιών που υπερβαίνει το 50% του συνολικού κύκλου εργασιών των επιχειρηματικών μονάδων στη Μακεδονία – Θράκη και σημαντικό ποσοστό απασχολουμένων (15,6%). Σημαντικά ποσοστά ως προς τον αριθμό των επιχειρήσεων συγκεντρώνουν επίσης οι κλάδοι της μεταποίησης (13,0%), των ξενοδοχείων / εστιατορίων (11,8%), της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας (10,7%) και των κατασκευών (9,0%). Οι επιχειρήσεις στον κλάδο της μεταποίησης καλύπτουν σημαντικό μερίδιο της αγοράς και σε όρους κύκλου εργασιών και απασχολουμένων (28,1% και 15,6% αντίστοιχα).

[29] Στοιχεία έτους 2005, ICAP.

Πίνακας 24: Διάρθρωση επιχειρήσεων στη Μακεδονία – Θράκη

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ		Επιχειρή-σεις (αριθμός)[1]	% συμμετοχής στη χώρα	% συμμετοχής στη Μακεδονία - Θράκη	Κύκλος εργασιών (εκ. €)[1]	% συμμετοχής στη χώρα	% συμμετοχής στη Μακεδονία - Θράκη	Απασχο-λούμενοι (αριθμός)[2]	% συμμετοχής στη χώρα	% συμμετοχής στη Μακεδονία - Θράκη
Α	ΓΕΩΡΓΙΑ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ, ΘΗΡΑ ΚΑΙ ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ	8.161	0,9%	3,8%	752,13	0,3%	2,1%	224.243	5,5%	22,2%
Β	ΑΛΙΕΙΑ	394	0,0%	0,2%	53,24	0,0%	0,1%	3.924	0,1%	0,4%
Γ	ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	287	0,0%	0,1%	204,77	0,1%	0,6%	6.277	0,2%	0,6%
Δ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	28.125	3,2%	13,0%	10128,22	4,2%	28,1%	165.694	4,0%	16,4%
Ε	ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΝΕΡΟΥ	183	0,0%	0,1%	73,69	0,0%	0,2%	14.033	0,3%	1,4%
ΣΤ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	19.487	2,2%	9,0%	1649,09	0,7%	4,6%	59.873	1,5%	5,9%
Ζ	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ : ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ, ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ Η ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ	79.836	9,1%	37,0%	18166,78	7,5%	50,3%	157.438	3,8%	15,6%
Η	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	25.491	2,9%	11,8%	1326,35	0,6%	3,7%	55.122	1,3%	5,5%
Θ	ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ, ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	10.946	1,2%	5,1%	1482,59	0,6%	4,1%	48.280	1,2%	4,8%
Ι	ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	794	0,1%	0,4%	255,15	0,1%	0,7%	16.420	0,4%	1,6%
Κ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ, ΕΚΜΙΣΘΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	23.123	2,6%	10,7%	1293,09	0,5%	3,6%	46.761	1,1%	4,6%
Λ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ : ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	175	0,0%	0,1%	49,53	0,0%	0,1%	56.874	1,4%	5,6%
Μ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.069	0,1%	0,5%	49,20	0,0%	0,1%	72.539	1,8%	7,2%
Ν	ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	711	0,1%	0,3%	65,22	0,0%	0,2%	42.385	1,0%	4,2%
Ξ	ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ Ή ΑΤΟΜΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ	8.975	1,0%	4,2%	514,75	0,2%	1,4%	29.594	0,7%	2,9%
Ο	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝ ΟΙΚΙΑΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	19	0,0%	0,0%	0,18	0,0%	0,0%	9.231	0,2%	0,9%
Π	ΕΤΕΡΟΔΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ	0	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	118	0,0%	0,0%
Χ	ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΚΛΑΔΟΣ	7.932	0,9%	3,7%	33,44	0,0%	0,1%	0	0,0%	0,0%
	ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ	**215.708**	**24,5%**	**100,0%**	**36097,42**	**15,0%**	**100,0%**	**1.008.806**	**24,6%**	**100,0%**
	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	**879.377**			**240.885,18**			**4.103.932**		

Πηγή: (1) ΕΣΥΕ, Μητρώο Επιχειρήσεων 2002

(2) Στοιχεία από την ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, β΄ τρίμηνο 2003, που παρουσιάζονται στην «Επετηρίδα Αγοράς Εργασίας, Περιφέρειες και Νομοί, 2004», Παρατηρητήριο Απασχόλησης, [www.paep.org.gr]

Ο δευτερογενής τομέας παραγωγής και ειδικά η μεταποίηση στη Μακεδονία – Θράκη απορροφά μεγάλο τμήμα της απασχόλησης και η εξέλιξη της επηρεάζει την κοινωνική συνοχή, ενώ αποτελεί βασική συνιστώσα της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας λόγω των έντονων, αμφίδρομων ή μη σχέσεων με άλλες παραγωγικές δραστηριότητες και στους τρεις τομείς της οικονομίας. Ωστόσο, οι οικονομικές επιδόσεις των επιχειρήσεων στους 18 κλάδους της μεταποίησης με έδρα στη Μακεδονία – Θράκη κατά την περίοδο 2002-2005 αποδίδουν χαρακτηριστικά στασιμότητας και μειωμένης διεθνούς ανταγωνιστικότητας στη βιομηχανική βάση των Περιφερειών[30].

Πτυχές της χαμηλής ανταγωνιστικότητας της μεταποίησης στη Μακεδονία – Θράκη είναι η τάση εξόδου κεφαλαίων για βιομηχανικές επενδύσεις σε χώρες της ΝΑ Ευρώπης και ιδίως στα Βαλκάνια. Σημαντικότερες, ωστόσο, για τη μελλοντική βιωσιμότητα των μεταποιητικών δραστηριοτήτων στη Μακεδονία – Θράκη είναι οι πιέσεις που ασκούνται στο μικροοικονομικό περιβάλλον των τοπικών επιχειρήσεων και απορρέουν από την αύξηση της εισαγωγικής διείσδυσης ανταγωνιστικών προϊόντων, την μειωμένη παραγωγικότητα επιχειρήσεων και εργαζομένων, το μικρό βαθμό ανάπτυξης και υιοθέτησης καινοτομιών και νέων τεχνολογιών στην παραγωγή και τη διοίκηση, καθώς και την εξάρτηση του τοπικού παραγωγικού συστήματος από παραδοσιακούς κλάδους εντάσεως εργασίας, χαμηλής εξειδίκευσης και από επιχειρήσεις μικρού σχετικά μεγέθους.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας του ΣΒΒΕ, κατά την περίοδο 2002-2005 για την οποία είναι διαθέσιμα στοιχεία ισολογισμού, στους περισσότερο ευάλωτους κλάδους (μεγαλύτερο ποσοστό ζημιογόνων επιχειρήσεων) κατατάσσονται οι «Παραγωγή προϊόντων καπνού» και «Δέρμα – Υπόδηση», ενώ φθίνουσα πορεία (μετάβαση από κερδοφόρες σε ζημιογόνες χρήσεις) έχουν και οι κλάδοι «Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών» και «Ένδυση – Γουναρικά». Επίσης, σημεία κάμψης (μείωση κερδοφορίας) δείχνουν οι κλάδοι «Παραγωγή χαρτοπολτού, χαρτιού & προϊόντων από χαρτί», «Εκτυπώσεις – Εκδόσεις» και «Αυτοκίνητα».

Αντίθετα, στους δυναμικούς κλάδους (διατήρηση σταθερής κερδοφορίας) κατατάσσονται οι «Τρόφιμα – Ποτά», «Παράγωγα πετρελαίου & άνθρακα», «Χημικές ουσίες & προϊόντα από συνθετικές ίνες», «Ελαστικό & Πλαστικά», «Μεταλλικά προϊόντα», «Μηχανήματα είδη - εξοπλισμού», «Ηλεκτρικές μηχανές & συσκευές» και «Κατασκευή επίπλων – λοιπές βιομηχανίες».

Επισημαίνεται ότι η παρακολούθηση της δυναμικής ή φθίνουσας πορείας μιας κλαδικής δραστηριότητας στη Μακεδονία – Θράκη δεν έχει στατικό χαρακτήρα, καθόσον αυτή προσδιορίζεται τόσο από ενδογενείς παράγοντες (διαθεσιμότητα συντελεστών εργασίας, επίπεδο τεχνολογικής εξειδίκευσης) όσο και από εξωγενείς που προκαλούν οι διεθνείς συγκυρίες (μεταβολή σε καταναλωτικές τάσεις, υποκατάσταση από ανταγωνιστικά προϊόντα, κ.ά.). Για το λόγο αυτό η εξέλιξη της οικονομικής κατάστασης σε ορισμένους κλάδους της μεταποίησης ενδέχεται να παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις από έτος σε έτος, γεγονός που λαμβάνεται υπόψη κατά τη σχεδίαση και άσκηση της πολιτικής για κρατικές ενισχύσεις προς τις επιχειρήσεις, τόσο σε εθνικό όσο και περιφερειακό επίπεδο.

Η δυναμική πορεία ενός κλάδου συμβάλλει διαχρονικά στη δημιουργία συγκριτικού πλεονεκτήματος, εφόσον επιτευχθεί θετικό ισοζύγιο πληρωμών (κλαδικές εξαγωγές μείον εισαγωγές) στα πλαίσια των εμπορικών συναλλαγών σε διεθνές επίπεδο, το οποίο επιφέρει μεγάλα οικονομικά οφέλη για τη παραγωγό χώρα (ή περιοχή). Η έκθεση στο διεθνή ανταγωνισμό και το εμπόριο εκτός εθνικών συνόρων αποτελούν μοχλούς πίεσης για τη βελτίωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων σε εθνικό αλλά και περιφερειακό επίπεδο. Η βελτίωση του βαθμού εξωστρέφειας του παραγωγικού ιστού αποτελεί σήμερα βασική επιδίωξη, με δεδομένο ότι οι κινητήριες δυνάμεις που οδηγούν την τελευταία δεκαετία την παγκόσμια οικονομία είναι η παγκοσμιοποίηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και των αγορών, καθώς και η επανάσταση στην τεχνολογία της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών.

[30] βλ. Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος, «Χρηματοοικονομικό προφίλ και επιδόσεις της βιομηχανίας στο Βορειοελλαδικό Τόξο: συνολική και κλαδική παρουσίαση – Χρηματοοικονομικά στοιχεία των ετών: 2002 – 2005», Τμήμα Τεκμηρίωσης και Μελετών, 13/3/2007.

Οι αγορές των χωρών της Ν.Α. Ευρώπης, που ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τη Μακεδονία – Θράκη, χαρακτηρίζονται ωστόσο ως ευκαιριακές, στο βαθμό που βρίσκονται σε καθεστώς μετάβασης, και σαφώς δεν δημιουργούν προϋποθέσεις για αύξηση της απορροφητικότητας των ελληνικών προϊόντων σε μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα.

Η συμμετοχή της Μακεδονίας – Θράκης στο εξωτερικό εμπόριο της χώρας είναι σημαντική με βάση τα στοιχεία περιφερειακής κατανομής του εμπορίου που περιλαμβάνονται σε σχετική μελέτη του Ινστιτούτου Εξαγωγικών Ερευνών και Σπουδών του Συνδέσμου Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος[31]. Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η συμμετοχή της Μακεδονίας – Θράκης στις εξαγωγές της χώρας συνολικά αλλά και ως ποσοστό των εξαγωγών στο περιφερειακό προϊόν (για το έτος 2005), ενδεικτικό του υψηλού βαθμού εξωστρέφειας της παραγωγικής βάσης σε Περιφερειακό επίπεδο. Ωστόσο, το εμπορικό ισοζύγιο (εξαγωγές – εισαγωγές) για τη Μακεδονία – Θράκη είναι ελλειμματικό, επηρεαζόμενο κυρίως από το υψηλό επίπεδο εισαγωγών στη Κεντρική Μακεδονία.

Πίνακας 25: Διεθνές εμπόριο Μακεδονία – Θράκη, 2006

Περιοχή	Εισαγωγές		Εξαγωγές		Συμμετοχή Εξαγωγών στο ΑΕΠ
	εκ. Ευρώ	% συμμετοχής	εκ. Ευρώ	% συμμετοχής	2005
Ελλάδα	50.745,5	100%	16.517,2	100%	6,16%
Μακεδονία-Θράκη	**8,143,4**	**16,05%**	**4.592,5**	**27,80%**	**10,04%**
Αν. Μακεδονία - Θράκη	682,6	1,35%	673,7	4,08%	8,42%
Κεντρική Μακεδονία	7.172,5	14,13%	3.572,5	21,63%	10,93%
Δυτική Μακεδονία	288,3	0,57%	346,3	2,10%	7,00%

Πηγή: ΙΕΕΣ-ΣΕΒΕ, 2007

Σε κλαδικό επίπεδο και σύμφωνα με την ίδια μελέτη, οι εξαγωγές της Κεντρικής Μακεδονίας προέρχονται κυρίως από τον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας & ένδυσης, των τροφίμων και των χημικών και πλαστικών. Στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, η μερίδα του λέοντος των εξαγωγών ανήκει επίσης στο κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας & ένδυσης, των τροφίμων, των χημικών και πλαστικών, καθώς και των μη μεταλλικών ορυκτών και των μηχανών & συσκευών. Τέλος, στη Δυτική Μακεδονία, έντονη εξαγωγική δραστηριότητα παρουσιάζει και πάλι ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας & ένδυσης (με περιεχόμενο όμως τα γουνοδέρματα και τα γουναρικά), ενώ ακολουθούν με μικρά ποσοστά ο κλάδος του ξύλου και χαρτιού, των μη μεταλλικών ορυκτών, των μετάλλων και των μηχανών και συσκευών.

Η σύγκριση των καινοτομικών και τεχνολογικών επιδόσεων της Μακεδονίας – Θράκης την κατατάσσει μεταξύ των πλέον δυναμικών στον ελληνικό χώρο κυρίως λόγω της παρουσίας των πανεπιστημιακών και ερευνητικών ιδρυμάτων, ενώ υστερεί σε σχέση με τις μεταποιητικές δραστηριότητες υψηλής τεχνολογίας και την τεχνολογική έρευνα και ανάπτυξη που διενεργείται από επιχειρήσεις[32], χαρακτηριστικό που ίσως συνδέεται εν μέρει με το γεγονός ότι η περιφερειακή οικονομία παραμένει αρκετά κλειστή σε σύγκριση με τις αγορές προϊόντων και εργασίας στις περισσότερες ευρωπαϊκές Περιφέρειες. Η αμβλυμμένη πίεση του εξωτερικού ανταγωνισμού στις επιχειρήσεις έχει ως αποτέλεσμα να είναι λιγότερο πιεστική η ανάγκη για έρευνα και καινοτομία. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat για το 2003, οι δαπάνες που έγιναν για έρευνα και ανάπτυξη ανέρχονταν σε 0,37% του ΑΕΠ, ποσοστό χαμηλότερο από το αντίστοιχο εθνικό (0,61%) και πολύ χαμηλότερο από το αντίστοιχο της ΕΕ-25 (1,80%).

[31] ΙΕΕΣ – ΣΕΒΕ, «Πορεία Εξωτερικού Εμπορίου Ελλάδας ανά Περιφέρεια 2003-2006», Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 2007.
[32] Στοιχεία European Innovation Scoreboard 2003, European Commission

Η Μακεδονία – Θράκη παρότι ευνοείται από την ισχυρή παρουσία της Κεντρικής Μακεδονίας όσον αφορά τον τομέα έρευνας και τεχνολογίας λόγω της ύπαρξης σημαντικών Πανεπιστημιακών ερευνητικών ιδρυμάτων, εντούτοις υστερεί σημαντικά στον τομέα της καινοτομίας στις επιχειρήσεις. Πιθανότατα τούτο οφείλεται τόσο στον έντονα παραδοσιακό χαρακτήρα των τοπικών επιχειρήσεων, όσο στη περιορισμένη εξωστρέφεια των φορέων παραγωγής και διάχυσης έρευνας και τεχνολογίας στην περιοχή. Οι παράγοντες αυτοί συντελούν στο να είναι δυσχερής η μετάβαση από το στάδιο της έρευνας στο στάδιο της μετατροπής της γνώσης σε οικονομική αξία, δηλαδή στην ανάπτυξη, υλοποίηση και προσοδοφόρα αξιοποίηση της καινοτομίας.

Επιγραμματικά, στο ζήτημα της ανάπτυξης της καινοτομίας, η Μακεδονία – Θράκη διαθέτει τις ακόλουθες δυνατότητες:

- Σημαντικός αριθμός και μέγεθος ερευνητικών φορέων και μεγάλη συγκέντρωση ερευνητικού προσωπικού, ειδικά στην Κεντρική Μακεδονία.
- Σημαντική ιστορία και συσσωρευμένη εμπειρία σε ερευνητικά προγράμματα.
- Ιδρύματα έρευνας (μη πανεπιστημιακά) με σημαντική δυναμική ανάπτυξης
- Υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο ανθρώπινων πόρων στην περιφέρεια (συγκριτικό πλεονέκτημα σε απόφοιτους ΤΕΙ και ΑΕΙ).
- Παραγωγικό σύστημα με μεγάλο δευτερογενή και τριτογενή τομέα (δύο τομείς που κλασσικά δραστηριοποιούνται στην καινοτομία) σε σχέση με τον πρωτογενή.

Αντίθετα, αντιμετωπίζονται οι ακόλουθοι περιορισμοί στην ανάπτυξη της καινοτομίας, σε περιφερειακό επίπεδο:

- Ασύνδετοι – μη συνεργαζόμενοι μεταξύ τους ερευνητικοί φορείς.
- Ασυνέχεια ερευνητικών προγραμμάτων – Προβλήματα διατήρησης ερευνητικού προσωπικού (μη ακαδημαϊκού).
- Απροθυμία (από την ακαδημαϊκή κοινότητα) για διασύνδεση της έρευνας με το παραγωγικό σύστημα.
- Έλλειψη κινήτρων (στην ακαδημαϊκή κοινότητα) για ολοκλήρωση και εμπορευματοποίηση καινοτομίας.
- Πολύ μεγάλη συμμετοχή και στο δευτερογενή και στον τριτογενή τομέα κλάδων με χαμηλό βαθμό καινοτομικότητας (τρόφιμα-ποτά-καπνός και κλωστουφαντουργία-ένδυση-δέρμα στη μεταποίηση, εμπόριο στον τριτογενή)
- Χαμηλός βαθμός δραστηριοποίησης των επιχειρήσεων στην έρευνα σε σχέση με τα έσοδά τους.
- Χαμηλό ποσοστό καινοτόμων επιχειρήσεων και στο δευτερογενή και στον τριτογενή τομέα.
- Ποσοστό συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών ιδρυμάτων από τα χαμηλότερα στη χώρα.

Χάρτης 7: Δαπάνες σε Ε&Α ως ποσοστό του περιφερειακού ΑΕΠ, 2002

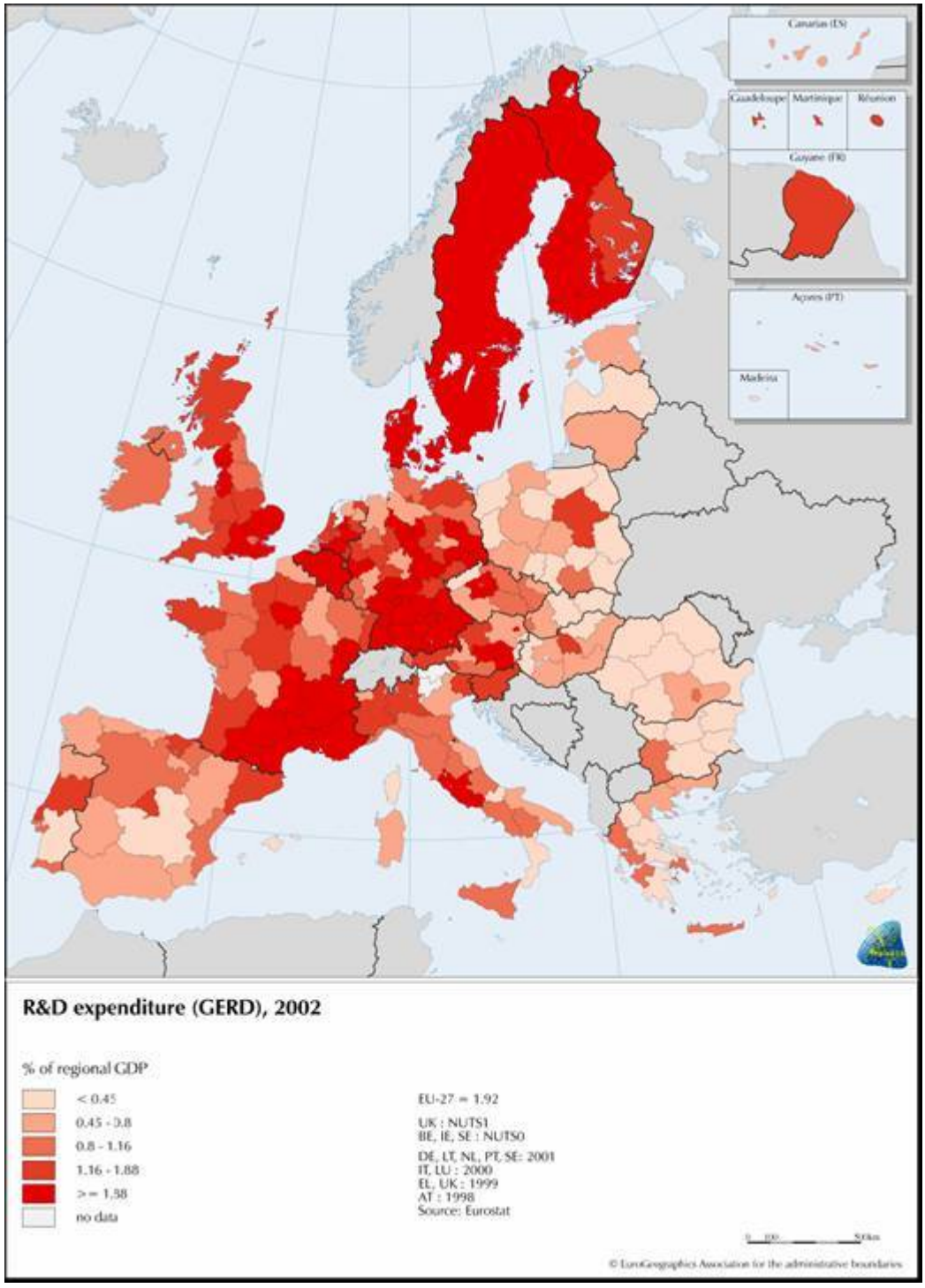

Πηγή: ΕΕ, 2005, «Τρίτη Έκθεση Προόδου σχετικά με τη Συνοχή: προς μια νέα εταιρική σχέση για την ανάπτυξη, την απασχόληση και τη συνοχή»

Όμως για να αντιμετωπιστεί η πρόκληση της χαμηλής ανταγωνιστικότητας σε ένα περιβάλλον διαρκώς εντεινόμενου διεθνούς ανταγωνισμού αποτελεσματικά – δηλαδή χωρίς δυσμενείς συνέπειες για τους ρυθμούς ανόδου της οικονομικής δραστηριότητας, της απασχόλησης και του εισοδήματος – είναι αναγκαία η περαιτέρω σημαντική βελτίωση των ανωτέρω επιδόσεων και ιδιαίτερα σε σχέση με τους συντελεστές παραγωγής που διαδραματίζουν αποφασιστικό ρόλο για την αύξηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Μακεδονίας - Θράκης, την ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας και, τελικά,

την πραγματική σύγκλιση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της προς εκείνο των πιο αναπτυγμένων εταίρων μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.2.2.3 Τουριστική δραστηριότητα & τουριστικοί πόροι

Η Μακεδονία – Θράκη αποτελεί σημαντικό τόπο τουριστικού προορισμού στα πλαίσια της τουριστικής δραστηριότητας που αναπτύσσεται στον ελληνικό χώρο. Με βάση τα πλέον πρόσφατα ποσοτικά στοιχεία προσφοράς και ζήτησης (τουριστικής κίνησης), καθώς και η εξέλιξη τους, καταγράφεται ακολούθως η δυναμική του τουρισμού στη Μακεδονία – Θράκη.

Πίνακας 26: Αφίξεις – Διανυκτερεύσεις – Τουριστικά Καταλύματα, 2006

Περιοχή	Αφίξεις			Διανυκτερεύσεις		
	Αλλοδαποί	Σύνολο	% συνόλου χώρας	Αλλοδαποί	Σύνολο	% συνόλου χώρας
Ελλάδα	7.547.667	13.675.240	100,0%	42.458.767	56.707.728	100,0%
Μακεδονία-Θράκη	**756.870**	**2.371.524**	**17,3%**	**3.983.611**	**7.522.501**	**13,3%**
Αν. Μακεδονία - Θράκη	101.943	544.975	4,0%	495.626	1.430.081	2,5%
Κεντρική Μακεδονία	636.015	1.625.870	11,9%	3.448.608	5.716.854	10,1%
Δυτική Μακεδονία	18.912	200.679	1,5%	39.377	375.566	0,7%
	Κλίνες που λειτουργούν	**% συνόλου χώρας**	**Πληρότητα**		**Αφίξεις**	**Διανυκτε-ρεύσεις**
Ελλάδα	450.505	100,0%	59,80%		4,25%	4,58%
Μακεδονία-Θράκη	**65.539**	**14,5%**	**48,66%**	% μεταβολής 2006/2005	**4,92%**	**9,95%**
Αν. Μακεδονία - Θράκη	16.132	3,6%	40,70%		-3,77%	0,47%
Κεντρική Μακεδονία	45.962	10,2%	53,20%		7,77%	13,71%
Δυτική Μακεδονία	3.445	0,8%	32,80%		2,38%	2,56%

Πηγή: ΕΣΥΕ

Το ξενοδοχειακό δυναμικό της Μακεδονίας – Θράκης σύμφωνα με τα καταλύματα που λειτούργησαν το 2006 αναλογεί στο 14,5% του συνόλου της χώρας, με τα δύο τρίτα εξ αυτών να εντοπίζονται στη Κεντρική Μακεδονία, ενώ η Δυτική Μακεδονία κατέχει μόλις το 5% των κλινών της μεγαπεριφέρειας. Από πλευράς διάρθρωσης σε κατηγορίες, το 26% των διαθέσιμων κλινών στη Μακεδονία – Θράκη προέρχονται από ξενοδοχειακές μονάδες 5 και 4 αστέρων, ενώ σε επίπεδο χώρας το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 35% περίπου. Η μέση ετήσια λειτουργική πληρότητα της ξενοδοχειακής υποδομής υπερβαίνει το 50% μόνο στη Κεντρική Μακεδονία, ενώ σε επίπεδο Μακεδονία – Θράκης υπολείπεται του εθνικού μέσου όρου κατά 11 ποσοστιαίες μονάδες.

Από πλευράς τουριστικής κίνησης, η Μακεδονία – Θράκη προσελκύει το 17,3% του συνόλου των τουριστών στη χώρα, ωστόσο μόλις το ένα τρίτο εξ αυτών είναι αλλοδαποί, ενώ σε επίπεδο χώρας, οι αλλοδαποί τουρίστες υπερβαίνουν το 55% του συνόλου. Η ετήσια αύξηση των αφίξεων τουριστών στη Μακεδονία – Θράκη υπερβαίνει τον εθνικό μέσο όρο κυρίως λόγω της ιδιαίτερα θετικής επίδοσης της Κεντρικής Μακεδονίας στη προσέλκυση τουριστών.

Η Μακεδονία – Θράκη συμμετέχει σε ποσοστό 13,3% στο μέγεθος των καταγεγραμμένων διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχεία (και όχι κάμπινγκ) σε εθνικό επίπεδο, με το 53% των

διανυκτερεύσεων σε περιφερειακό επίπεδο να αφορά τουρίστες εξωτερικού. Ιδιαίτερα ενθαρρυντική χαρακτηρίζεται η ετήσια αύξηση στις διανυκτερεύσεις στη Κεντρική Μακεδονία σε ρυθμό υπερδιπλάσιο της αύξησης σε εθνικό επίπεδο.

Το κύριο γνώρισμα της χωροταξικής κατανομής του τουριστικού δυναμικού της Μακεδονίας - Θράκης είναι η συγκέντρωσή του στις παράκτιες περιοχές των νομών Χαλκιδικής, Καβάλας (συμπεριλαμβανομένης της νήσου Θάσου) και Πιερίας. Η κατανομή της ζήτησης παρουσιάζει έντονη εποχικότητα λόγω της επιλογής του θερινού-παράκτιου τουρισμού ως κυρίαρχης μορφής τουριστικής ανάπτυξης. Η εποχικότητα της τουριστικής δραστηριότητας εκφράζεται και με τα χαμηλά ποσοστά πληρότητας σε ετήσια βάση. Η χωρική ανισοκατανομή δυνατοτήτων και προοπτικών στον τουριστικό τομέα, αξιολογείται λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τα ειδικά αναπτυξιακά χαρακτηριστικά κάθε χωρικής ζώνης εντός της Μακεδονίας - Θράκης.

Πέραν των αναπτυσσόμενων τουριστικά με περιθώρια ανάπτυξης μαζικού τουρισμού περιοχών (παράλια Θράκης, Χαλκιδικής και Πιερίας), ενδιαφέρουν παρουσιάζουν περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως είναι η Δαδιά –Σουφλί, η Κερκίνη, το Βέρμιο-Καϊμακτσαλάν-Έδεσσα-Βέροια-Νάουσα, η Καστοριά-Φλώρινα-Πρέσπες και ο Όλυμπος. Επίσης, υφίστανται περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος με κυρίαρχες χρήσεις άλλες από τον τουρισμό και παράλληλη δυνατότητα ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως είναι ο ορεινός όγκος της Ροδόπης. Τέλος, εντοπίζονται πολλαπλές δυνατότητες αξιοποίησης των σημαντικών περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων στους οικουμενικούς μαγνήτες του Ολύμπου και του Αγίου όρους και με βάση το θρησκευτικό, Βυζαντινό, νεώτερο και σύγχρονο πολιτιστικό απόθεμα της Θεσσαλονίκης

Επιγραμματικά, στο ζήτημα της τουριστικής ανάπτυξης, η Μακεδονία – Θράκη διαθέτει τις ακόλουθες δυνατότητες:

- Πλούσιοι φυσικοί περιβαλλοντικοί και πολιτιστικοί πόροι
- Λογικά επίπεδα τιμών
- Ύπαρξη δυνητικής ζήτησης
- Καλή συγκοινωνιακή δικτύωση (προορισμός πτήσεων chartered) με τις βασικές αγορές πηγές.
- Καλή γεωγραφική θέση στις Δυτικοευρωπαικές και Ανατολικοευρωπαικές αγορές.
- Αναγνωρισιμότητα του προορισμού στην Ευρώπη και στις υπερπόντιες αγορές, αν και μικρότερη από άλλες περιφέρειες.
- Συνεχής τάση ζήτησης του προϊόντος «ήλιος + θάλασσα».
- Ύπαρξη πρόσθετων πόρων και δυνατοτήτων δικτύωσης στην περιφέρεια και στον ευρύτερο χώρο, που επιτρέπει διαφοροποίηση από πιθανούς ανταγωνιστές (πχ νησιωτικές περιοχές που στηρίζονται αποκλειστικά στο προϊόν «ήλιος + θάλασσα»).
- Γενικά θετική και φιλική εικόνα ότι η Μακεδονία - Θράκη αποτελεί ασφαλή προορισμό χωρίς αρνητική εμπειρία ή προκατάληψη.
- Δυνατότητα κεφαλαιοποίησης των αποτελεσμάτων της Ολυμπιάδος.
- Δυνατότητα υλοποίησης πιλοτικών προγραμμάτων εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Αντίθετα, αντιμετωπίζονται οι ακόλουθοι περιορισμοί στην ανάπτυξη του τουρισμού, σε περιφερειακό επίπεδο:

- Μη ικανοποιητική προστασία περιβάλλοντος, αστική οικιστική υποβάθμιση, απώλεια παραδοσιακού χαρακτήρα.
- Μη ικανοποιητική προσφορά υπηρεσιών και έλλειψη επαγγελματισμού κατά τόπους.

- Δυσκολία ανάπτυξης τουριστικής δραστηριότητος σε περιόδους χαμηλής ζήτησης (Δεκέμβριος - Μάρτιος).
- Μη ολοκληρωμένη αποτύπωση του πολιτιστικού αποθέματος.
- Έλλειψη συγχρόνων πολιτιστικών υποδομών στις αναπτυσσόμενες περιοχές.
- Λόγω του διεθνούς ανταγωνισμού και του τρόπου ανάπτυξης της αγοράς υφίστανται στασιμότητα τιμών παρά την θεαματική βελτίωση ποιότητος ορισμένων ανταγωνιστικών προορισμών.

1.2.3. Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας

Η υστέρηση στο επίπεδο ευημερίας οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο χαμηλότερο βαθμό απασχόλησης και στο υψηλότερο ποσοστό ανεργίας, δείκτες δηλωτικοί των δυσχερειών στην απορρόφηση της προσφοράς εργασίας που επικρατούν στη Μακεδονία – Θράκη, εφόσον διατηρούνται σε επίπεδα υποδεέστερα συγκριτικά με τη χώρα συνολικά. Ο βαθμός αξιοποίησης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού (ηλικιακές κατηγορίες 15 – 64 ετών) είναι χαμηλότερος κατά 2,35% στην Μακεδονία – Θράκη, ενώ το ποσοστό ανεργίας είναι υψηλότερο κατά 2,34% μονάδες του εθνικού μέσου όρου[33] με συνέπεια να μην αξιοποιείται επαρκώς το διαθέσιμο ανθρώπινο δυναμικό και οι δυνατότητες για μεγέθυνση της παραγωγής.

Αναλυτικά, ο δυνητικά οικονομικά ενεργός πληθυσμός άνω των 15 ετών στη Μακεδονία – Θράκη το 2003 αποτελούσε το 67,2% του συνόλου του πληθυσμού της περιοχής ενώ οι απασχολούμενοι αποτελούν το 24,9% των απασχολούμενων στο σύνολο της χώρας.

Πίνακας 27: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός άνω των 15 ετών

Περιοχή	2001	*% πληθυσμού*	2002	*% πληθυσμού*	2003	*% πληθυσμού*
Ελλάδα	7.444.373	68,1%	7.456.115	68,0%	7.467.771	67,8%
Μακεδονία-Θράκη	**1.884.418**	**67,9%**	**1.883.530**	**67,5%**	**1.884.245**	**67,2%**
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	403.879	66,5%	401.749	66,2%	399.451	65,9%
Κεντρική Μακεδονία	1.288.426	68,7%	1.290.049	68,3%	1.293.299	68,0%
Δυτική Μακεδονία	192.113	65,3%	191.732	65,1%	191.495	65,0%

Πηγή: Eurostat & ιδία επεξεργασία

Πίνακας 28: Απασχολούμενοι

Περιοχή	2001	*% συνόλου χώρας*	2002	*% συνόλου χώρας*	2003	*% συνόλου χώρας*	2004	*% συνόλου χώρας*
ΕΕ-25	191.337.300		192.190.100		193.330.400		194.617.100	
Ελλάδα	4.086.300	*100,00%*	4.175.800	*100,00%*	4.274.500	*100,00%*	4.313.200	*100,00%*
Μακεδονία-Θράκη	**1.031.400**	***25,24%***	**1.033.700**	***24,75%***	**1.064.100**	***24,89%***	**1.048.700**	***24,31%***
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	230.100	*5,63%*	231.700	*5,55%*	231.000	*5,40%*	228.600	*5,30%*
Κεντρική Μακεδονία	699.500	*17,12%*	698.900	*16,74%*	732.200	*17,13%*	719.200	*16,67%*
Δυτική Μακεδονία	101.800	*2,49%*	103.100	*2,47%*	100.900	*2,36%*	100.900	*2,34%*

Πηγή: Eurostat & ιδία επεξεργασία

[33] Στοιχεία έτους 2004, EUROSTAT.

Κατά το έτος 2003 το ποσοστό της συνολικής απασχόλησης, που ορίζεται ως το ποσοστό των απασχολουμένων ηλικίας 15 – 64 ετών επί του πληθυσμού 15 – 64 ετών, ανέρχεται σε 55,5% για την Μακεδονία - Θράκη, επίπεδα χαμηλότερα τόσο του εθνικού μέσου όρου (56,0%), όσο και του Στόχου της Στρατηγικής της Λισσαβόνας για αύξηση του συγκεκριμένου δείκτη στο 67% το 2005 και στο 70% το 2010. Όπως φαίνεται και στον σχετικό χάρτη, η Μακεδονία - Θράκη παρουσιάζει από τα χαμηλότερα ποσοστά συνολικής απασχόλησης στην ΕΕ. Η επίδοσή της θεωρείται ανησυχητική δεδομένου ότι το υψηλό επίπεδο αξιοποίησης των σε εργάσιμη ηλικία απασχολούμενων συμβάλλει τόσο στην οικονομική ανάπτυξη όσο και στη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής

Κομβικός παράγων για την χαμηλή επίδοση στο ποσοστό απασχόλησης αποτελεί ο ιδιαίτερα χαμηλός βαθμός συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας. Ειδικότερα, το ποσοστό γυναικείας απασχόλησης ανέρχεται σε 38,3% το 2003 και απέχει πολύ από τον Στόχο για αύξησή του στο 60% το 2010. Επίσης αρνητικά συμβάλει η χαμηλή επίδοση της Μακεδονίας - Θράκης στο κριτήριο του ποσοστού απασχόλησης για τους ηλικιωμένους έναντι Στόχου για αύξηση του στο 50% το 2010.

Πίνακας 29: Ποσοστό απασχόλησης (απασχολούμενοι 15-64 ετών επί του πληθυσμού 15-64 ετών)

Περιοχή	2001	2002	2003
Ελλάδα	53,7%	54,8%	56,0%
Μακεδονία-Θράκη	**53,8%**	**53,9%**	**55,5%**
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	55,5%	56,2%	56,7%
Κεντρική Μακεδονία	53,5%	53,4%	55,7%
Δυτική Μακεδονία	51,9%	52,6%	51,7%

Πηγή: Eurostat & ιδία επεξεργασία

Πίνακας 30: Ποσοστό απασχόλησης γυναικών (γυναίκες απασχολούμενοι 15-64 ετών επί των γυναικών 15-64 ετών)

Περιοχή	2001	2002	2003
Ελλάδα	40,1%	41,5%	42,8%
Μακεδονία-Θράκη	**36,1%**	**36,5%**	**38,3%**
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	29,9%	31,1%	31,1%
Κεντρική Μακεδονία	41,9%	42,2%	45,7%
Δυτική Μακεδονία	24,6%	23,9%	22,3%

Πηγή: Eurostat & ιδία επεξεργασία

Πίνακας 31: Ποσοστό απασχόλησης νέων (νέοι απασχολούμενοι 15-24 ετών επί του πληθυσμού 15-24 ετών)

Περιοχή	2001	2002	2003
Ελλάδα	23,8%	23,9%	22,9%
Μακεδονία-Θράκη	**24,2%**	**22,4%**	**22,4%**
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	27,7%	27,5%	24,8%
Κεντρική Μακεδονία	23,8%	21,3%	22,0%
Δυτική Μακεδονία	19,6%	18,9%	20,0%

Πηγή: Eurostat & ιδία επεξεργασία

Πίνακας 32: Ποσοστό απασχόλησης ηλικιωμένων (ηλικιωμένοι απασχολούμενοι 55-64 ετών επί του πληθυσμού 55-64 ετών)

Περιοχή	2001	2002	2003
Ελλάδα	37,4%	38,4%	40,2%
Μακεδονία-Θράκη	**38,2%**	**38,4%**	**40,5%**
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	45,3%	41,8%	45,3%
Κεντρική Μακεδονία	35,8%	37,1%	39,0%
Δυτική Μακεδονία	38,4%	39,9%	39,9%

Πηγή: Eurostat & ιδία επεξεργασία

Χάρτης 8: Ποσοστό απασχόλησης, 2003

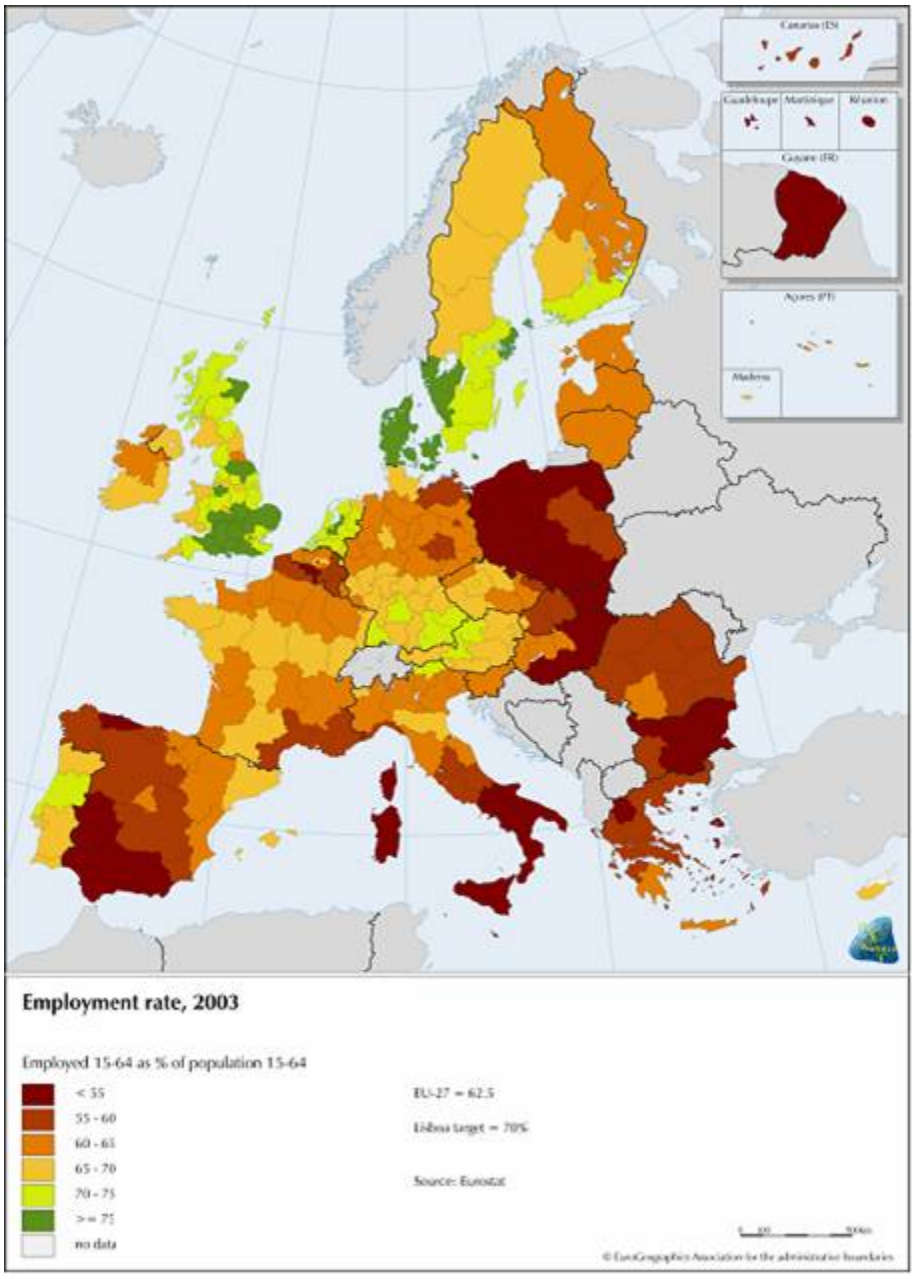

Πηγή: ΕΕ, 2005, «Τρίτη Έκθεση Προόδου σχετικά με τη Συνοχή: προς μια νέα εταιρική σχέση για την ανάπτυξη, την απασχόληση και τη συνοχή»

Αναφορικά με τον αριθμό των ανέργων πρέπει να σημειωθεί ότι στη Μακεδονία – Θράκη συγκεντρώνεται το 30,54% των ανέργων της χώρας. Όπως ήδη αναφέρθηκε, το ποσοστό ανεργίας είναι μεγαλύτερο από αυτό της Ελλάδας (12,8%, έναντι 10,5% σε σύνολο χώρας) και πολύ μεγαλύτερο από αυτό της ΕΕ-25 (9,2%). Πολύ σημαντικές είναι οι αποκλίσεις όσον αφορά το ποσοστό ανεργίας στις γυναίκες (20,4%) και στους νέους 15-24 ετών (33,0%), καθώς είναι σημαντικά υψηλότερο του εθνικού μέσου όρου, κατά 4 και 7 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα και σχεδόν διπλάσιο του μέσου ευρωπαϊκού. Όσον αφορά τους μακροχρόνια ανέργους, πλησιάζει τον εθνικό μέσο όρο (55,1% έναντι 53,1%) αλλά παραμένει σαφώς μεγαλύτερο από αυτόν της ΕΕ-25 (44,5%)

Πίνακας 33: Αριθμός ανέργων

Περιοχή	2001	*% συνόλου χώρας*	2002	*% συνόλου χώρας*	2003	*% συνόλου χώρας*	2004	*% συνόλου χώρας*
ΕΕ-25	18.039.000		18.891.800		19.549.200		19.770.300	
Ελλάδα	493.900	*100,00%*	480.100	*100,00%*	459.800	*100,00%*	505.600	*100,00%*
Μακεδονία -Θράκη	**130.800**	***26,48%***	**136.100**	***28,35%***	**131.500**	***28,60%***	**154.400**	***30,54%***
Αν. Μακεδονία-Θράκη	24.300	*4,92%*	27.100	*5,64%*	27.200	*5,92%*	34.800	*6,88%*
Κεντρική Μακεδονία	86.400	*17,49%*	90.800	*18,91%*	84.200	*18,31%*	99.500	*19,68%*
Δυτική Μακεδονία	20.100	*4,07%*	18.200	*3,79%*	20.100	*4,37%*	20.100	*3,98%*

Πηγή: Eurostat & ιδία επεξεργασία

Πίνακας 34: Ποσοστό ανεργίας (άνεργοι / εργ. δυναμικό)

Περιοχή	2001	2002	2003	2004
ΕΕ-25	8,6%	8,9%	9,2%	9,2%
Ελλάδα	10,8%	10,3%	9,7%	10,5%
Μακεδονία-Θράκη	**11,3%**	**11,6%**	**11,0%**	**12,8%**
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	9,6%	10,5%	10,5%	13,2%
Κεντρική Μακεδονία	11,0%	11,5%	10,3%	12,2%
Δυτική Μακεδονία	16,5%	15,0%	16,6%	16,6%

Πηγή: Eurostat & ιδία επεξεργασία

Πίνακας 35: Ποσοστό ανεργίας γυναικών (άνεργες / εργ. δυναμικό)

Περιοχή	2001	2002	2003	2004
ΕΕ-25	9,8%	9,9%	10,1%	10,2%
Ελλάδα	16,2%	15,6%	15,0%	16,2%
Μακεδονία-Θράκη	**17,0%**	**17,8%**	**17,1%**	**20,4%**
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	14,5%	15,7%	16,0%	20,9%
Κεντρική Μακεδονία	16,8%	17,5%	16,1%	19,4%
Δυτική Μακεδονία	23,8%	24,3%	27,2%	26,0%

Πηγή: Eurostat & ιδία επεξεργασία

Πίνακας 36: Ποσοστό ανεργίας νέων (άνεργοι κάτω των 25 ετών / εργ. δυναμικό)

Περιοχή	2001	2002	2003	2004
ΕΕ-25	17,5%	18,0%	18,6%	18,6%
Ελλάδα	28,2%	26,8%	26,9%	26,9%
Μακεδονία-Θράκη	**27,2%**	**28,3%**	**27,1%**	**33,0%**
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	20,4%	23,3%	23,8%	30,5%
Κεντρική Μακεδονία	27,7%	29,0%	25,7%	31,6%
Δυτική Μακεδονία	40,2%	37,2%	41,6%	49,1%

Πηγή: Eurostat & ιδία επεξεργασία

Πίνακας 37: Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (επί του συνόλου των ανέργων)

Περιοχή	2001	2002	2003	2004
ΕΕ-25		44,2%	45,1%	44,5%
Ελλάδα	51,4%	51,3%	54,9%	53,1%
Μακεδονία-Θράκη	**49,7%**	**51,8%**	**56,4%**	**55,1%**
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	44,5%	53,7%	49,6%	55,7%
Κεντρική Μακεδονία	48,3%	48,8%	57,5%	53,0%
Δυτική Μακεδονία	61,8%	64,0%	60,6%	64,3%

Πηγή: Eurostat & ιδία επεξεργασία

Τέλος, η ποσοστιαία τομεακή σύνθεση της απασχόλησης ακολουθεί σε γενικές γραμμές τις διαχρονικές τάσεις σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Εντούτοις, το ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα εμφανίζεται ενισχυμένο σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο όρο ενώ αντίστοιχα η απασχόληση στον τριτογενή εμφανίζεται μειωμένη.

Πίνακας 38: Ποσοστιαία τομεακή σύνθεση της απασχόλησης

Περιοχή	2001			2002			2003			2004		
	Π	Δ	Τ	Π	Δ	Τ	Π	Δ	Τ	Π	Δ	Τ
ΕΕ-25	5,6%	29,3%	65,1%	5,4%	28,8%	65,7%	5,3%	28,2%	66,5%	5,0%	27,9%	67,1%
Ελλάδα	16,1%	23,0%	60,9%	15,6%	22,8%	61,6%	15,3%	22,6%	62,0%	12,6%	22,4%	65,0%
Μακεδονία-Θράκη	**20,4%**	**25,9%**	**53,7%**	**20,1%**	**25,1%**	**54,8%**	**20,5%**	**24,8%**	**54,7%**	**17,0%**	**24,3%**	**58,8%**
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	32,6%	22,8%	44,5%	34,0%	20,5%	45,6%	32,5%	20,1%	47,4%	27,4%	20,7%	51,9%
Κεντρική Μακεδονία	16,7%	25,7%	57,6%	15,7%	25,2%	59,1%	16,7%	25,0%	58,2%	13,6%	24,1%	62,3%
Δυτική Μακεδονία	18,4%	34,7%	46,9%	18,7%	34,8%	46,5%	20,4%	34,2%	45,4%	17,6%	33,6%	48,8%

Πηγή: Eurostat & ιδία επεξεργασία

Ενδιαφέρον παρουσιάζει ο σύνθετος δείκτης RCE για την απασχόληση που δημιουργείται από τη συνεκτίμηση μεγεθών όπως η μεταβολή της ανεργίας, η αντικατάσταση του εργατικού δυναμικού και η τομεακή κατανομή της απασχόλησης. Ο θετικός συνδυασμός των παραγόντων αυτών, ιδιαίτερα το χαμηλό ποσοστό ανεργίας και η απασχόληση στον τριτογενή κατατάσσουν τις περιφέρειες άνω του μέσου ευρωπαϊκού μέσου όρου, υποδεικνύοντας τη δυνατότητά τους να ανταποκριθούν καλύτερα στις

διαρθρωτικές αλλαγές. Όπως είναι φανερό από τον παρακάτω χάρτη, και οι τρεις διοικητικές περιφέρειες βρίσκονται χαμηλότερα του ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Χάρτης 9: Δείκτης RCE – Αγορά εργασίας

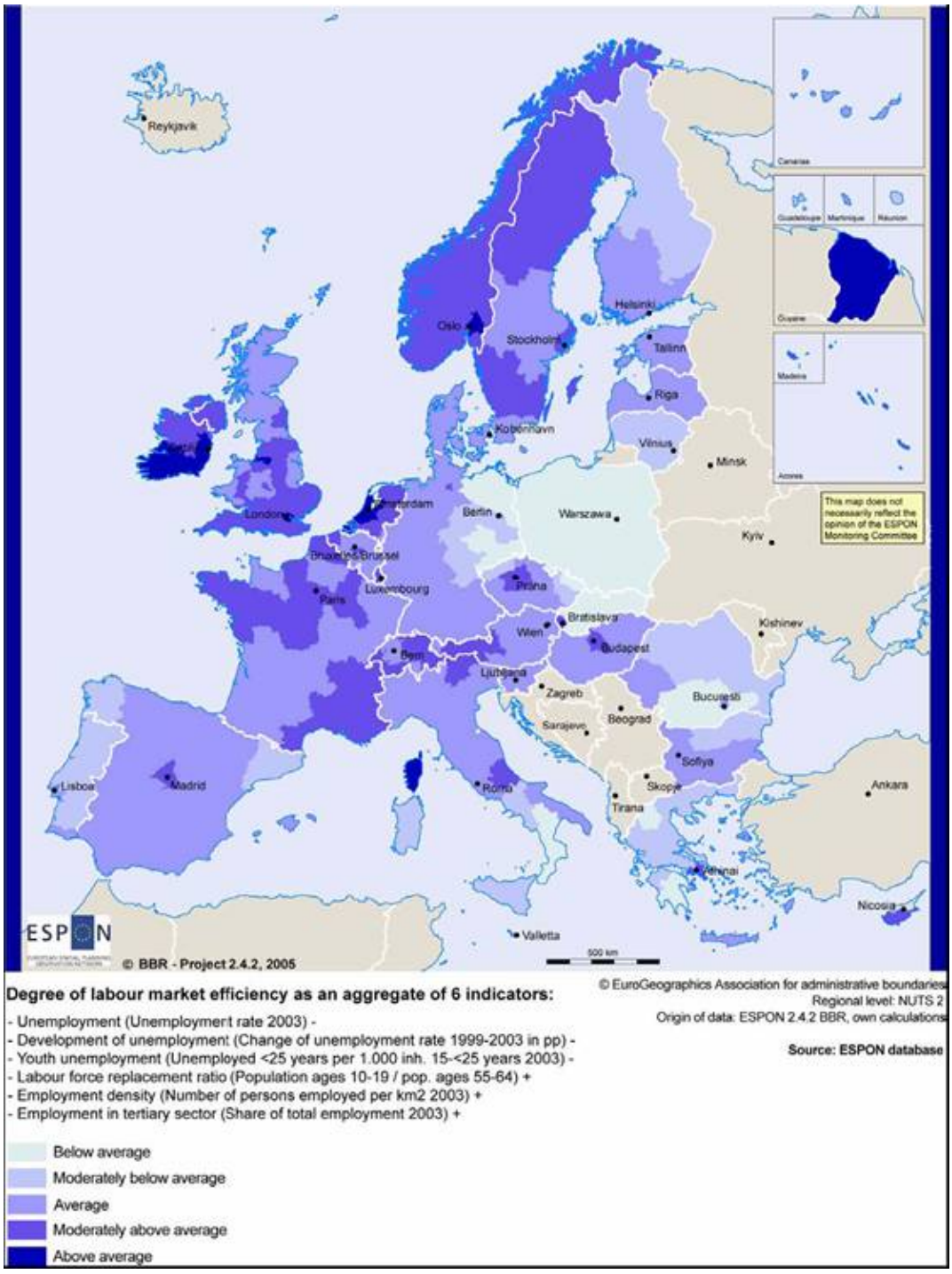

Πηγή: ESPON Project 2.4.2., 2005, “Integrated analysis of transnational and national territories based on ESPON results”, Third Interim Report

Οι ανωτέρω μη-ικανοποιητικές επιδόσεις προσδίδουν το μέτρο της αναγκαίας βελτίωσης της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της Μακεδονίας Θράκης την περίοδο 2007 – 2013. Οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις πρέπει να συμβάλλουν στην διεύρυνση της παραγωγικής βάσης, στην αύξηση της παραγωγικότητας, στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, καθώς και στην αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού. Αλλαγές στο παραγωγικό πρότυπο είναι επιβεβλημένες σε περιπτώσεις που αυτό στηρίζεται σε δραστηριότητες έντασης ανειδίκευτης εργασίας ή/και παρωχημένους τεχνολογικά τρόπους οργάνωσης της παραγωγής διότι είναι πλέον αδύνατον να είναι οι ελληνικές Περιφέρειες ανταγωνιστικές με βάση το φθηνό εργατικό δυναμικό και παραδοσιακά προσανατολισμένες κλαδικές εξειδικεύσεις.

Παράγοντες που συντελούν στη βιώσιμη μεταβολή του παραγωγικού προτύπου σε περιφερειακό επίπεδο είναι το μορφωτικό επίπεδο του εργατικού δυναμικού, το επίπεδο της επιχειρηματικότητας, όπως καταγράφεται από τη σύσταση νέων επιχειρήσεων και οι διαθέσιμοι συντελεστές καινοτομίας και τεχνολογίας. Σύμφωνα με τα έως τώρα δεδομένα το επίπεδο του εργατικού δυναμικού της Μακεδονίας – Θράκης υστερεί σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο καθώς παρουσιάζει χαμηλότερη συγκέντρωση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση κατά 1,6[34] ποσοστιαίες μονάδες. Επίσης, υστέρηση σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο κατά 4,6 ποσοστιαίες μονάδες παρουσιάζεται και ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης νέων ηλικίας 15-24 ετών, αποφοίτων τουλάχιστον 2βάθμιας εκπαίδευσης. Η διαφορά αυτή είναι μικρότερη στις γυναίκες από ό,τι στους άνδρες.

Πίνακας 39: Επίπεδο εκπαίδευσης νέων 2004 (ποσοστό ατόμων ηλικίας 15-24 ετών που είναι τουλάχιστον απόφοιτοι β΄βάθμιας εκπαίδευσης ως προς το ποσοστό πληθυσμού της ίδιας ηλικίας)

Περιοχή	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
Ελλάδα	63,59%	60,98%	66,42%
Μακεδονία-Θράκη	**58,96%**	**54,77%**	**63,63%**
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	48,38%	42,28%	56,06%
Κεντρική Μακεδονία	63,32%	59,87%	66,94%
Δυτική Μακεδονία	54,77%	52,59%	57,74%

Πηγή: Eurostat & ιδία επεξεργασία

Αναφορικά με τη συμμετοχή στη δια βίου μάθηση, δεν υπάρχουν στοιχεία στη Eurostat για τη Δυτική Μακεδονία. Με βάση τα στοιχεία που δίνονται για τις άλλες Περιφέρειες (2004) η συμμετοχή στη δια βίου μάθηση (% ατόμων ηλικίας 25-64 ετών που συμμετέχουν στην εκπαίδευση και επιμόρφωση ως προς τον συνολικό πληθυσμό της ίδιας ηλικίας) στη Μακεδονία – Θράκη ανέρχεται σε 1,98%, υπερτερώντας του εθνικού μέσου όρου (1,73%). Σε επίπεδο περιφέρειας, το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται σε 2,18% στην Κεντρική Μακεδονία και 1,28% στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη.

[34] Στοιχεία έτους 2004, EUROSTAT.

1.2.4. Η χωρική ενότητα της Μακεδονίας – Θράκης και οι στόχοι της Λισσαβόνας – συνθετική εκτίμηση

Μία συνθετική απεικόνιση όλων των προαναφερθέντων αναπτυξιακών μεγεθών (παραγωγικότητα, δαπάνες σε Ε&Α, ποσοστό απασχόλησης, απασχολούμενοι σε Ε&Α και μορφωτικό επίπεδο) σε σχέση με την επίτευξη των στόχων της Λισσαβόνας παρέχει και πάλι ο δείκτης RCE. Το σύνολο των περιφερειών της χώρας, εκτός της Αττικής, εμφανίζει χαμηλή επίδοση, κάτω του μέσου ευρωπαϊκού όρου. Παρά το ότι η Δείκτες της Λισσαβόνας δεν εκφράζουν άμεσα αναπτυξιακή ευημερία, εκφράζουν ωστόσο την θέση της περιφέρειας ως προς τις συνολικές αναπτυξιακές επιδιώξεις της Ε.Ε.

Στον ακόλουθο Χάρτη φαίνεται ότι υπάρχει μια διαφοροποίηση μεταξύ των περιφερειών βορρά – νότου και ανατολής – δύσης ως προς τον συγκεκριμένο δείκτη. Εξαίρεση αποτελούν η Εσθονία και η Λιθουανία καθώς και οι περιφέρειες στις οποίες εντάσσονται οι πρωτεύουσες των χωρών-μελών, που εμφανίζουν τουλάχιστον τιμές κοντά στο μέσο όρο.

Χάρτης 10: Δείκτης RCE – Στόχοι Λισσαβόνας

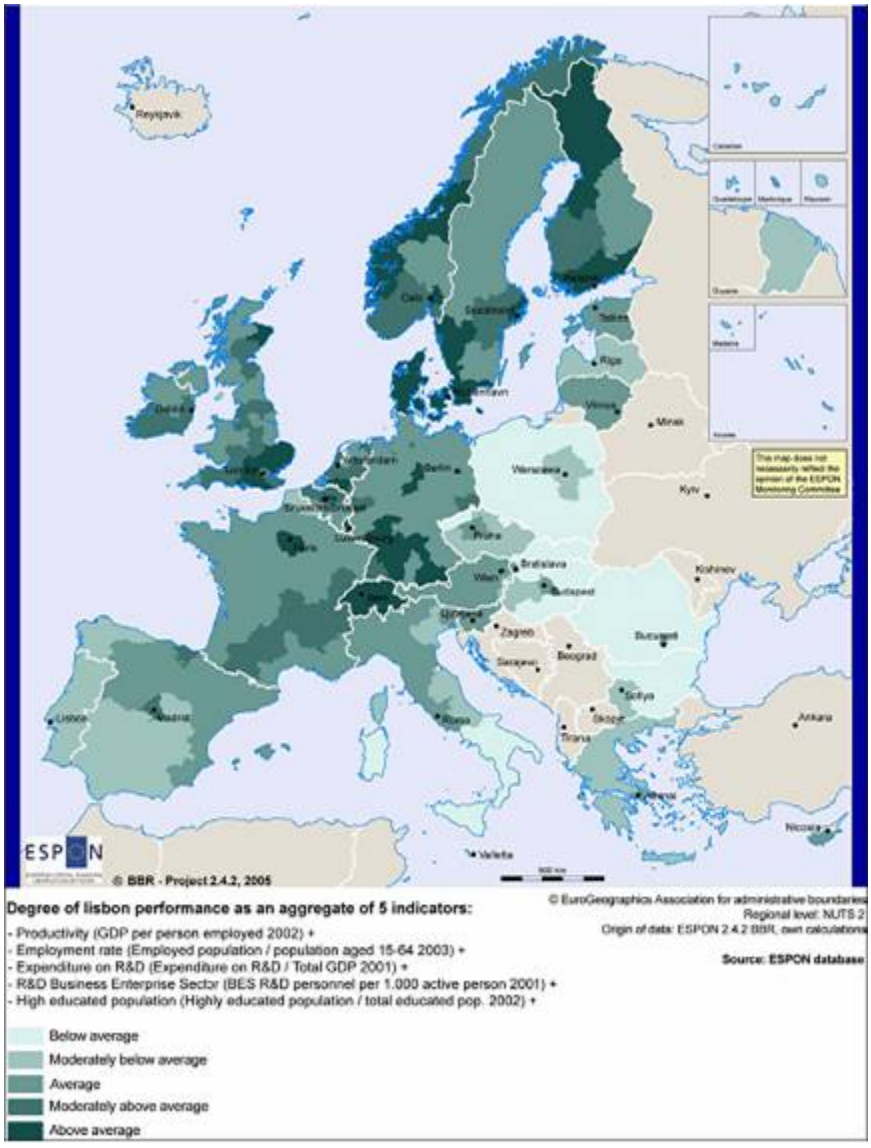

Πηγή: ESPON Project 2.4.2., 2005, “Integrated analysis of transnational and national territories based on ESPON results”, Third Interim Report

1.2.5 Η Μακεδονία – Θράκη και ο χώρος των Βαλκανίων[35]

Η περιφερειακή οικονομία της Μακεδονίας - Θράκης είναι πλήρως ενταγμένη στη διεθνή και ευρωπαϊκή οικονομία και, συνεπώς, εξαρτάται άμεσα από τις τρέχουσες αλλά και τις διαμορφούμενες διεθνείς εξελίξεις. Λόγω του εντεινόμενου διεθνούς εμπορικού και επενδυτικού ανταγωνισμού η σημασία της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, δηλαδή αφενός της ικανότητάς της να παράγει ανταγωνιστικά αγαθά και υπηρεσίες και αφετέρου να αποτελεί ελκυστικό τόπο για την προσέλκυση νέων δραστηριοτήτων είναι ιδιαίτερα μεγάλη. Η αύξηση της ελκυστικότητας της ΧΕ, η οποία προσδιορίζεται από τη γεωγραφική της θέση, την ποιότητα των υποδομών της, την ποιότητα της διοίκησης και του ανθρώπινου δυναμικού, τα ειδικά συστήματα όπως φορολογίας, κοινωνικής ασφάλισης, τις ερευνητικές της υποδομές κ.α., μπορεί να συμβάλλει στην εξωστρέφεια του παραγωγικού της συστήματος μέσω της αξιοποίησης των ευκαιριών για εξαγωγές και για προσέλκυση ξένων επενδύσεων και ποιοτικών συντελεστών παραγωγής.

Ο οικονομικός χώρος της Μακεδονίας - Θράκης χαρακτηρίζεται ως παράκτιος, δηλαδή με περιορισμένο οικονομικό «βάθος». Όμως μετά την προοδευτική ενσωμάτωση των χωρών της Βαλκανικής στην ευρωπαϊκή και διεθνή οικονομία τα Βαλκάνια απέκτησαν μεγάλη σημασία ως οικονομική «ενδοχώρα» της βορειοελλαδικής οικονομίας. Παρά το ότι το επίπεδο εισοδήματος στις Βαλκανικές χώρες είναι ακόμη πολύ χαμηλό, τα τελευταία 3-4 χρόνια έχει γίνει ορατή και σαφής μια τάση ανάκαμψης του συνόλου των οικονομιών της περιοχής. Η τάση αυτή δημιουργεί προσδοκίες για μελλοντική ανάπτυξη και συνεπώς για δυνατότητες συνεργασίας, διάχυσης και αξιοποίησης των αναμενόμενων αποτελεσμάτων και προς όφελος της Ελλάδας γενικότερα και της Μακεδονίας – Θράκης ειδικότερα.

Συνολικά, η Μακεδονία – Θράκη έχει άμεση πρόσβαση για διασυνοριακές ανταλλαγές και επενδύσεις με 4 χώρες συνολικού πληθυσμού που υπερβαίνει τα 83 εκατομμύρια. Αλλά και αν υποθέσουμε ότι η πραγματική πρόσβαση αφορά τα τμήματα εκείνα το οποία βρίσκονται σε μια λογική ακτίνα (π.χ. 300-500 χιλιομέτρων), το μέγεθος της δυνητικής αγοράς εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερα μεγάλο. Σχηματικά, η Μακεδονία – Θράκη έχει στην ενδοχώρα της μια αναδυόμενη αγορά η οποία ξεκινά από τα Τίρανα και κατευθύνεται προς την Κωνσταντινούπολη μέσω Βελιγραδίου, Σκοπίων και Σόφιας. Το μέγεθος αυτής της ενδοχώρας ξεπερνά τα 30 εκατομμύρια.

Η σημασία και η βαρύτητα της Μακεδονίας – Θράκης στην περιοχή της Βαλκανικής αυξάνεται σημαντικά όταν το μέγεθος των αγορών μετράται με όρους ΑΕΠ και όχι με όρους πληθυσμού. Αν και η χωρική ενότητα αποτελεί ένα ασήμαντο ποσοστό στον πληθυσμό (0,46%) των Βαλκανίων, εντούτοις αποτελεί ένα αξιόλογο ποσοστό του ΑΕΠ (7,00%) τους. Τα στοιχεία του ΑΕΠ υποδηλώνουν ότι η Μακεδονία – Θράκη αποτελεί μια οικονομική δύναμη στην περιοχή. Το μέγεθος της οικονομίας της σε σχέση με τις γειτονικές χώρες υποδηλώνει υψηλότερη παραγωγικότητα, καλύτερη διαχείριση και αξιοποίηση των συντελεστών παραγωγής και υψηλότερο επίπεδο εισοδήματος και ευημερίας.

Όσον αφορά το κατά κεφαλή ΑΕΠ, είναι από 5πλάσιο έως 6πλάσιο αυτού των γειτονικών χωρών σε μετάβαση. Είναι επίσης 4πλάσιο του κατά κεφαλή ΑΕΠ της Τουρκίας. Αυτό υποδηλώνει ότι η παραγωγικότητα της είναι πολλαπλάσια των χωρών της περιοχής, γεγονός που της δίνει ευκαιρίες ανάπτυξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, είτε εμπορικής φύσεως, είτε επενδύσεις.

[35] ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Πίνακας 40: ΑΕΠ και ΑΕΠ κατά κεφαλή Μακεδονίας-Θράκης και Βαλκανικών Χωρών (εκ. USD), 2003

Περιοχή	ΑΕΠ			ΑΕΠ κατά κεφαλή		
	Απόλυτο μέγεθος	Κατανομή (%)	Μεταβολή 1991-03	Απόλυτο μέγεθος	Μ.Ο. περιοχής=100	Μεταβολή 1991-03
Μ-Θ	37.566	7,00	226,67	13.480	335,68	201,72
Ελλάδα	153.042	28,52	71,86	14.330	356,84	65,10
Αλβανία	6.124	1,14	442,83	1.932	48,12	458,42
Βουλγαρία	19.859	3,70	81,45	2.538	63,21	100,19
ΠΓΔΜ	4.705	0,88	139,34	2.027	50,48	97,58
Βοσνία-Ερζεγοβίνη	6.963	1,30	-19,69	1.682	41,88	-14,96
Σερβία-Μαυροβούνιο	19.176	3,57	-76,70	2.366	58,92	-69,83
Ρουμανία	60.358	11,25	109,24	2.719	67,71	118,52
Κροατία	28.322	5,28	54,41	6.356	158,28	65,77
Τουρκία	237.972	44,35	-10,40	3.365	83,81	-27,69
Σύνολο ή Μ.Ο. υπό μετάβαση Βαλκανίων	145.507	27,12	-4,41	2.787	69,40	3,73
Σύνολο ή Μ.Ο χωρών	536.521	100,00	5,86	4.016	100,00	-1,77

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα, στο ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Χάρτης 11: ΑΕΠ κατά κεφαλή Μακεδονίας – Θράκης και Βαλκανικών Χωρών (εκ. USD), 2003

Πηγή: ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Όσον αφορά το ΑΕΠ σε τομεακή βάση, ο πρωτογενής τομέας ακολουθεί πτωτικές τάσεις στο σύνολο της περιοχής, γεγονός που συμβαδίζει με τους διαρθρωτικούς μετασχηματισμούς προηγούμενων περιόδων στην Ευρώπη και ενδεχομένως επιταχύνεται από το άνοιγμα των διεθνών αγορών. Παρόλα αυτά, η Μακεδονία – Θράκη παράγει ένα σημαντικό τμήμα της εθνικής παραγωγής του πρωτογενή τομέα, το οποίο είναι μεγαλύτερο από την εθνική παραγωγή των περισσότερων χωρών της περιοχής.

Στον δευτερογενή τομέα, παρά το γεγονός ότι η μεταποίηση έχει υποχωρήσει αισθητά στην Ελλάδα τα τελευταία 20 χρόνια, η χώρα παράγει 25% της συνολικής προστιθέμενης αξίας του τομέα στα Βαλκάνια και βρίσκεται σε αξία παραγωγής αμέσως μετά την Τουρκία και πριν τη Ρουμανία. Η παραγωγή του δευτερογενή τομέα στην Μακεδονία – Θράκη είναι μεγαλύτερη από αυτήν Αλβανίας, ΠΓΔΜ, Βουλγαρίας, Βοσνίας, Σερβίας και Κροατίας. Μάλιστα, είναι 10πλάσια του μεγέθους της Αλβανίας, και της ΠΓΔΜ, 6πλάσια της Βοσνίας και υπερδιπλάσια της Βουλγαρίας και Σερβίας.

Από άποψη μεγέθους, η Μακεδονία – Θράκη διαθέτει σημαντικό ποσοστό της Βαλκανικής αγοράς, εξαιρώντας την Τουρκία λόγω μεγέθους. Η Μακεδονία – Θράκη παράγει 12% του ΑΕΠ των τροφίμων και ποτών, 24% του Υφάσματος και ένδυσης, 15% των δέρματος και υποδήματος, 10% των ξύλου και επίπλου, 19% των εκτυπώσεων και εκδόσεων, 31% των μετάλλων και 18% προϊόντων μετάλλου. Αυτό υποδηλώνει ότι σε μια σειρά από κλάδους έχει κρίσιμο μέγεθος που της επιτρέπει να υλοποιήσει Βαλκανική στρατηγική.

Στον τριτογενή τομέα, ο οποίος περιλαμβάνει το εμπόριο και τις υπηρεσίες, η εικόνα είναι παρόμοια. Η Μακεδονία – Θράκη διαθέτει τριτογενή τομέα μεγαλύτερο από τους αντίστοιχους όλων των κρατών της περιοχής, με εξαίρεση Τουρκία και Ρουμανία. Παρότι ο τομέας δεν αναπτύχθηκε ιδιαίτερα στη Μακεδονία – Θράκη κατά τη διάρκεια της δεκαετίας που πέρασε και παρότι το πλέον δυναμικό του τμήμα είναι συγκεντρωμένο στην Κεντρική Μακεδονία, έχει δυνατότητες να αξιοποιήσει τις αναδυόμενες εμπορικές αγορές και αγορές υπηρεσιών των Βαλκανικών χωρών, οι οποίες αναπτύσσονται με ταχύτατους ρυθμούς.

Πίνακας 41: ΑΕΠ τομέων παραγωγής (εκ. USD), 2003

Περιοχή	Πρωτογενής τομέας			Δευτερογενής τομέας			Τριτογενής τομέας		
	απόλυτο μέγεθος	Μ.Ο. περιοχής =100	μεταβολή 1991-03	απόλυτο μέγεθος	Μ.Ο. περιοχής= 100	μεταβολή 1991-03	απόλυτο μέγεθος	Μ.Ο. περιοχής= 100	μεταβολή 1991-03
Μ-Θ	3.061	4,97	-42,30	13.291	9,94	16,01	21.214	6,21	1,97
Ελλάδα	11.325	18,40	-32,73	34.281	25,65	-20,00	107.589	31,51	15,25
Αλβανία	1.549	2,52	-29,72	1.157	0,87	-60,63	3.411	1,00	248,13
Βουλγαρία	1.986	3,23	-41,18	5.203	3,89	-46,53	12.670	3,71	87,65
ΠΓΔΜ	574	0,93	35,56	1.430	1,07	-15,56	2.696	0,79	24,57
Βοσνία-Ερζεγοβίνη	1.037	1,69	N/A	2.221	1,66	N/A	3.676	1,08	N/A
Σερβία-Μαυροβούνιο	2.876	4,67	N/A	6.136	4,59	N/A	10.163	2,98	N/A
Ρουμανία	7.847	12,75	-45,83	22.876	17,11	-24,20	29.636	8,68	88,85
Κροατία	2.464	4,00	-13,00	8.242	6,17	-14,41	17.616	5,16	11,07
Τουρκία	31.888	51,81	-25,56	52.116	38,99	-27,00	153.968	45,10	24,42
Σύνολο υπό μετάβαση Βαλκανίων	18.334	29,79	-31,13	47.266	35,36	-27,07	79.869	23,39	48,85
Σύνολο χωρών	61.547	100,00	-15,49	133.663	100,00	-4,25	341.425	100,00	50,02

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα, στο ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Χάρτης 12: Ποσοστό ΑΕΠ δευτερογενούς τομέα, 2003

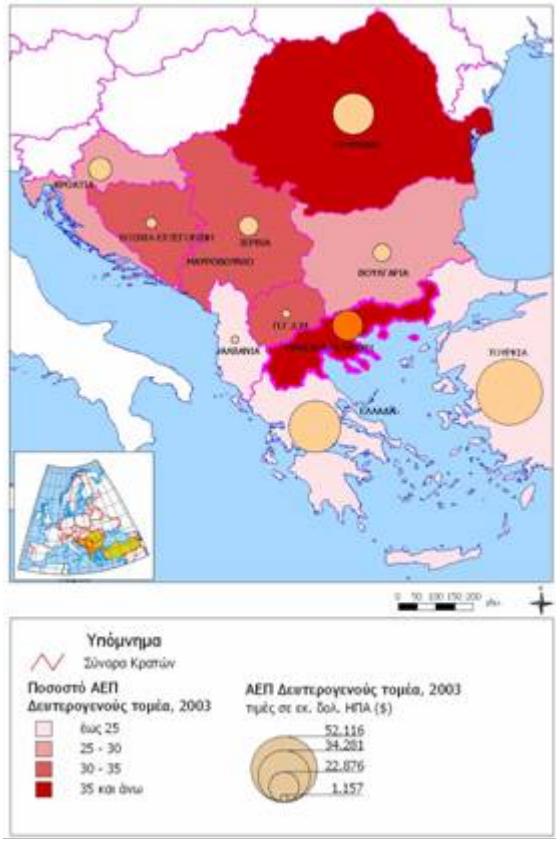

Χάρτης 13: Ποσοστό ΑΕΠ τριτογενούς τομέα, 2003

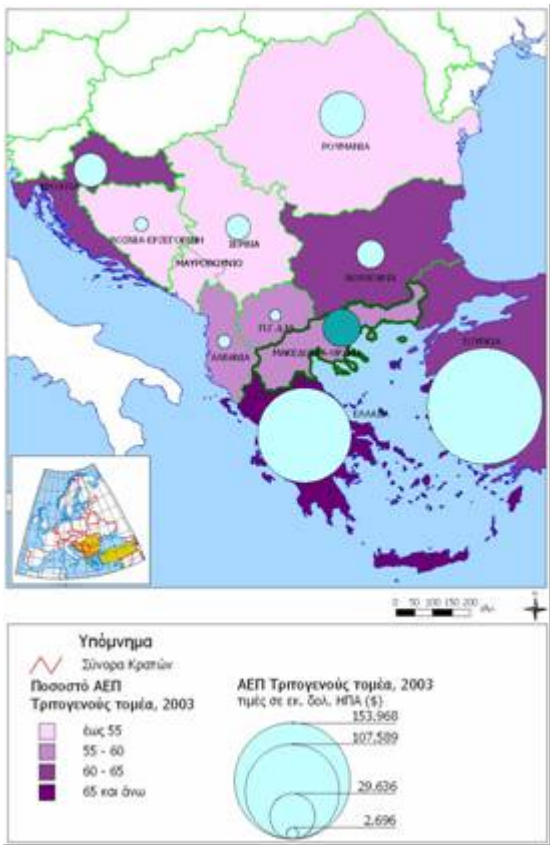

Πηγή: ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Σύμφωνα με την έρευνα και τις παραδοχές που υιοθετεί το «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013»[36], οι εξαγωγές της Μακεδονίας - Θράκης είναι συγκρίσιμες με αυτές τις Βουλγαρίας και Κροατίας, διπλάσιες από αυτές της Σερβίας και τετραπλάσιες από αυτές της Βοσνίας και της ΠΓΔΜ. Εντύπωση προκαλεί το πολύ χαμηλό επίπεδο εξαγωγών της Αλβανίας, αλλά και το υψηλό επίπεδο εξαγωγών της Τουρκίας. Στοιχεία για τη μεταβολή των εξαγωγών διαχρονικά δεν υπάρχουν σε επίπεδο περιφέρειας. Αν υποθέσουμε ότι η μεταβολή σε εθνικό επίπεδο αντιστοιχεί ή αντιπροσωπεύει και τη Μακεδονία – Θράκη, τότε είναι φανερό ότι οι εξαγωγές αυξάνονται με βραδύτερους ρυθμούς σε σχέση με τις άλλες χώρες της περιοχής. Εντύπωση προκαλούν τα πολύ υψηλά ποσοστά αύξησης των εξαγωγών της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας και της Τουρκίας, τα οποία ασφαλώς στηρίζονται και σε ξένες επενδύσεις και σε μια συνολικότερη προσπάθεια αναδιάρθρωσης και εξυγίανσης του ιδιωτικού τομέα σε αυτές τις χώρες. Παρά το σχετικά σημαντικό μέγεθος της εξαγωγικής δραστηριότητας σήμερα, οι ρυθμοί μεταβολής των εξαγωγών στην περιοχή υποδηλώνουν ότι αν δεν ενισχυθεί σημαντικά η εξωστρέφεια της Μακεδονίας – Θράκης, σύντομα η θέση της στη σχετική κατάταξη θα υποχωρήσει αισθητά.

Η εκτίμηση των εισαγωγών της περιοχής γίνεται κατ' αναλογία με το ΑΕΠ, καθώς είναι γνωστό ότι ο σημαντικότερος παράγοντας προσδιορισμού των εισαγωγών είναι η αγοραστική ικανότητα. Παρατηρείται ότι το μέγεθος των εισαγωγών της Μακεδονίας – Θράκης είναι συγκρίσιμο με αυτό της

[36] Δεδομένου ότι δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία εξαγωγών κατά περιφέρεια και λαμβάνοντας υπόψη ότι η Μακεδονία κυρίως και δευτερευόντως η Θράκη αποτελούν σημαντικά εξαγωγικά κέντρα της χώρας με συμμετοχή στην εξαγωγική δραστηριότητα η οποία ξεπερνά τα λοιπά οικονομικά τους μεγέθη, γίνεται η υπόθεση ότι η Μακεδονία – Θράκη είναι υπεύθυνη για το 50% των εξαγωγών της χώρας, υπόθεση η οποία θεωρείται από τους μελετητές ρεαλιστική με δεδομένη την αυξανόμενη εξειδίκευση της Αττικής στον τριτογενή τομέα.

Βουλγαρίας, μεγαλύτερο από αυτό της Σερβίας και αρκετά μεγαλύτερο από αυτό των άλλων μικρών χωρών της περιοχής με εξαίρεση την Κροατία. Παρατηρείται επίσης ότι οι εισαγωγές στις περισσότερες χώρες των Βαλκανίων αναπτύσσονται με ραγδαίους ρυθμούς, σαφώς υψηλότερους (συνολικά διπλάσιους) από τους ρυθμούς αύξησης των εξαγωγών, γεγονός που υποδηλώνει ότι το εμπόριο στην περιοχή δεν αναπτύσσεται ισόρροπα λόγω μιας προφανούς εξάρτησης των οικονομιών από εισαγωγές από τις πλέον ανεπτυγμένες χώρες της Ευρώπης. Τέλος, παρατηρούμε ότι η Ελλάδα συμμετέχει στις συνολικές εισαγωγές με ποσοστό επί του συνόλου της περιοχής (25%), το οποίο είναι διπλάσιο από το αντίστοιχο ποσοστό συμμετοχής της στις συνολικές εξαγωγές (12%). Η σχέση αυτή αποκαλύπτει τη χρόνια αδυναμία της χώρας να ανταγωνιστεί με επιτυχία στις διεθνείς αγορές προϊόντων, η οποία αδυναμία φαίνεται ότι σχετικούς όρους έχει επιδεινωθεί σημαντικά τα τελευταία 20 χρόνια. Η Ελλάδα έχει τον χειρότερο λόγο εξαγωγών – εισαγωγών στην περιοχή με εξαίρεση την Αλβανία, καθώς εξάγει προϊόντα αξίας ίσης μόλις με το 28% της αξίας των εισαγωγών της. Για να υπάρξει ένα μέτρο σύγκρισης, η Βουλγαρία και η Ρουμανία έχουν αξία εξαγωγών η οποία ανέρχεται στο 75% περίπου των εισαγωγών τους, ενώ οι χώρες της Βαλκανικής συνολικά εξάγουν προϊόντα αξίας ίσης με το 57% της αξίας των εισαγωγών τους. Η χαμηλή εξαγωγική ικανότητα της χώρας σε σχέση με το μέγεθος των εισαγωγών, δίνει μια δεύτερη ανάγνωση στα μεγάλα για την περιοχή απόλυτα μεγέθη και αναδεικνύει ένα χρόνιο πρόβλημα της παραγωγικής της διάρθρωσης. Η Μακεδονία – Θράκη, με βάση τις εκτιμήσεις που έχουμε κάνει για το μέγεθος των εξαγωγών και των εισαγωγών, παρουσιάζει μια εικόνα η οποία είναι σαφώς καλύτερη από αυτή της χώρας και παρόμοια με αυτή του μέσου όρου της περιοχής, αφού ο λόγος εξαγωγών –εισαγωγών ανέρχεται στο 57%.

Πίνακας 42: Εξαγωγές και εισαγωγές των Βαλκανικών χωρών (εκ. USD), 2002

Περιοχή	Εξαγωγές			Εισαγωγές		
	Απόλυτο μέγεθος	Μ.Ο. περιοχής=100	Μεταβολή 1991-02	Απόλυτο μέγεθος	Μ.Ο. περιοχής=100	Μεταβολή 1991-02
Μ-Θ	*6.520	*6.44	----	*11.344	*6.38	------
Ελλάδα	13.040	12,87	50,47	45.379	25,55	110,28
Αλβανία	330	0,33	301,46	1.485	0,84	372,33
Βουλγαρία	7.445	7,35	130,85	9.923	5,59	291,13
ΠΓΔΜ	1.358	1,34	13,26	2.324	1,31	92,70
Βοσνία-Ερζεγοβίνη	1.272	1,26	360,87	3.890	2,19	980,56
Σερβία-Μαυροβούνιο	3.011	2,97	2,80	7.809	4,40	8.481,32
Ρουμανία	17.618	17,39	312,99	23.983	13,50	346,44
Κροατία	6.007	5,93	30,67	13.469	7,58	199,31
Τουρκία	51.206	50,56	276,68	69.340	39,04	1.396,33
Σύνολο υπό μετάβαση Βαλκανίων	37.041	36,57	123,49	62.883	35,41	337,28
Σύνολο χωρών	101.287	100,00	160,82	177.602	100,00	337,50

** εκτίμηση με βάση τη συμμετοχή της ΜΑΘ στο ΑΕΠ*

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα, στο ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Χάρτης 14: Λόγος εισαγωγών – εξαγωγών, 2002

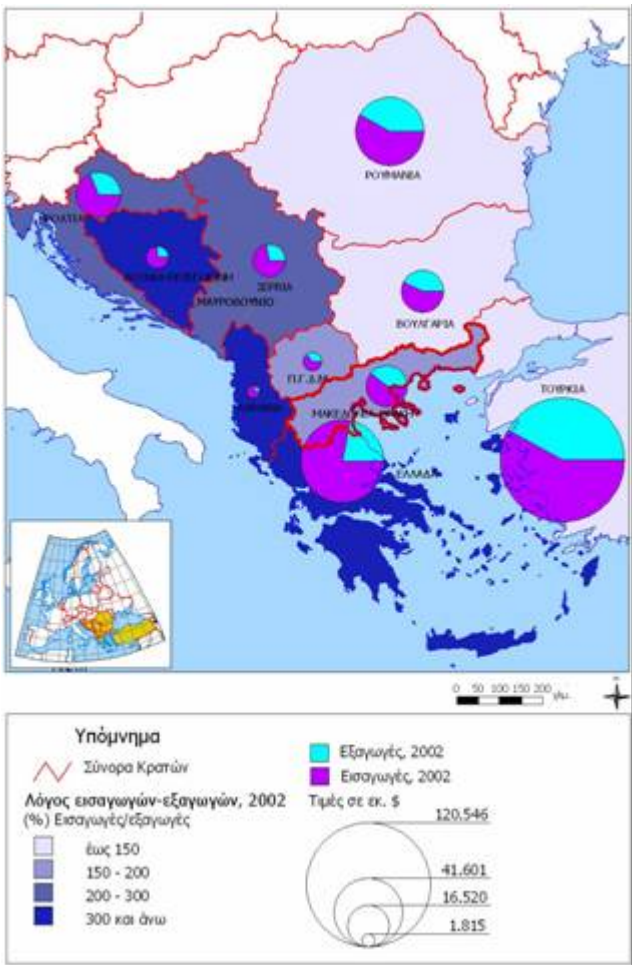

Πηγή: ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Όσον αφορά τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ), ούτε η Ελλάδα ούτε η Μακεδονία – Θράκη αποτελούν σοβαρούς προορισμούς. Παρόμοιο πρόβλημα έχουν συνολικά τα Βαλκάνια, τα οποία διαπίστωσαν ότι στην μετά 1989 περίοδο ο κύριος όγκος των ξένων επενδύσεων κατευθύνθηκε προς την Κεντρική Ευρώπη και κυρίως την Ουγγαρία, την Πολωνία και την Τσεχία. Από το σύνολο των ΑΞΕ στις μεταβατικές οικονομίες της Ευρώπης, τα Βαλκάνια κατόρθωσαν να προσελκύσουν λιγότερο από 20% στην δεκαετία του 1990. Παρά την συνολικά απογοητευτική εικόνα, η οποία εξηγείται από ένα σύνολο παραγόντων σχετικών με τη σταθερότητα της περιοχής, τη γεωγραφία και το μέγεθος των αγορών, η Ρουμανία, η Τουρκία, αλλά κυρίως η Κροατία, έχουν καταφέρει να προσελκύσουν σημαντικά κεφάλαια επενδύσεων. Μάλιστα η Κροατία, παρά το μικρό μέγεθος της χώρας, έχει καταφέρει να συγκεντρώσει το 37% των κεφαλαίων που επενδύθηκαν στην περιοχή. Η Ελλάδα συγκεντρώνει το 11% και η Μακεδονία – Θράκη το 4%.

Επίσης, με βάση την εκτίμηση ότι από το σύνολο των Ελληνικών επενδύσεων (κυρίως στα Βαλκάνια), περίπου το 40% προέρχεται από τη Μακεδονία – Θράκη, λόγω εγγύτητας στις νέες αγορές, συνάγεται ότι η περιοχή αποτελεί τόπο προέλευσης του 20% των ξένων επενδύσεων που έχουν γίνει από επιχειρήσεις της περιοχής. Το ποσοστό αυτό είναι σημαντικό, αφορά κυρίως επενδύσεις σε γειτονικές χώρες και προέρχεται από ένα συνδυασμό εξαγορών ιδιωτικοποιημένων επιχειρήσεων και νέων εξ αρχής επενδύσεων σε μια σειρά τομείς της οικονομίας.

Πίνακας 43: Απόθεμα εισερχομένων και εξερχομένων Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (εκ. USD), 2002

Περιοχή	Απόλυτο μέγεθος	Μ.Ο. περιοχής=100	Μεταβολή 1991-02	Απόλυτο μέγεθος	Μ.Ο. περιοχής=100	Μεταβολή 1991-02
Μ-Θ	*4.135	*4,00	-------	**3.000	**20,00	--------
Ελλάδα	12.056	11,78	112,74	7.026	56,43	138,33
Αλβανία	988	0,97	391,54	86	0,69	79,17
Βουλγαρία	6.029	5,89	1.161,30	125	1,00	19,05
ΠΓΔΜ	907	0,89	2.648,48	5	0,04	25,00
Βοσνία-Ερζεγοβίνη	828	0,81	4.040,00	40	0,32	207,69
Σερβία-Μαυροβούνιο	1.959	1,91	495,44	N/A	N/A	N/A
Ρουμανία	22.563	22,05	312,86	155	1,24	134,85
Κροατία	38.450	37,57	2.720,98	1.064	8,55	51,35
Τουρκία	18.558	18,13	65,79	3.950	31,72	241,40
Σύνολο υπό μετάβαση Βαλκανίων	71.724	70,09	809,16	1.475	11,85	57,08
Σύνολο χωρών	102.338	100,00	313,49	12.451	100,00	146,85

** εκτίμηση με βάση στοιχεία του ΕΛΚΕ*
*** εκτίμηση*

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα, στο ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τέλος, ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανάλυση που πραγματοποιείται στο πλαίσιο του «Στρατηγικού Σχεδίου Βορείου Ελλάδας 2007-2013», η οποία στηρίχτηκε σε δύο έρευνες, με σκοπό να αποτιμήσει την έκταση αλλά και τη γεωγραφική κλίμακα των εμπορικών σχέσεων των διασυνοριακών ζωνών, των διασυνοριακών επενδύσεων και των τάσεων απεγκατάστασης δραστηριοτήτων από τη μια πλευρά των συνόρων στην άλλη.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ανάλυσης καταρχήν προκύπτει ότι η αποτίμηση του διασυνοριακού εμπορίου (μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας, ΠΓΔΜ και Βουλγαρίας) είναι σε επίπεδα κάτω του μέσου όρου και συνεπώς όχι ιδιαίτερα ικανοποιητικά. Δεύτερον, η αποτίμηση των εξαγωγών της Ελλάδας προς την Αλβανία, την ΠΓΔΜ και τη Βουλγαρία ακολουθεί μια ποικιλία διαδρομών που επηρεάζονται από τη γεωγραφική κλίμακα. Η πλέον απλή περίπτωση είναι αυτή των σχέσεων Ελλάδας – ΠΓΔΜ, όπου το πρότυπο ανταλλαγών που δημιουργείται στην διασυνοριακή ζώνη είναι αντίστοιχο με αυτό που ισχύει για το συνολικό εμπόριο μεταξύ των χωρών. Δηλαδή, σε γενικές γραμμές, η Ελληνική διασυνοριακή ζώνη εξάγει περισσότερο στην ΠΓΔΜ από ότι εξάγει η διασυνοριακή ζώνη της ΠΓΔΜ στην Ελλάδα. Επίσης, η Ελληνική διασυνοριακή ζώνη τείνει να εισάγει λιγότερο από ότι εισάγει η διασυνοριακή ζώνη της ΠΓΔΜ. Οι δύο πλευρές της διασυνοριακής ζώνης Ελλάδας – Βουλγαρίας δείχνουν παρόμοιο δυναμισμό, γεγονός που είναι συμβατό με την εξέλιξη του εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών. Στην περίπτωση της διασυνοριακής ζώνης Ελλάδας – Αλβανίας, η αποτίμηση των εμπορικών δραστηριοτήτων των διασυνοριακών ζωνών βρίσκεται σε απόσταση από το εμπορικό πρότυπο που επικρατεί μεταξύ των δύο χωρών. Ενώ το εμπορικό ισοζύγιο των δύο χωρών είναι καταφανέστατα θετικό υπέρ της Ελλάδας, η Ελληνική διασυνοριακή ζώνη δείχνει περιορισμένο δυναμισμό σε σχέση με την Αλβανική. Οι Ελληνικές διασυνοριακές ζώνες προτιμούν τις εξαγωγές στις σχετικά κοντινές αγορές σε σχέση με τις πιο μακρινές, αλλά από τις κοντινές αγορές προτιμούν τις σχετικά μεγαλύτερες παρά τις μικρότερες πόλεις. Το ενδιαφέρον για εξαγωγές στην πρωτεύουσα είναι πιο έντονο στη ζώνη που συνορεύει με την ΠΓΔΜ (αφορά τα Σκόπια) και λιγότερο έντονο στη ζώνη που συνορεύει με την Αλβανία (αφορά τα Τίρανα). Αντίστοιχη είναι η συμπεριφορά και των συνοριακών ζωνών της ΠΓΔΜ και της Βουλγαρίας προς την Ελλάδα, ενώ το ενδιαφέρον της Αλβανίας είναι μεγαλύτερο για τις μακρινές αγορές και την πρωτεύουσα, παρά για τις τοπικές και κοντινές αγορές.

Χάρτης 15: Διασυνοριακές εξαγωγές στην πιο κοντινή πόλη όμορης χώρας

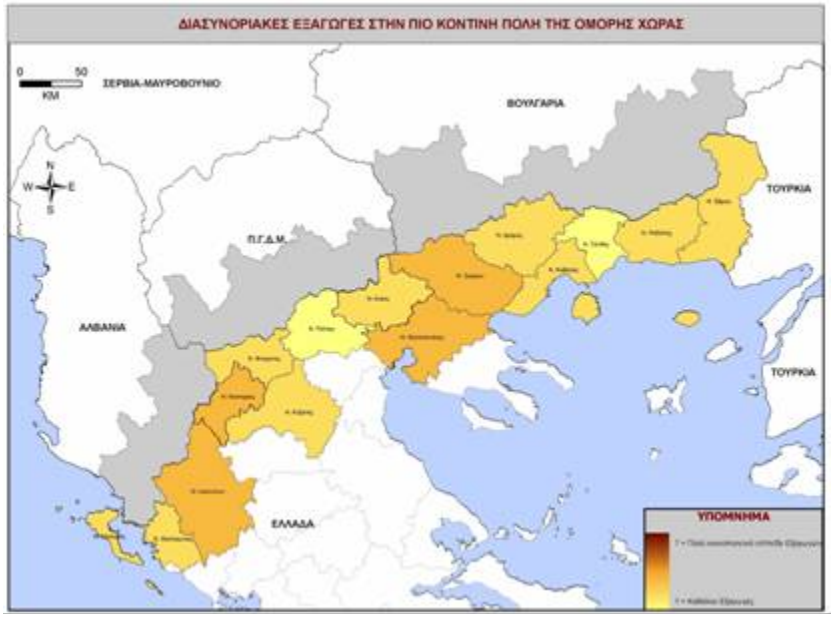

Πηγή: ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Χάρτης 16: Διασυνοριακές εξαγωγές στην πρωτεύουσα όμορης χώρας

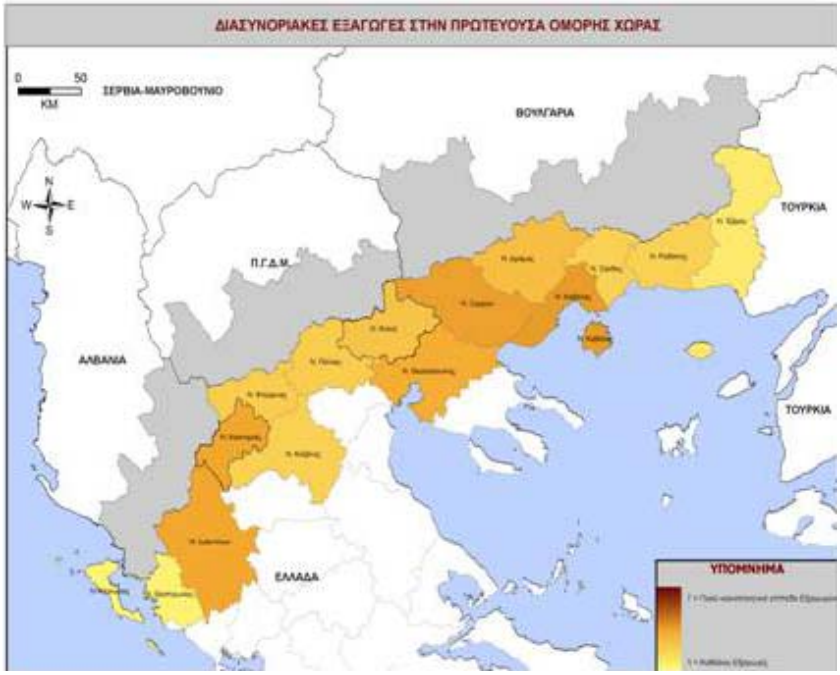

Πηγή: ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η επενδυτική δραστηριότητα της Ελληνικής πλευράς είναι σχετικά ισχνή και κινείται σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα σε σχέση με τη δραστηριότητα του επιχειρηματικού κόσμου της χώρας στις γειτονικές οικονομίες. Η κλίμακα των επενδύσεων της Ελληνικής συνοριακής ζώνης στην άλλη πλευρά των συνόρων φθίνει με την απόσταση, καθώς προτιμώνται οι κοντινότερες αγορές για επενδύσεις. Από

τον κανόνα δεν ξεφεύγει ούτε η πρωτεύουσα των γειτονικών χωρών. Από τις τρεις διασυνοριακές Ελληνικές ζώνες φαίνεται ότι η πιο δραστήρια επενδυτικά είναι αυτή η οποία συνορεύει με Βουλγαρία όταν οι επενδύσεις αφορούν κοντινές αγορές. Αντίθετα, όταν οι επενδύσεις αφορούν πιο μακρινές αγορές ή την πρωτεύουσα, η αποτίμηση της συνοριακής ζώνης που συνορεύει με την ΠΓΔΜ είναι πιο ικανοποιητική. Η δραστηριότητα με την Αλβανία αποτιμάται σε χαμηλότερα επίπεδα.

Χάρτης 17: Διασυνοριακές επενδύσεις τοπικών επιχειρήσεων στην πιο κοντινή πόλη όμορης χώρας

Πηγή: ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Όσον αφορά τις τάσεις απεγκατάστασης τοπικών επιχειρήσεων από την Ελληνική πλευρά των συνόρων και μετεγκατάσταση τους στην άλλη πλευρά των συνόρων, η αξιολόγηση των τάσεων μεταφοράς δραστηριοτήτων είναι πιο έντονη στην Ελληνική πλευρά. Από τις τρεις διασυνοριακές ζώνες, η τάση μετεγκατάστασης είναι πιο έντονη στο τμήμα που συνορεύει με τη Βουλγαρία και λιγότερο έντονη στο τμήμα που συνορεύει με την Αλβανία. Ακόμη όμως και στην περίπτωση της Βουλγαρίας, ο δείκτης αξιολόγησης είναι κάτω του μέσου όρου και αφορά περισσότερο μερική μεταφορά και λιγότερο ολική μεταφορά δραστηριοτήτων. Επίσης το φαινόμενο αφορά κυρίως μεταφορά στην άλλη πλευρά των συνόρων και λιγότερο μεταφορά σε άλλες πιο μακρινές περιφέρειες. Στην Ελληνική πλευρά υπάρχουν όμως, σημαντικές ανησυχίες για μεταφορά δραστηριοτήτων σε άλλες χώρες πέραν των γειτονικών.

Χάρτης 18: Ολοκληρωτική απεγκατάσταση δραστηριοτήτων στην πιο κοντινή περιφέρεια όμορης χώρας

Πηγή: ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Χάρτης 19: Εν μέρει απεγκατάσταση δραστηριοτήτων στην πιο κοντινή περιφέρεια όμορης χώρας

Πηγή: ΥΜΑΘ, «Στρατηγικό Σχέδιο Βορείου Ελλάδας 2007-2013», Α΄ Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, συνάγεται ότι τα Βαλκάνια, παρά τις δυσκολίες προσαρμογής στα νέα οικονομικά δεδομένα, αποτελούν μια μεγάλη αγορά 130 εκ. ανθρώπων στην οποία η Μακεδονία – Θράκη έχει μια σειρά από φυσικά και επίκτητα πλεονεκτήματα. Τα πλεονεκτήματα αυτά απορρέουν τόσο από τη γεωγραφική θέση (κοινά σύνορα με 4 χώρες), όσο και από τη σχετική υπεροχή του παραγωγικού δυναμικού της χώρας και της χωρικής ενότητας. Σε μια σειρά τομείς, η Μακεδονία – Θράκη διαθέτει σημαντικά για την περιοχή οικονομικά μεγέθη, τα οποία της δίνουν τη δυνατότητα να

σχεδιάσει μια αναπτυξιακή στρατηγική με έμφαση στον Βαλκανικό χώρο. Ο χώρος αυτός διατηρεί τα τελευταία χρόνια υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και αποτελεί μια αναδυόμενη αγορά, η οποία θα προσελκύει σταδιακά την προσοχή των διεθνών αγορών. Η Μακεδονία – Θράκη έχει αναπτύξει σταδιακά οικονομικές δραστηριότητες με τις γειτονικές Βαλκανικές χώρες, οι οποίες όμως φαίνεται να υπολείπονται σε ένταση αυτών της χώρας, γεγονός που υποδηλώνει ότι υπάρχει σημαντικό έδαφος για παραπέρα ανάπτυξη αμοιβαία επωφελών σχέσεων.

1.3. Χωρική ανάλυση

1.3.1. Αστικές περιοχές

Η ενιαία χωρική ενότητα Μακεδονίας – Θράκης περιλαμβάνει σημαντικά αστικά κέντρα με επίκεντρο το μητροπολιτικό χώρο της Θεσσαλονίκης (πολεοδομικό συγκρότημα και ευρύτερη περιοχή). Το Πολεοδομικό Συγκρότημα μαζί με την Ευρύτερη Περιοχή Θεσσαλονίκης συγκεντρώνει 974.152 κατοίκους ή περίπου το 35% του συνολικού (πραγματικού) πληθυσμού της Μακεδονίας – Θράκης[37]. Γενικότερα η γειτνίαση των άλλων αστικών κέντρων με την Θεσσαλονίκη (λόγω του μεγέθους του πληθυσμού της, της ύπαρξης σημαντικών υποδομών, της προσφοράς υπηρεσιών και της πολιτικής και γεωπολιτικής της σημασίας) εξυπηρετεί την περαιτέρω ανάπτυξη τους. Τα κοντινότερα αστικά κέντρα είναι η Κατερίνη, η Βέροια, η Νάουσα, οι Σέρρες, ο Πολύγυρος, το Κιλκίς (αστικά κέντρα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας), αλλά λόγω της ολοκλήρωσης μεγάλου μέρους της Εγνατίας Οδού η χρονοαπόσταση των υπόλοιπων αστικών κέντρων των άλλων δύο διοικητικών περιφερειών από τη Θεσσαλονίκη συνεχώς μειώνεται, γεγονός που αποτελεί πλεονέκτημα για αυτές τις περιοχές.

Το σύστημα των σημαντικών αστικών κέντρων συμπληρώνεται από διοικητικά κέντρα των Περιφερειών Δυτικής και Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, Κοζάνη και Κομοτηνή αντίστοιχα, τις πρωτεύουσες των νομών (Καστοριά, Φλώρινα, Γρεβενά, Αλεξανδρούπολη, Δράμα Ξάνθη), από κέντρα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όπως π.χ. η Πτολεμαϊδα.

Το μεγαλύτερο ποσοστό αστικού πληθυσμού συγκεντρώνει ο Νομός Θεσσαλονίκης. Οι περιοχές που εμφανίζουν μεγάλο ποσοστό αστικού πληθυσμού παρουσιάζουν και περισσότερες ευκαιρίες ανάπτυξης. Στον αντίποδα, η συγκέντρωση πληθυσμού στα όρια των αστικών κέντρων, που συντελέστηκε με ταχείς ρυθμούς τα τελευταία χρόνια, με τις συνακόλουθες ανάγκες επίλυσης του στεγαστικού προβλήματος σε συνδυασμό με την ανοικοδόμηση που πραγματοποιήθηκε πανελλήνια και τον περιορισμένο ρόλο του δημόσιου τομέα κατοικίας, είχε ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση του αστικού χώρου. Τα σημαντικότερα συμπτώματα που άπτονται του παραπάνω προβλήματος και χρήζουν παρέμβασης αφορούν τα φυσικά χαρακτηριστικά αστικών περιοχών, δυσχέρειες πρόσβασης και κίνησης, ανυπαρξία ή ανεπάρκεια τεχνικής υποδομής, δυσαναλογία ιδιωτικού προς κοινωνικό χώρο, ανάμειξη αντιμαχόμενων ανταγωνιστικών χρήσεων, υποβάθμιση ή και προσβολή του φυσικού, τεχνητού και πολιτιστικού περιβάλλοντος κ.α.

Παράλληλα, η συγκέντρωση πληθυσμού στα μεγαλύτερα αστικά κέντρα απέβη σε βάρος των οικισμών χαμηλότερου επιπέδου, που βίωσαν και εξακολουθούν να βιώνουν της εγκατάλειψη και την οικονομική συρρίκνωση. Κατά τη νέα προγραμματική περίοδο τίθεται επίσης το θέμα των επιπτώσεων της Εγνατίας Οδού στο αστικό σύστημα της Μακεδονίας - Θράκης, τη στιγμή που εξακολουθούν να συντηρούνται οι εξαρτήσεις από το Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης σε θέματα όπως η υγεία – πρόνοια και η εκπαίδευση.

[37] ΕΣΥΕ, 2001

1.3.1.1. Το αστικό κέντρο της Θεσσαλονίκης

Η Θεσσαλονίκη έχει μια διαρκή παρουσία ως αστικό κέντρο για περισσότερες από είκοσι τρεις εκατονταετίες. Από την ίδρυσή της στις αρχές της Ελληνιστικής περιόδου, η πόλη, ως φυσικό λιμάνι στα Βόρεια παράλια της Ανατολικής Μεσογείου, κατείχε δεσπόζουσα θέση στις μεταφορές και το εμπόριο, ρόλος που αναπτύχθηκε περαιτέρω με την σταδιακή τεχνολογική εξέλιξη της γεωργικής και μεταποιητικής παραγωγής, των τεχνών και του πολιτισμού κατά τη διάρκεια της Ρωμαϊκής, της Βυζαντινής και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ως κόμβος μεταφορών η Θεσσαλονίκη αποτέλεσε ιστορικά σημαντικό κέντρο διάδοσης του ελληνικού πολιτισμού και του χριστιανισμού στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Σήμερα, η παρουσία της Θεσσαλονίκης χαρακτηρίζει σταθερά την ανάπτυξη και την προοπτική της περιοχής της Μακεδονίας – Θράκης. Η πόλη και η ευρύτερη περιοχή της, λειτουργώντας ιστορικά με βάση και την κομβική της θέση στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, αποτελεί έναν βασικό πόλο ανάπτυξης της Βόρειας Ελλάδας και της χώρας.

Συγκεκριμένα, η θέση της την καθιστά κομβικό σημείο του αναπτυξιακού και οικιστικού κεντρικού άξονα της χώρας, Αθηνών - Θεσσαλονίκης, αλλά και κέντρο των οδικών και σιδηροδρομικών αξόνων Δύσης - Ανατολής (Αδριατικής - Βοσπόρου) και αφετηρία - τέρμα των οδικών αξόνων που κατευθύνονται στα ενδότερα της Βαλκανικής. Επιπλέον, τόσο ο λιμένας Θεσσαλονίκης όσο και το αεροδρόμιο «Μακεδονία» αποτελούν δυναμικά κέντρα - κόμβους για τις θαλάσσιες και αεροπορικές μεταφορές στην Ελλάδα.

Η σημασία και η δυναμική της Θεσσαλονίκης αναδεικνύεται από τα στοιχεία που αφορούν το σύνολο του Νομού. Ο Νομός Θεσσαλονίκης είναι πληθυσμιακά ο δεύτερος νομός της Ελλάδος με πληθυσμό 1.057.825 κατοίκους το 2001, που αντιστοιχεί στο 9,6% του πληθυσμού της χώρας, στο 56,5% της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και στο 38,0% της Μακεδονίας - Θράκης. Σημαντικός παράγοντας αυτής της πληθυσμιακής συγκέντρωσης είναι το αστικό κέντρο της Θεσσαλονίκης (Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης – ΠΣΘ αλλά και η Ευρύτερη Περιοχή Θεσσαλονίκης – ΕΠΘ), που παρουσιάζει ιδιαίτερα υψηλό ρυθμό αύξησης του (πραγματικού) πληθυσμού της την εικοσαετία 1981-2001 (ΠΣΘ 13,4%, ΕΠΘ 21,3%) σε σχέση με αυτόν της χώρας (12,6%)[38].

Πίνακας 44: Πληθυσμιακή εξέλιξη του ΠΣΘ, της ΕΠΘ και του Νομού Θεσσαλονίκης, 1981-2001

	1981	1991	2001	1981-91 (%)	1991-01 (%)	1981-01 (%)
ΠΣΘ	706.180	749.048	800.764	6,1%	6,9%	13,4%
ΕΠΘ	808.600	876.134	980.586	8,4%	11,9%	21,3%
Νομός Θεσσαλονίκης	**871.580**	**944.426**	**1.057.825**	**8,4%**	**12,0%**	**21,4%**
ΠΣΘ / ΕΠΘ	87,3%	85,5%	81,7%			
ΕΠΘ / Ν. Θεσσαλονίκης	92,8%	92,8%	92,7%			
Ν. Θεσ/κης / ΠΚΜ	54,4%	55,4%	56,5%			
Ν. Θεσ/κης / Μακ.-Θράκη	35,3%	36,7%	38,0%			

Πηγή: ΕΣΥΕ & ιδία επεξεργασία

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ (2001) το κατά κεφαλή ΑΕΠ στο Νομό Θεσσαλονίκης αναλογεί στο 112% του μέσου όρου της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και στο 118% του μέσου όρου της Μακεδονίας - Θράκης, ενώ σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat την ίδια χρονιά το κατά κεφαλή ΑΕΠ του νομού ανέρχεται στο 53% του μέσου όρου της ΕΕ-25.

[38] Σημειώνεται ότι η παρουσίαση της πληθυσμιακής εξέλιξης για τη Θεσσαλονίκη (ΠΣΘ, ΕΠΘ) αφορά τα έτη απογραφής (1981, 1991, 2001) καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμα πρόσφατα (μετά το 2001) πληθυσμιακά στοιχεία σε επίπεδο δήμου.

Το ποσοστό ανεργίας το 2001 στο Νομό (11,3%) είναι αρκετά υψηλό και ταυτίζεται με το αντίστοιχο στη Μακεδονία – Θράκη ενώ η εικόνα γίνεται δυσμενέστερη αν διαχωρίσουμε το ΠΣΘ (11,6%). Σε σχέση με την τομεακή σύνθεση καθώς και με την ενδοπεριφερειακή και χωρική κατανομή του παραγόμενου προϊόντος υπάρχει σαφέστατη τάση τριτογενοποίησης και περαιτέρω ενίσχυσης του ρόλου του Νομού Θεσσαλονίκης στον προσδιορισμό της επίδοσης της περιφερειακής οικονομίας. Το ποσοστό απασχόλησης στον τριτογενή ανέρχεται στο 55,6% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού (2001), ενώ το αντίστοιχο στον δευτερογενή και πρωτογενή τομέα ανέρχεται στο 23,6% και 4,5% του ενεργού πληθυσμού. Πέραν της ΕΠΘ, η απασχόληση εμφανίζεται περισσότερο ισοκατανεμημένη μεταξύ των παραγωγικών τομέων, γεγονός που καταδεικνύει ότι το υψηλό ποσοστό απασχόλησης στον τριτογενή τομέα οφείλεται στο ειδικό τους βάρος στην ΕΠΘ και στο ΠΣΘ. Συγκεκριμένα, τις τελευταίες δεκαετίες η ανάπτυξη της πόλης συνδέεται με την προσέλκυση νέων επενδύσεων και δραστηριοτήτων του τριτογενούς τομέα (εμπόριο, υπηρεσίες, αναψυχή).

Επιγραμματικά, η γεωπολιτική θέση της Θεσσαλονίκης και η άμεση χωρική της συνέχεια με τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, η συγκέντρωση υπερτοπικών υποδομών, δραστηριοτήτων του τριτογενούς τομέα και δραστηριοτήτων και φορέων Ε&ΤΑ, η ύπαρξη ενός πάγιου τουριστικού δυναμικού και ενός σημαντικού αποθέματος ιστορίας και πολιτισμού αποτελούν συγκριτικά πλεονεκτήματα για την πόλη, που μπορούν να αξιοποιηθούν για την προσέλκυση επιχειρηματικών και διοικητικών δραστηριοτήτων και την παραγωγή ανταγωνιστικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας. Αντίθετα, τα προβλήματα που σχετίζονται με την κυκλοφορία, την ατμοσφαιρική ρύπανση, τις υψηλές πυκνότητες, την ανάμειξη ασυμβίβαστων χρήσεων και τη συνεχή εξάπλωση του πολεοδομικού ιστού χωρίς παράλληλα να εξασφαλίζεται ένα αισθητικά και λειτουργικά αναβαθμισμένο περιβάλλον αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα της μελλοντικής της ισόρροπης ανάπτυξης. Ανασταλτικό παράγοντα αποτελεί επίσης και η έλλειψη μητροπολιτικής διοίκησης, γεγονός που δυσχεραίνει το συντονισμένο σχεδιασμό και υλοποίηση αναπτυξιακών παρεμβάσεων.

Στο πλαίσιο της ισχυροποίησης των πλεονεκτημάτων που διαθέτει η πόλη και άμβλυνσης των μειονεκτημάτων που παρουσιάζει, η Θεσσαλονίκη αποτέλεσε - και συνεχίζει να αποτελεί - σημαντικό αποδέκτη των Διαρθρωτικών Ταμείων προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης των υποδομών αλλά και της παραγωγικής δομής της - καθώς και της ευρύτερης περιοχής - με έμφαση στην καινοτομία και την επιχειρηματικότητα.

1.3.2. Ορεινές περιοχές

Ο ορεινός χώρος της Μακεδονίας – Θράκης παρουσιάζει ιδιαίτερα κλιματολογικά χαρακτηριστικά. Ο χειμώνας είναι συνήθως τραχύς με χαμηλές θερμοκρασίες, έντονες βροχοπτώσεις και χιονοπτώσεις. Η χιονοκάλυψη είναι παρατεταμένη και διαρκεί 3,5 με 4 μήνες από το τέλος Νοεμβρίου ως τις αρχές Απριλίου, ενώ παρατηρούνται και ολικοί παγετοί. Το καλοκαίρι είναι δροσερό με λίγες τοπικές βροχές.

Οι ορεινές περιοχές καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο τμήμα της χωρικής ενότητας. Ειδικότερα:

- Στην Κεντρική Μακεδονία, οι ορεινές περιοχές περιλαμβάνουν τον Όλυμπο και τα Δυτικά Πιέρια, με ορεινά υψίπεδα τουριστικού και ειδικού αγροτικού ενδιαφέροντος, την περιοχή του Χολομώντα - Στρατονικού με τις ορεινές δασικές περιοχές και τη διασυνοριακή περιοχή Δοϊράνης - Κερκίνης με τα σύνθετα λιμναία και παραλίμνια πεδία οικολογικού και ειδικού αγροτικού ενδιαφέροντος[39]. Άλλοι σημαντικοί ορεινοί πόροι είναι τα όρη Άθως, Βόρας (Καϊμακτσαλάν), Βέρμιο, Τζένα, Πάικο, Βροντούς – Λαϊλιάς, Χορτιάτη, Κερδυλλίων και

[39] ΥΠΕΧΩΔΕ, 1999, «Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας», Ομάδα Μελετών Περιβάλλοντος (ΟΜΕΠ)

Βερτίσκου[40]. Στην Περιφέρεια εντοπίζονται 50 ορεινοί Δήμοι και 5 Κοινότητες με πληθυσμιακή πυκνότητα μικρότερη των 45 κατ./τ.χλμ[41].

- Ολόκληρη η έκταση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, περιβαλλόμενη από τεράστιους ορεινούς όγκους (Σμόλικας, Γράμμος, Βαρνούς, Βόρας, Βέρμιο, Καμβούνια, Χάσια) χαρακτηρίζεται ως ορεινή, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στην περιοχή, αλλά και το μέσο υψόμετρο. Το έντονο ανάγλυφο στην περίμετρο της Δυτικής Μακεδονίας έχει συντελέσει στην απομόνωση της Περιφέρειας από τις γειτονικές της περιοχές. Επιπροσθέτως, έντονο ανάγλυφο εμφανίζεται εκτός από την περίμετρο της Δυτικής Μακεδονίας, και κατά μήκος μιας σχεδόν κεντρικής ζώνης με κατεύθυνση ΒΔ-ΝΑ. Πρόκειται για την οροσειρά που συντίθεται από τα όρη Βαρνούς (Περιστέρι), Βίτσι, Άσκιο (Σινιάτσικο) και Βούρινος και η οποία διαιρεί την Περιφέρεια σε δύο τμήματα: το μεν Ανατολικό τμήμα χαρακτηρίζεται ως πεδινό από πλευράς ανάγλυφου, το δε Δυτικό ως σχετικά ορεινό[42]. Κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, το σύνολο της Περιφέρειας, με εξαίρεση τα αστικά κέντρα, εντάχθηκε σε Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης του Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ) και τοπικά προγράμματα της ΚΠ LEADER+, τα οποία αφορούν περιοχές χαρακτηρισμένες ως ορεινές, μειονεκτικές και μειονεκτικές με ειδικά προβλήματα, σύμφωνα με τον εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικό κατάλογο[43].
- Οι ορεινές περιοχές της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης καλύπτουν ποσοστό 40% περίπου της συνολικής έκτασης. Στον ορεινό χώρο εντοπίζονται 11 από τους 55 νέους ΟΤΑ της Περιφέρειας σε τέσσερις Νομούς (Δ.Κ. Νευροκοπίου, Κ. Σιδηρονερίου, Δ. Παρανεστίου, Δ. Ορεινού, Δ. Σταυρούπολης, Δ. Μύκης, Κ. Θερμών, Κ. Κοτύλης, Κ. Σατρών, Κ. Κέχρου και Κ. Οργάνης), με 164 οικισμούς και συνολικό πληθυσμό 35.068 κατοίκων (2001), συγκροτώντας γεωγραφικά δύο ενότητες. Στους οικισμούς με ομαλή δημογραφική εξέλιξη υπάρχει ανάγκη μιας ήπιας ανάπτυξης μέσω επεκτάσεων που δε θα αλλοιώνουν τη φυσιογνωμία του τοπίου και του κτισμένου περιβάλλοντος, ενώ γενικότερα, υπάρχει ανάγκη οριοθέτησης προστασίας των δασών και δασικών εκτάσεων, της γεωργικής γης και των βοσκοτόπων. Οριοθέτηση απαιτείται και στην περίπτωση των λατομικών περιοχών.

Ο κυρίαρχος κλάδος οικονομικής δραστηριότητας στις ορεινές περιοχές είναι ο πρωτογενής. Σε γενικές γραμμές, όμως, παρουσιάζουν μια «εικόνα» απομόνωσης καθώς χαρακτηρίζονται από μικρά μεγέθη, πτωτικούς ρυθμούς πληθυσμιακής και οικονομικής ανάπτυξης και χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα. Εντούτοις, φαίνεται να διαθέτουν δυνατότητες αναδιάρθρωσης της οικονομίας τους, καθώς περιλαμβάνουν αξιόλογους φυσικούς και ιστορικούς πόρους που μπορούν να ενταχθούν σε συστήματα χωρικών συνόλων, δικτύων και διαδρομών, προωθώντας ένα πρότυπο ποιοτικού και ήπιου τουρισμού, με έμφαση στον αγροτουρισμό και τον οικοτουρισμό και την παραγωγή και προβολή των τοπικών προϊόντων. Εκτός από την προστασία, διαχείριση και αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών τους πόρων, οι αναπτυξιακές προοπτικές τους συνδέονται με παραμέτρους, όπως η λειτουργική διασύνδεσή τους και η ανάπτυξη συμπληρωματικότητας με άλλες ζώνες καθώς και η ανάπτυξη συνεργασιών στο διασυνοριακό χώρο και η ενίσχυση της εξωστρέφειας των παραμεθόριων περιοχών.

[40] ΕΟΤ, 2002, «Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης των Περιφερειών Κεντρικής Μακεδονίας και Δυτικής Μακεδονίας», Γραφείο Μελετών Γ. Μιχαηλίδη

[41] Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2006, «Μελέτη για Εναλλακτικές Καλλιέργειες και την Αναδιάρθρωση της Κτηνοτροφίας με Γνώμονα τις Εσωτερικές και Διεθνείς Καταναλωτικές Τάσεις στην Κεντρική Μακεδονία για μια Ολοκληρωμένη Αγροτική Ανάπτυξη», Α' Φάση, ΕΥΡΩΤΕΚ Α.Ε. – ΑΝΕΘ Α.Ε.

[42] ΥΠΕΧΩΔΕ, 1998, «Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας», ΘΕΩΡΗΜΑ Α.Ε.

[43] Βλ. και Οδηγία 85/148/ΕΟΚ

1.3.3. Παράκτιος χώρος

Η Παράκτια Ζώνη του Βόρειου Αιγαίου περιλαμβάνει τους Νομούς Πιερίας, Θεσσαλονίκης, Σερρών και Χαλκιδικής (Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας) και τους Νομούς Καβάλας, Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου (Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης). Η Ζώνη χαρακτηρίζεται από ποικιλία ακτογραμμών, με χαρακτηριστική την περιοχή της Χαλκιδικής - με τις τρεις χερσονήσους, Κασσάνδρα, Σιθωνία, Άθως - που διαθέτει μεγάλο αριθμό όρμων και κολπίσκων. Η Ζώνη αποτελεί διέξοδο στη θάλασσα για τους υπόλοιπους Νομούς της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (Κιλκίς, Πέλλα, Ημαθία), της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (Κοζάνη, Φλώρινα, Γρεβενά, Καστοριά), το Νομό Δράμας της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης καθώς και για τις χώρες της Βαλκανικής (κυρίως ΠΓΔΜ και Βουλγαρία).

Γενικότερα η παράκτια ζώνη του ηπειρωτικού χώρου διαφοροποιείται κατά περιοχές, ανάλογα με τη μορφολογία και το είδος των εδαφών, περιλαμβάνει τις αστικές περιοχές Κατερίνης, Θεσσαλονίκης, Καβάλας και Αλεξανδρούπολης, μια σειρά σημαντικών υγροβιοτόπων, ενώ σε ορισμένες θέσεις υπάρχουν και σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι.

Τομεακά, στη ζώνη αυτή εμφανίζεται σχεδόν το σύνολο της ανάπτυξης της τουριστικής δραστηριότητας, μεγάλο τμήμα του τριτογενή και δευτερογενή τομέα καθώς και σημαντικού μέρους του πλέον δυναμικού τμήματος της πρωτογενούς παραγωγής. Στον αντίποδα, η υψηλή συγκέντρωση πληθυσμού και δραστηριοτήτων και ο ανταγωνισμός για την χρήση περιορισμένων φυσικών πόρων και γης, αποτελεί αιτία για ύπαρξη οξυμένων περιβαλλοντικών προβλημάτων. Οι συγκρούσεις χρήσεων γης (γεωργική χρήση, τουριστική κατοικία) είναι εντονότερες σε περιοχές αυθαίρετης δόμησης, με συνέπεια την υποβάθμιση σημαντικών περιβαλλοντικών πόρων, όπως η γεωργική γη υψηλής γαιοϊκανότητας και τα δάση.

Από τη ζώνη διέρχεται το σύνολο των περιφερειακών και υπερ-περιφερειακών δικτύων, με κόμβο την Θεσσαλονίκη. Από την περιοχή αυτή διέρχονται και συναντώνται η ΠΑΘΕ και η Εγνατία Οδός ενώ συνδέεται με τις γειτονικές χώρες μέσω των καθέτων οδικών συνδέσεων, του σιδηροδρομικού δικτύου, του αεροδρομίου «Μακεδονία» και του λιμένα Θεσσαλονίκης. Τα έργα αναβάθμισης της μεταφορικής υποδομής, που προγραμματίζονται ή υλοποιούνται αναμένονται να οδηγήσουν στην περαιτέρω ανάδειξη του ρόλου της περιοχής, αλλά και να εντείνουν τις τάσεις επέκτασης της αστικής περιοχής.

1.3.4. Νησιωτικές περιοχές

Στην χωρική ενότητα της Μακεδονίας – Θράκης εντοπίζονται τρία νησιά, η Θάσος και η Σαμοθράκη, τα οποία υπάγονται διοικητικά στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης και η Αμμουλιανή, που υπάγεται διοικητικά στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Η Θάσος παρουσιάζει τέσσερις βασικούς άξονες ανάπτυξης, οι οποίοι σχετίζονται με τους πλούσιους ιστορικούς πόρους, τον πλούσιο ορυκτό πλούτο (μάρμαρα), τα αξιόλογα φυσικά υποσυστήματα, και τις ακτές. Η ανάπτυξη του νησιού βασίστηκε στο πρότυπο του μαζικού τουρισμού, με σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον του. Εντυπωσιακό φυσικό περιβάλλον με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και με λιγότερες αρνητικές επιπτώσεις από τη μέχρι τώρα τουριστική ανάπτυξή του διαθέτει και το νησί της Σαμοθράκης. Τα νησιά αυτά χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερο ανθρωπογενές και ιστορικό περιβάλλον και διαθέτουν ορεινό ανάγλυφο και πλούσια φυσική βλάστηση. Όσον αφορά την Αμμουλιανή, πρόκειται για ένα μικρό νησί, με πληθυσμό (πραγματικό) που ανερχόταν το 2001 σε 542 κατοίκους και κύριο άξονα ανάπτυξης τον τουρισμό.

Η ελεγχόμενη χωρική ανάπτυξη και διαχείριση σε όλους τους τομείς θα επιτρέψει στα νησιά να ξεπεράσουν τη σημερινή τους κατάσταση και να αξιοποιήσουν τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα, στην κατεύθυνση της αειφορικής ανάπτυξης.

1.3.5. Αγροτικές περιοχές[44]

Ο πρωτογενής τομέας στη Μακεδονία - Θράκη αποτελεί έναν από τους κυριότερους παράγοντες παραγωγής εισοδήματος και τον κυριότερο στη συντριπτική πλειοψηφία του ύπαιθρου χώρου. Η περιοχή διαθέτει μια πολύ μεγάλη ποικιλία παραγωγικών δραστηριοτήτων τόσο στο χώρο της φυτικής, όσο και στο χώρο της ζωικής παραγωγής, καλύπτοντας σχεδόν το σύνολο των παραγόμενων αγροτικών προϊόντων που εμφανίζονται σε εθνικό επίπεδο. Σημαντικό ρόλο στην εμφάνιση αυτού του παραγωγικού ανάγλυφου παίζει η γεωμορφολογία της Μακεδονίας - Θράκης.

Γενικότερα οι αγροτικές περιοχές της περιοχής χαρακτηρίζονται από χαμηλό εισόδημα, δυσμενή δημογραφική σύνθεση, χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, έλλειψη κοινωνικών και πολιτιστικών υποδομών, χαμηλή χρήση νέων τεχνολογιών, έλλειψη υποδομών πρόσβασης σε ευρυζωνικά δίκτυα και μεγάλη εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα.

Το μεγαλύτερο τμήμα της περιοχής καλλιεργείται με αροτριαίες καλλιέργειες, ενώ σημαντικό χώρο καλύπτουν και οι δενδρώδεις καλλιέργειες. Ακόμη εμφανίζεται ένα σημαντικό κομμάτι της παραγωγικής γης να βρίσκεται σε καθεστώς αγρανάπαυσης ενώ πρέπει να σημειωθεί ότι δεν παρατηρούνται σημαντικές αυξομειώσεις στις καλλιεργούμενες εκτάσεις με τις συγκεκριμένες ομάδες προϊόντων. Η ισχυρή πριμοδότηση του βαμβακιού, σε συνδυασμό με το δυσμενές κλίμα που επικρατεί στις αγορές της ζάχαρης και της βιομηχανικής τομάτας έχουν προκαλέσει αυξητικές τάσεις σε καλλιεργούμενη έκταση και παραχθείσα ποσότητα από τη μια στο βαμβάκι και σημαντικές απώλειες στις άλλες δύο καλλιέργειες από την άλλη. Το γεγονός αυτό αποτελεί σε μεγάλο βαθμό την αιτία της δημιουργίας αυτού του κλίματος αδιεξόδου, όσον αφορά τις εναλλακτικές καλλιέργειες, που κυριαρχεί στον τομέα, συντηρώντας ακόμα και σήμερα την αδιέξοδη πορεία που συνιστά η μονοκαλλιέργεια βάμβακος σε πολλές περιοχές του βορειο-ελλαδικού χώρου.

Όσον αφορά τον κλάδο των κηπευτικών που παράγονται στο βορειο-ελλαδικό χώρο προκύπτει ότι η σημαντικότερη καλλιέργεια είναι αυτή της τομάτας για νωπή χρήση και των λαχανοειδών, ενώ ακολουθούν τα φασολάκια, τα ξερά κρεμμύδια, τα πράσα και τα κολοκυνθοειδή. Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του αγροτικού εισοδήματος κατέχει στο βορειο-ελλαδικό χώρο και η δενδροκομία ενώ και η ελαιοκαλλιέργεια είναι σημαντική για την περιοχή. Ξεχωριστή θέση στη διάρθρωση του πρωτογενή τομέα κατέχει η αμπελοκαλλιέργεια, κύρια οινοποιήσιμων ποικιλιών σταφυλιών.

Τέλος, όσον αφορά την αλιεία, τα κυριότερα χαρακτηριστικά της είναι η θεαματική πτώση των αλιευμάτων στη Μακεδονία σε ποσοστό που αγγίζει σε βάθος πενταετίας το 50% αλλά και η μη αύξηση των επαγγελματιών αλιέων στο χώρο αφού η μειωτική τάση που παρουσιάζει η καμπύλη τα τελευταία χρόνια οφείλεται εξ ολοκλήρου στους ερασιτέχνες αλιείς. Αντίθετα, σταθερότητα στα μεγέθη εμφανίζει η Θράκη.

[44] Υπουργείο Μακεδονίας – Θράκης (Ιούνιος 2005), «Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης Β. Ελλάδος, 2007 – 2013», Α' Φάση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Εργαστήριο Αξιολόγησης Πολιτικών και Προγραμμάτων

1.4. Συνοπτική ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης ανά διοικητική Περιφέρεια

Στη συνέχεια παρατίθενται με επιγραμματικό τρόπο τα βασικά χωρικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά ανά διοικητική Περιφέρεια.

1.4.1. Κεντρική Μακεδονία

Η αξιολόγηση της θέσης και των προοπτικών της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας υπογραμμίζει τα εξής:

Σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο

- Η χωρική ολοκλήρωση της Ευρώπης αναμένεται σε μεσο-μακροπρόθεσμη βάση να έχει ευνοϊκές επιπτώσεις στην αντιμετώπιση του προβλήματος που συνιστά η δυσμενής γεωγραφική θέση και περιφερειακή θέση της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ειδικότερα, αλλά και της χώρας γενικότερα, σε σχέση με την Ευρώπη.
- Η δυναμική της Περιφέρειας, ως «πύλη» της χώρας προς τα Βαλκάνια, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις αναδιαρθρώσεις των οικονομιών και των υποδομών των προς βορρά γειτονικών χωρών, καθώς και από την προοπτική τους σχέση με την Ε.Ε. Οι προοπτικές διεύρυνσης της Ε.Ε. και βελτίωσης των ελληνοτουρκικών σχέσεων αυξάνει τις προοπτικές οικονομικής συνεργασίας και χωρικής ολοκλήρωσης στην περιοχή.
- Η αναβάθμιση του ρόλου της Κεντρικής Μακεδονίας προϋποθέτει την αποκατάσταση της συνέχειας και συνοχής του ευρύτερου χωρικού συστήματος με την ανάπτυξη μεταφορικών – ενεργειακών – τεχνικών δικτύων και υποδομών, καθώς και τη διευκόλυνση της διακίνησης αγαθών, υπηρεσιών και ανθρώπινου δυναμικού.

Σε εθνικό επίπεδο

- Χαρακτηριστικό της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (ΠΚΜ) είναι η ύπαρξη του δεύτερου μητροπολιτικού κέντρου της χώρας και η γεωγραφική της θέση που χαρακτηρίζεται από την κεντροβαρικότητα της έναντι των υφιστάμενων και υπό δημιουργία αναπτυξιακών υποδομών.
- Η ολοκλήρωση των υποδομών (ΠΑ.ΘΕ, Εγνατία Οδός, εκσυγχρονισμός δικτύου Ο.Σ.Ε., δίκτυο φυσικού αερίου) θα συμβάλλει στην ανάπτυξη στενότερων λειτουργικών δεσμών της ΠΚΜ με την υπόλοιπη χώρα και το εξωτερικό με αποτέλεσμα η ΠΚΜ να αποκτήσει έναν περισσότερο κεντρικό ρόλο, να μετασχηματιστεί σε μια δυναμική Περιφέρεια εντασσόμενη σε ένα ευρύτερο αναπτυξιακό πλαίσιο. Παράλληλα, θα άρει τον φραγμό που αποτελούν οι ορεινές περιοχές στα δυτικά και ανατολικά και θα συμβάλλει στην καλύτερη λειτουργία και οργάνωση του περιφερειακού χώρου ενώ, τέλος, μέσω και των διασυνοριακών δράσεων και κόμβων ανάπτυξης παραγωγικών – εμπορικών δραστηριοτήτων θα ευνοηθούν και οι παραμεθόριες περιοχές.
- Με επίκεντρο τη Θεσσαλονίκη η ΠΚΜ αλλά και ολόκληρη η Β. Ελλάδα μπορεί να επιδιώξει ολοκληρωμένη και δυναμική ανάπτυξη α) λόγω προωθητικών δυνάμεων που αυτή είναι σε θέση να κινητοποιήσει από τη διεύρυνση του μητροπολιτικού της χαρακτήρα, β) ως πόλος χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, πολιτισμού, αναψυχής και νέων τεχνολογιών.

1.4.1.1. Συνοπτική παρουσίαση υφιστάμενης κατάστασης

Συνοψίζοντας, τα βασικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας που συνιστούν κύρια προβλήματα ή που υποδεικνύουν αναπτυξιακές δυνατότητες και ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, είναι τα ακόλουθα:

- η «μητροπολιτική» λειτουργία του αστικού κέντρου της Θεσσαλονίκης στα χωρικά πλαίσια της Περιφέρειας (σε πολύ μικρότερο βαθμό σε εθνική ή βαλκανική κλίμακα) που στηρίζεται στα καταλυτικά για όλη τη Β. Ελλάδα μεγέθη της μεταποίησης, των υπηρεσιών και των σχετικών υποδομών
- η τομή στο κέντρο της Περιφέρειας των δύο βασικών μεταφορικών αξόνων της χώρας (Εγνατία, ΠΑΘΕ / σιδηροδρομική γραμμή Αθήνα - Ειδομένη) και η απόληξη στο σημείο τομής τους ενός σημαντικού ευρωπαϊκού διαδρόμου
- η ισχυρή έστω και «παραδοσιακή» μεταποιητική βάση, με βιομηχανική δραστηριότητα έντονη, συγκρίσιμη με το μέσο Κοινοτικό όρο και ισχυρότερη από το μέσο εθνικό όρο και από την Αττική: παραγωγή του 23% του ΑΕΠ στο δευτερογενή τομέα (σε επίπεδα άνω του μέσου εθνικού όρου σε Ημαθία, Θεσσαλονίκη, Κιλκίς)
- η συγκέντρωση της βιομηχανίας στην περί τη Θεσσαλονίκη ζώνη: 2/3 των μονάδων, 3/4 της απασχόλησης, 80% του συνολικού κύκλου εργασιών
- η παρά ταύτα χαμηλότερη παραγωγικότητα της βιομηχανίας της Περιφέρειας σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας ή την Αττική, οφειλόμενη σε μεγάλο βαθμό στα χαρακτηριστικά, κυρίως, της έντασης εργασίας των μονάδων (1/2 της βιομηχανικής παραγωγής παράγεται σε κλάδους γενικώς χαμηλής παραγωγικότητας)
- η σε γενικές γραμμές πιο ισορροπημένη κλαδική διάρθρωση της βιομηχανίας στην Περιφέρεια από ό,τι στο σύνολο της χώρας (αν και είναι και στην Περιφέρεια καταλυτική η κυριαρχία των τροφίμων - ποτών, κλωστοϋφαντουργίας - ένδυσης, μη μεταλλικών ορυκτών), που προσφέρει δυνατότητες για οικονομίες κλίμακας / περιβάλλοντος και για συνεργασίες - δικτυώσεις - μεγεθύνσεις
- η κατά νομούς υψηλή εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα: συμμετοχή στο ΑΕΠ σε ποσοστά 12-22% σε 6 από τους 7 νομούς της Περιφέρειας και 6,8% στο σύνολο της (έναντι 7% στο σύνολο της χώρας)
- η αυξανόμενη συγκέντρωση σύγχρονων υπηρεσιών και επιχειρησιακής υποδομής, αλλά και η συνεχιζόμενη υστέρηση στη συγκέντρωση και στον οικονομικό δυναμισμό των επιχειρήσεων υπηρεσιών (σε σχέση με τον αναμενόμενο «μητροπολιτικό» ρόλο τους και σε σύγκριση με την Αττική), ιδιαίτερα μάλιστα στους πλέον «σύγχρονους» τομείς αλλά και η συνολικά ασθενέστερη παρουσία των υπηρεσιών στην Περιφέρεια (70% του ΑΕΠ έναντι 724% στο σύνολο της χώρας και 80% στην Αττική), ως αποτέλεσμα και του έντονα παραγωγικού χαρακτήρα των περισσότερων νομών
- «φθίνουσες» βιομηχανικές περιοχές (Ημαθία, Β. Χαλκιδική) και ζώνες συγκέντρωσης «παραδοσιακής» βιομηχανίας, με σημαντική κλαδική διαφοροποίηση (Θεσσαλονίκη) ή ελάχιστη (ΒΙΠΕ Κιλκίς και περιοχή Ν. Σάντας)
- ένα δυνητικά διαθέσιμο εισόδημα υψηλότερο από ό,τι στο σύνολο της χώρας
- αποδυναμωμένες συνδέσεις με το κέντρο του ελληνικού οικονομικού χώρου: ορισμός και έλεγχος των σπουδαιότερων οικονομικών ρυθμίσεων που επηρεάζουν άμεσα τους παραγωγούς (π.χ. τιμές, ποσοστώσεις, δασμολόγηση, όροι ποιότητας) όχι από το εθνικό κέντρο αλλά από τις Βρυξέλλες, μείωση της σημασίας της αγοράς της Αττικής έναντι άλλων αγορών, χρηματοδότηση των υποδομών σε μικρό μόνο ποσοστό από εθνικούς πόρους, σταδιακή ανάδυση τοπικών οικονομικών παραγόντων σημαντικής εμβέλειας

- η διέλευση του βασικού εθνικού και διευρωπαϊκού μεταφορικού άξονα της Εγνατίας Οδού
- η διαθεσιμότητα ικανοποιητικής λιμενικής και αερολιμενικής υποδομής.

1.4.1.2. Διαρθρωτικοί Δείκτες

Οι Διαρθρωτικοί Δείκτες αποτελούν την ομάδα δεικτών παρακολούθησης και αξιολόγησης της διαδικασίας που έθεσε σε εφαρμογή για τις χώρες-μέλη το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας (Μάρτιος 2000) και η οποία στοχεύει στη μετάβαση της Ε.Ε. σε μία περισσότερο δυναμική και ανταγωνιστική οικονομία, που θα βασίζεται στη γνώση, την κοινωνική συνοχή και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Οι Διαρθρωτικοί Δείκτες εντάσσονται σε έξι γενικές κατηγορίες ως ακολούθως:

- Γενικοί οικονομικοί δείκτες
- Δείκτες απασχόλησης
- Δείκτες καινοτομίας και έρευνας
- Δείκτες οικονομικής μεταρρύθμισης
- Δείκτες εθνικής συνοχής
- Περιβαλλοντικοί δείκτες

Οι τιμές των Διαρθρωτικών Δεικτών προσδιορίζονται με βάση τα διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Σκοπός είναι να συγκρίνουν την επίδοση της ΠΚΜ τόσο διαχρονικά όσο και σε σχέση με την επίδοση άλλων υπερεθνικών, εθνικών και περιφερειακών συνόλων.

Ακολούθως παρατίθενται τα στοιχεία που αφορούν την συγκριτική επίδοση της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, της Ελλάδας και της Ε.Ε. (Ε.Ε.-25=100) ανά Διαρθρωτικό Δείκτη με βάση τα πλέον επίκαιρα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία της EUROSTAT (βάση δεδομένων New Cronos), καθώς και η κατάταξη κατά φθίνουσα σειρά της Περιφέρειας σε σχέση με το σύνολο των 13 ελληνικών Περιφερειών.

Διαρθρωτικοί Δείκτες για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ (έτος)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ		ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ	
	Επιδόσεις	Σειρά κατάταξης επί 13 Περιφερειών	Ελλάδα	ΕΕ-25
1. ΑΕΠ κατά κεφαλήν σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (2003)	78,7	7	81,1	100
2. Παραγωγικότητα της εργασίας ανά απασχολούμενο (2002, ΑΕΠ σε ΜΑΔ / απασχολούμενο)	89,0	5	84,5	100
3. Συνολικό ποσοστό απασχόλησης (2004)	56,9	10	59,4	63,1
4. Ποσοστό απασχόλησης εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (2004)	37,5	9	39,4	40,9
5. Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (2003)	57,62	7	55,04	45,1
6. Επίπεδο εκπαίδευσης νέων (2003)	63,88	2	61,97	-

ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ (έτος)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ		ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ	
	Επιδόσεις	Σειρά κατάταξης επί 13 Περιφερειών	Ελλάδα	ΕΕ-25
7. Συμμετοχή στη δια βίου μάθηση (2003)	2,59	3[45]	2,85	-
8. Δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη ως % του ΑΕΠ (2001)	0,44	5	0,64	1,93
9. Ακαθάριστες πάγιες επενδύσεις στη μεταποίηση ως % του ΑΕΠ (1999)	1,58	5	1,45	-
10. Ενεργειακή ένταση της οικονομίας (1996)	36,9	3	36,2	-
11. Αξία απεσταλθέντων εμπορευμάτων ως % ΑΕΠ (2001)	6,48	1	3,98	-
12. Ποσοστό πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας πριν τις κοινωνικές παροχές (2003)[46]	22,7	10	21,1	-

1.4.2. Δυτική Μακεδονία

Το νέο περιβάλλον, όπως διαμορφώνεται πλέον τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 25 κρατών – μελών όσο και σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία της καινοτομίας και της γνώσης, καθιστά αναγκαία όσο ποτέ άλλοτε, τη διαμόρφωση ανταγωνιστικών συνθηκών στις περιφερειακές οικονομίες και κοινωνίες. Η ένταξη και ο βαθμός ενσωμάτωσής της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στο περιβάλλον αυτό εξαρτάται αποκλειστικά από τις μέχρι σήμερα επιδόσεις της στην αποτελεσματική αξιοποίηση των προηγούμενων χρηματοδοτικών πλαισίων αλλά και από τον ορθολογικό σχεδιασμό και υλοποίηση της νέας προγραμματικής περιόδου.

Αναφορικά με τη θέση και τα βασικά χαρακτηριστικά της Δυτικής Μακεδονίας τονίζονται τα εξής:

Σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο

- Η ακριτική Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας, αποτελούμενη από τους Νομούς Γρεβενών, Καστοριάς, Κοζάνης και Φλώρινας βρίσκεται στο βορειοδυτικό άκρο της Χώρας και συνορεύει με την Αλβανία και την Π.Γ.Δ.Μ., οι οποίες ανήκουν στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Τα τελευταία χρόνια αναπτύχθηκαν σημαντικές σχέσεις με τις γειτονικές Βαλκανικές χώρες, με αποτέλεσμα την αναβάθμιση του ρόλου της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας ως πύλης εισόδου της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα Δυτικά Βαλκάνια.
- Η ολοκλήρωση του διευρωπαϊκού και εθνικού οδικού δικτύου, συμβάλλει στην ενίσχυση τόσο της εσωτερικής συνοχής της Περιφέρειας, όσο και στη διαμόρφωση ενός ενιαίου Βαλκανικού χώρου συνεργασίας και ανάπτυξης που αναδεικνύει την κομβική θέση της. Κατά συνέπεια, η Δυτική Μακεδονία μετασχηματίζεται από ακριτική Περιφέρεια αποκομμένη μέχρι πρότινος από τους γείτονές της, σε μία περιοχή που ενισχύει συνεχώς τη θέση της επικοινωνιακά, ενεργειακά αλλά και επιχειρηματικά.
- Στην ανάδειξη της κομβικής θέσης της Δυτικής Μακεδονίας και του ρόλου των αστικών της κέντρων ως πόλων μεταφοράς τεχνογνωσίας στην ευρύτερη περιοχή, θα συμβάλλει

[45] Μεταξύ 9 Περιφερειών.

[46] Στοιχεία από έρευνα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών-Ινστιτούτου Κοινωνικής Πολιτικής (ΕΚΚΕ-ΙΚΠ) με τίτλο «Κοινωνικό Πορτραίτο της Ελλάδος: 2003-2004» που διεξήχθη το 2003 με ερωτηματολόγιο σε 9.000 νοικοκυριά ανά την επικράτεια. Ως όριο φτώχειας λήφθηκε το ετήσιο εισόδημα κάτω από 4.800 ευρώ για μονομελές νοικοκυριό και έως 10.800 ευρώ για νοικοκυριό με δύο ενήλικες και δύο παιδιά.

αποφασιστικά η αναδιάρθρωση των οικονομιών των γειτονικών Βαλκανικών χωρών και η επιτάχυνση της διαδικασίας εκσυγχρονισμού και ανάπτυξής τους, έτσι ώστε το συνοριακό αδιέξοδο να μετεξελιχθεί σε μια γεωγραφική και αναπτυξιακή διέξοδο.

- Προς την κατεύθυνση της επικοινωνίας και της αναπτυξιακής αυτής διασύνδεσης σημαντικός αναδεικνύεται ο ρόλος της Εγνατίας Οδού και των κάθετων αξόνων, καθώς επίσης και των υλοποιούμενων έργων οδοποιίας στις γειτονικές χώρες στα πλαίσια συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και πολιτικών.

Σε εθνικό επίπεδο

- Η γεωγραφική θέση της Δυτικής Μακεδονίας, συνδυαζόμενη με το γεγονός ότι αποτελεί τη μόνη Περιφέρεια της Ελλάδας χωρίς διέξοδο προς τη θάλασσα, διαμορφώνουν μια χωροταξική ενότητα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά φυσικά γνωρίσματα, αναφορικά με τη συνύπαρξη ορεινών περιοχών και ομαλών εκτάσεων, το ποικιλόμορφο φυσικό περιβάλλον με την πλούσια πανίδα και χλωρίδα και το μεγαλύτερο στη χώρα δυναμικό επιφανειακών υδάτων. Τα χαρακτηριστικά αυτά συνθέτουν ένα χώρο ο οποίος με την εφαρμογή του κατάλληλου αναπτυξιακού μοντέλου μπορεί να αναδειχθεί σε ελκυστικό τόπο ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων και διαβίωσης.
- Η κυρίαρχη θέση του τομέα της ενέργειας στην περιφερειακή οικονομία αλλά και η συμβολή του στη συνολική παραγωγή σε εθνικό επίπεδο, καθιστούν τη Δυτική Μακεδονία ως το ενεργειακό κέντρο της χώρας.
- Η ευρύτερη περιοχή βρίσκεται σε άμεση εξάρτηση από το μητροπολιτικό κέντρο της Θεσσαλονίκης αναφορικά με τις υπηρεσίες κυρίως της υγείας, δευτερευόντως της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και για το μεγαλύτερο μέρος των οικονομικών συναλλαγών. Σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα, η βελτίωση της προσβασιμότητας της Περιφέρειας θα ενισχύσει τις επιδράσεις που θα δέχεται από τα μεγάλα αστικά κέντρα, τα οποία θα αποτελούν συγχρόνως αποδέκτες των υπηρεσιών και προϊόντων της Δυτικής Μακεδονίας.

1.4.2.1. Συνοπτική παρουσίαση υφιστάμενης κατάστασης

Η παρουσίαση των βασικών σημείων που συνθέτουν την εικόνα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας συνοψίζεται στα ακόλουθα:

- Η Περιφέρεια έχει έκταση 9.451 Km² και καταλαμβάνει το 7,2% της συνολικής έκτασης της χώρας. Είναι περιοχή κατ' εξοχήν ορεινή, με το 82% του εδάφους της να καλύπτεται από ορεινές και ημιορεινές εκτάσεις. Η συνολική έκταση κατανέμεται κατά χρήση γης σε δάση 33,4%, βοσκοτόπους 39,1%, γεωργικές καλλιέργειες 23,3%, οικισμούς 0,9%, νερά 2,4%, λοιπές εκτάσεις 0,9%.
- Ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 294.317 κατοίκους (ΕΣΥΕ 2001) και αντιστοιχεί περίπου στο 2,7% του πληθυσμού της χώρας. Σύμφωνα με τα στοιχεία των απογραφών στην εικοσαετία 1981 - 2001 ο πληθυσμός της Περιφέρειας σημείωσε αύξηση σε ποσοστό μόλις 4,3%, αισθητά μικρότερη από την αύξηση του συνολικού πληθυσμού της χώρας (12,6%) για το ίδιο χρονικό διάστημα. Από το 1995 έως και το 2001 καταγράφονται μικρές αυξομειώσεις ή τάσεις στασιμότητας όσον αφορά το δείκτη της φυσικής αύξησης του πληθυσμού. Ο αστικός πληθυσμός ανέρχεται στο 33% του συνολικού πληθυσμού, ο ημιαστικός στο 15% και ο αγροτικός στο 52% αντίστοιχα. Ο αριθμός των ορεινών οικισμών ανέρχεται σε 144 (σε σύνολο 361) και ο πληθυσμός των ορεινών περιοχών αντιστοιχεί στο 20,5% του συνολικού πληθυσμού.

- Η πληθυσμιακή πυκνότητα της Περιφέρειας είναι 31,2 κάτοικοι/km^2, έναντι περίπου 82,9 κάτοικοι/ km^2 για το σύνολο της χώρας και συνιστά με διαφορά την πιο αραιοκατοικημένη Περιφέρεια της χώρας.
- Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας συνεισέφερε το 2003 κατά 2,7% στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.) της χώρας. Η συνολική συμμετοχή της γεωργίας στο περιφερειακό προϊόν της Δυτικής Μακεδονίας ανέρχεται στο 14,3%, της βιομηχανίας στο 24,6% (με 1,9% από τη μεταποίηση, 9,0% από τα ορυχεία-μεταλλεία, 2,6% από τις κατασκευές και 11,1% από την ενέργεια) και των υπηρεσιών στο 61,1%. Το Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν (Α.Ε.Π.), σε τιμές αγοράς ανήλθε το 2003 στα 4,1 δις €, ενώ το κατά κεφαλή προϊόν σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (Μ.Α.Δ.) για την ίδια χρονιά ήταν 17.557 €, (99,8% του αντιστοίχου μέσου όρου της χώρας), κατατάσσοντάς την 6^η Περιφέρεια στη χώρα με βάση το κριτήριο αυτό.
- Η Δυτική Μακεδονία έχει τα τελευταία χρόνια το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στη χώρα, το οποίο το 2004 ανήλθε στο 16,6% του ενεργού πληθυσμού της.
- Τόσο ο πρωτογενής όσο και ο δευτερογενής τομέας δεν έχουν καταφέρει να προσανατολιστούν σε ένα βιώσιμο αναπτυξιακό πρότυπο, παρά τις δυνατότητές τους. Στον τομέα των υπηρεσιών οι αλλαγές είναι ιδιαίτερα δυναμικές. Εκτός από την ανάπτυξη του εμπορίου στις τοπικές αγορές που αποτελεί άμεση συνέπεια της ροής χρηματοδοτικών πόρων στην Περιφέρεια, η ανάπτυξη στοιχείων του κοινωνικού εξοπλισμού και της παιδείας (ΑΕΙ, ΤΕΙ) συνέβαλε ιδιαίτερα στη δημιουργία προσφοράς όλων των υπηρεσιών του τριτογενούς με αποτέλεσμα τη σημαντική βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.
- Στον τομέα του τουρισμού η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας συνεχίζει να μην αξιοποιεί επαρκώς το φυσικό πλούτο και την πολιτιστική της κληρονομιά. Το πολιτιστικό απόθεμα είναι πλούσιο με σημαντικά αρχαιολογικά, ιστορικά και λαογραφικά ενδιαφέροντα που καλύπτουν όλες τις χρονικές περιόδους. Παλαιολιθικά ευρήματα και σχηματισμοί, αρχαιολογικοί χώροι όλων των ιστορικών περιόδων, βυζαντινοί θησαυροί και παραδοσιακοί οικισμοί συνθέτουν μια πολιτιστική κληρονομιά που αποτελεί μοναδικό συγκριτικό πλεονέκτημα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Επιπρόσθετα, η τοπική λαϊκή παράδοση κάνει έντονη την παρουσία της σε όλους τους οικισμούς καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου με εκδηλώσεις ψυχαγωγικού και λαογραφικού περιεχομένου.
- Αν και θα μπορούσε να είναι ένας από τους ελκυστικότερους τουριστικούς προορισμούς, καταγράφονται σ' αυτήν μόλις 0,18 διανυκτερεύσεις αλλοδαπών ανά κάτοικο για το έτος 2003 και κατατάσσεται με μεγάλη διαφορά στην τελευταία θέση στο σύνολο των 13 περιφερειών της επικράτειας. Η προσπάθεια που άρχισε για την τουριστική ανάπτυξη κυρίως του ορεινού τουρισμού αναψυχής, του οικολογικού τουρισμού και του χειμερινού τουρισμού στα χιονοδρομικά κέντρα της περιοχής, θα πρέπει να συνεχιστεί σε πιο συστηματική βάση και με άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού, η οποία σε συνδυασμό με την προβολή της περιοχής θα συμβάλει στη διαμόρφωση ενός βιώσιμου προτύπου εναλλακτικού τουρισμού.
- Λόγω της λειτουργίας πολλών μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας η Δυτική Μακεδονία αποτελεί το ενεργειακό κέντρο της χώρας με συμμετοχή στην παραγωγή ενέργειας πάνω από το 75%. Σημαντική οικονομική δραστηριότητα αποτελεί ο κλάδος της γούνας στον άξονα Καστοριά –Σιάτιστα. Εξαιτίας της εκτεταμένης εξόρυξης και καύσης λιγνίτη ανακύπτουν σοβαρά προβλήματα όπως υποβάθμιση εδαφών, οπτική ρύπανση λόγω μεταβολής του ανάγλυφου, καταστροφή υδροφορέων, επιβάρυνση από την «ιπτάμενη τέφρα», κυρίως στον άξονα Κοζάνης – Πτολεμαΐδας – Αμυνταίου – Φλώρινας.

- Η Περιφέρεια διαθέτει σημαντικούς φυσικούς πόρους όπως ενεργειακά ορυκτά, μεταλλεύματα, δάση, βοσκότοπους και σχεδόν το 65% των επιφανειακών υδάτινων πόρων της χώρας.
- Η πρόσβαση προς την Περιφέρεια εξασφαλίζεται, κυρίως, μέσω του υπάρχοντος εθνικού οδικού δικτύου, από και προς τις πόλεις Ιωάννινα, Βέροια, Λάρισα και Καλαμπάκα. Σιδηροδρομική σύνδεση υπάρχει με τη Θεσσαλονίκη μέσω Έδεσσας. Στην Περιφέρεια λειτουργούν δύο αεροδρόμια, στην Κοζάνη και στην Καστοριά. Σημαντική παρέμβαση στο επίπεδο της προσβασιμότητας αλλά και στο οικονομικό περιβάλλον της Περιφέρειας αποτέλεσε η παράκαμψη της ορεινής Καστανιάς με την κατασκευή της Εγνατίας Οδού. Σημαντικά επίσης θα συμβάλουν στην προσβασιμότητα οι κάθετοι προς την Εγνατία οδικοί άξονες.

1.4.2.2. Διαρθρωτικοί Δείκτες

Ακολούθως παρατίθενται τα στοιχεία που αφορούν την συγκριτική επίδοση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, της Ελλάδας και της Ε.Ε. (Ε.Ε.-25=100) ανά Διαρθρωτικό Δείκτη με βάση τα πλέον επίκαιρα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία της EUROSTAT (βάση δεδομένων New Cronos), καθώς και η κατάταξη κατά φθίνουσα σειρά της Περιφέρειας σε σχέση με το σύνολο των 13 ελληνικών Περιφερειών.

Διαρθρωτικοί Δείκτες για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ (έτος)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ		ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ	
	Επιδόσεις	Σειρά κατάταξης επί 13 Περιφερειών	Ελλάδα	ΕΕ-25
1. ΑΕΠ κατά κεφαλήν σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (2003)	80,8	6	81,1	100
2. Παραγωγικότητα της εργασίας ανά απασχολούμενο (2002, ΑΕΠ σε ΜΑΔ / απασχολούμενο)	100,6	3	84,5	100
3. Συνολικό ποσοστό απασχόλησης (2004)	53,3	13	59,4	63,1
4. Ποσοστό απασχόλησης εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (2004)	34,5	13	39,4	40,9
5. Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (2003)	60,77	3	55,04	45,1
6. Επίπεδο εκπαίδευσης νέων (2003)	53,29	7	61,97	---
7. Συμμετοχή στη δια βίου μάθηση (2003)[47]	-	-	2,85	---
8. Δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη ως % του ΑΕΠ (2001)	0,05	10	0,64	1,93
9. Ακαθάριστες πάγιες επενδύσεις στη μεταποίηση ως % του ΑΕΠ (1999)	0,11	12	1,45	---
10. Ενεργειακή ένταση της οικονομίας (1996)	26,7	11	36,2	---
11. Αξία απεσταλθέντων εμπορευμάτων ως % ΑΕΠ (2001)	2,1	9	3,98	---
12. Ποσοστό πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας πριν τις κοινωνικές παροχές (2003)[48]	23,90	9	21,1	---

[47] Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για την Δυτική Μακεδονία

1.4.3. Ανατολική Μακεδονία - Θράκη

Η θέση της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης σε ευρωπαϊκό, διεθνές και εθνικό επίπεδο περιγράφεται παρακάτω:

Ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο

- Η γεωγραφική θέση της Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης, η οποία επί σειρά ετών συνιστούσε το σημαντικότερο μειονέκτημά της και σε μεγάλο βαθμό καθόριζε τη σημαντική της υστέρηση αποτελεί πλέον ένα μοναδικό συγκριτικό πλεονέκτημα σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.
- Η κατασκευή του αγωγού πετρελαίου Μπουργκάς – Αλεξανδρούπολης καθώς και η κατασκευή αγωγού φυσικού αερίου Τουρκίας - Ελλάδας – Ιταλίας δίνουν τη δυνατότητα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης για ανάδειξή της σε ενεργειακό κόμβο, αναβαθμίζοντας, έτσι, τη γεωπολιτική της θέση και με στόχο την προσέλκυση διεθνούς επιχειρηματικού ενδιαφέροντος για την υλοποίηση επενδύσεων.
- Η ολοκλήρωση των μεταφορικών έργων υποδομών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, σε συνδυασμό την προς ανατολάς διεύρυνση της Ε.Ε και τη βαρύτητα που δίνεται στη δημιουργία των Διευρωπαϊκών δικτύων, προσφέρουν στην Περιφέρεια τη δυνατότητα για ουσιαστική αξιοποίηση της γεωγραφικής της θέσης, προς την κατεύθυνση της επίτευξης υψηλών ρυθμών ανάπτυξης.

Εθνικό επίπεδο

- Η γειτνίαση της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης με την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας δίνει τη δυνατότητα για την ενσωμάτωσή της σε έναν ευρύτερο αναπτυξιακό πόλο, αξιοποιώντας τις επιδόσεις του μητροπολιτικού κέντρου της Θεσσαλονίκης, δεδομένης της ολοκλήρωσης βασικών έργων μεταφορικών υποδομών. Σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα, η ολοκλήρωση της Εγνατίας Οδού θα συντελέσει στη βελτίωση της προσβασιμότητας στην Περιφέρεια και στην αύξηση της ελκυστικότητάς της.
- Το ποικιλόμορφο φυσικό περιβάλλον, καθώς και το σημαντικό πολιτιστικό υπόβαθρο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, σε συνδυασμό με την ανάληψη αναπτυξιακών δράσεων στην κατεύθυνση της βελτίωσης της ποιότητας ζωής, συνθέτουν ένα χώρο με ιδιαίτερες δυνατότητες, και με απώτερο στόχο την καθιέρωση ενός περιφερειακού προϊόντος υψηλής αξίας.

1.4.3.1. Συνοπτική παρουσίαση υφιστάμενης κατάστασης

Τα βασικά σημεία της υφιστάμενης κατάστασης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης συνοψίζονται παρακάτω:

- Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης καταλαμβάνει το βορειοανατολικό ακραίο τμήμα της χώρας, συνορεύοντας ανατολικά με την Τουρκία, βόρεια με τη Βουλγαρία και δυτικά με την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, ενώ νοτιοδυτικά βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος και νοτιοανατολικά από το Θρακικό Πέλαγος. Η διοικητική της οργάνωση περιλαμβάνει 5 Νομούς

[48] Στοιχεία από έρευνα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών-Ινστιτούτου Κοινωνικής Πολιτικής (ΕΚΚΕ-ΙΚΠ) με τίτλο «Κοινωνικό Πορτραίτο της Ελλάδος: 2003-2004» που διεξήχθη το 2003 με ερωτηματολόγιο σε 9.000 νοικοκυριά ανά την επικράτεια. Ως όριο φτώχειας λήφθηκε το ετήσιο εισόδημα κάτω από 4.800 ευρώ για μονομελές νοικοκυριό και έως 10.800 ευρώ για νοικοκυριό με δύο ενήλικες και δύο παιδιά.

που συνθέτουν δύο Διευρυμένες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, Δράμας – Καβάλας – Ξάνθης και Ροδόπης – Έβρου, με 56 Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Κύρια αστικά κέντρα είναι η Κομοτηνή, διοικητικό κέντρο της Περιφέρειας, ενώ η Αλεξανδρούπολη και Καβάλα, είναι παραθαλάσσιες πόλεις που διαθέτουν μεγάλα λιμάνια, και τρεις ακόμα εσωτερικές πόλεις, Δράμα, Ξάνθη και Ορεστιάδα. Διασχίζεται από τους ποταμούς Έβρο και Νέστο, διαθέτει λίμνες και λιμνοθάλασσες με κυριότερη αυτή της Βιστωνίδας, ενώ στα βόρεια δεσπόζει ο ορεινός όγκος της οροσειράς της Ροδόπης.

- Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 611.067 κατοίκους, καλύπτοντας, έτσι, το 5,51% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Ο αστικός πληθυσμός ανέρχεται στο 59,1% του συνολικού πληθυσμού και παρουσιάζει αυξητικές τάσεις, ενώ ο αγροτικός ανέρχεται στο 40,9% και εμφανίζει τάσεις μείωσης. Οι ορεινές εκτάσεις της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης καλύπτουν το 39,6% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας, και ο αριθμός των ορεινών δημοτικών και κοινοτικών διαμερισμάτων ανέρχεται σε 73 με πληθυσμό 59.656 κατοίκων, ποσοστό 9,8% του συνολικού πληθυσμού. Η πληθυσμιακή συγκρότηση της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης εμφανίζει σημαντική διαφοροποίηση σε σχέση με λοιπές Περιφέρειες της χώρας λόγω της θρησκευτικής μουσουλμανικής μειονότητας, η οποία υπολογίζεται σε ποσοστό περίπου 20%, κυρίως στους Νομούς Ροδόπης και Ξάνθης.

- Στην Περιφέρεια δεσπόζει ο εγκάρσιος **οδικός άξονας της Εγνατίας Οδού**, ο οποίος εκτείνεται από τη γέφυρα του Στρυμώνα ως τη γέφυρα κήπων Έβρου (258 χλμ), ενώ προβλέπεται να συνδεθεί με τη Βουλγαρία, και κατ' επέκταση με το Διευρωπαϊκό οδικό δίκτυο μέσω τεσσάρων κάθετων οδικών αξόνων, γεγονός που δημιουργεί ιδιαίτερες προοπτικές για αύξηση της εξωστρέφειας της Περιφέρειας με την ένωσή της με την Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη. Το υπόλοιπο **οδικό εθνικό και επαρχιακό δίκτυο** έχει μήκος 2.100 χλμ περίπου. Το **σιδηροδρομικό δίκτυο** διασχίζει τους τέσσερις Νομούς της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, εκτός του Νομού Καβάλας, και έχει συνολικό μήκος περίπου 445 χλμ, από τα όρια των Νομών Σερρών και Δράμας έως το μεθοριακό σταθμό Ορμενίου στα σύνορα με τη Βουλγαρία. Η χάραξη της γραμμής, τα προβλήματα υποδομής και εξοπλισμού και οι αυξημένες χρονοαποστάσεις, καθιστούν γενικά προβληματική την εξυπηρέτηση επιβατών και τη διακίνηση εμπορευμάτων. Το σιδηροδρομικό δίκτυο προβλέπεται να συνδεθεί επίσης με το Σιδηροδρομικό Πανευρωπαικό Άξονα IV, δημιουργώντας νέες προοπτικές ανάπτυξης στο τομέα μεταφορών και της εξωστρέφειας της Περιφέρειας γενικότερα. Το **αεροπορικό δίκτυο** καλύπτεται μέσω δύο κρατικών πολιτικών αερολιμένων, της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης. Επιπλέον, η Περιφέρεια διαθέτει δύο μεγάλα **λιμάνια**, της Καβάλας και Αλεξανδρούπολης και έξι μικρότερα, καθώς και δέκα αλιευτικά καταφύγια.

- Σε σχέση με τις κοινωνικές υποδομές, η κατάσταση των υποδομών υγείας, ειδικά σε Νομαρχιακό επίπεδο, έχει παρουσιάσει σημαντική βελτίωση, ικανοποιώντας τη ζήτηση στα αστικά κέντρα. Όσον αφορά στα τοπικά κέντρα υγείας, δεν έχει επιτευχθεί ακόμα η πλήρης ανάπτυξή τους, που θα συμβάλει στην εξυπηρέτηση των πολιτών σε αποκεντρωμένο επίπεδο.

- Στην Περιφέρεια υπάρχει μεγάλη ποικιλία και σπάνια είδη χλωρίδας και πανίδας, σε ένα περιβάλλον πλούσιο σε βιότοπους. Μεγάλες εκτάσεις του φυσικού περιβάλλοντος της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης προστατεύονται από τη διεθνή συνθήκη RAMSAR και τα Κοινοτικά προγράμματα CORINE και ΦΥΣΗ 2000 (η έκταση των φυσικών οικοτόπων ανέρχεται στο 16% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας). Χαρακτηρίζεται ως ένα από τα πλουσιότερα υδατικά διαμερίσματα, με την ιδιομορφία ποσοστό 75 - 80% να προέρχεται από επιφανειακά ύδατα διακρατικών ποταμών. Υπάρχει επίσης βελτίωση στον

τομέα της ύδρευσης - αποχέτευσης, σε εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού, σε διαχείριση στερεών αποβλήτων και σε θέματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

- Κατά τη διάρκεια της τελευταίας επταετίας, το ΑΕΠ στην Ανατολική Μακεδονία & Θράκη μεγεθύνεται, με αργότερους όμως ρυθμούς από τον μέσο όρο του Εθνικού ΑΕΠ. Ενώ το εθνικό ποσοστό μονάδων αγοραστικής δύναμης ανά κάτοικο, ως προς το μέσο Ευρωπαϊκό των 25, ανερχόταν το 1997 στο 72,2% και το αντίστοιχο της ΑΜΘ σε 57,0%, οι αντίστοιχες τιμές για το 2002 ήταν 77,6% και 59,1%. Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης εξακολουθεί να παρουσιάζει εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα, παρά τα δείγματα μετατόπισης του εργατικού δυναμικού στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα, κυρίως λόγω των δυσμενών επιπτώσεων από την εφαρμογή της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Σύμφωνα με στοιχεία του 2001, στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης παράγεται το 10% του εθνικού προϊόντος του αγροτικού τομέα, το 4,4% της μεταποίησης και 3,5% των υπηρεσιών, σύμφωνα με στοιχεία του 2001. Ο πρωτογενής τομέας συμπληρώνεται με τους υπεδάφιους πόρους, κυρίως μάρμαρα και πετρέλαιο. Αναφορικά με το δευτερογενή τομέα, αναδεικνύεται η κυριαρχία των παραδοσιακών μεταποιητικών δραστηριοτήτων, χωρίς να υπάρχουν ιδιαίτερες ενδείξεις δραστηριοποίησης σε ανερχόμενους και δυναμικούς βιομηχανικούς κλάδους, ενώ στον Τριτογενή τομέα η κύρια δραστηριότητα προέρχεται από το εμπόριο και τις μεταφορές. Υπάρχουν επίσης αξιόλογες δυνατότητες ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού λόγω των σημαντικών φυσικών, πολιτιστικών και πολιτισμικών πόρων.
- Στο γεωργικό και κτηνοτροφικό κλάδο, διαπιστώνεται ότι το μερίδιό του σε όρους πλήθους επιχειρήσεων και κύκλου εργασιών δεν υπερβαίνει το 4% του συνόλου των κλάδων σε περιφερειακό επίπεδο. Επόμενος αξιόλογος κλάδος με βάση το μερίδιο συμμετοχής του στο περιφερειακό σύνολο είναι η βιομηχανία τροφίμων και ποτών, χαρακτηριστικό της οποίας είναι η υψηλή ποσοστιαία συμμετοχή στο συνολικό κύκλο εργασιών (άνω του 8%). Ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας κατέχει υψηλό μερίδιο συμμετοχής χωρίς να παρουσιάζει ιδιαίτερα σημαντικό αριθμό επιχειρήσεων και ο κλάδος των χημικών ουσιών έχει βαρύνουσα σημασία. Σημαντικά μερίδια στο συνολικό αποτέλεσμα, έχουν οι δύο επόμενοι κλάδοι, των προϊόντων από ελαστικό και πλαστικές ύλες και των άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά.
- Αναφορικά με το δείκτη καινοτομίας, και σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2003, η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης κατατάσσεται τέταρτη στο σύνολο των 13 Περιφερειών της χώρας. Επιπλέον, οι επιδόσεις της Περιφέρειας στη χρήση ΤΠΕ είναι σχεδόν αποκλειστικά δυσμενέστερες του εθνικού μέσου όρου.
- Η ανεργία στην Περιφέρεια βρίσκεται σε επίπεδο της τάξης του 13,2%. Αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο του ανθρώπινου δυναμικού διαπιστώνεται υψηλή συγκέντρωση πληθυσμού με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και μειωμένη αναλογία πληθυσμού με υψηλό μορφωτικό επίπεδο.

1.4.3.2. Διαρθρωτικοί Δείκτες

Ακολούθως παρατίθενται τα στοιχεία που αφορούν την συγκριτική επίδοση της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης, της Ελλάδας και της Ε.Ε. (Ε.Ε.-25=100) ανά Διαρθρωτικό Δείκτη με βάση τα πλέον επίκαιρα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία της EUROSTAT (βάση δεδομένων New Cronos), καθώς και η κατάταξη κατά φθίνουσα σειρά της Περιφέρειας σε σχέση με το σύνολο των 13 ελληνικών Περιφερειών.

Διαρθρωτικοί Δείκτες για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης

ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ (έτος)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ		ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ	
	Επιδόσεις	Σειρά κατάταξης επί 13 Περιφερειών	Ελλάδα	ΕΕ-25
1. ΑΕΠ κατά κεφαλήν σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (2003)	62,4	13	81,1	100
2. Παραγωγικότητα της εργασίας ανά απασχολούμενο (2002, ΑΕΠ σε ΜΑΔ / απασχολούμενο)	67,1	13	84,5	100
3. Συνολικό ποσοστό απασχόλησης (2004)	59,4	7	59,4	63,1
4. Ποσοστό απασχόλησης εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (2004)	44,8	4	39,4	40,9
5. Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (2003)	49,67	10	55,04	45,1
6. Επίπεδο εκπαίδευσης νέων (2003)	43,53	11	61,97	76,5
7. Συμμετοχή στη δια βίου μάθηση (2003)	3,85	2	2,85	9,2
8. Δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη ως % του ΑΕΠ (2001)	0,44	5	0,64	1,93
9. Ακαθάριστες πάγιες επενδύσεις στη μεταποίηση ως % του ΑΕΠ (1999)	1,91	3	1,45	-
10. Ενεργειακή ένταση της οικονομίας (1996)	34,1	4	36,2	-
11. Αξία απεσταλθέντων εμπορευμάτων ως % ΑΕΠ (2001)	3,86	4	3,98	-
12. Ποσοστό πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας πριν τις κοινωνικές παροχές (2003)	32,2	2	21,1	-

1.5. Ανάλυση SWOT

Ακολούθως παρουσιάζονται υπό μορφή πίνακα τα χαρακτηριστικά του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος (ανάλυση SWOT) για τη Μακεδονία – Θράκη, τα οποία εξειδικεύονται και για κάθε διοικητική Περιφέρεια.

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Γεωπολιτική θέση στον ευρύτερο οικονομικό χώρο της ΝΑ Ευρώπης
- Συμμετοχή στα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών
- Σημαντικός κόμβος μεταφοράς ενέργειας
- Σημαντική παρουσία και επενδυτική δραστηριότητα ελληνικών επιχειρήσεων στα Βαλκάνια
- Ισόρροπη παραγωγική διάρθρωση με σημαντική παρουσία όλων των τομέων της οικονομίας
- Ποικιλομορφία αγροτικής παραγωγής
- Μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης δραστηριοτήτων του δευτερογενή και τριτογενή τομέα, οι οποίοι λόγω της εντατικότερης χρήσης του κεφαλαίου και της τεχνολογίας συσχετίζονται με υψηλό επίπεδο ανάπτυξης
- Μεγάλες ενεργειακές και σχετικά μεγάλες βιομηχανικές μονάδες με σημαντική παρουσία κεφαλαιουχικών και ενδιάμεσων κλάδων

- Σημαντικές ερευνητικές, εκπαιδευτικές και κοινωνικές υποδομές σε εθνικό επίπεδο
- Σημαντικές καινοτομικές και τεχνολογικές επιδόσεις
- Αξιόλογοι τουριστικοί πόροι, σημαντικά φυσικά οικοσυστήματα και πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα
- Θεσσαλονίκη, δεύτερο σε μέγεθος μητροπολιτικό κέντρο της χώρας με σημαντικό ρόλο στην οικονομία της περιοχής

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Γεωπολιτική θέση της ΠΚΜ στον ευρύτερο οικονομικό χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.
- Θεσσαλονίκη, έδρα διεθνών οργανισμών περιφερειακής συνεργασίας.
- Μεγέθυνση διακρατικών εμπορικών συναλλαγών με Βαλκανικές χώρες.
- Η σημαντική παρουσία και επενδυτική δραστηριότητα ελληνικών επιχειρήσεων στα Βαλκάνια.
- Συμμετοχή στα Ευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών, ολοκλήρωση των έργων βασικών υποδομών κατά την περίοδο έναρξης του προγράμματος.
- Σημαντικός κόμβος μεταφοράς ενέργειας (ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό αέριο) σε ελληνικό και βαλκανικό επίπεδο.
- Διαθεσιμότητα αξιοποιήσιμου δυναμικού Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.
- Πληθυσμιακή ενίσχυση μικρότερων αστικών κέντρων
- Συγκέντρωση σημαντικών οικονομικών δραστηριοτήτων και υπηρεσιών.
- Δυναμικός παραγωγικός πόλος και κέντρο παραγωγής βασικών αγροτικών προϊόντων με ισχυρές τοπικές αγροτικές εξειδικεύσεις.
- Ύπαρξη ισχυρής μεταποιητικής βάσης με μεγάλη χωρική εξειδίκευση.
- Αξιόλογοι τουριστικοί πόροι (πολιτισμός, ιστορία, φυσικοί πόροι, κλπ)
- Σημαντικές ερευνητικές και εκπαιδευτικές υποδομές σε εθνικό επίπεδο.
- Υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο ανθρώπινων πόρων.
- Ύπαρξη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού.
- Σημαντικοί φυσικοί, εδαφικοί και υδάτινοι πόροι.
- Ωρίμανση σχεδίων για την αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης.
- Η ύπαρξη ενός συνεκτικού δικτύου αστικών κέντρων μεσαίου μεγέθους που μπορούν να δράσουν συμπληρωματικά με το μητροπολιτικό ρόλο (προϋποθέσεις πολυκεντρικής ανάπτυξης).

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Η θέση της Περιφέρειας ως προς τους αναπτυξιακούς άξονες και τα διευρωπαϊκά δίκτυα.
- Ενεργειακό Κέντρο της χώρας λόγω της ύπαρξης σημαντικών ορυκτών πόρων και πλούσιου υδάτινου δυναμικού.
- Ύπαρξη αξιόλογων τουριστικών πόρων, σημαντικών φυσικών οικοσυστημάτων και πλούσιου πολιτιστικού αποθέματος.
- Ιστορική παράδοση στην εμπορική δραστηριότητα, ιδίως στο γειτονικό βαλκανικό χώρο.
- Ύπαρξη σημαντικών δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας, της υπαίθρου και φορέων της περιφερειακής διοίκησης και αυτοδιοίκησης.
- Λειτουργία του Πανεπιστημίου και του ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας.
- Εμπειρία τοπικών δομών σε υλοποίηση σημαντικών έργων βελτίωσης ποιότητας ζωής (Τηλεθέρμανση, Ολοκληρωμένη Διαχείριση απορριμμάτων, ενεργός πολεοδομία κλπ).
- Μέσος ρυθμός ανάπτυξης μεγαλύτερος του αντίστοιχου της ΕΕ-25.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Ευρεία παραγωγική βάση
- Ταχύς μετασχηματισμός της οικονομίας

- Σχετική οικονομική εξωστρέφεια
- Επαρκείς υπηρεσίες υποστήριξης των επιχειρήσεων
- Σχετικά σοβαρά ερείσματα για καινοτομία
- Επαρκώς αναπτυγμένο θεσμικό πλαίσιο για την κινητροδότηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας
- Ικανοποιητικής στάθμης και ισόρροπα αναπτυσσόμενες εθνικές υποδομές μεταφορών (οδικές, λιμενικές, αερολιμενικές)
- Ταχύς εκσυγχρονισμός υποδομών τηλεπικοινωνιών
- Ικανοποιητικής στάθμης και ισόρροπα αναπτυγμένες υποδομές βιομηχανικής συγκέντρωσης (ΒΙΠΕ)
- Επαρκώς αναπτυγμένες κεντροαστικές υποδομές (ύδρευση – αποχέτευση – διαχείριση απορριμμάτων)
- Επαρκώς αναπτυγμένες μονάδες υγείας νομαρχιακού και περιφερειακού επιπέδου
- Εικόνα υψηλού κύρους της Περιφέρειας συνολικά
- Ισχυρή ταυτότητα κύριων αστικών κέντρων – πόλεων πρωτευουσών
- Διαπολιτισμικότητα
- Ευρείας διαφοροποίησης και πλούσιοι αναπτυξιακοί πόροι, συμπεριλαμβανομένων του υδατικού δυναμικού, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, του φυσικού περιβάλλοντος του οικολογικού αποθέματος και των πολιτιστικών πόρων
- Σχετική εμπέδωση πνεύματος κατευθυνόμενου από τη συνεχή προσέγγιση της αειφόρου ανάπτυξης και της ποιότητας ζωής.

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Γεωγραφική απόσταση από τα δυτικά ευρωπαϊκά κέντρα και ανεπαρκείς συνδέσεις.
- Ανεπαρκές σε τεχνολογία σιδηροδρομικό δίκτυο
- Ανεπαρκής διασύνδεση μέσων και δικτύων
- Μικρή αξιοποίηση ΑΠΕ
- Πληθυσμιακή αποδυνάμωση και γήρανση των παραμεθόριων και αγροτικών περιοχών με επακόλουθο τη συρρίκνωση δραστηριοτήτων και τη μείωση της παραγωγικότητας
- Χαμηλότερο του μέσου εθνικού και ευρωπαϊκού (ΕΕ-25) όρου κατά κεφαλήν ΑΕΠ και διαθέσιμο εισόδημα
- Κυριαρχία παραδοσιακών κλάδων έντασης εργασίας και χαμηλής εξειδίκευσης.
- Καθυστέρηση του πρωτογενούς τομέα ως προς την τεχνολογία, το ανθρώπινο δυναμικό, την υποδομή μεταποίησης, εμπορίας και διακίνησης των προϊόντων και τη διοικητική και τεχνική στήριξη.
- Ύφεση βιομηχανικής δραστηριότητας.
- Μικρό μερίδιο μεταποιητικών δραστηριοτήτων υψηλής τεχνολογίας
- Μικρή ανάπτυξη επιχειρηματικών συνεργασιών, χαμηλή χρηματοδότηση και ζήτηση έρευνας και καινοτομίας από επιχειρήσεις
- Χαμηλή συγκέντρωση δυναμικών κλάδων του τριτογενή τομέα.
- Υποβαθμισμένο τουριστικό προϊόν και μικρή αποτελεσματικότητα στη διαφοροποίησή του
- Χαμηλός βαθμός απασχόλησης και υψηλά ποσοστά ανεργίας, που πλήττουν κυρίως τις γυναίκες, τους νέους και τους μακροχρόνια άνεργους
- Χαμηλότερο του εθνικού μέσου όρου επίπεδο εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού
- Σημαντικές ελλείψεις σε υποδομές περιβαλλοντικής προστασίας και μειωμένη δράση σε ενέργειες

πρόληψης, παρακολούθησης και προστασίας οικολογικών πόρων
- Πολεοδομικά και περιβαλλοντικά προβλήματα στα αστικά κέντρα
- Ανεξέλικτη αστική διάχυση

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Γεωγραφική απόσταση από τα δυτικά ευρωπαϊκά κέντρα και ανεπαρκείς συνδέσεις.
- Χαμηλή επιχειρηματικότητα «υψηλών προσδοκιών»
- Χαμηλή μέχρι σήμερα προσπελασιμότητα της ΠΚΜ, έλλειψη χερσαίων συνόρων με άλλη χώρα της ΕΕ.
- Μικρή αξιοποίηση ενεργειακού δυναμικού.
- Πληθυσμιακή αποδυνάμωση και γήρανση των παραμεθόριων και αγροτικών περιοχών
- Κυριαρχία παραδοσιακών κλάδων έντασης εργασίας και χαμηλής εξειδίκευσης.
- Καθυστέρηση του πρωτογενούς τομέα ως προς την τεχνολογία, το ανθρώπινο δυναμικό, την υποδομή μεταποίησης, εμπορίας και διακίνησης των προϊόντων και τη διοικητική και τεχνική στήριξη.
- Ύφεση βιομηχανικής δραστηριότητας.
- Χαμηλή συγκέντρωση δυναμικών κλάδων του τριτογενή τομέα.
- Υποβαθμισμένο τουριστικό προϊόν, κυρίως λόγω χαμηλής ποιότητας υπηρεσιών και συγκρούσεων χρήσεων γης.
- Μικρή ανάπτυξη επιχειρηματικών συνεργασιών, χαμηλή χρηματοδότηση και ζήτηση έρευνας και καινοτομίας από επιχειρήσεις.
- Χαμηλή αναλογία ερευνητικού προσωπικού ως προς το σύνολο των απασχολουμένων.
- Χαμηλός βαθμός απασχόλησης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και υψηλά ποσοστά ανεργίας.
- Υψηλό ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας σε ευαίσθητες ομάδες.
- Σημαντικές ελλείψεις σε υποδομές περιβαλλοντικής προστασίας (ΣτΕΛ, ΧΥΤΑ κ.ο.κ.) και μειωμένη δράση σε ενέργειες πρόληψης, παρακολούθησης και προστασίας οικολογικών πόρων (προστατευόμενες περιοχές και διαχείριση υδάτων).
- Ιδιαίτερα υψηλή ατμοσφαιρική ρύπανση στη Θεσσαλονίκη.
- Σημαντικές αδυναμίες στην εσωτερική πολεοδομική οργάνωση και κυκλοφορία, στις αστικές υποδομές και στο περιβάλλον της μητροπολιτικής περιοχής της Θεσσαλονίκης – αναπαραγωγή των πολεοδομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων στα μεγάλα αστικά κέντρα της ΠΚΜ
- Ανεξέλικτη αστική διάχυση (urban sprawl) στις περιαστικές περιοχές, που προκαλεί σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και δυσχεραίνει τις σχέσεις πόλεων – υπαίθρου.
- Κυκλοφοριακή επιβάρυνση των αστικών κέντρων και χαμηλή εξυπηρέτηση με σύγχρονα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Το περιορισμένο εύρος κλαδικής εξειδίκευσης και το μικρό μερίδιο προϊόντων τεχνολογικής έντασης ή έντασης γνώσης και υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- Η υστέρηση (ή και αδυναμία) δημιουργίας παραγωγικών δικτύων σε συνδυασμό με την φθίνουσα πορεία της βιομηχανικής δραστηριότητας.
- Η υψηλή μακροχρόνια ανεργία που επιτείνει τις τάσεις φυγής του ενεργού πληθυσμού.
- Απουσία ξένων άμεσων επενδύσεων.
- Η ελλιπής διασύνδεση με την Κεντρική και νότια Ελλάδα και επομένως με το κέντρο του Ελληνικού Οικονομικού χώρου.
- Περιορισμένη δυνατότητα για ανάπτυξη συνδυασμένων μεταφορών λόγω του ελλιπούς σιδηροδρομικού δικτύου και της εξαιρετικά περιορισμένης δυνατότητας των αερομεταφορών.
- Επιβάρυνση του αέρα, των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων και των εδαφών από την

βιομηχανική και δευτερευόντως από την γεωργική δραστηριότητα.
- Χαμηλή εκπαίδευση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού με εξαίρεση στους τομείς της ενέργειας και της γούνας.
- Ανεπαρκής δικτύωση μεταξύ των πόλεων και ασαφής εξειδίκευση του ρόλου τους στο πλαίσιο του περιφερειακού χωροταξικού σχεδιασμού.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Από τις φτωχότερες περιφέρειες της χώρας και με χαμηλότερο ρυθμό ανάπτυξης από το μέσο εθνικό
- Ιδιαίτερα υψηλή παραμένουσα εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα (απασχόληση, προϊόν)
- Υψηλή και αυξανόμενη ανεργία
- Χαμηλή επιχειρηματικότητα
- Χαμηλότερη παραγωγικότητα εργασίας στη χώρα
- Υψηλός ρυθμός αστικοποίησης- εγκατάλειψης της υπαίθρου
- Υστέρηση στον εκσυγχρονισμό του εθνικού σιδηροδρομικού δικτύου
- Υστέρηση στην κατάλληλη διασύνδεση των εθνικών υποδομών μεταφορών, στη σύνδεσή τους με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα και στην περιφερειακή ολοκλήρωσή τους
- Απουσία θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων και Τεχνολογικού Πάρκου
- Ατελής ανάπτυξη αποκεντρωμένων περιβαλλοντικών υποδομών
- Ατελής ανάπτυξη πρωτοβάθμιων υγειονομικών υποδομών και υποδομών φροντίδας παιδιών
- Ανεπάρκεια σχολικής στέγης στις αστικές περιοχές και ανεπαρκής ένταση επενδύσεων στις υποδομές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- Σχετική έλλειψη μιας σύγχρονης αντίληψης, νοοτροπίας και «ευέλικτων πεποιθήσεων» γύρω από συνεργατικούς σχηματισμούς επιχειρήσεων (clustering)
- Μορφωτική και πολιτισμική ανισότητα του πληθυσμού
- Ατελείς δομές – μηχανισμοί ολοκληρωμένης διαχείρισης αναπτυξιακών πόρων
- Χαμηλή εμπέδωση στα ΑΕΙ επιχειρηματικού πνεύματος

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Εγγύτητα σε Βαλκάνια και Παρευξείνια ζώνη– ζώνη μεγάλων αλλαγών και προοπτικών.
- Αναβάθμιση των αγορών στη Βαλκανική ενδοχώρα μετά την διεύρυνση του 2007.
- Βελτιωμένα επίπεδα διασυνοριακών και διακρατικών σχέσεων στη ΝΑ Ευρώπη - εφαρμογή πολιτικών ενίσχυσης της διακρατικής / διαπεριφερειακής συνεργασίας
- Αύξηση διεθνούς ενδιαφέροντος για την ολοκλήρωση των διευρωπαϊκών δικτύων
- Ολοκλήρωση των νέων ενεργειακών δικτύων (εθνικών και διεθνών).
- Προώθηση θεσμικών μεταρρυθμίσεων με στόχο την απελευθέρωση αγορών.
- Αυξημένα κίνητρα για επενδύσεις βάσει του νέου Αναπτυξιακού Νόμου και σε συνδυασμό με τη δυνατότητα δημιουργίας ΣΔΙΤ
- Ενίσχυση πολιτικών ένταξης της καινοτομίας στην παραγωγική διαδικασία
- Διαρκής τεχνολογική εξέλιξη σε ψηφιακά μέσα.
- Αύξηση ενδιαφέροντος για την πολιτική για την απασχόληση (Στρατηγική Λισσαβόνας)
- Ενσωμάτωση των οικονομικών μεταναστών
- Άνοδος βιοτικού επιπέδου και αυξανόμενη ζήτηση διεθνώς για ποιοτικότερα προϊόντα και υπηρεσίες.
- Αυξανόμενη ζήτηση εναλλακτικών / θεματικών μορφών τουρισμού.

- Αυξανόμενη χρήση οικονομικών εργαλείων για την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει».
- Ολοκλήρωση και εξειδίκευση θεσμικού πλαισίου για τον χωροταξικό σχεδιασμό.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Η διεύρυνση της ΕΕ προς ανατολάς και η συνεπακόλουθη αναβάθμιση των αγορών στη βαλκανική ενδοχώρα.
- Ανάδειξη Περιφέρειας σε κέντρο παροχής υπηρεσιών γνώσης και τεχνολογίας για την ΝΑ Ευρώπη.
- Η εφαρμογή δυο διασυνοριακών προγραμμάτων και η κατά προτεραιότητα (αυξημένη χρηματοδοτικά) βαρύτητα του προγράμματος Ελλάδα – Βουλγαρία.
- Οι επενδυτικές δυνατότητες στην Κεντρική Μακεδονία και στον ευρύτερο βαλκανικό χώρο και η ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας.
- Προώθηση θεσμικών μεταρρυθμίσεων με στόχο την απελευθέρωση των αγορών.
- Ανάπτυξη της δια-τροπικότητας με την ολοκλήρωση του βασικού μεταφορικού δικτύου ως το 2008.
- Άνοδος του βιοτικού επιπέδου και αυξανόμενη ζήτηση σε παγκόσμιο επίπεδο για ποιοτικότερα προϊόντα και υπηρεσίες.
- Αυξανόμενη ζήτηση για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (οικοτουρισμός, αγροτοτουρισμός, κλπ).
- Διαρκής τεχνολογική εξέλιξη σε ψηφιακά μέσα.
- Ενσωμάτωση των μεταναστευτικών ρευμάτων για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.
- Μείωση των ρύπων από τη βελτίωση των μεταφορών και τη χρήση ΑΠΕ.
- Ολοκλήρωση των νέων ενεργειακών δικτύων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.
- Αυξανόμενη χρήση οικονομικών εργαλείων για την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει».
- Ολοκλήρωση και εξειδίκευση θεσμικού πλαισίου για τον χωροταξικό σχεδιασμό.
- Μεγάλης κλίμακας παρεμβάσεις σε υποδομές της Θεσσαλονίκης που την καθιστούν αστικό κέντρο με μητροπολιτική λειτουργία.

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Το ευνοϊκό περιβάλλον και η συστηματική προσπάθεια ενίσχυσης της εξωστρέφειας της οικονομίας σε συνδυασμό με την σταδιακή πολιτική σταθεροποίηση και οικονομική ανάπτυξη του βαλκανικού χώρου.
- Η διαρκής αύξηση της διεθνούς ζήτησης τουριστικού προϊόντος ποιότητας με βάση το φυσικό περιβάλλον και τον πολιτισμό.
- Η ενίσχυση πολιτικών ένταξης της καινοτομίας στην παραγωγική διαδικασία.
- Αυξημένα κίνητρα για επενδύσεις βάσει του νέου Αναπτυξιακού Νόμου σε συνδυασμό με την δυνατότητα συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.
- Οι προοπτικές στον τομέα της ενέργειας και η δυνατότητα προσέλκυσης ιδιωτικών κεφαλαίων.
- Η άρση της γεωγραφικής απομόνωσης σε συνδυασμό με την ενίσχυση του ρόλου των αστικών κέντρων.
- Η εφαρμογή πολιτικών ενίσχυσης της διακρατικής / διαπεριφερειακής συνεργασίας (υγεία, ενέργεια, πολιτισμός κλπ.)

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Αξιοποίηση επιδόσεων της όμορης και περισσότερο αναπτυγμένης περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (spillover effects) και αποδοτικότερος προγραμματισμός στο πλαίσιο της μεταβολής της συνολικής αντίληψης του περιφερειακού αναπτυξιακού προγραμματισμού, που αυξάνει τις απαιτήσεις ολοκληρωμένου σχεδιασμού σε μάκρο – επίπεδο (επίπεδο μείζονος Περιφέρειας).
- Δημιουργία νέου περιφερειακού πόλου ανάπτυξης με πύλη την ΑΜΘ στο πλαίσιο της εισόδου

Βουλγαρίας και Ρουμανίας στην Ε.Ε. και άνοιγμα των περιφερειακών – εθνικών εξωτερικών συνόρων σε Κοινοτική επικράτεια (Βουλγαρία).
- Ενίσχυση εξωστρέφειας με ένωση της περιοχής με την Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη στο πλαίσιο της αύξησης του διεθνούς ενδιαφέροντος για την ολοκλήρωση των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών (διευρωπαϊκός οδικός και σιδηροδρομικός άξονας IV).
- Αναβάθμιση της γεωπολιτικής θέσης της περιφέρειας και προσέλκυσης διεθνούς επιχειρηματικού ενδιαφέροντος για επενδύσεις στο πλαίσιο αύξησης του διεθνούς ενδιαφέροντος για την εναλλακτική προς τη θαλάσσια, δια του Βοσπόρου, ηπειρωτική πετρελαϊκή διασύνδεση Μαύρης Θάλασσας και Αιγαίου (πετρελαιαγωγός Μπουργκάς – Αλεξανδρούπολης).
- Ανάπτυξη συνολικής περιφερειακής αξίας με συνδυασμό του συνολικού διαθέσιμου φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, πλέον ως «ολοκληρωμένο προϊόν», στο πλαίσιο της αύξησης εθνικού / παγκόσμιου ενδιαφέροντος για εξασφάλιση συνθηκών αειφόρου ανάπτυξης και ποιότητας ζωής.

ΑΠΕΙΛΕΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Ανταγωνισμός στα πλαίσια της σταδιακής άμβλυνσης των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και της διεύρυνσης της Ε.Ε
- Μετακίνηση παραγωγικών μονάδων έντασης εργασίας σε όμορες χώρες και περιφέρειες
- Οι αλλαγές στο παραγωγικό περιβάλλον του πρωτογενούς τομέα λόγω της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.
- Συνεχιζόμενη μείωση της ανταγωνιστικότητας στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο της Β. Ελλάδας
- Καθυστέρηση στην υλοποίηση ενεργειακών συμφωνιών και στην υιοθέτηση πολιτικής σε παγκόσμιο επίπεδο.
- Αύξηση της διαρροής επιστημονικού δυναμικού υψηλού επιπέδου στο εξωτερικό.
- Δημογραφική γήρανση και επιβάρυνση του ασφαλιστικού συστήματος.
- (Παράνομη) εισροή μεταναστών που δημιουργεί πιέσεις στην αγορά εργασίας ενώ ενέχει τον κίνδυνο περιθωριοποίησης της συγκεκριμένης ομάδας.
- Δυναμική είσοδος νέων ανταγωνιστών στο χώρο του τουρισμού.
- Η συνέχιση μη περιβαλλοντικά βιώσιμων πρακτικών και η μη κάλυψη ανελαστικών περιβαλλοντικών υποχρεώσεων.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Ανταγωνισμός στα πλαίσια της σταδιακής άμβλυνσης των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και της διεύρυνσης της Ε.Ε.
- Μετακίνηση παραγωγικών μονάδων έντασης εργασίας σε όμορες χώρες και περιφέρειες και η πιθανή αδυναμία αναδιάρθρωσης της παραγωγικής βάσης του τομέα προς κλάδους υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- Δημογραφική γήρανση και επιβάρυνση του ασφαλιστικού συστήματος.
- (Παράνομη) εισροή μεταναστών που δημιουργεί πιέσεις στην αγορά εργασίας ενώ ενέχει τον κίνδυνο περιθωριοποίησης της συγκεκριμένης ομάδας.
- Η συνέχιση μη περιβαλλοντικά βιώσιμων πρακτικών και η μη κάλυψη ανελαστικών περιβαλλοντικών υποχρεώσεων.
- Η «ευμετάβλητη» τουριστική αγορά και ο «σκληρός» διεθνής ανταγωνισμός των περιοχών – προορισμών παραθαλάσσιου και παραθεριστικού τουρισμού.
- Αύξηση της διαρροής επιστημονικού δυναμικού υψηλού επιπέδου στο εξωτερικό.

- Καθυστέρηση στην υλοποίηση ενεργειακών συμφωνιών και στην υιοθέτηση πολιτικής σε παγκόσμιο επίπεδο.

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Ο εντεινόμενος ανταγωνισμός λόγω της σταδιακής άρσης των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και οι αλλαγές στο παραγωγικό περιβάλλον του πρωτογενούς τομέα λόγω της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.
- Αλλαγές στο ευρύτερο διεθνές περιβάλλον και ιδιαίτερα στη Νοτιοανατολική Ευρώπη στον τομέα της παραγωγής ενέργειας.
- Συνεχιζόμενη μείωση της ανταγωνιστικότητας στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο της Β. Ελλάδας
- Διόγκωση των κρίσιμων περιβαλλοντικών προβλημάτων και επηρεασμός του φυσικού πλούτου της περιφέρειας.
- Υπερβολική αξιοποίηση των φυσικών πόρων με ενδεχόμενη υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας του χώρου.
- Οι εξαρτήσεις σε κρίσιμους τομείς (οικονομική δραστηριότητα, υγεία, παιδεία) από την μητροπολιτική περιοχή της Θεσσαλονίκης.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Απώλεια πρόσβασης στον πόλο παγκόσμιου / διεθνούς ενδιαφέροντος (Θεσσαλονίκη) της όμορης περιφέρειας,
- Απώλεια ισχυρής θέσης-αφετηρίας προσέλκυσης απορρόφησης / διάχυσης,
- Απειλή εξαιτίας περιορισμού της πρόνοιας για την (παρεμβατική) στήριξη της ΑΜΘ (απειλή απώλειας πόρων),

στο πλαίσιο της μεταβολής της συνολικής αντίληψης του περιφερειακού αναπτυξιακού προγραμματισμού, που αυξάνει τις απαιτήσεις ολοκληρωμένου σχεδιασμού σε μάκρο – επίπεδο (επίπεδο μείζονος Περιφέρειας).

- Αύξηση της έντασης του σφικτού ανταγωνισμού στην υφιστάμενη βιομηχανική βάση Ελλάδος – Βουλγαρίας – Ρουμανίας ή εκ μέρους νέων πιθανών πόλων ενδιαφέροντος (στον τουρισμό, πολιτισμό, υγεία),
- Απειλή εξωτερίκευσης αβεβαιοτήτων κατά την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση της όμορης περιοχής (προστασία περιβάλλοντος, πρόσβαση σε και κινητοποίηση ανθρώπινων και οικονομικών πόρων, πρόσβαση σε καινοτόμους καταναλωτές/αγορές, εργατικό κόστος κ.ά),
- Απειλή εξαιτίας της απώλειας Κοινοτικών πόρων στο πλαίσιο της διακρατικής-διασυνοριακής συνεργασίας,

στο πλαίσιο της εισόδου Βουλγαρίας και Ρουμανίας στην Ε.Ε. και άνοιγμα των περιφερειακών – εθνικών εξωτερικών συνόρων σε Κοινοτική επικράτεια (Βουλγαρία).

- Απώλεια εισαγωγικών ερεισμάτων και ισχυρής θέσης εισόδου στον αναδυόμενο κάθετο αναπτυξιακό άξονα στο πλαίσιο της αύξησης του διεθνούς ενδιαφέροντος για την ολοκλήρωση των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών (διευρωπαϊκός οδικός και σιδηροδρομικός άξονας IV).
- Απειλή εξωτερίκευσης των αβεβαιοτήτων / κινδύνων του έργου στην περιφέρεια στο πλαίσιο αύξησης του διεθνούς ενδιαφέροντος για την εναλλακτική προς τη θαλάσσια, δια του Βοσπόρου, ηπειρωτική πετρελαϊκή διασύνδεση Μαύρης Θάλασσας και Αιγαίου (πετρελαιαγωγός Μπουργκάς – Αλεξανδρούπολης).
- Απειλή εξαιτίας θέσπισης αυστηρότερων προτύπων και ελεγκτικών μηχανισμών σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση υψηλότερων «καταναλωτικών» απαιτήσεων στο πλαίσιο της αύξησης εθνικού / παγκόσμιου ενδιαφέροντος για εξασφάλιση συνθηκών αειφόρου ανάπτυξης και ποιότητας ζωής.

Το αποτέλεσμα της ανάλυσης SWOT είναι η συστηματική παραγωγή αξιόπιστων κατευθύνσεων πολιτικής για τη Μακεδονία - Θράκη. Ειδικότερα, με την συνδυασμένη ανάγνωση των τεταρτημορίων της SWOT ανά ζεύγος (ισχυρά σημεία με ευκαιρίες, αδυναμίες με ευκαιρίες, ισχυρά σημεία με απειλές, αδυναμίες με απειλές), προκύπτουν νέα τεταρτημόρια που περιέχονται ρεαλιστικές προτάσεις για τη κατεύθυνση και το περιεχόμενο της αναπτυξιακής πολιτικής.

Για παράδειγμα, η **ισχυροποίηση των δυνατών σημείων** της Μακεδονίας – Θράκης θα προέλθει από την **αξιοποίηση των ευκαιριών** που εντοπίζονται στο εξωτερικό περιβάλλον, με βάση τις ακόλουθες κατευθύνσεις:

1. Επέκταση & ολοκλήρωση υποδομών διασύνδεσης με Βαλκανική ενδοχώρα
2. Υποστήριξη επιχειρηματικής εξωστρέφειας σε παρακείμενες αγορές
3. Προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων & Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στο τομέα της ενέργειας
4. Ανάπτυξη με όχημα την καινοτομία, την τεχνολογική εξέλιξη & ερευνητική δράση
5. Ενθάρρυνση αειφόρου τουριστικής αξιοποίησης & διαφοροποίηση προϊόντος
6. Προώθηση Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης

Η **αναστροφή ή βελτίωση των αναπτυξιακών αδυναμιών** της χωρικής ενότητας επίσης στηρίζεται στη **συντονισμένη αξιοποίηση των εξωτερικών ευκαιριών**, συνδυάζοντας τις ακόλουθες κατευθύνσεις σχεδιασμού:

1. Επενδύσεις σε υλικό κεφάλαιο – ολοκλήρωση δικτύου μεταφορικών υποδομών
2. Ενίσχυση χωρικής συνοχής & ισόρροπη τοπική ανάπτυξη
3. Συμμόρφωση με περιβαλλοντικές νόρμες & περιβαλλοντική διαχείριση πόρων
4. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης
5. Ενθάρρυνση μη-τεχνολογικών καινοτομιών σε ΜΜΕ & της προσαρμοστικότητας της παραγωγικής βάσης στις εξελίξεις των αγορών παγκοσμίως

Η **αποτελεσματική αντιμετώπιση των απειλών** που εντοπίζονται στο εξωτερικό περιβάλλον μέσω της **αξιοποίησης των υφιστάμενων πλεονεκτημάτων** (ισχυρών σημείων) της Μακεδονίας – Θράκης στηρίζεται στις εξής κατευθύνσεις:

1. Ενίσχυση κάθετων & οριζόντιων διασυνδέσεων στη παραγωγική βάση για την αύξηση της προστιθέμενης αξίας σε τοπικό επίπεδο
2. Προσαρμογή εκπαιδευτικών & κοινωνικών υποδομών στα νέα δεδομένα (κινητικότητα ανθρωπίνου κεφαλαίου, νέες γνώσεις)
3. Υποστήριξη της αναδιάρθρωσης της πρωτογενούς παραγωγής με ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στον αγροτικό χώρο

Τέλος, η **άμβλυνση των επιρροών των απειλών** θα προέλθει μέσω στοχευμένων δράσεων **περιορισμού της έντασης και συχνότητας εμφάνισης των μειονεκτημάτων (αδυναμιών)**, όπως είναι:

1. Διαφύλαξη κοινωνικής συνοχής με συμπληρωματικές παρεμβάσεις (ως προς ΕΚΤ) βελτίωσης του επιπέδου διαβίωσης, κοινωνικής ενσωμάτωσης και παραγωγικής δραστηριοποίησης ειδικών πληθυσμιακών ομάδων
2. Πρόληψη & διαχείριση περιβαλλοντικών κινδύνων.

1.6. Προσδιορισμός των αναγκών της Μακεδονίας - Θράκης

Μέσω της ανάλυσης SWOT κωδικοποιήθηκαν οι ευκαιρίες και απειλές που συνδέονται με το εξωτερικό περιβάλλον της χωρικής ενότητας της Μακεδονίας – Θράκης και των διοικητικών Περιφερειών από τις οποίες απαρτίζεται σε συνδυασμό με τις εσωτερικές δυνατότητες και αδυναμίες της να ανταποκριθεί σε αυτές. Η ανάλυση SWOT αξιοποιείται στο παρόν κεφάλαιο για τη διάγνωση των αναγκών της συγκεκριμένης χωρικής ενότητας, ανάλογα με τους συνδυασμούς ισχυρών - αδύνατων σημείων του εσωτερικού περιβάλλοντος και των ευκαιριών - απειλών του εξωτερικού περιβάλλοντος.

Οι ανάγκες της Μακεδονίας – Θράκης συνοψίζονται ως εξής:

- Βελτίωση του συστήματος συνδυασμένων μεταφορών και ενίσχυση της διασύνδεσης της Μακεδονίας – Θράκης με τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών και με την υπόλοιπη χώρα, ώστε να εξασφαλιστούν οι προϋποθέσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειάς της.
- Διεύρυνση και διαφοροποίηση της παραγωγικής δομής της, με προώθηση της τεχνολογικής και επιχειρηματικής καινοτομίας καθώς και των δικτυώσεων, ώστε να ενισχυθεί η τοπική οικονομία, να δημιουργηθούν νέες και βιώσιμες θέσεις απασχόλησης και να βελτιωθεί η ανταπόκριση της χωρικής ενότητας σε πιέσεις του εξωτερικού περιβάλλοντος.
- Αειφορική διαχείριση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αξιοποίηση των εναλλακτικών μορφών ενέργειας και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής και να ενισχυθεί η ελκυστικότητα της περιοχής.
- Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος με γνώμονα την αειφορία, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και την ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων και σύνδεση της τουριστικής δραστηριότητας με την τοπική οικονομία.
- Αναβάθμιση των κοινωνικών υποδομών και εξυπηρετήσεων στα αστικά κέντρα και τις αγροτικές περιοχές και υλοποίηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης προβληματικών και μειονεκτικών περιοχών, ώστε να δημιουργηθούν ολοκληρωμένα και λειτουργικά οικιστικά δίκτυα.
- Βελτίωση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού με γνώμονα τις ανάγκες των επιχειρήσεων και τις προοπτικές ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας.
- Ανάπτυξη συνεργασιών σε διαπεριφερειακό και διακρατικό επίπεδο για την ενίσχυση της εξωστρέφειας της Μακεδονίας - Θράκης και τη μεγιστοποίηση του αποτελέσματος των εφαρμοζόμενων εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών.

Οι ανάγκες που προσδιορίστηκαν για τη Μακεδονία – Θράκη εξειδικεύονται για κάθε διοικητική Περιφέρεια ως εξής:

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Ανάπτυξη και βελτίωση του συστήματος συνδυασμένων μεταφορών και αστικών συγκοινωνιών.
- Προώθηση τεχνολογικής και επιχειρηματικής καινοτομίας και ενίσχυση παροχής υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας (π.χ. logistics, χρηματοπιστωτικά).
- Διάχυση του ερευνητικού προϊόντος στην παραγωγή – δικτύωση ερευνητικών υποδομών με επιχειρήσεις.

- Ενίσχυση εξωστρέφειας και διεθνών συνεργασιών των επιχειρήσεων – δημιουργία δικτύων επιχειρήσεων στη Ν.Α. Ευρώπη.
- Δημιουργία νέου τύπου γεωργίας βασισμένου στην ένταση γνώσης, εργασίας, τεχνολογίας και ποιότητας.
- Βελτίωση και προστασία δομημένου – αστικού περιβάλλοντος και προώθηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης στις μειονεκτικές περιοχές.
- Αειφόρος διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος και προστατευόμενων περιοχών, ορθολογική διαχείριση αποβλήτων και αποκατάσταση περιοχών.
- Εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, και αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών ενέργειας.
- Διαφοροποίηση τουριστικού προϊόντος και ενίσχυση της ζήτησης για εναλλακτικές μορφές τουρισμού.
- Προώθηση μέτρων στήριξης της κοινωνικής ένταξης (π.χ. ενσωμάτωση των παλιννοστούντων και των μεταναστών στο σύστημα αρχικής και συνεχιζόμενης κατάρτισης)
- Αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού σε σχέση με τη ζήτηση της αγοράς και τις ανάγκες των επιχειρήσεων.

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Προστασία και αξιοποίηση του φυσικού πλούτου και του πολιτιστικού αποθέματος, καθώς με τον τρόπο αυτό αναβαθμίζεται η ποιότητα ζωής των κατοίκων, προστατεύεται η δημόσια υγεία και παράλληλα ενισχύεται η ελκυστικότητα της περιοχής, γεγονός που με τη σειρά του δημιουργεί τις συνθήκες για τη δημιουργία συμπληρωματικών εισοδημάτων από τον τουρισμό, ιδίως στις περιοχές της υπαίθρου.
- Εκσυγχρονισμός και διεύρυνση της παραγωγικής δομής της Περιφέρειας, με παράλληλη προώθηση της αειφορίας, της καινοτομίας, της Ε&ΤΑ και των δικτυώσεων ως προϋποθέσεων ενίσχυσης της οικονομικής δραστηριότητας, καθώς με τον τρόπο αυτό ισχυροποιείται η Περιφέρεια απέναντι σε υφέσεις και διαρθρωτικές μεταβολές και δημιουργούνται νέες και βιώσιμες θέσεις απασχόλησης.
- Βελτίωση της διασύνδεσης της Περιφέρειας με τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών και με την υπόλοιπη χώρα, καθώς με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την ανάδειξη της εξωστρέφειας της.
- Βελτίωση των κοινωνικών υποδομών και εξυπηρετήσεων των αστικών κέντρων και της υπαίθρου, με γνώμονα την αύξηση της ελκυστικότητας τους, την ανάπτυξη λειτουργικών δικτυώσεων μεταξύ τους και τη μείωση των εξαρτήσεων από τη μητροπολιτική περιοχή της Θεσσαλονίκης.
- Βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού με γνώμονα τις ανάγκες των επιχειρήσεων και τις προοπτικές ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας.
- Ανάπτυξη διακρατικών και διαπεριφερειακών συνεργασιών σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος (π.χ. περιβάλλον) για την ενίσχυση της εξωστρέφειας της Περιφέρειας και τη μεγιστοποίηση του αποτελέσματος των εφαρμοζόμενων πολιτικών.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Ολοκλήρωση κάθετων αξόνων – βελτίωση διαπεριφερειακών μεταφορικών υποδομών (οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο).
- Αειφόρος διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος και αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών ενέργειας.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής και αναβάθμιση των κοινωνικών υποδομών στα αστικά κέντρα και στις αγροτικές περιοχές μέσω της προώθησης ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης.
- Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.
- Σύνδεση τουρισμού με την τοπική οικονομία και τον τοπικό πολιτισμό.
- Ενθάρρυνση ανάπτυξης εξωγεωργικών δραστηριοτήτων στον ύπαιθρο χώρο στους τομείς της μεταποίησης και της παροχής υπηρεσιών.
- Ενίσχυση εξωστρέφειας και καινοτομικότητας επιχειρήσεων και προώθηση νέων επιχειρηματικών – παραγωγικών προτύπων.
- Αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και δημιουργία νέων, παραγωγικών, θέσεων απασχόλησης.
- Προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων που στοχεύουν στις νέες γειτονικές αγορές.
- Προώθηση μηχανισμών ολοκληρωμένης διαχείρισης αναπτυξιακών πόρων

1.7. Συνοπτική αποτίμηση επιτευγμάτων προηγούμενων περιόδων

Η αποτίμηση των επιτευγμάτων προηγούμενων περιόδων γίνεται στη βάση κάθε διοικητικής περιφέρειας και στο πλαίσιο των Ενδιάμεσων Αξιολογήσεων των ΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης 2000-2006 και των αντίστοιχων Εκθέσεων Ενημέρωσης αυτών (υποβλήθηκαν αντίστοιχα τα έτη 2003 & 2005).

1.7.1. Κεντρική Μακεδονία

Αναφορικά με το ΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας 2000-2006, διαπιστώθηκε ότι η λογική του Προγράμματος, όπως αντικατοπτρίζεται στους γενικούς στρατηγικούς στόχους αλλά και στους Άξονες Προτεραιότητας, ανταποκρίνεται στην απαίτηση κάλυψης των αναγκών που προσδιορίστηκαν, εξακολουθεί να ισχύει και να έχει αλληλουχία.

Συγκεκριμένα, το σύστημα στόχευσης του Προγράμματος αποβλέπει στη δημιουργία συνθηκών που θα εξασφαλίσουν τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της Περιφέρειας με γνώμονα τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας και έχει ως γενικούς στρατηγικούς στόχους:

- την αξιοποίηση της καίριας θέσης της Θεσσαλονίκης - στη βαλκανική, την ευρωπαϊκή ένωση, την παρευξείνια ζώνη και το θαλάσσιο ορίζοντα - και της συγκυρίας που διαμορφώνουν οι νέες τεχνολογικές, πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες στην περιοχή,
- την ενίσχυση των υφιστάμενων υποδομών και τη δημιουργία εκείνων των κοινωνικών συνθηκών που υπόσχονται ισόρροπη ανάπτυξη στο πλαίσιο μίας περιφέρειας ίσων ευκαιριών

και αναβαθμισμένου περιβάλλοντος χώρου με μακρόχρονες προοπτικές βελτίωσης και εξέλιξης, και

- την εφαρμογή διορθωτικών κινήσεων για το περιβάλλον.

Ανταποκρίνεται δε, στις αναπτυξιακές ανάγκες της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, οι οποίες επικαιροποιήθηκαν κατά την Ενημέρωση της Ενδιάμεσης Αξιολόγησης ως εξής:

- ΑΝ1. Αναδιοργάνωση και εκσυγχρονισμός της υφιστάμενης παραγωγικής βάσης με σκοπό την ανασυγκρότηση των παραδοσιακών δραστηριοτήτων στους τρεις τομείς της περιφερειακής οικονομίας (σύνδεση πρωτογενούς τομέα και μεταποίησης, μεταποίηση και διασυνδεόμενες υπηρεσίες)
- ΑΝ2. Εκσυγχρονισμός και λειτουργική διασύνδεση των τεχνικών και παραγωγικών υποδομών
- ΑΝ3. Προώθηση της κοινωνικής συνοχής (ενεργή πολιτική αύξησης της απασχόλησης, ενσωμάτωσης απομονωμένων πληθυσμιακών ομάδων, δια βίου μάθηση)
- ΑΝ4. Ενίσχυση της διαπεριφερειακής, εμπορικής συνεργασίας στο εσωτερικό και εξωτερικό της χώρας στα πλαίσια της προσαρμογής της οικονομίας της Κεντρικής Μακεδονίας στις πιέσεις του διεθνούς ανταγωνισμού.

Όσον αφορά την υλοποίηση του Προγράμματος, οι επιτεύξεις κατά την ολοκλήρωσή του θα έχουν ως εξής:

- 100 στρέμματα υποδομών για τη χωροθέτηση επιχειρηματικών /ερευνητικών δραστηριοτήτων
- Ενίσχυση 610 επενδυτικών σχεδίων καινοτομίας
- Αποκατάσταση 95 χώρων ημι-ελεγχόμενης και ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων
- Ολοκλήρωση 6 τουλάχιστον Συστημάτων υποδομών ύδρευσης και επεξεργασίας νερού
- Ολοκλήρωση 7 τουλάχιστον Δικτύων Αποχέτευσης και 10 Μονάδων Επεξεργασίας αστικών λυμάτων
- Αποκατάσταση / συντήρηση 37.000 τ.μ. χώρων κτιρίων Ιερών Μονών Αγίου Όρους
- Αναβάθμιση/κατασκευή 50 χιλιομέτρων Εθνικής οδοποιίας
- Κατασκευή ή βελτίωση 360 χιλιομέτρων επαρχιακού οδικού δικτύου
- Αναβάθμιση 11 Γενικών Νοσοκομείων
- Εκσυγχρονισμός 4.761 νοσοκομειακών κλινών
- Δημιουργία 115 σχολικών βιβλιοθηκών και εργαστηρίων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης
- Δημιουργία 3.600 στρεμμάτων οργανωμένων βιομηχανικών υποδομών χώρων
- 95 επενδύσεις εκσυγχρονισμού τουριστικών επιχειρήσεων
- Αναδιοργάνωση 1.990 εκμεταλλεύσεων φυτικής παραγωγής.
- Εγγειοβελτιωτικά έργα σε 320.000 στρέμματα
- Μετεγκατάσταση 140 οχλουσών κτηνοτροφικών μονάδων.
- Παρεμβάσεις προστασίας και αειφορικής διαχείρισης σε δάση για 2.000.000 στρ.
- Υλοποίηση 323 Προγραμμάτων κατάρτισης ανέργων και εργαζομένων
- 21 ολοκληρωμένα προγράμματα στο πλαίσιο των Τοπικών Πρωτοβουλιών

Οι κατηγορίες παρέμβασης που παρουσιάζουν μεγαλύτερη ευχέρεια ως προς την προσέγγιση των στόχων είναι οι εξής:

- Έργα Αυτοκινητοδρόμων (161%)
- Νέα / αναβαθμιζόμενη εθνική οδοποιία (123%)
- Νέα συστήματα ύδρευσης (75%)
- Δίκτυα αποχέτευσης (89%)
- Δομές κοινωνικής στήριξης (87%)
- Έργα συντήρησης Ι.Μ. (80%)

Σε επίπεδο τύπου δράσεων, σημαντικό συμπέρασμα για το μελλοντικό σχεδιασμό ήταν ότι τα ολοκληρωμένα προγράμματα όπως οι Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Αστικής Ανάπτυξης και οι Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Ανάπτυξης του Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ) κάλυψαν ικανοποιητικά τις ανάγκες της Περιφέρειας, στηριζόμενες αφενός σε ένα μοντέλο συνεργασίας μεταξύ της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλων κοινωνικών εταίρων και αφετέρου στην αντιμετώπιση των προβλημάτων των αστικών και αγροτικών περιοχών κατά τρόπο συνεκτικό. Το μοντέλο αυτό μπορεί να αποτελέσει αφετηρία για το γενικευμένο σχεδιασμό ανάλογων παρεμβάσεων κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013.

Σε σχέση με τα οριζόντια θέματα, το Πρόγραμμα είχε σημαντική άμεση επίδραση στη γυναικεία απασχόληση, στη βελτίωση της κοινωνικής ζωής και θέσης των γυναικών όσο και στην αύξηση του ελεύθερου χρόνου τους για αναζήτηση εργασίας. Όσον αφορά το περιβάλλον, η σημαντική χρηματοδοτική προσπάθεια του Προγράμματος (σε έργα περιβάλλοντος) αλλά και η μεγάλη συνέργιά του με τις παρεμβάσεις του Ταμείου Συνοχής και του ΕΠΠΕΡ, επιφέρει σημαντικά θετικά αποτελέσματα. Τέλος, οι δράσεις του έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση του γεωργικού τομέα της Περιφέρειας καθώς εκτιμάται ότι επέφεραν αύξηση των αγροτικών εισοδημάτων και της συνολικής απασχόλησης.

1.7.2. Δυτική Μακεδονία

Αναφορικά με το ΕΠ Δυτικής Μακεδονίας 2000-2006 διαπιστώθηκε ότι δεν υπήρχαν εξωτερικοί παράγοντες (ευρύτερες οικονομικές εξελίξεις, διαρθρωτικές αλλαγές της περιφερειακής οικονομίας, κλπ.) που να υπαγορεύουν ριζικές αλλαγές στρατηγικής. Το Πρόγραμμα από τη σύλληψή του είχε έναν ιδιαίτερα αναπτυξιακό χαρακτήρα ο οποίος αντιμετώπιζε σχεδόν ισόρροπα, όσον αφορά τη χρηματοδοτική βαρύτητα των παρεμβάσεων, τις 4 αναπτυξιακές ανάγκες της περιφέρειας:

- Δημιουργία βασικών υποδομών διαπεριφερειακής σημασίας και υποδομών αστικών κέντρων με έμφαση στον άξονα της Εγνατίας.
- Οικονομική ανασυγκρότηση και αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού αγροτικών, ορεινών και παραλίμνιων περιοχών για την αναγέννηση της παραγωγικής βάσης στους τρεις τομείς της περιφερειακής οικονομίας.
- Δημιουργία μιας δυναμικής περιφέρειας, που θα αξιοποιεί τα φυσικά αποθέματα και τη θέση της στα Δυτικά Βαλκάνια, για να δημιουργήσει ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον και νέες ευκαιρίες απασχόλησης.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής και προστασία του περιβάλλοντος.

Με βάση τα παραπάνω, στόχος του Προγράμματος είναι να συνεισφέρει στη δημιουργία μιας δυναμικής Περιφέρειας, που θα αξιοποιεί τα φυσικά της αποθέματα και τη θέση της στα Δυτικά

Βαλκάνια, για να δημιουργήσει ένα ανταγωνιστικό παραγωγικό περιβάλλον και νέες ευκαιρίες απασχόλησης, και θέτει ως στρατηγικούς στόχους:

- τη διεύρυνση των ευκαιριών απασχόλησης και μείωση της ανεργίας
- την αξιοποίηση των Διευρωπαϊκών Δικτύων από τα αστικά και παραγωγικά κέντρα της Περιφέρειας
- την αειφόρο ανάπτυξη της υπαίθρου - ολοκληρωμένη ανάπτυξη των ορεινών και παραλίμνιων περιοχών
- την αναδιάρθρωση κρίσιμων κλάδων της τοπικής οικονομίας και την ενίσχυση της εξωστρέφειας
- τη βελτίωση ποιότητας ζωής και προστασία του περιβάλλοντος
- την ενίσχυση των αστικών περιοχών
- την ενίσχυση του Τουριστικού Προϊόντος

Το ΕΠ Δυτικής Μακεδονίας 2000-2006 χαρακτηρίζεται κατά την υλοποίησή του από μεγαλύτερη ευχέρεια προσέγγισης των στόχων που αφορούν:

- Την ενίσχυση Δομών Κοινωνικής Φροντίδας
- Βελτίωση Υποδομών – Εξοπλισμός Νοσοκομειακών κλινών και βελτίωση κλινών
- Κατασκευή δικτύου ύδρευσης
- Κατασκευή βελτίωση δασικής οδοποιίας για πυροπροστασία δασών
- Δημιουργία αιθουσών διδασκαλίας στην Α΄ και Β’ βάθμια εκπαίδευσης
- Εκσυγχρονισμός περιφερειακών Ιατρείων
- Παρεμβάσεις σε δασικά συμπλέγματα για προστασία από φυσικές καταστροφές και ανασύσταση του παραγωγικού δυναμικού (αποκατάσταση του δημόσιου δασικού δυναμικού).

Σε επίπεδο τύπου δράσεων, τα σημαντικότερα συμπεράσματα είναι τα εξής:

- Για τα προγράμματα κατάρτισης ως σημαντική ωφέλεια προκύπτει ο εμπλουτισμός των γνώσεων των συμμετεχόντων σε άμεση συσχέτιση με τη δομή του παραγωγικού συστήματος. Πολύ υψηλότερη αποδεικνύεται η συμμετοχή των γυναικών (87,5%) στα προγράμματα κατάρτισης ανέργων απ’ ότι είχε αρχικά προγραμματισθεί και επιδιωχθεί.
- Ιδιαίτερα σημαντικά είναι τα αποτελέσματα από την ενίσχυση των δομών κοινωνικής φροντίδας που εστιάζονται στην παροχή προνοιακών και άλλων υπηρεσιών προς τον ωφελούμενο πληθυσμό, κύρια της υπαίθρου.
- Οι επιπτώσεις στον τομέα των μεταφορών είναι πολύ σημαντικές με δεδομένη την επίτευξη του στόχου μείωσης του χρόνου πρόσβασης προς την Θεσσαλονίκη και την σημαντική πρόοδο στις υπόλοιπες παρεμβάσεις στο ενδοπεριφερειακό δίκτυο της Περιφέρειας.
- Όσον αφορά τις επιπτώσεις στο περιβάλλον, αυτές σχετίζονται κυρίως με την ολοκλήρωση ενός σημαντικού αριθμού περιβαλλοντικών υποδομών καθώς και με έργα περιβαλλοντικής αναβάθμισης (ανάπλαση φυσικών περιοχών και υπαίθριων χώρων, αστικών ή μη, διαχείριση ομβρίων, αντιπλημμυρική προστασία), ενώ σημαντικά οφέλη προκύπτουν όσον αφορά τη διαχείριση στερεών και υγρών λυμάτων ενώ σχετικά με την προστασία και ανάδειξη οικιστικών συνόλων (εξυγίανση κα αποκατάσταση ΧΑΔΑ).
- Η ανάπτυξη των υποδομών εκπαίδευσης στις αστικές περιοχές ολοκληρώνεται στα πλαίσια του προγραμματισμού, καλύπτοντας τις κτιριακές ανάγκες στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια

εκπαίδευση αλλά όχι και τις διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΑΕΙ, ΤΕΙ)

- Αντίστοιχα η βελτίωση των υποδομών υγείας, κυρίως στα αστικά κέντρα ολοκληρώνεται στα πλαίσια του προγραμματισμού, με εμφανή όμως την απουσία ενός περιφερειακού νοσοκομείου.
- Αναφορικά με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις της περιφέρειας σημαντική ήταν η συμβολή του προγράμματος στην υλοποίηση επενδύσεων (3^{ος} κύκλος των ΜΜΕ, πρόγραμμα των ειδικών ζωνών των αστικών κέντρων, Εγνατία Πληροφορική, πρόγραμμα επιχειρήσεων εμπορίου).
- Στον άξονα της ανάπτυξης του αγροτικού χώρου όπως και στον άξονα ανάπτυξης ορεινών και παραλίμνιων περιοχών συνολικά η πορεία του προγράμματος δείχνει βελτιούμενη.

1.7.3. Ανατολική – Μακεδονία Θράκη

Η Ενδιάμεση Έκθεση Αξιολόγησης του ΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης εξέτασε την καταλληλότητα της στρατηγικής του και την αποτελεσματικότητα της υλοποίησης μέχρι το τέλος του 2003, και έδειξε ότι δεν υπήρχαν εξωτερικοί παράγοντες που να υπαγορεύουν ριζικές αλλαγές στρατηγικής. Η μόνη βασική διαρθρωτική αλλαγή που παρατηρήθηκε μέσα στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο, δηλαδή η πληθυσμιακή αύξηση (6%) της Περιφέρειας, συνηγορούσε με τον έντονο αναπτυξιακό προσανατολισμό του Προγράμματος και υπέρ μιας βραχυπρόθεσμης ενίσχυσης των αναπτυξιακών αναγκών για την ανασυγκρότηση του ενδογενούς δυναμικού και για τη δημιουργία μιας δυναμικής περιφέρειας.

Συνεπώς, προτάθηκε η διατήρηση της αρχικής στοχοθεσίας του Προγράμματος η οποία έχει ως εξής:

- ➲ Διαμόρφωση σύγχρονης αυτοδύναμης οικονομίας & ενίσχυση της εξωστρέφειας με προώθηση δράσεων στον πρωτογενή τομέα , στην μεταποίηση, τουρισμό και υπηρεσίες.
- ➲ Αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης της Περιφέρειας
- ➲ Προστασία - αξιοποίηση φυσικού περιβάλλοντος & του ορυκτού πλούτου.
- ➲ Άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών κοινωνικών ανισοτήτων & βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Όσον αφορά στην υλοποίηση του ΕΠ της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, και σύμφωνα με στοιχεία της Υπηρεσίας Διαχείρισης ΠΕΠ ΑΜΘ, παρατίθενται κατωτέρω στοιχεία απολογισμού (10/2006), τα οποία και απεικονίζουν την πρόοδο του φυσικού αντικειμένου των υλοποιηθέντων έργων:

- Ενίσχυση επιχειρήσεων μέσω ιδιωτικών επενδύσεων του Αναπτυξιακού Νόμου: 49 επιχειρήσεις και 744 νέες θέσεις εργασίας
- Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ: 49 ενισχυόμενες επιχειρήσεις
- Ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων: 196 ενισχυόμενες επιχειρήσεις
- Υποδομές πολιτισμού: 15 αποκατεστημένοι αρχαιολογικοί χώροι – μνημεία
- Υποδομές μεταφορών: 25 χλμ νέου Εθνικού Οδικού Δικτύου
- Κοινωνία της Πληροφορίας – Τηλεπικοινωνίες: 54 φορείς που ενισχύθηκαν στον τομέα της ΚτΠ
- Υποδομές εκπαίδευσης: 22.605 τ.μ. νέων εγκαταστάσεων
- Νέο αστικό οδικό δίκτυο: 9 χλμ
- Δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης: 169 χλμ
- Νέοι και βελτιωμένοι βιολογικοί καθαρισμοί: 5

- Συστήματα Διαχείρισης αστικών αποβλήτων: 1
- Ολοκληρωμένα σχέδια παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης – ΕΤΠΑ: 1
- Ολοκληρωμένα σχέδια παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης – ΕΚΤ: 1
- Αστικές περιοχές που αποκαταστάθηκαν: 30
- Βελτιωμένο επαρχιακό οδικό δίκτυο: 127 χλμ
- Πλήθος νέων – βελτιωμένων νοσοκομειακών κλινών: 31
- Πλήθος βρεφονηπιακών σταθμών: 4
- Νέες – βελτιωμένες αίθουσες διδασκαλίας α/β βάθμιας εκπαίδευσης: 335
- Πλήθος δομών κοινωνικής μέριμνας: 42 και 243 νέες θέσεις πλήρους απασχόλησης
- Ολοκληρωμένα σχέδια τοπικών πρωτοβουλιών απασχόλησης: 1

Το ΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης χαρακτηρίζεται κατά την υλοποίηση από μεγαλύτερη ευχέρεια προσέγγισης των στόχων που αφορούν:

- Τη βελτίωση υποβαθμισμένων δασών από φυσικά φαινόμενα
- Τη βελτίωση αρδευτικών δικτύων
- Αναδασώσεις καμένων δασών
- Κατασκευή και βελτίωση δασικού και επαρχιακού οδικού δικτύου
- Δημιουργία αιθουσών διδασκαλίας στην Α΄ και Β’ βάθμια εκπαίδευσης
- Δράσεις αντιπυρικής προστασίας.

Σε επίπεδο τύπου δράσεων, το Πρόγραμμα είχε χαμηλή συμβολή στην αύξηση της απασχόλησης των ανέργων αλλά θετική συμβολή στην αύξηση του γνωστικού αντικειμένου των απασχολουμένων (μέσω των αντίστοιχων προγραμμάτων κατάρτισης).

Όσον αφορά τον τομέα του περιβάλλοντος, το Πρόγραμμα περιλαμβάνει σημαντικό όγκο δράσεων περιβαλλοντικής προστασίας, οι οποίες αφορούν παρεμβάσεις σε υδρευτικά και αποχετευτικά δίκτυα υποδομής, σε έργα επεξεργασίας λυμάτων, στη διαχείριση απορριμμάτων, καθώς και σε έργα ανάπλασης και αντιπλημμυρικής προστασίας. Οι επιπτώσεις των περιβαλλοντικών παρεμβάσεων του Προγράμματος, χωροθετημένες σε όλους τους Νομούς της Περιφέρειας, εκτιμάται ότι θα έχουν θετικά αποτελέσματα καθώς θα καλύψουν βασικές ανάγκες των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής.

Τέλος, αναφορικά με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η συμβολή του Προγράμματος στην υλοποίηση επενδύσεων εκτιμάται θετική ενώ θετική εκτιμάται και η συμβολή του στη διατήρηση του πληθυσμού των ορεινών και αγροτικών περιοχών και στην αύξηση της προσέλκυσης επισκεπτών, μέσω των δράσεων ΟΠΑΑΧ.

1.8. Αποτελέσματα της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης

Σύμφωνα με τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης η υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος στη Μακεδονία και τη Θράκη σε σχέση με τις απαιτήσεις και υποχρεώσεις της Ευρωπαϊκής και Εθνικής Νομοθεσίας παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 45: Συνοπτική παρουσίαση της κατάστασης του περιβάλλοντος στην Μακεδονία και τη Θράκη σε σχέση με τις περιβαλλοντικές υποχρεώσεις της χώρας

ΤΟΜΕΑΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΣΗΜΕΙΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ
ΥΔΑΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	Περιβαλλοντική υποχρέωση[49] Κάλυψη του πληθυσμού με αποχετευτικά δίκτυα και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων σύμφωνα με τους όρους και το χρονοδιάγραμμα που αναφέρονται στην Οδηγία 91/271/ΕΟΚ Υφιστάμενη κατάσταση στην Μακεδονία και την Θράκη Στην Κεντρική Μακεδονία υπάρχουν 45 μονάδες επεξεργασίας λυμάτων, που εξυπηρετούν: την κατηγορία των οικισμών με πληθυσμό < 2.000 κατοίκων σε ποσοστό της τάξης του 19% την κατηγορία των οικισμών με πληθυσμό μεταξύ 2.000 και 10.000 κατοίκων, σε ποσοστό της τάξης του 39% την κατηγορία των οικισμών με πληθυσμό μεταξύ 10.000 και 15.000 κατοίκων, σε ποσοστό της τάξης του 93% την κατηγορία των οικισμών με πληθυσμό > 15.000 κατοίκων, σε ποσοστό της τάξης του 97% σύμφωνα με τις παραδοχές που έχουν παρουσιαστεί. Η επεξεργασία λυμάτων σε περιπτώσεις διάθεσης σε ευαίσθητους αποδέκτες εκπληρώνεται σε ποσοστό της τάξης του 98%. Στην Δυτική Μακεδονία οι μεγάλες πόλεις της περιφέρειας εξυπηρετούνται από εγκαταστάσεις επεξεργασίας υγρών αποβλήτων (Κοζάνη, Πτολεμαΐδα, Καστοριά, Φλώρινα, Γρεβενά – 5 ΕΕΛ σε λειτουργία και Αμυνταίου σε φάση κατασκευής), ενώ προγραμματίζεται η κατασκευή και λειτουργία νέων μονάδων επεξεργασίας αποβλήτων. Στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, στα μεγάλα αστικά κέντρα Δράμας, Καβάλας, Ξάνθης, Κομοτηνής και Αλεξανδρούπολης, τα δίκτυα αποχέτευσης κρίνονται γενικά επαρκή και γίνεται προσπάθεια για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό τους μέσω σειράς έργων.	Στην Κεντρική Μακεδονία αυξημένος είναι ο αριθμός οικισμών με πληθυσμό μικρότερο των 2.000 κατοίκων που δεν εκπληρώνει την απαίτηση της Οδηγίας για κατάλληλη επεξεργασία των λυμάτων Υπάρχει επίσης ανάγκη εκπλήρωσης των όρων που θέτει η Οδηγία σε ποσοστό 100% τόσο όσον αφορά στα έργα δικτύων αποχέτευσης (συλλογή και μεταφορά λυμάτων), αλλά και όσον αφορά στα έργα επεξεργασίας των λυμάτων. Στη Δυτική Μακεδονία με δεδομένη την ευαισθησία ορισμένων από τα επιφανειακά ύδατα της περιοχής είναι επιτακτική η ολοκλήρωση των έργων αποχέτευσης και επεξεργασίας λυμάτων ιδιαίτερα στη Λεκάνη του Ποταμού Αλιάκμονα και του ποταμού Σουλού. Στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη είναι σημαντική η λεπτομερής καταγραφή των ελλείψεων που υπάρχουν σε σχέση με τους στόχους της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ (όσον αφορά σε αποχετευτικά δίκτυα και μονάδες επεξεργασίας λυμάτων, σε σχέση με τον εξυπηρετούμενο πληθυσμό και τον αποδέκτη των επεξεργασμένων λυμάτων).

[49] Υποχρεωτική σε επίπεδο Περιφέρειας

ΤΟΜΕΑΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΣΗΜΕΙΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ
	Περιβαλλοντική υποχρέωση Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/ 60 ΕΕ Υφιστάμενη κατάσταση στην Μακεδονία και την Θράκη Οι διαδικασίες εφαρμογής της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ έχουν ξεκινήσει κυρίως από τις κεντρικές υπηρεσίες.	Υψηλή προτεραιότητα με βάση τα χρονοδιαγράμματα της Οδηγίας
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ / ΕΔΑΦΟΣ	Περιβαλλοντική υποχρέωση[50] Δημιουργία ΧΥΤΑ, Μονάδων Επεξεργασίας Αποβλήτων και συνοδών έργων σύμφωνα με όσα προβλέπονται από την Κοινοτική και Εθνική νομοθεσία (Οδηγία 99/31/ΕΚ, ΚΥΑ 50910/03) Υφιστάμενη κατάσταση στην Μακεδονία και την Θράκη Στην Κεντρική Μακεδονία λειτουργούν ήδη 5 ΧΥΤΑ, ολοκληρώνεται η κατασκευή του ΧΥΤΑ Λιτοχώρου ενώ είναι υπό κατασκευή το έργο του ΧΥΤΑ ΒΔ τμήματος Ν. Θεσ/κης (Μαυροράχη). Είναι υπό δημοπράτηση έξι (6) ακόμα έργων και έχει εγκριθεί η χρηματοδότηση επτά (7) έργων Στην Δυτική Μακεδονία τα έργα ασφαλούς διαχείρισης σ.α. αποτελούνται από ένα περιφερειακό ΧΥΤΑ στον Ν. Κοζάνης και από ένα δίκτυο τοπικών μονάδων διαχείρισης απορριμμάτων (ΤΜΔΑ) Στην Ανατ. Μακεδονία – Θράκη σύστημα ελεγχόμενης διάθεσης απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) διαθέτουν οι τρεις από τους πέντε νομούς της περιφέρειας, ήτοι οι Νομοί Ξάνθης, Καβάλας και Ροδόπης. Εγκατεστημένες ή εν λειτουργία μονάδες επεξεργασίας και αξιοποίησης των ΑΣΑ δεν υπάρχουν σε καμία από τις τρεις περιφέρειες που απαρτίζουν την περιοχή μελέτης. Εντούτοις, με βάση τους στόχους και τα χρονοδιαγράμματα υλοποίησης των περιφερειών για τα έργα τούτα και σε συνδυασμό πάντοτε με την επίτευξη των απαιτήσεων του έτους – στόχου για το 2010 της ΚΥΑ Η.Π. 29407/3508, έχουν γίνει κάποια βήματα προς την εγκατάσταση και λειτουργία ορισμένων από τις προβλεπόμενες μονάδες επεξεργασίας.	Η αναγκαιότητα ολοκλήρωσης των έργων ασφαλούς τελικής διάθεσης είναι ιδιαίτερα μεγάλη Η αναγκαιότητα υλοποίησης έργων που σχετίζονται με την επεξεργασία και αξιοποίηση των απορριμμάτων είναι πολύ μεγάλη και προκύπτει τόσο από τους στόχους που τίθενται για την επεξεργασία του βιοαποδομήσιμου κλάσματος των απορριμμάτων βάσει της ΚΥΑ Η.Π. 29407/3508

[50] Υποχρεωτική σε επίπεδο Περιφέρειας

ΤΟΜΕΑΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΣΗΜΕΙΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ
	Περιβαλλοντική υποχρέωση[51] Αποκατάσταση των υφιστάμενων ΧΑΔΑ Υφιστάμενη κατάσταση στην Μακεδονία και την Θράκη Σημερινό ποσοστό αποκατάστασης 81,2 %. Από τους υπόλοιπους, οι 74 ΧΑΔΑ θα μπουν σε τροχεία αποκατάστασης μέχρι το τέλος του 2008, ενώ οι 122 εντάσσονται στο πρόγραμμα του ΥΠΕΧΩΔΕ «1 ΧΑΔΑ ανά ΟΤΑ» και θα παραμείνουν ενεργοί μέχρι την ολοκλήρωση των προβλεπόμενων έργων διαχείρισης απορριμμάτων	Διακοπή της ανεξέλεγκτης ρήψη απορριμμάτων μέχρι το τέλος του 2008
ΑΕΡΑΣ	Περιβαλλοντική υποχρέωση [52] Διατήρηση της καλής ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα (Οδηγία 96/62/ΕΚ και θυγατρικές) Υφιστάμενη κατάσταση στην Μακεδονία και την Θράκη Στο Πολεοδομικό Συγκρότημα της Θεσσαλονίκης έχει εγκατασταθεί και λειτουργεί δίκτυο παρακολούθησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τη νομοθεσία. Η Δυτική Μακεδονία παρουσιάζει σημαντικό πρόβλημα ποιότητας ατμόσφαιρας. Η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη δεν αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα ποιότητας στον ατμοσφαιρικό αέρα. Περιβαλλοντική υποχρέωση[53] Εθνικά όρια εκπομπών για SO_2, NO_x, VOC, NH_3 (Οδηγία 01/81/ΕΚ). Η Οδηγία προβλέπει στόχο εθνικών εκπομπών για κάθε ρύπο το οποίο πρέπει να επιτευχθεί έως το 2010. Κατά το έτος 2003 οι εκπομπές SO_2 και NO_x είχαν υπερβεί τους στόχους Υφιστάμενη κατάσταση στην Μακεδονία και την Θράκη Η συνεισφορά των τριών περιφερειών στις συνολικές εκπομπές της χώρας είναι σημαντική. Οι εκπομπές οφείλονται κυρίως στη βιομηχανία (παραγωγή ενέργειας και μεταποίηση) και τις μεταφορές.	Για το ΠΣΘ, λόγω του ότι η υφιστάμενη κατάσταση δείχνει επιβάρυνση της ποιότητας του αέρα είναι πρωτίστης σημασίας η λήψη μέτρων τέτοιων που θα αναστρέψουν την παρούσα κατάσταση. Για τη Δυτική Μακεδονία είναι άμεση ανάγκη και πρωτίστης σημασίας ενέργεια η προστασία του πληθυσμού από την ατμοσφαιρική ρύπανση
ΕΝΕΡΓΕΙΑ	Περιβαλλοντική υποχρέωση[54] Προώθηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και της εξοικονόμησης ενέργειας (Οδηγίες 2001/77/ΕΚ, 2004/8/ΕΚ, 2002/91/ΕΚ). Η Ελλάδα έχει ως στόχο για το 2010 την εισαγωγή ΑΠΕ στο ενεργειακό σύστημα σε ποσοστό που θα φτάνει το 20,1%.	Αν και τα ποσοστά αυτά δείχνουν αισιόδοξα είναι εξαιρετικά αμφίβολο κατά πόσο η Ελλάδα θα καταφέρει να επιτύχει το στόχο του 20,1% για το 2010. Επιπλέον πρέπει να τονιστεί ότι στον τομέα της εξοικονόμησης ενέργειας μέχρι σήμερα μόνο

[51] Υποχρεωτική σε επίπεδο Περιφέρειας
[52] Υποχρεωτική σε επίπεδο Περιφέρειας
[53] Εθνικός στόχος
[54] Εθνικός στόχος

ΤΟΜΕΑΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΣΗΜΕΙΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ
	Υφιστάμενη κατάσταση στην Μακεδονία και την Θράκη Μέχρι σήμερα, τα έργα ΑΠΕ που έχουν ήδη λειτουργήσεις στην Μακεδονία και Θράκη αντιστοιχούν σε ποσοστό 27,8% επί του συνόλου της εγκατεστημένης ισχύς ΑΠΕ στην Ελλάδα. Αν σε αυτά προσθέσουμε και τα μεγάλα υδροηλεκτρικά εργοστάσια τότε το ποσοστό της Μακεδονίας –Θράκης αυξάνεται σε 38% στο σύνολο της χώρας. Επιπλέον πρέπει να σημειωθεί ότι μέχρι πρόσφατα (1ος 2007) είχαν αδειοδοτηθεί μονάδες ΑΠΕ συνολικής ισχύος 1.379,63 MW στο σύνολο της περιοχής.	ορισμένοι βιομηχανικοί κλάδοι έχουν προχωρήσει στη λήψη ουσιαστικών μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας, (κυρίως λόγω του υψηλού κόστους). Επομένως, η χρηματοδότηση τέτοιων μέτρων, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της διείσδυσης των ΑΠΕ, θα πρέπει να αποτελεί ενέργεια πρώτης προτεραιότητας για το σύνολο της εξεταζόμενης περιοχής.
ΚΛΙΜΑ	Περιβαλλοντική υποχρέωση Εκπομπές αερίων θερμοκηπίου (Απόφαση 358/2002/ΕΚ και Εθνικό Σχέδιο Δράσης). Η Ελλάδα έχει την υποχρέωση να μην αυξήσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου περισσότερο από 25% κατά μέσο όρο για την πενταετία 2008 – 2012 σε σχέση με το 1990. Τα τελευταία στοιχεία δείχνουν ότι το 2004 η αύξηση ήταν περίπου 23% Υφιστάμενη κατάσταση στην Μακεδονία και την Θράκη Η συνεισφορά της κάθε μίας Περιφέρειας στις συνολικές εκπομπές της χώρας κυμαίνεται από χαμηλή (Αν. Μακ.–Θρ) ως πολύ σημαντική (Δυτ. Μακ.). Παρόλο που δεν μπορεί να γίνει ολοκληρωμένη αποτίμηση για το σύνολο των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από όλες τις πηγές, το σύνολο της εξεταζόμενης περιοχής συγκεντρώνει περίπου το 50% των εκπομπών CO_2 από τις εγκαταστάσεις που εμπλέκονται στο σύστημα εμπορίας ρύπων.	η σημαντικότητα του στόχου απαιτεί τα σχεδιαζόμενα έργα και δράσεις να λαμβάνουν υπόψη τις δυνατότητες συνεισφοράς στο στόχο. Ιδιαίτερα σημαντικά θα είναι τα έργα που θα χρηματοδοτούνται από το ΠΕΠ και θα αφορούν τις μεταφορές
ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ	Περιβαλλοντική υποχρέωση Εκπλήρωση στόχων 2010 (Μήνυμα Malahide) (Παράρτημα I, II) Περιβαλλοντική υποχρέωση Θεσμοθέτηση καθεστώτος προστασίας για τις περιοχές που είναι ενταγμένες στο δίκτυο NATURA 2000 (Οδηγίες 92/43/ΕΚ και 79/409/ΕΟΚ) Υφιστάμενη κατάσταση στην Μακεδονία και την Θράκη Το ποσοστό των περιοχών NATURA 2000 που εντάσσονται σήμερα σε λειτουργικό φορέα διαχείρισης είναι πολύ χαμηλό	Με δεδομένη τη σημαντική έλλειψη αντικειμενικών στοιχείων για τη βιοποικιλότητα, είναι αμφίβολο το αν ο στόχος του 2010 θα μπορέσει αντικειμενικά να αξιολογηθεί ως προς της επίτευξή του ή όχι (βλ. Παράρτημα). Οι Περιφέρειες σε συνδυασμό με τις κεντρικές εθνικές υπηρεσίες σκόπιμο θα ήταν να επιδιώξουν την διαμόρφωση προγραμμάτων παρακολούθησης και αξιολόγησης της κατάστασης, έστω σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές.

Πηγή: ΕΠΕΜ, 2007, «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, σύμφωνα με την Οδηγία 2001/42/ΕΚ, του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης για την περίοδο 2007-2013».

ΕΝΟΤΗΤΑ 2. Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2013

2.1. Διατύπωση του αναπτυξιακού οράματος της Μακεδονίας – Θράκης

Η ασθενής ανταγωνιστικότητα που χαρακτηρίζει γενικά την οικονομία της Μακεδονίας - Θράκης έχει ως αποτέλεσμα την περιορισμένη συμβολή της στην αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και πόσο μάλλον στη μετεξέλιξη της ευρωπαϊκής στην πλέον ανταγωνιστική οικονομία στον κόσμο. Στην ειδική περίπτωση της Μακεδονίας - Θράκης το πρόβλημα της ανταγωνιστικότητας αναδεικνύει, μεταξύ των άλλων, και τις δυσκολίες που συναντά η εξεύρεση ενός νέου προσανατολισμού της αναπτυξιακής στρατηγικής ικανού να απελευθερώσει δυνάμεις από παραδοσιακές δομές προς ένα σύστημα προσανατολισμένο στις νέες τεχνολογίες, στις νέες μεθόδους οργάνωσης της παραγωγής, αλλά και στις νέες δυνατότητες που προσφέρει η διεθνής ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών. Πρόκειται στην πραγματικότητα για τις δυσκολίες να ξεπεραστεί σε όλους τους τομείς της παραγωγής μια παραδοσιακή αντίληψη που βλέπει συγκριτικά πλεονεκτήματα στο φτηνό εργατικό δυναμικό, στη μη βιώσιμη εκμετάλλευση εγχώριων φυσικών πόρων και τοπικών πρώτων υλών και όχι στα πραγματικά πλεονεκτήματα του παραγωγικού ιστού της περιοχής.

Συσχετίζοντας τις διαπιστωμένες αναπτυξιακές ανάγκες της ΧΕ Μακεδονίας – Θράκης (όπως εμφανίζονται στην Ενότητα 1.6) με τις θεματικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ, εξειδίκευση του οποίου αποτελεί το παρόν Πρόγραμμα, παρατηρούμε[55] σημαντικές αδυναμίες σε δυο θεματικές ενότητες, ήτοι στους Ανθρώπινους Πόρους (όπου η σχετικές δράσεις δεν αποτελούν ευθύνη του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης) και στην Αειφόρο ανάπτυξη και ποιότητα ζωής, ενώ η υπάρχουσα κατάσταση στις θεματικές της εξωστρέφειας και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και των φυσικών και τεχνολογικών δομών προσπελασιμότητας είναι ιδιαίτερα ευνοϊκή για να αποτελέσει τη βάση της προσπάθειας για την επίτευξη της ανάπτυξης της ΧΕ. Ακόμα, απαιτείται ιδιαίτερη στήριξη για την διάχυση των πολλαπλασιαστικών ωφελειών της καινοτομίας, Ε&Τ, στην ανταγωνιστικότητα της ΧΕ.

Σε ότι αφορά τις συνιστώσες που διαμορφώνουν το εξωτερικό περιβάλλον, φανερώνονται ιδιαίτερα ελκυστικές. Η μόνη θεματική ενότητα όπου καταγράφεται μεγαλύτερη βαθμολόγηση των απειλών έναντι των ευκαιριών είναι αυτή της Εξωστρέφειας και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την ανάλυση του ισχυρού εσωτερικού του περιβάλλοντος, ενισχύει ακόμα περισσότερο την ανάγκη επικέντρωσης της προσπάθειας σε αυτούς τους τομείς. Επίσης ιδιαίτερα ευνοϊκό προκύπτει το εξωτερικό περιβάλλον των Υποδομών προσπελασιμότητας, όπου η πλεονεκτική εσωτερική κατάσταση μπορεί να τις καταστήσει καταλύτη της αναπτυξιακής προσπάθειας.

Σε σχέση με την αξιολόγηση της ανάλυσης SWOT κατά θεματικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ, προκύπτει ότι ο μεγαλύτερος βαθμός ευκαιριών, απειλών, δυνατών σημείων και αδυναμιών, άρα και ο μεγαλύτερος βαθμός συνολικής σημαντικότητας για την αξιοποίηση, αντιμετώπιση, ενίσχυση και άρση των ανωτέρω, συγκεντρώνεται στην Εξωστρέφεια και ενίσχυση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Δεύτερη στην βαθμολόγηση της συνολικής σημαντικότητας εμφανίζεται η προτεραιότητα της Αειφόρου ανάπτυξης και ποιότητας ζωής, ενώ ακολουθεί με μικρή διαφορά η Ενίσχυση των υποδομών προσπελασιμότητας. Η προτεραιότητα Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης και την καινοτομία βρίσκεται μόλις τέταρτη στη βαθμολόγηση της σημαντικότητας ως προς τα βάρη των σημείων της ανάλυσης SWOT. Η Ενίσχυση της απασχόλησης και ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής υπολείπεται. Τη χαμηλότερη σημαντικότητα παρουσιάζει η προτεραιότητα της Αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού του θεσμικού περιβάλλοντος.

Στη βάση της παραπάνω ανάλυσης το αναπτυξιακό όραμα / στρατηγικός στόχος της Μακεδονίας - Θράκης για την περίοδο 2007 – 2013 διατυπώνεται ως ακολούθως:

[55] 3ο Παραδοτέο Έκθεσης εκ των προτέρων αξιολόγησης ΕΠ Μακεδονία-Θράκη, Μάρτιος 2007

«ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΜΕ ΕΝΤΟΝΟ ΕΞΩΣΤΡΕΦΗ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ, ΧΩΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ».

Ο προσανατολισμός αυτός στηρίζεται στην ανάδειξη του ρόλου της ΧΕ ως κόμβου ενέργειας και μεταφορών διεθνούς ακτινοβολίας, στην ενίσχυση του πολυκεντρικού αστικού συστήματος της με τις αναδυόμενες δικτυώσεις μεταξύ συγκεκριμένων αστικών κέντρων και στην αναβάθμιση του ρόλου της μητροπολιτικού κέντρου της Θεσσαλονίκης σε κέντρο υπηρεσιών και καινοτομίας.

Το αναπτυξιακό όραμα της ΧΕ Μακεδονίας – Θράκης συντίθεται στην βάση της αναπτυξιακής στρατηγικής κάθε μιας διοικητικής Περιφέρειας που την απαρτίζουν για την περίοδο 2007-13, ως ακολούθως:

Οι προοπτικές της **Κεντρικής Μακεδονίας** στο ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον προσδιορίζονται με βάση τις δυνατότητες του παραγωγικού της συστήματος για προσαρμογή και αναδιάρθρωση. Κεντρικό στοιχείο, τόσο για την αντιμετώπιση των προκλήσεων όσο και για την εκμετάλλευση ευκαιριών στο πλαίσιο της οικονομίας της γνώσης, είναι η ανάπτυξη μιας περιφερειακής στρατηγικής για την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα. Παράλληλα, η γεωγραφία της περιοχής διαμορφώνει ένα εξαιρετικά ευνοϊκό υπόβαθρο για την ανάπτυξη της Κεντρικής Μακεδονίας και της Θεσσαλονίκης και την διαμόρφωσή της σε μητροπολιτικό βαλκανικό Κέντρο, αλλά και πόλο διακρατικής συνεργασίας και ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στην ευρύτερη περιοχή της Ν.Α. Ευρώπης. Στη βάση των προηγούμενων, το αναπτυξιακό όραμα για την Κεντρική Μακεδονία οριοθετείτε ως «**Περιφέρεια της καινοτομίας και της ισόρροπης, αειφόρου ανάπτυξης, με κομβικό ρόλο στην ΝΑ Ευρώπη».**

Σημαντικές προϋποθέσεις για την επίτευξη του στόχου είναι η ενίσχυση της εξωστρεφούς επιχειρηματικής δραστηριότητας της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων σε κλάδους του δευτερογενή και τριτογενή τομέα, την **παροχή υπηρεσιών στήριξης προς τις επιχειρήσεις**, την **ενδυνάμωση του περιφερειακού ιστού ερευνητικών, επιχειρηματικών και καινοτομικών δομών** (Ζώνη Καινοτομίας Ανατολικής Θεσσαλονίκης, Πόλος Καινοτομίας Κεντρικής Μακεδονίας, σύστημα Θερμοκοιτίδων, spin-off εταιρειών, clusters τεχνολογικών εταιρειών) την προώθηση της χρήσης ΤΠΕ και της παροχής ψηφιακών υπηρεσιών σε επιχειρήσεις της Περιφέρειας αλλά και της προώθησης της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ. Η **ανάπτυξη ολοκληρωμένων συστημάτων μεταφορών,** η ολοκλήρωση της ένταξης στα διευρωπαϊκά δίκτυα, της αύξησης των διασυνοριακών διευκολύνσεων και της ανάπτυξης των συνδυασμένων μεταφορών, η βελτίωση των μεταφορικών υποδομών εντός της μητροπολιτικής περιοχής της Θεσσαλονίκης θα συμβάλουν στην ενίσχυση του ρόλου της Περιφέρειας στη ΝΑ Ευρώπη και ιδιαίτερα τα Βαλκάνια. Τέλος, σημαντική θέση στη στρατηγική κατέχουν δράσεις προστασίας και ανάδειξης του φυσικού – δομημένου περιβάλλοντος, ολοκληρωμένης διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών και σημαντικών φυσικών οικοσυστημάτων, ορθολογικής διαχείρισης υποδομών περιβάλλοντος, καθώς και παρεμβάσεις για την **διασφάλιση της χωρικής ισορροπίας** μεταξύ περιοχών με διαφορετικά χαρακτηριστικά προβληματικότητας και δυναμισμού αποτελεί σημαντική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης, που λαμβάνεται υπόψη στον προγραμματισμό.

Κύρια αναπτυξιακή επιλογή της **Δυτικής Μακεδονίας**, αποτελεί η διαμόρφωση ενός ενισχυμένου και διακριτού ρόλου της Περιφέρειας στο ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον με όρους βιώσιμης ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας. Το αναπτυξιακό όραμα για τη Δυτική Μακεδονία είναι η **διαμόρφωση ανταγωνιστικής οικονομίας με όρους βιώσιμης ανάπτυξης, ενισχύοντας το ρόλο της Περιφέρειας στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο.** Το όραμα αυτό αποτυπώνεται με το σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός Ολοκληρωμένου Περιφερειακού Συμφώνου Ανάπτυξης το οποίο στηρίζεται στο τρίπτυχο Επιχειρηματικότητα – Περιβάλλον - Ανθρώπινο Δυναμικό. Η ανάπτυξη της

ανταγωνιστικής *επιχειρηματικής δραστηριότητας* σε τομείς που να αξιοποιούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας, με την ενσωμάτωση της καινοτομίας και των Τ.Π.Ε., αποτελεί βασική προτεραιότητα προκειμένου να διευρυνθεί η παραγωγική βάση μέσω της διαφοροποίησης και να αυξηθεί η απασχόληση σε βιώσιμες θέσεις εργασίας. Η *προστασία και ανάδειξη – αξιοποίηση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος* προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης θα συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός ανθρωποκεντρικού αναπτυξιακού μοντέλου που να εξασφαλίζει τη συνέχεια των πλουτοπαραγωγικών του πόρων. Η συνεχής *βελτίωση των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού*, το οποίο αποτελεί τον κυριότερο αναπτυξιακό πόρο της Περιφέρειας, επενδύοντας στη γνώση και στην απρόσκοπτη διάχυση της πληροφορίας, θα διαμορφώσει το κατάλληλο υπόβαθρο για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων που θα τεθούν.

Έμφαση θα δοθεί στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας τους τομέα της ενέργειας βελτιώνοντας τη διασύνδεση της με το τοπικό παραγωγικό σύστημα, ενώ εξαιρετικής σημασίας είναι η δημιουργία του Περιφερειακού Πόλου Καινοτομίας για την Ενέργεια. Επιπλέον, η στρατηγική εστιάζει στη διαφοροποίηση και τον εμπλουτισμός της παραγωγικής δομής με την υιοθέτηση της καινοτομίας και την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, εστιάζοντας στο σχεδιασμό και την υλοποίηση Περιφερειακού Σχεδίου Έρευνας και Καινοτομίας. Τέλος, επιδιώκεται η ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με την παράλληλη υιοθέτηση καινοτόμων τεχνολογιών αξιοποίησης και επανάχρησής τους, η διαχείριση στερεών και επικίνδυνων αποβλήτων καθώς και η αποκατάσταση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού και ακουστικού περιβάλλοντος.

Στην **Ανατολική Μακεδονία Θράκη**, που παρουσιάζει μεγαλύτερο αναπτυξιακό έλλειμμα, η στρατηγική θα εστιάσει σε επιλογές που θα διασφαλίσουν υψηλό ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ για την επίτευξη της σύγκλισης. Έτσι, ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στην ενδυνάμωση των προϋποθέσεων για την πλήρη αξιοποίηση της κομβικής θέσης της Περιφέρειας στα Διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών αλλά και των νέων γεωπολιτικών δεδομένων που διαμορφώνουν οι αλλαγές στα δίκτυα ενέργειας, η ένταξη της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας στην Ε.Ε, η «Ευρωπαϊκή Προοπτική» της Τουρκίας αλλά και η μετατόπιση του γεωστρατηγικού κέντρου της Ε.Ε προς Ανατολάς, σε συνδυασμό με τη διασφάλιση των όρων για την αξιοποίηση του ευρείας διαφοροποίησης και πλούσιου ενδογενούς αναπτυξιακού δυναμικού της Περιφέρειας, συμπεριλαμβανομένων του υδατικού δυναμικού, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, του φυσικού περιβάλλοντος, του οικολογικού αποθέματος, των πολιτιστικών πόρων και ειδικών χωρικών συνόλων, στοχεύοντας σε διατηρήσιμη ανάπτυξη στο σύνολο του γεωγραφικού χώρου που καλύπτει η Περιφέρεια.

Η αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας θέτει ως κεντρικό στόχο τη σύγκλιση και ειδικότερα την διασφάλιση υψηλού ρυθμού ανάπτυξης για την επίτευξη μακροπρόθεσμα της σύγκλισης με τον ευρωπαϊκό και εθνικό μέσο όρο, επιδιώκοντας μεσοπρόθεσμα αύξηση του Περιφερειακού ΑΕΠ ίση με το ρυθμό ανόδου του Εθνικού ΑΕΠ, προκειμένου, αρχικά, να ανακοπεί τουλάχιστον η τάση διεύρυνσης της υστέρησης της Περιφέρειας που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια.

2.2. Γενικοί στόχοι του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης

Το όραμα της Μακεδονίας – Θράκης προτάσσει τρεις επί μέρους επιδιώξεις / **γενικούς στόχους**.

Είναι σκόπιμο να επισημανθεί ότι και στις τρεις διοικητικές περιφέρειες οι δράσεις που σχετίζονται με το ανθρώπινο δυναμικό και τη διακυβέρνηση χρηματοδοτούνται από τα Τομεακά ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», «Εκπαίδευση και Δια Βίου μάθηση» και «Βελτίωση Διοικητικής Ικανότητας Δημόσιας Διοίκησης» (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο – ΕΚΤ), με αποτέλεσμα η στοχοθεσία στο πλαίσιο του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης να μην αναφέρεται ρητά σε αυτά τα θεματικά πεδία.

Τέλος, επισημαίνεται ότι η χωρική ενότητα Μακεδονία – Θράκη απαρτίζεται από δύο διοικητικές περιφέρειες στόχου σύγκλισης – phasing out (ήτοι, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας) και μια περιφέρεια αμιγούς στόχου σύγκλισης (Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης) που σημαίνει ότι για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης προβλέπεται συμπληρωματική χρηματοδότηση από τα Τομεακά ΕΠ.

Οι **γενικοί στόχοι** της ΧΕ Μακεδονίας - Θράκης για την περίοδο 2007-2013 είναι οι εξής:

1. **Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος** μέσω της αξιοποίησης των πολλαπλών δυνατοτήτων που παρέχει η μετάβαση στην οικονομία της γνώσης. Η ενιαία προσέγγιση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της βιωσιμότητας της ανάπτυξης συντελεί στην υποστήριξη της καινοτομικής επιχειρηματικότητας, ώστε να αναπτυχθούν ανταγωνιστικές επιχειρήσεις και να δοθεί μια σημαντική ώθηση στην αύξηση της απασχόλησης. Στα ίδια πλαίσια εντάσσεται η ανάπτυξη και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και η συγκρότηση της περιφερειακής αγοράς εργασίας σύμφωνα με τις ανάγκες μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής αναβάθμισης των γνώσεων και των δεξιοτήτων των εργαζομένων και της παραγωγικότητας και αποδοτικότητας της εργασίας.
2. **Η αξιοποίηση της θέσης της ΧΕ στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης** και ειδικότερα των Βαλκανίων, καθώς και της εγγύτητας στις αναδυόμενες αγορές της Μαύρης Θάλασσας και της Ανατολικής Μεσογείου, μέσω τις ολοκλήρωσης των διευρωπαϊκών και περιφερειακών δικτύων, ενίσχυσης των διακρατικών και διαπεριφερειακών συνεργασιών και προώθησης των επιχειρηματικών δικτυώσεων και εξωστρέφειας. Η ανάδειξη της ΧΕ σε κομβικό παράγοντα για τις εξελίξεις στα Βαλκάνια και, ευρύτερα, στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, αξιοποιεί τα κεκτημένα πλεονεκτήματα εξαιτίας της γεωγραφικής θέσης της ως πύλης της χώρας προς την ζώνη ενδιαφέροντος - αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα νοτιοανατολικά σύνορά της και ως κόμβου των δικτύων μεταφορών – επικοινωνιών – ενέργειας εθνικής και διεθνούς σημασίας, ενώ προωθεί τις δυνατότητες του δυναμικού πόλου ανάπτυξης που προδιαγράφεται μέσω της μητροπολιτικής λειτουργίας του Πολεοδομικού Συγκροτήματος και της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης.
3. **Η ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αειφορίας** με στόχο τη μείωση των ανισοτήτων και μεγαλύτερη συμμετοχή όλων στα αποτελέσματα της ανάπτυξης. Η άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων θα συμβάλλει στη συνοχή του βορειοελλαδικού χώρου, στη δημιουργία περιφερειακής συνείδησης, στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των περιφερειακών πολιτικών και δράσεων, στη δημιουργία λειτουργικών δικτυώσεων, σε κοινές δράσεις και στη δημιουργία μιας συμπαγούς χωρικής ενότητας.

Για την πληρέστερη ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στο πρόγραμμα, το ΕΠ Μακεδονίας-Θράκης θέτει ως κεντρικό του στόχο την αειφόρο ανάπτυξη, και αναγνωρίζει εξ αρχής την σημασία της δημιουργίας και ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής πολιτικής σε όλους τους επί μέρους άξονές του. Μια αποτελεσματική και ολοκληρωμένη περιβαλλοντική πολιτική που συμπληρώνει και θα στηρίζει τις πολιτικές προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής ευημερίας. Στο πλαίσιο αυτό οι επί μέρους στόχοι της περιβαλλοντικής πολιτικής θα πρέπει να περιλαμβάνουν την προστασία του περιβάλλοντος ως βάση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Έτσι, προτεραιότητα για τον στρατηγικό σχεδιασμό της ΧΕ αποτελεί η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών παραμέτρων σε όλες τις επί μέρους τομεακές πολιτικές, όπως οι μεταφορές, η ενέργεια, ο τουρισμός, κλπ.

2.2.1 Γενικοί στόχοι Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Οι **γενικοί στόχοι** της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας για την περίοδο 2007-2013 είναι οι εξής:

1. Ενίσχυση του αναπτυξιακού ρόλου και προοπτικών της Θεσσαλονίκης.

Στο εγγύς μέλλον η Θεσσαλονίκη αναμένεται να αναλάβει πολλούς νέους εξειδικευμένους ρόλους (επικοινωνιακό κέντρο, κέντρο παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών, κέντρο ανάπτυξης και διάχυσης τεχνολογίας κλπ.), ώστε να αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα ανάπτυξης στην περιοχή μέσα από την ανάπτυξη των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών και των δικτύων μεταφορών, των ερευνητικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, των δραστηριοτήτων παραγωγής και μεταφοράς τεχνογνωσίας, και τη συγκέντρωση δραστηριοτήτων έντασης γνώσης. Ορισμένοι από τους ειδικότερους στόχους που αφορούν τη Θεσσαλονίκη είναι οι εξής:

- Η ανάπτυξη στρατηγικής για την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη με την δημιουργία Πόλου/Ζώνης Καινοτομίας
- Η ολοκλήρωση των συγκοινωνιακών και μεταφορικών υποδομών
- Η οργάνωση του τουρισμού πόλης
- Η αστική εικόνα και περιβαλλοντική μέριμνα

2. Ένταξη και αξιοποίηση της δυναμικής της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Ευρώπης.

Ο ρόλος της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας στη ΝΑ Ευρώπη και ιδιαίτερα στα Βαλκάνια αναμένεται να ενισχυθεί μέσω ευκαιριών που σχετίζονται με τη δημιουργία δικτύων και θεσμών συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα. Βασικές επιλογές / ειδικοί στόχοι είναι οι εξής:

- Η ΠΚΜ κέντρο μεταφορών στη ΝΑ Ευρώπη, μέσω της ολοκλήρωσης ένταξής της στα διευρωπαϊκά δίκτυα, της αύξησης των διασυνοριακών διευκολύνσεων, της ανάπτυξης των συνδυασμένων μεταφορών.
- Η δημιουργία περαιτέρω δικτύων συνεργασίας μεταξύ κέντρων έρευνας και καινοτομίας και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Ευρώπης.

3. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού ιστού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

Πρόκληση για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι η ανάπτυξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος μέσα από μια στρατηγική για την ΕΤΑ, την καινοτομία, τον μετασχηματισμό της μεταποίησης σε ένταση γνώσης και κεφαλαίου, την ανάπτυξη καινοτομικών προϊόντων και υπηρεσιών και την προώθηση ποιοτικού και ανταγωνιστικού τουρισμού. Στη κατεύθυνση αυτή οι ειδικοί στόχοι στον παραγωγικό ιστό περιλαμβάνουν:

- Βελτίωση – αναβάθμιση τεχνικών υποδομών, παροχή υπηρεσιών στήριξης ΜΜΕ.
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων μέσω βελτίωσης ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών, προώθησης επιχειρηματικότητας και εξωστρέφειας.
- Ανάπτυξη, διάχυση & εφαρμογή καινοτομίας με ενίσχυση της ΕΤΑ, σύνδεσή της με την παραγωγή και υποστήριξη των δράσεων διάδοσης των αποτελεσμάτων.

- Ενίσχυση της Κοινωνίας της Πληροφορίας με προγράμματα ανάπτυξης ψηφιακών χώρων καινοτομίας, διάδοσης διαδικτυακών εφαρμογών.
- Διαφοροποίηση, βελτίωση και προβολή των παρεχομένων τουριστικών υπηρεσιών–προϊόντων και χωροταξική ανακατανομή της τουριστικής προσφοράς.

4. Διασφάλιση της συνοχής στο εσωτερικό της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

Ο γενικός στόχος αναφέρεται σε παρεμβάσεις για την τοπική ανάπτυξη, τη βελτίωση της προσπελασιμότητας και την ολοκληρωμένη ενίσχυση του αγροτικού χώρου. Ειδικοί στόχοι για την Περιφέρεια είναι:

- Ανάπτυξη των αστικών και παραγωγικών κέντρων & ειδικές παρεμβάσεις στις αγροτικές και μειονεκτούσες περιοχές.
- Ανάπτυξη δικτύου υπηρεσιών υγείας, κοινωνικής αλληλεγγύης και εκπαίδευσης.
- Ολοκλήρωση του ΠΑΘΕ, της Εγνατίας Οδού και των καθέτων αξόνων της, βελτίωση και ολοκλήρωση του διανομαρχιακού και του επαρχιακού οδικού δικτύου, ολοκλήρωση του εκσυγχρονισμού του σιδηροδρομικού δικτύου και ανάπτυξη νέων συνδέσεων, ανάπτυξη ενδοπεριφερειακών θαλάσσιων μεταφορών.

5. Προστασία του περιβάλλοντος με ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στην αναπτυξιακή διαδικασία στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Ζητούμενο για την αειφόρο ανάπτυξη της Περιφέρειας είναι η εναρμόνιση των αναπτυξιακών προτύπων της με τη συνετή διαχείριση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, η αναβάθμιση του δομημένου και του φυσικού περιβάλλοντος καθώς και η πρόληψη των φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων. Οι ειδικοί στόχοι συνοψίζονται στους παρακάτω:

- Αντιμετώπιση των χωροταξικών, πολεοδομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων του αστικού χώρου και της υπαίθρου.
- Ολοκληρωμένη προστασία-διαχείριση προστατευμένων περιοχών, σημαντικών φυσικών οικοσυστημάτων και των υδατικών πόρων και αξιοποίηση των ΑΠΕ.
- Αειφορική διαχείριση των φυσικών, πολιτιστικών και τουριστικών πόρων.

2.2.2 Γενικοί στόχοι Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Οι **Γενικοί Στόχοι** (Γ.Σ.) της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για την 4η Προγραμματική Περίοδο, η επίτευξη των οποίων θα οδηγήσει αφ' ενός στην αξιοποίηση των δυνατών σημείων και των ευκαιριών και αφ' ετέρου στην αντιμετώπιση των αδύνατων σημείων και των απειλών, είναι οι εξής:

1. Δημιουργία συνθηκών για τη διαφοροποίηση της ιδιαίτερα συναρτώμενης με τον τομέα της ενέργειας παραγωγικής βάσης και προσαρμογή της στις διεθνείς απαιτήσεις.

Η οικονομία της Δυτικής Μακεδονίας χαρακτηρίζεται από την ιδιαίτερα σημαντική συνδρομή της, σε επίπεδο χώρας, στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε αντιπαραβολή με τις σημαντικές διαρθρωτικές της αδυναμίες, όπως αυτές αντικατοπτρίζονται κύρια στο υψηλό ποσοστό ανεργίας. Στα πλαίσια αυτά το διαρκώς μεταβαλλόμενο ενεργειακό τοπίο, καθώς και οι αυξανόμενες απαιτήσεις σε όρους ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, καθιστούν επιτακτική την ανάγκη διαφοροποίησης και

προσαρμογής της περιφερειακής παραγωγικής διαδικασίας με τις συνεχείς αλλαγές και εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι κυριότεροι επιμέρους στόχοι που διαμορφώνονται αφορούν:

- Διαφοροποίηση και εμπλουτισμό της παραγωγικής δομής με την υιοθέτηση της καινοτομίας και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.
- Ανάπτυξη της έρευνας και της τεχνολογίας σε επιχειρηματικό επίπεδο με τη συνεργασία εκπαιδευτικών και επιχειρηματικών φορέων και την εισαγωγή νέων μεθόδων και διαδικασιών στην παραγωγή.
- Ενίσχυση των δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας και των υποδομών υποδοχής των επιχειρήσεων.
- Αύξηση της προστιθέμενης αξίας του τομέα της ενέργειας βελτιώνοντας τη διασύνδεσή της με το τοπικό παραγωγικό σύστημα.

2. Ενίσχυση του ρόλου των αστικών κέντρων στην προώθηση της ανάπτυξης της κοινωνικής συνοχής και του επιπέδου ζωής και διαμόρφωση ενός λειτουργικού πλέγματος επικοινωνίας με τις αγροτικές και ορεινές περιοχές της Περιφέρειας.

Η διάκριση μεταξύ των αστικών κέντρων και των λοιπών περιοχών της υπαίθρου, αγροτικών και ορεινών, είναι εμφανής αναφορικά με τη συμβολή τους στη διαμόρφωση του ευρύτερου κοινωνικού ιστού. Παράλληλα είναι επιβεβλημένη η ενίσχυση του ρόλου, κύρια των πρώτων, καθώς και η βελτιστοποίηση της λειτουργικής τους διασύνδεσης σε όλα τα επίπεδα. Οι αντίστοιχοι ειδικοί στόχοι συνοψίζονται στα εξής:

- Ολοκλήρωση της προσπάθειας βελτίωσης της προσβασιμότητας σε όλη την έκταση της Δυτικής Μακεδονίας, μέσω του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου.
- Αναβάθμιση των βασικών τεχνικών υποδομών στο σύνολο της Περιφέρειας.
- Ενίσχυση των δομών και υπηρεσιών των αστικών κέντρων και των περιοχών της υπαίθρου αναφορικά με τους βασικούς κοινωνικούς τομείς.

3. Βελτίωση της ελκυστικότητας του ανθρωπογενούς και της ποιότητας του φυσικού περιβάλλοντος.

Παράλληλα ξεχωριστή σημασία αποκτά με όρους ποιότητας ζωής και αειφορίας η ενδυνάμωση της ελκυστικότητας του δομημένου περιβάλλοντος αλλά και η ενίσχυση της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, ειδικά σε μια Περιφέρεια ιδιαίτερα επιβαρημένη. Οι σχετικές βασικές επιδιώξεις αφορούν:

- Αποκατάσταση και διαφύλαξη με ταυτόχρονη ανάδειξη και προβολή της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και αναβάθμιση των τουριστικών υπηρεσιών.
- Αποκατάσταση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος (έδαφος, αέρας, επιφανειακά και υπόγεια νερά) και θωράκιση από φυσικές καταστροφές.

4. Ενίσχυση της χωρικής οργάνωσης και της εξωστρέφειας της Περιφέρειας, ιδίως προς τις γειτονικές χώρες των Βαλκανίων, μέσω της βελτίωσης της προσπελασιμότητας και της ανάπτυξης πολυθεματικών συνεργασιών.

Τα ενδογενή χωρικά χαρακτηριστικά της περιφέρειας καθώς και η γεωγραφική της θέση, προσδιοριζόμενη στον Ελλαδικό και στον Βαλκανικό χώρο, συνηγορούν προς την κατεύθυνση της συστηματικής και οργανωμένης ανάπτυξης λειτουργιών και αντίστοιχων πολυθεματικών συνεργασιών, σε ενδοπεριφερειακό, διαπεριφερειακό και διασυνοριακό επίπεδο. Απαραίτητες προϋποθέσεις αποτελούν:

- Η κατασκευή νέων και η ολοκλήρωση των μεγάλων έργων διασύνδεσης της Περιφέρειας με την υπόλοιπη χώρα και τις γειτονικές Βαλκανικές.
- Η ολοκλήρωση του πολεοδομικού σχεδιασμού όλων των ΟΤΑ και η ενίσχυση της ευρύτερης χωρικής οργάνωσης μέσα από την ανάληψη ολοκληρωμένων πρωτοβουλιών σχεδιασμού και υλοποίησης πολιτικών συνεργασιών και δικτυώσεων στους βασικούς τομείς διαχείρισης πόρων (φυσικών, ανθρώπινων) και κοινωνικών δραστηριοτήτων και εξυπηρετήσεων.

5. Βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες με παράλληλη αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών.

Η ψηφιακή σύγκλιση αποτελεί κυρίαρχη Ευρωπαϊκή και εθνική επιλογή στα πλαίσια προσαρμογής αλλά και ενσωμάτωσης της τεχνολογίας στην καθημερινή λειτουργία κράτους και πολιτών. Η αμφίδρομη αυτή προσέγγιση συνεπάγεται την αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών, με κυρίαρχα προαπαιτούμενα:

- Την ανάπτυξη εφαρμογών ΤΠΕ στη Δημόσια Διοίκηση και στην Αυτοδιοίκηση.
- Την ανάπτυξη δομών και υποδομών ΤΠΕ με ευχέρεια πρόσβασης για τους πολίτες.

2.2.3 Γενικοί στόχοι Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης

Για την εξυπηρέτηση του αναπτυξιακού οράματος / στρατηγικού στόχου της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης τίθενται δύο γενικοί στόχοι, που είναι:

Γενικός στόχος 1: Αυτοτροφοδοτούμενη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη μέσω της κινητοποίησης του συνόλου του αναπτυξιακού δυναμικού και με έμφαση στη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, στην ποιότητα ζωής, στην αναβάθμιση των προσφερομένων υπηρεσιών υγείας και εκπαίδευσης και στην ανάδειξη του πολιτισμού και ειδικών χωρικών συνόλων σε παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης ώστε να καταστεί η Περιφέρεια ελκυστικός τόπος για κατοικία και επενδύσεις.

Γενικός στόχος 2*:* Δυναμική ενσωμάτωση της Περιφέρειας στον ευρύτερο γεωγραφικό οικονομικό χώρο μέσω βελτίωσης της προσβασιμότητας και με έμφαση στην περιφερειακή ολοκλήρωση των μεταφορικών διασυνδέσεων με τα Διευρωπαϊκά δίκτυα, που θα συμβάλλει στην οικονομική μεγέθυνση και στη βελτίωση της ελκυστικότητας και της συνολικής ανταγωνιστικότητάς της.

Οι δύο γενικοί στόχοι της Περιφέρειας αντανακλούν μια σύνθετη αναπτυξιακή στρατηγική, που εδράζεται σε δύο θεμελιακές επιλογές:

- **Η πρώτη επιλογή** αφορά στην αξιοποίηση του συνόλου των ενδογενών αναπτυξιακών χαρακτηριστικών της περιφέρειας, τα οποία δεν έχουν αξιοποιηθεί επαρκώς, όπως για παράδειγμα το ιδιαίτερα πλούσιο φυσικό περιβάλλον της Περιφέρειας που μπορεί να αποτελέσει τη βάση για την ανάπτυξη του τουρισμού στις ορεινές και αγροτικές περιοχές,

διαμορφώνοντας τις κατάλληλες προϋποθέσεις για τη δημιουργία συμπληρωματικού εισοδήματος και απασχόλησης.

Η πρώτη επιλογή στοχεύει παράλληλα στην ενίσχυση κρίσιμων παραγόντων οικονομικής ανάπτυξης, όπου παρατηρούνται ελλείψεις που επιδρούν στις συνθήκες ποιότητας ζωής και συνακόλουθα και στην ελκυστικότητα της Περιφέρειας, με χαρακτηριστικότερα παραδείγματα τα αστικά κέντρα και την αναγκαιότητα ενίσχυσης του ρόλου τους στο νέο πλαίσιο που διαμορφώνουν οι ευρύτερες εξελίξεις (είσοδος Βουλγαρίας – Ρουμανίας στην Ε.Ε, σταδιακή προσέγγιση της Τουρκίας με την Ε.Ε, ανεξάρτητα του χρόνου και της μορφής που θα λάβει η προσέγγιση αυτή - πλήρες μέλος, ειδική σχέση).

- **Η δεύτερη επιλογή** αφορά στην αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης της Περιφέρειας και στοχεύει στη μεγιστοποίηση των ωφελειών που θα προκύψουν από μια σειρά καθοριστικών, πλην όμως εξωτερικών ως προς το περιφερειακό οικονομικό σύστημα, παραγόντων, όπως είναι η κατασκευή των Διευρωπαϊκών μεταφορικών και ενεργειακών δικτύων. Η διασύνδεση της Περιφέρειας με τα οδικά και σιδηροδρομικά διευρωπαϊκά δίκτυα αλλά και η ανάδειξή της σε ενεργειακό κόμβο (αγωγός φυσικού αερίου Τουρκίας - Ελλάδος - Ιταλίας, αγωγός πετρελαίου Μπουργκάς - Αλεξανδρούπολης) παρέχουν τη δυνατότητα για σημαντική αλλαγή της παραγωγικής βάσης της Περιφέρειας και την ανάδειξη νέων δυναμικών κλάδων, όπως είναι το διαμετακομιστικό εμπόριο (logistics). Η αναδιάρθρωση της παραγωγικής βάσης της Περιφέρειας προϋποθέτει την προσέλκυση σημαντικών επενδύσεων, στόχος που εξυπηρετείται από τη σημαντική αναβάθμιση των μεταφορικών υποδομών.

Η επιλογή των δύο γενικών στόχων είναι συνδυαστικά αναγκαία για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας, διασφαλίζοντας παράλληλα μια ισόρροπη ανάπτυξη στο σύνολο της εδαφικής έκτασης της Περιφέρειας και μειώνοντας τον κίνδυνο για τη συσσώρευση της οικονομικής δραστηριότητας επί των μεγάλων αξόνων ή/και της άναρχης αστικής διάχυσης.

Ο πλεονεκτικότερος, ο πλέον ενδιαφέρον και κατ' αρχήν θεμιτός συνδυασμός δυνατών σημείων και ευκαιριών για τον άμεσο στρατηγικό προσανατολισμό της Περιφέρειας, συνδυάζει ως σημαντικότερες ευκαιρίες την ευκαιρία «αναβάθμισης της γεωπολιτικής θέσης της Περιφέρειας και προσέλκυσης διεθνούς επιχειρηματικού ενδιαφέροντος για επενδύσεις» και την ευκαιρία «ανάπτυξης συνολικής περιφερειακής αξίας, συνδυάζοντας το συνολικό διαθέσιμο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, πλέον ως ''ολοκληρωμένο προϊόν''.

Οι δύο αυτές ευκαιρίες σχετίζονται με τα κυριότερα δυνατά σημεία που εντοπίζονται στην Περιφέρεια και αφορούν:

- στην ευρεία παραγωγική βάση και στο θεσμικό πλαίσιο για την παροχή κινήτρων
- στο υφιστάμενο ικανοποιητικό επίπεδο μεταφορικών υποδομών (οδικών, λιμενικών, αερολιμενικών) που αποτελούν τη βάση για την ανάπτυξη συνδυασμένων μεταφορών, με την αίρεση της ενίσχυσής τους στον τομέα των σιδηροδρομικών μεταφορών όπου παρατηρείται υστέρηση, με την ύπαρξη οργανωμένων περιοχών εγκατάστασης επιχειρήσεων (ικανοποιητικής στάθμης και ισόρροπά ανεπτυγμένες υποδομές βιομηχανικής συγκέντρωσης) και με την επαρκή ανάπτυξη υποδομών στα αστικά κέντρα (επαρκώς αναπτυγμένες αστικές υποδομές).
- στην ισχυρή ταυτότητα των αστικών κέντρων – πόλεων πρωτευουσών και την πληθώρα των αναπτυξιακών πόρων (υδάτινο δυναμικό, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, φυσικό περιβάλλον, οικολογικό απόθεμα και πολιτιστικοί πόροι).

Ο δυσμενέστερος, ο πλέον απειλητικός και ανεπιθύμητος καταρχήν συνδυασμός μεταξύ αδυνάτων σημείων και απειλών για τον άμεσο στρατηγικό στόχο της Περιφέρειας εμπλέκει ως σημαντικότερες απειλές, την απειλή «απώλειας πρόσβασης στον πόλο παγκόσμιου/διεθνούς ενδιαφέροντος (Θεσσαλονίκη)», την απειλή «περαιτέρω έντασης του σφικτού ανταγωνισμού στην υφιστάμενη

βιομηχανική βάση Ελλάδος – Βουλγαρίας – Ρουμανίας ή εκ μέρους νέων πιθανών πόλων ενδιαφέροντος (τουρισμός, πολιτισμός, υγεία)» και τέλος την απειλή «απώλειας εισαγωγικών ερεισμάτων και ισχυρής θέσης εισόδου στον αναδυόμενο κάθετο ευρωπαϊκό αναπτυξιακό άξονα».

Οι απειλές αυτές σχετίζονται με τα ακόλουθα αδύνατα σημεία:

- το χαμηλότερο ρυθμό ανάπτυξης της Περιφέρειας από το μέσο εθνικό και με το γεγονός ότι η ΑΜΘ είναι μία από τις φτωχότερες περιφέρειες της χώρας,
- την υστέρηση στην κατάλληλη διασύνδεση των εθνικών υποδομών μεταφορών, στη σύνδεσή τους με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα και στην περιφερειακή ολοκλήρωσή τους,
- τις ατελείς δομές – μηχανισμούς ολοκληρωμένης διαχείρισης αναπτυξιακών πόρων.

Η αξιοποίηση των δυνατών σημείων / ευκαιριών συνδυάζεται με την άρση / άμβλυνση των δυνατών σημείων και την αποφυγή των διαφαινόμενων απειλών, ώστε να καταστήσει δυνατή την επίτευξη του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας.

Την αναγκαία και ικανή αυτή συνθήκη εξυπηρετούν συνδυαστικά οι δύο επιλεχθέντες γενικοί στόχοι του Προγράμματος. Με τον πρώτο να εστιάζει στην αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού και την αυτοτροφοδοτούμενη ανάπτυξη και τον δεύτερο στη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών για τη δυναμική ενσωμάτωση της Περιφέρειας στο νέο γεωγραφικό οικονομικό χώρο. Σημείο τομής των δύο στρατηγικών στόχων είναι ο πρώτος στόχος της Πολιτικής Συνοχής της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2007 – 2013, που είναι η βελτίωση της ελκυστικότητας της Ευρώπης και των περιφερειών της ως περιοχών για επενδύσεις και απασχόληση.

2.3. Διατύπωση των αξόνων προτεραιότητας του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης και συσχέτιση με τους γενικούς στόχους

Η αρχιτεκτονική του Ε.Π. στηρίζεται σε μία κοινή δομή για όλα τα Προγράμματα ώστε να είναι ευχερέστερη η ενιαία διαχειριστική προσέγγιση και ο συντονισμός των ενεργειών παρακολούθησης και υλοποίησης. Η θεματική διάρθρωση των Αξόνων Προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος Μακεδονίας - Θράκης είναι η ακόλουθη:

- **Άξονας Προτεραιότητας 1: Υποδομές και Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας στην ΠΚΜ**

Στο πλαίσιο του άξονα προγραμματίζεται η υλοποίηση πράξεων που ολοκληρώνουν τα διευρωπαϊκά δίκτυα (σιδηροδρομικά και οδικά) στην Περιφέρεια, βελτιώνουν το σιδηροδρομικό και οδικό περιφερειακό δίκτυο και ενισχύουν το λιμενικό της δίκτυο.

- **Άξονας Προτεραιότητας 2: Υποδομές και Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας στην ΠΔΜ**

Στο πλαίσιο του άξονα προγραμματίζονται παρεμβάσεις στο οδικό δίκτυο της περιφέρειας που ολοκληρώνουν τους μεγάλους οδικούς άξονες και παρεμβαίνουν σημειακά στο περιφερειακό οδικό δίκτυο, ενισχύονται οι υποδομές διαμετακομιστικού εμπορίου και εφοδιαστικής αλυσίδας, και βελτιώνεται το δίκτυο των αστικών μεταφορών

- **Άξονας Προτεραιότητας 3: Υποδομές και Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας στην ΠΑΜΘ**

Ο άξονας περιλαμβάνει παρεμβάσεις στο οδικό δίκτυο της Περιφέρειας που βελτιώνουν την πρόσβαση σε χώρους ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων (ΒΙ.ΠΕ. και λιμάνια) και σε ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές. Επίσης, στοχεύει στην ανάπτυξη των λιμενικών υποδομών κύρια στην Αλεξανδρούπολη και στην Καβάλα και στη συμπλήρωση του σιδηροδρομικού δικτύου και τη σύνδεσή του με χώρους οικονομικού ενδιαφέροντος (ΒΙ.ΠΕ. και λιμάνια). Τέλος, επιδιώκεται η συμπλήρωση και

η κατασκευή των καθέτων, ως προς τη γεωγραφική ανάπτυξη της Περιφέρειας, οδικών αξόνων παράλληλα με την αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των μεθοριακών σταθμών.

- **Άξονας Προτεραιότητας 4: Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα στην ΠΚΜ**

Στόχος του περιφερειακού σχεδιασμού είναι: (α) Η ενίσχυση της εξωστρεφούς επιχειρηματικής δραστηριότητας που ασκείται στην Κεντρική Μακεδονία, η οποία οδηγεί στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας (ιδιαίτερα στον τριτογενή τομέα π.χ. κλάδοι εμπορίου, υγείας, εκπαίδευσης, αλλά και τουρισμού), που ενσωματώνουν γνώση, περιβαλλοντική μέριμνα και καινοτομία, (β) Η ανάπτυξη στρατηγικής για την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΕΤΑ) και την καινοτομία, προς την κατεύθυνση της αντιμετώπισης των προκλήσεων και της εκμετάλλευσης ευκαιριών στο πλαίσιο της οικονομίας της γνώσης και (γ) Η διάχυση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) τόσο στις επιχειρήσεις – με σκοπό τη βελτίωση της παραγωγικότητας της Περιφέρειας – όσο και στους πολίτες – με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, καθώς και η μεγιστοποίηση των ωφελειών από τη χρήση των ΤΠΕ, με την προσαρμογή τους στις εκάστοτε ανάγκες των χρηστών. Ο στόχος εξειδικεύεται σε δύο προτεραιότητες για τη βελτίωση της παραγωγικότητας με αξιοποίηση των ΤΠΕ, και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

- **Άξονας Προτεραιότητας 5: Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα στην ΠΔΜ**

Ζητούμενο για την Περιφέρεια αποτελεί η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για τη διαφοροποίηση της ιδιαίτερα συναρτώμενης με τον τομέα της ενέργειας παραγωγικής της βάσης, συνδυαστικά με τη διάχυση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών και των αντίστοιχων εφαρμογών και υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και τους πολίτες. Οι παρεμβάσεις που προγραμματίζονται εστιάζονται α) στον εμπλουτισμό της παραγωγικής δομής με την υιοθέτηση της καινοτομίας, β) τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και την αύξηση της προστιθέμενης αξίας του τομέα της ενέργειας βελτιώνοντας τη διασύνδεσή της με το τοπικό παραγωγικό σύστημα, γ) η ανάπτυξη της έρευνας και της τεχνολογίας σε επιχειρηματικό επίπεδο, με τη συνεργασία εκπαιδευτικών και επιχειρηματικών φορέων και δ) την εισαγωγή νέων μεθόδων στην παραγωγή με ταυτόχρονη ανάπτυξη δομών και υποδομών ΤΠΕ και ανάπτυξη εφαρμογών και υπηρεσιών εξυπηρέτησης των πολιτών.

- **Άξονας Προτεραιότητας 6: Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα στην ΠΑΜΘ**

Ο ρόλος του άξονα 6 «Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα» της Π-ΑΜΘ είναι **επικουρικός** λαμβάνοντας υπόψη ότι οι ανάγκες της Περιφέρειας προβλέπεται να καλυφθούν κατεξοχήν μέσω των αντίστοιχων Τομεακών Προγραμμάτων «Ψηφιακή Σύγκλιση» και «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα». Στο πλαίσιο του Άξονα προβλέπονται άμεσες ενισχύσεις για την προώθηση επενδυτικών σχεδίων στους τομείς της μεταποίησης, του εμπορίου και των υπηρεσιών, εστιασμένες σε ειδικά χωρικά σύνολα και ιδιαίτερα σε περιοχές ή τομείς που αντιμετωπίζουν ή ενδέχεται να αντιμετωπίσουν αναδιάρθρωση της οικονομικής τους δραστηριότητας (π.χ. αγροτικές περιοχές, μεθοριακές περιοχές), σε ειδικές ομάδες πληθυσμού και σε ειδικές μορφές τουρισμού (π.χ. αγροτουρισμός) σε συνάφεια με τις χωρικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ. Επίσης, προβλέπεται να υλοποιηθούν δράσεις προστασίας του πλούσιου γεωθερμικού αποθέματος που διαθέτει η Περιφέρεια, συμβάλλοντας έτσι στην ορθολογική διαχείριση των ενεργειακών πόρων και στην αξιοποίηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.

- **Άξονας Προτεραιότητας 7: Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής στην ΠΚΜ**

Η τριμερής σύσταση της στρατηγική της βιώσιμης ανάπτυξης (περιβάλλον – κοινωνία – οικονομία) επιβάλλει την ανάπτυξη μίας πολύ-θεματικής παρέμβασης στο πλαίσιο του άξονα προτεραιότητας. Παράλληλα, η διασφάλιση χωρικής ισορροπίας μεταξύ ομάδων περιοχών με διαφορετικά χαρακτηριστικά προβληματικότητας και δυναμισμού αποτελεί σημαντική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης, που επίσης λαμβάνεται υπόψη στον προγραμματισμό.

Έτσι, στο πλαίσιο του Άξονα προγραμματίζονται δράσεις περιβαλλοντικής προστασίας, δράσεις ανάδειξης και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς – ως αναγκαία και ικανή βάση για τη διαφοροποίηση της τοπικής ανάπτυξης – δράσεις στον τομέα της κοινωνικής μέριμνας, προγράμματα αστικής ανάπτυξης και ιδιαίτερα παρεμβάσεις βελτίωσης των αστικών μεταφορών του μητροπολιτικού κέντρου (Μετρό Θεσσαλονίκης) στην κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης και προγράμματα ανάπτυξης της υπαίθρου με γνώμονα τη διαφύλαξη του γεωγραφικού χώρου και την ανάδειξη των μοναδικών γεωφυσικών χαρακτηριστικών του.

- **Άξονας Προτεραιότητας 8: Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής στην ΠΔΜ**

Η αειφόρος ανάπτυξη και η ποιότητα ζωής στην Περιφέρεια συνδέεται άμεσα με την ενίσχυση του ρόλου των αστικών κέντρων και τη λειτουργική τους διασύνδεση με τις αγροτικές και ορεινές περιοχές, βελτιώνοντας παράλληλα την ελκυστικότητα του ανθρωπογενούς και την ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος. Στα πλαίσια αυτά εντάσσονται παρεμβάσεις ολοκλήρωσης και αναβάθμισης των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών, δομών και υπηρεσιών, καθώς και δράσεις αποκατάστασης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος (εδάφους, αέρα, υδάτων) αλλά και θωράκισης από φυσικές καταστροφές.

Επίσης έμφαση αποδίδεται στην ενίσχυση της χωρικής οργάνωσης μέσα από την ολοκλήρωση του πολεοδομικού σχεδιασμού και την προώθηση διαπεριφερειακών και διασυνοριακών πολιτικών και προγραμμάτων συνεργασιών στους τομείς περιβάλλοντος – φυσικών πόρων, τουρισμού, πολιτισμού, εκπαίδευσης και υγείας – πρόνοιας.

- **Άξονας Προτεραιότητας 9: Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής στην ΠΑΜΘ**

Ο Άξονας Προτεραιότητας συμβάλει στην αυτοτροφοδοτούμενη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης. Περιλαμβάνει παρεμβάσεις για την προστασία, αναβάθμιση και ορθολογική διαχείριση του περιβάλλοντος, την εξασφάλιση της υγείας και της ευεξίας του συνόλου του πληθυσμού της Περιφέρειας, την αναβάθμιση των συνθηκών ποιότητας του εκπαιδευτικού δικτύου και την ανάδειξη του πολιτισμού ως παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης της Περιφέρειας. Επίσης, έμφαση αποδίδεται στην επίτευξη της χωρικής συνοχής μέσα από την υλοποίηση «ολοκληρωμένων σχεδίων για την αστική αναγέννηση», που αφορούν στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

- **Άξονες Προτεραιότητας 10.1 & 10.2: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής**

Περιλαμβάνουν ενέργειες για την αποτελεσματική εφαρμογή, διαχείριση, παρακολούθηση, έλεγχο, και αξιολόγηση του προγράμματος, ενέργειες δημοσιοποίησης/ πληροφόρησης των φορέων και πολιτών και ενέργειες ευαισθητοποίησης και κινητοποίησης για την υποστήριξη του σχεδιασμού και την εφαρμογή τοπικών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών.

Η διασύνδεση των Αξόνων Προτεραιότητας με τους Γενικούς Στόχους του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης καταδεικνύει την στοχευμένη αντιμετώπιση των αναπτυξιακών ζητημάτων της Περιφέρειας καθώς επίσης και τη συνοχή του Προγράμματος. Ακολούθως απεικονίζεται με τη μορφή Πίνακα η συσχέτιση των Αξόνων με τους Γενικούς Στόχους όπως διατυπώνονται στην Ενότητα 2.2:

Πίνακας 46: Συσχέτιση Αξόνων Προτεραιότητας του ΕΠ Μακεδονίας - Θράκης με τους γενικούς του στόχους

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ Ε.Π. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ		ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ -ΘΡΑΚΗΣ		
		Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος στην ΧΕ Μακεδονίας - Θράκης	Η αξιοποίηση της θέσης της ΧΕ Μακεδονίας – Θράκης στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης	Η ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αειφορίας
1	Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας στην ΠΚΜ	✓	✓	✓
2	Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας στην ΔΜ	✓	✓	✓
3	Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας στην ΑΜΘ	✓	✓	✓
4	Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα στην ΠΚΜ	✓	✓	
5	Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα στην ΔΜ	✓	✓	
6	Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα στην ΑΜΘ	✓	✓	
7	Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής στην ΠΚΜ	(✓)		✓
8	Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής στην ΔΜ	(✓)		✓
9	Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής στην ΑΜΘ	(✓)		✓

✓ άμεση συσχέτιση
(✓) έμμεση συσχέτιση

Στη συνέχεια εμφανίζεται το λογικό διάγραμμα της Στρατηγικής του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης:

Αναπτυξιακό όραμα / στρατηγικός στόχος
Δημιουργία μιας βιώσιμης ανταγωνιστικής περιφερειακής οικονομίας με έντονο εξωστρεφή προσανατολισμό και εσωτερική οικονομική, κοινωνική, χωρική και διοικητική συνοχή.

Βασικές συνιστώσες στρατηγικού στόχου:
«Ανάδειξη της Μακεδονίας – Θράκης ως κόμβου ενέργειας και μεταφορών διεθνούς ακτινοβολίας»
«Ενίσχυση του πολυκεντρικού αστικού συστήματος της με τις αναδυόμενες δικτυώσεις μεταξύ συγκεκριμένων αστικών κέντρων»
«Αναβάθμιση του ρόλου της μητροπολιτικού κέντρου της Θεσσαλονίκης σε κέντρο υπηρεσιών και καινοτομίας»

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας παραγωγικού συστήματος

Αξιοποίηση θέσης ΧΕ στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης

Ισόρροπη οικονομική & κοινωνική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αειφορίας

ΑΠ 1, 2& 3 Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας

Ειδικοί στόχοι ΑΠ 1 – ΚΜ
- Σύνδεση και αντιμετώπιση των ασυνεχειών της Περιφέρειας με τα διευρωπαϊκά και εθνικά δίκτυα μεταφορών, οδικών και σιδηροδρομικών.
- Ενίσχυση δικτύου θαλάσσιων μεταφορών.
- Βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών, με σειρά συνεκτικών τεχνικών και λειτουργικών παρεμβάσεων.
- Ανάπτυξη συνδυασμένων μεταφορών και ενίσχυση της διατροπικότητας του συστήματος μεταφορών.

Ειδικοί στόχοι ΑΠ 2 – ΔΜ
- Ολοκλήρωση της προσπάθειας βελτίωσης της προσβασιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, μέσω του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου.
- Κατασκευή νέων και ολοκλήρωση των μεγάλων έργων διασύνδεσης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με την υπόλοιπη χώρα και το εξωτερικό.

Ειδικοί στόχοι ΑΠ 3 – ΑΜΘ
- Μείωση του χρόνου και του κόστους μετακίνησης (προσώπων και αγαθών)
- Βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών
- Βελτίωση του επιπέδου εξυπηρέτησης

ΑΠ 4, 5 & 6 Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα

Ειδικοί στόχοι ΑΠ 4 – ΚΜ
- Η ενίσχυση της εξωστρεφούς επιχειρηματικής δραστηριότητας που ασκείται στην Κεντρική Μακεδονία
- Η ανάπτυξη στρατηγικής για την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΕΤΑ) και την καινοτομία
- Η διάχυση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στους πολίτες

Ειδικοί στόχοι ΑΠ 5 – ΔΜ
- Διαφοροποίηση και εμπλουτισμός της παραγωγικής δομής με την υιοθέτηση της καινοτομίας και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.
- Ανάπτυξη της έρευνας και της τεχνολογίας σε επιχειρηματικό επίπεδο με τη συνεργασία εκπαιδευτικών και επιχειρηματικών φορέων και την εισαγωγή νέων μεθόδων και διαδικασιών στην παραγωγή.
- Αύξηση της προστιθέμενης αξίας του τομέα της ενέργειας βελτιώνοντας τη διασύνδεσή της με το τοπικό παραγωγικό σύστημα.
- Ενίσχυση δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας και των υποδομών υποδοχής επιχειρήσεων.
- Ανάπτυξη εφαρμογών ΤΠΕ στη δημόσια διοίκηση και στην αυτοδιοίκηση.
- Ανάπτυξη δομών και υποδομών ΤΠΕ με ευχέρεια πρόσβασης για τους πολίτες.

Ειδικοί στόχοι ΑΠ 6 - ΑΜΘ
- Εισαγωγή στις ΜΜΕ καινοτόμων υπηρεσιών και εφαρμογών ΤΠΕ, όπως ηλεκτρονικό εμπόριο
- Προώθηση επενδυτικών και επιχειρηματικών σχεδίων σε διάφορες παραγωγικές δραστηριότητες με έμφαση στον εκσυγχρονισμό τουριστικών υποδομών και υπηρεσιών
- Ορθολογική διαχείριση ενεργειακών πόρων (γεωθερμικά πεδία)

ΑΠ 7, 8 & 9 Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής

Ειδικοί στόχοι ΑΠ 7 – ΚΜ
- Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και ολοκληρωμένη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών και σημαντικών φυσικών οικοσυστημάτων. Βελτίωση και ορθολογική διαχείριση των υποδομών περιβάλλοντος. Συντονισμένη, συστηματική και δυναμική αντιμετώπιση των εστιών ρύπανσης και έγκαιρη λήψη μέτρων μέσω κατάλληλου σχεδιασμού για την πρόληψη νέων μορφών και εστιών.
- Προώθηση του βιώσιμου, ποιοτικού και ανταγωνιστικού τουρισμού, με ανάδειξη των φυσικών, πολιτιστικών και τουριστικών πόρων
- Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς (μνημείων, ιστορικών κέντρων, παραδοσιακών οικισμών και αρχιτεκτονικά ενδιαφέροντων συνόλων).
- Αναβάθμιση των κοινωνικών δομών και υπηρεσιών, ανάπτυξη δικτύου υπηρεσιών υγείας, κοινωνικής αλληλεγγύης και εκπαίδευσης και εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος στα αστικά κέντρα και αντιμετώπιση των χωροταξικών, πολεοδομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Ανάπτυξη και επέκταση αστικών μεταφορών, ιδιαίτερα στο μητροπολιτικό κέντρο της Θεσσαλονίκης.
- Αναγέννηση και ανάδειξη του αγροτικού χώρου και της υπαίθρου με δράσεις ολοκληρωμένου χαρακτήρα για την ανάπτυξη νέων προϊόντων-υπηρεσιών και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής.

Ειδικοί στόχοι ΑΠ 8 – ΔΜ
- Αποκατάσταση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος (εδάφους, αέρα και επιφανειακών – υπογείων υδάτων) και θωράκιση από φυσικές καταστροφές.
- Ενίσχυση της ευρύτερης χωρικής οργάνωσης με την ολοκλήρωση του πολεοδομικού σχεδιασμού όλων των ΟΤΑ της Δυτικής Μακεδονίας και τον σχεδιασμό και υλοποίηση πολιτικών συνεργασιών και δικτυώσεων στους βασικούς τομείς διαχείρισης πόρων (φυσικών, ανθρώπινων) και κοινωνικών δραστηριοτήτων και εξυπηρετήσεων.
- Αναβάθμιση των βασικών τεχνικών υποδομών στο σύνολο της Περιφέρειας.
- Ενίσχυση των δομών και υπηρεσιών των αστικών κέντρων και των περιοχών της υπαίθρου, αναφορικά με τους βασικούς κοινωνικούς τομείς.
- Αποκατάσταση και διαφύλαξη με ταυτόχρονη ανάδειξη και προβολή της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και αναβάθμιση των τουριστικών υπηρεσιών.

Ειδικοί στόχοι ΑΠ 9 – ΑΜΘ
- Ανάπτυξη περιβαλλοντικών υποδομών διαχείρισης αποβλήτων (ή ολοκληρωμένη διαχείριση στερεών και επικίνδυνων αποβλήτων), Ορθολογική διαχείριση υδατικών πόρων, Διαχείριση κινδύνων, Αειφορική διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος
- Βελτίωση της ανταποδοτικότητας του υγειονομικού συστήματος, Προστασία της Δημόσιας Υγείας και ανάπτυξη της πρωτοβάθμιας φροντίδας, Ολοκληρωμένη ανάπτυξη της Κοινωνικής Αλληλεγγύης
- Βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στον τομέα της εκπαίδευσης, Κάλυψη των κενών στη φυσική υποδομή (ανεπάρκεια σχολικής στέγης και εξοπλισμός)
- Ενίσχυση βασικών πολιτιστικών υποδομών προς βέλτιστη αξιοποίησή τους, Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Χωρική ανάπτυξη: Βιώσιμη αστική ανάπτυξη, Ενίσχυση ορεινών περιοχών, Ενίσχυση μειονεκτικών περιοχών, Ενίσχυση νησιώτικων περιοχών

2.4. Συνοπτική τεκμηρίωση της συνάφειας – συμβολής της Στρατηγικής του ΕΠ με εθνικές και ευρωπαϊκές προτεραιότητες

2.4.1. Συνάφεια της Στρατηγικής με το ΕΣΠΑ 2007-2013

Η συνάφεια της αρχιτεκτονικής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Μακεδονίας – Θράκης με τις θεματικές και χωρικές προτεραιότητες της αναπτυξιακής στρατηγικής του ΕΣΠΑ είναι εκτεταμένη. Η συμβολή του στην υλοποίηση των γενικών στόχων του ΕΣΠΑ αποτυπώνεται στην ακόλουθη ποιοτική Μήτρα Συνάφειας.

Σύμφωνα με αυτήν την προσέγγιση, προκύπτουν συνοπτικά τα εξής:

- Στη θεματική προτεραιότητα **Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας** (Γ.Σ. 1-3) συμβάλλουν κατά κύριο λόγο οι γενικοί στόχοι που σχετίζονται με την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος της Μακεδονίας – Θράκης και την αξιοποίηση της θέσης της στο χώρο της Νοτιανατολικής Ευρώπης.
- Στη θεματική προτεραιότητα **Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία** (Γ.Σ. 4-6) συμβάλλουν κατά κύριο λόγο επίσης οι γενικοί στόχοι που σχετίζονται με την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος της Μακεδονίας – Θράκης και την αξιοποίηση της θέσης της στο χώρο της Νοτιανατολικής Ευρώπης
- Στη θεματική προτεραιότητα **Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή** (Γ.Σ. 7-11) συμβάλλει κατά κύριο λόγο ο γενικός στόχος που σχετίζεται με την ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αειφορίας.
- Στη θεματική προτεραιότητα **Θεσμικό Περιβάλλον** (Γ.Σ. 12) δεν υπάρχει άμεση σημαντική συμβολή από το Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης καθώς το θέμα αντιμετωπίζεται από τα ΕΠ «Βελτίωση Διοικητικής Ικανότητας Δημόσιας Διοίκησης» και «Ψηφιακή Σύγκλιση».
- Στη θεματική προτεραιότητα **Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των περιφερειών ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης** (Γ.Σ. 13-17) συμβάλλει το σύνολο των γενικών στόχων του Ε.Π.

Πίνακας 47: Μήτρα συνάφειας γενικών στόχων ΕΣΠΑ και Επιχειρησιακού Προγράμματος Μακεδονίας - Θράκης

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΣΠΑ		ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ -ΘΡΑΚΗΣ		
		Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος στην ΧΕ Μακεδονίας - Θράκης	Η αξιοποίηση της θέσης της ΧΕ Μακεδονίας – Θράκης στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης	Η ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αειφορίας
1	Η αύξηση της εξωστρέφειας και των εισροών ΞΑΕ	•	•	
2	Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητας	•	•	
3	Η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας	•		•
4	Βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.	(•)		
5	Η ενίσχυση της Έρευνας, Τεχνολογίας και η προώθηση της Καινοτομίας σε όλους τους κλάδους ως βασικού παράγοντα αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας και μετάβασης στην οικονομία της γνώσης.	•	•	

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΣΠΑ		ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ -ΘΡΑΚΗΣ		
		Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος στην ΧΕ Μακεδονίας - Θράκης	Η αξιοποίηση της θέσης της ΧΕ Μακεδονίας – Θράκης στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης	Η ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αειφορίας
6	Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την ενσωμάτωση και τη συστηματική χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στους τομείς κοινωνικής και οικονομικής δραστηριοποίησης.	•	•	
7	Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζόμενων και των επιχειρήσεων	(•)		
8	Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση	•		•
9	Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης			•
10	Θεμελίωση ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος Υγείας που θα προσφέρει ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες στους πολίτες και θα εστιάζει στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών πρόληψης και φροντίδας			•
11	Η ανάδειξη του οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων, με την άμεση σύνδεσή τους με τις κυρίαρχες εθνικές πολιτικές προτεραιότητες (ανάπτυξη – απασχόληση – κοινωνική συνοχή).			•
12	Η βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών και η αποτελεσματική εφαρμογή τους για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών και τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δράσης	(•)		(•)
13	Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας	•	•	
14	Ο ασφαλής ενεργειακός εφοδιασμός της χώρας με γνώμονα την αειφορία	•	(•)	
15	Η αειφόρος διαχείριση του περιβάλλοντος			•
16	Η άσκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής			•
17	Ανάδειξη του Πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας			•

• : Εκτιμώμενη άμεση και σημαντική συμβολή – συνέργια, (•) : Εκτιμώμενη έμμεση συμβολή

2.4.2. Συνάφεια της Στρατηγικής με τους στόχους του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων

Το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2005-2008 καλύπτει τα αρχικά έτη εφαρμογής της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Οι παρεμβάσεις του ΕΠ Μακεδονίας - Θράκης θα έχουν άμεση και σημαντική συμβολή στην 2η και 3η προτεραιότητα του ΕΠΜ (αύξηση της παραγωγικότητας, βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος) και έμμεση συμβολή στην 3^{η} προτεραιότητα (αύξηση της απασχόλησης). Όπως αναφέρθηκε και στο ΕΣΠΑ, η 1^{η} προτεραιότητα του ΕΠΜ (αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας και εξασφάλιση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών) αποτελεί προϋπόθεση για την εξασφάλιση ενός αξιόλογου αναπτυξιακού αποτελέσματος.

Ειδικότερα:

- Η στρατηγική του ΕΠΜ για το **Επιχειρηματικό Περιβάλλον** (κεφ. 3 του ΕΠΜ) εξυπηρετείται κυρίως από τους γενικούς στόχους που σχετίζονται με την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος της Μακεδονίας – Θράκης και την αξιοποίηση της θέσης της στο χώρο της Νοτιανατολικής Ευρώπης.
- Η στοχοθεσία του ΕΠΜ για την **Κοινωνία της Γνώσης** (κεφ. 4 του ΕΠΜ) προωθείται κυρίως από το από τον γενικό στόχο που σχετίζεται με την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος της Μακεδονίας – Θράκης και εμμέσως από τον γενικό στόχο που σχετίζεται με την αξιοποίηση της θέσης της στο χώρο της Νοτιανατολικής Ευρώπης.

- Η στοχοθεσία του ΕΠΜ για το **Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη** (κεφ. 4 του ΕΠΜ) εξυπηρετείται από τον γενικό στόχο που σχετίζεται με την ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αειφορίας.
- Η στοχοθεσία του ΕΠΜ για την **Περιφερειακή και Κοινωνική συνοχή** (κεφ. 7 ΕΠΜ) εξυπηρετείται κυρίως από τους γενικούς στόχους που σχετίζονται με την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος της Μακεδονίας – Θράκης και με την ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αειφορίας.
- Η προτεραιότητα του ΕΠΜ για την **Επανίδρυση της Δημόσιας Διοίκησης** (κεφ. 8 του ΕΠΜ) δεν προωθείται με άμεσο τρόπο από το ΕΠ καθώς εξυπηρετείται κυρίως μέσω του ΕΠ Βελτίωση Διοικητικής Ικανότητας Δημόσιας Διοίκησης.
- Οι προτεραιότητες της **Ευρωπαϊκής Πολιτικής Απασχόλησης** και οι αντίστοιχες του ΕΠΜ (κεφ. 9 του ΕΠΜ) προωθούνται μέσα από διακριτά τομεακά ΕΠ του ΕΣΠΑ.

Πίνακας 48: Σύνδεση των γενικών στόχων του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης με τις προτεραιότητες του ΕΠΜ

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΠΜ 2005-2008	ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ -ΘΡΑΚΗΣ		
	Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος στην ΧΕ Μακεδονίας - Θράκης	Η αξιοποίηση της θέσης της ΧΕ Μακεδονίας – Θράκης στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης	Η ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αειφορίας
Αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας και εξασφάλιση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών.	(•)	(•)	
Αύξηση της παραγωγικότητας, μέσα από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της Κοινωνίας της Γνώσης.	•	(•)	
Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ενίσχυση του ανταγωνισμού, άνοιγμα των αγορών, αύξηση της εξωστρέφειας και αξιοποίηση της γεωπολιτικής θέσης της χώρας ως πόλου έλξης επενδυτικών δραστηριοτήτων με προοπτικές επέκτασης στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.	•	•	
Αύξηση της απασχόλησης, μείωση της ανεργίας, καθώς και αποτελεσματικότερη λειτουργία των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με μια σειρά από στοχευμένες δράσεις που περιορίζουν παράλληλα τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού.	(•)		•

• : Εκτιμώμενη άμεση και σημαντική συμβολή – συνέργια, (•) : Εκτιμώμενη έμμεση συμβολή

2.4.3. Συνάφεια της Στρατηγικής με τις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για την Πολιτική Συνοχής

Όπως αναφέρεται στο ΕΣΠΑ «οι Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ για τη Συνοχή 2007-2013 (ΚΣΚΓ) παρέχουν στα κράτη-μέλη και τις περιφέρειες ενδεικτικές κοινοτικές προτεραιότητες, υπογραμμίζουν την ανάγκη ενίσχυσης των συνεργιών μεταξύ της Πολιτικής συνοχής, των εθνικών και περιφερειακών προτεραιοτήτων και της στρατηγικής της Λισσαβόνας, και ενισχύουν την οικειοποίηση της πολιτικής συνοχής από τις περιφερειακές και τοπικές αρχές, τους κοινωνικούς εταίρους και άλλους εμπλεκόμενους παράγοντες».

Η στρατηγική του ΕΠ βρίσκεται σε πλήρη εναρμόνιση με τις ΚΣΚΓ, όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί, όπου ελέγχεται η συνάφειά τους με βάση τους γενικούς στόχους του ΕΠ.

Πίνακας 49: Εξυπηρέτηση των Κοινοτικών Στρατηγικών Κατευθυντήριων Γραμμών για τη Συνοχή 2007-2013 από το ΕΠ Μακεδονίας - Θράκης

ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΟΧΗ 2005-13	ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ -ΘΡΑΚΗΣ		
	Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος στην ΧΕ Μακεδονίας - Θράκης	Η αξιοποίηση της θέσης της ΧΕ Μακεδονίας – Θράκης στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης	Η ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αειφορίας
ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ: Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση			
1.1.1 Επέκταση και βελτίωση των υποδομών μεταφορών	•	•	
1.1.2 Ενίσχυση των συνεργειών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη			•
1.1.3 Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας			•
ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ: Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη			
1.2.1 Αύξηση και βελτίωση της στοχοθέτησης των επενδύσεων στην ΕΤΑ	•	•	
1.2.2 Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας	•	•	
1.2.3. Προώθηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας για όλους	•	•	
1.2.4. Βελτίωση της πρόσβασης στην χρηματοδότηση	(•)	(•)	
ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ: Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας			
1.3.1 Προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας	•		•
1.3.2. Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας	•		
1.3.3. Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων	•		•
1.3.4. Διοικητικές ικανότητες	(•)	(•)	
1.3.5. Προστασία της υγείας των εργαζομένων			(•)

• : Εκτιμώμενη άμεση και σημαντική συμβολή – συνέργεια
(•) : Εκτιμώμενη έμμεση συμβολή

2.4.4. Συνάφεια της Στρατηγικής με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση

Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα οι Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές (ΟΚΓ) εξυπηρετούνται σε μεγάλο βαθμό, είτε άμεσα είτε έμμεσα, από τους γενικούς στόχους του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης, τόσο στο σκέλος των Μικροοικονομικών όσο και στο σκέλος των κατευθύνσεων για την Απασχόληση.

Όπως επισημαίνεται και στο ΕΣΠΑ, οι ΟΚΓ για το μακροοικονομικό περιβάλλον (ΟΚΓ 1-6) καθώς και οι ΟΚΓ 12, 13, 22 εξυπηρετούνται κυρίως μέσω του ΕΠΜ και ουσιαστικά αποτελούν προϋπόθεση για την εξασφάλιση ενός πραγματικού αναπτυξιακού αποτελέσματος.

Πίνακας 50: Σύνδεση του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ -ΘΡΑΚΗΣ		
	Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος στην ΧΕ Μακεδονίας - Θράκης	Η αξιοποίηση της θέσης της ΧΕ Μακεδονίας – Θράκης στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης	Η ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αειφορίας
ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ			
(7) Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις στον τομέα της Έρευνας & Ανάπτυξης, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα, με σκοπό τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου της Γνώσης	•	•	
(8) Να διευκολυνθεί η καινοτομία	•	•	
(9) Να διευκολυνθεί η διάδοση και η πραγματική χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και να οικοδομηθεί μια Κοινωνία της Πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς	•	•	
(10) Να ενισχυθούν τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Ευρωπαϊκής βιομηχανικής βάσης	(•)	(•)	
(11) Να ενθαρρυνθεί η βιώσιμη χρήση των πόρων και να ενισχυθούν οι συνέργειες μεταξύ της προστασίας του περιβάλλοντος και ανάπτυξης	•		•
(12) Να επεκταθεί σε έκταση και σε βάθος η Εσωτερική Αγορά		(•)	
(13) Να εξασφαλισθούν ανοιχτές και ανταγωνιστικές αγορές εντός και εκτός της Ευρώπης και να προσκομισθούν οφέλη από την παγκοσμιοποίηση		•	
(14) Να δημιουργηθεί ελκυστικότερο επιχειρηματικό περιβάλλον και να ενθαρρυνθεί η ιδιωτική πρωτοβουλία μέσω της βελτίωσης των κανονιστικών ρυθμίσεων	(•)	(•)	
(15) Να προωθηθεί μία περισσότερο επιχειρηματική νοοτροπία και να δημιουργηθεί περιβάλλον που να στηρίζει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)	•	•	
(16) Να επεκταθούν και να βελτιωθούν οι ευρωπαϊκές υποδομές και να ολοκληρωθούν τα συμφωνηθέντα διασυνοριακά έργα προτεραιότητας	•	•	
ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ			
(17) Να εφαρμοσθούν πολιτικές απασχόλησης που θα στοχεύουν στην πλήρη απασχόληση, στη βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία και στην ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής	(•)		(•)
(18) Να προωθηθεί προσέγγιση της εργασίας βασιζόμενη στον κύκλο ζωής			
(19) Να δημιουργηθούν αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, να ενισχυθεί η ελκυστικότητα της εργασίας και να καταστεί αποδοτική για όσους αναζητούν εργασία, συμπεριλαμβανομένων μειονεκτούντων ατόμων και των αέργων	•		•
(20) Να βελτιωθεί η κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας	•		(•)
(21) Να προωθηθεί η ευελιξία σε συνδυασμό με την εργασιακή ασφάλεια και να μειωθεί ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας, λαμβανομένου δεόντως υπόψη του ρόλου των κοινωνικών εταίρων	(•)		
(22) Να εξασφαλισθεί ευνοϊκή προς την απασχόληση εξέλιξη των μισθών και άλλων στοιχείων κόστους που συνδέονται με την εργασία			
(23) Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο	•		(•)
(24) Να προσαρμοσθούν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στις νέες απαιτήσεις ως προς τις δεξιότητες			

• : Εκτιμώμενη άμεση και σημαντική συμβολή – συνέργεια
(•) : Εκτιμώμενη έμμεση συμβολή

2.4.5. Συνάφεια Περιφερειακής διάστασης ΕΣΠΑ / ΕΠ Μακεδονίας Θράκης για θέματα αγοράς εργασίας

Για τη χωρική ενότητα που καλύπτει το παρόν ΕΠ, ήδη το ΕΣΠΑ (κεφ. 4.3.3) έχει οριοθετήσει τις βασικές κατευθύνσεις για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού τόσο στο επίπεδο κοινών για όλες τις περιφέρειες της χώρας στρατηγικών επιλογών (Γενικοί στόχοι 7,8,9 του ΕΣΠΑ) όσο και με εξειδικευμένες κατευθύνσεις ανά χωρική ενότητα / περιφέρεια, ως εξής:

Χωρική ενότητα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας και Δυτικής Μακεδονίας

Οι τρεις περιφέρειες απαρτίζουν την χωρική ενότητα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας.

Προφανώς η στρατηγική αποτελείται από ένα κοινό στοιχείο και μια σειρά διαφοροποιημένων παρεμβάσεων κυρίως ως προς την έντασή τους. Άλλωστε η διαφοροποίηση της κατάταξης των τριών Περιφερειών συνδέονται με την ιδιαιτερότητα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας η οποία αποτελεί την πλέον προβληματική περιφερειακή αγορά εργασίας της χώρας παρά τις σχετικά υψηλές αναπτυξιακές της επιδόσεις.

Σε ότι αφορά τα προβλήματα κοινωνικής ενσωμάτωσης δεν υπάρχει αμφιβολία ότι σε πρώτη θέση βρίσκονται οι ανάγκες παρέμβασης στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Το πρόβλημα καθίσταται ιδιαίτερα έντονο αν συνδυαστούν τα προβλήματα φτώχειας, απασχόλησης και αγοράς εργασίας και κοινωνικής ενσωμάτωσης. Στην περίπτωση αυτή η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης είναι η πλέον προβληματική.

Ειδικότερα:

Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Με κριτήριο το σύνολο των δεδομένων της αγοράς εργασίας και της ανεργίας η Περιφέρεια κατατάσσεται στην ενδιάμεση κατηγορία στο σύνολο των Περιφερειών της χώρας. Σε ότι αφορά την ανεργία η Περιφέρεια κατατάσσεται στην κατηγορία που παρουσιάζει τα πλέον έντονα προβλήματα, ενώ με τα κριτήρια της απασχόλησης κατατάσσεται στην κατηγορία των περιφερειών με σχετικά περιορισμένα προβλήματα. Τέλος με κριτήριο την έκθεση στη διακινδύνευση φτώχειας η Περιφέρεια αποτελεί μετά την Ήπειρο την πλέον απειλούμενη Περιφέρεια της χώρας. Η κατάσταση αυτή συνδέεται με τον ακριτικό της και συνοριακό της χαρακτήρα, κάτι που από μειονέκτημα μπορεί να μεταβληθεί σε πλεονέκτημα λόγω της διεύρυνσης της Ε.Ε., με την σημαντική σημασία του πρωτογενή τομέα τόσο στη διαμόρφωση του ΑΕΠ όσο και στην απασχόληση, με την αποβιομηχάνιση των τελευταίων ετών καθώς και με την βραδύτητα προσαρμογής του παραγωγικού προτύπου και του προτύπου απασχόλησης της Περιφέρειας στις απαιτήσεις της αγοράς.

Η πολιτική αύξησης των νέων και αναπλήρωσης των απωλεσθέντων θέσεων εργασίας, ιδιαίτερα στο πρωτογενή τομέα, πρέπει να στηρίζεται στην **ενδυνάμωση των τάσεων προσαρμογής του προτύπου απασχόλησης** σε μια σύγχρονη οικονομία μέσα από την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και κλάδων που πλήττονται (επιπτώσεις αποβιομηχάνισης), τη προσέλκυση βιώσιμων επιχειρήσεων στην Περιφέρεια και κινητοποίηση της ενδογενούς επιχειρηματικότητας.

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Η συγκεκριμένη Περιφέρεια αποτελεί το γεωγραφικό κέντρο της Βόρειας Ελλάδος, είναι και αυτή μια συνοριακή Περιφέρεια και εμφανίζει αντίστοιχα προβλήματα αναδιάρθρωσης της παραγωγικής βάσης όπως και η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, αν και μικρότερης έντασης λόγω της αυξημένης αστικότητας της. Παρά το γεγονός ότι στη συγκεκριμένη Περιφέρεια βρίσκονται σημαντικά αστικά κέντρα, η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα εξακολουθεί να είναι υψηλή. Η Περιφέρεια παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα στην ανεργία και στην απασχόληση προφανώς εξ αιτίας της

μετεγκατάστασης βιομηχανιών εκτός των συνόρων και της αδυναμίας προσέλκυσης επενδύσεων. Αντίθετα ο κίνδυνος έκθεσης σε φτώχεια, εμφανίζεται σχετικά περιορισμένος εξ αιτίας, προφανώς, των μεγάλων αστικών συγκεντρώσεων.

Οι σχετικές με την αγορά εργασίας δράσεις θα πρέπει να εστιάσουν **στην ενδυνάμωση των δραστηριοτήτων που συνδέονται με την πρωτογενή παραγωγή** των δυτικών περιοχών της Περιφέρειας, με τον **εκσυγχρονισμό του παραγωγικού προτύπου** και άλλων περιοχών της Περιφέρειας και με τη στήριξη παραδοσιακών ευγενών προϊόντων. Οι παρεμβάσεις στη μεταποίηση, εξαιτίας του σημαντικού αστικού κέντρου της Θεσσαλονίκης, πρέπει να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα της αποβιομηχάνισης στηρίζοντας ταυτόχρονα την ανταγωνιστικότητα των κλάδων της μεταποίησης. Ο τομέας των υπηρεσιών και του τουρισμού μπορεί να αποτελέσει πρόσθετο δυναμικό παράγοντα ανάπτυξης σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των υπηρεσιών της πόλης καθώς και των δραστηριοτήτων που συνδέονται με την θάλασσα (δεύτερη κατοικία, διαφοροποιημένη τουριστική δραστηριότητα).

Επιπλέον, η διοίκηση των αστικών κέντρων της Περιφέρειας στο ημερήσιο σύστημα της Θεσσαλονίκης μέσα από την ανάπτυξη συμπληρωματικών δραστηριοτήτων και προσαρμογών μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της αγοράς εργασίας.

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Η Δυτική Μακεδονία αποτελεί εφόσον συντμηθούν οι δείκτες της ανεργίας και της απασχόλησης, την Περιφέρεια με τα πλέον έντονα προβλήματα στην αγορά εργασίας σε επίπεδο χώρας. Συγκεκριμένα η Περιφέρεια παρουσιάζει τα μεγαλύτερα προβλήματα ανεργίας, και σε ότι αφορά την απασχόληση υπολείπεται σε έκταση προβλημάτων μόνο της Περιφέρειες του Β. Αιγαίου. Δεν ισχύει ωστόσο το ίδιο στον τομέα της φτώχειας καθώς η Δυτική Μακεδονία κατατάσσεται στην τέταρτη θέση στο σύνολο των δεκατριών Περιφερειών της χώρας με βάση το συγκεκριμένο κριτήριο.

Οι λόγοι αυτού του φαινομένου συνδέονται με τις δυσκολίες μετασχηματισμού του παραγωγικού προτύπου της Περιφέρειας από παραδοσιακό σε σύγχρονο, με την συρρίκνωση του πρωτογενή, ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές, την αποβιομηχανοποίηση λόγω μείωσης της ανταγωνιστικότητας παραδοσιακών δραστηριοτήτων (π.χ.: γουνοποιία) και με την καθοριστική σημασία του κλάδου παραγωγής ενέργειας στην Περιφέρεια, παράγοντες οι οποίοι συντείνουν στη μείωση του αριθμού των απασχολουμένων και στην αύξηση των ανέργων. Επισημαίνεται δε ότι ο κλάδος της παραγωγής ενέργειας προφανώς αμβλύνει και την ένταση των κινδύνων έκθεσης σε φτώχεια.

Προτεραιότητα αποκτά η διαφοροποίηση της εξάρτησης από την παραγωγή ενέργειας και η **σύνδεση του παραγωγικού προτύπου με δραστηριότητες που συνδέονται με την ενέργεια** και τη χρήση τους, η αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι παραδοσιακοί κλάδοι της περιοχής, ο εκσυγχρονισμός του πρωτογενή τομέα με την παραγωγή ευγενών προϊόντων και η ανάπτυξη των υπηρεσιών (εκπαίδευση, ορεινός ,πολιτιστικός τουρισμός κ.τ.λ). Καθοριστικό ρόλο προς την συγκεκριμένη κατεύθυνση μπορούν να αναλάβουν τα αστικά κέντρα της Περιφέρειας. Η αναδυόμενη δικτύωση Κοζάνης- Πτολεμαίδας και Γρεβενών περί την Εγνατία, αλλά και οι συνδέσεις Κοζάνης-Πτολεμαίδας προς βορρά, δηλ. Φλώρινα και ΠΓΔΜ και με την Αλβανία.»

Με βάση το πλαίσιο αυτό, οι προκλήσεις και αναπτυξιακές ανάγκες που εντοπίσθηκαν αναφορικά με την αγορά εργασίας και την κοινωνική συνοχή στην Ενότητα 1 του ΕΠ θα αντιμετωπισθούν για τη χωρική ενότητα των περιφερειών Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας κυρίως στο πλαίσιο των παρεμβάσεων του ΕΠ Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού με συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ.

2.4.6. Συνάφεια της Στρατηγικής με θέματα περιβάλλοντος

Ο τομέας του περιβάλλοντος συνολικά για τη χωρική ενότητα Μακεδονίας - Θράκης θα ενισχυθεί από κοινού από το τομεακό ΕΠ «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» (ΕΠΠΕΡΑΑ) και το παρόν ΕΠ.

Όσον αφορά τους τέσσερις (4) κύριους θεματικούς τομείς της πολιτικής για το περιβάλλον (διαχείριση στερεών αποβλήτων, διαχείριση υγρών αποβλήτων, διαχείριση και προστασία υδατικών πόρων, διαχείριση και προστασία φυσικού περιβάλλοντος – βιοποικιλότητα) σημειώνονται τα εξής:

Η στρατηγική για τη **διαχείριση στερεών αποβλήτων** εντάσσεται στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης διαχείρισής τους. Στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για τη διαχείρισή τους, που παρουσιάζεται στο ΕΠΠΕΡΑΑ, στόχος είναι στον ορίζοντα της 4ης προγραμματικής περιόδου, η σημαντική μείωση της εξάρτησης της χώρας από τη μονομερή επιλογή της τελικής διάθεσης σύμμεικτων στερεών αποβλήτων σε ΧΥΤΑ και η επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί για την εκτροπή βιοαποδομήσιμου κλάσματος στερεών αποβλήτων από την υγειονομική ταφή. Οι ΧΥΤΑ, που είναι σε κάθε περίπτωση απαραίτητοι να δημιουργηθούν, όπως προβλέπεται και από τους ΠΕΣΔΑ, σε κατάλληλο βάθος χρόνου θα μετεξελιχθούν σε ΧΥΤΥ με παράλληλη σημαντική επιμήκυνση του χρόνου ζωής τους.

Επίσης, στο πλαίσιο του ΠΕΣΔΑ θα ληφθούν οι απαραίτητες ενέργειες ώστε να εκτραπούν τα βιοαποδομήσιμα από τους ΧΥΤΑ και να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν καθοριστεί για τα έτη 2010-2013.

Στον τομέα της **διαχείρισης υγρών αποβλήτων** σημειώνεται ότι οι ανάγκες σε έργα αποχέτευσης, επεξεργασίας & διάθεσης λυμάτων σε οικισμούς Β΄ ή Γ΄ Προτεραιότητας (Οδηγία 91/271 για αστικά λύματα) των Περιφερειών θα καλυφθούν στο σύνολό τους από το τομεακό ΕΠ του ΥΠΕΧΩΔΕ «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη», συμπεριλαμβανομένων και των έργων – γέφυρα της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου. Επίσης προβλέπεται από το ΕΠ Μακεδονία – Θράκη η συμπληρωματική χρηματοδότηση για την αναβάθμιση και κατασκευή βιολογικών καθαρισμών σε μικρότερους οικισμούς (Δ΄ Προτεραιότητας) κατά προτεραιότητα σε παραλιακούς τουριστικούς προορισμούς, οικισμούς πλησίον προστατευόμενων περιοχών κλπ.

Στον τομέα **της διαχείρισης και προστασίας υδατικών πόρων**, στις Περιφέρειες μεταβατικής στήριξης (Κεντρική και Δυτική Μακεδονία), θα εφαρμοστεί το Masterplan για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60 στη Μακεδονία - Θράκη καλύπτοντας το σύνολο των απαιτούμενων δράσεων (εκπόνηση των απαραίτητων μελετών σε τοπικό επίπεδο, χρηματοδότηση υποδομής και λειτουργίας περιφερειακών υπηρεσιών υδάτων κλπ) με τη σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας για τη διαχείριση των υδάτων εθνικής αρχής (ΚΥΥ του ΥΠΕΧΩΔΕ).

Στον τομέα της **διαχείρισης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος**, η στρατηγική είναι σε αρμονία με το πλαίσιο πολιτικής που έχει τεθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στον τομέα του φυσικού περιβάλλοντος.

Για τις περιφέρειες μεταβατικής στήριξης (Κεντρική και Δυτική Μακεδονία) θα εφαρμοστεί το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την προστασία και τη διαχείριση της Φύσης και της Βιοποικιλότητας 2007-2013, το οποίο περιγράφεται στο ΕΠΠΕΡΑΑ σε ότι αφορά την περιοχή δικαιοδοσίας του παρόντος ΕΠ, καλύπτοντας τις απαιτούμενες παρεμβάσεις στις θεσμοθετημένες και υπό θεσμοθέτηση προστατευόμενες περιοχές της Περιφέρειας.

Όσον αφορά την περιφέρεια του στόχου «Σύγκλιση» (Ανατολική Μακεδονία – Θράκη), με βάση την εξειδίκευση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την προστασία και τη διαχείριση της Φύσης και της Βιοποικιλότητας 2007-2013, που θα περιλαμβάνεται στη νεότερη έκδοση του ΕΠΠΕΡΑΑ, θα περιλαμβάνονται στους αντίστοιχους άξονες του ΕΠ, δράσεις που αφορούν σε:

α) έργα ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης σε τοπικό επίπεδο.

β) παρεμβάσεις σε προστατευόμενες περιοχές (Natura 2000 ή εθνικώς προστατευόμενες περιοχές) οι οποίες δεν υπόκεινται σε διαχείριση από Φορέα Διαχείρισης ή άλλο οργανωτικό σχήμα διαχείρισης, ή περιοχές ιδιαίτερου οικολογικού ενδιαφέροντος που δεν υπόκεινται στις προηγούμενες κατηγορίες αλλά εμπίπτουν στην περιοχή δικαιοδοσίας τους.

Για την υλοποίηση των παρεμβάσεων αυτών θα πρέπει να προηγηθεί συνεννόηση και να ληφθεί η σύμφωνη γνώμης της αρμόδιας Υπηρεσίας του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Όσον αφορά στην Προστασία Ατμοσφαιρικού Περιβάλλοντος & Αστικές Μεταφορές το προβλεπόμενο έργο «Μετρό Θεσσαλονίκης» στο ΕΠ Μακεδονίας - Θράκης (Άξονας Προτεραιότητας 7) βρίσκεται σε πλήρη συνέργεια με την αντίστοιχη ενδεικτική δράση «Μετρό Θεσσαλονίκης – επέκταση στην Καλαμαριά» στο ΕΠΠΕΡΑΑ (Άξονας Προτεραιότητας 1 – Ομάδα Α: Χρηματοδότηση από Ταμείο Συνοχής), με την επιφύλαξη που διατυπώνεται στο οικείο Πρόγραμμα του ΥΠΕΧΩΔΕ για την επάρκεια των οικονομικών πόρων.

2.4.7. Συνάφεια της Στρατηγικής με το Ε.Π. «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας»

Στους πίνακες που ακολουθούν περιγράφονται οι στόχοι και οι δράσεις που περιλαμβάνονται στους Άξονες Προτεραιότητας 1, 2 & 3 του ΕΠ που σχετίζονται με τις υπηρεσίες και υποδομές προσπελασιμότητας και τονίζεται η συνεργειά τους με το Ε.Π. «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».

Ανατολική Μακεδονία - Θράκη

Πίνακας 51: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων – Συνέργειες με το ΕΠ-ΕΠ

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
Μεταφορικές Υποδομές	Ολοκλήρωση / συμπλήρωση των υποδομών μεταφορών με προτεραιότητα στην προσαρμογή του σχεδιασμού των τμημάτων σύνδεσης της Εγνατίας με χώρους οικονομικών δραστηριοτήτων.	Η δράση στοχεύει στοχεύει στην άνοδο του επιπέδου των φυσικών υποδομών της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης και των συναφών υπηρεσιών, έτσι ώστε να βελτιωθεί ουσιαστικά το επίπεδο προσπελασιμότητας εντός της Περιφέρειας, αλλά και προς αυτή, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
	Βελτίωση /συμπλήρωση εθνικού οδικού δικτύου.	Η δράση στοχεύει στην ολοκλήρωση της προσπάθειας βελτίωσης της προσβασιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, μέσω του εθνικού οδικού δικτύου, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
	Βελτίωση/συμπλήρωση επαρχιακού οδικού δικτύου - ενίσχυση της προσπελασιμότητας σε ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές.	Η δράση στοχεύει στην βελτίωσης της προσβασιμότητας στις απομακρυσμένες περιοχές της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, μέσω του επαρχιακού οδικού δικτύου.
	Βελτίωση/συμπλήρωση σιδηροδρομικού δικτύου και σύνδεση του με ΒΙΠΕ και λιμάνια.	Στόχος της δράσης είναι η υποστήριξη έργων αναβάθμισης, βελτίωσης επαρχιακού οδικού δικτύου της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης και των συνδέσεών του με χώρους οικονομικών δραστηριοτήτων, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
	Ανάπτυξη λιμενικών υποδομών Αλεξανδρούπολης και Καβάλας και σύνδεσή τους με τα δίκτυα μεταφορών.	Η δράση περιλαμβάνει στην ανάπτυξη των λιμενικών υποδομών Αλεξανδρούπολης και Καβάλας και σύνδεσή τους με τα δίκτυα μεταφορών, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
Υπηρεσίες προσπελασιμότητας και γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος	Αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των μεθοριακών σταθμών.	Η δράση στοχεύει στην λειτουργική εξασφάλιση της προοπτικής διάνοιξης των βορειοανατολικών χερσαίων συνόρων της χώρας προς τα Βαλκάνια, στο πλαίσιο της διεύρυνσης της ΕΕ στα ανατολικά, σε συνέργεια με αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».

Κεντρική Μακεδονία

Πίνακας 52: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων – Συνέργειες με το ΕΠ-ΕΠ

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
Μεταφορικές Υποδομές	Ολοκλήρωση των διευρωπαϊκών δικτύων της Περιφέρειας (ΠΑΘΕ και η Εγνατία Οδός) ως συνδέσεις με τις πύλες της χώρας.	Η δράση στοχεύει στη βελτίωση του ΠΑΘΕ και της Εγνατίας Οδού και των καθέτων αξόνων της σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας», καθώς και στη σύνδεση και αντιμετώπιση των ασυνεχειών των συνδέσεων της Περιφέρειας με τα διευρωπαϊκά οδικά δίκτυα μεταφορών.
	Βελτίωση υποδομών του διανομαρχιακού και του επαρχιακού οδικού δικτύου.	Η δράση στοχεύει σε έργα ολοκλήρωσης, αναβάθμισης και βελτίωσης των διανομαρχιακές διασυνδέσεων και των συνδέσεων των αστικών κέντρων της Κεντρικής Μακεδονίας, συμπληρωματικά με τις συνδέσεις τους με το εθνικό και περιφερειακό οδικό δίκτυο.
	Ολοκλήρωση του «κορμού» του σιδηροδρομικού άξονα ΠΑΘΕ-Π στα όρια της Περιφέρειας, και βελτίωση των λοιπών γραμμών του περιφερειακού σιδηροδρομικού δικτύου.	Στόχος της δράσης είναι η υποστήριξη έργων αναβάθμισης, βελτίωσης του σιδηροδρομικού δικτύου της Κεντρικής Μακεδονίας , σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
	Δράσεις ενίσχυσης του λιμενικού δικτύου της Περιφέρειας.	Η δράση στοχεύει στην ανάπτυξη ενδοπεριφερειακών θαλάσσιων μεταφορών, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
	Βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών, με σειρά συνεκτικών τεχνικών και λειτουργικών παρεμβάσεων.	Η δράση περιλαμβάνει έργα και ενέργειες για τη βελτίωση της οδικής ασφάλειας, των κυκλοφοριακών ρυθμίσεων και των υπηρεσιών σε χώρους αστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας»
	Ανάπτυξη συνδυασμένων μεταφορών και ενίσχυση της διατροπικότητας του συστήματος μεταφορών.	Η δράση στοχεύει στην ανάπτυξη τοπικών εμπορευματικών κέντρων και παροχή υπηρεσιών logistics, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
Υπηρεσίες προσπελασιμότητας και γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος	Εισαγωγή της πολυτροπικότητας των συνδέσεων των Μέσων Μεταφοράς στις εμπορευματικές δραστηριότητες.	Η δράση στοχεύει στην λειτουργική ολοκλήρωση αντίστοιχων δράσεων του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».

Δυτική Μακεδονία

Πίνακας 53: Περιγραφή κορμών παρέμβασης και δράσεων – Συνέργειες με το ΕΠ-ΕΠ

ΚΟΡΜΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ
Μεταφορικές Υποδομές	Οδικές μεταφορές – Οδικό δίκτυο, ολοκλήρωση των μεγάλων οδικών αξόνων και κατασκευή στοχευμένων οδικών παρεμβάσεων για τη βελτίωση της προσπελασιμότητας.	Η δράση στοχεύει στην κατασκευή νέων και ολοκλήρωση των μεγάλων έργων διασύνδεσης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με την υπόλοιπη χώρα και το εξωτερικό, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
	Παρεμβάσεις βελτίωσης του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου.	Η δράση στοχεύει στην ολοκλήρωση της προσπάθειας βελτίωσης της προσβασιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, μέσω του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου.
	Βελτίωση του δικτύου των αστικών μεταφορών.	Η δράση στοχεύει στη βελτίωση αστικών αρτηριών και οδικών αξόνων σε επιλεγμένα αστικά κέντρα, για αποσυμφόρηση της κυκλοφορίας και βελτίωση της οδικής ασφάλειας.
	Ενίσχυση υποδομών διαμετακομιστικού εμπορίου και εφοδιαστικής αλυσίδας	Η δράση στοχεύει στην ανάπτυξη τοπικών εμπορευματικών κέντρων και παροχή υπηρεσιών logistics, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».
Υπηρεσίες προσπελασιμότητας και γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος	Πολύτροπες μεταφορές - Εισαγωγή της πολυτροπικότητας των συνδέσεων των Μέσων Μεταφοράς στις εμπορευματικές δραστηριότητες.	Η δράση στοχεύει στην λειτουργική ολοκλήρωση αντίστοιχων δράσεων του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».

2.4.7. Συνάφεια της Στρατηγικής με το Ε.Π. «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»

Το Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης περιλαμβάνει δράσεις που βρίσκονται σε συνέργεια με αυτές που προβλέπονται στο Ε.Π. «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγκεκριμένα:

Α. Κτιριακές Υποδομές

- Προσχολική Αγωγή (νηπιαγωγεία), με προτεραιότητα κάλυψης του συνόλου των αναγκών
- Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με προτεραιότητα κάλυψης εάν είναι δυνατόν του συνόλου των περιπτώσεων όπου λειτουργούν σχολικές μονάδες με διπλά ωράρια
- Κτιριακές παρεμβάσεις αναβάθμισης χώρων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, κατά προτεραιότητα στους τομείς των θετικών και τεχνολογικών επιστημών, στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και στη δια βίου εκπαίδευση, προκειμένου να αντιμετωπιστούν ανάγκες λειτουργίας εργαστηρίων, δομών έρευνας και καινοτομίας καθώς και συστημάτων δικτύωσης και επικοινωνίας.

Β. Υποδομές σε εξοπλισμό

- Προμήθεια νέου ή αναβάθμιση υπάρχοντος εργαστηριακού και τεχνολογικού εξοπλισμού, ιδίως σε ΤΠΕ, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και στη δια βίου μάθηση, με προτεραιότητα κάλυψης στο σύνολο της λειτουργίας

  α) των ολοήμερων σχολείων

  β) των επαγγελματικών λυκείων (ΕΠΑΛ) και επαγγελματικών σχολών (ΕΠΑΣ)

  γ) της έρευνας και της καινοτομίας

2.5. Χρηματοδοτικό σχήμα ΕΠ Μακεδονίας - Θράκης ανά κατηγορία παρέμβασης

Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται η ενδεικτική κατανομή ανά κατηγορία παρέμβασης της προβλεπόμενης χρήσης των πόρων του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης.

Πίνακας 54: Κοινοτική Συνδρομή ανά Κατηγορία Παρέμβασης Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013 (σε Ευρώ)

	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ
Έρευνα και τεχνολογική Ανάπτυξη (R&TD),καινοτομία και επιχειρηματικότητα.		**270.507.000**
1	Δραστηριότητες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης σε Κέντρα ερευνών.	9.800.000
2	Υποδομή έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (συμπεριλαμβάνοντας υλικό εξοπλισμό, τεχνολογική εγκατάσταση και δίκτυα υπολογιστών υψηλής ταχύτητας που συνδέουν κέντρα ερευνών) και κέντρα αναγνωρισμένου κύρους σε εξειδικευμένη τεχνολογία.	12.825.000
3	Μεταφορά τεχνογνωσίας και βελτιώσεις στα δίκτυα συνεργασίας που συνδέουν μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με πανεπιστήμια, εγκαταστάσεις ανωτέρας/ ανωτάτης εκπαίδευσης όλων των ειδών, περιφερειακές αρχές, ερευνητικά κέντρα και επιστημονικούς και τεχνολογικούς πόλους (επιστημονικά και τεχνολογικά πάρκα, πόλοι τεχνολογίας κ.λ.π.)	43.975.000
4	Συνδρομή στην έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη ειδικά σε ΜΜΕ (συμπεριλαμβάνοντας πρόσβαση σε υπηρεσίες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης στα ερευνητικά κέντρα)	21.770.000
5	Προηγμένες υποστηρικτικές υπηρεσίες για επιχειρήσεις και ομάδες επιχειρήσεων	33.270.000
6	Ενίσχυση στις ΜΜΕ για την προώθηση σχεδίων βιώσιμης παραγωγής (εισαγωγή αποτελεσματικών συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης, υιοθέτηση και χρήση τεχνολογιών για την καταπολέμηση της ρύπανσης, ενσωμάτωση μη ρυπογόνων τεχνολογιών στις επιχειρήσεις)	3.725.000
7	Επενδύσεις σε επιχειρήσεις που συνδέονται άμεσα με έρευνα και καινοτομία (καινοτόμες τεχνολογίες, ίδρυση νέων επιχειρήσεων από πανεπιστήμια, υπάρχοντα κέντρα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης και επιχειρήσεις κ.λ.π.)	48.735.000
8	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	21.127.000
9	Άλλα μέτρα για την προώθηση έρευνας, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ	75.280.000
Κοινωνία της πληροφορίας		**275.300.000**
10	Υποδομή τηλεπικοινωνιών (συμπεριλαμβανομένων των ευρυζωνικών δικτύων)	37.040.000
11	Τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών (πρόσβαση, ασφάλεια, δυνατότητα λειτουργικής εναλλαγής συστημάτων, πρόληψη κινδύνου, έρευνα, καινοτομία, ηλεκτρονικό περιεχόμενο κ.λ.π.)	12.580.000
12	Τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών (TEN-ICT)	10.540.000
13	Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη (ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική διακυβέρνηση ηλεκτρονική εκμάθηση, ηλεκτρονική ενσωμάτωση , κ.λ.π.)	131.040.000
14	Υπηρεσίες και εφαρμογές για ΜΜΕ (ηλεκτρονικό εμπόριο, εκπαίδευση και κατάρτιση, δικτύωση κ.λ.π.)	39.050.000
15	Άλλα μέτρα για την πρόσβαση των ΜΜΕ σε τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών και στην αποτελεσματική χρήση τους.	45.050.000
Μεταφορές		**625.870.000**
16	Σιδηρόδρομοι	18.300.000
17	Σιδηρόδρομοι (TEN-T)	33.200.000
18	Κινητός σιδηροδρομικός εξοπλισμός	
19	Κινητός σιδηροδρομικός εξοπλισμός (TEN-T)	
20	Αυτοκινητόδρομοι	200.000.000
21	Αυτοκινητόδρομοι (TEN-T)	80.290.000
22	Εθνικές οδοί	46.600.000
23	Περιφερειακές/τοπικές οδοί	191.680.000
24	Ποδηλατόδρομοι	
25	Αστικές μεταφορές	5.000.000
26	Πολύτροπες μεταφορές.	10.000.000
27	Πολύτροπες μεταφορές (TEN-T)	

	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ
28	Έξυπνα Μεταφορικά συστήματα.	
29	Αερολιμένες	
30	Λιμένες	40.800.000
31	Επίγειες θαλάσσιες οδοί (περιφερειακές και τοπικές)	
32	Επίγειες θαλάσσιες οδοί (TEN-T)	
Ενέργεια		**83.650.000**
33	Ηλεκτρισμός	4.070.000
34	Ηλεκτρισμός (TEN-E)	
35	Φυσικό αέριο	22.410.000
36	Φυσικό αέριο (TEN-E)	4.980.000
37	Πετρελαϊκά προϊόντα	
38	Πετρελαϊκά προϊόντα (TEN-E)	
39	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: άνεμος	4.150.000
40	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: ηλιακή	4.070.000
41	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: βιομάζα	4.900.000
42	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: υδροηλεκτρική, γεωθερμική και άλλες	29.510.000
43	Ενεργειακή αποδοτικότητα, αναγέννηση, διαχείριση ενέργειας	9.560.000
Περιβαλλοντική προστασία και πρόληψη κινδύνων		**550.269.000**
44	Διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων	78.669.000
45	Διαχείριση και διανομή ύδατος (πόσιμο νερό)	82.160.000
46	Επεξεργασία υδάτων (λύματα)	38.800.000
47	Ποιότητα αέρα	5.320.000
48	Ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος ρύπανσης.	3.660.000
49	Προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές και μείωση των επιπτώσεων.	4.415.000
50	Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης.	13.485.000
51	Προώθηση βιοποικιλότητας και φυσικής προστασίας (συμπεριλαμβάνοντας τις περιοχές Natura 2000)	20.600.000
52	Προώθηση καθαρών αστικών μεταφορών	268.090.000
53	Πρόληψη κινδύνων (συμπεριλαμβάνοντας την επεξεργασία και εφαρμογή σχεδίων και μέτρων για την πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων)	16.450.000
54	Άλλα μέτρα για την διατήρηση της κατάστασης περιβάλλοντος και την πρόληψη κινδύνων.	18.620.000
Τουρισμός		**39.440.000**
55	Προώθηση Τόπων Φυσικού Κάλλους	6.330.000
56	Προστασία και ανάπτυξη φυσικής κληρονομιάς.	17.060.000
57	Συνδρομή στην βελτίωση τουριστικών υπηρεσιών	16.050.000
Πολιτισμός		**194.275.000**
58	Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.	125.535.000
59	Ανάπτυξη πολιτιστικών υποδομών	56.840.000
60	Συνδρομή στην βελτίωση πολιτιστικών υπηρεσιών.	11.900.000
Αστική και αγροτική αναγέννηση		**133.810.000**
61	Ολοκληρωμένα σχέδια για την αστική και αγροτική αναγέννηση.	133.810.000
Προωθώντας την προσαρμοστικότητα εργαζομένων,επιχειρήσεων και επιχειρηματιών.		
62	Ανάπτυξη στρατηγικών και συστημάτων δια βίου εκμάθησης στις επιχειρήσεις, εκπαίδευση και παροχή υπηρεσιών στους απασχολούμενους και τους προϊσταμένους, για την επιτάχυνση της προσαρμοστικότητας τους στις αλλαγές. Προώθηση επιχειρηματικότητας και καινοτομίας.	
63	Σχεδιασμός και προώθηση καινοτόμων και περισσότερο παραγωγικών τρόπων οργάνωσης της εργασίας.	
64	Ανάπτυξη ειδικών υπηρεσιών για την απασχόληση, την εκπαίδευση και την παροχή υποστήριξης, σε συνάφεια με την αναδιάρθρωση παραγωγικών τομέων και επιχειρήσεων και την ανάπτυξη συστημάτων αντιμετώπισης των οικονομικών αλλαγών και των μελλοντικών απαιτήσεων σχετικά με θέσεις εργασίας και δεξιότητες.	

	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ
Βελτιώνοντας την πρόσβαση στην απασχόληση και την διατήρηση των θέσεων εργασίας.		**33.275.000**
65	Εκσυγχρονισμός και ενδυνάμωση των θεσμών της αγοράς εργασίας	
66	Εφαρμογή ενεργητικών και προληπτικών μέτρων στην αγορά εργασίας.	
67	Μέτρα ενθάρρυνσης της ενεργού γήρανσης και παράτασης εργασιακής ζωής.	
68	Ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης και της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων.	
69	Μέτρα για την βελτίωση της προσβασιμότητας στην εργασία και την ενδυνάμωση της βιώσιμης εργασιακής συμμετοχής και εξέλιξης της γυναίκας, ώστε να μειωθούν οι διακρίσεις φύλου στην αγορά εργασίας, και να εναρμονισθεί η εργασιακή με την ιδιωτική ζωή, όπως οι διευκολύνσεις παροχής υπηρεσιών φροντίδας παιδιών και φροντίδας εξαρτημένων προσώπων.	33.275.000
70	Ειδικές δράσεις για την αύξηση του μεριδίου συμμετοχής των μεταναστών στην απασχόληση και διαμέσου αυτών, την ενίσχυση της κοινωνικής ενσωμάτωσής τους	
Βελτιώνοντας την κοινωνική ενσωμάτωση των μειονεκτούντων προσώπων.		
71	Παρεμβάσεις για την ενσωμάτωση και την είσοδο στην απασχόληση των μειονεκτούντων ατόμων, ώστε να αντιμετωπιστούν οι διακρίσεις που αντιμετωπίζουν στην εργασιακή συμμετοχή και εξέλιξη και να προωθηθεί η αποδοχή της διαφορετικότητας τους στον χώρο εργασίας.	
Βελτιώνοντας το ανθρώπινο κεφάλαιο.		
72	Σχεδιασμός, εισαγωγή και εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης προκειμένου να αυξηθεί η απασχολησιμότητα, να βελτιωθεί η συνάφεια της υποχρεωτικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης/ κατάρτισης προς την αγορά εργασίας, και να προσαρμοστούν οι δεξιότητες του εκπαιδευμένου προσωπικού σε μία καινοτόμο αντίληψη και σε μια οικονομία βασισμένη στην κοινωνία της γνώσης.	
73	Μέτρα για την αύξηση της δια βίου συμμετοχής στην εκπαίδευση και την κατάρτιση συμπεριλαμβάνοντας δράσεις για μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης από το σχολείο, του διαχωρισμού στα γνωστικά αντικείμενα με διακρίσεις φύλου, και για διεύρυνση της πρόσβασης στα αντικείμενα και στην ποιότητα της υποχρεωτικής/ επαγγελματικής και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης	
74	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στο πεδίο έρευνας και καινοτομίας, ιδιαίτερα μέσω μεταπτυχιακών σπουδών και εκπαίδευσης ερευνητών και μέσω δικτύωσης των δραστηριοτήτων ανάμεσα στα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά κέντρα και τις επιχειρήσεις.	
Επένδυση σε κοινωνικές υποδομές.		**430.750.000**
75	Υποδομές εκπαίδευσης.	266.520.000
76	Υποδομές Υγείας	112.820.000
77	Υποδομές φροντίδας παιδιών	0
78	Υποδομές στέγασης	0
79	Άλλες κοινωνικές υποδομές.	51.410.000
Κινητοποίηση μεταρρυθμίσεων στα πεδία απασχόλησης και ενσωμάτωσης		
80	Προώθηση της ανάληψης δράσης για συνεργασίες, συνάψεις συμφωνιών και πρωτοβουλίες μέσω της δικτύωσης εθνικών, περιφερειακών και τοπικών παραγόντων	
Ενδυναμώνοντας την θεσμική ικανότητα σε εθνικό περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.		**3.494.000**
81	Μηχανισμοί για την βελτίωση των καλών πρακτικών και του προγραμματικού σχεδιασμού, παρακολούθηση και αξιολόγηση σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, δημιουργία ετοιμότητας στην εφαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων	3.494.000
Μείωση του πρόσθετου κόστους που αποτελεί εμπόδιο στην ανάπτυξη των εξόχως απομακρυσμένων περιφερειών		
82	Εξισορρόπηση του πρόσθετου κόστους λόγω ελλείμματος προσβασιμότητας και χωρικού κατακερματισμού	
83	Ειδικές δράσεις για την εξισορρόπηση πρόσθετου κόστους που οφείλεται σε παράγοντες σχετιζόμενους με το μέγεθος της αγοράς	
84	Ενίσχυση για την εξισορρόπηση πρόσθετου κόστους που οφείλεται σε κλιματικές συνθήκες.	
Τεχνική Βοήθεια		**34.360.000**
85	Προετοιμασία, εφαρμογή παρακολούθηση και επιθεώρηση	21.360.000
86	Αξιολόγηση και Μελέτες, πληροφορίες και επικοινωνία	13.000.000
ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ		**2.675.000.000**

2.6. Σύνοψη των πορισμάτων της εκ των προτέρων αξιολόγησης

Η Σύνοψη επικεντρώνεται στα πλέον καίρια ευρήματα που προέκυψαν από την ex-ante Αξιολόγηση του Προγράμματος και στις αντίστοιχες βελτιωτικές προτάσεις, όπως αυτές διατυπώθηκαν. Διαρθρώνεται κατά Ενότητα της Αξιολόγησης και κάθε Ενότητα περιλαμβάνει δύο μέρη: Εκτίμηση και Προτάσεις (όπου αναφέρονται όσες από τις προτάσεις έχουν υιοθετηθεί στην τελική έκδοση του Προγράμματος).

2.6.1. Κοινωνικο-οικονομική ανάλυση και προσδιορισμός αναγκών

2.6.1.1. Εκτίμηση

Στο τελικό κείμενο του Προγράμματος, η Ανάλυση της κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης καλύπτει τις απαιτήσεις του Κανονισμού, του Aide-Memoire των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της σχετικής 4ης Εγκυκλίου του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, και εντοπίζει πολλά από τα σημαντικότερα καίρια ζητήματα για τη Χωρική Ενότητα (ΧΕ), όπως τις προκλήσεις από το άνοιγμα των αγορών και την κινητικότητα των συντελεστών παραγωγής, την ανάγκη για ενίσχυση της παραγωγής σε κλάδους με συγκριτικό πλεονέκτημα, την ανάγκη για ελάχιστη κρίσιμη πληθυσμιακή, παραγωγική, οικονομική και τεχνολογική μάζα ως υπόβαθρο για την ανταγωνιστικότητα, το συνδυασμό χαμηλού ποσοστού απασχόλησης και υψηλού ποσοστού ανεργίας ως παράγοντα υστέρησης στο κατά κεφαλήν διαθέσιμο εισόδημα, την αναγκαιότητα αλλαγών στο παραγωγικό πρότυπο στο βαθμό που αυτό στηρίζεται σε δραστηριότητες έντασης ανειδίκευτης εργασίας, κ.α.

Για ευχερέστερο εντοπισμό της συγκριτικής θέσης της ΧΕ στο πλαίσιο της Ε.Ε. είχε προταθεί στις προηγούμενες εκδόσεις του Προγράμματος, η Ανάλυση να διαρθρωθεί κατ' αντιστοιχία προς τους Διαρθρωτικούς Δείκτες (οικονομικό μέγεθος και γενικό επίπεδο ευημερίας της Περιφέρειας - απασχόληση - ανθρώπινο δυναμικό - εκσυγχρονισμός παραγωγικού ιστού και είσοδος στην οικονομία της γνώσης - εξωστρέφεια, βαθμός εξάρτησης της οικονομίας και ανταγωνιστικότητα - συνοχή του κοινωνικού ιστού), ενώ για ευχερέστερο εντοπισμό της συμβολής της στην εθνική και κοινοτική στρατηγική να διαρθρωθεί κατ' αντιστοιχία προς τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Συνοχή (ΚΣΚΓ:βελτίωση ελκυστικότητας - ενίσχυση καινοτομίας, επιχειρηματικότητας και οικονομίας της γνώσης - δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας - εδαφική συνοχή), στην περίπτωση αυτή εντάσσοντας και τα προηγούμενα ως εσωτερικά βήματα σε κάθε κεφάλαιο της ανάλυσης (να είναι δηλαδή μία EU objectives driven analysis). Στο τελικό κείμενο ακολουθείται η τελευταία προτεινόμενη δομή:

* Ελκυστικότητα: αναλύονται στοιχεία για τον πληθυσμό - Εγνατία Οδό - σιδηροδρομικό δίκτυο - λιμενικές υποδομές - αεροπορικές υποδομές - ενέργεια- περιβάλλον
* Καινοτομία - επιχειρηματικότητα - οικονομία της γνώσης: τομεακή διάρθρωση παραγωγικής βάσης - βιοτικό επίπεδο - ποσοστό πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας - συγκριτική θέση αναφορικά με το πλήθος των νέων επιχειρηματικών μονάδων - σύγκριση καινοτομικών και τεχνολογικών επιδόσεων
* Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας: χαμηλότερος βαθμός απασχόλησης και υψηλότερο ποσοστό ανεργίας - ποσοστό ανεργίας μεγαλύτερο από αυτό της Ελλάδας - τομεακή σύνθεση της απασχόλησης - σύνθετος δείκτης RCE για την απασχόληση
* Χωρική Ενότητα και στόχοι της Λισσαβόνας – συνθετική εκτίμηση (δείκτης RCE)
* Χωρική ανάλυση: αστικές περιοχές - ορεινές περιοχές - παράκτιος χώρος - νησιωτικές περιοχές -

αγροτικές περιοχές.

Με τη διαπραγμάτευση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών στο επίπεδο της ΧΕ (έκταση - πληθυσμός - μερίδιο στο εθνικό ΑΕΠ - ποσοστό πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας - διαχρονική μεταβολή πληθυσμού και μερίδιο στο συνολικό της χώρας - σύγκριση με μέσο πληθυσμιακό και οικονομικό μέγεθος των Περιφερειών της Ε.Ε. - πυκνότητα κατοίκησης - τομεακή διάρθρωση παραγωγικής βάσης και εξειδίκευση - βιοτικό επίπεδο - διαθέσιμο εισόδημα ανά κάτοικο - βαθμός απασχόλησης και ποσοστό ανεργίας - βαθμός απασχόλησης γυναικών / νέων / ηλικιωμένων - τομεακή σύνθεση απασχόλησης - μορφωτικό επίπεδο εργατικού δυναμικού - πλήθος νέων επιχειρήσεων και αρχικά κεφάλαια - δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη) η Ανάλυση καλύπτει πλέον τις σημαντικές όψεις της κατάστασης. Θα ήταν βεβαίως σκόπιμο σε ένα επόμενο στάδιο (εξειδίκευσης) να συνοδευτεί, στην ανάλυση κάθε χαρακτηριστικού, από σύγκριση της ΧΕ ως προς την εκάστοτε ισχυρότερη από τις ελληνικές ΧΕ, ισχυρότερη ευρωπαϊκή Περιφέρεια και τις όμορες χώρες, ώστε να καθίστανται προφανείς οι ιδιαιτερότητες της ΧΕ και να τεκμηριώνονται οι ειδικές ανάγκες της σε σχέση με την Agenda της Λισσαβόνας.

Σε ορισμένα στοιχεία, η σύγκριση αυτή έγινε στην τελική έκδοση του Προγράμματος. Εκτελείται μία συνθετική εκτίμηση της θέσης της ΧΕ ως προς τους στόχους της Λισσαβόνας καθώς και ανάλυση της θέσης και των οικονομικών μεγεθών της Μακεδονίας – Θράκης ως προς τον χώρο των Βαλκανίων

Κατά πολύ ενδιαφέροντα τρόπο, αναλύονται οι σύνθετοι δείκτες RCE του ESPON σε ό,τι αφορά την απασχόληση και την επίτευξη των στόχων της Λισσαβόνας. Αντίστοιχη μεθοδολογία (συγκρότηση σύνθετων - δευτερογενών δεικτών και συγκριτική ανάλυση των τιμών τους) θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για διαπραγμάτευση και άλλων θεμάτων, όπως η εξωστρέφεια - ανταγωνιστικότητα και η ισχύς και οι αδυναμίες της ΧΕ ως προς τις βαλκανικές χώρες και την Τουρκία, οι χρήσεις γης, η συσχέτιση ευημερίας και κεντρικότητας, κ.α. Χρήσιμη θα ήταν επίσης η επέκταση της ανάλυσης στο επίπεδο NUTS III, με χαρτογραφική ανάλυση που θα καθιστούσε προφανείς τις συγκεντρώσεις προβλημάτων ή πλεονεκτημάτων, τις δια-περιφερειακές ζώνες με κοινά χαρακτηριστικά, και τη συμπληρωματικότητα των δικτύων.

Οι παραπάνω επισημάνσεις υιοθετήθηκαν σε μεγάλο βαθμό στην τελική έκδοση του Προγράμματος και το Πρόγραμμα διαθέτει τεχνικά σωστή και επιχειρησιακά χρήσιμη διάρθρωση. Επίσης, η τελική εκδοχή του επισημαίνει ορθά ότι η ενιαία αναπτυξιακή προσέγγιση της ΧΕ ανταποκρίνεται στην ανάγκη ύπαρξης ελάχιστης κρίσιμης μάζας παραγωγικού, διοικητικού και τεχνολογικού δυναμικού ώστε να εδράζεται μια βιώσιμη στρατηγική ανταγωνιστικότητας με ευοίωνες προοπτικές. Ορθά επίσης εντοπίζει τις διαφοροποιήσεις ως προς τη στοχοθεσία κάθε περιφέρειας λόγω ένταξης τους σε διαφορετικά καθεστώτα (Σύγκλιση - phasing out). Χαρτογραφική ανάλυση εκτελείται, όχι όμως στο υπο-περιφερειακό επίπεδο (NUTS III).

Στην ανάλυση για την Κεντρική Μακεδονία, επισημαίνονται ορθά οι κρίσιμοι αναπτυξιακοί παράγοντες· θα είναι χρήσιμο να αναλυθούν σε επόμενο στάδιο περαιτέρω παράγοντες όπως οι σχέσεις του μητροπολιτικού κέντρου της Θεσσαλονίκης με τον αστικό ιστό της Κ. Μακεδονίας και των άλλων Περιφερειών, ο ρόλος του ως προς τις όμορες χώρες, η κλαδική σύνθεση της βιομηχανίας ως προς την παραγωγή υψηλής προστιθέμενης αξίας και την ένταση καινοτομίας και η χωρική συγκέντρωση της, οι αναμενόμενες επιπτώσεις από μεγάλα projects. Στην ανάλυση για τη Δυτική Μακεδονία επίσης επισημαίνονται οι κρίσιμοι αναπτυξιακοί παράγοντες· επίσης θα είναι χρήσιμο να αναλυθούν σε επόμενο στάδιο περαιτέρω η σύνδεση της "κομβικής θέσης της Περιφέρειας" με την αναδιάρθρωση των βαλκανικών οικονομιών, οι νέες εξελίξεις στον ενεργειακό τομέα (απελευθέρωση της αγοράς, πίεση για μείωση της εξόρυξης – καύσης λιγνίτη, πιθανότητα ιδιωτικών ενεργειακών επενδύσεων, κ.λπ.), το υψηλότερο σε όλη τη χώρα ποσοστό ανεργίας, οι δυνατότητες για ανάπτυξη έρευνας και καινοτομίας. Στην ανάλυση για την Αν. Μακεδονία – Θράκη επίσης επισημαίνονται οι κρίσιμοι αναπτυξιακοί παράγοντες· θα είναι χρήσιμο να αναλυθούν σε επόμενο στάδιο περαιτέρω οι

επιπτώσεις από την ένταξη της Βουλγαρίας στην Ε.Ε. και της Τουρκίας, η υλοποίηση των μεγάλων ενεργειακών δικτύων, η απελευθέρωση του αγροτικού τομέα και η αναμενόμενη αποδέσμευση εργατικού δυναμικού από τον τομέα της γεωργίας και από τον χώρο της μειονότητας.

Στη χωρική ανάλυση, ειδικά υπό το πρίσμα του υψηλού μεριδίου των αστικών περιοχών στο συνολικό κόστος του Προγράμματος[56] και των ήδη επισημαινόμενων στο Πρόγραμμα αδυναμιών του αστικού τριτογενούς τομέα, θα πρέπει σε επόμενο στάδιο να επισημανθούν οι εσωτερικές σχέσεις του αστικού συστήματος και η ύπαρξη δικτύων, με βάση την ανάλυση που έχει γίνει στα (θεσμοθετημένα) Χωροταξικά Σχέδια των Περιφερειών.

Οπωσδήποτε, στην τελική έκδοση του Προγράμματος αναλύθηκαν με σχετική επάρκεια η θέση και τα ειδικά προβλήματα και προοπτικές της μητροπολιτικής περιοχής της Θεσσαλονίκης.

Λόγω της ισχυρής παρουσίας του αγροτικού τομέα στη ΧΕ (αλλά και της ισχυρής παρουσίας στη βιομηχανία, των κλάδων με αγροτικές εισροές), χρήσιμη είναι επίσης η ανάλυση της εξάρτησης συγκεκριμένων περιοχών από τη γεωργία – κτηνοτροφία, με τη βοήθεια των περιφερειακών μελετών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Καθώς αναγνωρίζεται ως καίριο ζήτημα η μειωμένη ανταγωνιστικότητα και καθώς οι δύο από τις τρεις Περιφέρειες έχουν ήδη ενταχθεί σε καθεστώς μεταβατικής στήριξης και θα είναι ανοιχτές στον "ανταγωνισμό" του Στόχου 2 στην επόμενη προγραμματική περίοδο, θα ήταν πιθανότατα ωφέλιμη μια μη «κλασσική» αναδιάταξη της ανάλυσης SWOT, η οποία να ξεκινά από την επισήμανση των επικείμενων απειλών και να καταλήγει σε αυτήν των διανοιγόμενων προοπτικών (ως προς το εξωτερικό περιβάλλον), αντιστοιχίζοντας σε αυτές τις συγκεκριμένες δυνατότητες και αδυναμίες της Μακεδονίας - Θράκης (εσωτερικό περιβάλλον), ώστε να ελεγχθεί η εφικτότητα της αντιμετώπισης των απειλών και της υλοποίησης των προοπτικών. Για να ελέγχεται εξαρχής η συνάφεια της ανάλυσης με τη συνολική ανάλυση σε επίπεδο χώρας του Ε.Σ.Π.Α., εξειδίκευση του οποίου αποτελεί το Πρόγραμμα, η Ανάλυση SWOT θα μπορούσε επίσης να δομείται κατά Θεματική Προτεραιότητα του Ε.Σ.Π.Α.

Βασική αρχική έλλειψη της Ανάλυσης ήταν το ότι δεν κατέληγε σε προσδιορισμό των αναπτυξιακών αναγκών. Η έλλειψη αποκαταστάθηκε˙ θα ήταν χρήσιμη, και εδώ, η επισήμανση του συνόλου των αναγκών της ΧΕ με αποτίμηση των επιδόσεων κατά τις προηγούμενες περιόδους, δομημένη είτε κατά Θεματική Προτεραιότητα του ΕΣΠΑ είτε κατά τομέα παρέμβασης του 3ου ΚΠΣ, από την οποία να συνάγονται τα «κενά» που απομένουν για την ανάπτυξη της ΧΕ.

Μία πληρέστερη ανάλυση θα απαιτούσε διαπραγμάτευση θεμάτων όπως η συμπληρωματικότητα του παραγωγικού ιστού, τα ενιαία ή διακοπτόμενα δίκτυα, οι σημαντικές διαφοροποιήσεις στη σύνθεση του Α.Π.Π. (κατά νομούς και χωρικές ενότητες με ειδικά παραγωγικά χαρακτηριστικά), η σχετική ισχύς των κλάδων (υψηλής / μέσης / χαμηλής προστιθέμενης αξίας), που όμως θα απαιτούσαν χρόνο και χώρο εάν έπρεπε να γίνει πρωτογενής ανάλυση. Ειδικές υφιστάμενες μελέτες και έρευνες[57] μπορούν να αξιοποιηθούν κατά την επόμενη εξειδίκευση του Προγράμματος.

Γενικότερα πάντως, η απαίτηση του Κανονισμού για αφενός σαφή και δομημένη αλλά αφετέρου συνοπτική ανάλυση και αναπτυξιακή στρατηγική χωρίς το επίπεδο του Μέτρου, καθιστά το σχεδιασμό όλων των Προγραμμάτων μία εξαιρετικά δύσκολη άσκηση, υποκείμενη εκ των πραγμάτων σε αμφισβητήσεις και κριτική.

---

[56] 68%, κατά επεξεργασία των στοιχείων του Πίνακα «Χρηματοδότηση ανά εδαφικό τύπο», Ενότητα 5 του Προγράμματος.

[57] Π.χ. Υπουργείο Μακεδονίας – Θράκης, *Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης Μακεδονίας – Θράκης,2006.* Εγνατία Οδός ΑΕ, Παρατηρητήριο, *Εκθεση επιπτώσεων*, Μάρτιος 2006. Υπουργείο Μακεδονίας – Θράκης, *Στρατηγικό Σχέδιο Βιώσιμης Ανάπτυξης της Μητροπολιτικής Θεσσαλονίκης*, 2002

2.6.1.2. Προτάσεις

Η Ανάλυση αρχικώς παρουσίαζε σημαντικά προβλήματα ως προς τη διάρθρωση της και οι σχετικές βελτιώσεις που προτάθηκαν από την Αξιολόγηση έγιναν (μαζί με άλλες) σε αρκετό βαθμό αποδεκτές (αναφέρονται λεπτομερώς στην Έκθεση Αξιολόγησης). Πέραν αυτών, η Αξιολόγηση πρότεινε να αναλυθούν επιπρόσθετοι παράγοντες, κατά το επόμενο στάδιο (της εξειδίκευσης) του Προγράμματος) προς εφαρμογή του με τη χρήση ειδικών μηχανισμών υλοποίησης[58].

Ως προς την επιχειρηματικότητα, εξωστρέφεια και ανταγωνιστικότητα, η Αξιολόγηση υπέβαλε πίνακα δεικτών με συγκριτικές τιμές ως προς το σύνολο της χώρας ή με το μερίδιο της ΧΕ στο σύνολο, για σειρά δεδομένων (απασχόληση βιομηχανίας – βιοτεχνίας, πλήθος βιομηχανιών και βιοτεχνιών, μέσο μέγεθος, συνολικός κύκλος εργασιών και κύκλος ανά επιχείρηση, επιχειρήσεις χονδρικού εμπορίου, κύκλος εργασιών χονδρεμπορίου και κύκλος ανά επιχείρηση, πλήθος επιχειρήσεων υπηρεσιών, κύκλος εργασιών και κύκλος ανά επιχείρηση, κλίνες σε ξενοδοχειακά καταλύματα, διανυκτερεύσεις και πληρότητα), τα οποία επιτρέπουν να εντοπιστούν σαφέστερα οι ιδιαιτερότητες του επιχειρηματικού τομέα της ΧΕ. Προτείνει επίσης, να αναλυθούν οι συγκριτικές επιδόσεις της ΧΕ με βάση τους δείκτες εξαγωγικής επίδοσης, μεταβολής των εξαγωγών και βαθμού κάλυψης των εισαγωγών από εξαγωγές, από συγκεκριμένους Χάρτες που παρουσιάζουν το μέγεθος των εξαγωγών ως % του ΑΕΠ, τον ετήσιο ρυθμό μεταβολής των εξαγωγών και τη σχέση εξαγωγών προς εισαγωγές.

Επειδή η Μακεδονία - Θράκη είναι η ελληνική ΧΕ όπου κατεξοχήν αναμένονται να εμφανιστούν οι επιπτώσεις της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ενωσης προς τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, η Αξιολόγηση προτείνει λεπτομερή σύγκριση των αναπτυξιακών μεγεθών της ΧΕ με την ΕΕ-15 (για να αναδειχθεί το σχετικό μέγεθος και οι επιδόσεις ως προς τον "ανεπτυγμένο" πυρήνα της Ενωσης), με την ΕΕ-25 (για να διερευνηθεί πόσο την επηρεάζει η διεύρυνση) και ως προς τις βαλκανικές χώρες, και υποβάλλει πίνακα τιμών για τους εξής δείκτες της Μακεδονίας – Θράκης, με βάση σύγκρισης (100) την ΕΕ-15, την ΕΕ-25, τη μέση ευρωπαϊκή περιφέρεια της ΕΕ-25, την Ελλάδα, τις όμορες χώρες (Αλβανία, Βουλγαρία, Τουρκία, ΠΓΔΜ)[59]. Οι τιμές αυτές υποστηρίζουν πληρέστερα τη στρατηγική για τη ΧΕ.

Η Αξιολόγηση προτείνει επίσης για το επόμενο στάδιο εξειδίκευσης να συσχετιστούν (σε χαρτογραφικό επίπεδο) οι πληθυσμιακές εξελίξεις κατά ΟΤΑ με τις τάσεις στις χρήσεις γης και από τη σύγκριση να προκύψουν οι φορτίσεις και οι πιθανές συγκρούσεις με επίπτωση στη διατηρησιμότητα της ανάπτυξης (πυλώνας της συνδυασμένης Agenda Λισσαβόνας - Γκαίτεμποργκ).

Ως το προς βορρά "τόξο" της χώρας που κατά κύριο λόγο θα υποστεί τις συνέπειες ή θα επωφεληθεί των ευκαιριών από τη διεύρυνση της Ενωσης, η ΧΕ έπρεπε να συγκριθεί με τις βαλκανικές χώρες ως προς την παραγωγική ικανότητα και την εξωστρέφεια της, τις τάσεις στην εκροή κεφαλαίων και την αποχωροθέτηση επιχειρήσεων, με βάση δεδομένα και Χάρτες που υποβλήθηκαν από την Αξιολόγηση.

Το τελικό Πρόγραμμα υιοθέτησε την πρόταση και προχώρησε σε ικανοποιητική ανάλυση των παραπάνω.

Αντιστοίχως χρήσιμη και διαφωτιστική θα είναι η συσχετισμένη ανάλυση των δεικτών ευημερίας και του δείκτη κεντρικότητας, και η διερεύνηση του σύνθετου δείκτη «Ευημερίας και Ανάπτυξης», ακόμη καλύτερα σε σύγκριση με τη μεσο- και μακροχρόνια εξέλιξη των δημοσίων επενδύσεων, που επιτρέπει να εντοπιστούν σαφέστερα οι αναπτυξιακές ανάγκες στη ΧΕ, στις Περιφέρειες και στους Νομούς. Βοήθεια στην ανάλυση προσφέρουν δεδομένα που παρέχει η Αξιολόγηση.

Τέλος, για την ανάλυση SWOT προτάθηκε, ως χρησιμότερη αλλά όχι ως αποκλειστικά καταλληλότερη, μια

[58] Ο λεπτομερής σχεδιασμός των οποίων όμως δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί, π.χ. για τα revolving funds JEREMIE και JESSICA.

[59] Με χρονικές τομές το 1995 (διαθεσιμότητα στοιχείων και εγγύτητα με την έναρξη του 1ου ΚΠΣ), 1999 (τέλος 1ου ΚΠΣ), 2003 (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία και τέλος 2ου ΚΠΣ) ή και 2004 (για τα διαθέσιμα στοιχεία). Για τις τι τιμές των δεικτών, βλ. Έκθεση Αξιολόγησης.

αναδιάταξη της, κατά το ακόλουθο σχήμα:

	ΑΠΕΙΛΕΣ	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ
Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας				
Στη ΧΕ:				
Εξειδίκευση στην:				
Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία				
Στη ΧΕ:				
Εξειδίκευση στην:				
Απασχόληση και κοινωνική συνοχή				
Στη ΧΕ:				
Εξειδίκευση στην:				
Θεσμικό περιβάλλον				
Στη ΧΕ:				
Εξειδίκευση στην:				
Ελκυστικότητα ως τόπος επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης				
Στη ΧΕ:				
Εξειδίκευση στην:				
Εδαφική συνοχή				
Στη ΧΕ:				
Εξειδίκευση στην:				

Στην τελική έκδοση του Προγράμματος, υιοθετήθηκε η ενιαία SWOT Analysis, με (α) τον εντοπισμό των στοιχείων της (κατά Δυνατό - Αδύνατο Σημείο - Προοπτική - Απειλή) στο σύνολο της Χωρικής Ενότητας και (β) με (σε κάθε στοιχείο της) παράθεση των ΔΑΠΑ κάθε επιμέρους διοικητικής Περιφέρειας. Με τον τρόπο αυτό ξεπεράστηκε η αρχική αδυναμία (η SWOT Analysis της Χωρικής Ενότητας εμφανιζόταν σαν "άθροισμα¨ των επιμέρους) και είναι πλέον αρκετά σαφής τόσο η συνολική εικόνα σε επίπεδο Χωρικής Ενότητας όσο και η εξειδίκευση κάθε Δυνατού - Αδύνατου Σημείου, κ.λπ. ανά διοικητική Περιφέρεια. Επίσης, τα προβλήματα και οι ανάγκες κατηγοριοποιήθηκαν σύμφωνα με την προταθείσα και από την Αξιολόγηση διάταξη και ενσωματώθηκε ειδικό κεφάλαιο προσδιορισμού των αναγκών της Χωρικής Ενότητας και των Περιφερειών, όπου η ιεράρχηση των αναγκών εξακολουθεί να τεκμαίρεται.

2.6.2. Συνέπεια και καταλληλότητα της στρατηγικής

2.6.2.1. Εκτίμηση

Το συνολικό «αναπτυξιακό όραμα» της ΧΕ («δημιουργία μιας βιώσιμης ανταγωνιστικής περιφερειακής οικονομίας με έντονο εξωστρεφή προσανατολισμό και εσωτερική οικονομική, κοινωνική, χωρική και διοικητική συνοχή») είναι συνεπές προς τις ΚΣΚΓ και το ΕΣΠΑ αλλά ευρύτατα διατυπωμένο. Ως παράδειγμα περισσότερο επικεντρωμένου οράματος αλλά καθ΄ όλα συμβατού με το Πρόγραμμα ως έχει, θα μπορούσε να υποδειχθεί η διατύπωση που υπάρχει σε συναφές κείμενο[60]: «Η Μακεδονία – Θράκη ανταγωνιστικός παραγωγικός προμαχώνας της χώρας, πλατφόρμα συνεργασίας προς τις βαλκανικές, παρευξείνιες και ασιατικές χώρες, πρότυπο διαπεριφερειακής δικτύωσης και συνεργασίας, διοικητικής και αναπτυξιακής».

Το συνολικό όραμα προφανώς θα εξειδικεύεται διαφορετικά κατά Περιφέρεια, είτε διότι υπάρχουν αναπτυξιακές ιδιομορφίες και ιδιαίτερες ανάγκες, είτε και μόνον εκ του γεγονότος ότι οι δύο εκ των Περιφερειών εντάσσονται σε καθεστώς μεταβατικής στήριξης ενώ η μία εντάσσεται σε πλήρη στήριξη από τα Διαρθρωτικά Ταμεία: εκ των πραγμάτων η Κεντρική και η Δυτική Μακεδονία θα κλίνουν προς το στόχο της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας και η Α.Μ.-Θ. προς το στόχο της σύγκλισης.

[60] Υπουργείο Μακεδονίας – Θράκης, *Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης Μακεδονίας – Θράκης,2006*

Από τα "περιφερειακά οράματα", της Κ. Μακεδονίας αρμόζει στα χαρακτηριστικά, απειλές, προοπτικές και ανάγκες της, της Δυτικής Μακεδονίας εμφανίζεται περισσότερο γενικό (η διατύπωση «σύμφωνο» ίσως παραπέμψει σε όρους και μέσα και όχι τόσο σε κεντρικό στρατηγικό στόχο) και της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης εμφανίζεται ολιγαρκές "επιδιώκοντας μεσοπρόθεσμα αύξηση του Περιφερειακού ΑΕΠ ίση με το ρυθμό ανόδου του Εθνικού ΑΕΠ προκειμένου αρχικά να ανακοπεί τουλάχιστον η τάση διεύρυνσης της υστέρησης της Περιφέρειας".

Από τα περιφερειακά οράματα, αυτό της Δυτικής Μακεδονίας τροποποιήθηκε με επεξηγηματική διατύπωση η οποία είναι σαφώς πιό δόκιμη, ενώ της Αν. Μακεδονίας – Θράκης βελτιώθηκε με την αναφορά σε συγκεκριμένες επιμέρους στοχεύσεις.

Η εξειδίκευση του οράματος σε τρεις στρατηγικούς στόχους (διατηρήσιμη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τομέων της οικονομίας ιδιαίτερα μέσω αξιοποίησης των δυνατοτήτων που παρέχει η μετάβαση στην οικονομία της γνώσης - ενίσχυση της εξωστρέφειας του παραγωγικού συστήματος και αξιοποίηση της θέσης της ΧΕ στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της εγγύτητας στις αναδυόμενες αγορές Μαύρης Θάλασσας και Ανατολικής Μεσογείου - ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αειφορίας με στόχο τη μείωση των ανισοτήτων και τη μεγαλύτερη συμμετοχή όλων στα αποτελέσματα της ανάπτυξης) είναι χρήσιμη και συνεπής με τις γενικές αναπτυξιακές ανάγκες της ΧΕ.

Στην τελική έκδοση του Προγράμματος, οι Στρατηγικοί Στόχοι τροποποιήθηκαν και οριστικοποιήθηκαν ως εξής:

- ✓ ***Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού συστήματος μέσω της αξιοποίησης των πολλαπλών δυνατοτήτων που παρέχει η μετάβαση στην οικονομία της γνώσης ....***
- ✓ ***Αξιοποίηση της θέσης της ΧΕ στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και ειδικότερα των Βαλκανίων, ...***
- ✓ ***Ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αειφορίας με στόχο τη μείωση των ανισοτήτων και μεγαλύτερη συμμετοχή όλων στα αποτελέσματα της ανάπτυξης .....***

Οι Στρατηγικοί Στόχοι δεν μεταβάλλονται ουσιωδώς, πλην του 1ου, όπου γίνεται επικέντρωση στην οικονομία της γνώσης και εγκαταλείπεται η γενικόλογη στόχευση. Η νέα στοχοθέτηση είναι συνεπής ως προς τα συμπεράσματα της κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης και της SWOT.

Πέραν των άλλων, στην τελική έκδοση του Προγράμματος τροποποιείται η σχετική ονοματολογία: ως (ένας) "Στρατηγικός Στόχος" ορίζεται το "αναπτυξιακό όραμα και ως "Γενικοί Στόχοι" ορίζονται οι "στρατηγικοί στόχοι". Στη νέα εξειδίκευση, οι "περιφερερειακοί" γενικοί στόχοι ("Ειδικοί" πλέον) περιορίζονται στο σύνολο και οργανώνονται ορθότερα πάλι χωρίς να επέρχεται σημαντική αλλαγή και, κατά συνέπεια, δεν επηρεάζεται η αντιστοίχιση Αξόνων Προτεραιότητας και Στόχων. Η ιεράρχηση τους είναι προφανής σε επίπεδο διατυπώσεων και περιεχομένου, και απομένει να ελεγχθεί με βάση το μερίδιο των Αξόνων στη χρηματοδότηση. Η χρηματοδοτική κατανομή (σε όρους Κοινοτικής Συνδρομής) δείχνει μικρή αύξηση του Θεματικού Αξονα "Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας", αύξηση του Θεματικού Αξονα "Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα" στην Κεντρική Μακεδονία και τη μείωση στη Δυτική Μακεδονία και στην Α.Μ.-Θ., συνολική μείωση του Θεματικού Αξονα "Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής", παρά την αύξηση του στη Δυτική Μακεδονία. Κατά κατηγορία παρέμβασης (κωδικούς earmarking), επήλθε μείωση στην έρευνα - καινοτομία και στην επιχειρηματικότητα και αύξηση στην ψηφιακή σύγκλιση, και επίσης μείωση στις υποδομές μεταφορών - ενέργειας και αύξηση στην αειφορία - περιβάλλον - ποιότητα ζωής - κοινωνικές υποδομές.

Η καταλληλότητα του ‘‘μείγματος’’ πολιτικής, η επικινδυνότητα και η επάρκεια πόρων δεν μπορούν να εκτιμηθούν με ακρίβεια, εφόσον η ένταξη συγκεκριμένων Πράξεων θα ακολουθήσει, είναι (κατά τον Κανονισμό) αποκλειστική ευθύνη του κράτους μέλους και μπορεί να αναθεωρείται ετησίως. Από τα διαθέσιμα δεδομένα προκύπτει προβληματισμός ως προς το εάν θα υλοποιηθούν εγκαίρως τα μεγάλα έργα Υπουργείων τα οποία πρέπει (στις "μεταβατικές" Περιφέρειες) να χρηματοδοτηθούν από το Πρόγραμμα (αφορά δρομολογημένα έργα όπως π.χ. Μετρό). Για πληρέστερη εκτίμηση της επάρκειας πόρων θα ήταν χρήσιμη η κατάρτιση Πίνακα κατά συνδυασμό κατηγορίας παρέμβασης και κωδικού earmarking, και η διάκριση Πλήρους Στόχου 1 και Phasing-out στον Πίνακα 54.

Η διαπραγμάτευση των ειδικών θεμάτων είναι σχετικά εκτενέστερη για τα θέματα Ισότητας ενώ θα μπορούσε να επεκταθεί περισσότερο για το θέμα της αειφορίας (σύνδεση με συγκεκριμένες κατηγορίες παρεμβάσεων υπάρχει σε κάθε περιφερειακό Αξονα Προτεραιότητας).

Η ΣΜΠΕ προχώρησε σε προσέγγιση του ΕΠ ως ένα «ιεραρχημένο σύνολο» και εστίασε και σε εκτίμηση «σημαντικών επιπτώσεων». Υλοποίησε και λεπτομερή έλεγχο της συνάφειας της Στρατηγικής με τα θέματα περιβάλλοντος και συσχέτιση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Μακεδονίας – Θράκης με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη και συνοπτική αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και αποτελεσμάτων του Επιχειρησιακού Προγράμματος Μακεδονίας – Θράκης. Εξέτασε εναλλακτικές δυνατότητες και μέτρα παρακολούθησης και κατά την παραδοχή της ίδιας της ΣΜΠΕ τα αποτελέσματα της ενσωματώθηκαν στο ΕΠ.

Η τελική έκδοση του Προγράμματος εμφανίζεται πλήρης ως προς τα λοιπά θέματα συνάφειας: περιφερειακή διάσταση του ΕΣΠΑ για θέματα αγοράς εργασίας, Ε.Π. «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας», κατάλογος μεγάλων έργων, Εργα - Γέφυρες, γενική στρατηγική για τους πόλους ανάπτυξης, ενδεικτικός κατάλογος των πόλεων που επιλέγονται για τα θέματα ανάπτυξης των αστικών περιοχών, συμπληρωματικότητα και κριτήρια διαχωρισμού με τις παρεμβάσεις από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης(ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ), τη συνάφεια - συμπληρωματικότητα με τα Προγράμματα του Στόχου 3 «Ευρωπαϊκής Χωρικής Συνεργασίας».

2.6.2.2. Προτάσεις

Η ανάλυση κάθε στρατηγικού στόχου σε γενικούς αναπτυξιακούς στόχους είναι σαφής και αντανακλά τους κατά Περιφέρεια ειδικούς στόχους. Θα μπορούσε να αναδιαταχθεί η παρουσίαση τους και να αναδειχθούν περισσότερο στόχοι οι οποίοι ενώ υπάρχουν στο κείμενο της στρατηγικής και "μεταφράζονται" σε δράσεις, αδικούνται από την παρουσίαση τους. Με βάση την υφιστάμενη ανάλυση της κοινωνικο-οικονομικής δομής και την ίδια ανάλυση SWOT, καθώς και τις ανάγκες και ενδεικτικές δράσεις όπως έχουν προσδιορισθεί στο Πρόγραμμα, θα μπορούσε να προταθεί εναλλακτικός συνδυασμός στρατηγικών - γενικών - ειδικών στόχων της ΧΕ, που δεν θα ανατρέπει τη λογική του Προγράμματος αλλά θα καθιστούσε σαφέστερη την εσωτερική αρχιτεκτονική του, π.χ. ως ακολούθως:

1. Εδραίωση και επέκταση του παραγωγικού χαρακτήρα της οικονομίας.
2. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, ως μόνιμου αναπτυξιακού πόρου
3. Ήπια αναδιάρθρωση των οικονομικών δομών, διατήρηση της οικονομικής, κοινωνικής και χωρικής συνοχής.
4. Ενίσχυση της εξωστρέφειας μέσω ενίσχυσης της διαβαλκανικής παραγωγικής συνεργασίας και μετεξέλιξης της ΧΕ σε πλατφόρμα συνεργασίας προς τις βαλκανικές και παρευξείνιες χώρες.
5. Εξασφάλιση διατηρησιμότητας της ανάπτυξης με παρέμβαση στην προστασία περιβαλλοντικών πόρων.

6. Προώθηση της χωρικής συνοχής της ΧΕ μέσω νέου τύπου συνεργασιών και δικτυώσεων.

Οπωσδήποτε, η σαφής διατύπωση ενός "δένδρου στόχων", στην τελική έκδοση του Προγράμματος, επιτρέπει την καλύτερη τεκμηρίωση της εξειδίκευσης των (επιλεγέντων) στρατηγικών στόχων σε γενικούς στόχους και αυτών σε ειδικούς στόχους κατά Περιφέρεια. Κατ' αυτόν τον τρόπο, γίνεται εμφανέστερη η σχετική εσωτερική συνοχή της όλης στοχοθεσίας για τη Χωρική Ενότητα και αποφεύγεται ο κατακερματισμός στόχων ανά διοικητική Περιφέρεια που προέκυπτε εμφανώς στις προηγούμενες εκδόσεις του Προγράμματος.

Τέλος, το τελικό κείμενο του Προγράμματος συμφωνεί με την προταθείσα από την Αξιολόγηση αναδιάταξη της δομής των Αξόνων Προτεραιότητας.

2.6.3. Συνάφεια με εθνικές και κοινοτικές πολιτικές και κατευθύνσεις

Στο επίπεδο και στον βαθμό λεπτομέρειας τους οι στρατηγικοί και οι γενικοί στόχοι του Προγράμματος εμφανίζουν συνέπεια με τις προτεραιότητες του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων, με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση, με τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Συνοχή και με τους στόχους του Ε.Σ.Π.Α. 2007-2013, ενώ οι ειδικοί στόχοι δεν εμφανίζουν ασυμβατότητες.

Η ολοκλήρωση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων φαίνεται επίσης ότι συνέβαλε σε μεγαλύτερη συνάφεια της τελικής έκδοσης του Προγράμματος με τις εθνικές και κοινοτικές κατευθύνσεις ως προς την αειφορία και την προστασία του περιβάλλοντος.

2.6.4. Αναμενόμενα αποτελέσματα και επιπτώσεις

2.6.4.1. Εκτίμηση για την ποσοτικοποίηση των στόχων

Για το ΕΠ Μακεδονίας-Θράκης διαμορφώθηκε τελικά ένα «σύστημα» 81 δεικτών. Ως έχει σήμερα το Πρόγραμμα, το σύστημα των δεικτών «αντιπροσωπεύει» πάνω από το 80% του προϋπολογισμού του Προγράμματος, και άρα είναι επαρκώς «αντιπροσωπευτικό». Σε σχέση με τη μεθοδολογική προσέγγιση των δεικτών, εμφανίζονται οι ακόλουθες «κατηγορίες»:

- ✓ Για παρεμβάσεις αντίστοιχες με αυτές που υλοποιούνται στο πλαίσιο της τρέχουσας Προγραμματικής περιόδου καθίσταται εφικτός ο προσδιορισμός δεικτών εκροών, μοναδιαίου κόστους και τιμών στόχου, ενώ τα «κενά» και οι ελλείψεις είναι γνωστές από την προηγούμενη Προγραμματική Περίοδο. Σε ό,τι αφορά τις εκτιμήσεις σε σχέση με το μοναδιαίο κόστος των παρεμβάσεων, αυτές βασίστηκαν κυρίως στα στοιχεία έργων του ΟΠΣ και στην αποκτηθείσα εμπειρία από το Γ' ΚΠΣ. Οι τιμές στόχοι των δεικτών αυτών έχουν υπολογιστεί είτε (α) με βάση το μοναδιαίο κόστος των παρεμβάσεων, όταν αυτό μπορεί με σχετική ακρίβεια να εκτιμηθεί ώστε να είναι εφικτοί οι στόχοι που τίθενται είτε (β) με βάση συντηρητικές εκτιμήσεις, ώστε να είναι πραγματοποιήσιμοι οι στόχοι που τίθενται, αναλόγως της διαθέσιμης χρηματοδοτικής κατανομής για κάθε κατηγορία παρέμβασης.

  Η επιβεβαίωση της ακρίβειας των στοιχείων για τις τιμές βάσης και τα μοναδιαία κόστη έχει γίνει μέσω έρευνας σε επίπεδο συγκεκριμένων έργων αναφοράς στο ΟΠΣ, και της αναμενόμενης τιμής στόχου στο τέλος της Προγραμματικής Περιόδου και σε κάποιες περιπτώσεις και μέσω έρευνας αγοράς.

  Γενικά, έχουν επιλεγεί οι αντιπροσωπευτικότεροι δείκτες για «παρόμοιου τύπου» παρεμβάσεις, από την κτηθείσα εμπειρία του Γ ΚΠΣ

- ✓ Για τις παρεμβάσεις που αφορούν στα «μεγάλα έργα», αξιοποιούνται στοιχεία προϋπολογισμού, μοναδιαίου κόστους, εκροών και αποτελέσματος σύμφωνα με εκπονηθείσες μελέτες. Σε ότι ειδικότερα αφορά στους δείκτες αποτελέσματος, αξιοποιούνται γενικές και ειδικές μελέτες και έρευνες που πλέον γίνονται από δομές όπως π.χ. το Παρατηρητήριο της Εγνατίας Οδού, που εκτιμάται ότι θα συνεισφέρουν και στη συνέχεια στην εκτίμηση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων και επιπτώσεων.
- ✓ Για τις «τομεακές παρεμβάσεις» που εξειδικεύονται στο επίπεδο της ΧΕ από τα αντίστοιχα Τομεακά ΕΠ, η προσπάθεια έγινε στην κατεύθυνση να προσδιοριστούν «κοινοί δείκτες» εκροών και αποτελεσμάτων, ώστε να καλυφθεί η «απαίτηση» για συνεκτικότητα των «δεικτών» σε σχέση με τους στόχους που έχουν τεθεί σε εθνικό επίπεδο.

  Στο πρόγραμμα που υποβλήθηκε τον Ιούλιο εμφανώς αξιοποιούνται, ορθώς, οι δείκτες που αξιοποιούνται και στα ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» και «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα». Στους ΑΠ 4 και 5 έχουν ενσωματωθεί οι κατευθύνσεις των τομεακών προγραμμάτων «Ψηφιακή Σύγκλιση» και «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» τόσο στην επιλογή δεικτών όσο και στην ποσοτικοποίησή τους και επομένως οι συγκεκριμένοι δείκτες αντιμετωπίζονται πλέον με τον ίδιο τρόπο. Στον "ομόλογο" ΑΠ 6 όμως, οι δείκτες αυτοί απουσιάζουν, πιθανότατα ως αποτέλεσμα ανόμοιων κατηγοριών παρεμβάσεων, λόγω της ένταξης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης σε διαφορετικό καθεστώς του Στόχου Σύγκλιση.

Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί ότι παρά την προσπάθεια που γίνεται για ενιαία αντιμετώπιση του Συστήματος των Δεικτών, με κοινούς δείκτες που προτείνονται στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ και στην 4η εγκύκλιο, η έλλειψη του Συμπληρώματος Προγραμματισμού, και ο «ενδεικτικός χαρακτήρας» των παρεμβάσεων, καθιστά εξαιρετικά δύσκολο το «εγχείρημα» της ποσοτικοποίησης, ενώ η δυνατότητα που δίνεται στο Κ-Μ για ετήσια τροποποίηση, ενδεχομένως και να «ακυρώνει» την προσπάθεια στοχοθέτησης, ειδικά στο επίπεδο των δεικτών εκροών.

2.6.4.2. Προτάσεις

Επισημαίνεται ότι θα πρέπει να επιτευχθεί ομοιομορφία στους χρησιμοποιούμενους δείκτες που αφορούν τις ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, στους αντίστοιχους άξονες προτεραιότητας των τριών περιφερειών (για παράδειγμα στους δείκτες που χρησιμοποιούνται για την κατηγορία παρέμβασης 75 «Υποδομές εκπαίδευσης»).

Η Αξιολόγηση εκτιμά ότι ειδικά για τις παρεμβάσεις στους τομείς επιχειρηματικότητας και ψηφιακής σύγκλισης θα απαιτηθούν προσαρμογές σε σχέση με τα στοιχεία που θα προκύψουν από τα αντίστοιχα τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα.

Έχει επιτευχθεί ομοιομορφία στο μεγαλύτερο μέρος των χρησιμοποιούμενων δεικτών. Παρέμειναν ορισμένες ανομοιομορφίες, π.χ. στους δείκτες Αποτελέσματος μεταξύ ΑΠ 1, 2 και 3 και στους δείκτες της κατηγορίας παρέμβασης 75 (Υποδομές εκπαίδευσης) των ΑΠ 7, 8 και 9, οι οποίες θα πρέπει να αντιμετωπιστούν.

2.6.5. Συστήματα και διαδικασίες εφαρμογής

2.6.5.1. Εκτίμηση

Οι διατάξεις Εφαρμογής του ΕΣΠΑ 2007-2013 και η εξειδικευσή τους στο ΕΠ στοχεύουν στην κάλυψη των απαιτήσεων των νέων κανονισμών, καθώς και στη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των υφιστάμενων Συστημάτων Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ), διατηρώντας τα θετικά στοιχεία του υφιστάμενου συστήματος και επιφέροντας σε αυτό τις αναγκαίες βελτιώσεις. *Το προσχέδιο νόμου των διατάξεων εφαρμογής που βρίσκεται την παρούσα χρονική στιγμή υπό διαβούλευση,* προβλέπει μια σειρά αλλαγές, που κυρίως αφορούν την εγκαθίδρυση Συντονιστικών Οργάνων και Επιτροπών, τις δομές διαχείρισης των ΠΕΠ και τη διαχειριστική επάρκεια των Δικαιούχων. Για τη λειτουργία των ΣΔΕ απαιτείται στη συνέχεια μια σειρά αποφάσεων και κανονιστικών πράξεων (παρόλο που η βασική δομή των ΣΔΕ περιγράφεται στο προσχέδιο). Στην παρούσα χρονική στιγμή οι Διατάξεις Εφαρμογής που συμπεριλαμβάνονται στο ΕΠ, αποσαφηνίζουν επαρκώς τα ειδικά θέματα που αφορούν στο Πρόγραμμα. Σύμφωνα με το Σχέδιο Νόμου, απατείται η έκδοση ΚΥΑ για την αποσαφήνιση της δομής, των ρόλων και αρμοδιοτήτων μεταξύ ΕΥΔ των ΠΕΠ, ΕΥΔ Μακεδονίας Θράκης και ΕΥΔ 2000-2006 των ΠΕΠ ΔΜ,ΚΜ, ΑΜΘ που πλέον λειτουργούν ως ΕΦΔ (που περιγράφονται όμως στην υποβληθείσα έκδοση του ΕΠ) . Ο Σύμβουλος Αξιολόγησης, στην παρούσα χρονική στιγμή, εκτιμά ότι απαιτείται περαιτέρω προσπάθεια για την επίσπευση και ενσωμάτωση των ανωτέρω αλλαγών που αφορούν στις ΕΥΔ και ΕΦΔ, αλλά και για την αποσαφήνιση του ρόλου των συντονιστικών κυρίως οργάνων, ώστε να μην υπάρξουν καθυστερήσεις στην έναρξη της περιόδου υλοποίησης του Δ ΚΠΣ, ειδικά στα προγράμματα με εμπροσθοβαρή χρηματοδοτική κατανομή, όσον αφορά τους σχετικούς άξονες Προτεραιότητας των Περιφερειών phasing-out του ΠΕΠ Μακεδονίας-Θράκης, λαμβανομένου υπόψη και του φόρτου που πρακτικά επιβαρύνει τους ίδιους φορείς και τα στελέχη τους με τις διαδικασίες που αφορούν στο Γ ΚΠΣ, το οποίο βαίνοντας προς τη λήξη του επιβαρύνει τα ίδια στελέχη με επιπλέον διαδικασίες διαχείρισης, ελέγχου, κλεισίματος κλπ.

Σε συνέχεια των προβλέψεων των ΣΔΕ για τη διαχειριστική επάρκεια των τελικών δικαιούχων, δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί ο αριθμός των φορέων που ενδεχομένως καλύπτουν τα κριτήρια διαχειριστικής επάρκειας. *Για την υποστήριξη της πλειοψηφίας των τελικών δικαιούχων σχεδιάζονται μια σειρά νέες δομές, όπως οι ΑΟΠ και η ΔΗΜΟΣ ΑΕ, που όμως ακόμη δεν έχουν συσταθεί, και απαιτούνται μια σειρά κανονιστικών και άλλων ρυθμίσεων προκειμένου να λειτουργήσουν*.

2.6.5.2. Προτάσεις

Προτείνεται να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα ώστε να επισπευσθούν οι διαδικασίες εκκίνησης του ΠΕΠ Μακεδονίας-Θράκης 2007-2013, κυρίως για τα μέρη του ΕΠ με εμπροσθοβαρή κατανομή, δηλαδή των αξόνων της Δυτικής και Κεντρικής Μακεδονίας.

Θα πρέπει να συσταθεί η ΔΑ ΠΕΠ Μακεδονίας Θράκης με την έκδοση της σχετικής ΚΥΑ, όπως προβλέπεται στο Αρθρο 5, του Προσχεδίου Νόμου.

Θα πρέπει να επισπευσθεί η δημιουργία και λειτουργία δομών για την υποστήριξη των τελικών δικαιούχων της χωρικής ενότητας, ενώ θα πρέπει να διασφαλισθεί η ομαλία διαδικασία οργάνωσης, στελέχωσης και χρηματοδότησης τους.

2.6.6. Λοιπά θέματα

2.6.6.1. Συμβολή στη χωρική διάσταση της στρατηγικής

Η συμβολή της Αξιολόγησης στην εκτίμηση της χωρικής διάστασης του Προγράμματος επιδιώχθηκε μέσω του ορισμού κριτηρίων ο συνδυασμός των οποίων θα επιτρέψει σε επόμενο στάδιο τον εντοπισμό ειδικότερων προβληματικών ζωνών. Ως πρώτο κριτήριο προτάθηκε η υφιστάμενη κατάταξη συγκεκριμένων ζωνών στις μειονεκτικές περιοχές εφαρμογής ειδικών προγραμμάτων (ΟΠΑΑΧ) και ως δεύτερο ο ορισμός διακριτών ζωνών ανάπτυξης στα Χωροταξικά Σχέδια των τριών Περιφερειών. Ως

τρίτο κριτήριο αναλύθηκε ο συνδυασμός υψηλής ανεργίας και χαμηλού βαθμού απασχόλησης του εργατικού δυναμικού, και τα αποτελέσματα σχετικής ανάλυσης του Αξιολογητή παρατίθενται στην Έκθεση. Ως τέταρτο κριτήριο αναλύθηκε η ένταση της αποβιομηχάνισης που συνεπάγεται ανεργία, ανάγκες για οικονομική αναδιάρθρωση και ανάγκες για αναδιάταξη - ρύθμιση χρήσεων γης. Τα φαινόμενα αποβιομηχάνισης είναι έντονα σε όλους τους νομούς αλλά με ειδικότερη όξυνση σε ορισμένους, και η Αξιολόγηση ανέλυσε τα σχετικά στοιχεία.

Τέλος, προτάθηκε να στοχευθούν διαπεριφερειακές ζώνες που ορίζονται βάσει κοινών αναγκών και προοπτικών, ισχυρών οικονομικών και κοινωνικών δεσμών, κοινών φυσικών πόρων, κοινών ή συμπληρωματικών υποδομών. Οι παρεμβάσεις οφείλουν να εξασφαλίζουν την δια-λειτουργικότητα και την ομαλή μετάβαση του σχεδιασμού πέρα από τα διοικητικά όρια. Οι διαπεριφερειακές ζώνες εντοπίστηκαν βάσει υφιστάμενων χωρικών ή τομεακών μελετών και σχεδίων (Χωροταξικά Σχέδια, Μελέτες Τουριστικής Ανάπτυξης, αναπτυξιακές μελέτες υπερ-περιφερειακού επιπέδου.). Τέτοιες ζώνες φαίνεται να είναι:

* οι ζώνες σύνδεσης των κύριων μεταφορικών, ενεργειακών, τηλεπικοινωνιακών δικτύων: σημεία εισόδου – εξόδου ΠΑΘΕ, Εγνατίας, σιδηροδρομικού δικτύου, πρωτεύοντος οδικού δικτύου (Θεσσαλονίκη – Φλώρινα, Σέρρες - Δράμα), σημεία εισόδου – εξόδου αγωγών μεταφοράς Φ.Α.
* οι ζώνες διέλευσης ποταμών και ύπαρξης κοινών φυσικών πόρων: διέλευση Αλιάκμονα, θαλάσσιες και παράκτιες περιοχές Στρυμωνικού και ΝΔ απόληξη Θερμαϊκού κόλπου, λίμνη Βεγορίτιδα, όρη Όλυμπος, Βέρμιο, Παγγαίο.
* περιοχές με κοινά αναπτυξιακά χαρακτηριστικά, κυρίως ορεινές και μειονεκτικές, όπως έχουν ήδη αναγνωριστεί στην Γ' Προγραμματική Περίοδο στα πλαίσια του Ο.Π.Α.Α.Χ, ή άλλες μελέτες: ορεινός όγκος Πιερίων (ΟΠΑΑΧ Ν. Πιερίας, Ν. Κοζάνης, Ν. Ημαθίας), Βέρμιο – Βόρας – Εορδαία.

Στο τελικό κείμενο του Προγράματος δεν υιοθετήθηκαν οι παραπάνω προτάσεις, αλλά δεν υπήρχε κανονιστική υποχρέωση προς τούτο. Είναι χρήσιμο να αξιοποιηθούν κατά την εξειδίκευση του σε επόμενο στάδιο.

2.6.6.2. Συμβολή στην κοινοτική προστιθέμενη αξία

Επισημαίνεται ότι λόγω του μεγάλου βαθμού εξάρτησης της κοινοτικής προστιθέμενης αξίας από εξωτερικούς παράγοντες και κυρίως από την οικονομική και τη γεωγραφική κλίμακα του προγράμματος, τα περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα γενικά τείνουν να συνεισφέρουν περισσότερο σε ποιοτικές παρά ποσοτικές διαστάσεις της προστιθέμενης αξίας.

Σε κάθε περίπτωση, η συμβολή του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος στην επίτευξη της συνοχής με τις Περιφέρειες της ΕΕ, δεν μπορεί να εξετασθεί ανεξάρτητα από τις παρεμβάσεις και πολιτικές των λοιπών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, που συνδράμουν με την εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών στο Περιφερειακό Επίπεδο και συμβάλλουν στην ανάπτυξη της εξεταζόμενης Χωρικής Ενότητας.

Σε ότι αφορά στην ΚΠΑ Συνοχής το Περιφερειακό Πρόγραμμα της Χωρικής Ενότητας παρουσιάζει σημαντική συνάφεια με τις Κοινοτικές Προτεραιότητες, προκύπτει ότι 58,1% των πόρων του Προγράμματος δεσμεύεται υπέρ των στόχων της Λισαβόνας(earmarking).

Η ολοκλήρωση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων φαίνεται επίσης ότι συμβάλλει στη δημιουργία των αναγκαίων συνθηκών για την αειφορία και την προστασία του περιβάλλοντος.

Εως σήμερα, απουσιάζει ειδική αναφορά σε ανισότητες, αναπτυξιακές ανάγκες, συμπληρωματικότητες, δικτυώσεις και σύνολα που παρατηρούνται σε τοπικό επίπεδο (NUTS III), ώστε να τεκμηριωθεί αν θα προκύψει μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων κατά την εφαρμογή του Προγράμματος Σε επόμενη φάση εξειδίκευσης του Προγράμματος, είναι σημαντικό να τεθούν

κατάλληλα κριτήρια επιλογής των πράξεων, προκειμένου να εξασφαλισθεί η αναγκαία μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.

Ειδικότερα, η Κοινοτική συνδρομή ανέρχεται σε ότι αφορά στο ΕΤΠΑ σε 2,675 δις ευρώ, ενώ οι συνολικοί πόροι που προβλέπονται να διατεθούν για τις παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα ανέρχονται σε 4,176 δις ευρώ.

2.6.7. Αντιμετώπιση των προτάσεων της Αξιολόγησης

Συνοπτικά, οι επισημάνσεις - προτάσεις της Αξιολόγησης αντιμετωπίστηκαν από την τελική έκδοση του Προγράμματος ως ακολούθως:

Επισημάνσεις - προτάσεις Αξιολόγησης	**Αντιμετώπιση στο Πρόγραμμα**
ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ, ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΑΓΚΩΝ, SWOT	
Η Ανάλυση αρχικώς παρουσίαζε σημαντικά προβλήματα ως προς τη διάρθρωση της.	Οι σχετικές βελτιώσεις που προτάθηκαν έγιναν αποδεκτές και το Πρόγραμμα διαθέτει τεχνικά σωστή και επιχειρησιακά χρήσιμη διάρθρωση. Επίσης, η τελική εκδοχή του επισημαίνει ορθά ότι η ενιαία αναπτυξιακή προσέγγιση της ΧΕ ανταποκρίνεται στην ανάγκη ύπαρξης ελάχιστης κρίσιμης μάζας παραγωγικού, διοικητικού και τεχνολογικού δυναμικού ώστε να εδράζεται μια βιώσιμη στρατηγική ανταγωνιστικότητας με ευοίωνες προοπτικές. Ορθά επίσης εντοπίζει τις διαφοροποιήσεις ως προς τη στοχοθεσία κάθε περιφέρειας λόγω ένταξης τους σε διαφορετικά καθεστώτα (Σύγκλιση - phasing out).
Η Αξιολόγηση πρότεινε να αναλυθούν επιπρόσθετοι παράγοντες ως προς την επιχειρηματικότητα, εξωστρέφεια και ανταγωνιστικότητα: • συγκριτικές τιμές ως προς το σύνολο της χώρας ή με το μερίδιο της ΧΕ στο σύνολο, για σειρά δεδομένων (απασχόληση βιομηχανίας – βιοτεχνίας, πλήθος βιομηχανιών, μέσο μέγεθος, συνολικός κύκλος εργασιών και ανά επιχείρηση, επιχειρήσεις χονδρικού εμπορίου, κύκλος εργασιών και ανά επιχείρηση, πλήθος επιχειρήσεων υπηρεσιών, κύκλος εργασιών και ανά επιχείρηση, κλίνες σε ξενοδοχειακά καταλύματα, διανυκτερεύσεις και πληρότητα) • συγκριτικές επιδόσεις της ΧΕ με βάση τους δείκτες εξαγωγικής επίδοσης, μεταβολής των εξαγωγών και βαθμού κάλυψης των εισαγωγών από εξαγωγές.	Στην τελική εκδοχή του Προγράμματος τονίζονται ορθά δύο βασικοί παράγοντες ελκυστικότητας της ΧΕ (Εγνατία Οδός, Ενέργεια). Επίσης, αναλύονται πολλοί από τους προταθέντες δείκτες σε ό,τι αφορά την επιχειρηματικότητα – εμπορικό ισοζύγιο - καινοτομία, την τουριστική δραστηριότητα και τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας με βάση τον δείκτη RCE.
Η Αξιολόγηση πρότεινε να εκτελεσθεί λεπτομερής σύγκριση των αναπτυξιακών μεγεθών της ΧΕ με την ΕΕ-15, με την ΕΕ-25 και ως προς τις βαλκανικές χώρες.	Η ανάλυση εμφανίζεται πλέον σχεδόν πλήρης, ενώ εκτελείται και μία συνθετική εκτίμηση της θέσης της ΧΕ ως προς τους στόχους της Λισσαβόνας. Ιδιαίτερα θετικά κρίνεται η ανάλυση της Μακεδονίας – Θράκης ως προς τον χώρο των Βαλκανίων.

Η Αξιολόγηση πρότεινε, σε επόμενο στάδιο εξειδίκευσης, να εκτελεσθεί συσχέτιση πληθυσμιακών εξελίξεων κατά ΟΤΑ με τις τάσεις στις χρήσεις γης ώστε να προκύψουν φορτίσεις και συγκρούσεις με επίπτωση στη διατηρησιμότητα.	Δεν αντιμετωπίζονται. Εξακολουθεί να είναι σκόπιμη η αντιμετώπιση τους σε εξειδίκευση του Προγράμματος.
Η Αξιολόγηση πρότεινε συσχετισμένη ανάλυση δεικτών ευημερίας και δείκτη κεντρικότητας, και διερεύνηση σύνθετου δείκτη «Ευημερίας και Ανάπτυξης», σε σύγκριση με την εξέλιξη των δημοσίων επενδύσεων, για να εντοπιστούν σαφέστερα οι αναπτυξιακές ανάγκες.	
Η Αξιολόγηση έκρινε σκόπιμη αναδιάρθρωση της ανάλυσης SWOT: οι δυνατότητες - αδυναμίες - προοπτικές - απειλές να καταγράφονται για το σύνολο του Προγράμματος με κατά περίπτωση εξειδίκευση στις τρεις Περιφέρειες, και η SWOT να άρχεται από την επισήμανση (α) των επικείμενων απειλών και (β) των διανοιγόμενων προοπτικών και να αντιστοιχίζει κάθε φορά σε αυτές, τις συγκεκριμένες δυνατότητες και αδυναμίες της ΧΕ. Για να ελέγχεται η συνάφεια με τη συνολική ανάλυση σε επίπεδο χώρας, η SWOT να δομείται κατά Θεματική Προτεραιότητα Ε.Σ.Π.Α.	Δεν υιοθετήθηκε, αλλά πρόκειται για βελτιωτική - υποβοηθητική πρόταση. Μία σχετική αντιστοίχιση στις Θεματικές Προτεραιότητες του ΕΣΠΑ υπάρχει στο κείμενο συμπερασμάτων της SWOT, αλλά δεν είναι σαφής και ρητή.
Η Αξιολόγηση πρότεινε αναδιάταξη των αναπτυξιακών αναγκών της ΧΕ ως προς τις κεντρικές ΚΣΚΓ για τη Συνοχή: • βελτίωση ελκυστικότητας ως τόπου επένδυσης και οικονομικής δραστηριότητας • ενίσχυση καινοτομίας και επιχειρηματικότητας και ανάπτυξη οικονομίας της γνώσης. • δημιουργία περισσότερων καλύτερων θέσεων εργασίας. Ως ένδειξη ιεράρχησης των αναγκών στο Πρόγραμμα λειτουργεί μόνο η σειρά αναφοράς τους. Η απουσία ιεράρχησης καθιστά δύσκολη την αιτιολόγηση της χρηματοδοτικής κατανομής. Η Αξιολόγηση πρότεινε συγκεκριμένη κατάταξη αναγκών σε ιεραρχική σειρά.	Στο νέο κεφάλαιο της Ανάλυσης, εντοπίζονται τα προβλήματα και οι ανάγκες σύμφωνα με αυτήν τη διάταξη. Επίσης, στο τελικό κείμενο του Προγράμματος ενσωματώθηκε ειδικό κεφάλαιο προσδιορισμού των αναγκών της Χωρικής Ενότητας και των Περιφερειών, όπου η ιεράρχηση των αναγκών εξακολουθεί να τεκμαίρεται. Συσχέτιση SWOT - αναγκών - ΚΣΚΓ - θεματικών προτεραιοτήτων ΕΣΠΑ υπάρχει ουσιαστικά στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο, ως εισαγωγή στη διατύπωση του Αναπτυξιακού Οράματος της ΧΕ.
ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	
Το συνολικό «αναπτυξιακό όραμα» της ΧΕ είναι ευρύτατα διατυπωμένο. Από τα "περιφερειακά οράματα", της Δυτικής Μακεδονίας εμφανίζεται περισσότερο γενικό και της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης εμφανίζεται "ολιγαρκές".	Στο συνολικό Οραμα προστέθηκε μια εξειδικευτική παράγραφος αρκούντως επικεντρωμένη. Στα "περιφερειακά οράματα" δεν επήλθε σημαντική αλλαγή.
Με βάση την ανάλυση και τις ενδεικτικές δράσεις όπως έχουν στο Πρόγραμμα, η Αξιολόγηση πρότεινε εναλλακτικό συνδυασμό στρατηγικών - γενικών - ειδικών στόχων.	Η πρόταση της Αξιολόγησης ήταν ενδεικτική. Οι γενικοί στόχοι της ΧΕ έχουν αναδιαταχθεί ορθότερα. Οι γενικοί στόχοι της Κεντρικής Μακεδονίας και της Δυτικής Μακεδονίας έχουν αποσαφηνιστεί και οργανωθεί. Της Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης παραμένουν σε ένα επίπεδο γενικότητας και έλλειψης επικέντρωσης που ενδεχομένως αιτιολογείται από την ένταξη της στον Στόχο Σύγκλιση.

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	
Η Αξιολόγηση δεν εντόπισε σοβαρά ζητήματα.	Στο τελικό κείμενο του Προγράμματος αναλύεται επιπρόσθετα η συνάφεια με άλλα Επιχειρησιακά Προγράμματα, λεπτομερώς. Επίσης, υπάρχει λεπτομερής συσχέτιση του με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη.
ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	
Η Αξιολόγηση πρότεινε να επιτευχθεί ομοιομορφία στους χρησιμοποιούμενους δείκτες που αφορούν τις ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, στους αντίστοιχους άξονες προτεραιότητας των τριών περιφερειών.	Παρέμειναν ορισμένες ανομοιομορφίες, π.χ. στους δείκτες Αποτελέσματος μεταξύ ΑΠ 1, 2 και 3 και στους δείκτες της κατηγορίας παρέμβασης 75 (Υποδομές εκπαίδευσης) των ΑΠ 7, 8 και 9.
Η Αξιολόγηση πρότεινε ειδικά για τις παρεμβάσεις στους τομείς επιχειρηματικότητας και ψηφιακής σύγκλισης προσαρμογές σε σχέση με τα στοιχεία που θα προκύψουν από τα αντίστοιχα τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα.	Στους ΑΠ 4 και 5 εμφανώς αξιοποιούνται, ορθώς, οι δείκτες που αξιοποιούνται και στα ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» και «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα». Στον "ομόλογο" ΑΠ 6 οι δείκτες αυτοί απουσιάζουν.
ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	
Η Αξιολόγηση πρότεινε να ληφθούν μέτρα ώστε να επισπευσθούν οι διαδικασίες εκκίνησης του ΠΕΠ, κυρίως για τα μέρη του με εμπροσθοβαρή κατανομή.	Είναι πλέον θέμα "οριζόντιων" διατάξεων. Απαιτείται να ενσωματωθούν συνολικά οι παρατηρήσεις στο προσχέδιο νόμου και να προωθηθεί η ψήφιση του, καθώς και η έκδοση των αναγκαίων κανονιστικών διατάξεων.
Η Αξιολόγηση πρότεινε να αποσαφηνισθεί ο κατάλογος με τα «έργα –γέφυρες», να διαχωρισθεί το φυσικό και οικονομικό αντικείμενο σε δύο πράξεις και να ορισθούν οι ΕΦΔ για τα έργα.	Ο κατάλογος είναι πλέον πλήρης και σαφής.
ΛΟΙΠΑ ΘΕΜΑΤΑ	
Η Αξιολόγηση πρότεινε τον ορισμό συγκεκριμένων κριτηρίων για τον εντοπισμό ειδικότερων προβληματικών ζωνών.	Στο κεφάλαιο της Στρατηγικής, ενσωματώθηκαν οι γενικότερες εθνικές προβλέψεις για τη στρατηγική των Πόλων Ανάπτυξης. Θα μπορούσε να αξιοποιηθεί περισσότερο το κεφάλαιο 6 της Αξιολόγησης για τα υπόλοιπα ζητήματα χωρικής εξειδίκευσης.
Θα πρέπει να διασφαλισθεί ότι η Κοινοτική Προστιθέμενη Αξία συμβάλλει θετικά στην άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων	Θα πρέπει να αντιμετωπισθεί στο στάδιο της εξειδίκευσης του Προγράμματος.

2.7. Συνοπτική περιγραφή της διαδικασίας σχεδιασμού στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης

Η κατάρτιση του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης και η συγγραφή του τελικού κειμένου πραγματοποιήθηκε στη βάση της συνεργασίας των Ομάδων Σχεδιασμού Προγράμματος (ΟΣΠ) που συγκροτήθηκαν σε κάθε μία διοικητική περιφέρεια. Συγκεκριμένα, δημιουργήθηκε ένα άτυπο συντονιστικό όργανο το οποίο απαρτίζεται από τους Γενικούς Γραμματείς των διοικητικών περιφερειών με προεδρεύοντα τον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, ως μεγαλύτερης πληθυσμιακά περιφέρειας, και υποστηρίζεται από μέλη των ΟΣΠ. Το συντονιστικό όργανο είναι υπεύθυνο για τη διεξαγωγή της διαβούλευσης για την κατάρτιση του ΕΠ, όπου συμμετείχαν εκπρόσωποι των φορέων που οι αρμοδιότητές τους σχετίζονται άμεσα με το περιεχόμενο (δράσεις) του ΕΠ.

Την ευθύνη για τη διαβούλευση του ΕΠ με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή την έχει το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών με τη συνεργασία του φορέα σχεδιασμού / διαχείρισης του ΕΠ.

Επίσης, κάθε διοικητική περιφέρεια, ακολούθησε συμμετοχικές διαδικασίες διαβούλευσης με όλους τους κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους της περιοχής της, αποσκοπώντας αφ' ενός στην ευρεία διάχυση της πληροφόρησης επί των ιδιαιτεροτήτων της νέας περιόδου και αφ' ετέρου στην παροχή δυνατότητας κατάθεσης απόψεων και προτάσεων από το σύνολο των φορέων.

Βασικά στοιχεία της συμμετοχικής αυτής διαδικασίας ήταν:

- Η ανάθεση της Τεχνικής Στήριξης των ΟΣΠ σε εξωτερικούς συμβούλους.
- Η οργάνωση συναντήσεων τομεακού και χωροταξικού χαρακτήρα καθώς και ημερίδων ειδικών θεματικών ενοτήτων με τους φορείς και τους κοινωνικούς εταίρους των διοικητικών περιφερειών, για την συλλογή αλλά και ιεράρχηση των προτάσεων και των απόψεων τους.
- Η διοργάνωση και υλοποίηση τριών Περιφερειακών Αναπτυξιακών Συνεδρίων που πραγματοποιήθηκαν στις 10-11 Ιουνίου 2005 στην Κεντρική Μακεδονία, στις 26-27 Ιουνίου 2005 στη Δυτική Μακεδονία και στις 21-22 Ιουνίου 2005 στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, με την συμμετοχή όλων των φορέων της κάθε περιφέρειας, ολοκληρώνοντας μια μεγάλη περίοδο διαλόγου, ανταλλαγής ιδεών και κατάθεσης προτάσεων.
- Η αποστολή ερωτηματολογίου στους εμπλεκόμενους φορείς και η καταγραφή των απόψεών
- Η ανάρτηση στις ιστοσελίδες των περιφερειών του διαθέσιμου ενημερωτικού υλικού και η παροχή δυνατότητας πρόσβασης και διατύπωσης απόψεων από τον κάθε πολίτη.

Επίσης, στελέχη των ΟΣΠ και των εξωτερικών συμβούλων συμμετείχαν στις παρακάτω εκδηλώσεις:

- 1^{ο} Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο για την Προγραμματική περίοδο 2007–2013, Θέρμη Θεσσαλονίκης, 16 Ιουλίου 2005
- 2ο Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο για την Προγραμματική περίοδο 2007–2013, Αθήνα, 9 Δεκεμβρίου 2005
- 3ο Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο για την Προγραμματική περίοδο 2007–2013, Αθήνα, 21 Ιουνίου 2006
- 4ο Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο για την Προγραμματική περίοδο 2007–2013, Αθήνα, 5 Οκτωβρίου 2006

Τέλος, η δημοσιότητα και διαφάνεια της διαδικασίας σχεδιασμού, ενισχύθηκε περαιτέρω μέσω συνεντεύξεων και Δελτίων Τύπου σε όλα τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης των διοικητικών περιφερειών καθώς επίσης και με τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά μηνύματα.

2.8. Προώθηση και ενσωμάτωση της ισότητας των φύλων και της ισότητας των ευκαιριών

Για την 4^{η} Προγραμματική Περίοδο 2007 – 2013, η προώθηση της ισότητας των φύλων αποτελεί προτεραιότητα που διέπει το σύνολο των πολιτικών και παρεμβάσεων που συγχρηματοδοτούνται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία (Καν. 1080/2006, Καν 1081/2006- αρ.6, & Καν. 1083/2006-αρ.16), όπου αναφέρεται ρητά ότι «Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή διασφαλίζουν την προαγωγή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών καθώς και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου κατά τη διάρκεια των διαφόρων σταδίων υλοποίησης και φροντίζουν ώστε τα Επιχειρησιακά προγράμματα να περιλαμβάνουν περιγραφή του τρόπου με τον οποίον προωθούνται η ισότητα των φύλων και οι ίσες ευκαιρίες στην προετοιμασία , την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων»

Παράλληλα όμως αποτελεί και εθνική πολιτική προτεραιότητα και δέσμευση, καθώς Στρατηγικές Προτεραιότητες για την ισότητα στη νέα προγραμματική περίοδο αποτελούν:

- η ανάδειξη του πολιτικού, οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας
- η άμεση σύνδεσή τους με τις κυρίαρχες εθνικές πολιτικές προτεραιότητες (ανάπτυξη – απασχόληση – κοινωνική συνοχή)
- και η αποδέσμευσή τους από την κατηγορία των περιθωριακών θεμάτων

Εναρμονιζόμενες με τις ανωτέρω προτεραιότητες της προώθησης της ισότητας των φύλων και των ευκαιριών, οι διοικητικές Περιφέρειες της Μακεδονίας – Θράκης πρόκειται να αξιοποιήσουν δεσμευμένους πόρους από τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

Ειδικότερα, αναφορικά με το ΕΚΤ, θα διατεθούν στις διοικητικές Περιφέρειες πόροι για δράσεις υπέρ των γυναικών και της ισότητας των ευκαιριών, τόσο στα πλαίσια του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» όσο και στα πλαίσια του Ε.Π. «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση».

Αναφορικά με το ΕΤΠΑ, στο ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης και ειδικότερα στον Άξονα Προτεραιότητας «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής» προβλέπεται η ενίσχυση και δημιουργία κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας συμβάλλοντας στην υποστήριξη της οικογένειας καθώς και των γυναικών, ιδιαίτερα δε εκείνων που είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας, διεθνικής εμπορίας αλλά και γυναικών που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες (μετανάστριες, πρόσφυγες, γυναίκες με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες κλπ.).

Ειδικότερα οι παρεμβάσεις αφορούν σε λειτουργία συμβουλευτικών κέντρων, ξενώνων και στεγών προστασίας και άλλων συστημάτων αρωγής, όπου θα παρέχεται νομική βοήθεια, νομική συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική στήριξη καθώς και φιλοξενία των γυναικών.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες δράσεις:

- Δημιουργία Κέντρων υποδοχής κακοποιημένων Γυναικών και θυμάτων σωματεμπορίας για συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική στήριξη
- Ανάπτυξη δικτύου υπηρεσιών όχι μόνο για ιατρικής και νομικής φύσεως θέματα αλλά και για την πληρέστερη κάλυψη των αναγκών των γυναικών και των παιδιών τους, καθώς και συνεργασία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.
- Δημιουργία και λειτουργία Ξενώνων για θύματα βίας, εμπορίας και κακοποίησης με γεωγραφική διασπορά σε περιοχές όπου έχουν διαπιστωθεί τα περισσότερα κρούσματα σε συνεργασία με, την περιφερειακή, Τοπική Αυτοδιοίκηση και την Κοινωνία των Πολιτών.

Επίσης, το θέμα της διασφάλισης της ισότητας των ευκαιριών αποτελεί οριζόντια προτεραιότητα του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης και αντιμετωπίζεται στο σύνολο των Αξόνων Προτεραιότητας μέσω της προώθησης της ισότητας των ευκαιριών όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, στην εκπαίδευση, στην υγεία κλπ. ευπαθών ομάδων πληθυσμού καθώς και της εξασφάλισης της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία, σύμφωνα με την αρχή της μη διάκρισης (άρθρο 16 του Γενικού Κανονισμού).

Έτσι, λαμβάνοντας υπόψιν το πλαίσιο του Άρθρου 16 του Καν. 1083/2006 αναφορικά με την Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και μη διάκριση, καθώς και την προσέγγιση του Γενικού Στόχου 11 του ΕΣΠΑ , το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονίας Θράκης διασφαλίζει :

- την προώθηση της ισότητας των φύλων με συγκεκριμένες δράσεις τις οποίες περιλαμβάνει .
- καθώς και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο σύνολο των παρεμβάσεων του.

Για την προαγωγή της ισότητας των φύλων και την επίτευξη των στόχων του Επιχειρησιακού Προγράμματος στον τομέα αυτό πρόκειται να δεσμευτεί με τον προσφορότερο δυνατό τρόπο συγκεκριμένο ποσοστό από τον προϋπολογισμό του προγράμματος. Το ποσοστό αυτό θα καθορισθεί με απόφαση της Επιτροπής Παρακολούθησής του.

2.9. Αειφόρος ανάπτυξη

Το ζήτημα της αειφόρου ανάπτυξης στο ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης διατρέχει το σύνολο του Προγράμματος. Η ενσωμάτωση της αειφορίας στην πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης σχετίζεται με την προώθηση πολιτικών οι οποίες είναι φιλικές προς το περιβάλλον, την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων και τη διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης (περιβαλλοντική αειφορία), με την εισαγωγή καινοτόμων δράσεων και την ενίσχυση της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας (οικονομική αειφορία) καθώς και με τη βελτίωση βασικών κοινωνικών υποδομών (κοινωνική αειφορία), συνιστώσες οι οποίες αποτελούν βασικές προτεραιότητες ανάπτυξης του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης.

Στη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονίας – Θράκης 2007 – 2013, διερευνάται η συνάφεια του ΕΠ με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Διαπιστώνεται ότι το ΕΠ ικανοποιεί σε σημαντικό βαθμό τους τέσσερις (4) από τους επτά (7) άξονες της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής, όπως αποτυπώνεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 55: Συσχέτιση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Μακεδονίας – Θράκης με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη

ΣΤΟΧΟΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΆΠΤΥΞΗ[61]	**ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΣΤΟΧΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**
Α. ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑ: **Περιορισμός των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής**	
ΣΤΟΧΟΣ Α1) Σε συμφωνία με το πρωτόκολλο του Κυότο, οι εκπομπές των αερίων θερμοκηπίου θα πρέπει να μειωθούν κατά 8% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990	ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΟΥ ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ Α1) ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ Η Ελλάδα έχει την υποχρέωση[62] να μην αυξήσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου περισσότερο από 25% κατά μέσο όρο για την πενταετία 2008 – 2012 σε σχέση με το 1990. Τα τελευταία στοιχεία δείχνουν ότι για το 2004 η εθνική αύξηση ήταν περίπου 23%, επομένως πολύ κοντά στο ανώτερο επιτρεπτό όριο αύξησης των εκπομπών. Με δεδομένο ότι η συνεισφορά των επιμέρους γεωγραφικών περιοχών της επικράτειας στις εκπομπές των αερίων θερμοκηπίου δεν είναι γνωστή, είναι δύσκολο να προσεγγιστεί με σαφήνεια η συμβολή του ΕΠ στον συγκεκριμένο στόχο: ωστόσο, στο προτεινόμενο ΕΠ προβλέπονται παρεμβάσεις στην κατηγορία 49 «Προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές» οι οποίες σαφώς συμβάλλουν στην βελτίωση των επιδόσεων της χώρας στον συγκεκριμένο στόχο.

[61] Κείμενο Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Βρυξέλλες, 9 Ιουνίου 2006, 10117/2006. Περιλαμβάνονται οι τέσσερεις (4) από τις επτά (7) βασικές κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Αειφόρο Ανάπτυξη. (Αναφέρονται μόνο οι στόχοι που εκτιμήθηκε ότι έχουν άμεση σχέση με το προτεινόμενο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονίας – Θράκης)

[62] Απόφαση 358/2002/ΕΚ και Εθνικό Σχέδιο Δράσης

ΣΤΟΧΟΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΆΠΤΥΞΗ[61]	ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΣΤΟΧΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΣΤΟΧΟΣ Α2) Μέχρι το 2010, το 12% της ενέργειας που καταναλώνεται κατά μέσο όρο πρέπει να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές	ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΟΥ ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ Α2) ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2001/77/ΕΚ η Ελλάδα, μέχρι το 2010, θα πρέπει να αυξήσει τη συνεισφορά των ΑΠΕ στην ηλεκτροπαραγωγή στο 14% χωρίς τα μεγάλα υδροηλεκτρικά, και σε 20.1% συμπεριλαμβανομένων των μεγάλων υδροηλεκτρικών. Η αντίληψη αυτή εκφράζεται σε σημαντικό βαθμό στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονίας – Θράκης εφόσον προβλέπονται σημαντικά ποσά και στις τέσσερεις (4) κατηγορίες παρέμβασης που αφορούν τις ανανεώσιμες πηγές.
ΣΤΟΧΟΣ Α3) Μέχρι το 2017 στοχοθετείται συνολικά μείωση της χρήσης τελικής ενέργειας κατά 9%	ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΟΥ ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ Α3) ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ Ο συγκεκριμένος στόχος προσεγγίζεται κυρίως μέσω της κατηγορίας παρέμβασης 43 «Ενεργειακή αποδοτικότητα, αναγέννηση, διαχείριση ενέργειας».
Β.ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ: **Ανάπτυξη συστημάτων μεταφοράς που ικανοποιούν τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανάγκες της κοινωνίας και ελαχιστοποιούν τις αντίστοιχες επιπτώσεις στους ίδιους τομείς**	
ΣΤΟΧΟΣ Β1) Αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από την μεταφορική ζήτηση (demand for transport)	ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΟΥ ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ Β1), Β2) και Β3) ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ Σημαντικό ποσό (της τάξης του 19,5%) της δημόσιας δαπάνης του Άξονα 7 κατανέμεται στην «προώθηση των καθαρών αστικών μεταφορών» γεγονός που αναμένεται να συμβάλλει στην βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας τουλάχιστον στο μεγαλύτερο αστικό κέντρο της Βόρειας Ελλάδας, την Θεσσαλονίκη. Αναλυτικά, η συγκεκριμένη κατηγορία παρέμβασης προσβλέπει στην αύξηση του πρόσθετου συνολικού πληθυσμού στον οποίο παρέχεται η δυνατότητα πεζής πρόσβασης στο δίκτυο μέσων σταθερής τροχιάς (Μετρό) κατά 250.000 άτομα, επομένως βελτιώνει σημαντικά τις δυνατότητες μαζικής μεταφοράς και περιορισμού της ΙΧ χρήσης για το 25% κατά προσέγγιση του συνολικού πληθυσμού του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης. Μέσω της ενίσχυσης των μέσων μαζικών μεταφορών, το ΕΠ αναμένεται να συμβάλλει και στους τρείς στόχους Β1, Β2, Β3 που αφορούν τις μεταφορές στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική.
ΣΤΟΧΟΣ Β2) Μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου από τα μέσα μεταφοράς	
ΣΤΟΧΟΣ Β3) Μείωση των εκπομπών ρυπαντών από τα μεταφορικά μέσα σε επίπεδα που ελαχιστοποιούν τις επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία ή/και στο περιβάλλον	
Γ. ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	
ΣΤΟΧΟΣ Γ1) Προώθηση της αειφόρου κατανάλωσης και παραγωγής στα επίπεδα που ικανοποιούν μεν την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη χωρίς να οδηγούν σε φαινόμενα περιβαλλοντικής υποβάθμισης	ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΟΥ ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ Γ1) ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ Οι στόχοι αυτοί συνδέονται με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα κυρίως μέσω του άξονα 2 «Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα» ο οποίος αναμένεται να συνεισφέρει στην βελτίωση οικονομικών δεικτών με υποδομές που ουσιαστικά συμβάλλουν ελάχιστα σε φαινόμενα αλλαγών χρήσεων γης σε τοπική κλίμακα κυρίως. Η πλειονότητα των δράσεων του Άξονα 3 συμβάλλουν επίσης προς την κατεύθυνση της αειφορίας στην Μακεδονία και την Θράκη
Δ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ: **Βελτίωση της διαχείρισης των φυσικών πόρων και αποφυγή της υπερεκμετάλλευσης αυτών**	
ΣΤΟΧΟΣ Δ1) Μείωση της συνολικής χρήσης των μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων και αποτελεσματική χρήση των ανανεώσιμων φυσικών πόρων κατά τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η αναγέννησή τους	ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΟΥ ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ Δ1), Δ2), Δ3) και Δ4) ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ Οι στόχοι αυτοί καλύπτονται με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονίας – Θράκης ως ακολούθως: μέσω των κατηγοριών παρέμβασης που αφορούν την επεξεργασία λυμάτων και την διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων, υποδομές δηλαδή που αναμένεται να βελτιώσουν τις δυνατότητες επαναχρησιμοποίησης αφενός του νερού διατηρώντας ταυτόχρονα τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του υπόγειου και

ΣΤΟΧΟΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΆΠΤΥΞΗ[61]	ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΣΤΟΧΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΣΤΟΧΟΣ Δ2) Αναστολή της απώλειας της βιοποικιλότητας μέχρι το έτος 2010	επιφανειακού υδροφόρου σε ικανοποιητικό επίπεδο, αφετέρου της επεξεργασίας των στερεών αποβλήτων. μέσω της κατηγορίας παρέμβασης που αφορά την αποκατάσταση εδαφών και μολυσμένης γης, διαφυλάσσεται το έδαφος ως φυσικός πόρος Αν και δεν υπάρχουν σαφείς στόχοι ως προς την βιοποικιλότητα, μέρος του ποσού που αναφέρεται στις κατηγορίες που σχετίζονται με την φυσική κληρονομιά σχεδιάζεται να διατεθεί σε προγράμματα διαχείρισης απειλούμενων ειδών και βιοτόπων στις αντίστοιχες περιοχές NATURA 2000 συμβάλλοντας έτσι στον στόχο Δ2, Δ3 και Δ4 (αλιεία)
ΣΤΟΧΟΣ Δ3) Σημαντική συνεισφορά στους τέσσερις (4) στόχους των Ηνωμένων Εθνών για την Αειφόρο Διαχείριση των Δασών μέχρι το έτος 2015	
ΣΤΟΧΟΣ Δ4) Αποφυγή της υπερεκμετάλλευσης των φυσικών πόρων αναφορικά με την αλιεία, την βιοποικιλότητα, το έδαφος, την ατμόσφαιρα και το νερό	

Πηγή: ΕΠΕΜ, 2007, «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, σύμφωνα με την Οδηγία 2001/42/ΕΚ, του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης για την περίοδο 2007-2013»

2.10. Χωρικές προτεραιότητες της Στρατηγικής

Οι συνιστώσες της χωρικής διάστασης του αναπτυξιακού προγραμματισμού αφορούν στους πόλους ανάπτυξης, όπως αυτοί αναφέρονται στο ΕΣΠΑ και σε συγκεκριμένα χωρικά σύνολα: τις πόλεις, τις ορεινές περιοχές, τις παράκτιες και νησιωτικές περιοχές καθώς και τις αγροτικές περιοχές και τις περιοχές που συνδέονται με την αλιεία. Για κάθε χωρικό σύνολο ακολουθεί η περιγραφή των προτεραιοτήτων ανάπτυξης στη βάση της αποτίμησης της υφιστάμενης κατάστασης που προηγήθηκε.

Οι παρεμβάσεις αυτές θα συμβάλλουν στις δύο ΚΣΚΓ που αφορούν στην Περιφερειακή Διάσταση της Πολιτικής Συνοχής: 2.1. «Η συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση» και 2.2. «Υποστήριξη για την οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών, των περιοχών αλιείας και των περιοχών με φυσικά πλεονεκτήματα».

2.10.1. Οι πόλοι ανάπτυξης ως μέσο προώθησης της στρατηγικής της Λισσαβόνας

2.10.1.1. Η σημασία των πόλεων για την προώθηση της Στρατηγικής της Λισαβόνας

Οι **Ευρωπαϊκές Στρατηγικές Κατευθύνσεις** για την Πολιτική της Συνοχής κατά τη νέα προγραμματική περίοδο αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στη **συμβολή των πόλεων** (αστικά κέντρα) στην ανάπτυξη και την απασχόληση.

Η μεγάλη σημασία που αποδίδεται στις πόλεις συνδέεται με την αναγνώριση του ρόλου τους ως **κινητήρων της ανάπτυξης** των περιοχών που βρίσκονται στην άμεση επιρροή τους, της υπαίθρου που τα περιβάλλει, αλλά και των μικρότερων αστικών κέντρων που βρίσκονται στην ακτίνα επιρροής τους. Συνακόλουθα, η ανάπτυξη των αστικών κέντρων μπορεί να λειτουργήσει και ως προωθητικός μηχανισμός της πραγματικής σύγκλισης.

Το ΕΣΠΑ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην αστική ανάπτυξη στοχεύοντας στη συγκρότηση μιας συνολικής αλλά και εξειδικευμένης αναπτυξιακής πολιτικής με ιδιαίτερη έμφαση στην αναβάθμιση των πόλεων και τη συμβολή τους στην προώθηση της **Στρατηγικής της Λισαβόνας**.

Παράλληλα, οι στόχοι της **Πολιτικής της Συνοχής** υλοποιούνται μέσω της διάχυσης της ανάπτυξης στις ευρύτερες περιοχές όπου αποτυπώνεται η δυναμική των αστικών κέντρων, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό και στη μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και την ισόρροπη ανάπτυξη γενικότερα.

2.10.1.2. Οι πόλοι ανάπτυξης στη στρατηγική του ΕΣΠΑ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων για την περίοδο 2007-2013.

2.10.1.2.1. Έννοια των πόλων ανάπτυξης

Με δεδομένα τα παραπάνω και για το σκοπό της ενίσχυσης της οικονομικής μεγέθυνσης και της απασχόλησης των Περιφερειών της χώρας, η εφαρμογή των πόλων ως εργαλείου εδαφικής ανάπτυξης, αποτελεί σημαντικό και καινοτόμο στοιχείο της στρατηγικής του ΕΣΠΑ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων κατά τη νέα προγραμματική περίοδο.

Ως δυνητικοί **πόλοι ανάπτυξης** νοούνται ιδιαίτερα δυναμικά αστικά κέντρα[63] της χώρας, μητροπολιτικής και περιφερειακής σημασίας, τα οποία, μέσα από τις επιδράσεις και επιρροές που ασκούν στην χώρα, τις περιφέρειες και τα λειτουργικά ή ημερήσια αστικά τους συστήματα, αναμένεται να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, με έμφαση στη δημιουργία δυναμικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, έρευνας και τεχνολογίας, καινοτομίας, και περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας, στο πλαίσιο της εφαρμογής της Στρατηγικής της Λισαβόνας.

2.10.1.2.2. Ο ρόλος της Θεσσαλονίκης

Η Θεσσαλονίκη (πολεοδομικό συγκρότημα και ημερήσιο σύστημα) αποτελεί το κέντρο ενός ημερησίου συστήματος στο οποίο εντάσσονται όλα τα σημαντικά αστικά κέντρα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και αποτελεί κόμβο του υφιστάμενου αναπτυξιακού άξονα της χώρας, αλλά και κεντρικό σημείο του αναδυόμενου άξονα Ανατολής – Δύσης περί την Εγνατία Οδό. Στο μέλλον η πόλη αναμένεται να παίξει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο σε σχέση με τις αναμενόμενες θετικές εξελίξεις των γειτονικών χωρών Αλβανία και πΓΔΜ, αλλά και των κρατών μελών της ΕΕ Βουλγαρία και Ρουμανία.

Η Θεσσαλονίκη διαθέτει ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα για να καταστεί επικοινωνιακό κέντρο, κέντρο παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών, κέντρο ανάπτυξης και διάχυσης τεχνολογίας κλπ. και να αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα ανάπτυξης στην περιοχή μέσα από την ανάπτυξη των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών και των δικτύων μεταφορών, των ερευνητικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, των δραστηριοτήτων παραγωγής και μεταφοράς τεχνογνωσίας, και τη συγκέντρωση δραστηριοτήτων έντασης γνώσης.

Τέλος, η παρουσία της Θεσσαλονίκης προσδιορίζει άμεσα και έμμεσα τις προοπτικές ανάπτυξης ολόκληρης της Μακεδονίας – Θράκης. Η ενίσχυση του μητροπολιτικού της ρόλου αναμένεται να επιφέρει θετικά αποτελέσματα για τη χωρική ενότητα αλλά παράλληλα θα πρέπει να εξασφαλιστεί η διάχυση των αποτελεσμάτων της αναπτυξιακής διαδικασίας στο σύνολό της. Καθώς το μητροπολιτικό κέντρο της Θεσσαλονίκης αναπτύσσεται, είναι διαρκής η ανάγκη για ανάπτυξη / ενίσχυση και των

[63] Όπως αυτά ορίζονται από την ΕΣΥΕ (πληθυσμός κύριου οικισμού άνω των 10000 κατοίκων) στα οποία προστίθενται και τα κέντρα με μικρότερο πληθυσμιακό μέγεθος που είναι πρωτεύουσες νομών.

υπόλοιπων περιοχών στο πλαίσιο ενός πολυκεντρικού προτύπου αστικής ανάπτυξης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.10.1.2.3. Πεδίο εφαρμογής

Στο πλαίσιο της υλοποίησης της στρατηγικής της ανάπτυξης στο ΕΣΠΑ, κατά την επόμενη περίοδο προγραμματισμού, **όλες οι πόλεις θα υποδεχθούν αναπτυξιακές δράσεις** μέσα από τα Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα, συγχρηματοδοτούμενες από τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

Οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις στους πόλους ανάπτυξης θα εστιάσουν σε **τέσσερα θεματικά πεδία, αλληλένδετα μεταξύ τους**, σύμφωνα και με τις προτεραιότητες του Εαρινού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου 2006 και συγκεκριμένα: την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, την Καινοτομία, την Επιχειρηματικότητα και την Απασχολησιμότητα.

Τα πεδία αυτά είναι σε πλήρη συμφωνία με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση και αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της αναθεωρημένης **Στρατηγικής της Λισαβόνας**.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι **παρεμβάσεις στους πόλους ανάπτυξης** θα στοχεύουν στη:

- Δημιουργία και μεταφορά καινοτομίας.
- Προώθηση της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και σύνδεσή της με την παραγωγική διαδικασία.
- Ανάπτυξη και τον προσανατολισμό της επιχειρηματικότητας σε νέες και καινοτόμες δραστηριότητες.
- Ανάπτυξη και προώθηση υπηρεσιών ΤΠΕ και ποιοτικών δημόσιων υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.
- Δημιουργία και την ανάπτυξη Κέντρων Αριστείας για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την απασχόληση.

Οι παραπάνω αναφερόμενες παρεμβάσεις θα χρηματοδοτηθούν τόσο από τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, Ψηφιακή Σύγκλιση, Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, Βελτίωση της Διοικητικής Ικανότητας της Δημόσιας Διοίκησης) όσο και από τα Περιφερειακά (ΠΕΠ).

2.10.1.2.4. Διαδικασία επιχειρησιακής εξειδίκευσης της στρατηγικής των πόλων ανάπτυξης – Χρονοδιάγραμμα.

Ο καθορισμός πόλων ανάπτυξης και η εξειδίκευση της στρατηγικής σε επίπεδο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι το **τέλος του 2008**. Κρίσιμη κρίνεται η συμμετοχή και η εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας στον καθορισμό και τη διαμόρφωση του πλαισίου εφαρμογής των πόλων ανάπτυξης.

Για το σκοπό αυτό, τα **επόμενα βήματα** στο πλαίσιο της διαδικασίας είναι τα ακόλουθα:

1) Κατά το δεύτερο εξάμηνο **2007** θα πραγματοποιηθούν **ημερίδες διαβούλευσης σε κάθε μια από τις** 13 Περιφέρειες της χώρας, με τη συμμετοχή των τοπικών εμπλεκόμενων φορέων (Περιφέρειες, τοπική αυτοδιοίκηση, επιμελητήρια, επιχειρήσεις, επαγγελματικές οργανώσεις, Ανώτατα Εκπαιδευτικά και Ερευνητικά Ιδρύματα, κτλ). Στόχος είναι η σε βάθος διαβούλευση με τους παραπάνω φορείς για το επιχειρησιακό πλαίσιο της στρατηγικής των πόλων ανάπτυξης.

2) Με την ολοκλήρωση των τοπικών ημερίδων θα πραγματοποιηθεί **συνέδριο διαβούλευσης σε εθνικό επίπεδο**, με τη συμμετοχή των κοινωνικοοικονομικών εταίρων, με σκοπό την οριστικοποίηση των συμπερασμάτων των 13 περιφερειακών ημερίδων διαβούλευσης, σε ό,τι αφορά το επιχειρησιακό πλαίσιο της στρατηγικής των πόλων ανάπτυξης.

3) Με εκκίνηση τον Απρίλιο 2008, θα πραγματοποιηθεί η πρώτη **πρόσκληση υποβολής προτάσεων.**

   Οι προτάσεις αυτές θα περιέχουν ολοκληρωμένα σχέδια που θα εστιάζουν στην ανάπτυξη και την απασχόληση μέσω παρεμβάσεων στα πεδία που αναφέρονται στην παράγραφο 2.10.1.2.2. του παρόντος. Θα μπορούν να υποβάλλονται από συνεργασίες ή συμπράξεις φορέων που σχετίζονται / δραστηριοποιούνται στα παραπάνω πεδία και βρίσκονται σε **πρωτεύουσες νομών ή σε σημαντικά αστικά κέντρα της χώρας**. Η επιλογή των ολοκληρωμένων σχεδίων ανάπτυξης για την ανάπτυξη και την απασχόληση της πρώτης πρόσκλησης (2008) θα ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος 2008. Η επόμενη πρόσκληση θα πραγματοποιηθεί μετά από αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και των εμπειριών του πρώτου κύκλου.

2.10.2. Ανάπτυξη αστικών περιοχών

Μείζον ζήτημα για τις αστικές περιοχές κατά την δ΄ προγραμματική περίοδο αποτελεί η βιώσιμη ανάπτυξή τους, όσον αφορά α) τη λειτουργικότητά τους, μέσω της κάλυψης των αναγκών τους σε υποδομές, β) την προώθηση της οικονομικής βιωσιμότητάς τους μέσω παρεμβάσεων για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς, γ) την κοινωνική ευημερία τους, μέσω της ενσωμάτωσης όλων των κοινωνικών ομάδων στη ζωή της πόλης και δ) τη βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών, μέσω παρεμβάσεων για την περιβαλλοντική εξυγίναση και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Συνεπώς, χαρακτηριστικά στοιχεία της στρατηγικής για τα αστικά κέντρα είναι, σύμφωνα και με το ΕΣΠΑ, «η πρόσβαση των πολιτών στην εργασία, στην εκπαίδευση, στις υπηρεσίες και στην ψυχαγωγία, το αναβαθμισμένο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, η δυναμική και ανταγωνιστική οικονομική ανάπτυξη, οι καινοτόμες επιχειρηματικές δραστηριότητες και η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών μέσω μιας εκσυγχρονισμένης δημόσιας διοίκησης».

Παράλληλα, βασικό στοιχείο της στρατηγικής αποτελεί η ενίσχυση της δικτύωσης των αστικών κέντρων και η συγκρότηση ενός ισόρροπου και πολυκεντρικού δικτύου, το οποίο θα λειτουργεί συμπληρωματικά ως προς το μητροπολιτικό κέντρο της Θεσσαλονίκης. Η Θεσσαλονίκη αποτελεί τον δεύτερο πυλώνα της αστικής ανάπτυξης της χώρας και μπορεί να αναλάβει ακόμα μεγαλύτερες διεθνώς λειτουργίες ως κέντρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Οι δραστηριότητες που συγκεντρώνονται εδώ εκτείνονται σε όλους τους τομείς με έμφαση στις υπηρεσίες εκπαίδευσης, υγείας, πολιτισμού, καινοτομίας, έρευνας, εμπορίου και μεταποίησης. Η πόλη αποτελεί κέντρο συνδεδεμένων μεταφορών και τείνει να αναλάβει λειτουργίες ενεργειακού κόμβου της χώρας ενώ με τον κατάλληλο σχεδιασμό μπορεί να αποτελέσει πόλο έλξης επιχειρήσεων.

Ρόλο δευτερευόντων αναπτυξιακών πόλων, στην ίδια χωρική ενότητα, μπορούν να αναλάβουν και άλλα μικρότερα αστικά κέντρα, τα οποία είτε συνδέονται μεταξύ τους με στοιχεία δικτυώσεως που θα πρέπει να ενδυναμωθούν, είτε πληρούν τις προϋποθέσεις ώστε να αναπτύξουν ακτινοβολία και πέρα των συνόρων καθώς σε αυτά συγκεντρώνονται σημαντικές λειτουργίες. Κύριες δραστηριότητες συνιστούν οι υπηρεσίες εκπαίδευσης, εμπορίου, μεταποίησης, τουρισμού, ενέργειας καθώς και οι υπηρεσίες μεταφορών.

2.10.3. Ανάπτυξη ορεινών περιοχών

Η στρατηγική για την ανάπτυξη του ορεινού χώρου στοχεύει στην ανασυγκρότηση των δραστηριοτήτων παραγωγής και κατοίκησης με γνώμονα την οικονομική βιωσιμότητά τους σε συνδυασμό με τη διασφάλιση των πολιτιστικών χαρακτηριστικών τους και των ιδιαιτεροτήτων του φυσικού τους περιβάλλοντος. Η ανασυγκρότηση αυτή μπορεί να επιτευχθεί μέσω της υλοποίησης παρεμβάσεων για τη βελτίωση της προσπελασιμότητας, τη στήριξη της ποιοτικής και βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας και την ενίσχυση – ανάπτυξη ειδικών / ήπιων μορφών τουρισμού, στη βάση μιας ελεγχόμενης και προγραμματισμένης οικιστικής ανάπτυξης.

Όπως αναφέρεται και στο ΕΣΠΑ, σημαντικό στοιχείο της ανάπτυξης των ορεινών περιοχών αποτελεί η συγκρότηση λειτουργικών διασυνδέσεων με τα γειτονικά αστικά κέντρα, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν ολοκληρωμένα σημεία υποστήριξης της αναπτυξιακής δραστηριότητας στον ορεινό χώρο.

2.10.4. Ανάπτυξη παράκτιων περιοχών

Η στρατηγική για την ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών διαρθρώνεται γύρω από τη βελτίωση της εσωτερικής συνοχής της Ζώνης του Βορείου Αιγαίου και στη σταδιακή ανάπτυξη λειτουργικών αστικών δικτύων, μέσω της ανάπτυξης τεχνικών και κοινωνικών υποδομών. Καθοριστική για την ανάπτυξη της παράκτιας ζώνης είναι επίσης η συγκέντρωση συγκεκριμένων λειτουργιών ή χρήσεων (π.χ. β΄ κατοικία) σε συγκεκριμένες ειδικά διαμορφωμένες περιοχές, ώστε η οργανωμένη επέκταση να συμβάλλει στον περιορισμό της αστικής διάχυσης, καθώς και η υποστήριξη δράσεων τουρισμού, ναυτικού τουρισμού και υποδομών στήριξης αλιευτικής δραστηριότητας. Ταυτόχρονα η προσπελασιμότητα πρέπει να διασφαλίζεται με την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου δικτύου μεταφορών και επικοινωνιών.

Τέλος, η συγκρότηση ενοτήτων υπαίθρου, όπου δυναμικά κέντρα λειτουργούν ολοκληρωμένα σε ότι αφορά τις λειτουργίες κατοίκησης, παραγωγής, εκπαίδευσης και αναψυχής, η ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού προς την κατεύθυνση διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος και η ανάδειξη σημαντικών πόλων πολιτιστικού ενδιαφέροντος αποτελούν καθοριστικά στοιχεία διαμόρφωσης ενός σύγχρονου περιβάλλοντος στις παράκτιες περιοχές, τόσο για την αγροτική ανάπτυξη όσο και για την ανάπτυξη του οικιστικού δικτύου.

2.10.5. Ανάπτυξη νησιωτικών περιοχών

Κύρια στοιχεία της στρατηγικής για την ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών (Θάσου και Σαμοθράκης) αποτελούν η ελεγχόμενη χωρική ανάπτυξη, η ανασυγκρότηση ενός βιώσιμου και διαφοροποιημένου παραγωγικού προτύπου στηριζόμενη στην ιδιωτική επιχειρηματική πρωτοβουλία, η επίλυση των θεμάτων προσπελασιμότητας και υποδομών και η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού τους περιβάλλοντος.

Ειδικότερα, οι παρεμβάσεις στο πλαίσιο της συγκεκριμένης στρατηγικής θα κατευθύνονται κυρίως:

- στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας μέσω της ενεργοποίησης τοπικών πόρων και δυνάμεων
- στην περιβαλλοντική μέριμνα, για τη διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού και του δομημένου περιβάλλοντος, μέσω της δημιουργίας περιβαλλοντικών υποδομών όπως δομές διαχείρισης λυμάτων, απορριμμάτων, και προστασίας και χρηστής διαχείρισης υδάτων, ακτών και φυσικών πόρων
- στην ανάδειξη και προστασία του ιστορικού και πολιτισμικού πλούτου, ως προϋπόθεση για την ευρύτερη τουριστική και επιχειρηματική δραστηριότητα

- στην ανάπτυξη ήπιων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού
- στη διοικητική ενίσχυση και εξασφάλιση υποδομών υγείας
- στην ανάπτυξη της Κοινωνίας της πληροφορίας
- στην ολοκλήρωση των υποδομών πρόσβασης (δίκτυα μεταφορών, υπηρεσίες και ενέργεια)

2.10.6. Ανάπτυξη αγροτικών περιοχών και περιοχών που συνδέονται με την αλιεία (εκτός ορεινών και νησιωτικών)

Η αναπτυξιακή στρατηγική για τις αγροτικές περιοχές εστιάζεται στην προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξής τους στη βάση της αειφορίας και στοχεύει στη διασφάλιση της ευρύτερης οικολογικής και πολιτιστικής τους σημασίας, στην αύξηση της ελκυστικότητάς τους ως περιοχές πρώτης και δεύτερης κατοικίας, στη δημιουργία δικτύων με αστικά κέντρα, στη διαφοροποίηση της οικονομίας τους, στη διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, στη διάδοση της χρήσης των ΤΠΕ στις επιχειρήσεις καθώς και στη βελτίωση των προσφερομένων υπηρεσιών και της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Μέσω του ΕΤΠΑ θα χρηματοδοτηθούν έργα υποδομής διανομαρχιακού κυρίως χαρακτήρα και μεγάλου προϋπολογισμού στις αγροτικές και στις αλιευτικές περιοχές, ενώ ήσσονος σημασίας παρεμβάσεις που έχουν καινοτόμο χαρακτήρα και αφορούν στην ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών αξιοποιώντας τη συνολική επιχορήγηση θα χρηματοδοτηθούν και μέσω του ΕΠ αλλά και μέσω των ΠΑΑ και ΕΠΑΛ, στη βάση της προσέγγισης LEADER.

Επισημαίνεται ότι η επίλυση των τομεακών προβλημάτων που σχετίζονται με τον εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, την προώθηση-προβολή των γεωργικών προϊόντων, την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας, τη μείωση των πιέσεων στο περιβάλλον από τη γεωργική δραστηριότητα, τη διαχείριση των αλιευτικών αποθεμάτων και την ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών, θα προωθηθούν από το ΠΑΑ 2007-2013 και το ΕΠΑΛ 2007-2013.

2.11. Ενσωμάτωση των πορισμάτων της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης

Για τη διαμόρφωση των αξόνων προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος Μακεδονίας – Θράκης 2007 – 2013 λήφθηκαν υπόψη τόσο οι εισηγήσεις των ex - ante αξιολογητών όσο και των μελετητών της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

2.11.1. Εναλλακτικά σενάρια

Στη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το ΕΠ εξετάσθηκαν δύο εναλλακτικές δυνατότητες (σενάρια Α και Β) στη χάραξη στρατηγικής, με βάση τους κεντρικούς στόχους του αναπτυξιακού οράματος. Για τις τελικές επιλογές των προσφορότερων εναλλακτικών δυνατοτήτων αξιολογήθηκε η συνέπεια και η συνεκτικότητα με τις περιφερειακές και εθνικές πολιτικές και τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθύνσεις που επιτυγχάνει κάθε μια από τις εναλλακτικές δυνατότητες. Τέλος οι εναλλακτικές δυνατότητες αξιολογούνται και ως προς τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις.

Χρονικά το εναλλακτικό σενάριο Β αποτελεί τη μορφή του ΕΠ που προτάθηκε τον Ιούλιο του 2006 ενώ το εναλλακτικό σενάριο Α αποτελεί το προτεινόμενο σενάριο του Μαρτίου 2007.

Μετά τις διαδικασίες που πραγματοποιήθηκαν για την επιχειρησιακή αξιολόγηση, προέκυψε το συμπέρασμα ότι **η προσφορότερη μεταξύ των δύο προσεγγίσεων είναι το Εναλλακτικό Σενάριο Α** διότι επιτυγχάνει πληρέστερη συνάφεια και συνεκτικότητα με τις κατευθυντήριες γραμμές για τη σύνταξη των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, μεγαλύτερο βαθμό εσωτερικής συνέπειας αλλά κυρίως διότι χαρακτηρίζεται από *πληρέστερη αξιοποίηση του ισχυρότερου συνδυασμού πλεονεκτημάτων και ευκαιριών της SWOT ανάλυσης.*

Οι διαφορές των δύο εναλλακτικών σεναρίων συζητούνται ακολούθως ανά άξονα προτεραιότητας:

- **Άξονας Προτεραιότητας 1: Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας**

Ο προϋπολογισμός στον άξονα της προσπελασιμότητας μειώνεται στο εναλλακτικό σενάριο Α σε σχέση με το Β: η μείωση αυτή αφορά κυρίως τον περιορισμό του ποσού στις αστικές μεταφορές, το οποίο μεταφέρεται στον Άξονα Προτεραιότητας 3 ως καθαρές αστικές μεταφορές.

- **Άξονας Προτεραιότητας 2: Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα**

Ο δεύτερος άξονας προτεραιότητας περιλαμβάνει τις πλέον ουδέτερες δράσεις ως προς τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Ως προς το αρχικό σενάριο υπήρξε αύξηση του συνολικού προϋπολογισμού, η οποία αφορά κυρίως τις υποδομές ηλεκτρονικών υπηρεσιών για τον πολίτη και την πρόσβαση των ΜΜΕ σε τεχνολογίες πληροφορικής.

- **Άξονας Προτεραιότητας 3: Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής**

Ο τρίτος άξονας προτεραιότητας περιλαμβάνει τις δράσεις που αφορούν την καθαυτό προστασία του περιβάλλοντος καθώς και διάφορες κοινωνικές υποδομές. Το προτεινόμενο σενάριο παρουσιάζει αύξηση στον προϋπολογισμό του συγκεκριμένου άξονα: το μεγαλύτερο μερίδιο της αύξησης στον άξονα αφορά τις καθαρές αστικές μεταφορές. Η παρέμβαση αυτή υποδεικνύει την σημασία που δίνεται στην παράμετρο «καθαρές μεταφορές» για την ποιότητα της ζωής στα αστικά κέντρα της Βόρειας Ελλάδας.

Όλες οι δράσεις παρουσιάζονται αυξημένες στο τελικό σενάριο, εκτός από 5 δράσεις. Στον άξονα αυτό η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας παρουσιάζει επίσης αυξημένους προϋπολογισμούς ως προς τους προηγούμενους δύο άξονες προτεραιότητας. Επίσης σημαντικά αυξημένοι εμφανίζονται στο τελικό σενάριο οι προϋπολογισμοί των δράσεων που αφορούν την προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και των υποδομών εκπαίδευσης και φροντίδας παιδιών.

Η αξιολόγηση των εναλλακτικών προσεγγίσεων ως προς το περιβαλλοντικό ζήτημα θα πρέπει να είναι ανεπηρέαστη από τις επιδόσεις κάθε προσέγγισης ως προς τα αναπτυξιακά και οικονομικά ζητήματα. Με βάση το σκεπτικό αυτό, διαμορφώνονται τα ακόλουθα **Κριτήρια Αξιολόγησης των αξόνων με βάση την ύπαρξη σε αυτούς των εξής δράσεων**:

1. Δράσεις που αφορούν την υλοποίηση κύριων περιβαλλοντικών έργων
2. Δράσεις που προκύπτουν εξαιτίας των αναγκών συμμόρφωσης με τους εθνικούς και κοινοτικούς στόχους σχετικά με το περιβάλλον
3. Δράσεις με δεσμεύσεις για την αειφορική διάσταση της επιδιωκόμενης ανάπτυξης
4. Δράσεις που αφορούν την ποιότητα ζωής και τον πολιτισμό με δευτερεύουσα συμβολή στα θέματα περιβάλλοντος
5. Προσανατολισμός των αναπτυξιακών κατευθύνσεων σε περιβαλλοντικά ήπιες επιδιώξεις

Επιχειρώντας μια βαθμολόγηση της ανταπόκρισης των σεναρίων στα προηγούμενα κριτήρια με βάση μια διαβάθμιση που περιλαμβάνει τις κατηγορίες: πολύ καλή, καλή, μέτρια, κακή, προκύπτει ο επόμενος πίνακας:

Πίνακας 56: Ανταπόκριση των σεναρίων στα κριτήρια αξιολόγησης

Κριτήρια Αξιολόγησης	Σενάριο Α	Σενάριο Β
1. Δράσεις που αφορούν την υλοποίηση κύριων περιβαλλοντικών έργων	Καλή	Καλή
2. Δράσεις που προκύπτουν εξαιτίας των αναγκών συμμόρφωσης με τους εθνικούς και κοινοτικούς στόχους σχετικά με το περιβάλλον	Καλή	Πολύ Καλή
3. Δράσεις με δεσμεύσεις για την αειφορική διάσταση της επιδιωκόμενης ανάπτυξης	Μέτρια	Μέτρια
4. Δράσεις που αφορούν την ποιότητα ζωής και τον πολιτισμό με δευτερεύουσα συμβολή στα θέματα περιβάλλοντος	Πολύ Καλή	Καλή
5. Προσανατολισμός των αναπτυξιακών κατευθύνσεων σε περιβαλλοντικά ήπιες επιδιώξεις	Καλή	Μέτρια

Πηγή: ΕΠΕΜ, 2007, «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, σύμφωνα με την Οδηγία 2001/42/ΕΚ, του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης για την περίοδο 2007-2013»

1. Η ανταπόκριση σε έργα περιβαλλοντικών υποδομών θεωρείται καλή και στα δύο σενάρια ωστόσο φαίνεται ότι απουσιάζουν σημαντικά μεγάλα έργα περιβαλλοντικών υποδομών. Το κενό αυτό πιθανών να καλυφθεί από άλλα χρηματοδοτικά μέσα όπως το Ταμείο Συνοχής.

2. Στο σενάριο Β φαίνεται ότι δίνεται μεγαλύτερη βαρύτητα σε ορισμένες δράσεις συμμόρφωσης με περιβαλλοντικές οδηγίες όπως είναι η επεξεργασία υδάτων η προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές η προώθηση της βιοποικιλότητας και φυσικής προστασίας, η προώθηση τόπων φυσικού κάλλους και η προστασία και ανάπτυξη της φυσικής κληρονομιάς

3. Η αειφορική διάσταση δεν τονίζεται ιδιαίτερα στα δύο σενάρια αλλά προκύπτει έμμεσα από διάφορες επιμέρους δράσεις
   Αυξάνεται σημαντικά το ποσοστό που αφορά την διαχείριση υδάτων. Το γεγονός αυτό επιτρέπει σημαντικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο της γενικότερης εξοικονόμησης νερού, αντιμετώπισης των απωλειών στα υδρευτικά δίκτυα και διαχείρισης των ποιοτικών χαρακτηριστικών του στην βάση της Οδηγίας 200/60/ΕΕ

4. Για τις δράσεις πολιτισμού και ποιότητας ζωής παρατηρείται μια σαφή διαφοροποίηση του Σεναρίου Α ως προς το Β. Οι δράσεις πολιτισμού και κοινωνικών υποδομών εμφανίζουν ιδιαίτερα αυξημένους προϋπολογισμούς στο σενάριο Α.

5. Σε ότι αφορά τον προσανατολισμό των αναπτυξιακών κατευθύνσεων σε περιβαλλοντικά ήπιες επιδιώξεις μεγαλύτερη ανταπόκριση έχει το σενάριο Α. Ιδιαίτερο βάρος δίνεται στην κατηγορία παρέμβασης που αφορά την «προώθηση των καθαρών αστικών μεταφορών», γεγονός με ιδιαίτερη σημασία για τις αστικές περιοχές της Μακεδονίας και της Θράκης που εμφανίζουν σήμερα υπερβάσεις στις εκπομπές αερίων ρύπων που σχετίζονται με την κίνηση των οχημάτων. Η μεταφορά της συγκεκριμένης κατηγορίας στον άξονα της αειφόρου ανάπτυξης είναι ενδεικτική της σημασίας που δίνεται στην άμεση σύνδεση του τομέα των μεταφορών με την βελτίωση την ποιότητας της ατμόσφαιρας στα αστικά κέντρα και την μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης εν γένει. Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι περιβαλλοντικά καταλληλότερο αν και με οριακή διαφορά θεωρείται το σενάριο Α.

Η «μηδενική λύση»

Η «μηδενική λύση», δηλαδή η διακοπή του σχεδιασμού και η μη ύπαρξη ενός Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος για τη Βόρεια Ελλάδα για την περίοδο 2007 – 2013 θεωρείται ως μη αποδεκτή καθώς θα δημιουργήσει σημαντικές αρνητικές εξελίξεις τόσο συνολικά για τη χωρική ενότητα όσο και στα ζητήματα περιβαλλοντικής προστασίας και αειφόρου ανάπτυξης.

Ειδικότερα, σε ότι αφορά την αξιολόγηση της μηδενικής λύσης του **επιχειρησιακού προγράμματος μεταφράζεται σε**:

- Παραίτηση από τους στόχους της Πολιτικής Συνοχής με αποτέλεσμα τη διεύρυνση του αναπτυξιακού χάσματος μεταξύ Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης και ευρωπαϊκού μέσου όρου.
- Παραίτηση από μέρος των πόρων που δικαιούται η Περιφέρεια με αποτέλεσμα την αναπτυξιακή υστέρηση και την καθήλωση της ευημερίας στα σημερινά επίπεδα με ελάχιστες ευκαιρίες βελτίωσής της.

Γενικά ο λόγος που ακολουθούνται πολιτικές ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης είναι η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής των πολιτών, η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και η προστασία του περιβάλλοντος, που αποτελούν αλληλένδετες επιδιώξεις της Στρατηγικής της Λισσαβώνας.7 Συνεπώς, οι αναπτυξιακές υστερήσεις, ως συνέπεια ενδεχόμενης υιοθέτησης της μηδενικής λύσης για το προτεινόμενο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, συνδέονται με σοβαρή υποβάθμιση της ευημερίας, δηλαδή του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Αυτό θα οδηγήσει άμεσα στην:

- Απότομη επιβράδυνση και ενδεχομένως διακοπή της αναπτυξιακής πορείας της Βόρειας Ελλάδας και ιδιαίτερα της ασθενέστερης οικονομικά Αν Μακεδονίας και Θράκης
- Πλήρης διακοπή έργων και δράσεων μικρής κλίμακας τα οποία χρηματοδοτούνται σχεδόν αποκλειστικά από το ΕΠ και σε αρκετές περιπτώσεις πολλαπλασιάζουν τα οφέλη των μεγάλων έργων υποδομής που χρηματοδοτούνται από τα υπόλοιπα χρηματοδοτικά μέσα.

Η **περιβαλλοντική αξιολόγηση** της μηδενικής λύσης διεξάγεται με βάση τις ακόλουθες αρχές

1. Η οικονομική ανάπτυξη και η αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος είναι αλληλένδετες
2. Η ενεργητική προστασία και η ορθή διαχείριση του περιβάλλοντος απαιτεί δαπάνες
3. Η σταδιακή αποκέντρωση στο διοικητικό σύστημα της Ελλάδας, έχει μεταφέρει το κυριότερο μέρος των αρμοδιοτήτων για την περιβαλλοντική προστασία στα περιφερειακά και νομαρχιακά κέντρα
4. Οι τάσεις εξέλιξης του σημερινού περιβάλλοντος περιλαμβάνουν αρκετά σημεία που χρήζουν αντιμετώπιση.

Σε ότι αφορά το τελευταίο οι τομείς που παρουσιάζουν υστέρηση και απαιτούν την ανάληψη δράσης είναι:

- η ορθή διαχείριση των στερεών αποβλήτων
- η ολοκλήρωση της επεξεργασίας υγρών αποβλήτων και η συνακόλουθη προστασία των υδατικών αποδεκτών,
- η βιώσιμη διαχείριση του υδατικού δυναμικού και
- η αντιπλημμυρική προστασία.

Στους τομείς αυτούς απαιτούνται επενδύσεις σε κατάλληλα έργα, υποδομές αλλά και στις απαραίτητες λειτουργικές δομές. Η μηδενική λύση μεταφράζεται σε απώλεια της ευκαιρίας πραγματοποίησης των επενδύσεων αυτών, με αποτέλεσμα οι υστερήσεις να παραμείνουν.

Επιπλέον κάποια από τα έργα που ξεκίνησαν κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο αναμένεται να ολοκληρωθούν στην επόμενη. Σε περίπτωση διακοπής του ΕΠ, πολλά έργα θα παραμείνουν ανολοκλήρωτα. Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις υπάρχει σημαντική αλληλεπίδραση και συσχέτιση μεταξύ διαφορετικών έργων τα οποία κατασκευάζονται «αλυσιδωτά» (π.χ. αποχετευτικό δίκτυο

περιοχής, δευτεροβάθμια εγκατάσταση επεξεργασίας λυμάτων, τρίτος βαθμός επεξεργασίας, αντλιοστάσια, ξήρανση ιλύος, κλπ). Η μη-ύπαρξη ΕΠ θα έχει ως αποτέλεσμα τη διακοπή έργων και δράσεων μικρής κλίμακας που δρουν, σε αρκετές περιπτώσεις, συμπληρωματικά με μεγάλα έργα υποδομών και πολλαπλασιάζουν τα οφέλη των τελευταίων τα οποία συνήθως χρηματοδοτούνται από αυτό.

Συνοψίζοντας, η περιβαλλοντική αξιολόγηση της μηδενικής λύσης καταλήγει στο συμπέρασμα ότι **η μη-υλοποίηση του υπό μελέτη Επιχειρησιακού Προγράμματος συνιστά ένα έντονα, αντιπεριβαλλοντικό σενάριο**, διότι:

- ο συνολικός αντίκτυπος της μηδενικής λύσης θα είναι η αναπτυξιακή υστέρηση, η οποία, λόγω της σύγχρονης σύνδεσης ανάπτυξης - περιβάλλοντος θα συνοδεύεται από τάσεις περιβαλλοντικής υποβάθμισης, ενώ
- ειδικότερα στον τομέα των δαπανών που κατευθύνονται προς επένδυση σε περιβαλλοντικές υποδομές, η απώλεια των σχετικών κονδυλίων οδηγεί στην αποτυχία εξισορρόπησης των περιβαλλοντικών πιέσεων, και μάλιστα χωρίς σοβαρή πιθανότητα υποκατάστασης από παρεμφερείς επενδύσεις του κεντρικού κράτους.

2.11.2. Αξιολόγηση αποτελεσμάτων και περιβαλλοντικών επιπτώσεων του ΕΠ

Στη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το ΕΠ αξιολογούνται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τα αποτελέσματά του και αποτυπώνονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 57: Συνοπτική αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και αποτελεσμάτων του Επιχειρησιακού Προγράμματος Μακεδονίας – Θράκης

ΤΟΜΕΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	ΣΗΜΕΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Το ΕΠ θα	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΠ (αναλυτική τεκμηρίωση στο Κεφάλαιο Ζ)
ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ, ΠΑΝΙΔΑ, ΧΛΩΡΙΔΑ	προστατεύσει βιοτόπους και είδη; αποφύγει διάσπαση βιοτόπων;	❑ Οι δράσεις επέκτασης του δικτύου αυτοκινητοδρόμων θα συμβάλλουν άμεσα στην αύξηση του οδικού κατακερματισμού αλλά τα μικρότερης κλίμακας οδικά έργα δεν θα επιφέρουν το ίδιο αποτέλεσμα. ❑ Παρεμβάσεις διαχείρισης υγρών αποβλήτων και αποκατάστασης περιοχών θα συμβάλλουν ίσως στην δημιουργία υγροτόπων έστω και τεχνητών. ❑ Οι δράσεις προστασίας της βιοποικιλότητας και των τόπων φυσικού κάλλους εν γένει αναμένεται ότι θα συμβάλλουν στην προστασία βιοτόπων και ειδών, τουλάχιστον εντός περιοχών NATURA 2000. Η κατάσταση των αλιευτικών αποθεμάτων αναμένεται να βελτιωθεί μόνο εφόσον στην ολοκληρωμένη διαχείριση της βιοποικιλότητας και των περιοχών προστασίας της φύσης ενταχθούν και θαλάσσια συστήματα (παράκτια ή/και ανοιχτής θάλασσας)
ΕΔΑΦΟΣ	βελτιώσει την κατάσταση και έκταση υποβαθμισμένων περιοχών;	❑ Δράσεις που αφορούν την ενίσχυση της περιβαλλοντικής προστασίας και ειδικότερα οι σχετιζόμενες με την διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών και την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης καθώς και την αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης δρουν βελτιωτικά στην κατεύθυνση της αποκατάστασης υποβαθμισμένων περιοχών
ΥΔΑΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	περιορίσει την κατά κεφαλή κατανάλωση νερού λόγω μείωσης των απωλειών; αυξήσει το ποσοστό	❑ Οι κατηγορίες παρέμβασης που αφορούν την επεξεργασία και διάθεση υγρών αποβλήτων και λυμάτων του άξονα 3 αναμένεται να συμβάλλουν στην αύξηση της προσφοράς και έμμεσα στην μείωση της κατά κεφαλή κατανάλωσης γλυκού νερού εφόσον το επεξεργασμένο προϊόν διατίθεται στην άρδευση ή σε βιομηχανική χρήση. Στο ίδιο αποτέλεσμα επιδιώκεται να οδηγήσουν και οι υποδομές διαχείρισης και

ΤΟΜΕΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	ΣΗΜΕΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Το ΕΠ θα	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΠ (αναλυτική τεκμηρίωση στο Κεφάλαιο Ζ)
	του πληθυσμού που εξασφαλίζει τις προϋποθέσεις της 91/271 ΕΕ; περιορίσει την ρύπανση του υδροφόρου από θρεπτικά;	διανομής πόσιμου ύδατος εφόσον π.χ. αυτές περιλαμβάνουν περιορισμό των απωλειών από τα υφιστάμενα υδρευτικά δίκτυα, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει κατά μέσο όρο σε εξοικονόμηση νερού της τάξης του 30% ❑ Η κατηγορία παρέμβασης που αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αναφορικά με την υδροηλεκτρική ενέργεια θα αυξήσει το ποσοστό συμμετοχής των υδατικών πόρων στην παραγωγή ενέργειας επίσης αυξάνοντας την κατά κεφαλή κατανάλωση νερού για την Μακεδονία και την Θράκη ❑ Οι δείκτες του ευτροφισμού (συγκεντρώσεις θρεπτικών και χλωροφύλλης) πιθανότατα θα παρουσιάσουν πτωτικές τάσεις με οποιαδήποτε έργα διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων. Στις περιπτώσεις εκείνες που υψηλές συγκεντρώσεις θρεπτικών και χλωροφύλλης σχετίζονται τεκμηριωμένα με την αγροτική δραστηριότητα, η ενίσχυση της αγροτικής δράσης στα «ολοκληρωμένα σχέδια αγροτικής αναγέννησης» χωρίς λήψη μέτρων άμβλυνσης της νιτρορύπανσης μπορεί να οδηγήσει σε δυσμενή εξέλιξη των παραμέτρων ευτροφισμού. Αντίθετα, σχέδια υποστήριξης του αγροτικού τομέα που λαμβάνουν υπόψη τον συγκεκριμένο παράγοντα θα συμβάλλουν πιθανότατα στην μείωση της διάχυτης ρύπανσης σε μεγάλη γεωγραφική κλίμακα. ❑ Η κατηγορία παρέμβασης «διαχείριση των οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων» έχει σημαντική θετική επίδραση στον δείκτη «% πληθυσμού που εκπληρώνει τους όρους της 91/271 ΕΕ» ❑ Η επέκταση της καλλιέργειας βιοκαυσίμων θα συμβάλλει πιθανότατα στην αύξηση ή έστω στην διατήρηση της κατανάλωσης του αρδευτικού νερού σε υψηλό επίπεδο.
ΑΕΡΑΣ	μειώσει τις εκπομπές αέριων ρύπων;	❑ Η βελτίωση της προσπελασιμότητας για όλα τα οχήματα που προβλέπεται από τις σχετικές κατηγορίες παρέμβασης του Επιχειρησιακού Προγράμματος θα συμβάλλει σε αύξηση της μεταφορικής κίνησης και πιθανό αποτέλεσμα την αύξηση των εκπεμπόμενων ρύπων εξαιτίας της αύξησης του κυκλοφοριακού φόρτου. Ωστόσο, εφόσον οι υποδομές προσπελασιμότητας συμβάλλουν σημαντικά στην αύξηση της μέσης ταχύτητας των ΙΧ οχημάτων στα αστικά κέντρα, θα υπάρξει μείωση των εκπομπών αέριων ρύπων τουλάχιστον στα αστικά κέντρα. ❑ Η αποτελεσματική υποστήριξη της λειτουργίας και επέκτασης της χρήσης των μέσων μαζικής μεταφοράς που προβλέπεται ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του ΕΠ θα συμβάλλει σημαντικά στην βελτίωση όλων των τιμών αερίων ρύπων ❑ Οι διαδικασίες ενίσχυσης της Κοινωνίας της Πληροφορίας που προβλέπονται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα αναμένεται να έχουν περιορισμένο ως μηδενικό αποτέλεσμα σε θέματα βελτίωσης κυκλοφοριακού φόρτου και επομένως εκπομπών αερίων ρύπων. ❑ Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα προβλέπει ενίσχυση της διείσδυσης των ΑΠΕ και του φυσικού αερίου στο ενεργειακό σύστημα της χώρας, γεγονός που αναμένεται να συμβάλλει στην βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας και τη μείωση των εκπομπών SO2, PM10, κυρίως και δευτερευόντως των NOx

ΤΟΜΕΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	ΣΗΜΕΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Το ΕΠ θα	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΠ (αναλυτική τεκμηρίωση στο Κεφάλαιο Ζ)
ΚΛΙΜΑΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	μειώσει τα αέρια θερμοκηπίου;	❑ Τα έργα διαχείρισης των στερεών και υγρών αποβλήτων συμβάλλουν θετικά στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, λόγω των μέτρων για τη διαχείριση του εκλυόμενου βιοαερίου ❑ Η βελτίωση της προσπελασιμότητας που αναμένεται μετά την εφαρμογή του ΕΠ εφόσον οδηγήσει σε αύξηση του αριθμού των οχημάτων ή των οχηματοχιλιομέτρων θα συμβάλλει στην επιδείνωση των εκπομπών CO2
ΤΟΠΙΟ	προστατεύσει και βελτιώσει το παράκτιο και το αγροτικό τοπίο;	❑ μακροπρόθεσμες χωρικές επεμβάσεις όπως οι λιμένες, τα αιολικά πάρκα και η ένταξη νέων περιοχών στο τουριστικό προϊόν εντείνουν είτε την αύξηση του πληθυσμού σε μικρή χωρική κλίμακα είτε την απαίτηση για συνοδές υποδομές ❑ Η δημιουργία νέων δεδομένων προσπελασιμότητας επάγει συχνά την κατά μήκος των αξόνων επέκταση των οικισμών και επομένως κατά ένα τρόπο υποβοηθά την ανοικοδόμηση, σε μία ωστόσο χωρική διάσταση
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ – ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	ενισχύσει τη χρήση ανακυκλωμένων υλικών; βελτιώσει τις συνθήκες διάθεσης στερεών αποβλήτων; μειώσει την παραγωγή στερεών αποβλήτων;	❑ Η ανάπτυξη του τουρισμού έχει ως φυσικό επακόλουθο την εποχιακή αύξηση του πληθυσμού. Το γεγονός αυτό θα συμβάλει αρνητικά και ανελαστικά στην εξέλιξη του δείκτη που σχετίζεται με την παραγωγή των στερεών αποβλήτων ❑ Δράσεις που αφορούν την ενίσχυση της περιβαλλοντικής προστασίας και ειδικότερα οι σχετιζόμενες με την διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών και την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης καθώς και την αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης δρουν βελτιωτικά στην εξέλιξη της πορείας των δεικτών που σχετίζονται με την γενικότερη διαχείριση των στερεών αποβλήτων
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ – ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	μειώσει τη ζήτηση πρώτων υλών; μειώσει τη χρήση των φυσικών πόρων; αυξήσει την ενεργειακή ισχύ ΑΠΕ; αυξήσει την εγκατεστημένη ισχύ ΑΠΕ;	❑ Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα προβλέπει ενίσχυση της διείσδυσης των ΑΠΕ και του φυσικού αερίου στο ενεργειακό σύστημα της χώρας. Η ενίσχυση και η ανάπτυξη του υφιστάμενου δικτύου φυσικού αερίου στο κτιριακό και οικιακό (τριτογενής) τομέα θα επιφέρει θετικά αποτελέσματα στους πολίτες της περιοχής ❑ Η αξιοποίηση αγροτικών και δασικών προϊόντων για την παραγωγή ενέργεια θα συμβάλλει στην αύξηση της ενεργειακής ισχύος ΑΠΕ. Ωστόσο, σημαντική επίπτωση μπορεί να αποτελέσει το κόστος της ενεργειακής αξιοποίησης της βιομάζας το οποίο ενδέχεται να είναι αρκετά υψηλό.

Πηγή: ΕΠΕΜ, 2007, «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, σύμφωνα με την Οδηγία 2001/42/ΕΚ, του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης για την περίοδο 2007-2013»

Η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΕΠ καταλήγει ότι το Πρόγραμμα περιλαμβάνει σημαντικό αριθμό κατηγοριών παρέμβασης που αναμένεται να βελτιώσουν πολλά από τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της Βόρειας Ελλάδας. Συγκεκριμένα, επισημαίνει τα εξής:

- Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα αναμένεται να συμβάλλει σημαντικά στην βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας στα αστικά κέντρα της Μακεδονίας και της Θράκης με τις επιμέρους δράσεις να εστιάζονται στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης και στην Δυτική Μακεδονία.
- Οι σχεδιαζόμενες κατηγορίες παρέμβασης όσον αφορά τα μεγάλα οδικά έργα αναμένεται ότι γενικά θα συμβάλλουν στην επιδείνωση των εκπομπών αέριων ρύπων εφόσον οδηγήσουν σε

αύξηση του κυκλοφοριακού φόρτου. Σημαντική βελτίωση θα υπάρξει μόνο εάν αυξηθεί η μέση ταχύτητα των οχημάτων κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα και εάν η βελτίωση της προσπελασιμότητας συνδυασθεί με ενίσχυση και αποτελεσματικότερη λειτουργία των μέσων μαζικής μεταφοράς.

- Οι προτεινόμενες κατηγορίες παρέμβασης αναφορικά με την ψηφιακή σύγκλιση αναμένεται να έχουν μικρή έως καθόλου επίδραση στην υφιαστάμενη κατάσταση περιβάλλοντος στη Βόρεια Ελλάδα.
- Τα σχέδια για τις ΑΠΕ οι οποίες αναμένεται ότι θα συνεισφέρουν στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης (συμπεριλαμβανομένων των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα) ενώ θα ενισχύσουν τον εθνικό στόχο για 20,1% μέχρι το 2010. Ο χειρισμός (=είδος των υποδομών) της κατηγορίας παρέμβασης που αφορά την παραγωγή ηλεκτρισμού είναι σημαντικός κυρίως για την Δυτική Μακεδονία όπου η εξαιρετικά δυσμενής ποιότητα της ατμόσφαιρας αποδίδεται κατά κόρον στην ενεργειακή διαδικασία.
- Δράσεις στην κατηγορία «Προώθηση τόπων φυσικού κάλλους» θα πρέπει να υλοποιηθούν με ιδιαίτερη προσοχή εφόσον είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε επιπτώσεις όσον αφορά το τοπίο (βαθμός αστικοποίησης) και τα μεγέθη παραγωγής αστικών αποβλήτων. Το κύριο εργαλείο και σε αυτή την περίπτωση παραμένουν οι χωρικές παρεμβάσεις που θα μπορέσουν να αμβλύνουν ή να επιτείνουν τις αναμενόμενες επιπτώσεις.
- Αμφίσημο είναι το αναμενόμενο αποτέλεσμα των «ολοκληρωμένων σχεδίων για την αγροτική και αστική αναγέννηση» εφόσον η εξέλιξη των δεικτών αναμένεται να διαμορφωθεί από το είδος, τον τρόπο εφαρμογής και την γεωγραφική κλίμακα των ειδικών δράσεων που θα προωθηθούν.
- Όσον αφορά την «Αειφόρο ανάπτυξη και ποιότητα ζωής», οι περισσότερες κατηγορίες παρέμβασης οδηγούν σε βελτίωση των δεικτών για τις περισσότερες θεματικές ενότητες που εξετάζονται στην παρούσα μελέτη. Οι κατηγορίες παρέμβασης που σχετίζονται με τη διαχείριση των στερεών και των υγρών αποβλήτων, την επεξεργασία υδάτων, την ολοκληρωμένη πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης θα συμβάλλουν στη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης, κάτι που έχει ήδη δρομολογηθεί από την προηγούμενη περίοδο. Ελλειμματική επίσης παραμένει η διαχείριση βιοαποδομήσιμων ΑΣΑ που εντούτοις δεν έχει πολύ μεγάλη απόκλιση από την σημερινή κατάσταση σε επίπεδο χώρας μιας και υπάρχει σημαντικό έλλειμμα σε υποδομές επεξεργασίας ΑΣΑ σε εθνικό επίπεδο.

Εν κατακλείδι, το προτεινόμενο ΕΠ περιλαμβάνει σημαντικό αριθμό κατηγοριών παρέμβασης που αναμένεται να βελτιώσουν πολλά από τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της Βόρειας Ελλάδας.

2.11.3. Διαδικασία Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ) του ΕΠ

Όσον αφορά την διαδικασία Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ) του Επιχειρησιακού Προγράμματος Μακεδονίας – Θράκης και σύμφωνα με της διατάξεις της σχετικής ΚΥΑ (ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ. 107017/5.9.06), διαβιβάστηκε σφραγισμένος φάκελος της ΣΜΠΕ προς:

(α) τις Δημόσιες Αρχές (Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλείας, Υπουργείο Ανάπτυξης, Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών, Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υπουργείο Τουρισμού, Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών) προκειμένου να διατυπώσουν εγγράφως τη γνώμη τους και τις τυχόν παρατηρήσεις τους επί του περιεχομένου της ΣΜΠΕ εντός 45 ημερών από την παραλαβή του φακέλου.

(β) τα Περιφερειακά Συμβούλια των 3 Περιφερειών (Δυτικής Μακεδονίας, Κεντρικής Μακεδονίας, Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης) που απαρτίζουν την ΧΕ εφαρμογής του ΕΠ Μακεδονίας Θράκης, προκειμένου να διατυπώσουν εγγράφως τη γνώμη τους και τις τυχόν παρατηρήσεις τους επί του περιεχομένου της ΣΜΠΕ εντός 45 ημερών από την παραλαβή του φακέλου και να θέσουν στη διάθεση του κοινού πληροφορίες για τα στοιχεία του φακέλου ΣΜΠΕ, και

(γ) προς την Διαχειριστική Αρχή του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας, η οποία συντονίζει και παραλαμβάνει την μελέτη ΣΜΠΕ για την ΧΕ Μακεδονίας – Θράκης, προκειμένου να δημοσιοποιήσει στο κοινό με την ανάρτηση στον διαδικτυακό της τόπο τον φάκελο της ΣΜΠΕ.

Η διαβούλευση με τις Δημόσιες Αρχές, τα Περιφερειακά Συμβούλια και το κοινό, ολοκληρώθηκε στο τέλος Ιουλίου 2007.

2.11.4. Σύστημα παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του ΕΠ

Η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων εγκρίθηκε με την ΚΥΑ 128350/22.08.2007 των Υπουργών ΠΕΧΩΔΕ, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης και Οικονομίας & Οικονομικών. Σύμφωνα με αυτή, προβλέπονται τα εξής:

1. Η παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του προγράμματος πραγματοποιείται με ευθύνη της Αρχής Σχεδιασμού και με τη συνεργασία και υποστήριξη κάθε Υπηρεσίας Περιβάλλοντος με αρμοδιότητα παρακολούθησης περιβαλλοντικών μέσων και παραμέτρων στον τομέα της, προκειμένου μεταξύ άλλων να εντοπισθούν εγκαίρως απρόβλεπτες δυσμενείς επιπτώσεις και να ληφθούν τα κατάλληλα επανορθωτικά μέτρα. Οι εκθέσεις που ορίζονται στις επόμενες παραγράφους της παρούσας ενότητας υποβάλλονται στην αρμόδια ειδική υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ, όπως προβλέπεται στο ΕΣΠΑ (παρ. 8.1.4), προκειμένου μεταξύ άλλων να συναξιολογηθούν με τις αντίστοιχες εκθέσεις των προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και άλλων σχεδίων και προγραμμάτων, ενώ παράλληλα τίθενται στη διάθεση κάθε ενδιαφερόμενου.
2. Η ως άνω παρακολούθηση διεξάγεται μέσω ετήσιων εκθέσεων, καθώς και δια μιας συγκριτικής έκθεσης, στο στάδιο υλοποίησης που επιτρέπει τη λήψη διορθωτικών ενεργειών, εάν τέτοιες αποδειχθούν απαραίτητες. Το περιεχόμενο των εκθέσεων αυτών θα πρέπει να συμμορφώνεται με τις ακόλουθες κατευθύνσεις:

    α) Η ετήσια έκθεση παρακολούθησης έχει σκοπό την καταγραφή των δεικτών που συνδέονται με τις δράσεις του προγράμματος και αντιπροσωπεύουν ενδεχόμενες περιβαλλοντικές μεταβολές. Τέτοιοι δείκτες μπορούν να αντληθούν από τη ΣΜΠΕ (κεφ. Η) ή να καθοριστούν μετά από συνεννόηση με την ΕΥΠΕ του ΥΠΕΧΩΔΕ. Η Αρχή Σχεδιασμού θα πρέπει να μεριμνά για την συγκέντρωση των σχετικών πληροφοριών από τους τελικούς αποδέκτες των δράσεων του προγράμματος. Η έκθεση για κάθε έτος συντάσσεται, υποβάλλεται και δημοσιοποιείται εντός του πρώτου εξαμήνου του επομένου έτους. Η πρώτη ετήσια έκθεση θα αφορά στο έτος 2008 και θα περιλαμβάνει επίσης και τα πεπραγμένα του προγράμματος εντός του 2007.

    β) Η συγκριτική έκθεση παρακολούθησης εκπονείται εντός του πρώτου εξαμήνου του έτους 2011 παράλληλα με την ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος. Σκοπός της συγκριτικής έκθεσης είναι η αποτίμηση των περιβαλλοντικών μεταβολών που οφείλονται στο υλοποιηθέν τμήμα u964 του προγράμματος, η σύγκριση με τις εκτιμήσεις της ΣΜΠΕ και τις εξελίξεις στο θεσμικό πλαίσιο για το περιβάλλον, καθώς και η διαπίστωση της αναγκαιότητας ή μη ανάληψης διορθωτικών ενεργειών. Για το

σκοπό αυτό, το εύρος των δεικτών που εξετάζονται στη συγκριτική έκθεση θα πρέπει να είναι τουλάχιστον αντίστοιχο με αυτό των ετήσιων εκθέσεων. Σε περίπτωση διαπίστωσης είτε σημαντικών αποκλίσεων από τις εκτιμήσεις της ΣΜΠΕ είτε νέων υποχρεώσεων από το τότε ισχύον θεσμικό πλαίσιο προστασίας του περιβάλλοντος, προτείνονται κατάλληλα επανορθωτικά μέτρα. Τέλος, στο πλαίσιο της έκθεσης δύναται να προταθεί, εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο, η εκπόνηση νέας συγκριτικής έκθεσης παρακολούθησης του προγράμματος σε μεταγενέστερο χρονικό διάστημα.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3. ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

3.1. Διάρθρωση και περιεχόμενο Αξόνων Προτεραιότητας

Ακολούθως παρουσιάζεται η εξειδίκευση του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης ανά Άξονα Προτεραιότητας και σε επίπεδο διοικητικής Περιφέρειας. Συγκεκριμένα παρατίθενται:

- Το περιεχόμενο των Αξόνων Προτεραιότητας, με αναφορά στους γενικούς και ειδικούς στόχους που καλούνται να καλύψουν.
- Οι ποσοτικοποιημένοι στόχοι (δείκτες) με βάση το ενδεικτικό πλαίσιο δεικτών του ΥΠΟΙΟ.
- Οι αναμενόμενες επιπτώσεις των παρεμβάσεων.
- Οι σημαντικότερες ομάδες στόχου / τομέων / περιοχών / ειδικών εδαφικών μονάδων (κατά περίπτωση) και τελικών δικαιούχων.
- Οι ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων.
- Αναφορά της ενδεχόμενης χρήσης συνολικών επιχορηγήσεων (Global Grants).

Τέλος, στην ενότητα αυτή εξετάζονται η δυνατότητα χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% ΕΚΤ/ΕΤΠΑ, η συμπληρωματικότητα των Αξόνων Προτεραιότητας με άλλες δράσεις του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας, η συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων καθώς και ενδεικτικοί κατάλογοι μεγάλων έργων και πόλεων που επελέγησαν για τα θέματα ανάπτυξης των αστικών περιοχών.

ΑΠ1: ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΚΜ

α) Συνοπτική περιγραφή και γενικοί στόχοι

Στόχος του περιφερειακού σχεδιασμού είναι η συγκρότηση ενός ισόρροπου και πολυκεντρικού δικτύου αστικών κέντρων, συνδεδεμένου λειτουργικώς με τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών (ΤΕΝ). Σημαντικές προϋποθέσεις για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι η ανάπτυξη ολοκληρωμένων συστημάτων μεταφορών, ιδιαιτέρως των συνδυασμένων, και η βελτίωση της προσπελασιμότητας της Περιφέρειας από το εθνικό δίκτυο μεταφορών.

Η δυνατότητα για ασφαλή, έγκαιρη και ανταγωνιστική σε κόστος μεταφορά αποτελεί σημαντικότατη συνιστώσα της προσπελασιμότητας της Περιφέρειας, που με τη σειρά της επηρεάζει τη βιώσιμη ανάπτυξή της. Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών του συστήματος μεταφορών αναμένεται να δημιουργήσει ευνοϊκές συνέπειες για την ανταγωνιστικότητα του τοπικού παραγωγικού συστήματος και τη διασφάλιση πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων μέσω της ένταξης στη λειτουργία των διευρωπαϊκών / διεθνών δικτύων που διαπερνούν την Περιφέρεια.

β) Ειδικοί στόχοι

Η ανάπτυξη της Περιφέρειας, σχετικά με τις υποδομές και τις υπηρεσίες προσπελασιμότητας, διατυπώνεται με την ολοκλήρωση των συγκοινωνιακών και μεταφορικών υποδομών της, μέσω των εξής ειδικών στόχων:

- Σύνδεση και αντιμετώπιση των ασυνεχειών της Περιφέρειας με τα διευρωπαϊκά και εθνικά δίκτυα μεταφορών, οδικών και σιδηροδρομικών.
- Ενίσχυση δικτύου θαλάσσιων μεταφορών και συνδέσεων.
- Βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών, με σειρά συνεκτικών τεχνικών και λειτουργικών παρεμβάσεων.
- Ανάπτυξη συνδυασμένων μεταφορών και ενίσχυση της διατροπικότητας του συστήματος μεταφορών.
- Υποστήριξη υποδομών λιμενικών έργων για την ενίσχυση της αλιείας. Προβλέπεται η δυνατότητα χρηματοδότησης υποδομών αλιείας (π.χ. αλιευτικά καταφύγια) σε εκείνες τις περιπτώσεις που οι ανάγκες δεν καλύπτονται από το ΕΤΑ (Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας).

γ) Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ						
1	Ολοκλήρωση κατασκευής αυτοκινητοδρόμων εντός ΤΕΝ-Τ.	Χλμ	ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006	30	10	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος σε χλμ των αυτοκινητόδρομων ΔΟΔ που ολοκληρώνονται στο πλαίσιο του ΕΠ.
2	Ολοκλήρωση κατασκευής αυτοκινητόδρομων εκτός ΤΕΝ-Τ.	Χλμ	ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006	21,68	30	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος σε χλμ των αυτοκινητόδρομων εκτός ΔΟΔ που ολοκληρώνονται στο πλαίσιο του ΕΠ.
3	Βελτίωση κατασκευή οδών εκτός αυτοκινητόδρομων	Χλμ	ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006	292,82	24	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος σε χλμ. των οδικών τμημάτων του Περιφερειακού/ Τοπικού Δικτύου που κατασκευάζονται ή αναβαθμίζονται ως προς

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ						
	και εθνικής οδοποιίας					τα γεωμετρικά τους χαρακτηριστικά. Για τον υπολογισμό του δείκτη προσμετράται το συνολικό μήκος κάθε ενός λειτουργικά αυτοτελούς ενιαίου οδικού τμήματος που κατασκευάζεται ή αναβαθμίζεται.
4	Κατασκευή και αποπεράτωση σιδηροδρόμων εντός ΤΕΝ (χλμ)	Χλμ	ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006	0	20	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος σε χλμ των σιδηροδρόμων εντός ΤΕΝ που ολοκληρώνονται στο πλαίσιο του ΕΠ.

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
1	Μείωση χρονοαπόστασης	Min	ΕΣΠΑ	-	60	* Δεν μπορεί να υπολογιστεί το πόσο συνεισφέρει η κάθε περιφέρεια
2	% Αναβάθμιση περιφερειακού / τοπικού οδικού δικτύου	%	ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ Α.Ε.	3,6%	0,3%	Ο δείκτης υπολογίζει το ποσοστό του περιφερειακού / τοπικού οδικού δικτύου που κατασκευάζονται ή αναβαθμίζεται στο σύνολο του υπάρχοντος περιφερειακού / τοπικού οδικού δικτύου της περιφέρειας

δ) Αναμενόμενες επιπτώσεις

Οι επιπτώσεις από τις παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 1 αναμένεται να είναι:

- η αναβάθμιση των υποδομών (οδικό δίκτυο, σιδηροδρομικό δίκτυο, λιμενική υποδομή),
- η μείωση των χρονοαποστάσεων,
- η ενίσχυση της εξωστρέφειας της Περιφέρειας ως αποτέλεσμα των βελτιωμένων συνδέσεων με τον εθνικό και ευρωπαϊκό χώρο.

ε) Στόχευση

Τελικοί δικαιούχοι είναι οι φορείς που θα κριθούν κατάλληλοι για την επάρκειά τους στην υλοποίηση έργων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου (Ενότητα 4 – Διατάξεις Εφαρμογής).

Ωφελούμενοι είναι το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

στ) Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων

Οι ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων στον τομέα των υποδομών και των υπηρεσιών προσπελασιμότητας βρίσκονται σε συνέργεια με τις αντίστοιχες του Ε.Π. «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» και είναι:

- Ολοκλήρωση των διευρωπαϊκών δικτύων της Περιφέρειας (ΠΑΘΕ και η Εγνατία Οδός) συμπληρωματικά με τις συνδέσεις τους με το εθνικό και περιφερειακό οδικό δίκτυο.

- Ολοκλήρωση του «κορμού» του σιδηροδρομικού άξονα ΠΑΘΕ-Π στα όρια της Περιφέρειας. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται για την κατασκευή της Β΄ και Γ΄ Φάσης της ηλεκτροκίνητης σιδηροδρομικής γραμμής στο τμήμα Πολύκαστρο – Ειδομένη.
- Δράσεις ενίσχυσης του λιμενικού δικτύου της Περιφέρειας.
- Δράσεις μέτρων ασφάλειας σε όλο το δίκτυο μεταφορών της Περιφέρειας, που αφορούν στη βελτίωση τμημάτων του οδικού δικτύου τα οποία λόγω γεωμετρικών ή κυκλοφοριακών χαρακτηριστικών παρουσιάζουν χαμηλό βαθμό βαθμό οδικής ασφάλειας καθώς και στην ανάπτυξη και χρήση-εγκατάσταση τεχνολογικών μέσων και εφαρμογών που προάγουν την οδική ασφάλεια.

ζ) Συνολικές επιχορηγήσεις

Δεν προβλέπεται να γίνει χρήση των Συνολικών Επιχορηγήσεων (Global Grants) στον Άξονα Προτεραιότητας 1.

Ο **Άξονας Προτεραιότητας 1** θα συμβάλλει:

- Στη **θεματική προτεραιότητα** «Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των περιφερειών....» και τον **γενικό στόχο 13** του **ΕΣΠΑ**
- Στην προτεραιότητα «Περιφερειακή και κοινωνική συνοχή» του **ΕΠΜ** (κεφ. 7)
- **Άμεσα** στην **ΚΣΚΓ 1.1.1** «Επέκταση και βελτίωση των μεταφορικών υποδομών» και **έμμεσα** στην **ΚΣΚΓ 1.3.1** «Προσέλκυση και διατήρηση περισσοτέρων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας».
- Στην **ΟΚΓ 16**.

ΑΠ2: ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΔΜ

α) Συνοπτική περιγραφή και γενικοί στόχοι

Με την κατασκευή της Εγνατίας Οδού, τμημάτων των κάθετων οδικών αξόνων προς τα Δυτικά Βαλκάνια και των Νομαρχιακών δικτύων μεταφορών αντιμετωπίστηκαν σε σημαντικό βαθμό τα προβλήματα προσβασιμότητας, αναιρώντας πλέον τη γεωγραφική απομόνωση της Δυτικής Μακεδονίας.

Ειδικότερα παρατηρούνται:

- Ικανοποιητική πορεία ολοκλήρωσης των μεγάλων οδικών αξόνων (Εγνατία Οδός και Κάθετοι Άξονες), με αποτέλεσμα τη βελτίωση από άποψη χρόνου, κόστους και ποιότητας της επικοινωνίας με την υπόλοιπη χώρα, αλλά και με τις γειτονικές βαλκανικές χώρες.
- Ικανοποιητικό ενδοπεριφερειακό οδικό δίκτυο διευκολύνοντας τις επικοινωνίες στην ενδοχώρα της Περιφέρειας, το οποίο όμως χρήζει περαιτέρω ποιοτικής αναβάθμισης.
- Ολοκλήρωση της αναβάθμισης και βελτίωσης του σιδηροδρομικού δικτύου προς και από τη Θεσσαλονίκη με σκοπό την επαναλειτουργία του στο πλαίσιο της υπάρχουσας χάραξης.
- Μη ικανοποιητική λειτουργία του αερομεταφορικού δικτύου αναφορικά με τη σύνδεση των δύο αεροδρομίων Κοζάνης και Καστοριάς η οποία γίνεται σε περιοδική, μη καθημερινή βάση.

Στα πλαίσια αυτά είναι απαραίτητη η υλοποίηση παρεμβάσεων αναφορικά με τις υποδομές και τις υπηρεσίες προσπελασιμότητας στο μεταφορικό δίκτυο συνολικά, ενισχύοντας την δυνατότητα ανάπτυξης συνδυασμένων μεταφορών και αξιοποιώντας παράλληλα τις προοπτικές που διανοίγονται από το έργο της Εγνατίας Οδού και των κάθετων αξόνων.

Συμπληρωματικά των παρεμβάσεων του ΑΠ πρόκειται να χρηματοδοτηθούν δράσεις από το Ε.Π. «Ενίσχυση Προσπελασιμότητας» μέσω του Ταμείου Συνοχής.

Στο πλαίσιο αυτό οι γενικοί στόχοι του Άξονα Προτεραιότητας 2 είναι:

- Ενίσχυση του ρόλου των αστικών κέντρων στην προώθηση της ανάπτυξης της κοινωνικής συνοχής και του επιπέδου ζωής και διαμόρφωση ενός λειτουργικού πλέγματος επικοινωνίας με τις αγροτικές και ορεινές περιοχές της Περιφέρειας.
- Ενίσχυση της χωρικής οργάνωσης και της εξωστρέφειας της Περιφέρειας, ιδίως προς τις γειτονικές χώρες των Βαλκανίων, μέσω βελτίωσης της προσπελασιμότητας και της ανάπτυξης πολυθεματικών συνεργασιών.

β) Ειδικοί στόχοι

- Ολοκλήρωση της προσπάθειας βελτίωσης της προσβασιμότητας καθώς και της οδικής ασφάλειας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, μέσω του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου.
- Κατασκευή νέων και ολοκλήρωση των μεγάλων έργων διασύνδεσης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με την υπόλοιπη χώρα.

γ) Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ						
1	Ολοκλήρωση κατασκευής αυτοκινητοδρόμων εκτός ΤΕΝ-Τ.	Χλμ.	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	32	14	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος σε χλμ των αυτοκινητόδρομων ΔΟΔ που ολοκληρώνονται στο πλαίσιο του Ε.Π.
2	Βελτίωση – κατασκευή εθνικής οδοποίας	Χλμ.	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	38	22,22	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος σε χλμ. των οδικών τμημάτων του Εθνικού / Περιφερειακού Δικτύου που κατασκευάζονται ή αναβαθμίζονται ως προς τα γεωμετρικά τους χαρακτηριστικά. Για τον υπολογισμό του δείκτη προσμετράται το συνολικό μήκος κάθε ενός λειτουργικά αυτοτελούς ενιαίου οδικού τμήματος που κατασκευάζεται ή αναβαθμίζεται (μεταξύ διαδοχικών ή μη κόμβων).
3	Βελτίωση κατασκευή οδών εκτός αυτοκινητόδρομων και εθνικής οδοποιίας	Χλμ.	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	125	13,34	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος σε χλμ. των οδικών τμημάτων του Περιφερειακού/ Τοπικού Δικτύου που κατασκευάζονται ή αναβαθμίζονται ως προς τα γεωμετρικά τους χαρακτηριστικά. Για τον υπολογισμό του δείκτη προσμετράται το συνολικό μήκος κάθε ενός λειτουργικά αυτοτελούς ενιαίου οδικού τμήματος που κατασκευάζεται ή αναβαθμίζεται.

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
1	% Αναβάθμιση αυτοκινητοδρόμων εκτός ΤΕΝ, Εθνικού / περιφερειακού / τοπικού οδικού δικτύου	%	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	10	3	Ο δείκτης υπολογίζει το ποσοστό των αυτοκινητοδρόμων Εθνικού / περιφερειακού / τοπικού οδικού δικτύου που κατασκευάζονται ή αναβαθμίζεται στο σύνολο του υπάρχοντος περιφερειακού / τοπικού οδικού δικτύου της περιφέρειας
2	Προσπελασιμότητα (Υπολογίζεται μόνο για τους αυτοκινητόδρομους)	Χλμ / ώρα	ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΥ ΑΕ	90	1	Ο δείκτης ορίζεται ως η Ισοδύναμη Ταχύτητα επί Ευθείας Γραμμής (ΙΤΕΓ) (Equivalent Straight-line Speed - ESS) (χλμ/ώρα) στο σύνολο των αυτοκινητοδρόμων και αντίστοιχα των νέων / αναβαθμιζόμενων οδών, που ολοκληρώνονται στο πλαίσιο του ΕΠ. Ο δείκτης υπολογίζεται ως το πηλίκο του αθροίσματος των αποστάσεων επί ευθείας γραμμής (αεροπορική απόσταση) των κομβικών σημείων που συνδέουν τους οδικούς άξονες, δια του συνολικού απαιτούμενου χρόνου για τη διάνυση του πραγματικού μήκους των συνδέσμων των κομβικών σημείων με βάση τη μέγιστη λειτουργική ταχύτητα κυκλοφορίας κάθε συνδέσμου / οδικού τμήματος. Ο δείκτης υπολογίζεται ξεχωριστά για τους αυτοκινητόδρομους και ξεχωριστά για τις νέες / αναβαθμιζόμενες οδούς.

δ) Αναμενόμενες επιπτώσεις

Οι επιπτώσεις από τις παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 2 αναμένεται να είναι:

- Βελτίωση του χρόνου επιλεγμένων διαδρομών εθνικής οδοποιίας (h:min)
- Αύξηση στη ροή οχημάτων
- Αύξηση στη ροή φορτίου

ε) Στόχευση

Δυνητικοί Δικαιούχοι του Άξονα Προτεραιότητας είναι οι φορείς που θα κριθούν κατάλληλοι για την επάρκειά τους στην υλοποίηση έργων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου (Ενότητα 4 – Διατάξεις Εφαρμογής).

Τελικοί ωφελούμενοι των παρεμβάσεων του άξονα είναι το σύνολο των κατοίκων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, δεδομένου ότι λαμβάνουν χώρα σε όλη τη γεωγραφική έκτασή της.

στ) Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων

Οι ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής:

- Οδικές μεταφορές – Οδικό δίκτυο (Ολοκλήρωση των μεγάλων οδικών αξόνων και κατασκευή στοχευμένων οδικών παρεμβάσεων για τη βελτίωση της προσπελασιμότητας).

  Η δράση στοχεύει στην κατασκευή νέων και ολοκλήρωση των μεγάλων έργων διασύνδεσης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με την υπόλοιπη χώρα και το εξωτερικό, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».

- Ενίσχυση υποδομών διαμετακομιστικού εμπορίου και εφοδιαστικής αλυσίδας – Πολύτροπες μεταφορές, εισαγωγή της πολυτροπικότητας των συνδέσεων των Μέσων Μεταφοράς στις εμπορευματικές δραστηριότητες.

  Οι δράσεις στοχεύουν: α) στην ανάπτυξη τοπικών εμπορευματικών κέντρων και παροχή υπηρεσιών logistics, σε συνέργεια με τις αντίστοιχες δράσεις του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» και β) στη λειτουργική ολοκλήρωση αντίστοιχων δράσεων του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».

- Βελτίωση του δικτύου των αστικών μεταφορών.

  Η δράση στοχεύει στη βελτίωση αστικών αρτηριών και οδικών αξόνων σε επιλεγμένα αστικά κέντρα, για αποσυμφόρηση της κυκλοφορίας και βελτίωση της οδικής ασφάλειας.

- Παρεμβάσεις βελτίωσης του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου καθώς και της οδικής ασφάλειας.

  Η δράση στοχεύει στην ολοκλήρωση της προσπάθειας βελτίωσης της προσβασιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, μέσω του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου.

  Επίσης, αποβλέπει στη βελτίωση τμημάτων του οδικού δικτύου τα οποία λόγω γεωμετρικών ή κυκλοφοριακών χαρακτηριστικών παρουσιάζουν χαμηλό βαθμό βαθμό οδικής ασφάλειας καθώς και και στην ανάπτυξη και χρήση-εγκατάσταση τεχνολογικών μέσων και εφαρμογών που προάγουν την οδική ασφάλεια.

ζ) Συνολικές επιχορηγήσεις

Για την χρηματοδοτική ενίσχυση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας 2 ενδέχεται να γίνει χρήση, κατά περίπτωση, των Συνολικών Επιχορηγήσεων (Global Grants).

Ο **Άξονας Προτεραιότητας 2** θα συμβάλλει:

- Στη **θεματική προτεραιότητα** «Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης» και στο **γενικό στόχο 13** του Ε**ΣΠΑ**
- Στην **Προτεραιότητα 6** «Περιφερειακή και κοινωνική συνοχή» του **ΕΠΜ**
- **Άμεσα** στην **ΚΣΚΓ 1.1.1** «Επέκταση και βελτίωση των μεταφορικών υποδομών» και **έμμεσα** στην **ΚΣΚΓ 1.3.1** «Προσέλκυση και διατήρηση περισσοτέρων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας»
- Στην **ΟΚΓ 16.**

ΑΠ3: ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΜΘ

α) Συνοπτική περιγραφή και γενικοί στόχοι

Ο άξονας περιλαμβάνει παρεμβάσεις στο οδικό δίκτυο της Περιφέρειας που βελτιώνουν την πρόσβαση σε χώρους ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων (ΒΙ.ΠΕ. και λιμάνια) και σε ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές. Επίσης, στοχεύει στην ανάπτυξη των λιμενικών υποδομών κύρια στην Αλεξανδρούπολη και στην Καβάλα και στη συμπλήρωση του σιδηροδρομικού δικτύου και τη σύνδεσή του με χώρους οικονομικού ενδιαφέροντος (ΒΙ.ΠΕ. και λιμάνια). Τέλος, επιδιώκεται η συμπλήρωση και η κατασκευή των καθέτων, ως προς τη γεωγραφική ανάπτυξη της Περιφέρειας, οδικών αξόνων παράλληλα με την αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των μεθοριακών σταθμών, σημαντική συνιστώσα για την Περιφέρεια δεδομένου ότι εξασφαλίζουν την προοπτική αξιοποίησης των βορειοανατολικών χερσαίων συνόρων της χώρας, ζήτημα αυξημένης γεωπολιτικής σημασίας στο πλαίσιο της διεύρυνσης της Ε.Ε. στα ανατολικά Βαλκάνια.

β) Ειδικοί στόχοι

Ο γενικός στόχος του άξονα προτεραιότητας 3 της ΠΑΜΘ εξειδικεύεται επιχειρησιακά στους ακόλουθους ειδικούς στόχους:

- Μείωση του χρόνου και κόστους μετακίνησης (προσώπων και αγαθών)
- Βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών
- Βελτίωση του επιπέδου εξυπηρέτησης
- Υποστήριξη υποδομών λιμενικών έργων για την ενίσχυση της αλιείας. Προβλέπεται η δυνατότητα χρηματοδότησης υποδομών αλιείας (π.χ. αλιευτικά καταφύγια) σε εκείνες τις περιπτώσεις που οι ανάγκες δεν καλύπτονται από το ΕΤΑ (Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας).

γ) Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ						
1	Αναβάθμιση Σιδηροδρομικής Γραμμής εκτός ΤΕΝ-Τ	Χλμ	ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006	443,5	15	Ο δείκτης αφορά στη σηματοδότηση / αναβάθμιση τμημάτων του περιφερειακού σιδηροδρομικού δικτύου.
2	Ολοκλήρωση κατασκευής αυτοκινητοδρόμων εντός ΤΕΝ-Τ.	Χλμ	ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006	190	39	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος σε χλμ. των αυτοκινητοδρόμων εντός ΔΟΔ που ολοκληρώνονται στο πλαίσιο του ΠΕΠ
3	Βελτίωση – κατασκευή εθνικής οδοποίας	Χλμ	ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006	65	20	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος σε χλμ. των οδικών τμημάτων του Εθνικού / Περιφερειακού Δικτύου που κατασκευάζονται ή αναβαθμίζονται ως προς τα γεωμετρικά τους χαρακτηριστικά. Για τον υπολογισμό του δείκτη προσμετράται το συνολικό μήκος κάθε ενός λειτουργικά αυτοτελούς ενιαίου οδικού τμήματος που κατασκευάζεται ή αναβαθμίζεται (μεταξύ διαδοχικών ή μη κόμβων).

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ						
4	Βελτίωση κατασκευή οδών εκτός αυτοκινητόδρομων και εθνικής οδοποιίας	Χλμ	ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006	116	100	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος σε χλμ. των οδικών τμημάτων του Επαρχιακού Περιφερειακού Δικτύου που κατασκευάζονται ή αναβαθμίζονται ως προς τα γεωμετρικά τους χαρακτηριστικά. Για τον υπολογισμό του δείκτη προσμετράται το συνολικό μήκος κάθε ενός λειτουργικά αυτοτελούς ενιαίου οδικού τμήματος που κατασκευάζεται ή αναβαθμίζεται (μεταξύ διαδοχικών ή μη κόμβων).
5	Αριθμός λιμένων που αναβαθμίζονται	Αριθμός	ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006	8	4	Ο δείκτης μετρά τον αριθμό λιμένων που αναβαθμίζονται

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
1	% αναβάθμισης Εθνικού Οδικού Δικτύου	%	ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006	8%	3%	Ο δείκτης ορίζεται ως μήκος του δικτύου που αναβαθμίζεται ως προς το συνολικό μήκος του Εθνικού Οδικού Δικτύου στην Περιφέρεια
2	% αναβάθμισης Επαρχιακού Οδικού Δικτύου	%	ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006	6%	5%	Ο δείκτης ορίζεται ως μήκος του δικτύου που αναβαθμίζεται ως προς το συνολικό μήκος του Επαρχιακού Οδικού Δικτύου στην Περιφέρεια

δ) Αναμενόμενες επιπτώσεις

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις στην ΠΑΜΘ από την υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας 3 είναι:

- Αύξηση της ροής των οχημάτων και φορτίου
- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των χώρων οικονομικού ενδιαφέροντος και των εγκατεστημένων επιχειρήσεων – Διασφάλιση της βιωσιμότητας των επενδύσεων σε χώρους οικονομικού ενδιαφέροντος
- Βελτίωση ανταγωνιστικότητας συνοριακών περιοχών
- Ενίσχυση του ημερησίου συστήματος μετακινήσεων μεταξύ των κύριων αστικών κέντρων
- Ενίσχυση του ημερήσιου συστήματος μετακινήσεων μεταξύ υπαίθρου και αστικών περιοχών
- Μείωση τροχαίων ατυχημάτων

ε) Στόχευση

Δυνητικοί δικαιούχοι είναι οι φορείς που θα κριθούν κατάλληλοι για την επάρκειά τους στην υλοποίηση έργων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου (Ενότητα 4 – Διατάξεις Εφαρμογής).

Ωφελούμενοι είναι το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης.

στ) Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων

Δίνονται ανά ειδικό στόχο οι ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων του 3ου Άξονα Προτεραιότητας:

Υπό τον Ειδικό Στόχο ((Μείωση του χρόνου και του Κόστους μετακίνησης (ανθρώπων και αγαθών)):

- Ολοκλήρωση / Συμπλήρωση Εθνικού Οδικού Δικτύου
- Ολοκλήρωση / Συμπλήρωση Τμημάτων Εγνατίας και Καθέτων Οδικών Αξόνων

Υπό τον Ειδικό Στόχο (Βελτίωση της Ασφάλειας των Μεταφορών):

- Βελτίωση / Συμπλήρωση του Επαρχιακού Οδικού Δικτύου και ενίσχυση της προσπελασιμότητας σε ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές
- Βελτίωση τμημάτων του οδικού δικτύου τα οποία λόγω γεωμετρικών ή κυκλοφοριακών χαρακτηριστικών παρουσιάζουν χαμηλό βαθμό βαθμό οδικής ασφάλειας
- Ανάπτυξη και χρήση-εγκατάσταση τεχνολογικών μέσων και εφαρμογών που προάγουν την οδική ασφάλεια

Υπό τον Ειδικό Στόχο (Βελτίωση του Επιπέδου Εξυπηρέτησης):

- Ανάπτυξη λιμενικών υποδομών Αλεξανδρούπολης και Καβάλας και σύνδεσή τους με τα δίκτυα μεταφορών
- Σύνδεση οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου με χώρους οικονομικού ενδιαφέροντος (ΒΙ.ΠΕ. και Λιμάνια)
- Βελτίωση / Κατασκευή μεθοριακών σταθμών

ζ) Συνολικές επιχορηγήσεις

Δεν προβλέπεται να γίνει χρήση των Συνολικών Επιχορηγήσεων (Global Grants) στον Άξονα Προτεραιότητας 3.

Ο **Άξονας Προτεραιότητας 3** θα συμβάλλει:

- **Άμεσα** στη θεματική προτεραιότητα «Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης» και το **γενικό στόχο 13** του **ΕΣΠΑ** και **έμμεσα** στη θεματική προτεραιότητα «Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας» και τους γενικούς στόχους 1, 2 και 3 του **ΕΣΠΑ.**
- Στις προτεραιότητες «Περιφερειακή και κοινωνική συνοχή» και «Άνοιγμα των αγορών και ενίσχυση του ανταγωνισμού» του **ΕΠΜ** (κεφ. 7, 3.2)
- Άμεσα στην **ΚΣΚΓ 1.1** «Επέκταση και βελτίωση μεταφορικών υποδομών» και έμμεσα στην **ΚΣΚΓ 2.2** «Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας»
- Στην **ΟΚΓ 16**.

ΑΠ4: ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΠΚΜ

α) Συνοπτική περιγραφή και γενικοί στόχοι

Οι Ευρωπαϊκές Περιφέρειες οδεύουν προς ένα νέο μοντέλο περιφερειακής ανάπτυξης στο οποίο η περιφερειακή ανταγωνιστικότητα προκύπτει αφενός από τις δυνατότητες του παραγωγικού τους συστήματος για προσαρμογή και αναδιάρθρωση και αφετέρου από την τεχνολογική καινοτομία και τη μετατροπή επιστημονικών και τεχνολογικών γνώσεων σε προϊόντα καθημερινής ζωής.

β) Ειδικοί στόχοι

- Επιχειρηματικότητα – Ενέργεια: Η ενίσχυση της εξωστρεφούς επιχειρηματικής δραστηριότητας που ασκείται στην Κεντρική Μακεδονία και της ενσωμάτωσης φιλικών προς το περιβάλλον μορφών ενέργειας, η οποία οδηγεί στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας (ιδιαίτερα στον τριτογενή τομέα π.χ. κλάδοι εμπορίου, υγείας, εκπαίδευσης, αλλά και τουρισμού), που ενσωματώνουν γνώση, περιβαλλοντική μέριμνα και καινοτομία. Ειδικότερα:

  Επιχειρηματικότητα

  - Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στους κλάδους του δευτερογενή και του τριτογενή που συμβάλλουν στην περιφερειακή ανταγωνιστικότητα. Έμφαση στην ποιοτική αναβάθμιση, την τυποποίηση και την πιστοποίηση των προϊόντων και υπηρεσιών.
  - Παροχή υπηρεσιών στήριξης προς τις επιχειρήσεις με στόχο την αναβάθμιση της παραγόμενης προστιθέμενης αξίας, ιδιαίτερα σε κλάδους που πλήττονται από τον διεθνή ανταγωνισμό.
  - Ενίσχυση του περιφερειακού ιστού ερευνητικών, επιχειρηματικών και καινοτομικών δομών (Ζώνη Καινοτομίας Ανατολικής Θεσσαλονίκης, Πόλος Καινοτομίας Κεντρικής Μακεδονίας, σύστημα Θερμοκοιτίδων, spin-off εταιρειών, clusters τεχνολογικών εταιρειών).
  - Ενίσχυση συσσωματώσεων, περιοχών και τύπων επιχειρήσεων που εμφανίζουν θετικές προοπτικές ή έχουν ισχυρές ανάγκες.
  - Προώθηση της δασύνδεσης της Περιφέρειας με τη διεθνή αγορά και εγκατάσταση δεσμών συνεργασίας με διεθνείς επιχειρήσεις, με έμφαση σε περιοχές συγκριτικού πλεονεκτήματος.
  - Επέκταση των δικτυώσεων βιομηχανίας – εμπορίου – υπηρεσιών.
  - Προώθηση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας υψηλών δυνατοτήτων στον τουρισμό.
  - Διαφοροποίηση, βελτίωση και προβολή των παρεχομένων τουριστικών υπηρεσιών–προϊόντων και χωροταξική ανακατανομή της τουριστικής προσφοράς.
  - «Επιχειρηματική» αξιοποίηση του περιβάλλοντος ως εργαλείου προσέλκυσης εγχώριων και ξένων επενδύσεων.

  Ενέργεια

  - Ενδυνάμωση του ρόλου της Κεντρικής Μακεδονίας στον ενεργειακό χάρτη της ευρύτερης περιοχής, ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον μορφών ενέργειας και βελτίωση του ενεργειακού εφοδιασμού. Προώθηση της διείσδυσης του φυσικού αερίου και των ΑΠΕ στο

ενεργειακό ισοζύγιο για την εξοικονόμηση ενέργειας και τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας.

- Η ανάπτυξη στρατηγικής για την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΕΤΑ) και την Καινοτομία, προς την κατεύθυνση της αντιμετώπισης των προκλήσεων και της εκμετάλλευσης ευκαιριών στο πλαίσιο της οικονομίας της γνώσης. Ειδικότερα:
  - Συνδυασμένη ενίσχυση της ανάπτυξης και εφαρμογής καινοτομίας στην επιχειρηματικότητα μέσα από προώθηση της Ε&ΤΑ και των προγραμμάτων διάδοσης των αποτελεσμάτων της, σύνδεσή της με την παραγωγή, θεσμική υποστήριξή της.
  - Μετατροπή της γνώσης σε καινοτομικά προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες και υποβοήθηση της μεταφοράς τεχνολογίας-τεχνογνωσίας προς τις επιχειρήσεις και ειδικότερα τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, καθώς και κάλυψη του χάσματος μεταξύ τεχνολογικής γνώσης και αγοράς.
  - Προώθηση της εξωστρέφειας μέσω της Ευρωπαϊκής και διεθνούς Ε&Τ συνεργασίας μεταξύ κέντρων έρευνας και καινοτομίας και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων καθώς και η ανάπτυξη του κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού από ποιοτική και ποσοτική άποψη.

- Η διάχυση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) τόσο στις επιχειρήσεις – με σκοπό τη βελτίωση της παραγωγικότητας της Περιφέρειας – όσο και στους πολίτες – με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, καθώς και η μεγιστοποίηση των ωφελειών από τη χρήση των ΤΠΕ, με την προσαρμογή τους στις εκάστοτε ανάγες των χρηστών. Ο παραπάνω στόχος εξειδικεύεται σε δύο προτεραιότητες: α) τη βελτίωση της παραγωγικότητας με αξιοποίηση των ΤΠΕ, και β) τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Ειδικότερα:

  α) Βελτίωση της παραγωγικότητας με αξιοποίηση των ΤΠΕ

  - Προώθηση χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις της Περιφέρειας.
  - Παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις & ανασχεδιασμός διαδικασιών των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης
  - Ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην οικονομία της Περιφέρειας.
  - Προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ.

  β) Βελτίωση της ποιότητας ζωής

  - Βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ – Ισότιμη συμμετοχή των πολιτών της Περιφέρειας στην Ψηφιακή Ελλάδα
  - Ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολίτη.

γ) Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ						
1	Μήκος αγωγών Φ.Α. μέσης και χαμηλής πίεσης	Χλμ	ΥΠΑΝ / Τομέας Ενέργειας ΔΕΠΑ	969,64	526	Ο δείκτης αναφέρεται στο μήκος του αγωγού φυσικού αερίου μέσης και χαμηλής πίεσης που κατασκευάζεται με συγχρηματοδότηση στο πλαίσιο της Δ' προγραμματικής περιόδου
2	Συνολική εγκατεστημένη ισχύς από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ	MW	ΥΠΑΝ / Τομέας Ενέργειας	105,73	102	Αφορά τη νέα εγκατεστημένη ηλεκτρική ισχύ από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ
3	Αριθμός επιχειρήσεων που ωφελούνται από δράσεις Έρευνας & Ανάπτυξης Καινοτομίας	Αρ.	ΥΠΑΝ / ΓΓΕΤ	0	148	Ο δείκτης υπολογίζει όλες τις βασικές κατηγορίες ενισχύσεων σε έρευνα, τεχνολογία και καινοτομία και κυρίως : επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε έργα συνεργασίας ερευνητικών εργαστηρίων & επιχειρήσεων, νέες επιχειρήσεων που υποστηρίζονται για ΕΤΑ από τη Δράση Νέων και Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, ΜΜΕ που επωφελούνται από την παροχή υπηρεσιών ΕΤΑΚ, επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε περιφερειακό πόλο καινοτομίας
4	Αριθμός νέων / υποστηριζόμενων επιχειρήσεων έντασης γνώσης (spin-off και spin-out)	Αρ.	ΥΠΑΝ / ΓΓΕΤ	2	7	Αφορά τον αριθμό των νέων/ υποστηριζόμενων επιχειρήσεων έντασης γνώσης που συμμετέχουν σε προγράμματα επιδότησης
5	Αριθμός υφιστάμενων επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται / βελτιώνονται -ΓΓΒ, Εμπόριο, Τουρισμός	Αρ.	ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006 / ΥΠΑΝ	459	512	Αφορά τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς της μεταποίησης, του εμπορίου και του τουρισμού οι οποίες συμμετέχουν σε επιδοτούμενα προγράμματα για τον εκσυγχρονισμό τους
6	Αριθμός υφιστάμενων ΜΜΕ που εκσυγχρονίζονται - βελτιώνονται	Αρ.	ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006 / ΥΠΑΝ	352	496	Ο δείκτης μετράει τον αριθμό των υφιστάμενων επιχειρήσεων ΜΜΕ που συμμετέχουν σε επιδοτούμενα προγράμματα
7	Αριθμός επιχειρήσεων που δημιουργούνται από επιδοτούμενα προγράμματα	Αρ.	ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006 / ΥΠΑΝ	155	32	Αφορά τις νέες επιχειρήσεις που δημιουργούνται από επιδοτούμενα προγράμματα
8	Αριθμός τουριστικών κλινών που εκσυγχρονίζονται	Αρ.	ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006 / ΥΠΑΝ	5.835	5.015	Μετρούνται όλες οι κλίνες που εκσυγχρονίζονται για όλες τις κατηγορίες καταλυμάτων
9	Αριθμός νέων τουριστικών κλινών	Αρ.	ΕΣΥΕ 2005, ΥΠΑΝ	111.580	250	Αφορά όλες τις τουριστικές κλίνες σε επίπεδο Περιφέρειας ανεξάρτητα από κατηγορία
10	Αριθμός επενδυτικών σχεδίων εναλλακτικών μορφών τουρισμού	Αρ.	ΥΠΑΝ	0	1	Αφορά τον αριθμό των επενδυτικών σχεδίων εναλλακτικών μορφών τουρισμού που θα αναπτυχθούν στην περιφέρεια
11	Επωφελούμενοι πολίτες από χρηματοδοτούμενους εξοπλισμούς ΤΠΕ	Αριθμός	ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση	0	99.439	Ο δείκτης καταγράφει το πλήθος των πολιτών που μέσω των δράσεων του ΠΕΠ επιδοτήθηκαν για την αγορά εξοπλισμού ΤΠΕ
12	Χρηματοδοτούμενοι κόμβοι παροχής ψηφιακών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις	Αρ.	ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση	0	3	Ο δείκτης καταγράφει το πλήθος των χρηματοδοτούμενων κόμβων παροχής ψηφιακών υπηρεσιών, όπου θα είναι δυνατή η παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις που παρέχονται μέσω διαφορετικών φορέων.

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ						
13	Χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις για ενσωμάτωση ΤΠΕ στην καθημερινή τους λειτουργία	Αρ.	ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση	1.294	4.150	Καταγράφει το πλήθος των χρηματοδοτούμενων επιχειρήσεων της Περιφέρειας που μέσω των δράσεων του ΠΕΠ χρηματοδοτήθηκαν για την ενσωμάτωση εξοπλισμού ή εφαρμογών ΤΠΕ στην καθημερινή τους λειτουργία. Η χρηματοδότηση θα αφορά διαφορετικούς τύπους εφαρμογών και συστημάτων (ERP, CRM, MIS, SCM κ.λπ.) καθώς και εξοπλισμού ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστοτε επιχείρησης. Στην χρηματοδότηση θα μπορούν να συμμετέχουν και επιχειρήσεις οι οποίες είχαν χρηματοδοτηθεί και από ανάλογες δράσεις στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο (Μετέχω, Επιχειρείτε Ηλεκτρονικά, Δικτυωθείτε κ.λπ.).
14	Δημιουργούμενες & Νέες Επιχειρήσεις που παράγουν ή αξιοποιούν ΤΠΕ και Χρηματοδοτούνται από venture capital και άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία	Αρ.	ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση	0	85	Ο δείκτης καταγράφει το πλήθος των δημιουργουμένων και νέων επιχειρήσεων σε τομείς που παράγουν ή αξιοποιούν σε σημαντικό βαθμό ΤΠΕ και χρηματοδοτούνται από venture capital και άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία (startups).

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
1	Ετήσια δεσμευμένη μεταφορική ικανότητα αγωγών Φ.Α. μέσης και χαμηλής πίεσης	Εκατ. Κ.μ.	ΥΠΑΝ / Τομέας Ενέργειας ΔΕΠΑ	393	80	Αφορά τα κ.μ. που εκτιμάται ότι θα δεσμευτούν με συμβάσεις
2	Πληθυσμός που καλύπτεται από Φ.Α.	Αρ.	ΥΠΑΝ / Τομέας Ενέργειας ΔΕΠΑ	721.002	277.745	Αφορά τον πληθυσμό της περιφέρειας που καλύπτεται από το κατασκευασμένο δίκτυο του Φ.Α.
3	Ποσοστό πληθυσμού που καλύπτεται από Φ.Α.	%	ΥΠΑΝ / Τομέας Ενέργειας ΔΕΠΑ	6,6%	2,5%	Υπολογίζεται το ποσοστό του πληθυσμού που καλύπτεται από φυσικό αέριο στο σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας
4	Ετήσια εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας από επενδύσεις ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ	ΤΙΠ	ΥΠΑΝ / Τομέας Ενέργειας ΔΕΠΑ	0	54.544	Αφορά στην πρωτογενή ενέργεια που εξοικονομείται λόγω της βελτίωσης της αποδοτικότητας της ενεργειακής μετατροπής και της αντικατάστασης συμβατικών πηγών με ΑΠΕ. Αναγωγή νέας εγκατεστημένης ηλεκτρικής ισχύος ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ σε πρωτογενή ενέργεια.
5	Ισοδύναμα ανθρωποέτη απασχόλησης ερευνητών κατά την υλοποίηση του ΕΠ	Ισοδυν. Ανθρ/ετη 12Μ Διάρκειας	ΥΠΑΝ / ΓΓΕΤ	0	580	Αντιστοιχεί στην διάρκεια απασχόλησης ερευνητών κατά τη διάρκεια υλοποίησης του ΕΠ
6	Αριθμός νέων θέσεων εργασίας που δημιουργούνται από την ενίσχυση των επιχειρήσεων	Αρ.	ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006 / ΥΠΑΝ	2.218	760	Υπολογίζονται οι μεικτές νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται από την ενίσχυση νέων και υφιστάμενων επιχειρήσεων στο πλαίσιο του ΠΕΠ
7	Ποσοστό τουριστικών κλινών που εκσυγχρονίζονται	%	ΕΣΥΕ, ΥΠΑΝ, ΥΠ ΤΑΝ	5,5%	3%	Υπολογίζεται το σύνολο των προβλεπόμενων κλινών που εκσυγχρονίζονται δια του συνόλου των υφιστάμενων κλινών

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
8	Αριθμός υποστηριζόμενων επιχειρήσεων από Δομές Στήριξης	Αρ.	ΥΠΑΝ / ΓΤΒ	0	3.828	Αφορά τον αριθμό των επιχειρήσεων που υποστηρίζονται από τις αρμόδιες Δομές Στήριξης.
9	Ποσοστό πολιτών που χρησιμοποιούν τις Δημιουργούμενες Υπηρεσίες Δημόσιας Διοίκησης που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά	% επί του πληθυσμού της Περιφέρειας	ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση	6%	14%	Ο δείκτης καταγράφει το ποσοστό των πολιτών επί του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας που αξιοποιούν τις νέες ψηφιακά παρεχόμενες υπηρεσίες της Δημόσιας Διοίκησης που χρηματοδοτούνται μέσω του ΕΠ.
10	Ποσοστό πολιτών που χρησιμοποιούν τις Δημιουργούμενες Υπηρεσίες που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά (εκτός Δημόσιας Διοίκησης)	% επί του πληθυσμού της Περιφέρειας	ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση	7%	14%	Ο δείκτης καταγράφει το ποσοστό των πολιτών επί του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας που αξιοποιούν τις νέες ψηφιακά παρεχόμενες υπηρεσίες εκτός Δημόσιας Διοίκησης που χρηματοδοτούνται μέσω του ΕΠ.
11	Χρηματοδοτούμενες Επιχειρήσεις με δυνατότητα υποδοχής Ηλεκτρονικών Παραγγελιών	%	ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση	8,93%	11,77%	Ο δείκτης καταγράφει το ποσοστό των επιχειρήσεων που μέσω του ΕΠ χρηματοδοτήθηκαν για την ενσωμάτωση ΤΠΕ στην καθημερινή τους λειτουργία και ως αποτέλεσμα έχουν τη δυνατότητα αποδοχής ηλεκτρονικών παραγγελιών, σε σχέση με τον αριθμό των συνολικά χρηματοδοτούμενων επιχειρήσεων από το ΕΠ.
12	Χρηματοδοτούμενες Επιχειρήσεις με δυνατότητα αποδοχής Ηλεκτρονικών Πληρωμών για Πωλήσεις μέσω Διαδικτύου	%	ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση	0,82%	1,77%	Ο δείκτης καταγράφει το ποσοστό των χρηματοδοτούμενων επιχειρήσεων που μέσω των δράσεων του ΕΠ ενσωμάτωσαν ΤΠΕ στην καθημερινή τους λειτουργία και ως αποτέλεσμα έχουν τη δυνατότητα να υποδέχονται ηλεκτρονικές πληρωμές για πωλήσεις που πραγματοποιούν μέσω του διαδικτύου, προς τον αριθμό των συνολικά χρηματοδοτούμενων επιχειρήσεων από το ΕΠ.
13	Επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν Δημιουργούμενες Υπηρεσίες του δημοσίου που είναι πλήρως διαθέσιμες ηλεκτρονικά	% επί του συνόλου των επιχειρήσεων της περιφέρειας	ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση	91,72%	100,00%	Ο δείκτης καταγράφει το ποσοστό των επιχειρήσεων (>10 εργαζόμενους) της Περιφέρειας που αξιοποιούν τις νέες και χρηματοδοτούμενες από το ΕΠ ψηφιακές υπηρεσίες του Δημοσίου

δ) Αναμενόμενες επιπτώσεις

Οι επιπτώσεις από τις παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 4 αναμένεται να είναι:

- η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων
- η διευκόλυνση της πρόσβασης επιχειρήσεων και πολιτών σε υπηρεσίες ΤΠΕ
- η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών και υπηρεσιών τουρισμού.

ε) Στόχευση

Τελικοί δικαιούχοι είναι οι φορείς που θα κριθούν κατάλληλοι για την επάρκειά τους στην υλοποίηση έργων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου (Ενότητα 4 – Διατάξεις Εφαρμογής).

Ωφελούμενοι είναι το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, ιδιαίτερα δε οι επιχειρηματίες όλων των κλάδων.

στ) Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων

Οι δράσεις που ακολουθούν είναι ενδεικτικές. Στο πλαίσιο του ΕΠ υλοποιούνται κυρίως δράσεις οι οποίες εξυπηρετούν τη στρατηγική για την ανταγωνιστικότητα όπως αυτή αποτυπώνεται στο ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα».

Στο πλαίσιο των ενδεικτικών δράσεων θα δωθεί ιδιαίτερη έμφαση σε ανταγωνιστικούς κλάδους της περιφέρειας.

Επιχειρηματικότητα

Οι ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής:

- Βελτίωση – αναβάθμιση υποδομών που υποστηρίζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα, τον ανταγωνισμό, την αναβάθμιση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την προστασία του καταναλωτή.
- Δομές παροχής υπηρεσιών στήριξης προς τις επιχειρήσεις με στόχο την αναβάθμιση της παραγόμενης προστιθέμενης αξίας, ιδιαίτερα σε κλάδους που πλήττονται από τον διεθνή ανταγωνισμό.
- Προώθηση της χρήσης του χρηματοδοτικού μέσου της ΕΕ Joint European Resources for Micro to Medium Size Enterprises (JEREMIE) για την αποτελεσματικότερη κινητοποίηση πόρων και δραστηριοποίηση στην ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- Ολοκληρωμένα Επιχειρηματικά Σχέδια για την υποστήριξη παραγωγικών επενδύσεων που συμβάλλουν σε:
  - ενίσχυση της ανταγωνιστικής παρουσίας των επιχειρήσεων στην εγχώρια και τις διεθνείς αγορές.
  - διασύνδεση με διεθνή ολοκληρωμένα συστήματα παραγωγής.
  - ανάπτυξη μόνιμων συνεργασιών σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.
  - αξιοποίηση της εκροής κεφαλαίων για αναβάθμιση των μονάδων των επιχειρήσεων προς δραστηριότητες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας.
  - προσέλκυση ξένων δραστηριοτήτων και άμεσων επενδύσεων, εφόσον συμβάλλουν σε κλαδική και τεχνολογική αναβάθμιση του παραγωγικού συστήματος.
  - ανάπτυξη και εφαρμογή τεχνολογικής ή οργανωτικής καινοτομίας.
  - τυποποίηση και πιστοποίηση προϊόντων και υπηρεσιών, με την υιοθέτηση διεθνώς αναγνωρισμένων ποιοτικών προτύπων, την ανάπτυξη και εμπορική καθιέρωση λογότυπων κλπ.
  - ανάπτυξη και αξιοποίηση του ηλεκτρονικού εμπορίου.
  - προστασία του περιβάλλοντος και την περιβαλλοντική διαχείριση.
  - επιχειρηματική αξιοποίηση του ζητήματος της προστασίας του περιβάλλοντος.
- Συλλογικά Επιχειρηματικά Σχέδια ενίσχυσης των επιχειρηματικών συσπειρώσεων και δικτυώσεων που συμβάλλουν σε:
  - ανάδυση τομέων, κλάδων, δικτύων και περιοχών αριστείας
  - αναβάθμιση προς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας ή/και σε κλάδους ταχείας ανάπτυξης (ανακύκλωση, περιβαλλοντικές δραστηριότητες, χημικά φάρμακα κλπ.) ή / και σε κλάδους με ενσωμάτωση υψηλής τεχνολογίας και εφαρμοσμένης καινοτομίας ή /

και δράσεις πρόβλεψης κινδύνων και διαφοροποίησης δραστηριοτήτων σε άλλους κλάδους.
- ανάπτυξη συνεργιών και επέκταση των δικτυώσεων βιομηχανίας – εμπορίου – υπηρεσιών
- ποιοτική αναβάθμιση προϊόντος – υπηρεσίας
- αξιοποίηση / προστασία της περιβαλλοντικής διάστασης.

- Πιλοτικές δράσεις αναδιάρθρωσης και διεύρυνσης δραστηριοτήτων. Ενίσχυση των επιχειρήσεων του εμπορικού τομέα και των υπηρεσιών, με έμφαση στην ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων, με στόχο τη διαφοροποίηση του προϊόντος και την ενίσχυση της παρουσίας των επιχειρήσεων στην εγχώρια και τις διεθνείς αγορές.
- Ενίσχυση ίδρυσης νέων καινοτόμων επιχειρήσεων με έμφαση στην εταιρική επιχειρηματικότητα (start-ups).
- Απόκτηση επιχειρηματικής αριστείας και σύνδεσή της με τη διάχυση καλών πρακτικών σε νέους επιχειρηματίες.
- Ενίσχυση της «πράσινης επιχειρηματικότητας» και ενίσχυση της περιβαλλοντικής διάστασης των παραγωγικών δραστηριοτήτων
- Ολοκληρωμένες και καινοτόμες παρεμβάσεις για τον εκσυγχρονισμό – αναδιάταξη του τουριστικού τομέα, που αφορούν σε:
  - Ενίσχυση των επενδυτικών σχεδίων των επιχειρήσεων στον τουρισμό και τις υπηρεσίες με έμφαση στην προώθηση καινοτόμων μεθόδων παραγωγής, στη διαφοροποίηση των προϊόντων και σε όλες τις πρακτικές βελτίωσης της ανταγωνιστικότητάς τους.
  - Υποστήριξη της επιχειρηματικότητας για την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού και βελτίωση της διοικητικής υποστήριξης της τουριστικής προβολής με χρήση νέων τεχνολογιών.
- Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας που αφορούν:
  - Στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων από ομάδες πληθυσμού με περιορισμένη σήμερα επιχειρηματικότητα και σε περιοχές που πλήττονται από αποβιομηχάνιση και ανεργία (δράσεις «μη-ενισχύσεων»)
  - Στην ενίσχυση επιχειρηματικότητας ειδικών ομάδων πληθυσμού σε νέες και καινοτόμες δραστηριότητες (νέα επιχειρηματικότητα)
  - Στην ενίσχυση πρωτοβουλιών της ευρύτερης κοινωνικής οικονομίας, περιλαμβάνοντας δραστηριότητες και πρωτοβουλίες που χαρακτηρίζονται από σαφή κοινωνικό σκοπό, όπως υπηρεσίες φροντίδας του πολίτη και ποιότητας ζωής, προστασίας του περιβάλλοντος, πολιτιστικής ανάπτυξης, τομείς οι οποίοι, ούτως ή άλλως, δεν συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον της ιδιωτικής πρωτοβουλίας ούτε αποτελούν σημαντικό πεδίο δραστηριότητας επιχειρήσεων του δημοσίου.

<u>Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΕΤΑ) - Καινοτομία</u>

Οι δράσεις Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας της Περιφέρειας, ανάλογα και με τους επιμέρους στόχους τους, θα είναι ανοικτές και σε συνεργασίες και δικτυώσεις με φορείς των άλλων περιφερειών της χώρας καθώς και με αντίστοιχους φορείς άλλων χωρών.

Οι ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής:

- Ανάπτυξη υποδομών Κέντρων Έρευνας – Καινοτομίας και Τεχνολογίας, οι οποίες είναι απαραίτητες για την υλοποίηση της στρατηγικής της χώρας για Ε&Α.

- Δημιουργία εθνικών[64] τομεακών πόλων στην έρευνα και ανάπτυξη.
- Δημιουργία θεματικών δικτύων προηγμένης έρευνας και ανάπτυξης, ανταγωνιστικών σε διεθνές επίπεδο, και ενίσχυση των συνεργατικών σχηματισμών επιχειρήσεων με υποστηρικτικούς οργανισμούς.
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της διεθνοποίησης των επιχειρήσεων, της απασχόλησης και της ποιότητας ζωής μέσω ερευνητικών έργων σε τομείς και δραστηριότητες α) που ενδιαφέρουν τον παραγωγικό ιστό της χώρας και θα συμβάλουν στην ανάπτυξη νέων ή βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών, β) που υποστηρίζουν τις ανάγκες της κοινωνίας και των πολιτικών σε διάφορους τομείς όπως υγεία, περιβαλλοντική πολιτική κλπ., γ) που παράγουν νέα γνώση που μπορεί να αξιοποιηθεί εμπορικά, δ) που υποβοηθούν τις ΜΜΕ και τις νέες επιχειρήσεις στην κάλυψη των αναγκών σε έρευνα και τεχνολογία, ε) που ενισχύουν την διεθνή και διασυνοριακή συνεργασία.
- Δράσεις ενίσχυσης της μετατροπής της γνώσης σε καινοτομικά προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες και υποβοήθηση της μεταφοράς τεχνολογίας-τεχνογνωσίας προς τις επιχειρήσεις και ειδικότερα τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ενδεικτικά περιλαμβάνονται η δημιουργία επιχειρήσεων υψηλής έντασης γνώσης (spin off), η υποστήριξη της προσφοράς και της ζήτησης υπηρεσιών έρευνας, τεχνολογίας και καινοτομίας κυρίως από τις ΜΜΕ, υποστήριξη θερμοκοιτίδων, ενίσχυση για την απόκτηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας με προοπτικές εμπορικής εκμετάλλευσης κλπ.
- Εκσυγχρονισμός των επιχειρηματικών υποδομών και υποστήριξη των επενδύσεων που απαιτούνται για υποστήριξη Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων (pre-incubation).

Ενέργεια

Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής

- Αξιοποίηση της απελευθέρωσης αγοράς ενέργειας (παραγωγή ενέργειας από Α.Π.Ε., ενεργειακά δίκτυα και βελτίωση ενεργειακού εφοδιασμού) και επιχειρηματική ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον μορφών ενέργειας και τεχνικών εξοικονόμησης ενέργειας
- Δράσεις για την ορθολογική διαχείριση φυσικών πόρων
- Διείσδυση του φυσικού αερίου στον οικιακό και τριτογενή τομέα με την ανάπτυξη δικτύων διανομής σε νέες περιοχές (προβλέπεται η σύσταση νέας Εταιρείας Παροχής Αερίου στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας προκειμένου να κατασκευάσει τα δίκτυα χαμηλής πίεσης)
- Αύξηση της Δυναμικότητας και της ευστάθειας του Συστήματος Μεταφοράς φυσικού αερίου.
- Ενεργειακές επενδύσεις σε δημόσια κτίρια και γενικότερα στο δημόσιο και οικιακό τομέα

[64] Ο όρος «εθνικός» στη δράση αυτή χρησιμοποιείται με την έννοια της προτεραιότητας σε εθνικό επίπεδο. Η έννοια του όρου «πόλου» χρησιμοποιείται με την έννοια της δικτύωσης των φορέων με εμπειρία και δραστηριότητες αντίστοιχες με τους στόχους της δράσης δηλαδή σε ένα εθνικό «πόλο μπορεί να συμμετέχουν φορείς από όλες τις περιφέρειες ή και από ορισμένες περιφέρειες ή ακόμη και από μια περιφέρεια.

Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)

α) Βελτίωση της παραγωγικότητας με αξιοποίηση των ΤΠΕ

- Προώθηση χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις της Περιφέρειας.

Κύριο μέσο βελτίωσης της παραγωγικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων της Περιφέρειας αποτελεί η υιοθέτηση νέων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία. Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής:

- Ενίσχυση της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών από τις ΜΜΕ της Περιφέρειας, τόσο σε ό,τι αφορά νέες επενδύσεις σε ΤΠΕ όσο και σε ό,τι αφορά κίνητρα για την τόνωση της χρήσης τους.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικής κουλτούρας για νέες τεχνολογίες, διάχυση Ευρωπαϊκών και εθνικών καλών πρακτικών σε ΤΠΕ, μέσω παρεμβάσεων ανάπτυξης ψηφιακού περιεχομένου εκπαιδευτικού χαρακτήρα.
- Ανάπτυξη ευρυζωνικών εφαρμογών και υπηρεσιών που θα διευκολύνουν τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας στη διεξαγωγή συναλλαγών με φυσικά πρόσωπα ή και άλλες επιχειρήσεις και οι οποίες αναμένεται να επιδράσουν θετικά στον χρόνο απόκρισης των επιχειρήσεων στα αιτήματα των φυσικών προσώπων / πελατών τους αλλά και στην ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών και προϊόντων τους.
- Ανάπτυξη ψηφιακού περιεχομένου για προγράμματα κατάρτισης και Δια Βίου μάθησης για στελέχη μικρο-μεσαίων επιχειρήσεων, φορέων ή οργανισμών Δημοσίου ή Ιδιωτικού τομέα, για την απόκτηση εξειδικευμένων γνώσεων που θα συνδυαστεί με δράσεις ψηφιακής διάχυσης.

- Παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις & ανασχεδιασμός διαδικασιών των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης

Κρίνεται αναγκαία η ανάπτυξη ολοκληρωμένων εφαρμογών για προσφορά ψηφιακών υπηρεσιών φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης προς τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας. Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής:

- Δημιουργία «κόμβων συναλλαγών» και δομών όπως (ηλεκτρονικά κέντρα μιας στάσης, one-stop-shops) για την εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων της Περιφέρειας σε λειτουργικά και πληροφοριακά ζητήματα.

Όσον αφορά στο πλαίσιο της επίτευξης του στόχου για τον ανασχεδιασμό διαδικασιών του Δημοσίου τομέα προτείνεται να αναπτυχθούν παρεμβάσεις που θα αξιοποιήσουν συνέργιες με το Ε.Π. «Ανθρώπινο Δυναμικό» και ειδικότερα:

- Παρεμβάσεις που αφορούν στη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας της Δημόσιας διοίκησης
- Παρεμβάσεις ανάπτυξης εφαρμογών και υποδομών ΤΠΕ που θα συμπληρώνουν και θα υποστηρίζουν τις παρεμβάσεις ανασχεδιασμού διαδικασιών Δημοσίου τομέα που θα συμπεριληφθούν στο Ε.Π. «Ανθρώπινο Δυναμικό».

Εξίσου απαραίτητες είναι οι δράσεις που συμβάλλουν στη ρύθμιση θεσμικών ζητημάτων τα οποία καθυστερούν τη διάδοση νέων ηλεκτρονικών υπηρεσιών:

- Αντιμετώπιση θεμάτων ασφάλειας, όπως ψηφιακή υπογραφή, διαχείριση και προστασία πνευματικών δικαιωμάτων, κανονισμοί για χρηματοοικονομικές συναλλαγές μέσω νέων τεχνολογιών κινητών επικοινωνιών κλπ.).

- Ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην οικονομία της Περιφέρειας.

Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής:

- Ανάπτυξη ψηφιακών προωθητικών μηχανισμών για τη συντονισμένη προώθηση και προβολή των επιχειρήσεων του κλάδου ΤΠΕ σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο. Στις δομές αυτές αναμένεται να συμμετέχουν φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, εξαγωγικοί φορείς αλλά και φορείς του Ιδιωτικού τομέα.

- Προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ.

Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής:

- Ανάπτυξη εφαρμογών για την προβολή και προώθηση επιτυχημένων παραδειγμάτων επιχειρηματικότητας και την ενημέρωση επιχειρηματιών για τις διαδικασίες έναρξης, λειτουργίας και ανάπτυξης επιχειρήσεων
- Ανάπτυξη δομών ενεργού στήριξης της επιχειρηματικότητας μέσω της αξιοποίησης επιχειρηματικών ιδεών σε θέματα ΤΠΕ, εξεύρεσης χρηματοδοτικών εργαλείων, βασικής χρηματοδότησης, κατευθύνσεων επέκτασης των επιχειρηματικών ιδεών και διοικητικής υποστήριξης (π.χ. δημιουργία portals, ηλεκτρονικά one-stop shops, εφαρμογών διάθεσης ψηφιακού περιεχομένου και προϊόντων και help desks).

β) Βελτίωση της ποιότητας ζωής

- Βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ – Ισότιμη συμμετοχή των πολιτών της Περιφέρειας στην Ψηφιακή Ελλάδα

Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής:

- Επέκταση ευρυζωνικών υποδομών και υπηρεσιών σε όλη την Περιφέρεια.
- Ανάπτυξη εξειδικευμένων εφαρμογών που θα υποστηρίξουν την ενημέρωση, θα ενισχύσουν την κατάρτιση και Δια Βίου Μάθηση αλλά και θα απλουστεύσουν τις συναλλαγές των πολιτών της Περιφέρειας αξιοποιώντας ευρυζωνικές υπηρεσίες σε νευραλγικούς τομείς όπως ενδεικτικά ο τουρισμός, οι μεταφορές, η υγεία, η γεωργία κλπ.
- Ανάπτυξη στοχευμένου ψηφιακού εκπαιδευτικού και πολιτιστικού περιεχομένου, καθώς και τεχνολογικών εφαρμογών προσέλκυσης των πολιτών και ιδιαίτερα των νέων στον πολιτισμό, μέσω συνδυασμένων παρεμβάσεων παιδείας – πολιτισμού.
- Υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω της επέκτασης των περιφερειακών σχολικών δικτυακών υποδομών και των εξοπλισμών που σχετίζονται με ΤΠΕ, καθώς και με την ανάπτυξη καινοτομικών τεχνολογικών δράσεων που έχουν εφαρμογή στην εκπαιδευτική διαδικασία.

- Ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολίτη

Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής:

- Ανάπτυξη ενιαίων σημείων πρόσβασης των ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης και του ψηφιακού περιεχομένου κάθε είδους (μέσω portals, infokiosks).
- Υποστήριξη με ενιαίο τρόπο εναλλακτικών καναλιών παροχής υπηρεσιών (remote, services, digital TV, συστήματα επαυξημένης και εικονικής πραγματικότητας κλπ.).

- Παροχή προσωποποιημένων ψηφιακών υπηρεσιών στον πολίτη (π.χ. πληροφόρηση ανάλογα με την επαγγελματική δραστηριότητα, την οικογενειακή κατάσταση, την μαθητική ή φοιτητική ιδιότητα, κ.α.). Εξασφάλιση της αδιάλειπτης, υψηλής ποιότητας και ασφαλούς παροχής ψηφιακών υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης προς τους πολίτες.
- Ανασχεδιασμός και ψηφιακή διάθεση των πιο συχνά χρησιμοποιούμενων υπηρεσιών ή / και των υπηρεσιών αυτών που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο i2010, καθώς και στοχευμένη ηλεκτρονική εξυπηρέτηση των πολιτών της περιφέρειας βάσει των τοπικών αναγκών.
- Ανάπτυξη παρεμβάσεων για τη βελτίωση της ενημέρωσης, της προβολής του εθνικού πολιτιστικού αποθέματος αλλά και την αξιοποίηση της μεγάλης διασποράς του Ελληνικού στοιχείου ανά τον κόσμο μέσω της ενοποίησης υφιστάμενων διαδικτυακών τόπων, ανάπτυξης ψηφιακού περιεχομένου και συστημάτων διαχείρισης περιεχομένου. Η ανάπτυξη των εφαρμογών αυτών στοχεύει όλες τις διαστάσεις των πληθυσμιακών ομάδων (γεωγραφικές, ηλικιακές, άτομα με αναπηρία, κλπ) και αναμένεται να ενδυναμώσει την ενημέρωση που προέρχεται από τα ΜΜΕ (κέντρου – περιφέρειας, έντυπα – ηλεκτρονικά, ελληνικά – διεθνή).

ζ) Συνολικές επιχορηγήσεις

Για την χρηματοδοτική ενίσχυση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας 4 ενδέχεται να γίνει χρήση, κατά περίπτωση, των Συνολικών Επιχορηγήσεων (Global Grants).

η) Χρήση της ρήτρας 10% για δράσεις ΕΚΤ

Το παρόν επιχειρησιακό πρόγραμμα δύναται να χρηματοδοτήσει, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός ορίου 10 % της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε άξονα προτεραιότητάς του (εφεξής "ρήτρα ευελιξίας"), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του ΕΚΤ (εφεξής δράσεις ή παρεμβάσεις "τύπου ΕΚΤ"), εφόσον απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση μιας πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτήν. Στο πλαίσιο του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας πρόκειται να γίνει χρήση της ρήτρας ευελιξίας για τη χρηματοδότηση κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ οι οποίες εμπίπτουν στη στρατηγική του Υπουργείου Ανάπτυξης και θα συμβάλουν κατά τρόπο συμπληρωματικό στην υλοποίηση των ενδεικτικών κύριων κατηγοριών παρεμβάσεων του εν λόγω Άξονα Προτεραιότητας. Προβλέπεται να υλοποιηθούν οι ακόλουθες κατηγορίες παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ:

- Ενέργειες εκπαίδευσης, κατάρτισης, προσέλκυσης ερευνητών, και εξειδίκευσης νέων ερευνητών στο πλαίσιο των δράσεων της δημιουργίας δικτύων έρευνας και πόλων καινοτομίας που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα.
- Ειδικά προγράμματα κατάρτισης επιχειρηματιών και προσωπικού νέων επιχειρήσεων, των οποίων η δημιουργία χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα.
- Κατάρτιση επαγγελματιών, εργοδοτών και εργαζομένων που ωφελούνται από κύριες παρεμβάσεις του Προγράμματος, όπως τα ολοκληρωμένα επιχειρηματικά σχέδια, τις επιχειρηματικές δικτυώσεις και συσπειρώσεις, και τις δράσεις αναδιάρθρωσης και διεύρυνσης δραστηριοτήτων.
- Κατάρτιση προσωπικού για ειδικές - εναλλακτικές μορφές τουρισμού και τη σύνδεσή τους με την παραγωγική διαδικασία των επιχειρήσεων των οποίων το επιχειρηματικό σχέδιο χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα.
- Δράσεις ενημέρωσης και κατάρτισης για τη βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς, την προστασία του καταναλωτή, την προώθηση νέας καταναλωτικής κουλτούρας και την προστασία του περιβάλλοντος, σε δομές και εποπτευόμενους φορείς του ΥΠΑΝ και του ΥΤΑΝ που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα.

- Δράσεις κατάρτισης ερευνητών και άλλων ομάδων εργαζομένων σε επιχειρηματικές - τεχνολογικές υποδομές, παρεμβάσεις των οποίων, όπως η μεταφορά τεχνολογίας, χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα

Ο **Άξονας Προτεραιότητας 4** θα συμβάλλει:

- Στις **θεματικές προτεραιότητες** «Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας», «Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία», «Απασχόληση και κοινωνική συνοχή», «Θεσμικό περιβάλλον» και «Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των περιφερειών....» και τους **γενικούς στόχους 1-3, 5-9, 12, 14** του **ΕΣΠΑ**
- Στις προτεραιότητες «Επιχειρηματικό περιβάλλον», «Κοινωνία της γνώσης», «Περιφερειακή και κοινωνική συνοχή» και «Επανίδρυση της δημόσιας διοίκησης» του **ΕΠΜ** (κεφ. 3,4, 7 & 8)
- **Άμεσα**, στις **ΚΣΚΓ 1.1.3** «Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας στην Ευρώπη», **1.2.1** «Αύξηση και βελτίωση των επενδύσεων στην Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΕΤΑ)», **1.2.2** «Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας», **1.2.3** «Προώθηση της κοινωνίας των πληροφοριών για όλους», **1.2.4** «Βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση», **1.3.1** «Προσέλκυση και διατήρηση περισσοτέρων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας», **1.3.3** «Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και της ειδίκευσης» και **1.3.4** «Διοικητικές ικανότητες» και έμμεσα και **έμμεσα** στις **ΚΣΚΓ 1.1.2** «Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη», **1.3.2** «Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας» και **1.3.5** «Προστασία της υγείας των εργαζομένων»
- Στις **ΟΚΓ 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 16**

ΑΠ5: ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΠΔΜ

α) Συνοπτική περιγραφή και γενικοί στόχοι

Η ανταγωνιστικότητα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, εξεταζόμενη υπό το πρίσμα των οικονομικών επιδόσεών της με τη χρήση των διαφόρων μακροοικονομικών μεγεθών αναφορικά με την παραγωγική της δομή, εμφανίζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Παρά τη μεγάλη προσπάθεια διεύρυνσης των ευκαιριών επιχειρηματικής δράσης με την ίδρυση νέων ή εκσυγχρονισμό υφιστάμενων επιχειρήσεων και τη στήριξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, το επιχειρηματικό προφίλ της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας κυριαρχείται από τον ενεργειακό τομέα σε κατάσταση κορεσμού και τον κλάδο της γούνας με έντονα διαρθρωτικά προβλήματα, έχοντας σαν άμεση επίπτωση τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα λόγω του προσανατολισμού κύρια σε περιορισμένης κλίμακας και συμβατικού τύπου δραστηριότητες.
- Διαπιστώνεται η χαμηλή, σε σχέση με το μέγεθος και τη δυναμική, επιχειρηματική αποδοτικότητα του αγροτικού τομέα.
- Σημαντική υστέρηση παρατηρείται στην ανάπτυξη και λειτουργία των προγραμματιζόμενων επιχειρηματικών υποδομών, που εστιάζονται κύρια στη δημιουργία ΒΙΟΠΑ, ΒΙΠΕ, Εκθεσιακών κέντρων, οι οποίες λειτουργώντας παράλληλα και συμπληρωματικά, έχουν ως στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και της καλύτερης χωροταξικής οργάνωσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- Η ενδιαφέρουσα στροφή προς τον τριτογενή τομέα δεν κατέστη, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, ικανή και αναγκαία συνθήκη για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της περιφερειακής οικονομίας, αφού τόσο ο τομέας του τουρισμού όσο και οι λοιποί τομείς των υπηρεσιών, δεν παρουσιάζουν την απαιτούμενη δυναμική που θα είχε σαν αποτέλεσμα την εξωστρέφεια.
- Αξίζει να σημειωθούν επιπρόσθετα οι έντονες ενδοπεριφερειακές διαφοροποιήσεις, οι οποίες παρατηρούνται στο πλαίσιο του γεωγραφικού χώρου της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και διαμορφώνουν διαφορετικούς ρυθμούς ανάπτυξης και ευημερίας.
- Υπάρχει χαμηλό ενδιαφέρον στον τομέα της προσέλκυσης ξένων επενδύσεων, το οποίο βέβαια οφείλεται στο γενικότερο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την επιχειρηματικότητα στη χώρα.
- Παρά τις προσπάθειες ένταξης της έρευνας και της καινοτομίας στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών στα πλαίσια συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, δεν προέκυψαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα ως προς το βαθμό αφομοίωσής τους στην παραγωγική διαδικασία και στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας. Η διαφοροποίηση της αναποτελεσματικής και εσωστρεφούς επιχειρηματικής κουλτούρας και συμπεριφοράς αποτελούν μαζί με τη μεταφορά και διάχυση της καινοτομίας τα σημεία κλειδιά που θα οδηγήσουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της επιχειρηματικής δομής της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.
- Ειδικότερα και σε συνέπεια με το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013 προτεραιότητα αποτελούν:
    - Η συμμετοχή σε εθνικούς τομεακούς πόλους στην έρευνα και ανάπτυξη
    - Η δημιουργία ή συμμετοχή σε θεματικά δίκτυα προηγμένης έρευνας και ανάπτυξης, ανταγωνιστικών σε διεθνές επίπεδο και η ενίσχυση των συνεργατικών σχηματισμών επιχειρήσεων με υποστηρικτικούς οργανισμούς

- Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της διεθνοποίησης των επιχειρήσεων, της απασχόλησης και της ποιότητας ζωής μέσω ερευνητικών έργων σε τομείς και δραστηριότητες α) που ενδιαφέρουν τον παραγωγικό ιστό της χώρας και θα συμβάλουν στην ανάπτυξη νέων ή βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών και β) που υποστηρίζουν τις ανάγκες της κοινωνίας και των πολιτικών σε διάφορους τομείς όπως υγεία, περιβαλλοντική πολιτική κλπ, γ) που παράγουν νέα γνώση που μπορεί να αξιοποιηθεί εμπορικά δ) που υποβοηθούν τις ΜΜΕ και τις νέες επιχειρήσεις στην κάλυψη των αναγκών σε έρευνα και τεχνολογία, ε) που ενισχύουν την διεθνή και διασυνοριακή συνεργασία
- Οι δράσεις ενίσχυσης της μετατροπής της γνώσης σε καινοτομικά προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες και υποβοήθηση της μεταφοράς τεχνολογίας-τεχνογνωσίας προς τις επιχειρήσεις και ειδικότερα τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ενδεικτικά περιλαμβάνονται η δημιουργία επιχειρήσεων υψηλής έντασης γνώσης (spin off), η υποστήριξη της προσφοράς και της ζήτησης υπηρεσιών έρευνας, τεχνολογίας και καινοτομίας κυρίως από τις ΜΜΕ, υποστήριξη θερμοκοιτίδων, ενίσχυση για την απόκτηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας με προοπτικές εμπορικής εκμετάλλευσης κλπ.

Ζητούμενο για την Περιφέρεια αποτελεί η διάχυση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στους πολίτες και η μεγιστοποίηση των ωφελειών από τη χρήση των ΤΠΕ, με την προσαρμογή τους στις εκάστοτε ανάγκες των χρηστών. Ο παραπάνω στόχος εξειδικεύεται σε δύο προτεραιότητες:

- ✓ Τη βελτίωση της παραγωγικότητας με αξιοποίηση των ΤΠΕ, και
- ✓ Τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Η βελτίωση της παραγωγικότητας της Περιφέρειας με αξιοποίηση των ΤΠΕ, εκτιμάται ότι θα επιτευχθεί με τους ακόλουθους τρόπους:

1. Προώθηση χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις της Περιφέρειας,
2. Παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις & ανασχεδιασμός διαδικασιών των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης,
3. Ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην οικονομία της Περιφέρειας, και
4. Προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ.

Προώθηση χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις της Περιφέρειας

Κύριο μέσο βελτίωσης της παραγωγικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων της Περιφέρειας αποτελεί η υιοθέτηση νέων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία και ειδικότερα με δράσεις που σχετίζονται με την ενίσχυση της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών από τις ΜΜΕ της Περιφέρειας, τόσο σε ό,τι αφορά νέες επενδύσεις σε ΤΠΕ όσο και σε ό,τι αφορά κίνητρα για την τόνωση της χρήσης τους. Επίσης, σημαντικά οφέλη αναμένεται να προέλθουν από δράσεις για την ενίσχυση της επιχειρηματικής κουλτούρας για νέες τεχνολογίες, διάχυση Ευρωπαϊκών και εθνικών καλών πρακτικών σε ΤΠΕ (μέσω παρεμβάσεων ανάπτυξης ψηφιακού περιεχομένου εκπαιδευτικού χαρακτήρα), προγραμμάτων κατάρτισης για στελέχη επιχειρήσεων για την απόκτηση εξειδικευμένων γνώσεων που θα συνδυαστεί με δράσεις ψηφιακής διάχυσης. Η ανάπτυξη ευρυζωνικών εφαρμογών και υπηρεσιών θα διευκολύνει τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας στη διεξαγωγή συναλλαγών με φυσικά πρόσωπα ή και άλλες επιχειρήσεις επιδρώντας θετικά στον χρόνο απόκρισης των επιχειρήσεων στα αιτήματα των φυσικών προσώπων / πελατών τους αλλά και στην ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών και προϊόντων τους. Επιπλέον, ιδιαίτερη σημασία έχει η ανάπτυξη ψηφιακού περιεχομένου για

προγράμματα κατάρτισης και Δια Βίου μάθησης για στελέχη μικρο-μεσαίων επιχειρήσεων, φορέων ή οργανισμών Δημοσίου ή Ιδιωτικού τομέα, για την απόκτηση εξειδικευμένων γνώσεων που θα συνδυαστεί με δράσεις ψηφιακής διάχυσης.

Παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις & ανασχεδιασμός διαδικασιών των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης

Κρίνεται αναγκαία η ανάπτυξη ολοκληρωμένων εφαρμογών για προσφορά ψηφιακών υπηρεσιών φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης προς τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας, ψηφιακές υπηρεσίες των οποίων η προσφορά προτείνεται να υποστηριχθεί με τη μορφή «κόμβων συναλλαγών» και δομών όπως (ηλεκτρονικά κέντρα μιας στάσης, one-stop-shops) για την εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων της Περιφέρειας σε λειτουργικά και πληροφοριακά ζητήματα. Όσον αφορά στο πλαίσιο της επίτευξης του στόχου για τον ανασχεδιασμό διαδικασιών του Δημοσίου τομέα χρειάζεται να αναπτυχθούν παρεμβάσεις που θα αξιοποιήσουν συνέργιες με το Ε.Π. «Ανθρώπινο Δυναμικό» και ειδικότερα παρεμβάσεις που αφορούν στη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας της Δημόσιας διοίκησης. Πρόκειται για παρεμβάσεις ανάπτυξης εφαρμογών και υποδομών ΤΠΕ που θα συμπληρώνουν και θα υποστηρίζουν τις παρεμβάσεις ανασχεδιασμού διαδικασιών Δημοσίου τομέα που θα συμπεριληφθούν στο Ε.Π. «Ανθρώπινο Δυναμικό». Επομένως, εξίσου απαραίτητες είναι δράσεις που συμβάλλουν στη ρύθμιση θεσμικών ζητημάτων τα οποία καθυστερούν τη διάδοση νέων ηλεκτρονικών υπηρεσιών. Οι δράσεις αυτές θα αντιμετωπίζουν θέματα ασφάλειας, όπως ψηφιακή υπογραφή, διαχείριση και προστασία πνευματικών δικαιωμάτων, κανονισμοί για χρηματοοικονομικές συναλλαγές μέσω νέων τεχνολογιών κινητών επικοινωνιών κλπ.).

Ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην οικονομία της Περιφέρειας

Αφορά στην ανάπτυξη ψηφιακών προωθητικών μηχανισμών για τη συντονισμένη προώθηση και προβολή των επιχειρήσεων του κλάδου ΤΠΕ σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο. Στις δομές αυτές αναμένεται να συμμετέχουν φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, εξαγωγικοί φορείς αλλά και φορείς του Ιδιωτικού τομέα.

Προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ

Πρόκειται για την ανάπτυξη εφαρμογών για την προβολή και προώθηση επιτυχημένων παραδειγμάτων επιχειρηματικότητας, την ενημέρωση επιχειρηματιών για τις διαδικασίες έναρξης, λειτουργίας και ανάπτυξης επιχειρήσεων, όπως και ανάπτυξη δομών ενεργού στήριξης της επιχειρηματικότητας μέσω της αξιοποίησης επιχειρηματικών ιδεών σε θέματα ΤΠΕ, εξεύρεσης χρηματοδοτικών εργαλείων, βασικής χρηματοδότησης, κατευθύνσεων επέκτασης των επιχειρηματικών ιδεών και διοικητικής υποστήριξης (π.χ. δημιουργία portals, ηλεκτρονικά one-stop shops, εφαρμογών διάθεσης ψηφιακού περιεχομένου και προϊόντων και help desks).

Αντίστοιχα, η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών εκτιμάται ότι θα επιτευχθεί με τους ακόλουθους τρόπους:

- ✓ Βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ – Ισότιμη συμμετοχή των πολιτών της Περιφέρειας στην Ψηφιακή Ελλάδα,
- ✓ Ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολίτη.

Βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω ΤΠΕ – Ισότιμη συμμετοχή των πολιτών της Περιφέρειας στην Ψηφιακή Ελλάδα

Για την επίτευξη της ισότιμης πρόσβασης των πολιτών στις δυνατότητες νέων τεχνολογιών είναι αναγκαία η περαιτέρω επέκταση ευρυζωνικών υποδομών και υπηρεσιών σε όλη την Περιφέρεια. Επίσης προτείνεται η ανάπτυξη εξειδικευμένων εφαρμογών που θα υποστηρίξουν την ενημέρωση, θα ενισχύσουν την κατάρτιση και Δια Βίου Μάθηση αλλά και θα απλουστεύσουν τις συναλλαγές των πολιτών της Περιφέρειας αξιοποιώντας ευρυζωνικές υπηρεσίες σε νευραλγικούς τομείς όπως ενδεικτικά ο τουρισμός, οι μεταφορές, η υγεία, η γεωργία κλπ. Παράλληλα χρειάζεται η ανάπτυξη στοχευμένου ψηφιακού εκπαιδευτικού και πολιτιστικού περιεχομένου, καθώς και τεχνολογικών εφαρμογών προσέλκυσης των πολιτών και ιδιαίτερα των νέων στον πολιτισμό, μέσω συνδυασμένων παρεμβάσεων παιδείας – πολιτισμού. Επίσης έμφαση πρέπει να δοθεί στην υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω της επέκτασης των περιφερειακών σχολικών δικτυακών υποδομών και των εξοπλισμών που σχετίζονται με ΤΠΕ, καθώς και με την ανάπτυξη καινοτομικών τεχνολογικών δράσεων που έχουν εφαρμογή στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολίτη

Κρίνεται αναγκαία η ανάπτυξη ενιαίων σημείων πρόσβασης των ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης και του ψηφιακού περιεχομένου κάθε είδους (μέσω portals, infokiosks), η υποστήριξη με ενιαίο τρόπο εναλλακτικών καναλιών παροχής υπηρεσιών (remote, services, digital TV, συστήματα επαυξημένης και εικονικής πραγματικότητας κλπ.) και η παροχή προσωποποιημένων ψηφιακών υπηρεσιών στον πολίτη (π.χ. πληροφόρηση ανάλογα με την επαγγελματική δραστηριότητα, την οικογενειακή κατάσταση, την μαθητική ή φοιτητική ιδιότητα, κ.α.). Παράλληλα, χρειάζεται έμφαση στην εξασφάλιση της αδιάλειπτης, υψηλής ποιότητας και ασφαλούς παροχής ψηφιακών υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης προς τους πολίτες.

Επιπλέον, είναι σκόπιμος ο ανασχεδιασμός και η ψηφιακή διάθεση των πιο συχνά χρησιμοποιούμενων υπηρεσιών ή / και των υπηρεσιών αυτών που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο i2010, καθώς και η στοχευμένη ηλεκτρονική εξυπηρέτηση των πολιτών της περιφέρειας βάσει των τοπικών αναγκών. Παράλληλα, προτείνεται η ανάπτυξη παρεμβάσεων για τη βελτίωση της ενημέρωσης, της προβολής του εθνικού πολιτιστικού αποθέματος αλλά και την αξιοποίηση της μεγάλης διασποράς του Ελληνικού στοιχείου ανά τον κόσμο μέσω της ενοποίησης υφιστάμενων διαδικτυακών τόπων, ανάπτυξης ψηφιακού περιεχομένου και συστημάτων διαχείρισης περιεχομένου. Η ανάπτυξη των εφαρμογών αυτών στοχεύει όλες τις διαστάσεις των πληθυσμιακών ομάδων (γεωγραφικές, ηλικιακές, άτομα με αναπηρία, κλπ) και αναμένεται να ενδυναμώσει την ενημέρωση που προέρχεται από τα ΜΜΕ (κέντρου – περιφέρειας, έντυπα – ηλεκτρονικά, ελληνικά – διεθνή).

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω χαρακτηριστικά οι παρεμβάσεις αφορούν στο σύνολο των παραγόντων που επηρεάζουν την περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και την επιχειρηματικότητα με όρους ψηφιακής σύγκλισης τόσο αναφορικά με τις επιχειρήσεις, όσο και με τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας αλλά και της ηλεκτρονικής διοίκησης και παροχής υπηρεσιών.

Συνεπώς, οι γενικοί στόχοι του Άξονα Προτεραιότητας 5 είναι:

- Δημιουργία συνθηκών για τη διαφοροποίηση της ιδιαίτερα συναρτώμενης με τον τομέα της ενέργειας παραγωγικής βάσης και προσαρμογή της στις διεθνείς απαιτήσεις.
- Βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες με παράλληλη αξιοποίηση των τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών.

β) Ειδικοί στόχοι

- Διαφοροποίηση και εμπλουτισμός της παραγωγικής δομής με την υιοθέτηση της καινοτομίας και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.
- Ανάπτυξη της έρευνας και της τεχνολογίας σε επιχειρηματικό επίπεδο με τη συνεργασία εκπαιδευτικών και επιχειρηματικών φορέων και την εισαγωγή νέων μεθόδων και διαδικασιών στην παραγωγή.
- Αύξηση της προστιθέμενης αξίας του τομέα της ενέργειας βελτιώνοντας τη διασύνδεσή της με το τοπικό παραγωγικό σύστημα.
- Ενίσχυση δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας και των υποδομών υποδοχής επιχειρήσεων.
- Ανάπτυξη εφαρμογών ΤΠΕ στη δημόσια διοίκηση και στην αυτοδιοίκηση.
- Ανάπτυξη δομών και υποδομών ΤΠΕ με ευχέρεια πρόσβασης για τους πολίτες.

γ) Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ						
1	Αριθμός νέων επιχειρήσεων από επιδοτούμενα προγράμματα	Αριθμός	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	50	10	Ως τιμή βάσης λαμβάνονται όλες τις υφιστάμενες επιχειρήσεις σε επίπεδο Περιφέρειας ή περιοχής προγράμματος. Η τιμή στόχος θα πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις προβλεπόμενες επιχειρήσεις που θα δημιουργηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος από όλα τα χρηματοδοτικά μέσα (πχ. Αναπτυξιακός Νόμος, Ενίσχυση ΜΜΕ, κ.λ.π.)
2	Υφιστάμενες επιχειρήσεις που εκσυγχρονίζονται / αναβαθμίζονται	Αριθμός	ΥΠΟΥΡΓΡΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ – ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	300	163	Ως τιμή βάσης λαμβάνονται όλες τις υφιστάμενες επιχειρήσεις που είναι επιλέξιμες να χρηματοδοτηθούν για δράσεις εκσυγχρονισμού / αναβάθμισης σε επίπεδο Περιφέρειας ή περιοχής προγράμματος. Η τιμή στόχος θα πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις προβλεπόμενες υφιστάμενες επιχειρήσεις που θα εκσυγχρονιστούν / αναβαθμιστούν στο πλαίσιο του Προγράμματος από όλα τα χρηματοδοτικά μέσα (πχ. Αναπτυξιακός Νόμος, Ενίσχυση ΜΜΕ, κ.λ.π.)
3	Αριθμός υποστηριζόμενων επιχειρήσεων από Δομές Στήριξης	Αριθμός	ΕΥΔ ΔΜ - ΥΠΑΝ / ΓΤΒ/2006	1.000	1.256	Η τιμή βάσης αναφέρεται αποκλειστικά σε αποτελέσματα του ΚΠΣ 2000-2006. Ο στόχος θα καλυφθεί από το ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ -ΘΡΑΚΗ και αναφέρεται στις επιχειρήσεις που θα υποστηριχθούν κατά την περίοδο 2007-13.
4	Αριθμός επιχειρήσεων που ωφελούνται από δράσεις Έρευνας & Ανάπτυξης / Καινοτομίας	Αριθμός	ΓΓΕΤ, 2006	0	17	Η τιμή βάσης προέρχεται από τον αριθμό των επιχειρήσεων που ωφελήθηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου ΚΠΣ 2000-2006. Η τιμή στόχος αναφέρεται στο σύνολο των επιχειρήσεων που θα ωφεληθούν από υπηρεσίες/ενισχύσεις έρευνας και καινοτομίας την περίοδο 2007-13.

5	Συνολική εγκατεστημένη ισχύς από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ (MW)	MW	ΥΠΑΝ, 2006	0	25	Η τιμή βάσης είναι η συνολική εγκατεστημένη ισχύς από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ (MW) στο τέλος του ΚΠΣ 2000-2006 και η τιμή στόχος είναι η επιπλέον εγκατεστημένη ισχύς που θα υπάρχει συνολικά μετά την ολοκλήρωση του ΕΣΠΑ.
6	Αριθμός νέων τουριστικών κλινών	Αριθμός	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ – ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	240	300	Ως τιμή βάσης νοούνται όλες οι κλίνες σε επίπεδο Περιφέρειας ή Προγράμματος ενώ στη τιμή στόχου συμπεριλαμβάνονται όλες οι νέες κλίνες που δημιουργούνται ανεξάρτητα από κατηγορία.
7	Αριθμός επενδυτικών σχεδίων εναλλακτικών μορφών τουρισμού	Αριθμός	ΕΥΔ ΔΜ – ΥΠΑΝ / ΓΤΒ/2006	0	1	Ο δείκτης αναφέρεται σε μεγάλα επενδυτικά σχέδια που αφορούν στον εναλλακτικό τουρισμό (π.χ. συνεδριακά κέντρα, θαλασσοθεραπεία, χειμερινός τουρισμός κ.λ.π.) Στη τιμή βάσης περιλαμβάνεται ο αριθμός των επενδυτικών σχεδίων που χρηματοδοτήθηκαν από το ΚΠΣ 2000-2006 ενώ στη τιμή στόχος προβλέπονται τα νέα επενδυτικά σχέδια που θα υλοποιηθούν από το ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ.
8	Αριθμός τουριστικών κλινών που εκσυγχρονίζονται	Αριθμός	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ – ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	90	120	Μετρούνται όλες οι κλίνες για όλες τις κατηγορίες τουριστικών καταλυμάτων (π.χ. ξενοδοχειακές κλίνες, ενοικιαζόμενα δωμάτια, επιπλωμένες κατοικίες) και για όλες παρεμβάσεις που θα συγχρηματοδοτηθούν.
9	Αριθμός υποδομών εγκατάστασης υποδοχής επιχειρήσεων που γίνονται παρεμβάσεις	Αριθμός	ΥΠΑΝ -2000-2006	3	1	Ο δείκτης αναφέρεται σε όλες τις υποδομές εγκατάστασης και υποδοχής επιχειρήσεων ΒΙΠΕ, ΒΕΠΕ, ΒΙΟΠΑ Τεχνολογικά Πάρκα κλ.π.
10	Χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις για ενσωμάτωση ΤΠΕ στην καθημερινή τους λειτουργία	Αριθμός	ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΚτΠ – ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	154	764	Καταγράφει το πλήθος των χρηματοδοτούμενων επιχειρήσεων της Περιφέρειας που μέσω των δράσεων του ΠΕΠ χρηματοδοτήθηκαν για την ενσωμάτωση εξοπλισμού ή εφαρμογών ΤΠΕ στην καθημερινή τους λειτουργία. Η χρηματοδότηση θα αφορά διαφορετικούς τύπους εφαρμογών και συστημάτων (ERP, CRM, MIS, SCM κ.λπ.) καθώς και εξοπλισμού ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστοτε επιχείρησης. Στην χρηματοδότηση θα μπορούν να συμμετέχουν και επιχειρήσεις οι οποίες είχαν χρηματοδοτηθεί και από ανάλογες δράσεις στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο (Μετέχω, Επιχειρείτε Ηλεκτρονικά, Δικτυωθείτε κ.λπ.).
11	Δημιουργούμενες & Νέες Επιχειρήσεις που παράγουν ή αξιοποιούν ΤΠΕ και χρηματοδοτούνται από venture capital και άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία	Αριθμός	ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΚτΠ – ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	0	18	Καταγράφει το πλήθος των δημιουργουμένων και νέων επιχειρήσεων σε τομείς που παράγουν ή αξιοποιούν σε σημαντικό βαθμό ΤΠΕ και χρηματοδοτούνται από venture capital και άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία. (startups)
12	Χρηματοδοτούμενοι κόμβοι παροχής ψηφιακών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις	Αριθμός	ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΚτΠ – ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	0	1	Καταγράφει το πλήθος των χρηματοδοτούμενων κόμβων παροχής ψηφιακών υπηρεσιών, όπου θα είναι δυνατή η παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις που παρέχονται μέσω διαφορετικών φορέων. Ενδεικτικά τέτοιοι κόμβοι παροχής υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις θα μπορούσαν να δημιουργηθούν σε επιμελητήρια.

13	ICT projects	Αριθμός	ΕΥΔ ΕΠ ΚτΠ	0	25	Καταγράφει το πλήθος των «μεγάλων» έργων και αφορούν σε 'Βασικές Υπηρεσίες Δημόσιας Διοίκησης για Πολίτες' και 'Υπηρεσίες που εξυπηρετούν την καθημερινή ζωή των Πολιτών'. Προκύπτει δηλαδή από το αποτέλεσμα των δράσεων του Άξονα που περιγράφονται από αντίστοιχους δείκτες εξαιρώντας κάθε δράση ενισχύσεων.

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
1	Ποσοστό αύξησης των επιχειρήσεων	**%**	ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1,5	1,2	Για τον υπολογισμό της τιμής στόχου υπολογίζονται το σύνολο των προβλεπόμενων νέων επιχειρήσεων δια του συνόλου των υφιστάμενων επιχειρήσεων
2	Ποσοστό υφιστάμενων ΜΜΕ που εκσυγχρονίζονται / βελτιώνονται	%	ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	0,5	1,5	Για τον υπολογισμό της τιμής στόχου υπολογίζονται το σύνολο των προβλεπόμενων επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται δια του συνόλου των υφιστάμενων επιχειρήσεων, αφαιρώντας τις επιχειρήσεις που αφορούν σε μη επιλέξιμες κατηγορίες (γεωργικά κ.λ.π.)
3	Ποσοστό αύξησης των τουριστικών κλινών	%	ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	15	17	Για τον υπολογισμό της τιμής στόχου υπολογίζονται το σύνολο των προβλεπόμενων νέων κλινών δια του συνόλου των υφιστάμενων κλινών
4	Ποσοστό τουριστικών κλινών που εκσυγχρονίζονται	%	ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	5	17	Για τον υπολογισμό της τιμής στόχου υπολογίζονται το σύνολο των προβλεπόμενων κλινών που εκσυγχρονίζονται δια του συνόλου των υφιστάμενων κλινών
5	Ποσοστό εγκαταστάσεων υποδοχής επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται / αναβαθμίζονται	%	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	30	10	Για τον υπολογισμό της τιμής στόχου υπολογίζονται το σύνολο της προβλεπόμενης δυναμικότητας των νέων χώρων δια του συνόλου των υφιστάμενης δυναμικότητας
6	Νέες θέσεις απασχόλησης που δημιουργούνται από τις ΜΜΕ	Αριθμός	ΟΠΣ ΠΕΠ	240	350	Υπολογίζονται οι μεικτές νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται από την ενίσχυση νέων και υφιστάμενων επιχειρήσεων στο πλαίσιο του ΠΕΠ
7	Χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις με δυνατότητα αποδοχής Ηλεκτρονικών Παραγγελιών	%	Δείκτης από Ψηφιακή Στρατηγική, Συμβατός με i2010 / Παρατηρητήριο για την ΚτΠ	11,09	14,62	Ο δείκτης καταγράφει το ποσοστό των επιχειρήσεων που μέσω του ΕΠ χρηματοδοτήθηκαν για την ενσωμάτωση ΤΠΕ στην καθημερινή τους λειτουργία και ως αποτέλεσμα έχουν τη δυνατότητα αποδοχής ηλεκτρονικών παραγγελιών, σε σχέση με τον αριθμό των συνολικά χρηματοδοτούμενων επιχειρήσεων από το ΕΠ.
8	Χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις με δυνατότητα αποδοχής Ηλεκτρονικών Πληρωμών για Πωλήσεις μέσω διαδικτύου	%	Δείκτης από Ψηφιακή Στρατηγική, Συμβατός με i2010 / Παρατηρητήριο για την ΚτΠ	1,02	2,19	Ο δείκτης καταγράφει το ποσοστό των χρηματοδοτούμενων επιχειρήσεων που μέσω των δράσεων του ΕΠ ενσωμάτωσαν ΤΠΕ στην καθημερινή τους λειτουργία και ως αποτέλεσμα έχουν τη δυνατότητα να υποδέχονται ηλεκτρονικές πληρωμές για πωλήσεις που πραγματοποιούν μέσω του διαδικτύου, προς τον αριθμό των συνολικά χρηματοδοτούμενων

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
						επιχειρήσεων από το ΕΠ.
9	Επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν τις Δημιουργούμενες Υπηρεσίες του Δημοσίου που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά	% επί του συνόλου των επιχειρήσεων της Περιφέρειας	Επεξεργασμένος Δείκτης από Ψηφιακή Στρατηγική, Συμβατός με i2010 / Παρατηρητήριο για την ΚτΠ	82,17	90,85	Ο δείκτης καταγράφει το ποσοστό των πολιτών επί του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας που αξιοποιούν τις νέες ψηφιακά παρεχόμενες υπηρεσίες της Δημόσιας Διοίκησης που χρηματοδοτούνται μέσω του ΕΠ.
10	Επωφελούμενοι Πολίτες από Χρηματοδοτούμενους Εξοπλισμούς ΤΠΕ	Αριθμός	Επεξεργασμένος Δείκτης από Ψηφιακή Στρατηγική, Συμβατός με i2010 / Παρατηρητήριο για την ΚτΠ	0	21.257	Καταγράφει το πλήθος των πολιττών που μέσω των δράσεων του ΕΠ επιδοτήθηκαν για την αγορά εξοπλισμού ΤΠΕ.
11	Πολίτες που χρησιμοποιούν τις Δημιουργούμενες Υπηρεσίες Δημόσιας Διοίκησης που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά	% επί του πληθυσμού της Περιφέρειας ΔΜ	Επεξεργασμένος Δείκτης από Ψηφιακή Στρατηγική, Συμβατός με i2010 / Παρατηρητήριο για την ΚτΠ	9	17	Καταγράφει το ποσοστό των πολιτών που αξιοποιούν στην καθημερινή τους ζωή τις νέες ψηφιακά παρεχόμενες υπηρεσίες εκτός Δημόσιας Διοίκησης. Ο δείκτης εστιάζει στην αποδοχή και χρήση μόνο των χρηματοδοτούμενων από το πρόγραμμα υπηρεσιών και ουσιαστικά αφορά στο αποτέλεσμα της εκροής: «Δημιουργούμενες Υπηρεσίες που εξυπηρετούν την καθημερινή ζωή των Πολιτών και είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά»
12	Πολίτες που χρησιμοποιούν τις Δημιουργούμενες Υπηρεσίες Δημόσιας Διοίκησης που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά (εκτός Δημόσιας Διοίκησης)	% επί του πληθυσμού της Περιφέρειας ΔΜ	Νέος Δείκτης / Παρατηρητήριο για την ΚτΠ	8	17	Καταγράφει το ποσοστό των πολιτών που αξιοποιούν τις νέες ψηφιακά παρεχόμενες υπηρεσίες της Δημόσιας Διοίκησης που χρηματοδοτούνται μέσω του ΕΠ και όχι των συνολικών διαθέσιμων ηλεκτρονικά υπηρεσιών. Ο δείκτης αφορά αποτέλεσμα της εκροής: «Δημιουργούμενες Βασικές Υπηρεσίες Δημόσιας Διοίκησης για Πολίτες που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά»

δ) Αναμενόμενες επιπτώσεις

Οι επιπτώσεις από τις παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 5 αναμένεται να είναι:

- Αύξηση των εγκατεστημένων επιχειρήσεων εντός επιχειρηματικών υποδομών
- Δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης ερευνητών και απασχολούμενων σε Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη επί του συνόλου του εργατικού δυναμικού
- Αύξηση των δαπανών και ενισχύσεων για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη
- Αύξηση του ποσοστού εκσυγχρονισμένων παραγωγικών μονάδων και υποδομών επί του συνόλου των υφιστάμενων
- Αύξηση του ποσοστού ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο
- Αναβάθμιση των υπηρεσιών που παρέχει η δημόσια διοίκηση προς τους πολίτες με αυξανόμενη ενσωμάτωση της χρήσης ΤΠΕ

ε) Στόχευση

Δυνητικοί Δικαιούχοι του Άξονα Προτεραιότητας είναι οι φορείς που θα κριθούν κατάλληλοι για την επάρκειά τους στην υλοποίηση έργων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου (Ενότητα 4 – Διατάξεις Εφαρμογής).

Τελικοί ωφελούμενοι των παρεμβάσεων του άξονα είναι το σύνολο των κατοίκων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, δεδομένου ότι λαμβάνουν χώρα σε όλη τη γεωγραφική έκτασή της.

στ) Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων

Οι δράσεις που ακολουθούν είναι ενδεικτικές. Στο πλαίσιο του του Α.Π. δύνανται επίσης να υλοποιούνται και δράσεις οι οποίες εξυπηρετούν τη στρατηγική για την ανταγωνιστικότητα στη χώραόπως αυτή αποτυπώνεται στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα».

Ψηφιακή σύγκλιση

- Ολοκλήρωση των αστικών ευρυζωνικών υποδομών, δημιουργία ευρυζωνικών ή ασύρματων δικτύων με έμφαση στους τουριστικούς πόλους και ενσωμάτωσή τους στην Περιφερειακή οικονομία.
- Ανάπτυξη ηλεκτρονικών συναλλαγών και υπηρεσιών ενδυνάμωσης της επιχειρηματικότητας.
- Ανάπτυξη καθολικά προσβάσιμων προϊόντων και υπηρεσιών για την ΚτΠ με προτεραιότητα στην αναδυόμενη βιομηχανία ηλεκτρονικού πληροφοριακού περιεχομένου (πολιτιστική κληρονομιά, παιδαγωγικά προγράμματα, ηλεκτρονική ψυχαγωγία κλπ.).
- Προώθηση των νέων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών αναφορικά με βασικούς τομείς εξυπηρέτησης και παροχής υπηρεσιών του πολίτη (e-government, e-health, e-business, e-learning, e-inclusion).

Επιχειρηματικότητα

Στο πλαίσιο της εξειδίκευσης των δράσεων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας θα δοθεί έμφαση σε ανταγωνιστικούς κλάδους της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Οι δράσεις που ακολουθούν είναι ενδεικτικές. Στο πλαίσιο του Ε.Π. υλοποιούνται κυρίως δράσεις οι οποίες εξυπηρετούν τη στρατηγική για την ανταγωνιστικότητα όπως αυτή αποτυπώνεται στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα»:

- Προώθηση ΕΤΑ δραστηριοτήτων με στόχο την παραγωγή νέας γνώσης, κυρίως μέσω της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και Ε&Τ φορείς από την Ελλάδα και το εξωτερικό, της δημιουργίας εθνικών τομεακών πόλων Ε&Α σε τομείς υψηλής προτεραιότητας για την εθνική οικονομία, καθώς και της δημιουργίας φυσικών ή δικτυακών κέντρων αριστείας και τη διασύνδεσή τους με αντίστοιχα κέντρα στο εξωτερικό.
- Μετατροπή της γνώσης σε καινοτομικά προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες και υποβοήθηση της μεταφοράς τεχνολογίας – τεχνογνωσίας προς τις επιχειρήσεις και ειδικότερα τις ΜΜΕ, καθώς και κάλυψη του χάσματος μεταξύ τεχνολογικής γνώσης και αγοράς.
- Προώθηση της εξωστρέφειας μέσω της Ευρωπαϊκής και διεθνούς συνεργασίας στην Έρευνα και Τεχνολογία για την προβολή και προώθηση προϊόντων, διαδικασιών και υπηρεσιών των επιχειρήσεων.
- Ολοκλήρωση υποδομών συγκέντρωσης επιχειρήσεων (π.χ. επιχειρηματικά πάρκα, υποδομές εφοδιαστικής αλυσίδας κλπ.) και επιχειρηματικά σχέδια ανάπτυξης των συνεργασιών και των δικτυώσεων στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα με ενίσχυση των δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας για την παροχή αποτελεσματικών υπηρεσιών προς τον επιχειρηματία / επενδυτή (one stop shop).
- Προώθηση της χρήσης νέων χρηματοδοτικών εργαλείων (πρωτοβουλία JEREMIE, Πρότυπα Καινοτόμα Σχέδια Ανάπτυξης κλπ.)

- Ενίσχυση των ολοκληρωμένων επενδυτικών σχεδίων των επιχειρήσεων στη μεταποίηση, το εμπόριο, τον τουρισμό, τον πολιτισμό και τις υπηρεσίες με έμφαση στην προώθηση καινοτόμων μεθόδων παραγωγής, στη διαφοροποίηση των προϊόντων και σε όλες τις πρακτικές βελτίωσης της ανταγωνιστικότητάς τους.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ομάδων πληθυσμού και ενίσχυση πρωτοβουλιών της ευρύτερης κοινωνικής οικονομίας.
- Ενίσχυση των νέων και υφιστάμενων επιχειρήσεων για τη δημιουργία και τον εκσυγχρονισμό τουριστικών καταλυμάτων.
- Ενίσχυση των επιχειρήσεων για τη δημιουργία και εκσυγχρονισμό εγκαταστάσεων συνοδευτικών προς την ξενοδοχειακή υποδομή, αλλά εξυπηρετικών των δραστηριοτήτων συνεδριακού, μορφωτικού – πολιτιστικού, αθλητικού και λοιπών μορφών θεματικού τουρισμού.
- Ενίσχυση φορέων ελέγχου ποιότητας - πιστοποίησης προϊόντων και εποπτείας της αγοράς, καθώς και των επιχειρήσεων για την ανάπτυξη και πιστοποίηση συστημάτων διασφάλισης ποιότητας ή και / τη σηματοδότηση υπηρεσιών ποιότητας.
- Ενίσχυση των επιχειρήσεων για την ενσωμάτωση τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον και την ανάπτυξη και πιστοποίηση συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης.
- Ενίσχυση πρωτοβουλιών κοινής δράσης μεταξύ επιχειρήσεων και φορέων του τουριστικού τομέα, αλλά και φορέων και επιχειρήσεων λοιπών δραστηριοτήτων για τη διαμόρφωση και διακίνηση στην τουριστική αγορά νέων τουριστικών προτάσεων – «πακέτων» με χωρική ή θεματική εστίαση.
- Ανάπτυξη συνδυασμένης επιχειρηματικότητας στο διαδίκτυο για την προώθηση των πωλήσεων των συνδυασμένων τουριστικών υπηρεσιών και υλοποίηση δράσεων για τη βελτίωση της διαχείρισης της τουριστικής πληροφορίας.
- Ανάπτυξη θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων.
- Αξιοποίηση της απελευθέρωσης αγοράς ενέργειας (παραγωγή ενέργειας από Α.Π.Ε., ενεργειακά δίκτυα και βελτίωση του ενεργειακού εφοδιασμού) και επιχειρηματική ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον μορφών ενέργειας και καυσίμων, αντιρρυπαντικών τεχνολογιών και τεχνικών εξοικονόμησης ενέργειας.
- Πράσινη επιχειρηματικότητα και ενίσχυση της περιβαλλοντικής διάστασης των παραγωγικών δραστηριοτήτων.
- Υλοποίηση ολοκληρωμένων καινοτόμων παρεμβάσεων σε επιλεγμένα clusters της Περιφέρειας.
- Πιλοτικές δράσεις αναδιάρθρωσης και διεύρυνσης δραστηριοτήτων ενίσχυσης των επιχειρήσεων του εμπορικού τομέα και των υπηρεσιών, με έμφαση στην ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων, με στόχο τη διαφοροποίηση του προϊόντος και την ενίσχυση της παρουσίας των ελληνικών επιχειρήσεων στην εγχώρια και τις διεθνείς αγορές.
- Δράσεις για την ενίσχυση της προστασίας του καταναλωτή και τη βελτίωση των μηχανισμών εποπτείας της αγοράς.
- Ενίσχυση για την απόκτηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που έχουν προοπτικές εμπορικής εκμετάλλευσης.
- Ολοκληρωμένα προγράμματα ανάπτυξης επιχειρηματικότητας.

- Δημιουργία μόνιμης δομής Περιφερειακού Πόλου Καινοτομίας για την Ενέργεια στη Δυτική Μακεδονία. Στον Πόλο τοποθετούνται οι υπηρεσίες έρευνας, μεταφοράς τεχνολογίας και ανάπτυξης καινοτομίας (κοινοπραξίες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης σε τομείς προτεραιότητας που σχετίζονται με την ενέργεια, ενίσχυση υποδομών δημόσιων ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων – Κέντρο Ενεργειακών Εξελίξεων Δυτικής Μακεδονίας - , υποστήριξη ερευνητικών μονάδων για την προτυποποίηση και την εμπορική εκμετάλλευση ερευνητικών αποτελεσμάτων – Spin off για την παραγωγή και προετοιμασία εναλλακτικών καυσίμων - Περιφερειακή Τεχνολογική Πλατφόρμα Δ. Μακεδονίας).

ζ) Συνολικές επιχορηγήσεις

Για την χρηματοδοτική ενίσχυση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας 5 ενδέχεται να γίνει χρήση, κατά περίπτωση, των Συνολικών Επιχορηγήσεων (Global Grants).

η) Χρήση της ρήτρας 10% για δράσεις ΕΚΤ

Το παρόν επιχειρησιακό πρόγραμμα δύναται να χρηματοδοτήσει, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός ορίου 10 % της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε άξονα προτεραιότητάς του (εφεξής "ρήτρα ευελιξίας"), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του ΕΚΤ (εφεξής δράσεις ή παρεμβάσεις "τύπου ΕΚΤ"), εφόσον απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση μιας πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτήν. Στο πλαίσιο του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας πρόκειται να γίνει χρήση της ρήτρας ευελιξίας για τη χρηματοδότηση κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ οι οποίες εμπίπτουν στη στρατηγική του Υπουργείου Ανάπτυξης και θα συμβάλουν κατά τρόπο συμπληρωματικό στην υλοποίηση των ενδεικτικών κύριων κατηγοριών παρεμβάσεων του εν λόγω Άξονα Προτεραιότητας. Προβλέπεται να υλοποιηθούν οι ακόλουθες κατηγορίες παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ:

- Ενέργειες εκπαίδευσης, κατάρτισης, προσέλκυσης ερευνητών, και εξειδίκευσης νέων ερευνητών στο πλαίσιο των δράσεων της δημιουργίας δικτύων έρευνας και πόλων καινοτομίας που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα.
- Ειδικά προγράμματα κατάρτισης επιχειρηματιών και προσωπικού νέων επιχειρήσεων, των οποίων η δημιουργία χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα.
- Κατάρτιση επαγγελματιών, εργοδοτών και εργαζομένων που ωφελούνται από κύριες παρεμβάσεις του Προγράμματος, όπως τα ολοκληρωμένα επιχειρηματικά σχέδια, τις επιχειρηματικές δικτυώσεις και συσπειρώσεις, και τις δράσεις αναδιάρθρωσης και διεύρυνσης δραστηριοτήτων.
- Κατάρτιση προσωπικού για ειδικές - εναλλακτικές μορφές τουρισμού και τη σύνδεσή τους με την παραγωγική διαδικασία των επιχειρήσεων των οποίων το επιχειρηματικό σχέδιο χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα.
- Δράσεις ενημέρωσης και κατάρτισης για τη βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς, την προστασία του καταναλωτή, την προώθηση νέας καταναλωτικής κουλτούρας και την προστασία του περιβάλλοντος, σε δομές και εποπτευόμενους φορείς του ΥΠΑΝ και του ΥΤΑΝ που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα.
- Δράσεις κατάρτισης ερευνητών και άλλων ομάδων εργαζομένων σε επιχειρηματικές - τεχνολογικές υποδομές, παρεμβάσεις των οποίων, όπως η μεταφορά τεχνολογίας, χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα

Ο **Άξονας Προτεραιότητας 5** θα συμβάλλει:

- Στις **θεματικές προτεραιότητες** «Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας», «Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία», «Απασχόληση και κοινωνική συνοχή», «Θεσμικό περιβάλλον» και «Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης» και στους **γενικούς στόχους 1, 2, 3, 5, 6, 7, 12, 14 και 17** του **ΕΣΠΑ**
- Στις προτεραιότητες «Βιωσιμότητα δημόσιων οικονομικών», «Διαρθρωτικές αλλαγές στις αγορές προϊόντων (Επιχειρηματικό περιβάλλον, Άνοιγμα των αγορών και ενίσχυση του ανταγωνισμού, Δράσεις για εξωστρέφεια, Εμβάθυνση της εσωτερικής αγοράς)», «Κοινωνία της γνώσης (Έρευνα και ανάπτυξη – Καινοτομία, Επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο, Εκπαίδευση και ΤΠΕ)», «Αγορές κεφαλαίου» και «Απασχόληση – Κατάρτιση – Εκπαίδευση» **του ΕΠΜ** (κεφ. 2, 3, 4, 5 & 9)
- **Άμεσα** στις **ΚΣΚΓ 1.1.3** «Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας στην Ευρώπη», **1.2.1** «Αύξηση και βελτίωση των επενδύσεων στην Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΕΤΑ)», **1.2.2** «Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας», **1.2.3** «Προώθηση της κοινωνίας των πληροφοριών για όλους», **1.2.4** «Βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση», **1.3.1** «Προσέλκυση και διατήρηση περισσοτέρων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας», **1.3.3** «Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και της ειδίκευσης», **1.3.4** «Διοικητικές ικανότητες» και **έμμεσα** στις **1.1.2** «Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη», **1.3.2** «Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας»
- Στις **ΟΚΓ 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 16**

ΑΠ6: ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΠΑΜΘ

α) Συνοπτική περιγραφή και γενικοί στόχοι

Ο ρόλος του Άξονα Προτεραιότητας 6 «Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα» της Π-ΑΜΘ είναι **επικουρικός** λαμβάνοντας υπόψη ότι οι ανάγκες της Περιφέρειας προβλέπεται να καλυφθούν κατεξοχήν μέσω των αντίστοιχων Τομεακών Προγραμμάτων «Ψηφιακή Σύγκλιση» και «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα». Στο πλαίσιο του Άξονα προβλέπονται άμεσες ενισχύσεις για την προώθηση επενδυτικών σχεδίων στους τομείς της μεταποίησης, του εμπορίου και των υπηρεσιών, εστιασμένες σε ειδικά χωρικά σύνολα και ιδιαίτερα σε περιοχές ή τομείς που αντιμετωπίζουν ή ενδέχεται να αντιμετωπίσουν αναδιάρθρωση της οικονομικής τους δραστηριότητας (π.χ. αγροτικές περιοχές, μεθοριακές περιοχές,), σε ειδικές ομάδες πληθυσμού και σε ειδικές μορφές τουρισμού (π.χ. αγροτουρισμός) σε συνάφεια με τις χωρικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ. Επίσης, προβλέπεται να υλοποιηθούν δράσεις προστασίας του πλούσιου γεωθερμικού αποθέματος που διαθέτει η Περιφέρεια, συμβάλλοντας έτσι στην ορθολογική διαχείριση των ενεργειακών πόρων και στην αξιοποίηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.

β) Ειδικοί στόχοι

Ο γενικός στόχος του άξονα προτεραιότητας 6 της ΠΑΜΘ εξειδικεύεται επιχειρησιακά στους ακόλουθους ειδικούς στόχους:

- Εισαγωγή στις ΜΜΕ καινοτόμων υπηρεσιών και εφαρμογών ΤΠΕ, όπως ηλεκτρονικό εμπόριο
- Προώθηση επενδυτικών και επιχειρηματικών σχεδίων σε διάφορες παραγωγικές δραστηριότητες στους τομείς της μεταποίησης, του εμπορίου και των υπηρεσιών
- Ορθολογική διαχείριση ενεργειακών πόρων.

γ) Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ						
1	Επιχειρήσεις που εκσυγχρονίζονται / αναβαθμίζονται	Αριθμός	ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006	710	230	Υπολογίζεται το σύνολο των προβλεπόμενων επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται κατά την Δ' Προγραμματική Περίοδο

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
1	Ποσοστό ΜΜΕ που εκσυγχρονίζονται / βελτιώνονται	%	ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006	*	25%	Υπολογίζεται ότι το ποσοστό των προβλεπόμενων επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται κατά την Δ' Προγραμματική Περίοδο από το σύνολο των ενδιαφερθησομένων επιχειρήσεων.

***** Θα συμπληρωθεί με την ολοκλήρωση του Γ ΚΠΣ.

δ) Αναμενόμενες επιπτώσεις

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις στην ΠΑΜΘ από την υλοποίηση των παρεμβάσεων του άξονα προτεραιότητας 6 είναι:

- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων
- Επέκταση των δραστηριοτήτων και των πωλήσεων των επιχειρήσεων
- Δημιουργία νέων επιχειρήσεων και θέσεων απασχόλησης
- Οικονομική ενσωμάτωση ειδικών ομάδων πληθυσμού
- Υποστήριξη οικονομικού μετασχηματισμού ειδικών χωρικών συνόλων (π.χ. αγροτικές, μεθοριακές περιοχές)
- Εκσυγχρονισμός τουριστικών υποδομών και υπηρεσιών
- Προστασία και ανάδειξη του ενεργειακού αποθέματος της Περιφέρειας

ε) Στόχευση

Δυνητικοί δικαιούχοι είναι οι φορείς που θα κριθούν κατάλληλοι για την επάρκειά τους στην υλοποίηση έργων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου (Ενότητα 4 – Διατάξεις Εφαρμογής).

Ωφελούμενοι είναι το σύνολο Πληθυσμού Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, και κυριότερα η επιχειρηματική κοινότητα.

στ) Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων

Δίνονται ανά ειδικό στόχο οι ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων του 6ου Άξονα Προτεραιότητας:

Υπό τον Ειδικό Στόχο (Εισαγωγή στις ΜΜΕ καινοτόμων υπηρεσιών και εφαρμογών ΤΠΕ):

- Ενίσχυση μικρών και ευέλικτων επιχειρηματικών σχεδίων που συντείνουν:
  - στην προώθηση του ηλεκτρονικού εμπορίου
  - στην ηλεκτρονική διασύνδεση επιχειρήσεων
  - στη διαφήμιση μέσω διαδικτύου
  - στην ανάπτυξη ηλεκτρονικών δικτύων πωλήσεων
  - στην ίδρυση ηλεκτρονικών καταστημάτων
  - στη μηχανοργάνωση προμηθειών και αποθηκών

Υπό τον Ειδικό Στόχο (Προώθηση επενδυτικών και επιχειρηματικών σχεδίων σε διάφορες παραγωγικές δραστηριότητες στους τομείς της μεταποίησης, του εμπορίου και των υπηρεσιών):

- Υποστήριξη επενδυτικών και επιχειρηματικών σχεδίων που στοχεύουν άμεσα στην καινοτομία, στην ποιοτική και εξειδικευμένη μεταποίηση και σε ειδικές μορφές τουρισμού (π.χ αγροτουρισμού)
- Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας ειδικών ομάδων πληθυσμού
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας σε ειδικά χωρικά σύνολα της Περιφέρειας και ιδιαίτερα σε περιοχές ή τομείς σε αναδιάρθρωση της οικονομικής τους δραστηριότητας (π.χ. αγροτικές περιοχές, μεθοριακές περιοχές)

Υπό τον Ειδικό Στόχο (Ορθολογική διαχείριση ενεργειακών πόρων):

- Εφαρμογή ειδικού χωροταξικού σχεδιασμού για την προστασία των γεωθερμικών πόρων της Περιφέρειας.

ζ) Συνολικές επιχορηγήσεις

Δεν προβλέπεται η αξιοποίηση της μεθόδου των Συνολικών Επιχορηγήσεων (Global Grants) στον Άξονα Προτεραιότητας 6.

Ο **Άξονας Προτεραιότητας 6** θα συμβάλλει:

- Στις **θεματικές προτεραιότητες** «Επένδυση στο παραγωγικό τομέα της οικονομίας» , «Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία» και «Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειακών ως τόπο επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης» συμβάλλοντας άμεσα στους **γενικούς στόχους** 3, 6 και 14 και έμμεσα στους γενικούς στόχους 1, 2, 5, 7 και 11 του **ΕΣΠΑ**.
- Στις προτεραιότητες «Επιχειρηματικό περιβάλλον» καθώς και «Εκπαίδευση και ΤΠΕ» του **ΕΠΜ** (κεφ 3.1 και 4.3)
- **Άμεσα** στην **ΚΣΚΓ 2.2** «Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας» και **έμμεσα** στην **ΚΣΚΓ 2.3** «Προώθηση της ΚτΠ για όλους».
- Στις **ΟΚΓ 9** και **15**.

ΑΠ7: ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΣΤΗΝ ΠΚΜ

α) Συνοπτική περιγραφή και γενικοί στόχοι

Η στρατηγική της βιώσιμης ανάπτυξης αποτελεί τη μόνη κοινωνικά παραδεκτή στρατηγική επιλογή για τον σχεδιασμό της πολιτικής στο προσεχές μέλλον. Η τριμερής σύστασή της (περιβάλλον - κοινωνία - οικονομία), μας υποχρεώνει στην ανάπτυξη μίας πολυθεματικής παρέμβασης, που θα ανταποκρίνεται στις παραπάνω δεσμεύσεις. Παράλληλα, η διασφάλιση χωρικής ισορροπίας μεταξύ ομάδων περιοχών με διαφορετικά χαρακτηριστικά προβληματικότητας και δυναμισμού αποτελεί σημαντική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης, που πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη κατά τον προγραμματισμό. Αναλυτικότερα:

Περιβάλλον

Η υλοποίηση των στρατηγικών στόχων για την αναβάθμιση προστασία και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, την ανάπτυξη των περιβαλλοντικών υποδομών και την βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, θα επιτευχθεί με την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις αναπτυξιακές πολιτικές (ενέργεια, βιομηχανία, γεωργία, τουρισμός, υπηρεσίες, μεταφορές, εμπόριο), την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων, την πλήρη ανάπτυξη περιβαλλοντικών υποδομών διαχείρισης αποβλήτων, την διαχείριση κινδύνων και την αειφορική διαχείριση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

Όσον αφορά τη διαχείριση των στερεών και επικίνδυνων αποβλήτων, προβλέπεται η χρηματοδότηση δράσεων κατασκευής ΧΥΤΑ, ΣΜΑ και ΚΔΑΥ για την επίτευξη της στρατηγικής προτεραιότητας του Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, που είναι η εξυπηρέτηση του 100% του πληθυσμού ως προς την ασφαλή διάθεση των αστικών στερεών αποβλήτων, ενώ παράλληλα θα χρηματοδοτηθεί η αποκατάσταση των Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) με στόχο την επανένταξη τους στο υφιστάμενο ευρύτερο τοπικό φυσικό περιβάλλον.

Στον τομέα της διαχείρισης και διανομής ύδατος (πόσιμο νερό), προβλέπεται η χρηματοδότηση δράσεων για την εξυπηρέτηση αστικών κέντρων ή οικισμών που αντιμετωπίζουν οξύτατο πρόβλημα ποιότητας ή και ποσότητας ποσίμου ύδατος με επιπτώσεις στην δημόσια υγεία, υπό το πρίσμα της ορθολογικής διαχείρισης και προστασίας των υδάτινων πόρων.

Υγεία και Κοινωνική Αλληλεγγύη

Στόχος στον Τομέα της Υγείας είναι η ανάπτυξη των υποδομών στις 3 βαθμίδες Ιατρικής περίθαλψης, καθώς και των δομών προστασίας της Δημόσιας Υγείας.

1. Στην Πρωτοβάθμια, στόχος είναι η ανάπτυξη του Δικτύου Δομών πρωτοβάθμιας φροντίδας Υγείας, με την δημιουργία νέας κτιριακής υποδομής με λειτουργική πληρότητα, καθώς και με τον εκσυγχρονισμό και την λειτουργική αναβάθμιση του υφιστάμενου κτιριακού δυναμικού

Κέντρα Υγείας, Κέντρα Υγείας Αστικού τύπου ή Πολυδύναμα, Περιφερειακά Ιατρεία, Δημοτικά και Νομαρχιακά Ιατρεία, Ιατρεία Ασφαλιστικών Ταμείων, Κινητές Ιατρικές Μονάδες (ιδιαίτερα σε απομακρυσμένες περιοχές), Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα καθώς και οι ανάλογες υποδομές για την παροχή υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας, αποτελούν ένα ενιαίο σύστημα υποδομών σε πρωτοβάθμιο επίπεδο.

Όλα τα παραπάνω θα αποτελέσουν ένα πλέγμα δομών παροχής υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας και έχουν ως στόχο την αποσυμφόρηση του Νοσοκομειακού συστήματος από ασθενείς και

περιστατικά που δεν χρήζουν Νοσοκομειακής αντιμετώπισης αφενός, αλλά και την βελτίωση της εγγύτητας και πρόσβασης των πολιτών σε άμεση Ιατρική φροντίδα αφετέρου.

2. Στη Δευτεροβάθμια και την Τριτοβάθμια, επιδιώκεται η άρση των περιφερειακών ανισοτήτων και η ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών, μέσω της ενίσχυσης των νοσοκομειακών υποδομών. Στόχος είναι η κατασκευή νέου κτιριακού αποθέματος των Νοσοκομειακών Μονάδων (Νέες πτέρυγες), η ολοκλήρωση και λειτουργική αναβάθμιση του υφιστάμενου - και ιδιαίτερα του γηρασμένου - κτιριακού δυναμικού, ο λειτουργικός εκσυγχρονισμός υφιστάμενων μονάδων (τυποποίηση διαδικασιών, διασφάλιση ποιότητας, εσωτερικός έλεγχος κλπ.), η ανάπτυξη του Ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού και νέων τεχνολογικών συστημάτων, καθώς και οι αναδιαρρυθμίσεις των Νοσοκομειακών χώρων και η δημιουργία Ειδικών Μονάδων Εντατικής και Αυξημένης φροντίδας.

Επίσης η ενίσχυση των υποδομών των Ψυχιατρικών τμημάτων αποτελεί προτεραιότητα, με στόχο την συνέργεια με τις δράσεις για την Ψυχιατρική μεταρρύθμιση.

Τέλος η ενίσχυση και αναβάθμιση των υποδομών του Ε.Κ.Α.Β. καθώς και των Τμημάτων Επειγόντων περιστατικών (Τ.Ε.Π.) αποτελούν επίσης προτεραιότητα.

3. Όσον αφορά την ανάπτυξη και προστασία της Δημόσιας Υγείας, επιδιώκεται η δικτύωση των υφιστάμενων υπηρεσιών μέσω της ενίσχυσης και αναβάθμισης των υποδομών τους, η ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης προσδιοριστικών παραγόντων της υγείας, η ανάπτυξη υπηρεσιών για τον έλεγχο των πυλών εισόδου της χώρας (Αεροϋγειονομίο και Λιμάνι (Επιδημιολογικού Φραγμού), η προώθηση προγραμμάτων υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων, η δημιουργία υποδομών για την διαχείριση καταστροφών και παραγόντων κινδύνου και η εφαρμογή προγραμμάτων προαγωγής της Δημόσιας Υγείας τόσο στον γενικό πληθυσμό όσο και σε ειδικές ομάδες του πληθυσμού.

4. Οι παρεμβάσεις στον Τομέα της Κοινωνικής Αλληλεγγύης στοχεύουν στην ανάπτυξη των υποδομών των δομών Κοινωνικής Φροντίδας και στην ανάπτυξη εναλλακτικών πολιτικών Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Αφορούν σε ενίσχυση και αναβάθμιση υποδομών για δομές ανοιχτής φροντίδας, αυτόνομης και ημιαυτόνομης διαβίωσης, κοινοτικών ή διαδημοτικών διτκύων υποστήριξης, επέκταση και δημιουργία δομών βραχείας φιλοξενίας, κέντρα φιλοξενίας για άτομα με βαριές κινητικές αναπηρίες, νοητική υστέρηση και γερόντων, μονάδες κοινωνικής αποκατάστασης, κέντρα αντιμετώπισης κρίσεων από χρήση ναρκωτικών ή αλκοόλ, ξενώνες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης, οικοτροφεία και προστατευόμενα διαμερίσματα αποασυλοποίησης καθώς και διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για την εφαρμογή καινοτόμων υποστηρικτικών υπηρεσιών.

Οι ως άνω παρεμβάσεις συνεργούν ισχυρά με παρεμβάσεις στα Τομεακά Προγράμματα και των δύο Διαρθρωτικών Ταμείων.

Η έμφαση στην **πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας** αποτελεί βασική κατεύθυνση για τον τομέα υγείας στο ΕΣΠΑ, με προτεραιότητα στις υποβαθμισμένες περιοχές και στοχεύει στην αποσυμφόρηση των νοσοκομείων. Στον τομέα της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας (ΠΦΥ) εκφράζεται μία στρατηγική που δίνει μεγαλύτερη έμφαση στον τομέα του συστήματος υγείας που αφορά στην πρόληψη, την προαγωγή της υγείας, τις βασικές φροντίδες υγείας προς το σύνολο του πληθυσμού.

Ο γενικός στόχος για την πρωτοβάθμια φροντίδα είναι η διατήρηση ενός υψηλού επίπεδου υγείας που θα στηρίζεται στην αναδιάρθρωση των υπηρεσιών αυτών σε τοπικό επίπεδο. Η επιτυχία του κοινωνικού και τοπικού προσανατολισμού θα βοηθήσει περιοριστεί στο ελάχιστο η προσφυγή σε δευτεροβάθμια νοσοκομειακή περίθαλψη.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί επίσης στη λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων από τις αρμόδιες αρχές (Γενικός Γραμματέας ΥΥΚΑ και Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού για τα θέματα υγείας στο ΕΣΠΑ) για τη **διασφάλιση της πλήρους λειτουργικότητας των συγχρηματοδοτούμενων υποδομών υγείας** μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου, συμεριλαμβανομένου και **ποσοτικά-ποιοτικά επαρκούς στελέχωσής τους.** Στο πλαίσιο αυτό οι αρμόδιες υπηρεσίες ανάπτυξης προσωπικού του

ΥΥΚΑ ενημερώνονται μετά την σύναψη σύμβασης εργολαβίας υποδομών ή προμήθειας εξοπλισμών ώστε να ελέγχουν την επάρκεια του υφιστάμενου προσωπικού και να πραγματοποιούν την έναρξη και προγραμματισμό των απαιτούμενων ενεργειών μέχρι την πλήρη λειτουργία των νέων υπηρεσιών.

Οι παρεμβάσεις αυτές θα συμβάλλουν:

Α. Στην προώθηση του **Γενικού Στόχου 10 του ΕΣΠΑ** και ειδικότερα των ειδικών του στόχων:

- Ανάπτυξη του δικτύου της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και της Δημόσιας Υγείας.
- Προώθηση της Πληροφορικής Τεχνολογίας και των e-υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης - Ολοκλήρωση της πολιτικής εισαγωγής ψηφιακής τεχνολογίας.
- Μεταρρύθμιση στην ψυχική υγεία και ανάπτυξη πολιτικών επανένταξης.

Στην προώθηση του **Γενικού Στόχου 9 του ΕΣΠΑ** και στον ειδικό του στόχο που αφορά στην Αποϊδρυματισμό και την ανάπτυξη πολιτικών επανένταξης των Ατόμων με Αναπηρία.

Β. Στην προώθηση των ακόλουθων **Γενικών Στόχων της Εθνικής Στρατηγικής Υγείας[65]:**

- 1.α.: Ανάπτυξη της Δημόσιας Υγείας
- 1.β.: Ανάπτυξη της Πρωτοβάθμιας περίθαλψης και προληπτικής ιατρικής
- 2.β: Αναβάθμιση των υπηρεσιών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στη Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια φροντίδα υγείας
- 4.α: Εδραίωση της Μεταρρύθμισης της Ψυχικής Υγείας
- 4.β: Αποϊδρυματισμός ΑμεΑ και Πολιτικές προώθησης στην αυτόνομη διαβίωση
- 4.δ.: Κοινωνική Αλληλεγγύη - Προώθηση ισότητας και προστασία ευπαθών ομάδων

Επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο αυτό έχει υπογραφεί **Μνημόνιο Συνεργασίας** μεταξύ των ΥΠΟΙΟ, ΥΠΥΚΑ, ΥΠΑΚΠ για το γενικό πλαίσιο προγραμματισμού και τις προτεραιότητες υγείας για την περίοδο 2007-2013 στο ΕΣΠΑ[66].

Εκπαίδευση

Στον τομέα της Εκπαίδευσης στόχος είναι η ολοκλήρωση της διαδικασίας ποιοτικής και ποσοτικής βελτίωσης των υποδομών ώστε να καταστεί το εκπαιδευτικό σύστημα, σε περιφερειακό επίπεδο, πρότυπο σε ότι αφορά στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες και απαιτήσεις της κοινωνίας και της οικονομίας.

Ο στόχος επιτυγχάνεται με εξειδικευμένα μέτρα όπως η ανάπτυξη επαρκούς κτιριακής υποδομής, η βελτίωση της υποδομής σε τεχνολογίες και τεχνολογικά συστήματα, η δικτύωση των εκπαιδευτικών μονάδων, η ανάπτυξη βιβλιοθηκών, εργαστηρίων κ.λ.π.

Ειδικότερα οι παρεμβάσεις στοχεύουν στην ανάπτυξη των υποδομών στις 3 βαθμίδες με την παρακάτω διάρθρωση:

[65] Η Εθνική Στρατηγική για την Υγεία στην περίοδο 2007-2013 αποτυπώνεται στο κείμενο προγραμματισμού που διαμόρφωσε το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΥΠΥΚΑ) τον Ιανουάριο του 2007:'' ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ. Δ' ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2007-2013'', (διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://www.ygeia-pronoia.gr/4pp.htm).

[66] Memorandum of Understanding of the Ministries of Economy and Finance, Employment and Social Protection, Health and Social Solidarity, regarding the Programming framework and priorities for Health at the Hellenic NSRF 2007-2013.

Στην Προσχολική αγωγή και την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην δημιουργία νέου κτιριακού αποθέματος, στην βελτίωση του υφιστάμενου, και στον εξοπλισμό του με σύγχρονα εποπτικά και τεχνολογικά μέσα.

Στην Δευτεροβάθμια εκπαίδευση ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην δημιουργία νέου κτιριακού αποθέματος, στην λειτουργική αναβάθμιση και προσαρμογή του υφιστάμενου (π.χ. Προσπελασιμότητα για μαθητές με κινητικές δυσκολίες), και στον εξοπλισμό του με σύγχρονα εποπτικά και τεχνολογικά μέσα ιδιαίτερα των εργαστηριακών εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων.

Βασικοί επιδιωκόμενοι στόχοι είναι η κάλυψη της στατιστικής ανεπάρκειας και η εξάλειψη της διπλής βάρδιας.

Επίσης στα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ) και τις Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ) προτεραιότητα αποτελεί η προμήθεια νέου ή η αναβάθμιση υπάρχοντος εργαστηριακού και τεχνολογικού εξοπλισμού, ιδίως σε ΤΠΕ.

Στην Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση, προτεραιότητα είναι η ανάπτυξη της Εργαστηριακής υποδομής των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση, έμφαση θα δοθεί στην ανάπτυξη του κτιριακού δυναμικού των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, καθώς και στην προμήθεια σύγχρονου Τεχνολογικού εργαστηριακού εξοπλισμού.

Στην Δια βίου εκπαίδευση επίσης θα ενισχυθούν οι κτιριακές και εργαστηριακές υποδομές.

Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην κατά προτεραιότητα χρηματοδότηση κτιριακών υποδομών εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες εφόσον σχετίζονται με **θετικές επιστήμες (MST)**[67].

Τουρισμός

Στον τομέα του τουρισμού στόχο αποτελεί η ανάπτυξη των υποδομών που θα στηρίζουν τη φέρουσα τουριστική ικανότητα τόσο των ανεπτυγμένων όσο και αυτών που είναι σε διαδικασία ανάπτυξης τουριστικών περιοχών της Κεντρικής Μακεδονίας.

Πολιτισμός

Το πολιτιστικό περιβάλλον στην Κεντρική Μακεδονία είναι ιδιαίτερα πλούσιο και ποικιλόμορφο και καλύπτει όλες τις φάσεις του Ελλαδικού πολιτισμού από την παλαιολιθική εποχή ως τα σύγχρονα χρόνια. Αλλά και το νεότερο οικιστικό και μνημειακό απόθεμα μπορεί να αναδειχτεί μέσα από την ανάπλαση και αναβάθμιση των ιστορικών κέντρων, και την ένταξη μεμονωμένων ή ομάδων παραδοσιακών οικισμών στις ευρύτερες γεωγραφικές ενότητες που συνιστούν οι φυσικοί πόροι της Περιφέρειας, οργανωμένοι σε δίκτυα τουρισμού και αναψυχής.

Η προστασία, αξιοποίηση και ορθολογική διαχείριση των πολιτιστικών πόρων (του μνημειακού αποθέματος και των νεότερων εκφραστικών πολιτιστικών και καλλιτεχνικών μέσων της πλούσιας Ελληνικής παράδοσης) και η ένταξή τους στην περιφερειακή και τοπική αναπτυξιακή στρατηγική, είναι η στόχευση των παρεμβάσεων στον Τομέα του Πολιτισμού.

[67] Mathematics, Science, Technology

Ειδικά θέματα – χωρική στόχευση

Η χωρική στόχευση των παρεμβάσεων θα συμβάλλει στην επίτευξη της ισόρροπης ανάπτυξης, αποτρέποντας τις χωρικές ανισότητες και καθιστώντας τις Τομεακές πολιτικές και την Περιφερειακή πολιτική περισσότερο συνεκτικές.

Σε περιφερικό επίπεδο, η πρόκληση είναι η αναδιάρθρωση δραστηριοτήτων στον αστικό χώρο και την ύπαιθρο, σύμφωνα με τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα και η μείωση και η αποφυγή νέων διαφορών και χασμάτων στο αναπτυξιακό επίπεδο.

Βιώσιμη αστική ανάπτυξη

Κεντρικός στόχος των παρεμβάσεων ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης, είναι η ανασυγκρότηση και αειφόρος οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση των αστικών κέντρων της Κεντρικής Μακεδονίας.

Ο στόχος επιτυγχάνεται με λήψη μέτρων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη της πολυκεντρικότητας σε περιφερειακό επίπεδο αλλά και στην ανάπτυξη σχέσεων των αστικών κέντρων με τον περιαστικό και αγροτικό χώρο, στη λογική της δημιουργίας περιαστικών συστημάτων και την ενίσχυση των λειτουργικών δεσμών τους με την άμεση αλλά και ευρύτερη περιφέρεια, ώστε να διασφαλιστεί η ισόρροπη σχέση πόλης – υπαίθρου.

Επίσης επιδιώκεται η σύνδεση του αστικού σχεδιασμού με την εξειδίκευση του χωροταξικού σχεδιασμού της Περιφέρειας και την ενίσχυση του ρόλου των αστικών κέντρων στη βάση του σχεδιασμού αυτού.

Ιδιαίτερο ρόλο και βαρύνουσα σημασία για την αναπτυξιακή και οικονομική δυναμική της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, έχει το ευρύτερο Πολεοδομικό Σύστημα της Θεσσαλονίκης (Πολεοδομικό Συγκρότημα και ευρύτερη περιοχή με αστικές χρήσεις και λειτουργίες).

Το μέγεθος, αλλά και η οικονομική, κοινωνική, και πολιτιστική δυναμική της πόλης της Θεσσαλονίκης την καθιστούν κέντρο αναπτυξιακού σχεδιασμού σε Εθνική κλίμακα, με απαιτούμενες παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας σε κρίσιμους αναπτυξιακούς τομείς (οικονομικής δραστηριότητας, περιβάλλοντος, έρευνας και τεχνολογίας, διοικητικής ανάπτυξης κλπ), αλλά και στο επίπεδο της ποιότητας ζωής, του πολιτισμού και άλλων τομέων που αφορούν στην σχέση του πολίτη με τον αστικό χώρο και τις λειτουργίες του.

Ορεινές / Μειονεκτικές περιοχές

Οι ορεινές περιοχές και ιδιαιτέρως εκείνα τα τμήματα που χαρακτηρίζονται από μείωση του πληθυσμού και συρρίκνωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων αναγνωρίζονται ως οι πλέον μειονεκτικές περιοχές του ορεινού χώρου της Περιφέρειας.

Η στρατηγική ανάπτυξης των περιοχών αυτών επικεντρώνεται:

- στην ενίσχυση της διαφοροποίησης των οικονομικών δραστηριοτήτων των περιοχών αυτών και την ενίσχυση ποιοτικών και παραδοσιακών προϊόντων
- στην παράλληλη προστασία και ανάδειξη του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος και
- στην ενίσχυση της ελκυστικότητας των οικισμών στις ορεινές περιοχές και στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων τους.

Για τις ορεινές περιοχές της Περιφέρειας που γειτνιάζουν με μεγάλες πληθυσμιακές συγκεντρώσεις και τουριστικές περιοχές θα επιδιωχθεί η παραπάνω στρατηγική να εφαρμοστεί σε συνδυασμό με τις υφιστάμενες δραστηριότητες των περιοχών γειτνίασης.

Αγροτικές περιοχές

Κεντρικός στόχος των παρεμβάσεων για τις αγροτικές περιοχές είναι η ανασυγκρότηση και αναγέννησή τους στη βάση της αειφόρου ανάπτυξης.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού οι παρεμβάσεις θα αποσκοπούν:

- στην ενίσχυση της διαφοροποίησης της οικονομίας των αγροτικών περιοχών
- στη δημιουργία δικτυώσεων με αστικά κέντρα και στην ενίσχυση της ελκυστικότητάς τους ως περιοχές πρώτης και δεύτερη κατοικίας
- στην ανάδειξη και προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος
- στη βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών

β) Ειδικοί στόχοι

- Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και ολοκληρωμένη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών και σημαντικών φυσικών οικοσυστημάτων.
- Βελτίωση και ορθολογική διαχείριση των υποδομών περιβάλλοντος.
- Συντονισμένη, συστηματική και δυναμική αντιμετώπιση των εστιών ρύπανσης και έγκαιρη λήψη μέτρων μέσω κατάλληλου σχεδιασμού για την πρόληψη νέων μορφών και εστιών.
- Ενσωμάτωση της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» στο σχεδιασμό των παρεμβάσεων.
- Προώθηση του βιώσιμου, ποιοτικού και ανταγωνιστικού τουρισμού, με ανάδειξη των φυσικών, πολιτιστικών και τουριστικών πόρων
- Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς (μνημείων, ιστορικών κέντρων, παραδοσιακών οικισμών και αρχιτεκτονικά ενδιαφέροντων συνόλων).
- Αναβάθμιση των κοινωνικών δομών και υπηρεσιών, ανάπτυξη δικτύου υπηρεσιών υγείας, κοινωνικής αλληλεγγύης και εκπαίδευσης και εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος στα αστικά κέντρα και αντιμετώπιση των χωροταξικών, πολεοδομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Ανάπτυξη και επέκταση αστικών μεταφορών, ιδιαίτερα στο μητροπολιτικό κέντρο της Θεσσαλονίκης.
- Αναγέννηση και ανάδειξη του αγροτικού χώρου και της υπαίθρου με δράσεις ολοκληρωμένου χαρακτήρα για την ανάπτυξη νέων προϊόντων-υπηρεσιών και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής.

γ) Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ						
1	Αριθμός ΧΥΤΑ / ΧΥΤΥ που δημιουργούνται	Αρ.	ΥΠΕΧΩΔΕ, 10/2006,Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης -Τομέας Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη- περιόδου 2007-2013	7	4	Αφορά τον αριθμό κατασκευασμένων ΧΥΤΑ/ ΧΥΤΥ της ΠΚΜ.
2	Αναβαθμισμένα δίκτυα ύδρευσης	Χλμ	ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006	200,2	378	Ο δείκτης μετρά το μήκος των αγωγών του δικτύου ύδρευσης που αναβαθμίζονται.
3	Έργα προστασίας από φυσικούς κινδύνους	Αρ.	ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006	6	3	Αφορά τον αριθμό των έργων προστασίας από φυσικούς κινδύνους που κατασκευάζοντα.ι
4	Υποδομές Μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας	Αρ.	Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	31	9	Ο δείκτης αναφέρεται σε υποδομές υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης (πχ. Ιατρικά κέντρα, αγροτικά ιατρεία).
5	Αριθμός νοσοκομειακών κλινών που δημιουργούνται / αναβαθμίζονται	Αρ.	Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	5.886	376	Αναφέρεται στο σύνολο των κλινών (γενικών και ειδικών) που δημιουργούνται / αναβαθμίζονται στο πλαίσιο του ΕΠ.
6	Υποδομές μονάδων κοινωνικής φροντίδας	Αρ.	Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	15	19	Ο δείκτης αναφέρεται σε υποδομές υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης (πχ. προστατευόμενα διαμερίσματα, κέντρα ανοικτής προστασίας κ.λ.π.).
7	Αριθμός σχεδίων ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Αρ.	ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006	10	15	Ο δείκτης αναφέρεται στο σύνολο των σχεδίων για την αστική ανάπτυξη.
8	Αριθμός μνημείων / αρχαιολογικών χώρων που αναδεικνύονται	Αρ.	ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006	44	30	Αφορά τον αριθμό των μνημείων / αρχαιολογικών χώρων της ΠΚΜ που αναδεικνύονται.
9	Πλήθος τουριστικών πολιτιστικών υποδομών που υποστηρίζονται	Αρ.	ΥΠΑΝ/ ΓΤΒ	0	4	Υπολογίζει τον αριθμό των τουριστικών πολιτιστικών υποδομών που ενισχύονται από το ΕΠ.
10	Υποδομές πολιτισμού που δημιουργήθηκαν ή αναβαθμίστηκαν	Αρ.	Έκθεση πρώτου απολογισμού - Σύμβουλος Ενημέρωσης της ενδιάμεσης αξιολόγησης του ΠΕΠ ΚΜ 2000-2006	5	25	Αφορά τον αριθμό των δημιουργούμενων/ αναβαθμιζόμενων υποδομών πολιτισμού.
11	Αίθουσες διδασκαλίας που κατασκευάζονται - βελτιώνονται	Αρ.	ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006	7.687	538	Αφορά τον αριθμό των δημιουργούμενων/ αναβαθμιζόμενων αιθουσών διδασκαλίας σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.
12	Εξοπλισμός εκπαιδευτικών ιδρυμάτων	Αρ.	ΕΠΕΑΕΚ	50	313	Αφορά την προμήθεια εργαστηριακού και τεχνολογικού εξοπλισμού για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης
13	Μήκος γραμμών μέσων μαζικής μεταφοράς σταθερής τροχιάς	Χλμ	ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ Α.Ε.	0	9,6	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος (σε χλμ) των μέσων σταθερής τροχιάς που ολοκληρώνεται (Μετρό)

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
1	Ποσοστό των παραγόμενων αστικών στερεών αποβλήτων που διατίθεται σε ΧΥΤΑ / ΧΥΤΥ	%	ΠΕΣΔΑ Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας	43,75	25%	Υπολογίζονται τα αστικά απόβλητα που διατίθεται σε ΧΥΤΑ/ ΧΥΤΥ στο σύνολο των παραγόμενων αστικών αποβλήτων.
2	Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από αναβαθμισμένα δίκτυα ύδρευσης	Αρ.	ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006	64.700	100.000	Υπολογίζεται ο πληθυσμός που θα εξυπηρετείται από τα δίκτυα ύδρευσης που θα αναβαθμιστούν στο πλαίσιο της Δ' προγραμματικής περιόδου.
3	Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από έργα προστασίας από φυσικούς κινδύνους	Αρ.	ΥΠΕΧΩΔΕ	1.422.524	1.709.148	Υπολογίζεται ο πληθυσμός που θα εξυπηρετείται από τα έργα προστασίας από φυσικούς κινδύνους που προβλέπεται να κατασκευαστούν στο πλαίσιο της Δ' προγραμματικής περιόδου.
4	% νοσοκομειακών κλινών που αναβαθμίζονται / δημιουργούνται	%	Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	50,10%	6,39%	Υπολογίζεται το ποσοστό των νοσοκομειακών κλινών που αναβαθμίζονται / δημιουργούνται στο σύνολο των υφιστάμενων νοσοκομειακών κλινών
5	Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από παρεμβάσεις ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης[3]	Αρ.	ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006	160.000	240.000	Υπολογίζεται ο πληθυσμός που θα εξυπηρετείται από τις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης.
6	Ποσοστό περιοχών NATURA 2000 με φορείς και σχέδια διαχείρισης	%	ΥΠΕΧΩΔΕ	0	11%	Υπολογίζεται το ποσοστό των περιοχών NATURA 2000 με φορείς και σχέδια διαχείρισης στο σύνολο των περιοχών της ΠΚΜ που υπάγονται στο δίκτυο NATURA 2000.
7	Ποσοστό αύξησης επισκεπτών μνημείων αρχαιολογικών χώρων και μουσείων	%	ΤΑΠΑ 2000-2005, Άγιο Όρος	81,12%	90%	Υπολογίζεται το ποσοστό αύξησης των επισκεπτών στα μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία της ΠΚΜ.
8	Σχολεία που λειτουργούν σε μία βάρδια	%				Υπολογίζεται ο αριθμός των σχολείων που λειτουργούν σε μία βάρδια στο σύνολο των σχολείων της Περιφέρειας.
	Α'Βαθμια εκπαίδευση		ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006	73%	3%	
	Β'Βαθμια εκπαίδευση		ΕΥΔ ΚΜ 2000-2006	60%	6%	
9	Πρόσθετος πληθυσμός με δυνατότητα πρόσβασης στα μέσα μαζικής μεταφοράς	Αρ.	ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ Α.Ε.	0	250.000	Ο δείκτης ορίζεται ως ο πρόσθετος συνολικός πληθυσμός στον οποίο παρέχεται η δυνατότητα πεζής πρόσβασης στο δίκτυο μέσων σταθερής τροχιάς (Μετρό)..

δ) Αναμενόμενες επιπτώσεις

Οι επιπτώσεις από τις παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 7 αναμένεται να είναι:

- η άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων,
- η ενδυνάμωση της οικονομικής ευημερίας των αστικών, ορεινών και αγροτικών περιοχών,

- η προστασία, ανάδειξη και ορθολογική διαχείριση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας,
- η ενίσχυση της πρόσβασης του πληθυσμού στα μαζικά μέσα μεταφοράς,
- η αναβάθμιση των υποδομών υγείας και εκπαίδευσης και η εν γένει βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

ε) Στόχευση

Τελικοί δικαιούχοι είναι οι φορείς που θα κριθούν κατάλληλοι για την επάρκειά τους στην υλοποίηση έργων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου (Ενότητα 4 – Διατάξεις Εφαρμογής).

Ωφελούμενοι είναι το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

Οι παρεμβάσεις θα είναι χωρικά εστιασμένες στις αστικές, ορεινές / μειονεκτικές και αγροτικές περιοχές.

στ) Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων

Περιβάλλον

Οι ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής:

- Διαχείριση των στερεών και επικίνδυνων αποβλήτων
- Προστασία εδαφών
- Διαχείριση υδάτινων πόρων
- Ποιότητα του ατμοσφαιρικού και ακουστικού περιβάλλοντος
- Διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος
- Αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών
- Πολιτική προστασία και διαχείριση κινδύνου
- Δημιουργία μηχανισμών και εργαλείων άσκησης περιβαλλοντικής και χωροταξικής πολιτικής

Υγεία και Κοινωνική Αλληλεγγύη

Οι ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής:

- Κατασκευή νέου κτιριακού αποθέματος των Νοσοκομειακών Μονάδων (Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας) Φροντίδας καθώς και των δομών Κοινωνικής Φροντίδας.
- Ολοκλήρωση και αναβάθμιση του υφιστάμενου κτιριακού αποθέματος των Νοσοκομειακών Μονάδων και των δομών Κοινωνικής Φροντίδας.
- Ανάπτυξη του ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού των Νοσοκομειακών και άλλων υποδομών υγείας.
- Ανάπτυξη νέων τεχνολογικών συστημάτων.

- Ανάπτυξη και λειτουργία υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιφέρειας.
- Εκσυγχρονισμός του εξοπλισμού παραγωγικών εργαστηρίων σε σωφρονιστικά καταστήματα της Περιφέρειας, σε συνέργεια με σχετικές δράσεις των τομεακών ΕΠ με συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ.

Εκπαίδευση

Οι ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής:

- Αναβάθμιση της κτιριακής υποδομής όλων των βαθμίδων και επιπέδων της εκπαίδευσης
- Προμήθεια σύγχρονου τεχνολογικού εξοπλισμού

Τουρισμός

Οι ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής:

- Υποστήριξη των υποδομών (ανάπτυξη, αναβάθμιση) για την ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- Δημιουργία εναλλακτικών τουριστικών προϊόντων.
- Προβολή - προώθηση των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών της Περιφέρειας σε παραδοσιακές και νέες προνομιακές αγορές και ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας.

Πολιτισμός

Οι ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής:

- Ανάδειξη και απόδοση σε λειτουργική χρήση μνημειακών χώρων, με την εξασφάλιση της επισκεψιμότητας και την επανάχρηση όπου είναι δυνατόν.
- Δημιουργία σύγχρονων μουσειακών χώρων για την προβολή του πολιτιστικού και ιστορικού πλούτου της Περιφέρειας.
- Δημιουργία σύγχρονων πολιτιστικών υποδομών παραγωγής και διάθεσης πολιτιστικού προϊόντος.
- Δημιουργία πολιτιστικών θεσμών και ενίσχυση των επενδύσεων στον πολιτιστικό τομέα.

Βιώσιμη αστική ανάπτυξη

Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων στον τομέα της Αστικής Ανάπτυξης αναφέρονται στη:

- Βιώσιμη ανάπτυξη με έμφαση στην προστασία και βελτίωση του αστικού χώρου σε όλες τις συνιστώσες του:
    - Στο φυσικό περιβάλλον του αστικού χώρου και πέριξ αυτού: αντιμετώπιση ρύπανσης (ατμοσφαιρικής, επιφανειακής, υδάτων, ηχορύπανσης), διαχείριση υδάτων, ανάπτυξη αστικού πρασίνου.
    - Στο δομημένο περιβάλλον: παρέμβαση στα μορφολογικά χαρακτηριστικά του αστικού χώρου, διευθετήσεις του δημόσιου χώρου, οδικό δίκτυο, διαχείριση κτιριακού αποθέματος.

- Στις αστικές λειτουργίες: ανελαστικές αστικές υποδομές (ύδρευσης, διαχείρισης αποβλήτων), αστικές μεταφορές, κυκλοφορία πεζών και οχημάτων.

  Ιδιαίτερη μνεία γίνεται για την ανάπτυξη του Μετρό Θεσσαλονίκης στα πλαίσια της αστικής λειτουργίας του μητροπολιτικού κέντρου της Θεσσαλονίκης.

- Ενδυνάμωση της οικονομικής ευημερίας και κοινωνικής συνοχής, με έμφαση στην ολοκληρωμένη προσέγγιση προβλημάτων που επηρεάζουν θετικά την οικονομική μεγέθυνση, την απασχόληση και την τοπική αγορά εργασίας, την ισότητα και την κοινωνική ένταξη μέσα από
  - τη σύμπραξη με τοπικές επιχειρήσεις
  - την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας
  - τη βελτίωση δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού
  - τη διασφάλιση της ισότητας για όλα τα μέλη των τοπικών κοινωνιών

Ορεινές / Μειονεκτικές περιοχές

Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής:

- Ανάπτυξη τοπικών προϊόντων ορεινού χώρου
- Ανάπτυξη ήπιων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού
- Ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων μικρής κλίμακας και ήπιας μορφής
- Δράσεις προστασίας του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος

Αγροτικές περιοχές

Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι οι εξής:

- Έργα υποδομής (περιβάλλον, πολιτισμός, υγεία, εκπαίδευση)
- Δράσεις ενίσχυσης των σχέσεων μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών
- Ολοκληρωμένη ανάδειξη και διαχείριση του τουριστικού προϊόντος της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας με τη μορφή του δικτύου εναλλακτικών τουριστικών προορισμών.

ζ) Συνολικές επιχορηγήσεις

Για την χρηματοδοτική ενίσχυση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας 7 ενδέχεται να γίνει χρήση, κατά περίπτωση, των Συνολικών Επιχορηγήσεων (Global Grants).

η) Χρήση της ρήτρας 10% για δράσεις ΕΚΤ

Το παρόν περιφερειακό επιχειρησιακό πρόγραμμα δύναται να χρηματοδοτήσει, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός ορίου 10 % της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε άξονα προτεραιότητάς του (εφεξής "ρήτρα ευελιξίας"), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του ΕΚΤ (εφεξής δράσεις ή παρεμβάσεις "τύπου ΕΚΤ"), εφόσον απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση μιας πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτήν. Στο πλαίσιο του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας δύναται να γίνει χρήση της ρήτρας ευελιξίας για τη χρηματοδότηση κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ σχετικών με την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας, όπως "Βοήθεια στο Σπίτι", "Κοινωνική Μέριμνα", "ΚΗΦΗ", οι οποίες εμπίπτουν στην πολιτική κοινωνικής συνοχής της Περιφέρειας, ενισχύουν το στόχο του

Άξονα Προτεραιότητας για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας και το γενικό στόχο 9 του ΕΣΠΑ, και θα συμβάλουν κατά τρόπο συμπληρωματικό στην υλοποίηση των ενδεικτικών κύριων κατηγοριών παρεμβάσεων του εν λόγω Άξονα Προτεραιότητας σχετικών με τις υποδομές Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας.

Η χρηματοδότηση των παραπάνω κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ με χρήση της ρήτρας ευελιξίας θα γίνει σύμφωνα με τους όρους του θεσμικού πλαισίου, το οποίο θα εκπονηθεί από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και το οποίο θα διασφαλίζει την εξατομικευμένη παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας στους τελικούς ωφελούμενους. Η εν λόγω χρηματοδότηση θα αφορά μεταβατική περίοδο με καταληκτική ημερομηνία την 31/12/2010, η οποία θα επιτρέψει την πλήρη υλοποίηση σχετικής Συστημικής Παρέμβασης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού" που στοχεύει στη δημιουργία και εφαρμογή ενός βιώσιμου συστήματος παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας.

Ο **Άξονας Προτεραιότητας 7** θα συμβάλλει:

- Στις **θεματικές προτεραιότητες** «Απασχόληση και κοινωνική συνοχή» και «Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των περιφερειών....» και τους **γενικούς στόχους 10, 13, 15-17** του **ΕΣΠΑ**.
- Στις προτεραιότητες «Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη» και «Περιφερειακή και κοινωνική συνοχή» του **ΕΠΜ** (κεφ. 6,7).
- **Άμεσα** στην **ΚΣΚΓ 1.1.2** «Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη» και **έμμεσα** στις **ΚΣΚΓ 1.2.1** «Αύξηση και βελτίωση της στοχοθέτησης των επενδύσεων στην ΕΤΑ», **1.2.2** «Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας», **1.2.3** «Προώθηση της κοινωνίας των πληροφοριών για όλους», **1.3.2** «Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας», **1.3.3** «Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και της ειδίκευσης».
- Στις **ΟΚΓ 9, 11, 12.**

ΑΠ8: ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΣΤΗΝ ΠΔΜ

α) Συνοπτική περιγραφή και γενικοί στόχοι

Η στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής χαρακτηρίζεται από την πολλαπλότητα παρεμβάσεων σε διαφορετικούς θεματικούς και χωρικούς τομείς. Κατά συνέπεια είναι επιβεβλημένη η διαμόρφωση επιμέρους θεματικών προσεγγίσεων αναφορικά με την υλοποίηση παρεμβάσεων.

Ειδικότερα η κατηγοριοποίηση αφορά:

1. Περιβάλλον
2. Χωρική οργάνωση και ανάπτυξη συνεργασιών
3. Ανάπτυξη αστικών κέντρων
4. Ανάπτυξη υπαίθρου

Περιβάλλον

Τα φαινόμενα περιβαλλοντικής υποβάθμισης της Δυτικής Μακεδονίας εντοπίζονται κατά κύριο λόγο κατά μήκος του άξονα Κοζάνης – Πτολεμαΐδας – Φλώρινας και οφείλονται στη εξορυκτική διαδικασία και στη λειτουργία των εργοστασίων ηλεκτροπαραγωγής. Η υποβάθμιση αυτή προκύπτει:

- Από αέρια ρύπανση λόγω της έκλυσης αέριων ρύπων. Οι πιέσεις της τοπικής κοινωνίας και οι υποχρεώσεις που απορρέουν για τη ΔΕΗ στα ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος από αιωρούμενους ρύπους, την οδήγησαν στην εφαρμογή προγράμματος εγκατάστασης φίλτρων, έργο το οποίο είναι σε εξέλιξη. Επιπρόσθετα, η διαχείριση των εξορυκτικών εγκαταστάσεων είναι ανορθόδοξη με αποτέλεσμα την συνολική υποβάθμιση του περιβάλλοντος στην ευρύτερη περιοχή.
- Από καταστροφή των υδροφορέων και αλλοίωσης της ποιότητας των υπόγειων και επιφανειακών υδάτων.
- Από υποβάθμιση των εδαφών, τα οποία επιβαρύνονται περαιτέρω εξαιτίας της απόθεσης στείρων και τέφρας. Ζητήματα όπως η αποκατάσταση του περιβάλλοντος και η απόδοση εκτάσεων στην τοπική κοινωνία για αξιοποίηση, δεν προωθήθηκαν στο βαθμό που θα έπρεπε.
- Από τις δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα λόγω της αυξανόμενης χρήσης φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, της αλόγιστης χρήσης νερού, του κορεσμού της εδαφικής ύλης και της υπέρμετρης αλλοίωσης των φυσικών ενδιαιτημάτων.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας υπάρχει πληθώρα φυσικών οικοσυστημάτων που προστατεύονται από διεθνείς συνθήκες αλλά και την Εθνική νομοθεσία, καθώς και σημαντικό απόθεμα επιφανειακών υδάτων (λίμνες και ποτάμια). Βασική προτεραιότητα αποτελεί η προστασία τους από τις ποικίλες πηγές ρύπανσης αλλά και η ανάδειξή τους με ιδιαίτερη έμφαση στη λειτουργία των Φορέων Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, οι οποίοι είτε δεν υπάρχουν είτε υπολειτουργούν.

Παράλληλα, ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα προστασίας του περιβάλλοντος αποτελεί η ολοκληρωμένη διαχείριση απορριμμάτων για το σύνολο της Περιφέρειας, έργο που είναι σε εξέλιξη, αποτελώντας πιλότο για το σύνολο της χώρας. Τέλος, έμφαση δίδεται στην υλοποίηση των μεγάλων έργων ύδρευσης, αποχέτευσης και επεξεργασίας των λυμάτων που βρίσκονται σε εξέλιξη καθώς και στην ολοκλήρωση των αντίστοιχων έργων κάλυψης των αναγκών για το σύνολο της Δυτικής Μακεδονίας, στα πλαίσια αντιμετώπισης σημαντικών ζητημάτων που άπτονται της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Επισημαίνεται ότι στον τομέα των υγρών αποβλήτων, στο πλαίσιο του ΑΠ, προβλέπονται συμπληρωματικές ή άλλες παρεμβάσεις αποχέτευσης, επεξεργασίας & διάθεσης λυμάτων και σε οικισμούς που υπάγονται σε μικρότερη κατηγορία από αυτήν της Γ' προτεραιότητας.

Συμπληρωματικά των παρεμβάσεων του ΑΠ πρόκειται να χρηματοδοτηθούν δράσεις από το Ε.Π. Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη μέσω του Ταμείου Συνοχής.

Χωρική οργάνωση και ανάπτυξη συνεργασιών

Η χωρική οργάνωση αποτελεί βασικό εργαλείο σχεδιασμού στρατηγικής και υλοποίησης πολιτικής σε κάθε είδος παρεμβάσεων. Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, με την Έγκριση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης έχει διαμορφώσει ένα αρχικό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού βασισμένου στις αρχές της αειφορίας. Βασικό ζητούμενο αποτελεί η ενίσχυση της χωρικής οργάνωσης για το σύνολο των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων αλλά και των επιμέρους διοικητικών μονάδων της Περιφέρειας.

Παράλληλα αλλά και συμπληρωματικά και με τη στρατηγική της Λισσαβόνας, αναφορικά με την εδαφική συνοχή και συνεργασία, μείζονος σημασίας προτεραιότητα αποτελεί η ανάπτυξη διασυνοριακών, διακρατικών και διαπεριφερειακών συνεργασιών. Μέχρι σήμερα ανάλογες πρωτοβουλίες αναλήφθηκαν μεμονωμένα με έμφαση στη στήριξη της επιχειρηματικότητας και των πολιτιστικών ανταλλαγών, μέσα από την δραστηριότητα φορέων της αυτοδιοίκησης, των επιμελητηρίων και των αναπτυξιακών εταιρειών.

Η σημαντικότερη επιτυχία των προσπαθειών αυτών αποτυπώθηκε στην εμπέδωση κλίματος αμοιβαίας εμπιστοσύνης και κατανόησης με τους γειτονικούς λαούς. Η Κοινοτική Πρωτοβουλία INTERREG έδωσε διαχρονικά τη δυνατότητα υλοποίησης συμπληρωματικών δράσεων, που όμως θα πρέπει να συνεχιστούν καθόσον τα βόρεια σύνορα της Δυτικής Μακεδονίας αποτελούν πύλη για εξαγωγή της τοπικής παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών από επιχειρήσεις της Περιφέρειας αλλά και τόπο γειτονίας και διαχείρισης κοινών φυσικών πόρων.

Ανάπτυξη αστικών κέντρων

Τα αστικά κέντρα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, που κατά βάση είναι οι πρωτεύουσες των ομώνυμων νομών και η πόλη της Πτολεμαΐδας, παρουσιάζουν μια τάση συγκέντρωσης του πληθυσμού και των δραστηριοτήτων της περιοχής.

Δεδομένης της σημασίας που δίνεται κατά τη νέα προγραμματική περίοδο για τη συμβολή των αστικών κέντρων στην αναπτυξιακή διαδικασία, θα πρέπει οι πόλεις να αναβαθμιστούν σε όλους τους τομείς και να αποτελέσουν πραγματικά εργαστήρια γνώσης, πολιτισμού, επιχειρηματικότητας, απασχόλησης, παροχής υπηρεσιών και ίσων ευκαιριών.

Συνθέτοντας ένα συνοπτικό πλάνο της εικόνας των αστικών κέντρων της Δυτικής Μακεδονίας προκύπτει ότι:

- Κατά τις προηγούμενες περιόδους πραγματοποιήθηκαν σημαντικές παρεμβάσεις για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των πόλεων, με υποδομές και δίκτυα που καλύπτουν τις βασικές τους ανάγκες.
- Δεν έχει δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στην αισθητική των πόλεων και στην προστασία και διαφύλαξη της αρχιτεκτονικής και της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Οι πόλεις θα πρέπει να βελτιώσουν την ελκυστικότητά τους αναφορικά με την παροχή αναβαθμισμένων υπηρεσιών δημόσιας διοίκησης και να διευκολύνουν τους πολίτες που επιθυμούν τη διαβίωσή τους σε αυτές εξασφαλίζοντας υψηλό επίπεδο ποιότητας ζωής.

- Τέλος, οι πόλεις θα πρέπει να γίνουν πραγματικοί πρωταγωνιστές στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης καθώς και στυλοβάτες της αναπτυξιακής προσπάθειας για τη συνολική επικράτεια της Περιφέρειας.
- Ως προς τις υποδομές υγείας και πρόνοιας, υλοποιήθηκαν επενδυτικά προγράμματα τα οποία βελτίωσαν ικανοποιητικά την παροχή των αντιστοίχων υπηρεσιών, όμως χρήζουν συνεχούς βελτίωσης και συστηματοποίησης προκειμένου να υπάρξει αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Παρόλα αυτά είναι εμφανής η έλλειψη οργανωμένου Περιφερειακού Νοσοκομείου για τις ανάγκες της Δυτικής Μακεδονίας και ενδεχομένως των γειτονικών περιοχών της Αλβανίας και της Π.Γ.Δ.Μ.
- Ως προς τις υποδομές εκπαίδευσης, ενώ υλοποιήθηκαν σημαντικές παρεμβάσεις στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η προσπάθεια αυτή θα πρέπει να ολοκληρωθεί με την πλήρη ανάπτυξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Πανεπιστήμιο και Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Δυτικής Μακεδονίας).

Ειδικότερα στον τομέα της **εκπαίδευσης** στόχος είναι να ολοκληρωθεί η διαδικασία βελτίωσης των υποδομών ποσοτικά και ποιοτικά, ώστε να καταστεί το εκπαιδευτικό σύστημα σε περιφερειακό επίπεδο πρότυπο σε ότι αφορά στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες και απαιτήσεις της κοινωνίας και της οικονομίας, με εξειδικευμένα μέτρα (ανάπτυξη επαρκούς κτιριακής υποδομής, βελτίωση της υποδομής σε τεχνολογίες και τεχνολογικά συστήματα, δικτύωση εκπαιδευτικών μονάδων, ανάπτυξη βιβλιοθηκών και εργαστηρίων). Πιο συγκεκριμένα το πλέγμα των παρεμβάσεων για την εκπαίδευση περιλαμβάνει:

Α) Κτιριακές υποδομές

- Προσχολική αγωγή (νηπιαγωγεία), πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση με προτεραιότητα κάλυψης του συνόλου των αναγκών.
- Κτιριακές παρεμβάσεις αναβάθμισης χώρων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και στη δια βίου εκπαίδευση, προκειμένου να αντιμετωπιστούν ανάγκες λειτουργίας εργαστηρίων, δομών έρευνας και καινοτομίας καθώς και συστημάτων δικτύωσης και επικοινωνίας.

Β) Υποδομές σε εξοπλισμό

- Προμήθεια νέου ή αναβάθμιση υπάρχοντος εργαστηριακού και τεχνολογικού εξοπλισμού, ιδίως σε ΤΠΕ, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και στη δια βίου μάθηση, με προτεραιότητα κάλυψης στο σύνολο της λειτουργίας:
  - Των ολοήμερων σχολείων
  - Των επαγγελματικών λυκείων (ΕΠΑΛ) και επαγγελματικών σχολών (ΕΠΑΣ)
  - Της έρευνας και της καινοτομίας

Η έμφαση στη **πρωτοβάθμια φροντίδα** εκφράζει μία στρατηγική που δίνει την απαιτούμενη βαρύτητα στον εξωνοσοκομειακό τομέα του συστήματος υγείας. Οι πρωτοβάθμιες μονάδες λειτουργούν ως το επίκεντρο του όλου συστήματος υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης. Αυτό το σύστημα για να λειτουργήσει αποτελεσματικά προαπαιτεί όχι μόνο αναβαθμισμένες και καλά οργανωμένες πρωτοβάθμιες υπηρεσίες, αλλά και αμφίδρομη επικοινωνία με τις νοσοκομειακές μονάδες.

Οι παρεμβάσεις για την **Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας** εστιάζονται τόσο στην δημιουργία νέων υποδομών όσο και στον εκσυγχρονισμό και την λειτουργική αναβάθμιση της κτιριακής υποδομής των μονάδων παροχής Α' θμιας φροντίδας υγείας. Επιπλέον θα καλυφθούν απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές με κινητές μονάδες ενώ θα συνεχιστεί η ανάπτυξη δομών ψυχικής υγείας σε πρωτοβάθμιο επίπεδο.

Όσον αφορά στην **Προστασία της Δημόσιας Υγείας** επιδιώκεται η δικτύωση των υφιστάμενων υπηρεσιών μέσω της ενίσχυσης και αναβάθμισης των υποδομών τους, η ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης προσδιοριστικών παραγόντων της υγείας, η ανάπτυξη υπηρεσιών για τον έλεγχο των πυλών εισόδου της χώρας και η προώθηση προγραμμάτων υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων. Επίσης θα προωθηθούν συντονισμένες δράσεις προγραμμάτων πρόληψης και προαγωγής της δημόσιας υγείας τόσο στον γενικό πληθυσμό όσο και σε ειδικές κατηγορίες πληθυσμού.

Οι παρεμβάσεις σε **Β΄θμιες και Γ΄θμιες μονάδες περίθαλψης** αφορούν σε δημιουργία, ενίσχυση και αναβάθμιση υποδομών που έχουν απαξιωθεί, στον λειτουργικό εκσυγχρονισμό υφιστάμενων μονάδων (Τυποποίηση διαδικασιών, Διασφάλιση Ποιότητας, Εσωτερικό Έλεγχο κ.ά). Επιδιώκεται μέσω της ενίσχυσης των νοσοκομειακών υποδομών η άρση των περιφερειακών ανισοτήτων και η ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών. Επιπλέον θα συνεχιστεί η αναγκαία δημιουργία ή ενίσχυση Ψυχιατρικών τμημάτων σε νοσηλευτικές μονάδες.

Οι παρεμβάσεις στις **κοινωνικές υποδομές** αφορούν σε δημιουργία, ενίσχυση και αναβάθμιση υποδομών για δομές ανοικτής φροντίδας, αυτόνομης και ημιαυτόνομης διαβίωσης, κοινοτικών ή διαδημοτικών δικτύων υποστήριξης, επέκταση και δημιουργία δομών βραχείας νοσηλείας, μονάδες κοινωνικής αποκατάστασης και διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για την εφαρμογή καινοτόμων υποστηρικτικών υπηρεσιών.

Τέλος, ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στην ανάγκη ενίσχυσης και δημιουργίας κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών **κοινωνικής μέριμνας** συμβάλλοντας στην υποστήριξη της οικογένειας καθώς και των γυναικών, ιδιαίτερα δε εκείνων που είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας, διεθνικής εμπορίας αλλά και γυναικών που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες (μετανάστριες, πρόσφυγες, γυναίκες με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες κλπ.). Οι αναγκαίες παρεμβάσεις αφορούν σε λειτουργία συμβουλευτικών κέντρων, ξενώνων και στεγών προστασίας και άλλων συστημάτων αρωγής, όπου θα παρέχεται νομική βοήθεια, νομική συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική στήριξη καθώς και φιλοξενία των γυναικών.

Οι ως άνω παρεμβάσεις του άξονα συνεργούν ισχυρά με παρεμβάσεις στα Τομεακά Προγράμματα και των δύο Διαρθρωτικών Ταμείων.

Η έμφαση στην **πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας** αποτελεί βασική κατεύθυνση για τον τομέα υγείας στο ΕΣΠΑ, με προτεραιότητα στις υποβαθμισμένες περιοχές και στοχεύει στην αποσυμφόρηση των νοσοκομείων. Στον τομέα της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας (ΠΦΥ) εκφράζεται μία στρατηγική που δίνει μεγαλύτερη έμφαση στον τομέα του συστήματος υγείας που αφορά στην πρόληψη, την προαγωγή της υγείας, τις βασικές φροντίδες υγείας προς το σύνολο του πληθυσμού.

Ο γενικός στόχος για την πρωτοβάθμια φροντίδα είναι η διατήρηση ενός υψηλού επίπεδου υγείας που θα στηρίζεται στην αναδιάρθρωση των υπηρεσιών αυτών σε τοπικό επίπεδο. Η επιτυχία του κοινωνικού και τοπικού προσανατολισμού θα βοηθήσει περιοριστεί στο ελάχιστο η προσφυγή σε δευτεροβάθμια νοσοκομειακή περίθαλψη.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί επίσης στη λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων από τις αρμόδιες αρχές (Γενικός Γραμματέας ΥΥΚΑ και Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού για τα θέματα υγείας στο ΕΣΠΑ) για τη **διασφάλιση της πλήρους λειτουργικότητας των συγχρηματοδοτούμενων υποδομών υγείας** μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου, συμεριλαμβανομένου και **ποσοτικά-ποιοτικά επαρκούς στελέχωσής τους.** Στο πλαίσιο αυτό οι αρμόδιες υπηρεσίες ανάπτυξης προσωπικού του ΥΥΚΑ ενημερώνονται μετά την σύναψη σύμβασης εργολαβίας υποδομών ή προμήθειας εξοπλισμών ώστε να ελέγχουν την επάρκεια του υφιστάμενου προσωπικού και να πραγματοποιούν την έναρξη και προγραμματισμό των απαιτούμενων ενεργειών μέχρι την πλήρη λειτουργία των νέων υπηρεσιών.

Οι παρεμβάσεις αυτές θα συμβάλλουν:

Α. Στην προώθηση του **Γενικού Στόχου 10 του ΕΣΠΑ** και ειδικότερα των ειδικών του στόχων:

- Ανάπτυξη του δικτύου της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και της Δημόσιας Υγείας.
- Προώθηση της Πληροφορικής Τεχνολογίας και των e-υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης - Ολοκλήρωση της πολιτικής εισαγωγής ψηφιακής τεχνολογίας.
- Μεταρρύθμιση στην ψυχική υγεία και ανάπτυξη πολιτικών επανένταξης.
- Στην προώθηση του **Γενικού Στόχου 9 του ΕΣΠΑ** και στον ειδικό του στόχο που αφορά στην Αποϊδρυματισμό και την ανάπτυξη πολιτικών επανένταξης των Ατόμων με Αναπηρία.

Β. Στην προώθηση των ακόλουθων **Γενικών Στόχων της Εθνικής Στρατηγικής Υγείας[68]:**

- 1.α.: Ανάπτυξη της Δημόσιας Υγείας
- 1.β.: Ανάπτυξη της Πρωτοβάθμιας περίθαλψης και προληπτικής ιατρικής
- 2.β: Αναβάθμιση των υπηρεσιών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στη Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια φροντίδα υγείας
- 4.α: Εδραίωση της Μεταρρύθμισης της Ψυχικής Υγείας
- 4.β: Αποϊδρυματισμός ΑμεΑ και Πολιτικές προώθησης στην αυτόνομη διαβίωση
- 4.δ.: Κοινωνική Αλληλεγγύη - Προώθηση ισότητας και προστασία ευπαθών ομάδων

Επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο αυτό έχει υπογραφεί **Μνημόνιο Συνεργασίας** μεταξύ των ΥΠΟΙΟ, ΥΠΥΚΑ, ΥΠΑΚΠ για το γενικό πλαίσιο προγραμματισμού και τις προτεραιότητες υγείας για την περίοδο 2007-2013 στο ΕΣΠΑ[69].

Στον τομέα του **πολιτισμού**, έμφαση αποδίδεται στην αναβάθμιση της κτιριακής και τεχνολογικής υποδομής των ήδη υφιστάμενων μουσείων, αλλά και στη δημιουργία νέων, στις περιπτώσεις που αυτό είναι αναγκαίο. Παράλληλα επιδιώκεται η αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών των μουσείων για την ανάδειξη της εκπαιδευτικής τους διάστασης, την ένταξή τους στην καθημερινή πολιτιστική ζωή, τη βελτίωση της επικοινωνιακής τους πολιτικής και την προώθηση δικτύου παραγωγής και διακίνησης πιστοποιημένων αντιγράφων και πωλητέων ειδών υψηλής ποιότητας.

Ειδικότερα η τυπολογία των δράσεων αναφορικά με *υφιστάμενα μουσεία* περιλαμβάνει έργα – ενέργειες με ενδεικτικό αντικείμενο την ανακαίνιση ή/και επέκταση κτιριακών υποδομών, συμπεριλαμβανομένης και της διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου, την εγκατάσταση ή/και αναβάθμιση βασικού εξοπλισμού λειτουργίας καθώς και ειδικού εκθεσιακού, επιστημονικού, εργαστηριακού και λοιπού εξοπλισμού και γενικότερα της υλικοτεχνικής τους υποδομής. Επίσης έργα – ενέργειες που καθιστούν τα μουσεία ελκυστικότερα και πιο προσιτά για το ευρύ κοινό, όπως είναι ενδεικτικά η επανέκθεση των μόνιμων συλλογών τους, η διοργάνωση περιοδικών εκθέσεων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, η παραγωγή και διάθεση πολιτιστικών προϊόντων και πληροφοριακού υλικού καθώς και η υλοποίηση παράλληλων εκδηλώσεων. Παράλληλα αναφορικά με πιθανά *νέα μουσεία* οι ενέργειες αφορούν την κατασκευή και τον εξοπλισμό του κτιρίου καθώς και τη δημιουργία έκθεσης.

Τέλος πρόκειται να προωθηθούν παρεμβάσεις προστασίας, προβολής και ανάδειξης μνημείων, συνόλων και αρχαιολογικών χώρων (συντήρηση, στερέωση, αναστήλωση) καθώς και ορθολογικής

[68] Η Εθνική Στρατηγική για την Υγεία στην περίοδο 2007-2013 αποτυπώνεται στο κείμενο προγραμματισμού που διαμόρφωσε το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΥΠΥΚΑ) τον Ιανουάριο του 2007:'' ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ. Δ' ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2007-2013'', (διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://www.ygeia-pronoia.gr/4pp.htm).

[69] Memorandum of Understanding of the Ministries of Economy and Finance, Employment and Social Protection, Health and Social Solidarity, regarding the Programming framework and priorities for Health at the Hellenic NSRF 2007-2013.

αξιοποίησης (δημιουργία δικτύων – διαδρομών, ανακαίνιση, εξοπλισμός) και αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών τους (εξυπηρέτηση κοινού, παραγωγή και διάθεση πολιτιστικών προϊόντων και πληροφοριακού υλικού, τεχνολογικός εξοπλισμός).

Ανάπτυξη υπαίθρου

Στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας υλοποιήθηκε σημαντικό εύρος προγραμμάτων προς όφελος της αγροτικής ανάπτυξης – ανάπτυξης της υπαίθρου, έχοντας ως βασικό στοιχείο την αξιοποίηση των διαθέσιμων φυσικών πόρων και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών, με κύριο στόχο την αντιστροφή του κλίματος ερήμωσης της υπαίθρου.

Παράλληλα, συνέτειναν στην εγρήγορση του ανθρώπινου δυναμικού της περιφέρειας και την προετοιμασία του εν όψει των ανταγωνιστικών συνθηκών του νέου παγκοσμιοποιημένου οικονομικού περιβάλλοντος, καθώς υλοποιήθηκε σημαντικός αριθμός επενδύσεων τονώνοντας την απασχόληση στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές. Οι συγκεκριμένες πολιτικές πρέπει να συνεχιστούν ενισχύοντας την προστιθέμενη αξία τους με όρους διαφοροποίησης και συμπληρωματικότητας στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης και της βελτίωσης της ποιότητας ζωής των κατοίκων της υπαίθρου.

Οι **γενικοί στόχοι** του Άξονα Προτεραιότητας 8 είναι οι εξής:

- Ενίσχυση του ρόλου των αστικών κέντρων στην προώθηση της ανάπτυξης της κοινωνικής συνοχής και του επιπέδου ζωής και διαμόρφωση ενός λειτουργικού πλέγματος επικοινωνίας με τις αγροτικές και ορεινές περιοχές της Περιφέρειας.
- Βελτίωση της ελκυστικότητας του ανθρωπογενούς και της ποιότητας του φυσικού περιβάλλοντος
- Ενίσχυση της χωρικής οργάνωσης και της εξωστρέφειας της Περιφέρειας, ιδίως προς τις γειτονικές χώρες των Βαλκανίων, μέσω βελτίωσης της προσπελασιμότητας και της ανάπτυξης πολυθεματικών συνεργασιών.

β) Ειδικοί στόχοι

- Αποκατάσταση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος (εδάφους, αέρα και επιφανειακών – υπογείων υδάτων) και θωράκιση από φυσικές καταστροφές.
- Ενίσχυση της ευρύτερης χωρικής οργάνωσης με την ολοκλήρωση του πολεοδομικού σχεδιασμού όλων των ΟΤΑ της Δυτικής Μακεδονίας και τον σχεδιασμό και υλοποίηση πολιτικών συνεργασιών και δικτυώσεων στους βασικούς τομείς διαχείρισης πόρων (φυσικών, ανθρώπινων) και κοινωνικών δραστηριοτήτων και εξυπηρετήσεων.
- Αναβάθμιση των βασικών τεχνικών υποδομών (π.χ. δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης, βιολογικοί καθαρισμοί) στο σύνολο της Περιφέρειας.
- Ενίσχυση των δομών και υπηρεσιών των αστικών κέντρων και των περιοχών της υπαίθρου, αναφορικά με τους βασικούς κοινωνικούς τομείς.
- Αποκατάσταση και διαφύλαξη με ταυτόχρονη ανάδειξη και προβολή της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και αναβάθμιση των τουριστικών υπηρεσιών.
- Ενίσχυση των πολιτιστικών υποδομών και ανάπτυξη συμπληρωματικών υπηρεσιών και θεσμών υψηλής ποιότητας, αυξάνοντας την ελκυστικότητα της Περιφέρειας.

γ) Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ						
1	Αριθμός Νέων ΕΕΛ	Αριθμός	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	4	2	Τιμή βάσης ορίζεται ο αριθμός των ΕΕΛ σε επίπεδο Περιφέρειας/ Προγράμματος και τιμή στόχος ο αριθμός των ΕΕΛ που προβλέπεται να κατασκευαστούν
2	Αριθμός ΕΕΛ που αναβαθμίζονται	Αριθμός	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	8	1	Τιμή βάσης ορίζεται ο αριθμός των ΕΕΛ σε επίπεδο Περιφέρειας/ Προγράμματος και τιμή στόχος ο αριθμός των ΕΕΛ που αναβαθμίζονται σε τριτοβάθμια επεξεργασία
3	Δίκτυο ύδρευσης	χλμ	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	260	48	Ο δείκτης αφορά το μήκος του νέου δικτύου ύδρευσης που θα κατασκευασθεί ή θα αντικατασταθεί. Η τιμή βάσης αντιστοιχεί στο υφιστάμενο δίκτυο ύδρευσης με την ολοκλήρωση των έργων της Γ' προγραμματικής περιόδου. Η τιμή στόχος για το 2013 θα είναι η τιμή βάσης συν το νέο δίκτυο που εκτιμάται ότι θα έχει δημιουργηθεί με την ολοκλήρωση των έργων της Δ' προγραμματικής περιόδου.
4	Δίκτυο αποχέτευσης	χλμ	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	85	20	Ο δείκτης αφορά το μήκος του νέου δικτύου αποχέτευσης που θα κατασκευασθεί ή θα αντικατασταθεί. Η τιμή βάσης αντιστοιχεί στο υφιστάμενο δίκτυο αποχέτευσης με την ολοκλήρωση των έργων της Γ' προγραμματικής περιόδου. Η τιμή στόχος για το 2013 θα είναι η τιμή βάσης συν το νέο δίκτυο που εκτιμάται ότι θα έχει δημιουργηθεί με την ολοκλήρωση των έργων της Δ' προγραμματικής περιόδου.
5	Αριθμός περιοχών NATURA 2000 με φορείς και σχέδια διαχείρισης	Αριθμός	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	2	1	Ο δείκτης μετρά μόνο τις περιοχές για τις οποίες εκπονούνται σχέδια διαχείρισης και συστήνονται οι φορείς διαχείρισης είναι σε λειτουργία
6	Αίθουσες διδασκαλίας που κατασκευάζονται - βελτιώνονται	Αριθμός	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	120	150	Αφορά τον αριθμό των δημιουργούμενων/ αναβαθμιζόμενων αιθουσών διδασκαλίας σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης
7	Υποδομές Μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας	Αριθμός	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	8	5	Ο δείκτης αναφέρεται σε υποδομές υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης (πχ. Ιατρικά κέντρα, αγροτικά ιατρεία, προστατευόμενα διαμερίσματα κέντρα ανοικτής προστασίας κ.λ.π.)
8	Αριθμός νοσοκομειακών κλινών που δημιουργούνται / αναβαθμίζονται	Αριθμός	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	148	100	Τόσο η τιμή βάσης όσο και η τιμή στόχου αναφέρονται στο σύνολο των κλινών (γενικών και ειδικών) που δημιουργούνται / αναβαθμίζονται στο πλαίσιο του Ε.Π.
9	Αριθμός σχεδίων ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Αριθμός	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	5	5	Ο δείκτης αναφέρεται στο σύνολο των σχεδίων για την αστική ανάπτυξη

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
1	Πληθυσμός που εξυπηρετείται από Νέους ΕΕΛ	Αριθμός	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	20.000	10.000	Υπολογίζεται ο πληθυσμός που θα εξυπηρετείται από Νέους ΕΕΛ που θα κατασκευαστούν στο πλαίσιο της Δ' προγραμματικής περιόδου
2	Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από αναβαθμισμένα δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης	Αριθμός	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	80.000	20.000	Υπολογίζεται ο πληθυσμός που θα εξυπηρετείται από τα δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης που θα αναβαθμιστούν στο πλαίσιο της Δ' προγραμματικής περιόδου
3	Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας	Αριθμός	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	40.000	27.000	Υπολογίζεται ο πληθυσμός που θα εξυπηρετείται από μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας
4	% νοσοκομειακών κλινών που αναβαθμίζονται / δημιουργούνται	%	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	16	10	Υπολογίζεται το ποσοστό των νοσοκομειακών κλινών που αναβαθμίζονται / δημιουργούνται στο σύνολο των υφιστάμενων νοσοκομειακών κλινών
5	Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από παρεμβάσεις ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Αριθμός	ΕΥΔ ΔΜ 2000-2006	125.000	8.000	Υπολογίζεται ο πληθυσμός που θα εξυπηρετείται από τις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης

δ) Αναμενόμενες επιπτώσεις

Οι επιπτώσεις από τις παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 8 αναμένεται να είναι:

- Αύξηση του πληθυσμού εξυπηρετούμενου από ΧΥΤΑ
- Αύξηση του πληθυσμού εξυπηρετούμενου από ΕΕΛ
- Αύξηση του πληθυσμού εξυπηρετούμενου από δίκτυο αποχέτευσης
- Αύξηση του πληθυσμού εξυπηρετούμενου από δίκτυο ύδρευσης
- Αύξηση του ποσοστού ανακτημένης ή/και αναπλασμένης γης ως προς το σύνολο της χρήζουσας αποκατάσταση έκτασης (%)
- Αύξηση του συνόλου νοσοκομειακών κλινών
- Αύξηση των βασικών και υποστηρικτικών υποδομών εκπαίδευσης
- Αύξηση του πληθυσμού καλυπτόμενου σε Α΄βάθμια φροντίδα από Κέντρα Υγείας
- Αύξηση της δυναμικότητας υποδοχής επισκεπτών από υποδομές πολιτισμού
- Αύξηση του ετήσιου αριθμού επισκεπτών σε προστατευόμενους αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία καθώς και σε περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος
- Αύξηση του αριθμού ολοκληρωμένων σχεδίων οργάνωσης του χώρου, διαχείρισης πόρων καθώς και ανάπτυξης διαπεριφερειακών και διακρατικών συνεργασιών

ε) Στόχευση

Δυνητικοί Δικαιούχοι του Άξονα Προτεραιότητας είναι οι φορείς που θα κριθούν κατάλληλοι για την επάρκειά τους στην υλοποίηση έργων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου (Ενότητα 4 – Διατάξεις Εφαρμογής).

Τελικοί ωφελούμενοι των παρεμβάσεων του άξονα είναι το σύνολο των κατοίκων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, δεδομένου ότι λαμβάνουν χώρα σε όλη τη γεωγραφική έκτασή της.

στ) Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων

Περιβάλλον

- Υποδομές ύδρευσης (Βελτίωση, αντικατάσταση, επέκταση και κατασκευή νέων δικτύων ύδρευσης, βελτίωση και κατασκευή δεξαμενών αποθήκευσης και διάθεσης πόσιμου ύδατος κλπ.)
- Σχέδια διαχείρισης υδατικών πόρων και λεκανών απορροών των υδάτων καθώς και ορεινών δασικών συμπλεγμάτων.
- Αποχετεύσεις και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων (Βελτίωση, επέκταση και κατασκευή νέων δικτύων αποχέτευσης λυμάτων και ομβρίων, βελτίωση και επέκταση υφιστάμενων ΕΕΛ, κατασκευή νέων ΕΕΛ, εναλλακτικά συστήματα διαχείρισης και επανάχρησης υγρών αποβλήτων κλπ.).
- Ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων (στερεών και επικίνδυνων αποβλήτων) της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με την παράλληλη υιοθέτηση καινοτόμων τεχνολογιών επεξεργασίας, αξιοποίησης και επανάχρησής τους των (Ανακύκλωση – Περιφερειακό Κέντρο ανακύκλωσης, αποκαταστάσεις και αναπλάσεις ΧΑΔΑ κλπ.).
- Προστασία εδαφών (διατήρηση τοπίων, μετατροπή αρόσιμων εκτάσεων σε εκτατικούς βοσκότοπους, αποκαταστάσεις χώρων απόθεσης και εδαφών πληγέντων από φυσικές καταστροφές και ανθρωπογενείς παρεμβάσεις κλπ.).
- Προώθηση δράσεων βελτίωσης των ποιοτικών περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών (δίκτυα τηλεθέρμανσης, βιοκλιματικός σχεδιασμός κλπ).
- Διαχείριση προστατευόμενων από εθνικές και διεθνείς συνθήκες προστατευόμενων περιοχών.
- Μετριασμός των κλιματικών αλλαγών (ολοκληρωμένη διαχείριση για τη μείωση της νιτρορύπανσης γεωργικής προέλευσης, δασώσεις – αποκαταστάσεις δασοκομικού δυναμικού κλπ.).
- Ανάπτυξη και διαχείριση ολοκληρωμένου συστήματος περιβαλλοντικής και ενεργειακής διαχείρισης με την αξιοποίηση των εφαρμογών των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (συστήματα τηλεελέγχου & τηλεχειρισμού, ανάπτυξη αυτοματοποιημένου δικτύου μέτρησης της ποιότητας εδαφών και υδάτων, οργάνωση και βελτιστοποίηση περιφερειακού δικτύου μέτρησης αέριας ρύπανσης).

Χωρική οργάνωση και ανάπτυξη συνεργασιών

- Πολεοδομική οργάνωση και ανασυγκρότηση.
- Πολιτική προστασία και διαχείριση κινδύνων.
- Βελτίωση διασυνοριακών υποδομών ποιοτικού ελέγχου διακίνησης αγαθών και εμπορευμάτων.
- Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Προγραμμάτων διασυνοριακών διπόλων ανάπτυξης ειδικά στους τομείς τουρισμού, υγείας και εκπαίδευσης (Καστοριά – Κορυτσά, Φλώρινα – Μοναστήρι).

- Προώθηση διασυνοριακών ενεργειών περιβαλλοντικής προστασίας και διαχείρισης των διασυνοριακών φυσικών πόρων καθώς και των τουριστικών διαθεσίμων.
- Οργάνωση και εφαρμογή διαπεριφερειακών πολιτικών για την ανάδειξη και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς (υφιστάμενοι – νέοι θεσμοί) και του τουριστικού προϊόντος.

Ανάπτυξη αστικών κέντρων

- Εφαρμογή Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Αστικής Ανάπτυξης.
- Ανάπτυξη υποδομών στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια περίθαλψη με την ενίσχυση και αναβάθμιση του ΕΚΑΒ, των Τμημάτων Επειγόντων Περιστατικών, της νοσηλευτικής περίθαλψης (ψυχιατρικά τμήματα, νέες πτέρυγες, ειδικές μονάδες κ.ά.) και των νοσηλευτικών μονάδων (τυποποίηση διαδικασιών, διασφάλιση ποιότητας, εσωτερικός έλεγχος κ.ά) καθώς και επέκταση του δικτύου δομών στην κοινότητα (ξενώνες, προστατευόμενα διαμερίσματα κ.ά.).
- Ανάπτυξη και προστασία της δημόσιας υγείας με τη δημιουργία Επιδημιολογικού Κέντρου Αναφοράς και την ενίσχυση και αναβάθμιση των αντίστοιχων υφιστάμενων υποδομών.
- Ενίσχυση των υποδομών πρωτοβάθμιας ψυχικής υγείας με τη δημιουργία Κέντρου Ψυχικής Υγείας, Κέντρου Ψυχικής Υγείας με Ιατροπαιδαγωγικές Υπηρεσίες, Ιατροπαδαγωγικού Κέντρου, Κέντρων Ημέρας και Ψυχιατρικών Τμημάτων στα Νοσοκομεία καθώς και Κινητών Μονάδων Ψυχικής Υγείας.
- Ανάπτυξη και εφαρμογή συστημάτων υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας στα Νοσοκομεία και τους εποπτευόμενους από το ΥΚΚΑ Οργανισμούς κατά το Διεθνές Πρότυπο OHSAS 18001 / ΕΛΟΤ 1801.
- Υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης και προαγωγής της δημόσιας υγείας απευθυνόμενων σε ειδικές πληθυσμιακές ομάδες αλλά και συνολικά και δημιουργία συστήματος εποπτείας σχολικού περιβάλλοντος για την τήρηση των κανόνων δημόσιων υγείας.
- Δημιουργία υποδομών φροντίδας παιδιών για προγράμματα αισθητηριακής αγωγής ειδικών σχολείων (ειδικοί βρεφονηπιακοί σταθμοί) και νέων υπηρεσιών (π.χ. επέκταση δικτύου υπηρεσιών με φροντίδα βρεφών κατ' οίκον), καθώς και ανάπτυξη εργαστηρίων εκπαίδευσης με χρήση ειδικού λογισμικού (π.χ. ΚΕΑΤ).
- Ανάπτυξη και λειτουργία υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιφέρειας.
- Ανάπτυξη και αναβάθμιση των κτιριακών υποδομών και του εξοπλισμού του Πανεπιστημίου και του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Δυτικής Μακεδονίας.
- Αναβάθμιση της κτιριακής υποδομής στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και προμήθεια σύγχρονου τεχνολογικού εξοπλισμού για την κάλυψη εκπαιδευτικών αναγκών.
- Ανάπτυξη κέντρων έρευνας – καινοτομίας και τεχνολογίας των εκπαιδευτικών δομών.
- Δημιουργία Κέντρων υποδοχής κακοποιημένων γυναικών και θυμάτων σωματεμπορίας για συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική στήριξη.
- Ανάπτυξη δικτύου υπηρεσιών όχι μόνο για ιατρικής και νομικής φύσεως θέματα αλλά και για την πληρέστερη κάλυψη των αναγκών των γυναικών και των παιδιών τους, καθώς και συνεργασία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.

- Δημιουργία και λειτουργία ξενώνων για θύματα βίας, εμπορίας και κακοποίησης με γεωγραφική διασπορά σε περιοχές όπου έχουν διαπιστωθεί τα περισσότερα κρούσματα σε συνεργασία με την περιφερειακή - τοπική αυτοδιοίκηση και την κοινωνία των πολιτών.
- Ολοκλήρωση των υποδομών και περαιτέρω ενίσχυση των δομών πολιτισμού με την προστασία, προβολή και ανάδειξη μνημείων, συνόλων και αρχαιολογικών χώρων, την ορθολογική αξιοποίηση και την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών τους.

Ανάπτυξη υπαίθρου

- Ανάπτυξη υποδομών στην πρωτοβάθμια περίθαλψη με τη δημιουργία Κέντρων Υγείας Αστικού Τύπου, καθώς και την ενίσχυση και αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών πρωτοβάθμιας περίθαλψης (Πολυδύναμα Κέντρα Υγείας, Κέντρα Υγείας και Κέντρα Ψυχικής Υγείας, Περιφερειακά Ιατρείας, Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα, Κινητές Μονάδες, Δημοτικά και Νομαρχιακά Ιατρεία, Ιατρεία Ασφαλιστικών Ταμείων)
- Ολοκλήρωση των υποδομών και περαιτέρω ενίσχυση των δομών και υπηρεσιών των περιοχών της υπαίθρου αναφορικά με τους βασικούς κοινωνικούς τομείς (εκπαίδευση, πρόνοια, πολιτισμός) σε συνέργια και συμπληρωματικότητα με τις αντίστοιχες παρεμβάσεις των αστικών κέντρων.
- Ολοκληρωμένη ανάδειξη και διαχείριση του τουριστικού προϊόντος της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με τη μορφή του δικτύου εναλλακτικών τουριστικών προορισμών, τη σύναψη τοπικών συμφώνων ανάπτυξης και την υλοποίηση προγραμμάτων προβολής για το σύνολο της Περιφέρειας ή εστιασμένων σε χωρικές και θεματικές ενότητες. Ειδικότερα σχεδιασμός, κοστολόγηση, διαχείριση, προώθηση και διακίνηση στην αγορά του προϊόντος των θεματικών μορφών τουρισμού με έμφαση στο μορφωτικό – πολιτιστικό τουρισμό, στον ορεινό, περιηγητικό και αθλητικό τουρισμό (χιονοδρομικά κέντρα, βουνοκορφές, ποτάμια, δάση, ορεινοί παραδοσιακοί οικισμοί, μονοπάτια Ε.4 & Ε.6) καθώς και στον αγροτουρισμό (Εσωτερικές Ζώνες Υπαίθρου, Ζώνες ΟΠΑΠ και ΠΟΠ, παραδοσιακοί οικισμοί, αγροτικά έθιμα & δρώμενα).
- Ενίσχυση του ελέγχου των πρακτικών τουριστικής κατανάλωσης και αναψυχής στη φύση (π.χ. υιοθέτηση «Χάρτη Καλής Συμπεριφοράς στη Φύση» από όλους τους εμπλεκόμενους στο τουριστικό κύκλωμα, σύνταξη και υιοθέτηση «Κανόνων Ενιαίας Διαχείρισης», θέσπιση Βραβείου «Άριστης Πρακτικής» σε επιλεγμένες τουριστικές υπηρεσίες – δραστηριότητες κ.λπ.).
- Ενίσχυση του εκσυγχρονισμού ή / και της συμπλήρωσης των υποδομών χιονοδρομικών κέντρων προς την κατεύθυνση του γενικού χιονοδρομικού τουρισμού τον χειμώνα και του προπονητικού τουρισμού το καλοκαίρι.

ζ) Συνολικές επιχορηγήσεις

Για την χρηματοδοτική ενίσχυση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας 8 ενδέχεται να γίνει χρήση, κατά περίπτωση, των Συνολικών Επιχορηγήσεων (Global Grants).

η) Χρήση της ρήτρας 10% για δράσεις ΕΚΤ

Το παρόν περιφερειακό επιχειρησιακό πρόγραμμα δύναται να χρηματοδοτήσει, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός ορίου 10 % της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε άξονα προτεραιότητάς του (εφεξής "ρήτρα ευελιξίας"), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του ΕΚΤ (εφεξής δράσεις ή

παρεμβάσεις "τύπου ΕΚΤ"), εφόσον απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση μιας πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτήν. Στο πλαίσιο του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας δύναται να γίνει χρήση της ρήτρας ευελιξίας για τη χρηματοδότηση κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ σχετικών με την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας, όπως "Βοήθεια στο Σπίτι", "Κοινωνική Μέριμνα", "ΚΗΦΗ", οι οποίες εμπίπτουν στην πολιτική κοινωνικής συνοχής της Περιφέρειας, ενισχύουν το στόχο του Άξονα Προτεραιότητας για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας και το γενικό στόχο 9 του ΕΣΠΑ, και θα συμβάλουν κατά τρόπο συμπληρωματικό στην υλοποίηση των ενδεικτικών κύριων κατηγοριών παρεμβάσεων του εν λόγω Άξονα Προτεραιότητας σχετικών με τις υποδομές Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας.

Η χρηματοδότηση των παραπάνω κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ με χρήση της ρήτρας ευελιξίας θα γίνει σύμφωνα με τους όρους του θεσμικού πλαισίου, το οποίο θα εκπονηθεί από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και το οποίο θα διασφαλίζει την εξατομικευμένη παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας στους τελικούς ωφελούμενους. Η εν λόγω χρηματοδότηση θα αφορά μεταβατική περίοδο με καταληκτική ημερομηνία την 31/12/2010, η οποία θα επιτρέψει την πλήρη υλοποίηση σχετικής Συστημικής Παρέμβασης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού" που στοχεύει στη δημιουργία και εφαρμογή ενός βιώσιμου συστήματος παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας.

Ο **Άξονας Προτεραιότητας 8** θα συμβάλλει:

- Στις **θεματικές προτεραιότητες** «Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας», «Απασχόληση και κοινωνική συνοχή», «Θεσμικό περιβάλλον» και «Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης» και στους **γενικούς στόχους 3, 4, 9, 10, 11, 15, 16 και 17** του **ΕΣΠΑ**.
- Στις προτεραιότητες «Διαρθρωτικές αλλαγές στις αγορές προϊόντων (Επιχειρηματικό περιβάλλον, Άνοιγμα των αγορών και ενίσχυση του ανταγωνισμού, Δράσεις για εξωστρέφεια)», «Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη», «Περιφερειακή και κοινωνική συνοχή» και «Απασχόληση – Κατάρτιση – Εκπαίδευση» του **ΕΠΜ** (κεφ. 3, 6, 7 & 9)
- **Άμεσα** στις **ΚΣΚΓ 1.1.2** «Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη», **1.1.3** «Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας στην Ευρώπη», **1.3.5** «Προστασία της υγείας των εργαζομένων» και **έμμεσα** στις **ΚΣΚΓ 1.2.1** «Αύξηση και βελτίωση των επενδύσεων στην Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΕΤΑ)», **1.2.2.** «Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας», **1.2.3** «Προώθηση της κοινωνίας των πληροφοριών για όλους», **1.3.2** «Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας» και **1.3.3** «Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων».
- Στις **ΟΚΓ 11, 12 και 16.**

ΑΠ9: ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΜΘ

α) Συνοπτική περιγραφή και γενικοί στόχοι

Ο 9ος Άξονας Προτεραιότητας συμβάλει στην αυτοτροφοδοτούμενη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης, στοχεύοντας στην προστασία, αναβάθμιση και ορθολογική διαχείριση του περιβάλλοντος, στην εξασφάλιση της υγείας και της ευεξίας του συνόλου του πληθυσμού της Περιφέρειας, στην αναβάθμιση των συνθηκών ποιότητας του εκπαιδευτικού δικτύου, στην ανάδειξη του πολιτισμού ως παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης της Περιφέρειας και στην επίτευξη χωρικής συνοχής προς την κατεύθυνση της χωρικής ενσωμάτωσης, της χωρικής διάχυσης της ανάπτυξης και της ιδιαίτερης συμβολής χωρικών συνόλων στην ανάπτυξη.

Ενδεικτικές δράσεις του 9ου Άξονα Προτεραιότητας αφορούν, στον τομέα του Περιβάλλοντος, στην Ορθολογική διαχείριση αποβλήτων, οικοσυστημάτων και υδατικών πόρων, στην προώθηση μέτρων πρόληψης κινδύνων και στην προστασία και ανάπτυξη της φυσικής κληρονομιάς.

Στον τομέα των Υγειονομικών και Προνοιακών υποδομών προγραμματίζονται παρεμβάσεις υποδομών σε όλες τις βαθμίδες περίθαλψης και της Ψυχικής Υγείας. Στην εκπαίδευση προγραμματίζονται δράσεις αναβάθμισης και συμπλήρωσης της κτιριακής υποδομής όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης, με έμφαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στη βελτίωση της υποδομής σε τεχνολογίες και τεχνολογικά συστήματα. Η αποκατάσταση μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, η αξιοποίηση και ένταξη των πολιτιστικών πόρων σε πολιτιστικές διαδρομές, αποτελούν ενδεικτικές προτεινόμενες παρεμβάσεις στον τομέα της προστασίας και ανάδειξης του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Τέλος, προς την κατεύθυνση της χωρικής συνοχής, προτείνονται κύρια παρεμβάσεις που αφορούν στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, μέσω «ολοκληρωμένων σχεδίων για την αστική αναγέννηση». Ανάλογες παρεμβάσεις στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές και σε νησιωτικές περιοχές της Περιφέρειας αναμένονται από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Ως διακριτές υποπεριοχές επικέντρωσης του προγράμματος, ενδεικτικά, αναφέρονται οι ορεινές / ημιορεινές περιοχές των Νομών Ξάνθης και Ροδόπης, η οροσειρά της Ροδόπης με τη λεκάνη απορροής του Νέστου, συμπεριλαμβανομένου δυτικότερα και του όρους Φαλακρού, ο άξονας της Εγνατίας Οδού και επί του οποίου χωροθετούνται ουσιαστικά και τα στρατηγικής σημασίας για την ανάπτυξη της Περιφέρειας λιμάνια και οι παράκτιες περιοχές μεταξύ των εκβολών του Νέστου και του Έβρου ποταμού.

Σε ότι αφορά την ορθολογική διαχείριση αποβλήτων και για την ολοκλήρωση του ΠΕΣΔΑ προβλέπεται η χρηματοδότηση δράσεων για την αποκατάσταση χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων (Χ.Α.Δ.Α.) καθώς και για την κατασκευή Χώρων Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (Χ.Υ.Τ.Α.), παράλληλα με τους Σταθμούς Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ), σε κάθε νομό της Περιφέρειας και στα δύο νησιά, Σαμοθράκη και Θάσο, αφού με τον τρόπο αυτό θα αποφευχθούν προβλήματα μεταφοράς απορριμμάτων, ιδιαίτερα κατά τους χειμερινούς μήνες. Τέλος, δύναται να χρηματοδοτηθούν δράσεις ολοκλήρωσης του ΠΕΣΔΑ ΑΜΘ π.χ. Χώροι Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων (Χ.Υ.Τ.Υ.). Τέλος θα γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες είτε από το παρόν ΕΠ είτε από το τομεακό ΕΠ «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» για την χρηματοδότηση δράσεων ολοκλήρωσης του ΠΕΣΔΑ.

β) Ειδικοί στόχοι

Ο γενικός στόχος του Άξονα Προτεραιότητας 9 της ΠΑΜΘ εξειδικεύεται επιχειρησιακά και ανά τομέα παρέμβασης, στους ακόλουθους ειδικούς στόχους:

(Στο Περιβάλλον)

- Ανάπτυξη περιβαλλοντικών υποδομών διαχείρισης αποβλήτων
- Ορθολογική διαχείριση υδατικών πόρων
- Διαχείριση κινδύνων
- Αειφορική διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος

(Στην Υγεία)

- Ανάπτυξη πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας
- Ανάπτυξη και προστασία της δημόσιας υγείας
- Ολοκληρωμένη ανάπτυξη της Κοινωνικής Αλληλεγγύης
- Βελτίωση της ανταποδοτικότητας του υγειονομικού συστήματος

(Στην Παιδεία)

- Βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στον τομέα της εκπαίδευσης

(Στον Πολιτισμό)

- Ενίσχυση πολιτιστικών υποδομών
- Τόνωση της ζήτησης στον τομέα του πολιτισμού

(Στη χωρική διάσταση της ανάπτυξης)

- Βιώσιμη αστική ανάπτυξη
- Ενίσχυση ορεινών περιοχών
- Ενίσχυση μειονεκτικών περιοχών
- Ενίσχυση νησιωτικών περιοχών

γ) Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ						
1	Αριθμός Νέων ΕΕΛ	Αριθμός	Μ.Ο.Δ. (ΜΟΝΑΔΑ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΕΡΓΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ & ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ)	19	6	Ο δείκτης μετρά το πλήθος των νέων εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων που κατασκευάζονται στην Π-ΑΜΘ
2	Αναβαθμισμένα δίκτυα ύδρευσης	Αριθμός	ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006 / ΔΕΥΑ	300	200	Ο δείκτης μετρά το μήκος των αγωγών του δικτύου ύδρευσης που αναβαθμίζονται
3	Αριθμός ΧΥΤΑ / ΧΥΤΥ που δημιουργούνται	Αριθμός	ΥΠΕΧΩΔΕ, Ε.Υ.Δ. ΕΠΠΕΡ, Οκτώβριος 2006	3	2	Ο δείκτης μετρά των αριθμό των ΧΥΤΑ που κατασκευάζονται στην Π-ΑΜΘ
4	Αριθμός υφιστάμενων ΧΑΔΑ	Αριθμός	ΥΠΕΧΩΔΕ, Ε.Υ.Δ. ΕΠΠΕΡ, Οκτώβριος 2006	35	0	Ο δείκτης αυτός αποθέματος αφορά τον αριθμό των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων που δεν έχουν καθαριστεί και εξυγιανθεί.

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ						
5	Υποδομές Μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας	Αριθμός	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ	14	5	Ο δείκτης αναφέρεται σε δημιουργία, ενίσχυση και αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών πρωτοβάθμιας περίθαλψης (Πολυδύναμα Κέντρα, Κέντρα Υγείας και Κέντρα Ψυχικής Υγείας, Περιφερειακά Ιατρεία, Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα, Κινητές Μονάδες, Δημοτικά και Νομαρχιακά Ιατρεία, Ιατρεία Ασφαλιστικών Ταμείων)
6	Αριθμός νοσοκομειακών κλινών που δημιουργούνται / αναβαθμίζονται	Αριθμός	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ	1.868	434	Αναφέρεται στο σύνολο των κλινών (γενικών και ειδικών) που δημιουργούνται / αναβαθμίζονται
7	Αριθμός σχεδίων ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Αριθμός	ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006	6	6	Ο δείκτης αναφέρεται στο σύνολο των σχεδίων για την αστική ανάπτυξη
8	Υποδομές μονάδων κοινωνικής φροντίδας	Αριθμός	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ & ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006	130	15	Ο δείκτης αναφέρεται σε υποδομές κοινωνικής αλληλεγγύης. (π.χ. βρεφονηπιακοί σταθμοί, Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών & ΑΜΕΑ, Ανάπτυξη δομών ανοικτής φροντίδας κοινωνικών ομάδων, Επέκταση ή/και δημιουργία δομών βραχείας φιλοξενίας οικογενειών, που συνοδεύουν άτομα που νοσηλεύονται, Δημιουργία δομών ημιαυτόνομής διαβίωσης και κοινοτικών ή διαδημοτικών δικτύων υποστήριξης φιλοξενίας για άτομα με βαριές κινητικές αναπηρίες, γέροντες κλπ)
9	Αριθμός μνημείων / αρχαιολογικών χώρων που αναδεικνύονται	Αριθμός	ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006	17	8	Ο δείκτης μετρά τον αριθμό παρεμβάσεων σε μνημεία / αρχαιολογικούς χώρου της Π-ΑΜΘ που αναδεικνύονται
10	Υποδομές πολιτισμού που δημιουργούνται ή αναβαθμίζονται	Αριθμός	ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006	11	9	Ο δείκτης μετρά τον αριθμό των παρεμβάσεων για τη δημιουργία / αναβάθμιση υποδομών πολιτισμού
11	Κατασκευή / αναβάθμιση κτιριακών εγκαταστάσεων ΑΕΙ - ΤΕΙ	τ.μ.	ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006	22.540	30.000	Ο δείκτης μετράει το εμβαδό νέων κτιριακών εγκαταστάσεων σε ΑΕΙ και ΤΕΙ που θα κατασκευαστούν / αναβαθμιστούν

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
1	Πληθυσμός που εξυπηρετείται από ΕΕΛ	Ισοδύναμος πληθυσμός	Μ.Ο.Δ. (ΜΟΝΑΔΑ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΕΡΓΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ & ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ)	300.000	320.000	Υπολογίζεται ο πληθυσμός που θα εξυπηρετείται από εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων, οι οποίες θα λειτουργούν στο τέλος της Δ' Προγραμματικής Περιόδου.
2	Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από αναβαθμισμένα δίκτυα ύδρευσης	Ισοδύναμος πληθυσμός	ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006	420.000	490.000	Υπολογίζεται ο πληθυσμός που θα εξυπηρετείται από τα δίκτυα ύδρευσης που θα αναβαθμιστούν στο πλαίσιο της Δ' Προγραμματικής Περιόδου
3	% νοσοκομειακών κλινών που αναβαθμίζονται / δημιουργούνται	%	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ	39%	23%	Υπολογίζεται το ποσοστό των νοσοκομειακών κλινών που αναβαθμίζονται / δημιουργούνται στο σύνολο των υφιστάμενων νοσοκομειακών κλινών

Α/Α	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΠΗΓΗ / ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
4	Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από παρεμβάσεις ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Αριθμός	ΕΥΔ ΑΜΘ 2000-2006	50.000	60.000	Υπολογίζεται ο πληθυσμός που θα εξυπηρετείται από τις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης

δ) Αναμενόμενες επιπτώσεις

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις στην ΠΑΜΘ από την υλοποίηση των παρεμβάσεων του άξονα προτεραιότητας 9 είναι:

Γενικά:

- Άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής
- Βελτίωση των συνθηκών ποιότητας ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας
- Μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού

Ειδικότερα ανά τομέα παρέμβασης:

(Στο Περιβάλλον)

- Περιορισμός διάθεσης ακατέργαστων αποβλήτων (στερεών / υγρών)
- Περιορισμός καταστάσεων έκτακτης ανάγκης / καταστροφών από φυσικά φαινόμενα
- Βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοσυστημάτων και των υδατικών πόρων
- Ανάσχεση απώλειας και προστασία βιοποικιλότητας

(Στην Υγεία)

- Εξασφάλιση μακροχρόνιας υγείας και ευεξίας του πληθυσμού των πολιτών

(Στην Παιδεία)

- Προαγωγή του επιπέδου εκπαίδευσης του γενικού πληθυσμού

(Στον Πολιτισμό)

- Ισχυροποίηση πολιτιστικής ταυτότητας Περιφέρειας

(Στην χωρική διάσταση της ανάπτυξης)

- Ανάπτυξη εξειδίκευσης ή ιδιαίτερου ρόλου αστικών κέντρων και άλλων ειδικών χωρικών συνόλων

ε) Στόχευση

Δυνητικοί Δικαιούχοι του Άξονα Προτεραιότητας είναι οι φορείς που θα κριθούν κατάλληλοι για την επάρκειά τους στην υλοποίηση έργων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου (Ενότητα 4 – Διατάξεις Εφαρμογής).

Ωφελούμενοι είναι το σύνολο Πληθυσμού Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης.

στ) Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων

Δίνονται ανά ειδικό στόχο οι ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων του 9ου Άξονα Προτεραιότητας:

(Στο Περιβάλλον)

Υπό τον Ειδικό Στόχο (Πλήρης ανάπτυξη περιβαλλοντικών υποδομών διαχείρισης αποβλήτων):

- Ορθολογική διαχείριση αποβλήτων – δράσεις διαχείρισης αποβλήτων. Για την ολοκλήρωση του ΠΕΣΔΑ προβλέπονται δράσεις:
    - για την αποκατάσταση χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων (Χ.Α.Δ.Α.)
    - για την κατασκευή Χώρων Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (Χ.Υ.Τ.Α.), παράλληλα με τους Σταθμούς Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ), σε κάθε νομό της Περιφέρειας και στα δύο νησιά, Σαμοθράκη και Θάσο, αφού με τον τρόπο αυτό θα αποφευχθούν προβλήματα μεταφοράς απορριμμάτων, ιδιαίτερα κατά τους χειμερινούς μήνες.

  Τέλος, δύναται να χρηματοδοτηθούν δράσεις ολοκλήρωσης του ΠΕΣΔΑ ΑΜΘ π.χ. Χώροι Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων (Χ.Υ.Τ.Υ.).
- Αναβάθμιση και δημιουργία εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων. Συμπληρωματικά με τις δράσεις του Ε.Π. «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» θα καλυφθούν ανάγκες σε μικρούς οικισμούς (π.χ. οικισμούς Δ' Προτεραιότητας) και κατά προτεραιότητα σε παραλιακούς τουριστικούς προορισμούς καθώς και σε οικισμούς πλησίον προστατευόμενων περιοχών.

Υπό τον Ειδικό Στόχο (Ορθολογική διαχείριση υδατικών πόρων):

- Κατασκευή μικρών / μεσαίων φραγμάτων, προστασία της ποιότητας επιφανειακών υδάτων, διαχείριση και διανομή ύδατος (δίκτυα ύδρευσης).

Υπό τον Ειδικό Στόχο (Διαχείριση κινδύνων):

- Προώθηση μέτρων πρόληψης κινδύνων (αντιπλημμυρική προστασία, ρύπανση από βιομηχανικά ή άλλα ατυχήματα).

Υπό τον Ειδικό Στόχο (Αειφορική διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος):

- Δράσεις προστασίας και ανάδειξης της φυσικής κληρονομιάς.
- Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης σε τοπικό επίπεδο.

Διευκρινίζεται ότι για παρεμβάσεις σε προστατευόμενες περιοχές (Natura 2000 ή εθνικώς προστατευόμενες περιοχές) οι οποίες δεν υπόκεινται σε διαχείριση από φορέα διαχείρισης ή άλλο οργανωτικό σχήμα διαχείρισης, ή περιοχές ιδιαίτερου οικολογικού ενδιαφέροντος θα πρέπει να προηγηθεί συνεννόηση και να ληφθεί η σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας Υπηρεσίας του ΥΠΕΧΩΔΕ.

(Στην Υγεία)

Υπό τον Ειδικό Στόχο (Ανάπτυξη πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας):

Η έμφαση στη πρωτοβάθμια φροντίδα εκφράζει μία στρατηγική που δίνει την απαιτούμενη βαρύτητα στον εξωνοσοκομειακό τομέα του συστήματος υγείας. Οι πρωτοβάθμιες μονάδες λειτουργούν ως το επίκεντρο του όλου συστήματος υγείας και κοιν. αλληλεγγύης. Αυτό το σύστημα για να λειτουργήσει αποτελεσματικά προαπαιτεί όχι μόνο αναβαθμισμένες και καλά οργανωμένες πρωτοβάθμιες υπηρεσίες, αλλά και αμφίδρομη επικοινωνία με τις νοσοκομειακές μονάδες. Οι παρεμβάσεις για την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας εστιάζονται τόσο στην δημιουργία νέων υποδομών όσο και στον εκσυγχρονισμό και την λειτουργική αναβάθμιση της κτιριακής υποδομής των μονάδων παροχής

Α'βάθμιας φροντίδας υγείας. Επιπλέον θα καλυφθούν απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές με κινητές μονάδες ενώ θα συνεχιστεί η ανάπτυξη δομών ψυχικής υγείας σε πρωτοβάθμιο επίπεδο. Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων αναφέρονται:

- Δημιουργία νέων δομών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας
- Εκσυγχρονισμός και λειτουργική αναβάθμιση της κτιριακής υποδομής των Κέντρων Υγείας (Πολυδύναμα Κέντρα Υγείας και Περιφερειακά Ιατρεία, Δημοτικά και Νομαρχιακά Ιατρεία, Ιατρεία Ασφαλιστικών Ταμείων)
- Κινητές μονάδας και κινητές μονάδες ψυχικής υγείας
- Ιατροπαιδαγωγικά κέντρα
- Κέντρα ψυχικής υγείας και κέντρα ψυχικής υγείας με ιατροπαιδαγωγικές υπηρεσίες

Υπό τον Ειδικό Στόχο (Ανάπτυξη και προστασία της Δημόσιας Υγείας):

Όσον αφορά στην Προστασία της Δημόσιας Υγείας επιδιώκεται η δικτύωση των υφιστάμενων υπηρεσιών μέσω της ενίσχυσης και αναβάθμισης των υποδομών τους, η ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης προσδιοριστικών παραγόντων της υγείας, η ανάπτυξη υπηρεσιών για τον έλεγχο των πυλών εισόδου της χώρας και η προώθηση προγραμμάτων υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων. Επίσης θα προωθηθούν συντονισμένες δράσεις προγραμμάτων πρόληψης και προαγωγής της δημόσιας υγείας τόσο στον γενικό πληθυσμό όσο και σε ειδικές κατηγορίες πληθυσμού. Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων αναφέρονται:

- Ενίσχυση και αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών δημόσιας υγείας (ΚΕΕΛΠΝΟ, ΕΔΕΤ, ΚΕΔΥ, ΠΕΔΥ, 57 ΔΥΝΑ, ΕΣΔΥ, Εργαστήρια Δημόσιας Υγείας, ΟΚΑΝΑ). Δημιουργία ενός εθνικού Βιοεργαστηρίου Τύπου 4.
- Αεροϋγειονομεία - Διαμόρφωση χώρων και εξοπλισμός στα διεθνή αεροδρόμια
- Λιμάνια - διαμόρφωση χώρων και εξοπλισμός επιδημιολογικού φραγμού
- Ανάπτυξη & Εφαρμογή συστήματος διαχείρισης υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας στα Νοσοκομεία και του εποπτευόμενους από το ΥΚΚΑ οργανισμούς κατά το Διεθνές Πρότυπο OHSAS 18001 / ΕΛΟΤ 1801
- Προγράμματα πρόληψης και προαγωγής της δημόσιας υγείας στον γενικό πληθυσμό και σε ειδικούς πληθυσμούς (π.χ. μετανάστες, μαθητές) με εκστρατείες ενημέρωσης. Δημιουργία συστήματος εποπτείας σχολικού περιβάλλοντος για την τήρηση των κανόνων δημόσιας υγείας

Υπό τον Ειδικό Στόχο (Ολοκληρωμένη ανάπτυξη της Κοινωνικής Αλληλεγγύης):

Οι παρεμβάσεις στις κοινωνικές υποδομές αφορούν σε δημιουργία, ενίσχυση και αναβάθμιση υποδομών για δομές ανοικτής φροντίδας, αυτόνομης και ημιαυτόνομης διαβίωσης, κοινοτικών ή διαδημοτικών δικτύων υποστήριξης, επέκταση και δημιουργία δομών βραχείας νοσηλείας, μονάδες κοινωνικής αποκατάστασης και διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για την εφαρμογή καινοτόμων υποστηρικτικών υπηρεσιών. Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων αναφέρονται:

- Ανάπτυξη δομών ανοικτής φροντίδας κοινωνικών ομάδων
- Ανάπτυξη και λειτουργία υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιφέρειας.
- Δημιουργία δομών ημιαυτόνομης διαβίωσης και κοινοτικών ή διαδημοτικών δικτύων υποστήριξης φιλοξενίας για άτομα με βαριές κινητικές αναπηρίες, γέροντες κλπ
- Κέντρα αποκατάστασης ΜΚΕΑ

- Επέκταση ή / και δημιουργία δομών βραχείας φιλοξενίας οικογενειών, που συνοδεύουν άτομα που νοσηλεύονται
- Οικοτροφεία
- Προστατευμένα διαμερίσματα
- Ξενώνες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης
- Βρεφονηπιακοί σταθμοί
- Κέντρα δημιουργικής απασχόλησης παιδιών και ΑΜΕΑ

Υπό τον Ειδικό Στόχο (Βελτίωση της ανταποδοτικότητας του υγειονομικού συστήματος):

Στην επίτευξη του ειδικού στόχου «Βελτίωση της ανταποδοτικότητας τους συστήματος» συμβάλουν αθροιστικά όλες οι ανωτέρω περιγραφόμενες παρεμβάσεις, ειδικότερα όμως συμβάλουν οι παρεμβάσεις που αφορούν σε ανάπτυξη υποδομών Β'θμιας και Γ'θμιας μονάδων περίθαλψης. Οι παρεμβάσεις αυτές αφορούν σε δημιουργία, ενίσχυση και αναβάθμιση υποδομών που έχουν απαξιωθεί, στον λειτουργικό εκσυγχρονισμό υφιστάμενων μονάδων (Τυποποίηση διαδικασιών, Διασφάλιση Ποιότητας, Εσωτερικό Έλεγχο κ.ά). Επιδιώκεται μέσω της ενίσχυσης των νοσοκομειακών υποδομών η άρση των περιφερειακών ανισοτήτων και η ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών. Επιπλέον θα συνεχιστεί η αναγκαία δημιουργία ή ενίσχυση Ψυχιατρικών τμημάτων σε νοσηλευτικές μονάδες. Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων αναφέρονται:

- Ενίσχυση και αναβάθμιση υποδομών ΕΚΑΒ περιφέρειας και Τμημάτων Επειγόντων Περιστατικών
- Δημιουργία ενίσχυση και αναβάθμιση υποδομών νοσηλευτικής περίθαλψης (νέες πτέρυγες, ειδικές μονάδες, κ.α.)
- Λειτουργικός εκσυγχρονισμός υφιστάμενων Νοσηλευτικών Μονάδων (Τυποποίηση Διαδικασιών, Διασφάλιση Ποιότητας, Εσωτερικός Έλεγχος κ.α.)
- Κέντρα Ημέρας - Νοσοκομεία Ημέρας
- Ψυχιατρικά Τμήματα

Οι ως άνω παρεμβάσεις συνεργούν ισχυρά με παρεμβάσεις στα Τομεακά Προγράμματα και των δύο Διαρθρωτικών Ταμείων.

Η έμφαση στην **πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας** αποτελεί βασική κατεύθυνση για τον τομέα υγείας στο ΕΣΠΑ, με προτεραιότητα στις υποβαθμισμένες περιοχές και στοχεύει στην αποσυμφόρηση των νοσοκομείων. Στον τομέα της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας (ΠΦΥ) εκφράζεται μία στρατηγική που δίνει μεγαλύτερη έμφαση στον τομέα του συστήματος υγείας που αφορά στην πρόληψη, την προαγωγή της υγείας, τις βασικές φροντίδες υγείας προς το σύνολο του πληθυσμού.

Ο γενικός στόχος για την πρωτοβάθμια φροντίδα είναι η διατήρηση ενός υψηλού επίπεδου υγείας που θα στηρίζεται στην αναδιάρθρωση των υπηρεσιών αυτών σε τοπικό επίπεδο. Η επιτυχία του κοινωνικού και τοπικού προσανατολισμού θα βοηθήσει περιοριστεί στο ελάχιστο η προσφυγή σε δευτεροβάθμια νοσοκομειακή περίθαλψη.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί επίσης στη λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων από τις αρμόδιες αρχές (Γενικός Γραμματέας ΥΥΚΑ και Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού για τα θέματα υγείας στο ΕΣΠΑ) για τη **διασφάλιση της πλήρους λειτουργικότητας των συγχρηματοδοτούμενων υποδομών υγείας** μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου, συμεριλαμβανομένου και **ποσοτικά-ποιοτικά επαρκούς στελέχωσής τους.** Στο πλαίσιο αυτό οι αρμόδιες υπηρεσίες ανάπτυξης προσωπικού του

ΥΥΚΑ ενημερώνονται μετά την σύναψη σύμβασης εργολαβίας υποδομών ή προμήθειας εξοπλισμών ώστε να ελέγχουν την επάρκεια του υφιστάμενου προσωπικού και να πραγματοποιούν την έναρξη και προγραμματισμό των απαιτούμενων ενεργειών μέχρι την πλήρη λειτουργία των νέων υπηρεσιών.

Οι παρεμβάσεις αυτές θα συμβάλλουν:

Α. Στην προώθηση του **Γενικού Στόχου 10 του ΕΣΠΑ** και ειδικότερα των ειδικών του στόχων:

- Ανάπτυξη του δικτύου της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και της Δημόσιας Υγείας.
- Προώθηση της Πληροφορικής Τεχνολογίας και των e-υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης - Ολοκλήρωση της πολιτικής εισαγωγής ψηφιακής τεχνολογίας.
- Μεταρρύθμιση στην ψυχική υγεία και ανάπτυξη πολιτικών επανένταξης.

Στην προώθηση του **Γενικού Στόχου 9 του ΕΣΠΑ** και στον ειδικό του στόχο που αφορά στην Αποϊδρυματισμό και την ανάπτυξη πολιτικών επανένταξης των Ατόμων με Αναπηρία.

Β. Στην προώθηση των ακόλουθων **Γενικών Στόχων της Εθνικής Στρατηγικής Υγείας[70]:**

- 1.α.: Ανάπτυξη της Δημόσιας Υγείας
- 1.β.: Ανάπτυξη της Πρωτοβάθμιας περίθαλψης και προληπτικής ιατρικής
- 2.β: Αναβάθμιση των υπηρεσιών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στη Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια φροντίδα υγείας
- 4.α: Εδραίωση της Μεταρρύθμισης της Ψυχικής Υγείας
- 4.β: Αποϊδρυματισμός ΑμεΑ και Πολιτικές προώθησης στην αυτόνομη διαβίωση
- 4.δ.: Κοινωνική Αλληλεγγύη - Προώθηση ισότητας και προστασία ευπαθών ομάδων

Επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο αυτό έχει υπογραφεί **Μνημόνιο Συνεργασίας** μεταξύ των ΥΠΟΙΟ, ΥΠΥΚΑ, ΥΠΑΚΠ για το γενικό πλαίσιο προγραμματισμού και τις προτεραιότητες υγείας για την περίοδο 2007-2013 στο ΕΣΠΑ[71].

(Στην Παιδεία)

Ως στόχος στον τομέα της εκπαίδευσης τίθεται η ολοκλήρωση της βελτίωσης των υποδομών ποσοτικά και ποιοτικά, ώστε να καταστεί το Εκπαιδευτικό Σύστημα σε Περιφερειακό πρότυπο σε ότι αφορά την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες και απαιτήσεις της Κοινωνίας της Οικονομίας. Ο στόχος επιτυγχάνεται με εξειδικευμένα μέτρα, όπως η ανάπτυξη επαρκούς κτιριακής υποδομής, η βελτίωση της υποδομής σε τεχνολογίες και τεχνολογικά συστήματα, η δικτύωση των εκπαιδευτικών μονάδων, η ανάπτυξη βιβλιοθηκών, εργαστηρίων κ.λ.π.

Υπό τον Ειδικό Στόχο (Βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στον τομέα της εκπαίδευσης) αναφέρονται οι ακόλουθες ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων:

I. Κτιριακές Υποδομές

- Προσχολική αγωγή (νηπιαγωγεία) με προτεραιότητα κάλυψης του συνόλου των αναγκών

[70] Η Εθνική Στρατηγική για την Υγεία στην περίοδο 2007-2013 αποτυπώνεται στο κείμενο προγραμματισμού που διαμόρφωσε το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΥΠΥΚΑ) τον Ιανουάριο του 2007:'' ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ. Δ' ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2007-2013'', (διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://www.ygeia-pronoia.gr/4pp.htm).

[71] Memorandum of Understanding of the Ministries of Economy and Finance, Employment and Social Protection, Health and Social Solidarity, regarding the Programming framework and priorities for Health at the Hellenic NSRF 2007-2013.

- Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με προτεραιότητα κάλυψης ει δυνατόν το σύνολο των περιπτώσεων όπου λειτουργούν σχολικές μονάδες με διπλά ωράρια.
- Κτιριακές παρεμβάσεις κατασκευής / αναβάθμισης χώρων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και στη δια βίου εκπαίδευση, προκειμένου να αντιμετωπισθούν ανάγκες λειτουργίας εργαστηρίων, δομών έρευνας και καινοτομίας καθώς και συστημάτων δικτύωσης και επικοινωνίας.

II. Υποδομές σε εξοπλισμό

- Προμήθεια νέου ή αναβάθμιση υπάρχοντος εργαστηριακού και τεχνολογικού εξοπλισμού, ιδίως σε ΤΠΕ, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και στη δια βίου μάθηση, με προτεραιότητα κάλυψης στο σύνολο της λειτουργίας

  α) των ολοήμερων σχολείων

  β) των επαγγελματικών λυκείων (ΕΠΑΛ) και επαγγελματικών σχολών (ΕΠΑΣ)

  γ) της έρευνας και της καινοτομίας

(Στον Πολιτισμό)

Υπό τον Ειδικό Στόχο (Ενίσχυση πολιτιστικών υποδομών) ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι:

- Αποκατάσταση μνημείων και αρχαιολογικών χώρων και ανάπτυξη νέων υποδομών

Υπό τον Ειδικό Στόχο (Τόνωση της ζήτησης στον τομέα του πολιτισμού) ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων είναι:

- Ανάπτυξη υπηρεσιών και νέων θεσμών

Εν γένει, οι παρεμβάσεις στην Δ' Προγραμματική Περίοδο θα κινηθούν στις εξής κατευθύνσεις:

1. Επεμβάσεις στον πολεοδομικό ιστό πόλεων (π.χ. Καβάλα, Κομοτηνή)
2. Αναβάθμιση περιφερειακών πόλων έλξης επισκεπτών (π.χ. Θάσος, Σαμοθράκη, Διδυμότειχο)
3. Έργα κατά μήκος της Εγνατίας Οδού και των κάθετων αξόνων της

Ειδικότερα, προβλέπεται η συνέχιση έργων από το Γ΄ ΚΠΣ είτε εντός αρχαιολογικών χώρων (Μαρώνεια, Μεσημβρία Ζώνη, Άβδηρα, Σαμοθράκη κ.λ.π) οι οποίοι είναι ιδιαίτερα εκτεταμένοι, είτε η προστασία, η συντήρηση και η ανάδειξη ενός σημαντικού αριθμού Βυζαντινών και μεταβυζαντινών μνημείων που είναι διάσπαρτα σε όλη την Περιφέρεια (Παπίκιον όρος, Κομοτηνή, Πύθιον, Καβάλα κ.τ.λ.). Επίσης, ο εκσυγχρονισμός των εκθέσεων σε σημαντικά Μουσεία, όπως π.χ. της Κομοτηνής, της Σαμοθράκης κ.α.

(Στη χωρική διάσταση της ανάπτυξης)

Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων αναφέρονται:

- Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Αστική Αναγέννηση

Επισημαίνεται ότι για τις παρεμβάσεις στην υγεία και πρόνοια δεσμεύεται ποσό συνολικής δημόσιας δαπάνης 81,75 εκ. Ευρώ (κωδικοί 76 και 79), καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα παρεμβάσεων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη υποδομών α'θμιας και β'θμιας περίθαλψης, στην ανάπτυξη και προστασία της δημόσιας υγείας, στην ανάπτυξη υποδομών πρόνοιας καθώς και στην προώθηση ενεργειών που αφορούν στην ψυχική υγεία. Παράλληλα, σε παρεμβάσεις για την εκπαίδευση

δεσμεύεται ποσό συνολικής δημόσιας δαπάνης 92,89 εκ. Ευρώ (κωδικός 75), ενώ στον κωδικό 79 «άλλες κοινωνικές υποδομές», συνολικής δημόσιας δαπάνης 23,87 εκ. Ευρώ, περιλαμβάνονται εν δυνάμει παρεμβάσεις που εξυπηρετούν τους στόχους και της υγείας/πρόνοιας και της εκπαίδευσης.

ζ) Συνολικές επιχορηγήσεις

Για την χρηματοδοτική ενίσχυση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας 9 ενδέχεται να γίνει χρήση των Συνολικών Επιχορηγήσεων (Global Grants).

η) Χρήση της ρήτρας 10% για δράσεις ΕΚΤ

Το παρόν περιφερειακό επιχειρησιακό πρόγραμμα δύναται να χρηματοδοτήσει, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός ορίου 10 % της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε άξονα προτεραιότητάς του (εφεξής "ρήτρα ευελιξίας"), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του ΕΚΤ (εφεξής δράσεις ή παρεμβάσεις "τύπου ΕΚΤ"), εφόσον απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση μιας πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτήν. Στο πλαίσιο του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας δύναται να γίνει χρήση της ρήτρας ευελιξίας για τη χρηματοδότηση κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ σχετικών με την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας, όπως "Βοήθεια στο Σπίτι", "Κοινωνική Μέριμνα", "ΚΗΦΗ", οι οποίες εμπίπτουν στην πολιτική κοινωνικής συνοχής της Περιφέρειας, ενισχύουν το στόχο του Άξονα Προτεραιότητας για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας και το γενικό στόχο 9 του ΕΣΠΑ, και θα συμβάλουν κατά τρόπο συμπληρωματικό στην υλοποίηση των ενδεικτικών κύριων κατηγοριών παρεμβάσεων του εν λόγω Άξονα Προτεραιότητας σχετικών με τις υποδομές Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας.

Η χρηματοδότηση των παραπάνω κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ με χρήση της ρήτρας ευελιξίας θα γίνει σύμφωνα με τους όρους του θεσμικού πλαισίου, το οποίο θα εκπονηθεί από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και το οποίο θα διασφαλίζει την εξατομικευμένη παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας στους τελικούς ωφελούμενους. Η εν λόγω χρηματοδότηση θα αφορά μεταβατική περίοδο με καταληκτική ημερομηνία την 31/12/2010, η οποία θα επιτρέψει την πλήρη υλοποίηση σχετικής Συστημικής Παρέμβασης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού" που στοχεύει στη δημιουργία και εφαρμογή ενός βιώσιμου συστήματος παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας.

Ο **Άξονας Προτεραιότητας 9** θα συμβάλλει:

- **Άμεσα** στις θεματικές προτεραιότητες «Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης» και «Απασχόληση και κοινωνική συνοχή» και στους **γενικούς στόχους 4, 10, 15, 16** και **17** του **ΕΣΠΑ** ενώ **έμμεσα** συμβάλλει στις θεματικές προτεραιότητες «Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία» και «Θεσμικό Περιβάλλον», και στους **γενικούς στόχους 2, 3, 8, 9, 11** και **14** του **ΕΣΠΑ.**
- Στις προτεραιότητες «Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη», «Περιφερειακή και Κοινωνική Συνοχή» καθώς και «Απασχόληση – Κατάρτιση – Εκπαίδευση» του **ΕΠΜ** (κεφ. 6, 7, 9)
- **Άμεσα** στις **ΚΣΚΓ 1.2** «Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη» και **3.3** «Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της εκπαίδευσης και της ειδίκευσης», ενώ **έμμεσα** συμβάλλει στις **ΚΣΚΓ 2.2** «Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας» και **3.5** «Προστασία της υγείας των εργαζομένων».
- **Άμεσα** στις **ΟΚΓ 11** και **23** και **έμμεσα** στην **ΟΚΓ 15**.

ΑΠ10.1: ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΚΜ - ΠΔΜ

α) Συνοπτική περιγραφή και γενικοί στόχοι

Η Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής στις Περιφέρειες Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας, που ανήκουν στο στόχο σύγκλισης – phasing out, εμπεριέχει το σύνολο των ενεργειών και δραστηριοτήτων που αφορούν στην υλοποίηση των παρεμβάσεων, την παροχή οδηγιών και υποστήριξης προς τους εμπλεκόμενους φορείς (δημόσιους, ιδιωτικούς), την υποστήριξη και υποβοήθηση όλων των διοικητικών δομών και μηχανισμών που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα.

β) Ειδικοί στόχοι

- Αποτελεσματική εφαρμογή, διαχείριση, παρακολούθηση, έλεγχος και αξιολόγηση του Προγράμματος.
- Εξασφάλιση της δημοσιοποίησης, πληροφόρησης των φορέων και πολιτών.
- Ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση φορέων και πολιτών για τη συμμετοχή στο σχεδιασμό και εφαρμογή τοπικών αναπτυξιακών δράσεων.

γ) Αναμενόμενες επιπτώσεις

- Ενίσχυση της συνέργειας και αποτελεσματικότερη συνεργασία μεταξύ φορέων και τελικών δικαιούχων
- Αύξηση της διαχειριστικής ικανότητας της δημόσιας διοίκησης
- Αποτελεσματική προώθηση – προβολή του ΕΠ.

δ) Στόχευση

Δυνητικοί Δικαιούχοι του Άξονα Προτεραιότητας είναι οι φορείς που θα κριθούν κατάλληλοι για την επάρκειά τους στην υλοποίηση έργων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου (Ενότητα 4 – Διατάξεις Εφαρμογής).

Ωφελούμενοι είναι οι Τελικοί Δικαιούχοι των παρεμβάσεων του ΕΠ.

ε) Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων

- Εφαρμογή – Διαχείριση – Παρακολούθηση – Έλεγχος του προγράμματος
- Μελέτες – Αξιολόγηση – Υποστήριξη του Προγράμματος
- Δημοσιοποίηση – Πληροφόρηση του Προγράμματος

στ) Συνολικές επιχορηγήσεις

Δεν προβλέπεται η αξιοποίηση της μεθόδου των Συνολικών Επιχορηγήσεων (Global Grants) στον Άξονα Προτεραιότητας 10.1.

Ο **Άξονας Προτεραιότητας 10.1** θα συμβάλλει:

- Στο σύνολο των **Θεματικών Προτεραιοτήτων** και των **γενικών στόχων** του ΕΣΠΑ 2007-2013
- Στο σύνολο των προτεραιοτήτων του **ΕΠΜ**
- Άμεσα στο σύνολο των **ΚΣΚΓ**
- Στο σύνολο των **ΟΚΓ**

ΑΠ10.2: ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΑΜΘ

α) Συνοπτική περιγραφή και γενικοί στόχοι

Η Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης, που αποτελεί περιφέρεια αμιγούς στόχου σύγκλισης, εμπεριέχει το σύνολο των ενεργειών και δραστηριοτήτων που αφορούν στην υλοποίηση των παρεμβάσεων, την παροχή οδηγιών και υποστήριξης προς τους εμπλεκόμενους φορείς (δημόσιους, ιδιωτικούς), την υποστήριξη και υποβοήθηση όλων των διοικητικών δομών και μηχανισμών που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα

β) Ειδικοί στόχοι

- Αποτελεσματική εφαρμογή, διαχείριση, παρακολούθηση, έλεγχος και αξιολόγηση του Προγράμματος.
- Εξασφάλιση της δημοσιοποίησης, πληροφόρησης των φορέων και πολιτών.
- Ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση φορέων και πολιτών για τη συμμετοχή στο σχεδιασμό και εφαρμογή τοπικών αναπτυξιακών δράσεων.

γ) Αναμενόμενες επιπτώσεις

- Συνέργεια και αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ φορέων και τελικών δικαιούχων
- Αποτελεσματική προώθηση και προβολή του προγράμματος
- Δημιουργία αποτελεσματικής διαχειριστικής ικανότητας της Δημόσιας Διοίκησης

δ) Στόχευση

Δυνητικοί Δικαιούχοι του Άξονα Προτεραιότητας είναι οι φορείς που θα κριθούν κατάλληλοι για την επάρκειά τους στην υλοποίηση έργων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου (Ενότητα 4 – Διατάξεις Εφαρμογής).

ε) Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων

- Υποστήριξη Δυνητικών Δικαιούχων
- Εκπόνηση μελετών – εμπειρογνωμοσυνών / ενέργειες δημοσιοποίησης προγραμμάτων

στ) Συνολικές επιχορηγήσεις

Δεν προβλέπεται η αξιοποίηση της μεθόδου των Συνολικών Επιχορηγήσεων (Global Grants) στον Άξονα Προτεραιότητας 10.2.

Ο **Άξονας Προτεραιότητας 10.2** θα συμβάλλει:

- Στο σύνολο των **Θεματικών Προτεραιοτήτων** και των **γενικών στόχων** του ΕΣΠΑ 2007-2013
- Στο σύνολο των προτεραιοτήτων του **ΕΠΜ**
- Άμεσα στο σύνολο των **ΚΣΚΓ**
- Στο σύνολο των **ΟΚΓ**

3.2. Ρήτρα ευελιξίας του 10% ΕΚΤ/ΕΤΠΑ

Το παρόν περιφερειακό επιχειρησιακό πρόγραμμα δύναται να χρηματοδοτήσει, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός ορίου 10 % της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε άξονα προτεραιότητάς του (εφεξής "ρήτρα ευελιξίας"), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του ΕΚΤ (εφεξής δράσεις ή παρεμβάσεις "τύπου ΕΚΤ"), εφόσον απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση μιας πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτήν.

Στο πλαίσιο των Αξόνων Προτεραιότητας 4 & 5 πρόκειται να γίνει χρήση της ρήτρας ευελιξίας για τη χρηματοδότηση κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ οι οποίες εμπίπτουν στη στρατηγική του Υπουργείου Ανάπτυξης και θα συμβάλουν κατά τρόπο συμπληρωματικό στην υλοποίηση των ενδεικτικών κύριων κατηγοριών παρεμβάσεων των εν λόγω Αξόνων Προτεραιότητας. Προβλέπεται να υλοποιηθούν οι ακόλουθες κατηγορίες παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ:

- Ενέργειες εκπαίδευσης, κατάρτισης, προσέλκυσης ερευνητών, και εξειδίκευσης νέων ερευνητών στο πλαίσιο των δράσεων της δημιουργίας δικτύων έρευνας και πόλων καινοτομίας που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα.
- Ειδικά προγράμματα κατάρτισης επιχειρηματιών και προσωπικού νέων επιχειρήσεων, των οποίων η δημιουργία χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα.
- Κατάρτιση επαγγελματιών, εργοδοτών και εργαζομένων που ωφελούνται από κύριες παρεμβάσεις του Προγράμματος, όπως τα ολοκληρωμένα επιχειρηματικά σχέδια, τις επιχειρηματικές δικτυώσεις και συσπειρώσεις, και τις δράσεις αναδιάρθρωσης και διεύρυνσης δραστηριοτήτων.
- Κατάρτιση προσωπικού για ειδικές - εναλλακτικές μορφές τουρισμού και τη σύνδεσή τους με την παραγωγική διαδικασία των επιχειρήσεων των οποίων το επιχειρηματικό σχέδιο χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα.
- Δράσεις ενημέρωσης και κατάρτισης για τη βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς, την προστασία του καταναλωτή, την προώθηση νέας καταναλωτικής κουλτούρας και την προστασία του περιβάλλοντος, σε δομές και εποπτευόμενους φορείς του ΥΠΑΝ και του ΥΤΑΝ που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα.
- Δράσεις κατάρτισης ερευνητών και άλλων ομάδων εργαζομένων σε επιχειρηματικές - τεχνολογικές υποδομές, παρεμβάσεις των οποίων, όπως η μεταφορά τεχνολογίας, χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα.

Στο πλαίσιο των Αξόνων Προτεραιότητας 7, 8 & 9 πρόκειται να γίνει χρήση της ρήτρας ευελιξίας για τη χρηματοδότηση κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ σχετικών με την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας, όπως "Βοήθεια στο Σπίτι", "Κοινωνική Μέριμνα", "ΚΗΦΗ", οι οποίες εμπίπτουν στην πολιτική κοινωνικής συνοχής της Περιφέρειας, ενισχύουν το στόχο των Αξόνων Προτεραιότητας για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των Περιφερειών και το γενικό στόχο 9 του ΕΣΠΑ, και θα συμβάλουν κατά τρόπο συμπληρωματικό στην υλοποίηση των ενδεικτικών κύριων κατηγοριών παρεμβάσεων του εν λόγω Αξόνων Προτεραιότητας σχετικών με τις υποδομές Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας.

Η χρηματοδότηση των παραπάνω κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ με χρήση της ρήτρας ευελιξίας θα γίνει σύμφωνα με τους όρους του θεσμικού πλαισίου, το οποίο θα εκπονηθεί από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και το οποίο θα διασφαλίζει την εξατομικευμένη παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας στους τελικούς ωφελούμενους. Η εν λόγω χρηματοδότηση θα αφορά μεταβατική περίοδο με καταληκτική ημερομηνία την 31/12/2010, η οποία θα επιτρέψει την πλήρη υλοποίηση σχετικής Συστημικής Παρέμβασης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος

"Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού" που στοχεύει στη δημιουργία και εφαρμογή ενός βιώσιμου συστήματος παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας.

3.3. Συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων με αυτές που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης(ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ) - Κριτήρια Διαχωρισμού των Παρεμβάσεων των Ταμείων με το ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ.

3.3.1. Γενικά

Ο κύριος όγκος των παρεμβάσεων που αφορούν στη βελτίωση της προσπελασιμότητας των αγροτικών περιοχών και τις παρεμβάσεις σε υποδομές περιβάλλοντος, **θα καλυφθεί από το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)**, η ενίσχυση μεγάλης κλίμακας επενδυτικών σχεδίων, η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, η αναβάθμιση του συστήματος υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, η προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης, καθώς και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος **θα καλυφθούν από το ΕΤΠΑ**, ενώ η αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης, η βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και οι παρεμβάσεις στους ανθρώπινους πόρους, **θα καλυφθούν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)**.

Η **θέσπιση κριτηρίων διαχωρισμού** μεταξύ των ομοειδών κατηγοριών πράξεων που δύνανται να χρηματοδοτηθούν από τα διαφορετικά Ταμεία δεν διαπνέεται από «διαχειριστική» λογική, αλλά **αντανακλά τις προτεραιότητες των επιμέρους πολιτικών** (περιφερειακή πολιτική, πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, αλιευτική πολιτική) το σύνολο των οποίων βεβαίως επηρεάζεται από τη διάσταση του χώρου.

Η μεγάλη έκταση των αγροτικών περιοχών, το μήκος της ακτογραμμής και το πλήθος των νησιών καθιστούν απαγορευτική την υιοθέτηση ως μόνου κριτηρίου διαχωρισμού των πράξεων των Ταμείων το «χωρικό – γεωγραφικό» κριτήριο, διότι είναι δεδομένο ότι οι πόροι του ΕΓΤΑΑ και του ΕΤΑ δεν επαρκούν για να καλύψουν ικανοποιητικά τις ανάγκες στις **δυο γενικές ομάδες παρεμβάσεων,** μέσω των οποίων θα εξυπηρετηθούν **ο στόχος της διαφοροποίησης της οικονομίας των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και ο στόχος της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές.**

Οι δύο γενικές ομάδες παρεμβάσεων αφορούν:

- Στις παρεμβάσεις στο παραγωγικό περιβάλλον
- Στα έργα υποδομών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία.

Αναγκαιότητα θέσπισης κριτηρίων εντοπίζεται, επίσης στους ακόλουθους τομείς παρεμβάσεων:

- Δράσεις κατάρτισης – Ανθρώπινο δυναμικό
- Παρεμβάσεις στον τομέα του Περιβάλλοντος.
- Παρεμβάσεις με βάση την προσέγγιση LEADER που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ
- Παρεμβάσεις για την ανάπτυξη επιλεγμένων αλιευτικών περιοχών μέσω μιας τοπικής στρατηγικής, που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΑ.

Με βάση την παραπάνω προσέγγιση, τα κριτήρια διαχωρισμού των πράξεων που παρουσιάζονται στη συνέχεια, αποτελούν ένα συγκερασμό χωρικών – γεωγραφικών, οικονομικών και διοικητικών κριτηρίων.

Για τις παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στις περιοχές εφαρμογής του **Άξονα Προτεραιότητας 4 Leader του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007 -2013,** με νομική βάση τα άρθρα 61 - 64 του Καν. (ΕΚ) 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20/9/2005, «για τη στήριξη της Αγροτικής Ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)» **κριτήριο διαχωρισμού των παρεμβάσεων αποτελεί αυτή καθ' εαυτή η προσέγγιση Leader.**

Επίσης, για τις παρεμβάσεις με στόχο την ανάπτυξη **επιλεγμένων αλιευτικών περιοχών** στο πλαίσιο εφαρμογής του **άξονα Προτεραιότητας 4 του Ε.Π Αλιείας (ΕΠΑΛ) 2007 -2013,** με νομική βάση τα άρθρα 43 - 45 του Καν.(ΕΚ) 1198/2006 του Συμβουλίου, της 27/7/2006, για το «Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας», κριτήριο διαχωρισμού των παρεμβάσεων αποτελεί αυτή καθ' εαυτή η επιλεχθείσα τοπική στρατηγική για την κάθε αλιευτική περιοχή.

Επενδύσεις για τον **εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων** (κατεύθυνσης φυτικής και ζωικής παραγωγής) **και δασοκομικών εκμεταλλεύσεων (άξονας 1 ΠΑΑ)**, στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, **χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ.**

Επενδύσεις για την **αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών, κτηνοτροφικών και δασοκομικών προϊόντων (άξονας 1 ΠΑΑ), δράσεις επιχειρηματικότητας και γενικότερα όλες οι δράσεις** οι οποίες αφορούν στην πρώτη μεταποίηση ή/και εμπορία προϊόντων (δεν αφορά επενδύσεις στο λιανικό εμπόριο) **που καλύπτονται από το Παράρτημα Ι της Συνθήκης, καθώς και δασικών προϊόντων, χρηματοδοτούνται κατά αποκλειστικότητα από το ΕΓΤΑΑ**. Σύμφωνα με τον Καν. 1698/2005, η **στήριξη από το ΕΓΤΑΑ περιορίζεται στις πολύ μικρές, τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, κατά την έννοια της Σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής[72] καθώς και για τις επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 750 υπαλλήλους ή έχουν κύκλο εργασιών μικρότερο των 200 εκ. €**. Στην περίπτωση της **δασοκομίας** η στήριξη παρέχεται από το **ΕΓΤΑΑ στις πολύ μικρές επιχειρήσεις, σύμφωνα με τον Καν. 1698/2005.**

Οι επενδύσεις στον τομέα της **υδατοκαλλιέργειας**, της **αλιείας εσωτερικών υδάτων και της θαλάσσιας αλιείας**, χρηματοδοτούνται από το ΕΤΑ μέχρι εξαντλήσεων των πόρων του ΕΠΑΛ.

Οι επενδύσεις στην πρώτη **μεταποίηση και εμπορία** ιχθύων, οστράκων κ.λ.π. χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΑ, μέχρι εξαντλήσεως των πόρων του ΕΠΑΛ.

Η στήριξη στην **υδατοκαλλιέργεια και στη μεταποίηση των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας**, από το ΕΤΑ, περιορίζεται στις **επιχειρήσεις, όπως αυτές προβλέπονται στον Καν. 1198/2005[73].**

Υδρεύσεις, αποχετεύσεις και βιολογικοί καθαρισμοί χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ.

Τα κριτήρια διαχωρισμού, που παρουσιάζονται στη συνέχεια και τα οποία εκφράζονται σε χρηματοοικονομικούς όρους, αφορούν στο συνολικό προϋπολογισμό της παρέμβασης (δημόσια δαπάνη και ιδιωτική συμμετοχή).

[72] Οι πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ορίζονται με βάση τον αριθμό των απασχολουμένων ατόμων και τον κύκλο εργασιών τους ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού τους. Ειδικότερα:

- ☑ Ως πολύ μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 10 εργαζόμενους και της οποίας ο κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 2 εκατ. Ευρώ.
- ☑ Ως μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 50 εργαζόμενους και ο κύκλος εργασιών της ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 10 εκατ. Ευρώ.
- ☑ Ως μεσαία επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 250 εργαζόμενους και της οποίας ο κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 50 εκατ. Ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 43 εκατ. Ευρώ.

[73] Οι ενισχύσεις επενδύσεων από το ΕΤΑ περιορίζονται σύμφωνα με τον Καν. 1198/2006 σε πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ομοίως, σύμφωνα με τη Σύσταση 2003/361/ΕΚ, της Επιτροπής) καθώς και σε επιχειρήσεις, οι οποίες απασχολούν λιγότερους από 750 υπαλλήλους ή των οποίων ο κύκλος εργασιών είναι μικρότερος από 200 εκ. Ευρώ.

3.3.2. Ειδικά Κριτήρια Διαχωρισμού

3.3.2.1 Έργα υποδομών που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ

Παρεμβάσεις σε υποδομές υλοποιούνται στο σύνολο των αγροτικών περιοχών εφαρμογής του **άξονα προτεραιότητας 3 του Προγράμματος Αγροτική Ανάπτυξη** (ΠΑΑ) 2007 -2013 σε Δημοτικά Διαμερίσματα έως 3000 κατοίκους και στις περιοχές εφαρμογής του ΕΠΑΛ, ως ακολούθως:

3.3.2.1.1 Υποδομές για την ενθάρρυνση της τουριστικής δραστηριότητας και τη διατήρηση και αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς (άξονας 3 ΠΑΑ)

- Τοπικά κέντρα τουριστικής πληροφόρησης (γραφεία-περίπτερα ενημέρωσης και πληροφόρησης), σήμανση αξιοθέατων, μνημείων, κ.λ.π., ποδηλατικές διαδρομές σε περιοχές της αγροτικής υπαίθρου, προβολή και προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών.
- Υποδομές για τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της αγροτικής υπαίθρου (μνημεία, γεφύρια, μύλοι, λιοτρίβια, πατητήρια, βρύσες κ.λ.π.) και το τοπίο της υπαίθρου (όπως αναβαθμίδες κ.λ.π.).

Τα ανωτέρω αφορούν σε παρεμβάσεις τοπικής κλίμακας και **δεν επιτρέπονται παρεμβάσεις σε μνημεία αρμοδιότητας του Υπουργείου Πολιτισμού.**

Ως ανώτατο ύψος συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών είναι τα **300.000€** .

Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, συνολικού προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

3.3.2.1.2 Υποδομές και Υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές (άξονας 3 ΠΑΑ)

Α) Παρεμβάσεις σε κτίρια για τη μετατροπή τους σε μουσεία - συλλογές - εκθετήρια που σχετίζονται με την λαογραφική / αγροτική πολιτιστική κληρονομιά, κέντρα φροντίδας παιδιών προσχολικής ηλικίας, βιβλιοθήκες, ωδεία, χώροι άσκησης πολιτιστικών δραστηριοτήτων (θέατρο, κινηματογράφος).

Ως ανώτατο ύψος συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών είναι τα 300.000 €. Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, συνολικού προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Β) Ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκδηλώσεων ανάδειξης και διατήρησης της τοπικής κληρονομιάς – στήριξη πολιτιστικών φορέων για μικρής κλίμακας υποδομή, προμήθεια εξοπλισμού, μουσικών οργάνων, στολών κλπ.

Ως ανώτατο ύψος συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών, είναι τα 300.000 €. Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Οι παρεμβάσεις των σημείων Α, Β, ανωτέρω δεν σχετίζονται με επιχειρηματική δραστηριότητα.

3.3.2.1.3 Ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών (άξονας 3 ΠΑΑ).

Για την ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών, θα χρηματοδοτηθούν δράσεις για τη συνολική αναβάθμιση χωριών (Δημοτικά Διαμερίσματα έως 3.000 κατοίκων κατά βάση ορεινών και μειονεκτικών στο πλαίσιο

εφαρμογής του άξονα 3 του ΠΑΑ) σε **εφαρμογή συνολικής μελέτης αναβάθμισης**[74] του οικισμού. Οι επιλέξιμες κατηγορίες δαπανών αφορούν τα παρακάτω:

- βελτίωση και ανάπλαση κοινοχρήστων χώρων (διαμόρφωση υπαίθριων χώρων, πλακοστρώσεις, πεζοδρομήσεις, φωτισμός κ.λ.π.)
- αποκατάσταση κτιρίων για κοινωφελή χρήση
- αποκατάσταση εξωτερικών όψεων κτισμάτων με ιδιαίτερα στοιχεία αισθητικής και ιστορικής αξίας

Το μέτρο αφορά κυρίως σε **δημόσια έργα** και συνολικά για τις ανωτέρω παρεμβάσεις ο συνολικός προϋπολογισμός θα ανέρχεται έως **1.000.000 € .**

Δράσεις για την **ανακαίνιση και ανάπτυξη χαρακτηρισμένων «παραδοσιακών οικισμών» θα συγχρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ.**

3.3.2.1.4 Υποδομές πρόσβασης.

Μικρά έργα πρόσβασης στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις συνολικού προϋπολογισμού **μέχρι 500.000€**, χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ.

3.3.2.1.5 Αλιευτικά καταφύγια (Άξονας 3 ΕΠΑΛ).

Το ΕΤΑ θα χρηματοδοτεί:

(α) Την κατασκευή μόνο μικρών αλιευτικών καταφυγίων (μέχρι 50 θέσεις ελλιμενισμού και προϋπολογισμού μέχρι 1,5Μ€ στα απομακρυσμένα Ελληνικά Νησιά, όπως αυτά αναφέρονται στο κεφάλαιο 1 του Ε.Π Αλιείας 2007 –2013.

(β) Τον εκσυγχρονισμό και εξοπλισμό των υφιστάμενων αλιευτικών καταφυγίων.

3.3.2.1.6 Υποδομές Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)

Το σύνολο των παρεμβάσεων που άπτονται υποδομών, ανάπτυξης και εφαρμογών ΤΠΕ για την εξυπηρέτηση του πολίτη, χρηματοδοτούνται αποκλειστικά και μόνο από το ΕΤΠΑ.

3.3.2.1.7 Λοιπά έργα υποδομών

Τα λοιπά έργα υποδομών, στις αγροτικές και αλιευτικές περιοχές, χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ.

3.3.3. Ανθρώπινο δυναμικό

3.3.3.1. Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007-2013

Η διαφοροποίηση μεταξύ ΕΓΤΑΑ και ΕΚΤ, για δράσεις **επαγγελματικής κατάρτισης**, εξειδικεύεται, ως ακολούθως:

[74] Ως προς αυτό το μέτρο απαραίτητη προϋπόθεση είναι η σύνταξη μελέτης συνολικής θεώρησης αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης και ανάδειξης συνολικά του οικισμού ή σύνταξη σχεδίου αναβάθμισης αυτού. Αυτή η κατηγορία παρέμβασης δεν εφαρμόζεται σε εγκαταλελειμμένους οικισμούς. Το περιεχόμενο της μελέτης θα προσδιορισθεί σε συνεργασία με το ΥΠΕΧΩΔΕ. Κατά προτεραιότητα εντάσσονται περιοχές που έχουν ήδη ολοκληρωθεί τα βασικά δίκτυα (ύδρευσης, αποχέτευσης)

ΕΓΤΑΑ Το ταμείο θα καλύπτει αποκλειστικά κατάρτιση που θα αφορά στη θεματολογία και στους δικαιούχους των παρακάτω μέτρων του Αξονα 2 του ΠΑΑ 2007-2013.		**ΕΚΤ** Το ταμείο θα καλύπτει αποκλειστικά κατάρτιση που θα αφορά στη θεματολογία και στους δικαιούχους των παρακάτω μέτρων του άξονα 1 καθώς και των μέτρων των αξόνων 3 και 4 του ΠΑΑ 2007-2013	
211	Ενισχύσεις για φυσικά μειονεκτήματα στους γεωργούς ορεινών περιοχών	112	Εγκατάσταση Νέων Γεωργών
212	Ενισχύσεις στους γεωργούς περιοχών με μειονεκτήματα, εκτός των ορεινών περιοχών.	121	Εκσυγχρονισμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων
213	Natura 2000	123	Αύξηση προστιθέμενης αξίας στα γεωργικά και δασοκομικά προϊόντα
214	Γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις	Κατάρτιση στο πλαίσιο εφαρμογής των αξόνων 3 και 4 του ΠΑΑ (Ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας – Προσέγγιση Leader), όπως αυτοί καθορίζονται στον Καν. 1698/05.	
215	Ενισχύσεις για την καλή διαβίωση των ζώων		
216	Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (γεωργία)		
221	Πρώτη δάσωση γεωργικών γαιών		
222	Πρώτη εγκατάσταση γεωργοδασοκομικών συστημάτων σε γεωργική γή		
223	Πρώτη δάσωση μη γεωργικών γαιών		
225	Δασοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		
226	Αποκατάσταση του δασοκομικού δυναμικού και εισαγωγή δράσεων πρόληψης.		
227	Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (δάση)		

Η διαφοροποίηση μεταξύ ΕΓΤΑΑ και ΕΚΤ, για δράσεις ενημέρωσης–πληροφόρησης-εκπαίδευσης, εξειδικεύεται, ως ακολούθως:

Όσον αφορά **δράσεις ενημέρωσης-εκπαίδευσης**, οι οποίες αφορούν **όλες τις στρατηγικές, πολιτικές και κατευθύνσεις για την Αγροτική Ανάπτυξη** στη νέα προγραμματική περίοδο, υλοποιούνται κυρίως στο πλαίσιο χρηματοδότησης του ΕΓΤΑΑ , μέσω του **ΠΑΑ**.

Ειδικότερα:

- ☑ Οι δράσεις ενημέρωσης **για θέματα αγροτικής ανάπτυξης, τα οποία αφορούν Περιβαλλοντικά ζητήματα** (Κοινοτική Στρατηγική Βιοποικιλότητας, Δίκτυο Natura 2000, Πλαίσιο για τα νερά, Θεματική στρατηγική για την προστασία του εδάφους, Κοινοτικό πρόγραμμα για την κλιματική αλλαγή, Θεματική στρατηγική για τη μόλυνση του αέρα, Θεματική στρατηγική για την αειφόρο χρήση των φυτοφαρμάκων), **στρατηγική για τα δάση, καινοτομία στις στρατηγικές για την αγροτική ανάπτυξη, βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία, βιοενέργεια, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ.**
- ☑ **Οι δράσεις ενημέρωσης-εκπαίδευσης για θέματα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων στις αγροτικές περιοχές καθώς και για Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) για γεωργική και αγροτική ανάπτυξη, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΚΤ.**

3.3.3.2. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας (ΕΠΑΛ) 2007-2013

Δεν περιλαμβάνονται δράσεις κατάρτισης στο ΕΠ Αλιείας 2007 – 2013 και οι σχετικές δράσεις θα υλοποιηθούν με συγχρηματοδότηση του ΕΚΤ.

3.3.4. Περιβάλλον

3.3.4.1 Κριτήρια διαχωρισμού ανά περιβαλλοντικό τομέα

Οι ειδικότερες περιβαλλοντικές δράσεις ομαδοποιήθηκαν ανά περιβαλλοντικό τομέα (φύση, έδαφος, ατμοσφαιρικό περιβάλλον, ακουστικό περιβάλλον, κλιματική αλλαγή, πολιτική προστασία, μηχανισμοί-εργαλεία-θεσμοί, υδατικό περιβάλλον, χωροταξία-πολεοδομία).

Για τα πεδία που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από περισσότερα του ενός Ταμείου και για τα οποία υπάρχει αναγκαιότητα προσδιορισμού κριτηρίων διαχωρισμού και διασφάλισης συμπληρωματικότητας εφαρμόζονται τα ακόλουθα κριτήρια, τα οποία παρατίθενται ανά τομέα:

Τομέας «Φύση»:

- Η εφαρμογή **μέτρων προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων και γενικότερα τα θέματα παρεμβάσεων σε περιοχές Δικτύου Natura 2000** αποτελεί από τα σημαντικότερα πεδία εφαρμογής κριτηρίων διαχωρισμού, ιδιαίτερα μεταξύ των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (βλ. ανάλυση στον πίνακα 2 που ακολουθεί).
- **Μεταχείριση και παρακολούθηση γενετικά τροποποιημένων προϊόντων και οργανισμών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή**. Οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από κάθε Ε.Π. εξειδικεύονται στις αντίστοιχες περιγραφές των προγραμματικών κειμένων. **Γενικό κριτήριο διαχωρισμού αποτελεί το Παράρτημα Ι της Συνθήκης**, όπου σχετικές δράσεις είναι επιλέξιμες μόνο στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ.

- **Πυρκαγιές**: **Το ΠΑΑ** θα καλύψει τον τομέα των δασικών πυρκαγιών και ειδικότερα θα χρηματοδοτήσει δράσεις αντίστοιχες αυτών που χρηματοδοτήθηκαν από τα ΠΕΠ, μέσω του ΕΓΤΠΕ-Π κατά τη Γ' προγραμματική περίοδο, όπως **έργα πρόληψης και προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων από πυρκαγιές και άλλες φυσικές καταστροφές**. (Ο εξοπλισμός δασοπυρόσβεσης χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ (βλ. και πίνακα 1)).

Τομέας «Ατμοσφαιρικό περιβάλλον»:

- **Ενίσχυση ασφάλειας προστατευόμενων περιοχών από φυσικούς ή άλλους κινδύνους** (Μεταφορά, χρήση ή αποθήκευση ουσιών – πυρκαγιές).

Το ΕΓΤΑΑ συγχρηματοδοτεί δράσεις για την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών, ως ανωτέρω.

Τομέας «Κλιματική Αλλαγή »:

- **Προώθηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ)**: Το ΕΓΤΑΑ (μέσω ΠΑΑ), θα συγχρηματοδοτήσει αποκλειστικά **μικρής κλίμακας** (συνολικού προϋπολογισμού έως **300.000** €) επενδυτικά σχέδια προώθησης ΑΠΕ που αφορούν σε δικαιούχους γεωργούς και για ίδια κατανάλωση, στο πλαίσιο του **Άξονα 3, του ΠΑΑ**.

Επενδύσεις στο σύνολο της χώρας που αφορούν σε μονάδες παραγωγής ΑΠΕ για την πώληση ενέργειας στην αγορά, ανεξαρτήτως προϋπολογισμού , θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Οι επενδύσεις σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης για την προώθηση των ενεργειακών αλλιεργειών θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ (από τον Άξονα Προτεραιότητας 1 του ΠΑΑ 2007 – 2013).

- **Ενίσχυση τεχνολογιών και προϊόντων για την προστασία της στοιβάδας του όζοντος**:

Οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ στο συγκεκριμένο τομέα αφορούν αποκλειστικά σε επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις (ζωικής και φυτικής παραγωγής) καθώς και των επιχειρήσεων σχετιζομένων με την πρώτη μεταποίηση των προϊόντων του Παραρτήματος Ι της Συνθήκης.

Παρεμβάσεις για την προστασία της στοιβάδας του όζοντος περιλαμβάνονται στο ΠΑΑ, μέσω της παροχής στρεμματικών ενισχύσεων, στο πλαίσιο εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων.

Τομέας «Μηχανισμοί, Εργαλεία, Θεσμοί»:

Αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του ΕΤΠΑ

Τομέας «Χωροταξία – Πολεοδομία»:

- Οι παρεμβάσεις χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ. Όσον αφορά παρεμβάσεις σχετικές με την οριοθέτηση, καταγραφή και αποτύπωση δασών και δασικών εκτάσεων, δύναται η χρηματοδότηση να γίνει από το ΕΓΤΑΑ.

Με βάση τα σημαντικότερα πεδία δυνητικών επικαλύψεων που εντοπίσθηκαν, διαμορφώθηκε ο Πίνακας που ακολουθεί, στον οποίο εξειδικεύονται οι δράσεις του τομέα περιβάλλοντος που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής και το ΕΓΤΑΑ.

Πίνακας 58: Επικαλύψεις τομέων παρέμβασης μεταξύ ΕΤΠΑ, Τ.Σ. και ΕΓΤΑΑ στον τομέα του περιβάλλοντος: προτεινόμενα κριτήρια διαχωρισμού

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	ΕΤΠΑ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΕΓΤΑΑ
Αντιπλημμυρικά έργα	♦	♦	
Αντιπλημμυρικά έργα, στο πλαίσιο παρεμβάσεων ορεινής υδρονομίας σε δάση			♦
Αρδευτικά δίκτυα[75]			♦
Δίκτυα ύδρευσης	♦	♦	
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα για άρδευση			♦
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα για ύδρευση	♦	♦	
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα στα νησιά ή αγροτικές περιοχές υπό όρους (μικτής χρήσης, ύδρευση- άρδευση)			♦
Βιοποικιλότητα, παρεμβάσεις σε περιοχές Natura 2000[76]	♦		
Βιοποικιλότητα, παρεμβάσεις σε περιοχές Υψηλής Αισθητικής αξίας, μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων, στο πλαίσιο εφαρμογής του Καν. 1698/2005			♦
Έρευνα και τεχνολογία σε θέματα περιβάλλοντος	♦		
Δάση, πρόληψη πυρκαγιών, αναδασώσεις			♦
Μονοπάτια, ποδηλατικές διαδρομές, σήμανση, παρατηρητήρια, θέσεις θέας (αγροτικές περιοχές)			♦
Μονοπάτια, ποδηλατικές διαδρομές, σήμανση, παρατηρητήρια, θέσεις θέας (περιοχές Natura 2000)	♦		
΄Υδρευση / αντικατάσταση δικτύων κλπ.	♦		
Βιολογικοί καθαρισμοί	♦	♦	
Διαχείριση απορριμμάτων	♦	♦	

[75] Δεν υπάρχουν μικτά δίκτυα

[76] Κατηγοριοποίηση των Παρεμβάσεων σύμφωνα με τον τεχνικό Οδηγό για τη χρηματοδότηση του Δικτύου Natura 2000 (2006)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	ΕΤΠΑ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΕΓΤΑΑ
Απειλούμενοι φυτικοί και ζωικοί πόροι (είδη και φυλές)			♦
Άγρια πανίδα και χλωρίδα	♦		
Προστασία άγριας πανίδας και χλωρίδας μέσω εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων στο πλαίσιο εφαρμογής του Καν. 1698/2005			♦
Έργα υποδομής σε περιοχές NATURA [77]	♦		♦
Μηχανισμοί πιστοποίησης και σήμανσης (προϊόντα του παραρτήματος 1 της συνθήκης)			♦
Μηχανισμοί πιστοποίησης και σήμανσης (λοιπά προϊόντα)	♦		
Μηχανισμοί παρακολούθησης της ποιότητας του περιβάλλοντος	♦		
Βιοκαύσιμα μικρής κλίμακας - μονάδες παραγωγής για ίδια χρήση			♦
Βιοκαύσιμα (μεγάλες μονάδες παραγωγής)	♦		
Αξιοποίηση βιομάζας γεωργοκτηνοτροφικής και δασικής προέλευσης			♦
Εξοπλισμός δασοπυρόσβεσης	♦		

3.3.4.2 Κριτήρια διαχωρισμού για παρεμβάσεις στις περιοχές του δικτύου Natura 2000

Το Δίκτυο **Natura 2000** καλύπτει διαφορετικούς τύπους εκτάσεων και εδαφών της χώρας, στους οποίους περιλαμβάνονται γεωργικές εκτάσεις, δάση, άλλες χερσαίες εκτάσεις (όπως αλπικές, θαμνώδεις, εγκαταλελειμμένες γεωργικές εκτάσεις κλπ), εσωτερικά ύδατα, υγρότοποι, παράκτιες ζώνες και θαλάσσιες ζώνες. Ως εκ τούτου, καθίσταται προφανές ότι οι σχετικές δραστηριότητες εμπίπτουν στο πεδίο παρέμβασης τόσο των προγραμμάτων του ΕΤΠΑ όσο και των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΑ και χρήζουν διαχωρισμού.

Δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος της Κοινοτικής συγχρηματοδότησης του Δικτύου **Natura 2000** παρέχεται μέσω των υφιστάμενων Κοινοτικών πόρων που προορίζονται για την ενίσχυση της αγροτικής, περιφερειακής και θαλάσσιας ανάπτυξης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε έναν Τεχνικό Οδηγό για την καταγραφή των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων για το Δίκτυο **Natura 2000** (Τεχνικός Οδηγός για τη Χρηματοδότηση του δικτύου Natura 2000, (Ε.Ε). 2006)**.** Ο συγκεκριμένος Τεχνικός Οδηγός αποτέλεσε χρήσιμο εργαλείο για τον προσδιορισμό της συμπληρωματικότητας και των συνεργιών που αναπτύσσονται μεταξύ των διαφορετικών χρηματοδοτικών μέσων καθώς και την αποφυγή πιθανών επικαλύψεων και επαναλήψεων, σε ότι αφορά τη χρηματοδότηση επιμέρους δραστηριοτήτων, που αναπτύσσονται στις περιοχές του δικτύου και χρηματοδοτούνται από διαφορετικά μέσα.

[77] Έργα υποδομών, σε περιοχές Natura 2000 ακολουθούν την κατηγοριοποίηση ανά Ταμείο, όπως αποτυπώνονται στους πίνακες 1 και 2.

Ως **βασικές αρχές για το διαχωρισμό των δραστηριοτήτων** σημειώνονται οι εξής:

- Οι δραστηριότητες που αφορούν στο καθεστώς προστασίας των περιοχών (φορείς διαχείρισης, μελέτες, επιχειρησιακά σχέδια κλπ) καθώς και στην υλοποίηση πιλοτικών έργων, θα χρηματοδοτηθούν από τα προγράμματα του ΕΤΠΑ.
- Οι δράσεις που αφορούν στην εφαρμογή γεωργικών και δασικών πρακτικών μέσω της παροχής στρεμματικών ενισχύσεων, συγχρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ.
- Δράσεις προστασίας και μελέτης συγκεκριμένων ειδών θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.
- Δράσεις προστασίας ειδών, μέσω της εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων, συγχρηματοδοτείται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ, ενώ
- Υποδομές για τη διευκόλυνση της πρόσβασης, την ενθάρρυνση της επισκεψιμότητας, δράσεις για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Ο διαχωρισμός των δραστηριοτήτων στις περιοχές του δικτύου **Natura 2000** αποτυπώνεται στον Πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 59: Κατηγοριοποίηση / διαχωρισμός δραστηριοτήτων NATURA 2000

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000	ΕΤΠΑ	ΕΓΤΑΑ	Παρατηρήσεις
Διαχείριση της διαδικασίας επιλογής	+		
Επιστημονικές Μελέτες/ Κατάλογοι Απογραφής για τον προσδιορισμό και την κήρυξη περιοχών	+		
Προετοιμασία αρχικού Ενημερωτικού & Διαφημιστικού Υλικού	+		
Πιλοτικά Έργα	+		
Προετοιμασία Σχεδίων & Στρατηγικών Διαχείρισης	+		
Σύσταση Φορέων Διαχείρισης ή άλλων οργανωτικών σχημάτων διαχείρισης	+		
Διαβούλευση και Δικτύωση-Δημόσιες Συσκέψεις, Δικτύωση, Σύνδεσμοι με Γαιοκτήμονες	+		
Εκπόνηση και Αναθεώρηση Σχεδίων & Στρατηγικών Διαχείρισης	+		
Τρέχουσες Δαπάνες Φορέων Διαχείρισης ή άλλων οργανωτικών σχημάτων διαχείρισης	+		
Συντήρηση Εγκαταστάσεων για το Κοινό - Πρόσβαση και Χρήση Περιοχών	+		
Τρέχουσες Δαπάνες Προσωπικού	+		
Διαχείριση Προστασίας - Οικότοποι			
Ενισχύσεις για Φυσικά Μειονεκτήματα στους γεωργούς ορεινών περιοχών		+	

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000	ΕΤΠΑ	ΕΓΤΑΑ	Παρατηρήσεις
Ενισχύσεις στους γεωργούς περιοχών με μειονεκτήματα, εκτός ορεινών		+	
Ενισχύσεις Natura 2000 και ενισχύσεις που συνδέονται με την Οδηγία 2000/60		+	
Αγροπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		+	
Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (γεωργικές εκτάσεις)		+	
Πρώτη Δάσωση Γεωργικών Γαιών		+	
Πρώτη εγκατάσταση αγροδασοκομικών συστημάτων σε γεωργική γη		+	
Πρώτη δάσωση μη γεωργικών γαιών		+	
Ενισχύσεις Natura (δάση)		+	
Δασοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		+	
Αποκατάσταση δασοκομικού δυναμικού & δράσεις πρόληψης		+	
Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (δάση)		+	
Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς		+	
Διαχείριση Προστασίας - Είδη	+		
Διαχείριση Προστασίας – Είδη, μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων		+	
Διαχείριση Προστασίας – Εισβάλλοντα Ξενικά Είδη	+		
Υλοποίηση Σχεδίων και Συμβάσεων Διαχείρισης	+		
Παροχή Υπηρεσιών και απώλεια εσόδων από αγροτικές δραστηριότητες		+	
Παρακολούθηση και επισκόπηση	+		
Διαχείριση Κινδύνων	+		
(Συνεχιζόμενη) Επιτήρηση Περιοχών	+		
Παροχή Ενημερωτικού και Διαφημιστικού Υλικού Εθνικής και Περιφερειακής εμβέλειας	+		
Παροχή Ενημερωτικού και Διαφημιστικού Υλικού Τοπικής εμβέλειας		+	
Επιμόρφωση και Εκπαίδευση στις περιοχές Natura από τους	+		

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000	ΕΤΠΑ	ΕΓΤΑΑ	Παρατηρήσεις
Φορείς Διαχείρισης			
Εγκαταστάσεις για την ενθάρρυνση της χρήσης επισκεπτών και την εκτίμηση περιοχών Natura 2000	+		
Αγορά γαιών, περιλαμβανομένης της αποζημίωσης για δικαιώματα ανάπτυξης	+		
Υποδομή που απαιτείται για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών	+		
Υποδομή που απαιτείται για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων		+	
Υποδομή για Δημόσια Πρόσβαση	+		
Υποδομή για Δημόσια Πρόσβαση (αγροτική οδοποιία)		+	

Στο πλαίσιο της νέας προγραμματικής περιόδου, δημιουργείται Ειδική Υπηρεσία για το συντονισμό των δράσεων στον τομέα του Περιβάλλοντος. Ο ρόλος και οι αρμοδιότητες της Ειδικής Υπηρεσίας περιγράφονται αναλυτικά στο ΕΣΠΑ. Η σύσταση της Ειδικής Υπηρεσίας αναμένεται ότι όχι μόνο θα διασφαλίσει την αποφυγή επικαλύψεων, αλλά θα συμβάλλει στην μέγιστη συνέργεια και συμπληρωματικότατα των πράξεων στον τομέα του Περιβάλλοντος, ανεξάρτητα πηγής (Ταμείου) χρηματοδότησης.

3.3.4.3 Περιβάλλον στο πλαίσιο της αλιείας

Στο βαθμό που η αειφόρος διαχείριση των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και η προστασία του περιβάλλοντος αποτελούν βασικούς στρατηγικούς στόχους της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής και του ΕΣΣΑΑΛ για την Δ' προγραμματική περίοδο, σχεδόν το σύνολο των δράσεων που προβλέπονται στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος αποτελούν δράσεις για το περιβάλλον.

Ειδικότερα, **οι δράσεις προς την κατεύθυνση του περιβάλλοντος που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΠΑΛ**, είναι αυτές που προβλέπονται από τον Κανονισμό του ΕΤΑ και περιλαμβάνουν:

- Μεθόδους υδατοκαλλιέργειας που μειώνουν τον αρνητικό αντίκτυπο ή ενισχύουν το θετικό αντίχτυπο στο περιβάλλον, σε σχέση με τη συνήθη πρακτική στον τομέα τα υδατοκαλλιέργειας.
- Στήριξη παραδοσιακών μεθόδων υδατοκαλλιέργειας για τη διατήρηση και ανάπτυξη του οικονομικού και κοινωνικού πλέγματος και του περιβάλλοντος.
- Μορφές υδατοκαλλιέργειας για τη βελτίωση του περιβάλλοντος, των φυσικών πόρων και της γενετικής ποικιλίας καθώς και την διαχείριση των χαρακτηριστικών τοπίου και των παραδοσιακών χαρακτηριστικών των ζωνών υδατοκαλλιέργειας.
- Βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια συμβατή με συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς περιορισμούς, που προκύπτουν από το χαρακτηρισμό των περιοχών Natura 2000, σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.
- Βιώσιμη συμβολή στην καλύτερη διαχείριση ή προστασία των αλιευτικών πόρων.

- Δράσεις που αφορούν άμεσα στις αλιευτικές δραστηριότητες για την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος στο πλαίσιο του Δικτύου Natura, εκτός λειτουργικών εξόδων.
- Προστασία του περιβάλλοντος σε μικρές αλιευτικές περιοχές για τη διατήρηση της ελκυστικότητάς τους, ανάπλαση μικρών παράκτιων κωμοπόλεων και χωριών και προστασία και βελτίωση της φυσικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.
- Για την ανάπτυξη, αναδιάρθρωση ή την βελτίωση ζωνών υδατοκαλλιέργειας, στους φορείς διαχείρισης Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (ΠΟΑΥ), (Νόμος 2742/1999 & αριθ Η.Π.17239 / 30.8.2002 Υπουργική Απόφαση), χορηγείται στήριξη προκειμένου να υλοποιούν ενέργειες συλλογικού χαρακτήρα, ιδίως για την προμήθεια συλλογικού εξοπλισμού για παρακολούθηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του νερού στις ΠΟΑΥ και για αντιμετώπιση περιστατικών έκτακτης ρύπανσης, διενέργεια σχετικών μελετών κλπ.
- Στο πλαίσιο την εφαρμογής του Κανονισμού 1967/2006, για τα μέτρα διαχείρισης στη Μεσόγειο, χορηγείται ενίσχυση, ιδίως για:
  (i) τη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών προκειμένου να χαρτογραφηθούν οι βιοτόποι που θα προστατευθούν (Posidonia oceanica) σύμφωνα με το άρθρο 4 του Κανονισμού,
  (ii) τη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών για την επιστημονική ταυτοποίηση και χαρτογράφηση των περιοχών (Εθνικές προστατευόμενες περιοχές), οι οποίες θα προστατευθούν στο πλαίσιο του άρθρου 7 του Κανονισμού, και
  (iii) την επιστημονική παρακολούθηση των σχεδίων διαχείρισης, σύμφωνα με τα άρθρα 18 και 19 του Κανονισμού.

3.3.5. Παρεμβάσεις στο Παραγωγικό περιβάλλον

Οι παρεμβάσεις στο Παραγωγικό Περιβάλλον, **στο πλαίσιο εφαρμογής του άξονα 3 του ΠΑΑ,** που αφορά στη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές, συνδέονται με μέτρα τα οποία περιλαμβάνουν:

- διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες
- στήριξη για τη δημιουργία και ανάπτυξη πολύ μικρών επιχειρήσεων (όπως αυτές ορίζονται στη σύσταση 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής)
- ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων.

Τα κριτήρια διαχωρισμού, οι όροι και οι προϋποθέσεις, για παρεμβάσεις από γεωργούς και μη γεωργούς, στις περιοχές εφαρμογής του Άξονα 3 του ΠΑΑ, ορίζονται στα παρακάτω σημεία.

3.3.5.1 Διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες - Επενδύσεις από γεωργούς

Οι γεωργοί, όπως η ιδιότητα αυτή προσδιορίζεται από το εκάστοτε Εθνικό θεσμικό πλαίσιο, οι ασφαλισμένοι στον ΟΓΑ και τα μέλη των νοικοκυριών τους, **μπορούν να χρηματοδοτηθούν μόνο από το ΕΓΤΑΑ (σύμφωνα με τον Καν. 1698/2005) για τη δημιουργία, τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση πολύ μικρών επιχειρήσεων, κατά την έννοια της σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής.**

Ενδεικτικές δράσεις είναι οι εξής:

- Μικρής δυναμικότητας υποδομές διανυκτέρευσης, έως 40 κλίνες

- Χώροι εστίασης και αναψυχής
- Επισκέψιμα αγροκτήματα
- Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τουρισμού της υπαίθρου (π.χ. εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ειδικές μορφές τουρισμού, χώροι αθλοπαιδιών, χώροι γευσιγνωσίας κλπ.).
- Οικοτεχνία, χειροτεχνία, παραγωγή ειδών παραδοσιακής τέχνης, βιοτεχνικές μονάδες
- Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών
- Επιχειρήσεις παραγωγής ειδών διατροφής μετά την α΄ μεταποίηση
- Βελτίωση επιχειρήσεων προς την κατεύθυνση προστασίας του περιβάλλοντος, εκτός των όσων προβλέπονται από τη νομοθεσία (π.χ. φωτοβολταϊκά, αξιοποίηση βιομάζας με σκοπό την ίδια κατανάλωση ΑΠΕ, γεωθερμίας κλπ.).

Θα συγχρηματοδοτηθούν επίσης ενέργειες για την εγκατάσταση συστημάτων διασφάλισης ποιότητας και απόκτηση ποιοτικών σημάτων.

Όσον αφορά τις **επενδύσεις από γεωργούς στον τουρισμό**, αυτές χρηματοδοτούνται **αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ, μέχρι** ύψους συνολικού προϋπολογισμού **600.000 ευρώ**. Μεγαλύτερου συνολικού προϋπολογισμού επενδύσεις στον τομέα του τουρισμού, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Επίσης, **οι παρεμβάσεις από γεωργούς στη μεταποίηση και τις υπηρεσίες** χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το **ΕΓΤΑΑ,** μέχρι ύψους συνολικού προϋπολογισμού **300.000 ευρώ**. Μεγαλύτερου συνολικού προϋπολογισμού επενδύσεις στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

3.3.5.2 Διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας / Επενδύσεις από μη γεωργούς

Βασικές αρχές που θα διέπουν τα κριτήρια διαχωρισμού για επενδύσεις **από μη γεωργούς**, όπως ορίσθηκαν ανωτέρω, στους **τομείς της μεταποίησης, εμπορίας, υπηρεσιών και τουρισμού** είναι οι παρακάτω:

- ☑ **Γεωγραφικό κριτήριο**. Για τις περιοχές εφαρμογής των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ), που θα είναι ορεινές και μειονεκτικές, κατά την έννοια του Καν.1698/05 και που θα προσδιοριστούν μετά την συνεξέταση μιας σειράς παραμέτρων, η χρηματοδότηση αντίστοιχων επενδύσεων θα γίνει από το ΕΓΤΑΑ. Η χρηματοδότηση από το ΕΓΤΑΑ δεν θα αφορά σε Δημοτικά Διαμερίσματα άνω των 3.000 κατοίκων.
- ☑ **΄Υψος Προϋπολογισμού.** Στις παραπάνω περιοχές, **οι παρεμβάσεις στη μεταποίηση και τις υπηρεσίες από το ΕΓΤΑΑ δεν θα υπερβαίνουν** τις **300.000 €** (συνολικός προϋπολογισμός). Οι **επενδύσεις στον τουρισμό** για **ίδρυση και εκσυγχρονισμό με αύξηση δυναμικότητας** (με προσθήκη καθ' ύψος και κατ' επέκταση) **χρηματοδοτούνται, για τις ίδιες περιοχές, αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ και μέχρι ύψους συνολικού προϋπολογισμού 600.000€.**
- ☑ **Κλαδικό κριτήριο.** Η εξειδίκευση του κριτηρίου αυτού, στους κλάδους της μεταποίησης, εμπορίου και υπηρεσιών, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα, ο οποίος αφορά στους κλάδους/παρεμβάσεις που θα συγχρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ. .

Πίνακας 60: Κλάδοι που θα συγχρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ

Κωδικός ΣΤΑΚΟΔ[78]	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΛΑΔΟΥ
153.3	Παραγωγή ζαχαρωδών προϊόντων από φρούτα και λαχανικά
158.1	Αρτοποιία, παραγωγή νωπών ειδών ζαχαροπλαστικής
158.2	Παραγωγή φρυγανιών, μπισκότων, παραγωγή διατηρούμενων ειδών ζαχαροπλαστικής
158.4	Παραγωγή κακάου, σοκολάτας και ζαχαρωτών
158.5	Παραγωγή μακαρονιών, λαζανιών, κουσκούς και παρόμοιων αλευρωδών προϊόντων
158.6	Επεξεργασία τσαγιού και καφέ
158.9	Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής μ.α.κ.
159.1	Παραγωγή αποσταγμένων αλκοολούχων ποτών
172	Υφαντήρια
175.1	Ταπητουργία
182.1	Κατασκευή ενδυμάτων εργασίας
192.0	Κατασκευή ειδών ταξιδίου, τσαντών και παρόμοιων ειδών, ειδών σελοποιίας και σαγματοποιίας
201.0	Πριόνισμα, πλάνισμα και εμποτισμός ξύλου
203.0	Κατασκευή ξυλουργικών προϊόντων για την οικοδομική
205.2	Κατασκευή ειδών από φελλό και ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτική
212.1	Κατασκευή κυματοειδούς χαρτιού και χαρτονιού και ειδών συσκευασίας από χαρτί και χαρτόνι.
241.4	Παραγωγή άλλων οργανικών βασικών χημικών ουσιών (παραγωγή ξυλάνθρακα)
245.1	Παραγωγή σαπουνιών και απορρυπαντικών, προϊόντων καθαρισμού και στίλβωσης
246.3	Παραγωγή αιθέριων ελαίων
261.3	Κατασκευή κοίλου γυαλιού
262.1	Κατασκευή κεραμικών ειδών οικιακής χρήσης και κεραμικών διακοσμητικών ειδών
262.5	Κατασκευή άλλων κεραμικών προϊόντων
286.1	Κατασκευή ειδών μαχαιροποιίας
286.2	Κατασκευή εργαλείων

[78] Στατιστική Ταξινόμηση των Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας.

Κωδικός ΣΤΑΚΟΔ[78]	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΛΑΔΟΥ
293.9	Κατασκευή άλλων γεωργικών και δασοκομικών μηχανημάτων
361.1	Κατασκευή καρεκλών και καθισμάτων
361.2	Κατασκευή άλλων επίπλων για γραφεία και καταστήματα
361.3	Κατασκευή άλλων επίπλων κουζίνας
361.4	Κατασκευή άλλων επίπλων
362.9	Κατασκευή κοσμημάτων και συναφών ειδών
363.0	Κατασκευή μουσικών οργάνων
521.2	Παντοπωλεία
522.5	Λιανικό εμπόριο οινοπνευματωδών και λοιπών ποτών
525.5	Λιανικό εμπόριο αναμνηστικών ειδών και ειδών λαϊκής τέχνης
528.1	Επισκευή υποδημάτων κάθε είδους και άλλων δερμάτινων ειδών
923.1	Καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία και ερμηνεία
923.2	Εκμετάλλευση αιθουσών θεαμάτων και συναφείς δραστηριότητες
923.3	Υπαίθριες ψυχαγωγικές εκδηλώσεις και πάρκα αναψυχής
930.1	Πλύσιμο και στεγνό καθάρισμα κλωστοϋφαντουργικών και γούνινων προϊόντων
930.2	Δραστηριότητες κομμωτηρίων, κουρείων
930.4	Δραστηριότητες σχετικές με τη φυσική ευεξία

3.3.6. Κριτήρια διαχωρισμού δράσεων, που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 (ΠΑΑ) και του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας 2007-2013 (ΕΠΑΛ).

Παρεμβάσεις, οι οποίες στοχεύουν στην οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών και των αλιευτικών περιοχών θα υλοποιηθούν μέσω του **Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 και ειδικότερα μέσω των Αξόνων Προτεραιότητας 3 και 4 αλλά και μέσω του Ε.Π Αλιεία 2007-2013, Άξονας Προτεραιότητας 4: «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών».**

Για την αποφυγή επικαλύψεων αλλά και την διασφάλιση της συμπληρωματικότητας μεταξύ των Ταμείων θα χρησιμοποιηθούν τα ακόλουθα κριτήρια διαχωρισμού των δράσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο των δύο Προγραμμάτων.

Άξονας Προτεραιότητας 4 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 «Προσέγγιση LEADER» και Άξονας Προτεραιότητας 4: «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών» του Ε.Π. Αλιεία 2007 – 2013

Οι δύο Άξονες Προτεραιότητας υλοποιούνται μέσω **Τοπικών Στρατηγικών Ανάπτυξης** που υποβάλλονται από Ομάδες Τοπικής Δράσης, στη βάση της εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγισης (bottom up).

Οι περιοχές, οι οποίες θα ενταχθούν στον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΠΑΑ και στον Άξονα Προτεραιότητα 4 του ΕΠΑΛ, **θα διαφοροποιούνται γεωγραφικά.**

Άξονας Προτεραιότητας 3 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 «Ποιότητα Ζωής στις Αγροτικές Περιοχές και Διαφοροποίηση της Αγροτικής Οικονομίας» και Άξονας Προτεραιότητας 4: «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών» του Ε.Π Αλιεία 2007 – 2013.

Παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 3 του ΠΑΑ είναι δυνατόν να υλοποιούνται σε περιοχές, οι οποίες εντάσσονται παράλληλα και στον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ. Στις περιπτώσεις αυτές η χρηματοδότηση πράξεων ακολουθεί τα παρακάτω κριτήρια διαχωρισμού:

- **Προκειμένου για δημόσια έργα,** ο Άξονας Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ χρηματοδοτεί αποκλειστικά και μόνο τα έργα, τα οποία αναφέρονται **ονομαστικά και κατά προτεραιότητα** στα Τοπικά Προγράμματα που θα υποβληθούν από τις Ομάδες Τοπικής Δράσης Αλιευτικών Περιοχών, για την ένταξή τους στον Άξονα Προτεραιότητας. Λοιπά δημόσια έργα στις ίδιες περιοχές είναι δυνατόν να χρηματοδοτηθούν από τον Άξονα Προτεραιότητας 3 του ΠΑΑ «Ποιότητα Ζωής στις Αγροτικές Περιοχές και Διαφοροποίηση της Αγροτικής Οικονομίας»
- **Οι ιδιωτικές επενδύσεις στις περιοχές αυτές** χρηματοδοτούνται από τον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ και μέχρι την εξάντληση του προϋπολογισμού του για κάθε περιοχή παρέμβασης.

3.3.7. Οριζόντια Διάταξη

Ο όρος εφαρμογής των κριτηρίων *μέχρι την εξάντληση του διαθέσιμου προϋπολογισμού* (με βάση την ολοκλήρωση της διαδικασίας υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο των σχετικών προκηρύξεων) ισχύει για όλα τα κριτήρια που παρατίθενται στο παρόν κεφάλαιο του προγράμματος. Στην περίπτωση εξάντλησης του προϋπολογισμού, η αρμόδια Διαχειριστική Αρχή ενημερώνει σχετικά το μηχανισμό συντονισμού, ο οποίος με τη σειρά του μεριμνά για τη σχετική κατά περίπτωση άρση των κριτηρίων.

Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη ότι η υλοποίηση των προγραμμάτων είναι μια δυναμική διαδικασία, η οποία καλύπτει χρονική περίοδο τουλάχιστον 7 ετών, τα κριτήρια διαχωρισμού μπορούν να συμπληρωθούν ή/και να αναθεωρηθούν, όποτε αυτό κριθεί απαραίτητο.

3.4. Συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων.

Στο ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης και συγκεκριμένα στους Άξονες Προτεραιότητας 4 ως 9 υπάρχει η δυνατότητα χρήσης του χρηματοδοτικού μέσου της ΕΕ «Joint European Resources for Micro to Medium Size Enterprises» (JEREMIE) για την αποτελεσματικότερη κινητοποίηση πόρων και δραστηριοποίηση στην ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και στην αστική ανάπτυξη. Ενδέχεται επίσης να χρησιμοποιηθεί και το νέο χρηματοδοτικό μέσο διευκόλυνσης επιμερισμού του κινδύνου (RISK SHARING FINANCE FACILITY-RSFF) της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.

Τέλος, σημειώνεται ότι στους Άξονες Προτεραιότητας 7, 8, 9 υπάρχει η δυνατότητα χρήσης του χρηματοδοτικού μέσου της ΕΕ «Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas» (JESSICA) για την αποτελεσματικότερη κινητοποίηση πόρων και δραστηριοποίηση στην αστική ανάπτυξη.

3.5. Συνάφεια -συμπληρωματικότητα με Προγράμματα Στόχου 3 «Ευρωπαϊκής Χωρικής Συνεργασίας»

Η περιοχή εφαρμογής του Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013 θεωρείται επιλέξιμη κατά την 4η Προγραμματική Περίοδο στα πλαίσια τριών (3) Προγραμμάτων Διασυνοριακής Συνεργασίας με τη συμμετοχή της ελληνικής πλευράς. Ειδικότερα:

- οι νομοί Έβρου, Ροδόπης, Ξάνθης, Καβάλας, Δράμας, Σερρών και Θεσσαλονίκης είναι επιλέξιμοι στο Πρόγραμμα Ελλάδα – Βουλγαρία INTERREG IV(A),
- οι νομοί Θεσσαλονίκης, Σερρών, Κιλκίς, Πέλλας και Φλώρινας στο Πρόγραμμα Ελλάδα - π.Γ.Δ.Μ., και
- οι νομοί Καστοριάς, Γρεβενών και Φλώρινας στο Πρόγραμμα Ελλάδα – Αλβανία

Διευκρινίζεται ότι τα Προγράμματα Ελλάδα – π.Γ.Δ.Μ. και Ελλάδα - Αλβανία εντάσσονται στο Εργαλείο Προ-Ενταξιακής Βοήθειας που αποτελεί τη συνέχεια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG σε σχέση με τα υποψήφια κράτη-μέλη.

Τα Προγράμματα Διασυνοριακής Συνεργασίας αποσκοπούν στην υλοποίηση κοινών αναπτυξιακών παρεμβάσεων εκατέρωθεν των γεωγραφικών συνόρων με γνώμονα την προώθηση των βασικών αρχών που διέπουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και την ανάπτυξη σχέσεων καλής γειτονίας μεταξύ των εμπλεκομένων μερών. Στα πλαίσια αυτά, οι διασυνοριακές παρεμβάσεις αφορούν την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης και της χωρικής συνοχής στις επιλέξιμες περιοχές, με αποτέλεσμα τα ανωτέρω Προγράμματα να παρουσιάζουν εγγενώς μεγάλη συνάφεια και συμπληρωματικότητα με το Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013.

Η συνάφεια και συμπληρωματικότητα με το Ε.Π. αντανακλάται στο πλέγμα των στρατηγικών στόχων έκαστου εκ των Προγραμμάτων Διασυνοριακής Συνεργασίας.

Ειδικότερα, το Πρόγραμμα Ελλάδα - Βουλγαρία έχει ως κεντρικό, στρατηγικό στόχο την:

> **«Προώθηση της Διασυνοριακής Περιοχής με την Εξασφάλιση της Περιφερειακής Συνοχής και την Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας»**

που εξειδικεύεται σε δύο ειδικούς στόχους, ως εξής:

- Ειδικός Στόχος Α: Ενίσχυση της Ελκυστικότητας της Διασυνοριακής Περιοχής με την Αναβάθμιση της Ποιότητας Ζωής και τη Βελτίωση των Υποδομών Προσπελασιμότητας
- Ειδικός Στόχος Β: Αύξηση της Ανταγωνιστικότητας μέσω της Επιχειρηματικότητας, των Δικτύων Συνεργασίας και των Ανθρώπινων Πόρων

Οι παραπάνω στόχοι παρουσιάζουν άμεση συνάφεια και συμπληρωματικότητα και με τους τρεις Άξονες προτεραιότητας του Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης και συγκεκριμένα ο Ειδικός Στόχος Α με τους Άξονες Προτεραιότητας 1 «Υποδομές και Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας» και 3 «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής» και ο Ειδικός Στόχος Β κυρίως με τον Άξονα Προτεραιότητας 2 «Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα» και δευτερευόντως με τους άλλους δύο Άξονες Προτεραιότητας.

Οι Ειδικοί Στόχοι Α και Β του Διασυνοριακού **Προγράμματος Ελλάδα – Βουλγαρία 2007–2013** εξυπηρετούνται από τους παρακάτω τέσσερις Άξονες Προτεραιότητας:

- ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1: ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ
- ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ
- ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ & ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ
- ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

ενώ η προκαταρκτική ποσοστιαία κατανομή της κοινοτικής χρηματοδότησης από ΕΤΠΑ (110,7 εκ. ευρώ) είναι 46% στον 1ο Άξονα Προτεραιότητας και από 24% στους 2ο και 3ο και 6% στον 4ο Άξονα.

Βασικές ενέργειες, όπως κοινές προσεγγίσεις στο διασυνοριακό χώρο για δράσεις διαχείρισης υδάτων - δεδομένου ότι η Μακεδονία – Θράκη και, ειδικότερα, η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης προσλαμβάνει το 75% - 80% του υδατικού της δυναμικού από επιφανειακά ύδατα μεγάλων διακρατικών ποταμών, της πρόληψης κινδύνων από φυσικές καταστροφές και πλημμύρες, καθώς και σύστασης μεθοριακών σταθμών παρουσιάζουν μεγάλη συνάφεια και συμπληρωματικότητα με παρεμβάσεις που προβλέπονται και στο Ε.Π. Ενδείκνυται δε η χρηματοδότηση κοινών σχεδίων δράσεων – μελετών για την από κοινού αντιμετώπιση ζητημάτων που άπτονται των παραπάνω παρεμβάσεων να γίνει στο πλαίσιο των προγραμμάτων του Στόχου 3 και η υλοποίηση αυτών από τα αντίστοιχα Περιφερειακά ή / και τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα των εμπλεκόμενων χωρών.

Τα δύο Προγράμματα που εντάσσονται στο Εργαλείο Προ-Ενταξιακής Βοήθειας έχουν συγκριτικά μικρότερο προϋπολογισμό, ωστόσο παρουσιάζουν επίσης μεγάλη συνάφεια με το περιεχόμενο του Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης.

Το **Πρόγραμμα Ελλάδα – π.Γ.Δ.Μ. 2007–2013** στοχεύει στρατηγικά στην:

«Ενίσχυση της σύγκλισης στις επιλέξιμες συνοριακές περιοχές με τη προώθηση της αειφόρου τοπικής ανάπτυξης»

Ο στρατηγικός στόχος του Προγράμματος εξειδικεύεται περαιτέρω σε τρεις (3) Άξονες Προτεραιότητας, ως εξής:

- ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΟ ΧΩΡΟ
- ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ & ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
- ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Η συνολική χρηματοδότηση του Προγράμματος Ελλάδα – π.Γ.Δ.Μ. ανέρχεται σε 29,5 εκ. Ευρώ (κοινοτική συνδρομή και εθνική συμμετοχή) και κατανέμεται σε ποσοστό 50% στον Άξονα 1, 40% στον Άξονα 2 και 10% στον Άξονα 3.

Σε επίπεδο προγραμματισμού, μεγάλη συνάφεια και συμπληρωματικότητα με το Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης εντοπίζονται στις διασυνοριακές δράσεις ενθάρρυνσης της τοπικής επιχειρηματικότητας και της αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο, αξιοποίησης της ψηφιακής τεχνολογίας για τη βελτίωση του επιπέδου υγείας του πληθυσμού στις συνοριακές περιοχές, ανάπτυξης κοινών συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης ευαίσθητων οικοσυστημάτων και προστασίας και ανάδειξης των πολιτισμικών και φυσικών πόρων της επιλέξιμης ζώνης.

Ανάλογου είδους συνάφεια προκύπτει και με τις παρεμβάσεις του **Προγράμματος Ελλάδα – Αλβανία 2007–2013**, το οποίο στοχεύει στρατηγικά στην:

«Βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης του πληθυσμού με τη προώθηση της αειφόρου τοπικής ανάπτυξης στις επιλέξιμες συνοριακές περιοχές»

Ο στρατηγικός στόχος του Προγράμματος εξειδικεύεται περαιτέρω σε τρεις (3) Άξονες Προτεραιότητας, ως εξής:

- ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΟ ΧΩΡΟ
- ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ
- ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Η συνολική χρηματοδότηση του Προγράμματος Ελλάδα – Αλβανία ανέρχεται σε 27,8 εκ. Ευρώ (κοινοτική συνδρομή και εθνική συμμετοχή) και κατανέμεται σε ποσοστό 45% στον Άξονα 1, 45% στον Άξονα 2 και 10% στον Άξονα 3.

3.6. Ειδικά θέματα

α) Κατάλογος των πόλεων που επελέγησαν για τα θέματα ανάπτυξης των αστικών περιοχών

Οι παρεμβάσεις – δράσεις αστικής ανάπτυξης στο ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης θα κατευθυνθούν αφενός προς τους πόλους αστικής ανάπτυξης, όπως προσδιορίζονται στο ΕΣΠΑ και αναλυτικά αναφέρονται στην ενότητα 2.10.1, και αφετέρου προς λοιπά αστικά κέντρα περιφερειακού επιπέδου, που έχουν ρόλο δευτερευόντων αναπτυξιακών πόλων και είτε συνδέονται μεταξύ τους με στοιχεία δικτυώσεως που θα πρέπει να ενδυναμωθούν, είτε πληρούν τις προϋποθέσεις ώστε να αναπτύξουν ακτινοβολία και πέρα των συνόρων καθώς σε αυτά συγκεντρώνονται σημαντικές λειτουργίες. Ενδεικτικά αναφέρονται: Βέροια, Νάουσα, Κιλκίς, Έδεσσα, Κατερίνη, Σέρρες, Καστοριά, Φλώρινα, Γρεβενά.

Στη συγκεκριμένη διαδικασία, **σημαντικός είναι ο ρόλος**, εκτός από τις κεντρικές και περιφερειακές αρμόδιες υπηρεσίες, της τοπικής αυτοδιοίκησης **και των κοινωνικών εταίρων,** ενώ πρέπει να αξιοποιηθούν τα νέα πρόσφορα μέσα JESSICA και JEREMIE.

β) Ενδεικτικός κατάλογος μεγάλων έργων

Τα σημαντικότερα μεγάλα έργα που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης είναι τα εξής:

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

- Μετρό Θεσσαλονίκης

- Β΄ και Γ΄ Φάση της ηλεκτροκίνητης σιδηροδρομικής γραμμής στο τμήμα Πολύκαστρο – Ειδομένη
- Φυσικό αέριο Κεντρικής Μακεδονίας

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

- Εθνική Οδός Κοζάνη - όρια Νομού προς Λάρισα
- Επαρχιακή Οδός Καστοριάς – Πτολεμαϊδας : Τμήμα ρέμα Κωτούρη – Ορια Νομού Κοζάνης με σήραγγα Κλεισούρας
- Διαχείριση αστικών λυμάτων λεκάνης Φλώρινας
- Διαχείριση αστικών λυμάτων λεκάνης ποταμού Σουλού στο Νομό Κοζάνης
- Διαχείριση αστικών λυμάτων λεκάνης ποταμού Αλιάκμονα στο Νομό Κοζάνης για οικισμούς με περισσότερους από 2.000 κατοίκους
- Βελτίωση και επέκταση εξωτερικού υδραγωγείου οικισμών Νομού Γρεβενών

γ) Έργα γέφυρες

Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης

ΕΠ	ΑΞΟΝΑΣ	ΜΕΤΡΟ	ΤΙΤΛΟΣ	MIS	Π/Υ Γ΄ ΚΑΙ Δ΄ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ	% ΚΣ	Π/Υ ΠΡΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟ Δ΄ ΚΠΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΩΣ 31.12.08	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΜΕΣΟ
12	3	1	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΑΘΕΤΟΥ ΑΞΟΝΑ ΕΓΝΑΤΙΑΣ «ΑΡΔΑΝΙΟ – ΟΡΜΕΝΙΟ» ΤΜΗΜΑ : «ΜΑΝΔΡΑ – ΨΑΘΑΔΕΣ»	89138	50.919.265	80%	8.000.000	42.919.265	ΕΤΠΑ
12	3	1	ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ : ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗ – ΒΑΝΙΑΝΟ (ΤΜΗΜΑΤΑ ΕΚΑΤΕΡΩΘΕΝ ΓΕΦΥΡΑΣ ΝΕΣΤΟΥ)	102886	56.050.000	55%	3.000.000	53.050.000	ΕΤΠΑ
12	3	1	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ – ΟΡΜΕΝΙΟΥ ΜΕΤΑΞΥ Σ.Σ. ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ – Σ.Σ. ΜΑΡΑΣΙΩΝ	91805	22.404.132	80%	8.000.000	14.404.132	ΕΤΠΑ
12	3	1	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ - ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ - ΚΑΒΑΛΑΣ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΣΤΡΥΜΟΝΑΣ - ΑΓ. ΑΝΔΡΕΑΣ	105354	21.500.000	80%	3.000.000	18.500.000	ΕΤΠΑ
12	3	1	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ Ε.Ο. No 2 ΤΜΗΜΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ – ΛΟΥΤΡΟΣ	57292	16.140.866	80%	12.000.000	4.140.866	ΕΤΠΑ
12	3	1	ΛΙΜΕΝΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	97008	24.600.000	80%	22.600.000	2.000.000	ΕΤΠΑ
12	5	2	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ*	76125	45.000.000	78,47%	40.000.000	5.000.000	ΕΤΠΑ
12	1	10	ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΑΚΑΘΑΡΤΩΝ ΚΑΙ ΟΜΒΡΙΩΝ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΚΑΜΑΡΙΩΤΙΣΣΑΣ ΚΑΙ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	106499	5.116.905	79,03%	3.000.000	2.116.905	ΕΤΠΑ

ΕΠ	ΑΞΟΝΑΣ	ΜΕΤΡΟ	ΤΙΤΛΟΣ	MIS	Π/Υ Γ΄ ΚΑΙ Δ΄ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ-ΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ	% ΚΣ	Π/Υ ΠΡΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟ Δ΄ ΚΠΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΩΣ 31.12.08	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΜΕΣΟ
12	3	1	ΣΥΝΔΕΣΗ Ε.Ο. No 57 ΔΡΑΜΑΣ – ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ – ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ ΜΕ ΕΠ.Ο. ΔΡΑΜΑΣ – ΚΟΥΔΟΥΝΙΩΝ – ΟΡΙΩΝ Ν. ΣΕΡΡΩΝ	74956	8.005.171	80%	2.000.000	6.005.171	ΕΤΠΑ
12	3	1	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ Ε.Ο. No 2- ΕΞΟΔΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	66035	7.900.000	80%	3.000.000	4.900.000	ΕΤΠΑ
ΣΥΝΟΛΟ				**10**	**257.636.339**		**104.600.000**	**153.036.339**	

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ (Εκτίμηση)			
		ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ Π/Υ ΕΡΓΟΥ (Δ.Δ.)	Π/Υ ΕΝΤΑΞΗΣ Γ' ΚΠΣ (Δ.Δ.)	Π/Υ Ν.Δ. Γ' ΚΠΣ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΔΑΠΑΝΩΝ ΜΕΧΡΙ 31/12/08
103517	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ - ΕΙΔΟΜΕΝΗΣ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟ - ΕΙΔΟΜΕΝΗ, ΦΑΣΗ Α'	64.100.000,00	54.600.000,00	40.481.766,98*	25.000.000,00
90054	ΟΔΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ ΒΕΡΟΙΑ - ΝΑΟΥΣΑ - ΣΚΥΔΡΑ (ΤΜΗΜΑ ΠΑΤΡΙΔΑ - ΝΑΟΥΣΑ)	43.500.000,00	43.500.000,00	30.624.397,93*	26.000.000,00
86584	ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΕΔΕΣΣΑΣ ΑΠΟ ΚΟΜΒΟ "ΕΔΕΣΣΑ 1" ΜΕΧΡΙ ΚΟΜΒΟ "ΕΔΕΣΣΑ 2"	36.850.000,00	36.850.000,00	28.171.061,00*	20.000.000,00
102073	ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - ΕΔΕΣΣΑ, ΤΜΗΜΑ ΠΑΡΑΛΙΜΝΗΣ	18.800.000,00	18.800.000,00	13.233.757,00*	4.000.000,00
103390	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ – Η/Μ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ – ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΒΑΣΙΚΟΥ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ	20.003.851,27	20.003.851,27	19.328.851,00	9.000.000,00
	ΑΘΡΟΙΣΜΑ:	**183.253.851,27**	**173.753.851,27**	**131.839.833,91**	**84.000.000,00**

***** Η στήλη **Π/Υ Ν.Δ. Γ' ΚΠΣ** αντιστοιχεί στην *Καρτέλα Έργου* του ΟΠΣ, στήλη *Τρέχων Π/Υ Υποέργου*

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

MIS	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ (Εκτίμηση)			
		ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ Π/Υ ΕΡΓΟΥ (Δ.Δ.)	Π/Υ ΕΝΤΑΞΗΣ Γ' ΚΠΣ (Δ.Δ.)	Π/Υ Ν.Δ. Γ' ΚΠΣ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΔΑΠΑΝΩΝ ΜΕΧΡΙ 31/12/08
112170	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΤΙΡΙΑΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	13.350.000,00	13.350.000,00	8.368.854,18	5.000.000,00
113357	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΔΟΥ ΣΑΜΑΡΙΝΑΣ-ΕΠΤΑΧΩΡΙΟΥ-ΔΟΤΣΙΚΟΥ	18.700.000,00	12.000.000,00	9.266.831,87	5.000.000,00
108812	ΧΑΡΑΞΗ ΟΔΟΥ ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑΣ - ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΘΕΤΟ ΑΞΟΝΑ ΚΟΖΑΝΗΣ - ΦΛΩΡΙΝΑΣ	10.061.999,97	9.600.000,00	9.311.999,97	4.000.000,00

ΕΝΟΤΗΤΑ 4. ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

4.1. Αρχές και φορείς συντονισμού, διαχείρισης και ελέγχου

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και ειδικότερα τα όσα προβλέπονται στα άρθρα 58 έως 62 και του Καν. (ΕΚ) 1828/2006, άρθρα 12 έως 26, για κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα (ΕΠ) ορίζονται η διαχειριστική αρχή, η αρχή πιστοποίησης και η αρχή ελέγχου και προσδιορίζονται οι ενδιάμεσοι φορείς που θα οριστούν για τη διαχείρισή του. Στο κοινό σύστημα διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς, εφεξής ΕΣΠΑ, ορίζεται εθνική αρχή συντονισμού για τη διασφάλιση του απαραίτητου συντονισμού της εφαρμογής των ΕΠ και την επίτευξη των στόχων του ΕΣΠΑ. Η εθνική αρχή συντονισμού συνεργάζεται με την ειδική υπηρεσία συντονισμού και παρακολούθησης δράσεων ΕΚΤ του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας για θέματα που άπτονται του ΕΚΤ. Η εξειδίκευση των αρμοδιοτήτων, η απαραίτητη διάκριση καθηκόντων και ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας αυτών των αρχών και φορέων καθορίζονται με νόμο και όπου απαιτείται θα εκδοθούν επί μέρους κανονιστικές πράξεις. Οι αρμοδιότητες διαχείρισης, πιστοποίησης και ελέγχου ασκούνται μέσω διακριτών υπηρεσιών προκειμένου να διασφαλίζεται η απαιτούμενη διάκριση καθηκόντων μεταξύ των αρχών αυτών.

Η εθνική αρχή συντονισμού, η ειδική υπηρεσία συντονισμού και παρακολούθησης δράσεων ΕΚΤ και οι διαχειριστικές αρχές των ΕΠ συνιστούν δίκτυο με στόχο τη στενή συνεργασία, την άμεση ενημέρωση και τη μεταφορά των καλών πρακτικών που αναπτύσσονται.

Αναλυτική περιγραφή του τρόπου άσκησης των αρμοδιοτήτων κάθε αρχής και φορέα στην διαχείριση και τον έλεγχο του ΕΠ θα γίνει στην περιγραφή του κοινού Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου των ΕΠ που θα κοινοποιηθεί στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.

Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών εκπροσωπεί τις ελληνικές αρχές έναντι της ΕΕ για θέματα που άπτονται του ΕΣΠΑ. Για θέματα που άπτονται των ΕΠ εκπροσωπεί τις ελληνικές αρχές σε συνεργασία με τα κατά περίπτωση αρμόδια Υπουργεία. Η διαχειριστική αρχή έχει την ευθύνη έναντι της Επιτροπής για θέματα του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

4.1.1. Εθνική αρχή συντονισμού αναπτυξιακών προγραμμάτων 2007-2013

Η εθνική αρχή συντονισμού έχει την ευθύνη του συντονισμού του προγραμματισμού και της εφαρμογής των ΕΠ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ και της καθοδήγησης των διαχειριστικών αρχών, με στόχο την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης και της εφαρμογής τους. Στο πλαίσιο αυτό η εθνική αρχή συντονισμού:

(i) παρακολουθεί και συντονίζει τον προγραμματισμό και την εφαρμογή του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του ΕΣΠΑ, παρέχοντας κατευθύνσεις για τη συμβατότητά τους με τις εθνικές πολιτικές και τις πολιτικές και προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

(ii) έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, την κοινοποίησή του στην Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 21 του Καν. (ΕΚ) 1828/06, συνοδευόμενο από τη γνώμη συμμόρφωσης του άρθρου 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, την εποπτεία της αποτελεσματικής εφαρμογής του και την προσαρμογή του ώστε να διασφαλίζεται η επίτευξη των στόχων του,

(iii) συντονίζει τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ και εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις σχετικές με τον προγραμματισμό, τη διαχείριση, την εξειδίκευση των ΕΠ, την

αξιολόγηση, τις επαληθεύσεις και κάθε δραστηριότητα που υπάγεται στην αποστολή των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ,

(iv) παρέχει την απαραίτητη πληροφόρηση προς τη Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων που συστάθηκε με το άρθρο 20 του Ν.3483/2006 και την διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ και μεριμνά για την εφαρμογή των αποφάσεων τους,

(v) συνεργάζεται με τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ, την αρχή πιστοποίησης, την αρχή ελέγχου και τον αρμόδιο για τη λειτουργία του ΟΠΣ φορέα, προκειμένου το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις διαχείρισης, παρακολούθησης, ελέγχου και αξιολόγησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, καθώς και ενημέρωσης της Επιτροπής,

(vi) παρέχει οδηγίες και κατευθύνσεις για τη διενέργεια των αξιολογήσεων που συνδέονται με την παρακολούθηση ΕΠ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 47 και 48 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και στο υποκεφάλαιο 3 του παρόντος, επεξεργάζεται τα πορίσματα των αξιολογήσεων και παρέχει κατευθύνσεις στις διαχειριστικές αρχές σχετικά με την αναθεώρηση των ΕΠ,

(vii) ενημερώνει τις διαχειριστικές αρχές σχετικά με το κοινοτικό και εθνικό δίκαιο, παρακολουθεί και ενημερώνεται για τις σχετικές ενέργειες των διαχειριστικών αρχών για τη διασφάλιση της συμβατότητας των παρεμβάσεων με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο, ιδίως σε ό,τι αφορά την τήρηση των διατάξεων για τον ανταγωνισμό, τις δημόσιες συμβάσεις, την προστασία του περιβάλλοντος, την εξάλειψη των ανισοτήτων, την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της αρχής της μη διάκρισης εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού και εισηγείται στη Διυπουργική Επιτροπή τη λήψη των κατάλληλων μέτρων για την αποτελεσματική εφαρμογή αυτών,

(viii) διαμορφώνει προτάσεις για τον προγραμματισμό και τη διαχείριση του εθνικού αποθεματικού απροβλέπτων, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,

(ix) διαμορφώνει το πλαίσιο αρχών δημοσιότητας και πληροφόρησης για τα ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ομοιογένεια, η συνοχή και ο συντονισμός των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης των ΕΠ και του ΕΣΠΑ και μεριμνά για την παρακολούθηση και τήρηση του πλαισίου αυτού,

(x) συμμετέχει στις ετήσιες συναντήσεις των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ και της Επιτροπής που προβλέπονται στο άρθρο 68 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,

(xi) παρακολουθεί την τήρηση των δεσμεύσεων για την προσθετικότητα και παρέχει στην Επιτροπή τις απαιτούμενες πληροφορίες για την επαλήθευσή της, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 15 του Κανονισμού,

(xii) μεριμνά για το συντονισμό του ΕΣΠΑ με τις πολιτικές του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) και υποβάλλει τα αναγκαία στοιχεία σχετικά με τη συμβολή των ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία στην εφαρμογή του ΕΠΜ, προκειμένου να συμπεριληφθούν στην ετήσια έκθεση υλοποίησής του κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 29 παρ 1 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,

(xiii) συντάσσει τις εκθέσεις στρατηγικής παρακολούθησης του ΕΣΠΑ που προβλέπονται στις παρ.2 και 3 του άρθρου 29 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, σχετικά με τη συμβολή των ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής για τη συνοχή όπως ορίζεται στη Συνθήκη, των στόχων των Ταμείων όπως ορίζονται στον Κανονισμό, των

προτεραιοτήτων που διατυπώνονται στις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή όπως προσδιορίζονται στο ΕΣΠΑ και του στόχου προώθησης της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης,

(xiv) διασφαλίζει από κοινού με τις διαχειριστικές αρχές του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του ΕΠ Αλιείας, το συντονισμό μεταξύ της συνδρομής των διαφόρων Ταμείων, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας (ΕΤΑ) και το συντονισμό μεταξύ των Ταμείων και των παρεμβάσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και άλλων χρηματοδοτικών μέσων,

(xv) έχει την ευθύνη για την τήρηση της κατανομής των πόρων των Ταμείων κατά τύπο Περιφερειών (Περιφέρειες αμιγούς στόχου 1, στατιστικής σύγκλισης, σταδιακής εισόδου)

(xvi) μεριμνά για την υλοποίηση των αποφάσεων και κατευθύνσεων της ειδικής επιτροπής της παρ. 4.1.2.6 για τον προγραμματισμό και την εφαρμογή των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων και για την τήρηση του κοινοτικού θεσμικού πλαισίου σε ότι αφορά τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων,

(xvii) διαμορφώνει το σύστημα επιβεβαίωσης της διαχειριστικής επάρκειας των δικαιούχων εξαιρουμένων αυτών που λαμβάνουν κρατική ενίσχυση κατά τα άρθρα 87 και 88 της συνθήκης, παρέχει οδηγίες και εποπτεύει την ορθή και ενιαία εφαρμογή του,

(xviii) διαμορφώνει σε συνεργασία με την αρχή πιστοποίησης τους κανόνες για την επιλεξιμότητα των δαπανών και εκδίδει οδηγίες για την υποστήριξη των διαχειριστικών αρχών και των δικαιούχων,

(xix) συγκροτεί και λειτουργεί θεματικές δικτυώσεις με στόχο τη διερεύνηση και διάχυση καλών πρακτικών και προτάσεων απλούστευσης και μείωσης της γραφειοκρατίας,

(xx) οργανώνει και λειτουργεί την ηλεκτρονική δικτύωση όλων των διαχειριστικών αρχών, καθώς και των ειδικών υπηρεσιών συντονισμού, με στόχο την καλύτερη και ταχύτερη ενημέρωση και την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών στην αντιμετώπιση και επίλυση κοινών θεμάτων,

(xxi) υποστηρίζει την αποστολή και τις εργασίες της διάσκεψης των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ,

(xxii) μεριμνά για την παρακολούθηση της προόδου / εφαρμογής των κωδικών παρέμβασης που συνδέονται με τη Στρατηγική της Λισσαβόνας (earmarking) σύμφωνα με το άρθρο 9.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,

(xxiii) παρακολουθεί την εφαρμογή των πολιτικών που σχετίζονται με τους πόλους ανάπτυξης, όπως αυτές έχουν αποτυπωθεί στο ΕΣΠΑ και τα ΕΠ 2007-2013.

Η εθνική αρχή συντονισμού έχει την ευθύνη του συντονισμού και της καθοδήγησης των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ του ΕΣΠΑ και δεν τις υποκαθιστά στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Η άσκηση των αρμοδιοτήτων που περιγράφονται ανωτέρω γίνεται μέσω ειδικών υπηρεσιών που υπάγονται στη Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιφερειακής Πολιτικής και Δημοσίων Επενδύσεων της Γενικής Γραμματείας Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

4.1.2. Βασικοί μηχανισμοί συντονισμού

Πέραν της εθνικής αρχής συντονισμού, η οποία συντονίζει το σύνολο των διαχειριστικών αρχών για θέματα εφαρμογής του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του ΕΣΠΑ, όπως ορίζεται στο υποκεφάλαιο 1.1, προσδιορίζονται μηχανισμοί συντονισμού των δράσεων σε συγκεκριμένους τομείς, με στόχο τη διασφάλιση της συνάφειας των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων με τις εθνικές πολιτικές κάθε τομέα,

καθώς και μεταξύ των παρεμβάσεων του ΕΓΤΑΑ, του ΕΑΤ, της ΕΤΕπ και άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων.

Για το σκοπό αυτό οι μηχανισμοί συντονισμού:

(i) Καθορίζουν, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, προτεραιότητες και παρέχουν κατευθύνσεις για την υλοποίηση των εθνικών τομεακών πολιτικών,

(ii) συνεργάζονται με τις αρμόδιες διαχειριστικές αρχές και την εθνική αρχή συντονισμού για την ενσωμάτωση στα ΕΠ των κατευθύνσεων άσκησης πολιτικής στο τομέα αρμοδιότητάς τους,

(iii) παρακολουθούν την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων και τη συμβολή τους στην επίτευξη των τεθέντων στόχων,

(iv) προβαίνουν στις απαιτούμενες προτάσεις αναθεώρησης των κατευθύνσεων εφόσον απαιτείται.

4.1.2.1. Συντονισμός δράσεων ΕΚΤ

Ο συντονισμός των δράσεων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ ασκείται από την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων ΕΚΤ (ΕΥΣΕΚΤ) του Υπουργείου Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

Ειδικότερα η ΕΥΣΕΚΤ:

(i) Ασκεί καθήκοντα συντονισμού και παρακολούθησης των δράσεων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, εξειδικεύονται οι αρμοδιότητες τής υπηρεσίας καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

(ii) Παρακολουθεί τις εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς εξελίξεις και πολιτικές στα θέματα που σχετίζονται με την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη, τη δια βίου μάθηση, την προώθηση της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών καθώς και τις επιπτώσεις άλλων πολιτικών (εθνικών, Ε.Ε., διεθνών) και συμμετέχει στις σχετικές επιτροπές της Ε.Ε. Παρακολουθεί την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης και συμβάλλει στο σχεδιασμό τους.

(iii) Παρακολουθεί την τήρηση της περιφερειακής κατανομής των πόρων του ΕΚΤ ανά ΕΠ/δράση και τύπο Περιφερειών (Περιφέρειες αμιγούς στόχου 1, στατιστικής σύγκλισης, σταδιακής εισόδου).

(iv) Εκπονεί το αναγκαίο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την υλοποίηση δράσεων συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ, όπου αυτό απαιτείται, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ και τα συναρμόδια Υπουργεία, προκειμένου να διασφαλίζεται η ενιαία υλοποίηση δράσεων ίδιου τύπου. Στο πλαίσιο αυτό, εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς.

(v) Παρακολουθεί και επεξεργάζεται τις χρηματοδοτικές ροές και τις συνολικές δεσμεύσεις των επιχειρησιακών προγραμμάτων ΕΚΤ για τον έγκαιρο εντοπισμό τυχόν προβλημάτων και σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού εισηγείται κατάλληλα διορθωτικά μέτρα στις οικείες επιτροπές παρακολούθησης, για την αποφυγή εφαρμογής του κανόνα αυτόματης αποδέσμευσης v+3/v+2.

(vi) Είναι αρμόδια για την παροχή κατευθύνσεων και την παρακολούθηση δράσεων τύπου ΕΚΤ που συγχρηματοδοτούνται μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%) σε όλα τα εμπλεκόμενα ΕΠ, με στόχο την αποφυγή επικαλύψεων και την επίτευξη συνεργιών.

(vii) Εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις για το σχεδιασμό και τις τροποποιήσεις των δεικτών και για τα θέματα αξιολόγησης γενικά, που αφορούν σε παρεμβάσεις ΕΚΤ στο επίπεδο του ΕΣΠΑ και των ΕΠ, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και τους συναρμόδιους φορείς. Μεριμνά για τη συμβατότητα των παραπάνω με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση και τους συναφείς στόχους της Κοινότητας στους τομείς της Κοινωνικής Ένταξης, της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της ισότητας.

(viii) Παρακολουθεί και συντονίζει την εκ των προτέρων αξιολόγηση και τις αξιολογήσεις που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού σε επίπεδο ΕΣΠΑ και ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, σε συνεργασία με τους συναρμόδιους φορείς.

(ix) Συντονίζει τους αρμόδιους εθνικούς φορείς και συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εκπόνηση των αξιολογήσεων σε θέματα Ανθρωπίνων Πόρων, που πραγματοποιούνται με ευθύνη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με το Άρθρο 49 του Γεν. Κανονισμού 1083/2006.

(x) Συμμετέχει στη διαμόρφωση του σχεδίου των αξιολογήσεων της περιόδου 2007-2013 σε ό,τι αφορά θέματα ανθρωπίνων πόρων, σε συνεργασία με τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΚΤ και την εθνική αρχή συντονισμού.

(xi) Οργανώνει, συντονίζει και παρακολουθεί τις δράσεις πληροφόρησης και δημοσιότητας για την προβολή των πολιτικών και των παρεμβάσεων του ΕΚΤ στην Ελλάδα, προκειμένου να εξασφαλίζεται η συνέργια των δράσεων επικοινωνίας μεταξύ των ΕΠ, καθώς και τη συμπληρωματικότητα αυτών με τις δράσεις επικοινωνίας του ΕΣΠΑ. Συνεργάζεται προς τούτο, κυρίως με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Γεν. Δ/νσης Απασχόλησης της Ε.Ε., την εθνική αρχή συντονισμού, τις αρμόδιες εθνικές αρχές και τις διαχειριστικές αρχές για όλα τα ζητήματα που αφορούν σε δράσεις επικοινωνίας για το ΕΚΤ.

(xii) Αναπτύσσει υποβοηθητικά εργαλεία σε συνεργασία με τις αρμόδιες εθνικές αρχές για την υποστήριξη των φορέων διαχείρισης και υλοποίησης και μεριμνά για την εκπόνηση μελετών, ερευνών, εμπειρογνωμοσυνών και αξιολογήσεων σχετικά με ζητήματα ανθρώπινων πόρων για την εκτέλεση του έργου της.

Για την αποτελεσματικότερη άσκηση των καθηκόντων της ΕΥΣΕΚΤ, διασφαλίζεται η επαρκής στελέχωσή της. Επίσης, στις διαχειριστικές αρχές των Περιφερειακών ΕΠ, καθώς και των ΕΠ τα οποία θα υλοποιήσουν δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), ορίζονται στέλεχος /στελέχη με αποκλειστικό καθήκον τη διαχείριση πράξεων ΕΚΤ και τη συνεργασία τους με την ΕΥΣΕΚΤ και με τις διαχειριστικές αρχές των αρμοδίων υπουργείων για θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων τους.

Η ενσωμάτωση των αρχών της EQUAL κάθετα και οριζόντια (horizontal and vertical mainstreaming) θα διασφαλιστεί μέσω ειδικής υπηρεσίας, η οποία θα αποτελεί μετεξέλιξη της ειδικής υπηρεσίας διαχείρισης του Προγράμματος της Κ.Π. EQUAL του ΚΠΣ 2000-2006. Η ειδική αυτή υπηρεσία αφενός θα εντοπίζει ευκαιρίες για την ενσωμάτωση των αρχών της EQUAL στις δράσεις των ΕΠ, αφετέρου θα παρέχει την απαραίτητη τεχνογνωσία προς την κατεύθυνση αυτή με ενδεδειγμένες εμπειρογνωμοσύνες. Επίσης θα παρακολουθεί και θα παρέχει συμβουλευτική για την ορθή εφαρμογή των αρχών της EQUAL.

Οι υφιστάμενες Ειδικές Υπηρεσίες Εφαρμογής που λειτουργούν στο πλαίσιο του Γ΄ΚΠΣ στα Υπουργεία Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης συνεχίζουν τη λειτουργία τους και την προγραμματική περίοδο 2007-2013.

Για την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής του ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση», προωθείται ο μετασχηματισμός της ανώνυμης μη κερδοσκοπικής εταιρίας του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα

«Κοινωνία της Πληροφορίας» σε «Διοικητική Αναδιοργάνωση Α.Ε.», με κύριο αντικείμενο τον περιορισμό της πολυνομίας, την αξιολόγηση και αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας των δημόσιων οργανισμών, τον οργανωτικό και λειτουργικό ανασχεδιασμό και την ανασυγκρότησή τους.

Για την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής του άξονα «Συστημικές Προτεραιότητες» του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», συνιστάται στο Υπουργείο Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, στη Γενική Γραμματεία Διαχείρισης Κοινοτικών & άλλων Πόρων, αρμόδια δομή για το σχεδιασμό, την οργάνωση και την παρακολούθηση της εφαρμογής και αξιολόγησης των δράσεων του εν λόγω άξονα.

4.1.2.2. Συντονισμός δράσεων στον τομέα του περιβάλλοντος

Ο συντονισμός των δράσεων στον τομέα του περιβάλλοντος ασκείται μέσω Ειδικής Υπηρεσίας στο ΥΠΕΧΩΔΕ, η οποία θα συντονίζει, θα καθορίζει προτεραιότητες και θα παρακολουθεί σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, το σύνολο των περιβαλλοντικών έργων και δράσεων ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους, ώστε να διασφαλιστεί η αναγκαία συνέργια και συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων στον τομέα του περιβάλλοντος. Επιπλέον θα συνεργάζεται με την εθνική αρχή συντονισμού για την ενσωμάτωση των κατευθύνσεων άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής στα περιφερειακά ΕΠ.

Η ειδική αυτή υπηρεσία θα υποστηρίζει και θα συντονίζει τη λειτουργία περιβαλλοντικού δικτύου (Environmental Network) σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ) και τις λοιπές Υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ και τις συναρμόδιες Κεντρικές & Περιφερειακές Αρχές, θα συντάσσει ετήσιες απολογιστικές εκθέσεις για την πρόοδο των έργων και δράσεων περιβάλλοντος τις οποίες θα αποστέλλει και προς την εθνική αρχή συντονισμού και τις αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΕ, θα υποστηρίζει με επεξεργασμένα στοιχεία και αναφορές την Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη» και την Ετήσια Διάσκεψη των Προέδρων των Επιτροπών Παρακολούθησης (ΕΔΙΠ), θα συμμετέχει στις Επιτροπές Παρακολούθησης των ΕΠ και θα υποστηρίζει το ΥΠΕΧΩΔΕ και τις λοιπές δημόσιες αρχές στην αναγκαία διαρκή δημόσια διαβούλευση με τους Κοινωνικούς Εταίρους και τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) για συναφή ζητήματα.

Στην ειδική αυτή υπηρεσία υποβάλλονται επίσης οι εκθέσεις που προβλέπονται στην κοινή υπουργική απόφαση έγκρισης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΕΠ και αφορούν στην παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του ΕΠ.

4.1.2.3 Συντονισμός δράσεων στον τομέα της υγείας και καινωνικής αλληλεγγύης

Ο συντονισμός των δράσεων του τομέα της υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης ασκείται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης μέσω:

(α) Διυπουργικού Οργάνου, όπως αυτό θα οριστεί από κοινή υπουργική απόφαση των εμπλεκόμενων εθνικών αρχών και υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, το οποίο θα καθορίζει σε στρατηγικό, επιτελικό επίπεδο, τις αναγκαίες παρεμβάσεις στα τομεακά και περιφερειακά ΕΠ και τις προτεραιότητες του συνόλου των έργων και δράσεων ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους, ώστε να διασφαλιστεί η αναγκαία συνέργια και συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων,

(β) ειδικής δομής που θα οριστεί με Κοινή Υπουργική Απόφαση και η οποία θα αποτελεί μετεξέλιξη της ειδικής υπηρεσίας διαχείρισης του ΕΠ «Υγεία – Πρόνοια» της προγραμματικής περιόδου 2000 – 2006. Η δομή αυτή θα υποστηρίζει αφενός το διυπουργικό όργανο για θέματα κατάρτισης της στρατηγικής και θα συντονίζει αφετέρου την εφαρμογή των δράσεων του τομέα υγείας –

κοινωνικής αλληλεγγύης που θα υλοποιούνται από τα ΕΠ του ΕΣΠΑ. Στο πλαίσιο του συντονισμού θα παρέχει οδηγίες και κατευθύνσεις για το σχεδιασμό και τις τροποποιήσεις των παρεμβάσεων των ΕΠ με την σύμφωνη γνώμη της εθνικής αρχής συντονισμού και των εμπλεκόμενων συναρμόδιων αρχών.

Στο πλαίσιο της ειδικής αυτής δομής θα αναληφθούν επίσης καθήκοντα ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης, ο οποίος θα οριστεί σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο υποκεφάλαιο 4.1.4.

4.1.2.4. Συντονισμός δράσεων ΕΤΠΑ στον τομέα της εκπαίδευσης

Ο συντονισμός των δράσεων ΕΤΠΑ στον τομέα της εκπαίδευσης θα διασφαλιστεί από την αντίστοιχη μονάδα της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία θα αναλάβει και αρμοδιότητες συντονισμού της εφαρμογής των δράσεων ΕΤΠΑ του τομέα της εκπαίδευσης που υλοποιούνται από τα περιφερειακά ΕΠ του ΕΣΠΑ και από το ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση».

4.1.2.5. Συντονισμός των ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση»

Για το συντονισμό της εφαρμογής των ΕΠ: «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» του ΕΣΠΑ 2007-2013, συνιστάται διυπουργική επιτροπή στην οποία μετέχουν ο Γενικός Γραμματέας Εσωτερικών και ο Γενικός Γραμματέας Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ο Ειδικός Γραμματέας Ψηφιακού Σχεδιασμού του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, ο προϊστάμενος της εθνικής αρχής συντονισμού και οι προϊστάμενοι των οικείων ειδικών υπηρεσιών. Αποστολή της επιτροπής είναι ο συντονισμός των δύο ΕΠ στον προγραμματισμό των προσκλήσεων για τις δράσεις και την εφαρμογή των αλληλοσυμπληρούμενων παρεμβάσεων. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, καθορίζονται η συγκρότηση και οι ειδικότερες αρμοδιότητες της επιτροπής.

4.1.2.6. Συντονισμός συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων, μέσω χρηματοοικονομικής τεχνικής και δανείων ΕΤΕπ

Για το συντονισμό του προγραμματισμού και της εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων για τη σώρευση ενισχύσεων και την αποφυγή της διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο, συνιστάται επιτροπή στην οποία μετέχουν οι προϊστάμενοι της εθνικής αρχής συντονισμού, της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση», της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» και της διαχειριστικής αρχής των ΠΕΠ. Στις συνεδριάσεις της επιτροπής δύναται να μετέχουν κατά περίπτωση και εκπρόσωποι άλλων φορέων.

Η ανωτέρω επιτροπή υποστηρίζει επίσης την εθνική αρχή συντονισμού στην εποπτεία της οργάνωσης και διαχείρισης των ταμείων που ιδρύονται και οργανώνονται και λειτουργούν σύμφωνα με το άρθρο 44 του Κανονισμού.

Ο συντονισμός των δανείων που χορηγούνται από την ΕΤΕπ για τη χρηματοδότηση μεγάλων έργων που εντάσσονται στα ΕΠ (συμπεριλαμβανομένων και των μεγάλων έργων που προωθούνται με συγχρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα) ή άλλων επενδύσεων μικρότερου μεγέθους, ασκείται από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομίας & Οικονομικών, σε συνεργασία με την ανωτέρω επιτροπή και τις αρμόδιες διαχειριστικές αρχές.

4.1.2.7. Συντονισμός και προώθηση της Έρευνας και Τεχνολογίας

Ο συντονισμός των δράσεων και παρεμβάσεων Έρευνας και Τεχνολογίας ασκείται μέσω της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας η οποία αποτελεί τον αρμόδιο φορέα για τη χάραξη και άσκηση πολιτικής στους τομείς αυτούς.

4.1.2.8. Συντονισμός δράσεων στον τομέα του πολιτισμού

Ο συντονισμός των δράσεων στον τομέα του πολιτισμού θα διασφαλιστεί από την ειδική υπηρεσία του ΕΠ «Πολιτισμός» η οποία λειτουργεί στο πλαίσιο του ΚΠΣ 2000-2006 στο Υπουργείο Πολιτισμού, η οποία θα αναλάβει και αρμοδιότητες συντονισμού της εφαρμογής των δράσεων του τομέα πολιτισμού που υλοποιούνται από τα ΕΠ του ΕΣΠΑ.

4.1.2.9. Συντονισμός ΕΠ του ΕΣΠΑ με ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ

Ο συντονισμός μεταξύ των ΕΠ του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΑ, ασκείται από την εθνική αρχή συντονισμού και τις ειδικές υπηρεσίες διαχείρισης του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) και του ΕΠ Αλιείας (ΕΠΑ), σε συνεργασία με αρμόδιες εθνικές αρχές, κατά τον προγραμματισμό και την παρακολούθηση της υλοποίησης των αντίστοιχων δράσεων.

Ο συντονισμός αυτός ασκείται μέσω μηχανισμού προώθησης της συμπληρωματικότητας των δράσεων, χωρικά (περιοχή παρέμβασης) και θεματικά (τομέας παρέμβασης), που λειτουργεί σε επίπεδο α) προγραμματισμού, β) παρακολούθησης υλοποίησης (διαχειριστικές αρχές), και γ) επανεξέτασης στρατηγικής (εθνική αρχή συντονισμού και διαχειριστικές αρχές του ΠΑΑ και του ΕΠΑ).

Στο πρώτο επίπεδο, ο μηχανισμός αυτός εξειδικεύει κατευθύνσεις για τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας και του διαχωρισμού των δράσεων και συντονίζει το πλαίσιο εφαρμογής τους, θεματικά και γεωγραφικά.

Στο δεύτερο επίπεδο, οι διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ, του ΠΑΑ και του ΕΠΑ τηρούν τις κατευθύνσεις κατά τη διαδικασία επιλογής των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων. Σε ετήσια βάση, συντάσσουν ειδική αναφορά για την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων με χρήση των κωδικών θεματικής και εδαφικής διάστασης και τις γνωστοποιούν στον μηχανισμό αυτό.

Στο τρίτο επίπεδο και στο πλαίσιο της ανωτέρω ειδικής αναφοράς, ο μηχανισμός, εξετάζει την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων, προσδιορίζει ενδεχόμενη ανάγκη αναθεώρησης των κατευθύνσεων και της κατανομής των Κοινοτικών πόρων, συνεπεία αλλαγών στις προτεραιότητες (κοινοτικές, εθνικές, περιφερειακές) ή στις συνθήκες υλοποίησής τους και εισηγείται μέτρα στην Ετήσια Διάσκεψη των προέδρων των Επιτροπών Παρακολούθησης.

4.1.3. <u>Διαχειριστική αρχή του επιχειρησιακού προγράμματος</u>

Ως διαχειριστική αρχή του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Μακεδονίας – Θράκης, σύμφωνα με το άρθρο 59, παράγραφος 1 στοιχείο (α) του Καν. (ΕΚ) 1083/06, ορίζεται Ειδική Υπηρεσία η οποία υπάγεται στη Γενική Δ/νση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιφερειακής Πολιτικής και Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Η διαχειριστική αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 60 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και την υλοποίηση του ΕΠ σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ασκεί τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

(i) συντονίζει και εποπτεύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης της ενότητας 4.1.4 του παρόντος κεφαλαίου σύμφωνα με τις απαιτήσεις του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου και έχει την τελική ευθύνη έναντι της Επιτροπής για το ΕΠ. Στο πλαίσιο αυτό:

- μεριμνά για την ύπαρξη και πλήρη εφαρμογή συστήματος αναφοράς και παρακολούθησης των δράσεων, η διαχείριση των οποίων έχει εκχωρηθεί σε ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης,
- παρακολουθεί την ορθή και έγκαιρη ενημέρωση του ΟΠΣ με τα απαραίτητα δεδομένα και έγγραφα από τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης,
- παρέχει στην Επιτροπή, κατόπιν γραπτού σχετικού αιτήματός της, τις πληροφορίες που αναφέρονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Καν. (ΕΚ) 1828/06 εντός δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από την παραλαβή του αιτήματος ή εντός οποιασδήποτε άλλης συμφωνημένης περιόδου, με σκοπό τον έλεγχο εγγράφων και τη διενέργεια επιτόπιων ελέγχων.

(ii) διασφαλίζει ότι οι αξιολογήσεις του ΕΠ που αναφέρονται στο άρθρο 48(3) του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 εκτελούνται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 47 του ίδιου Κανονισμού. Στο πλαίσιο αυτό:

- προετοιμάζει και οργανώνει τις αξιολογήσεις που προβλέπονται στο υποκεφάλαιο 4 του παρόντος κεφαλαίου κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου, μεριμνώντας ιδιαίτερα για τη διεξαγωγή των αξιολογήσεων σύμφωνα με οδηγίες και κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού
- κοινοποιεί τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων στην εθνική αρχή συντονισμού, και στην ΕΥΣΕΚΤ εφόσον το ΠΕΠ υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), στην επιτροπή παρακολούθησης και την Επιτροπή,
- εξασφαλίζει την κατάλληλη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων, με βάση τους κανόνες που αφορούν στην πρόσβαση στα έγγραφα,
- συνεργάζεται με τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης του υποκεφαλαίου 1.4. για την αξιοποίηση των συμπερασμάτων τους

(iii) διασφαλίζει ότι η αρχή πιστοποίησης λαμβάνει τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τις επαληθεύσεις για σκοπούς πιστοποίησης. Στο πλαίσιο αυτό εποπτεύει και συντονίζει πριν από κάθε αίτημα πληρωμής την πληρότητα των πληροφοριών που παρέχονται στην αρχή πιστοποίησης,

(iv) συντονίζει την εξειδίκευση των περιφερειακών ΕΠ και παρακολουθεί την πορεία εφαρμογής τους συμπεριλαμβανομένου του κανόνα v+3/v+2. Στο πλαίσιο αυτό:

- παρέχει κατευθύνσεις για την εξειδίκευση του ΕΠ,
- συντάσσει περιοδικές αναφορές για την πορεία εφαρμογής του ΕΠ,
- παρέχει κατευθύνσεις για προτάσεις αναθεώρησης του προγράμματος τις οποίες συνθέτει, επεξεργάζεται και τις υποβάλλει στην οικεία επιτροπή παρακολούθησης,

(v) συνθέτει και επεξεργάζεται τις αναφορές των ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης του υποκεφαλαίου 4.1.4 που αφορούν στις ετήσιες και τελικές εκθέσεις των προγραμμάτων και μετά την έγκριση της οικείας επιτροπής παρακολούθησης τις υποβάλλει στην Επιτροπή,

(vi) διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις ενημέρωσης και δημοσιότητας που ορίζονται στο άρθρο 69 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Στο πλαίσιο αυτό εκπονεί το επικοινωνιακό σχέδιο του ΕΠ σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006 και το πλαίσιο αρχών δημοσιότητας και πληροφόρησης που διαμορφώνει η εθνική αρχή συντονισμού σε

συνεργασία με την ΕΥΣΕΚΤ εφόσον το ΠΕΠ υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), ενημερώνει σχετικά την επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ και την Επιτροπή και αξιολογεί την αποτελεσματικότητά του σύμφωνα με το άρθρο 4 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

4.1.4 Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Στο πλαίσιο του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Μακεδονίας - Θράκης ορίζονται οι ακόλουθοι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 6 και το άρθρο 59 παράγραφος 2 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006:

4.1.4.1. Ειδικές Υπηρεσίες Περιφερειών

(α) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης 2000-2006 ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για κατηγορίες πράξεων περιφερειακής εμβέλειας που υλοποιούνται στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης.

(β) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας 2000-2006 ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για κατηγορίες πράξεων περιφερειακής εμβέλειας που υλοποιούνται στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

(γ) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας 2000-2006 ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για κατηγορίες πράξεων περιφερειακής εμβέλειας που υλοποιούνται στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, προσδιορίζονται:

- οι πράξεις ή κατηγορίες πράξεων των οποίων αναλαμβάνεται η διαχείριση και ο συνολικός προϋπολογισμός αυτών
- οι υποχρεώσεις του ενδιάμεσου φορέα και της διαχειριστικής αρχής.

Κάθε ένας από τους ανωτέρω ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης αναλαμβάνει σύμφωνα με το υφιστάμενο κανονιστικό πλαίσιο, τις ακόλουθες αρμοδιότητες διαχείρισης:

(i) επιλέγει τις προς χρηματοδότηση πράξεις σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο ΕΠ και διασφαλίζει τη συμμόρφωση των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων με τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες, καθ' όλη την περίοδο υλοποίησής τους,

Στο πλαίσιο αυτό κάθε ενδιάμεσος φορέας:

- Μεριμνά, μέσω πρόσκλησης, για την παροχή στους δυνητικούς δικαιούχους λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με:
  - τους όρους επιλεξιμότητας τους οποίους πρέπει να πληρούν οι προτεινόμενες πράξεις προκειμένου να ενταχθούν για χρηματοδότηση στο πλαίσιο του ΕΠ,
  - τα τυποποιημένα έντυπα που θα χρησιμοποιηθούν για την υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης,
  - τις διαδικασίες για την εξέταση των αιτήσεων χρηματοδότησης και των σχετικών χρονικών περιόδων,
  - τα κριτήρια για την ένταξη των προς χρηματοδότηση πράξεων,

- τους αρμόδιους σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, οι οποίοι μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το ΕΠ,
- τη δημοσιοποίηση καταλόγου στον οποίο παρατίθενται ο τίτλος των πράξεων, οι δικαιούχοι και το ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης που χορηγείται.

- Εφαρμόζει διαδικασίες αξιολόγησης των πράξεων με βάση τα κριτήρια ένταξης που εγκρίνονται από την επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ. Οι προτάσεις που δεν έχουν αξιολογηθεί ή δεν έχουν λάβει θετική αξιολόγηση δεν δύνανται να ενταχθούν στο ΕΠ. Ως ομάδες κριτηρίων δύναται να χρησιμοποιεί τη σκοπιμότητα της πράξης, τη συμβατότητα της πράξης με τις εθνικές και κοινοτικές πολιτικές, τη συμβολή της πράξης στους στόχους του ΕΠ, τη φύση και το είδος της πράξης στο πλαίσιο της διενεργούμενης πρόσκλησης, την πληρότητα και την ωριμότητα της πράξης. Εξετάζει τη διαχειριστική επάρκεια των δικαιούχων εξαιρουμένων αυτών που λαμβάνουν κρατική ενίσχυση κατά τα άρθρα 87 και 88 της συνθήκης, σύμφωνα με το σύστημα που προσδιορίζεται στην παράγραφο (xvii) του υποκεφαλαίου 1.1, πριν ληφθεί η απόφαση ένταξης της πράξης στο ΕΠ. Στις περιπτώσεις πράξεων για τις οποίες κατά τη χρονική στιγμή υποβολής τους στο ΕΠ έχουν αναληφθεί νομικές δεσμεύσεις ή βρίσκονται σε εκτέλεση ή περατώθηκαν μετά την ημερομηνία έναρξης της επιλεξιμότητας, συνεκτιμά τυχόν αξιολογήσεις που έχουν διενεργηθεί από αρμόδιες αρχές και διασφαλίζει ότι η επιλογή των πράξεων ικανοποιεί τα κριτήρια που εφαρμόζονται για το ΕΠ.
- Γνωστοποιεί τις προς ένταξη πράξεις προϋπολογισμού άνω των πέντε εκατ. (5.000.000) ευρώ στην εθνική αρχή συντονισμού προκειμένου να διατυπώσει γνώμη εντός δέκα πέντε ημερών. Οι συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ προτεινόμενες προς ένταξη πράξεις, γνωστοποιούνται στην ΕΥΣΕΚΤ για διατύπωση γνώμης, όταν είναι προϋπολογισμού άνω των δύο εκατ. (2.000.000) ευρώ. Η απόφαση ένταξης εκδίδεται με ευθύνη του ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής. Για τα δημόσια έργα προϋπολογισμού άνω των είκοσι πέντε εκατ. (25.000.000) ευρώ στον τομέα του περιβάλλοντος και άνω των πενήντα εκατ. (50.000.000) ευρώ σε άλλους τομείς, η απόφαση ένταξης εκδίδεται μόνο μετά από σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.
- Εκδίδει την απόφαση ένταξης πράξεων στο ΕΠ και ενημερώνει γραπτώς τον δικαιούχο για όλες τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει. Ενημερώνει επίσης γραπτώς με επαρκή αιτιολόγηση τους φορείς των οποίων οι προτάσεις δεν έγιναν αποδεκτές, προκειμένου να καταστεί δυνατή η βελτίωση τους σε μεταγενέστερη υποβολή τους.
- Προβαίνει σε εξέταση των σταδίων εξέλιξης δημοσίων συμβάσεων και ιδίως κατά τη διαδικασία διακήρυξης, ανάθεσης και τροποποίησης σύμβασης. Ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης εκφράζει τη σύμφωνη γνώμη του εντός δέκα (10) εργασίμων ημερών ή εντός δέκα πέντε (15) εργασίμων ημερών σε περιπτώσεις συμβάσεων άνω των είκοσι πέντε εκατομμυρίων ευρώ η οποία και αποτελεί όρο για τη χρηματοδότηση της πράξης.
- Συνεργάζεται με τη διαχειριστική αρχή του προγράμματος, την εθνική αρχή συντονισμού, την καθ' ύλην αρμόδια υπηρεσία συντονισμού και την Επιτροπή και παρέχει σε αυτές κάθε πληροφορία που ζητείται.

(ii) επαληθεύει την παράδοση των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών και την πραγματοποίηση των δαπανών που δηλώνουν οι δικαιούχοι για τις διάφορες πράξεις, καθώς και της συμμόρφωσής τους προς τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες.

Στο πλαίσιο αυτό κάθε ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης:

- διενεργεί διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις, οι οποίες καλύπτουν κατάλληλα τις διοικητικές, δημοσιονομικές, τεχνικές και φυσικές πτυχές των υλοποιούμενων πράξεων. Ειδικότερα διενεργεί:

  (α) διοικητικές επαληθεύσεις για κάθε δήλωση δαπανών που υποβάλλεται από τους δικαιούχους, κατά τις οποίες επιβεβαιώνονται με τα κατάλληλα έγγραφα, ότι:

  - η δηλωθείσα δαπάνη είναι πραγματική,
  - τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες έχουν παραδοθεί σύμφωνα με την απόφαση ένταξης,
  - οι δηλώσεις δαπανών από τους δικαιούχους είναι ακριβείς,
  - η πράξη και η δαπάνη είναι σύμφωνες με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο
  - τηρήθηκαν οι κατάλληλες διαδικασίες για την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο.

  Στην περίπτωση μεγάλου πλήθους δικαιολογητικών εγγράφων είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται δειγματοληπτικές επαληθεύσεις βάσει μεθόδου δειγματοληψίας.

  Το αργότερο κατά την πρώτη δήλωση δαπάνης του δικαιούχου, ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης επιβεβαιώνει την εφαρμογή των όρων και προϋποθέσεων που ενδεχομένως έχει θέσει κατά την εξέταση της διαδικασίας ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων. Ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης παρακολουθεί τη συμμόρφωση της σύμβασης με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία καθ΄όλη τη διάρκεια υλοποίησής της.

  (β) επιτόπιες επαληθεύσεις επιμέρους πράξεων κατά τις οποίες επαληθεύεται ότι οι πράξεις όντως εκτελούνται και τα παραδιδόμενα προϊόντα ή/και παρεχόμενες υπηρεσίες συμμορφώνονται προς τους όρους της αντίστοιχης σύμβασης ή απόφασης χορήγησης ενίσχυσης, η φυσική πρόοδος της πράξης, η τήρηση των κοινοτικών κανόνων όσον αφορά τη δημοσιότητα και η ακρίβεια των πληροφοριών που παρέχει ο δικαιούχος όσον αφορά τη φυσική και οικονομική πρόοδο της πράξης.

  Για τις πράξεις που η επαλήθευσή τους επιτοπίως, γίνεται δειγματοληπτικά, ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης τηρεί αρχεία που περιγράφουν και δικαιολογούν τη δειγματοληπτική μέθοδο που καθορίζει τις πράξεις ή τις συναλλαγές που επιλέγονται προς επαλήθευση. Ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης καθορίζει το μέγεθος του δείγματος, προκειμένου να αποκτήσει εύλογη βεβαιότητα ως προς τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων, όσον αφορά το επίπεδο κινδύνου που διαπιστώνεται (από τον ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης) για τον τύπο των σχετικών δικαιούχων και πράξεων. Ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης επανεξετάζει τη μέθοδο δειγματοληψίας σε ετήσια βάση σύμφωνα με τους κανόνες του ΣΔΕ.

  Σε ότι αφορά στα δημόσια έργα ο έλεγχος που διενεργείται από τον Ειδικό Σύμβουλο Ποιοτικού Ελέγχου (ΕΣΠΕΛ) μπορεί να αντικαταστήσει επιτόπιες επαληθεύσεις του ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης και συνυπολογίζεται σε ότι αφορά στην εκτίμηση του δείγματος.

- Τηρεί αρχείο των διενεργούμενων επαληθεύσεων στο ΟΠΣ, όπου για κάθε επαλήθευση αναφέρονται οι εργασίες που υλοποιήθηκαν για την επαλήθευση, η ημερομηνία και τα αποτελέσματα της επαλήθευσης και τα μέτρα που ελήφθησαν στις περιπτώσεις ανεύρεσης παρατυπιών. Τα πορίσματα των επιτόπιων επαληθεύσεων καταχωρούνται στο

ΟΠΣ και κοινοποιούνται στο δικαιούχο και στο φορέα που είναι αρμόδιος για τη χορήγηση ενισχύσεων στην περίπτωση κρατικών ενισχύσεων.

- Στην περίπτωση που η διαχειριστική αρχή ή ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης είναι και δικαιούχος στο πλαίσιο του ίδιου ΕΠ, η υλοποίηση της πράξης θα γίνεται από μονάδα διαφορετική από τη μονάδα που είναι αρμόδια για τη διενέργεια των επαληθεύσεων, ώστε να διασφαλίζεται η απαιτούμενη διάκριση καθηκόντων.

Στις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης:

- διενεργεί διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις, οι οποίες καλύπτουν κατάλληλα τις διοικητικές, δημοσιονομικές, τεχνικές και φυσικές πτυχές των υλοποιούμενων πράξεων. Ειδικότερα διενεργεί διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις για κάθε δήλωση δαπανών που υποβάλλεται από τους δικαιούχους, κατά τις οποίες επιβεβαιώνονται με τα κατάλληλα έγγραφα, ότι:
    - η δηλωθείσα δαπάνη είναι πραγματική,
    - τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες έχουν παραδοθεί σύμφωνα με την απόφαση ένταξης,
    - οι δηλώσεις δαπανών από τους δικαιούχους είναι ακριβείς,
    - η πράξη και η δαπάνη είναι σύμφωνες με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο
    - τηρήθηκαν οι κατάλληλες διαδικασίες για την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο.

  Στην περίπτωση μεγάλου πλήθους δικαιολογητικών εγγράφων είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται δειγματοληπτικές επαληθεύσεις βάσει μεθόδου δειγματοληψίας.

  Για τις πράξεις που η επαλήθευσή τους επιτοπίως, γίνεται δειγματοληπτικά, ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης τηρεί αρχεία που περιγράφουν και δικαιολογούν τη δειγματοληπτική μέθοδο που καθορίζει τις πράξεις ή τις συναλλαγές που επιλέγονται προς επαλήθευση. Ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης καθορίζει το μέγεθος του δείγματος, προκειμένου να αποκτήσει εύλογη βεβαιότητα ως προς τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων όσον αφορά το επίπεδο κινδύνου που διαπιστώνεται για τον τύπο των σχετικών δικαιούχων και πράξεων. Ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης επανεξετάζει τη μέθοδο δειγματοληψίας σε ετήσια βάση σύμφωνα με τους κανόνες του ΣΔΕ.

- Τηρεί αρχείο των διενεργούμενων επαληθεύσεων, όπου για κάθε επαλήθευση αναφέρονται οι εργασίες που υλοποιήθηκαν για την επαλήθευση, η ημερομηνία και τα αποτελέσματα της επαλήθευσης και τα μέτρα που ελήφθησαν στις περιπτώσεις ανεύρεσης παρατυπιών. Τα πορίσματα των επιτόπιων επαληθεύσεων κοινοποιούνται στο δικαιούχο και στο φορέα που είναι αρμόδιος για τη χορήγηση των ενισχύσεων.

(iii) διασφαλίζει τη συλλογή, καταχώρηση και αποθήκευση στο ΟΠΣ λογιστικών εγγραφών για κάθε πράξη στο πλαίσιο του ΕΠ καθώς και τη συλλογή και καταχώρηση στο ΟΠΣ των δεδομένων υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ελέγχους και την αξιολόγηση, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων που ορίζονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Καν. (ΕΚ) 1828/2006. Μεριμνά για την πληρότητα και επάρκεια των στοιχείων που καταχωρούνται στο ΟΠΣ.

Στο πλαίσιο αυτό κάθε ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης:

- Συλλέγει μέσω περιοδικών αναφορών βάσει τυποποιημένων εντύπων και τηρεί στο ΟΠΣ και στο φάκελο της πράξης, λογιστικές εγγραφές για κάθε πράξη, καθώς και δεδομένα υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ελέγχους και την αξιολόγηση. Στις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων τα δεδομένα υλοποίησης που απαιτούνται για την παρακολούθηση και τις επαληθεύσεις τηρούνται σε αρχεία.
- Παρακολουθεί την τήρηση των υποχρεώσεων των δικαιούχων για την υποβολή όλων των δεδομένων υλοποίησης των πράξεων που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ελέγχους και την αξιολόγηση των δράσεων,
- Έχει την ευθύνη της ποιότητας και πληρότητας των στοιχείων που καταχωρούνται στο ΟΠΣ.
- Διασφαλίζει την πρόσβαση της αρχής πιστοποίησης και της αρχής ελέγχου στα εν λόγω στοιχεία.

(iv) διασφαλίζει ότι οι δικαιούχοι και οι άλλοι φορείς που εμπλέκονται στην υλοποίηση πράξεων τηρούν είτε χωριστό λογιστικό σύστημα, είτε επαρκή λογιστική κωδικοποίηση για όλες τις συναλλαγές που έχουν σχέση με την πράξη, με την επιφύλαξη των εθνικών λογιστικών κανόνων,

Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα ώστε:

- οι δικαιούχοι που υποχρεούνται από την ελληνική νομοθεσία να τηρούν ενιαίο λογιστικό σύστημα (το Γενικό ή τα Κλαδικά Λογιστικά Σχέδια) να δημιουργήσουν ειδική λογιστική μερίδα για το συγχρηματοδοτούμενο έργο,
- οι δικαιούχοι που δεν είναι υποχρεωμένοι από την ελληνική νομοθεσία στην τήρηση του Γενικού ή των Κλαδικών Λογιστικών Σχεδίων, να εφαρμόζουν κατάλληλη λογιστική κωδικοποίηση για το συγχρηματοδοτούμενο έργο, όπως αυτή θα οριστεί από τη διαχειριστική αρχή κατά την έναρξη υλοποίησής του,

(v) συνεργάζεται με τη διαχειριστική αρχή του ΕΠ για τη διενέργεια των αξιολογήσεων που προβλέπονται στο υποκεφάλαιο 4 του παρόντος κεφαλαίου κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου,

Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης:

- οργανώνει την παραγωγή και τη συλλογή των απαραίτητων δεδομένων για την διεξαγωγή των αξιολογήσεων, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων τύπων πληροφοριών που παρέχονται από το σύστημα παρακολούθησης,
- λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την αξιοποίηση των συμπερασμάτων των αξιολογήσεων,
- εισηγείται στη διαχειριστική αρχή πρόταση προς την οικεία επιτροπή παρακολούθησης για τη διεξαγωγή αξιολογήσεων ιδιαιτέρως στις περιπτώσεις που η παρακολούθηση αναδεικνύει σημαντικές αποκλίσεις από τους στόχους που έχουν τεθεί σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού

(vi) καθορίζει διαδικασίες σύμφωνα με τους κανόνες του συστήματος διαχείρισης & ελέγχου για τη διασφάλιση της τήρησης όλων των εγγράφων σχετικά με τις δαπάνες και τους λογιστικούς ελέγχους που απαιτούνται για τη διασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου. Οι διαδικασίες αυτές πρέπει να διασφαλίζουν ότι:

- τηρούνται όλα τα απαραίτητα έγγραφα (πρωτότυπα ή επικυρωμένα αντίγραφα) στο κατάλληλο επίπεδο (διαχειριστική αρχή, ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης, δικαιούχος) για την εξασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 15 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,
- στην περίπτωση τήρησης εγγράφων σε ηλεκτρονική μορφή, τα ηλεκτρονικά συστήματα τήρησης των εγγράφων συμμορφώνονται με αποδεκτά πρότυπα ασφάλειας ώστε να διασφαλίζεται ότι τα ηλεκτρονικά έγγραφα πληρούν τους εθνικούς κανόνες και είναι αξιόπιστα,
- όλα τα έγγραφα τηρούνται για χρονικό διάστημα τουλάχιστον τριών ετών από τη γνωστοποίηση της γνώμης της Επιτροπής σχετικά με το περιεχόμενο της δήλωσης κλεισίματος του ΕΠ ή μερικού κλεισίματος, με την επιφύλαξη των κανόνων που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις,
- ο δικαιούχος παρέχει πρόσβαση στα τηρούμενα από αυτόν έγγραφα που σχετίζονται με την υλοποίηση της συγχρηματοδοτούμενης πράξης αλλά και αντίγραφα ή αποσπάσματα αυτών σε εξουσιοδοτημένα για το σκοπό αυτό άτομα της διαχειριστικής αρχής, του ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης, της αρχής πιστοποίησης, της αρχής ελέγχου, της Επιτροπής και των εξουσιοδοτημένων αυτής εκπροσώπων,
- τα ονόματα των φορέων που διαθέτουν τα πρωτογενή έγγραφα που απαιτούνται για την εξασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου, και η τοποθεσία που βρίσκονται οι έδρες των φορέων αυτών είναι γνωστά στη διαχειριστική αρχή και τηρούνται στο ΟΠΣ.

(vii) παρέχει στην αρχή πιστοποίησης όλες τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τις επαληθεύσεις που πραγματοποιούνται σε σχέση με κάθε δαπάνη για σκοπούς πιστοποίησης.

Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης :

- μεριμνά για την έγκαιρη ενημέρωση του ΟΠΣ με όλα τα στοιχεία που απαιτούνται προκειμένου η αρχή πιστοποίησης να εκτελέσει τους απαραίτητους ελέγχους για την πιστοποίηση των δαπανών,
- συνεργάζεται με την αρχή πιστοποίησης προκειμένου να αποσαφηνιστεί οποιοδήποτε θέμα ανακύπτει σχετικά με την πιστοποίηση εγκεκριμένων δαπανών,

(viii) υποστηρίζει τις εργασίες της επιτροπής παρακολούθησης και τον εφοδιασμό της με τα απαιτούμενα έγγραφα τα οποία καθιστούν δυνατή την παρακολούθηση της ποιότητας υλοποίησης του ΕΠ σε σχέση με τους στόχους του.

Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης

- μεριμνά για τη συλλογή και επεξεργασία όλων των στοιχείων που απαιτούνται για την παρακολούθηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του ΕΠ από την επιτροπή παρακολούθησης και τη λήψη αποφάσεων από αυτήν,
- μεριμνά για την οργάνωση και προετοιμασία της επιτροπής παρακολούθησης στην οποία προεδρεύει ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Περιφέρειας,
- μεριμνά για την υλοποίηση των αποφάσεων της επιτροπής παρακολούθησης,

(ix) συντάσσει και υποβάλλει στη διαχειριστική αρχή του ΕΠ την ετήσια και τελική έκθεση εκτέλεσης που αφορά τους άξονες προτεραιότητας της οικείας Περιφέρειας σχετικά με την υλοποίηση, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 67 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, με βάση τα στοιχεία του ΟΠΣ και τις οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού,

(x) διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις ενημέρωσης και δημοσιότητας που ορίζονται στο άρθρο 69 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.

Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης:

- υλοποιεί τις προβλεπόμενες στο εγκεκριμένο σχέδιο επικοινωνίας δράσεις,
- ενημερώνει τους δικαιούχους για τις ενέργειες δημοσιότητας που αναλαμβάνουν στο πλαίσιο εκτέλεσης πράξεων και παρακολουθεί την ορθή τήρηση των υποχρεώσεων αυτών,

(xi) υποβάλλει στην Επιτροπή, τις αναγκαίες πληροφορίες προκειμένου να αξιολογήσει τα μεγάλα έργα και να προσδιορίσει τη συνδρομή των Ταμείων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,

(xii) παρακολουθεί την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της υλοποίησης των αξόνων προτεραιότητας του ΕΠ, συμπεριλαμβανομένου του κανόνα v+2/v+3,

(xiii) συντάσσει και υποβάλλει στη διαχειριστική αρχή προτάσεις για αναθεώρηση σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 33 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού,

(xiv) παρακολουθεί τα έσοδα που προκύπτουν από έργα που παράγουν έσοδα και ενημερώνει σχετικά τη διαχειριστική αρχή του ΠΕΠ και την αρχή πιστοποίησης, ιδίως για τα έργα των οποίων τα έσοδα δεν είναι δυνατό να εκτιμηθούν εκ των προτέρων,

(xv) συμμετέχει στην από κοινού με την Επιτροπή ετήσια εξέταση της υλοποίησης του ΕΠ, ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης για τα αποτελέσματά της και παρακολουθεί τη συνέχεια που δίδεται στα σχόλιά της,

(xvi) προβαίνει σε ακύρωση μέρους ή του συνόλου της κοινοτικής συνεισφοράς της πράξης η οποία επιβάλλεται βάσει πορίσματος επαλήθευσης ή πορίσματος ελέγχου της αρχής ελέγχου,

(xvii) εισηγείται στον αρμόδιο υπουργό για την έκδοση απόφασης ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών τα οποία διαπιστώνονται βάσει των επαληθεύσεων που διενεργεί.

(xviii) μεριμνά για την εφαρμογή και εξειδίκευση των οριζόμενων στην κοινή υπουργική απόφαση έγκρισης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΕΠ στο πλαίσιο της υλοποίησης του ΕΠ.

(xix) δεσμεύεται να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την υποστήριξη καινοτόμων δράσεων διασυνοριακού / διακρατικού χαρακτήρα που είναι αποτέλεσμα των δικτύων - στην περίπτωση που Περιφέρειες στην περιοχή του προγράμματος εμπλέκονται στην πρωτοβουλία «Περιφέρειες για την Οικονομική Αλλαγή» - στο βαθμό που οι δράσεις αυτές συνάδουν με τη στοχοθεσία του προγράμματος και τηρώντας τις διατάξεις εφαρμογής του.

4.1.4.2. Ειδικές Υπηρεσίες / Υπηρεσίες Υπουργείων

(α) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» 2007-2013, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για πράξεις συγκοινωνιακών υποδομών μεγάλης κλίμακας (μετρό Θεσ/νίκης) και για πράξεις συγκοινωνιακών υποδομών αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, που αφορούν στις Περιφέρειες Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας.

(β) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Σιδηρόδρομοι-Αεροδρόμια-Αστικές Συγκοινωνίες» 2000-2006, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για πράξεις υποδομών, προμηθειών και υπηρεσιών αρμοδιότητας του Υπουργείου Μεταφορών & Επικοινωνιών και των

εποπτευόμενων από αυτό Οργανισμών, που αφορούν στις Περιφέρειες Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας.

(γ) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» 2007-2013, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για πράξεις ενεργειακής υποδομής αρμοδιότητας Υπουργείου Ανάπτυξης που υλοποιούνται στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, για πράξεις εθνικής εμβέλειας αρμοδιότητας Υπουργείου Ανάπτυξης και πράξεις ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικότητας που πρόκειται να προκηρυχτούν οριζόντια και αφορούν στις Περιφέρειες Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας.

(δ) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» 2007-2013, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για πράξεις ψηφιακής σύγκλισης εθνικής εμβέλειας και για πράξεις ψηφιακής σύγκλισης που πρόκειται να προκηρυχτούν οριζόντια και αφορούν στις Περιφέρειες Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας.

(ε) Η Γενική Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης δράσεων κρατικών ενισχύσεων που χορηγούνται μέσω του επενδυτικού νόμου, αρμοδιότητάς της.

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού προσδιορίζονται:

- οι πράξεις ή κατηγορίες πράξεων των οποίων αναλαμβάνεται η διαχείριση και ο αντίστοιχος προϋπολογισμός αυτών. Ως πράξεις εθνικής εμβέλειας νοούνται πράξεις που υλοποιούνται σε μία ή περισσότερες Περιφέρειες και τα αποτελέσματα των οποίων, λόγω της οριζόντιας φύσης τους, ωφελούν το σύνολο της χώρας.
- οι υποχρεώσεις του ενδιάμεσου φορέα και της διαχειριστικής αρχής.

Κάθε ένας από τους ανωτέρω ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης αναλαμβάνει τις αρμοδιότητες διαχείρισης (i), (ii), (iii), (iv), (vi), (vii), (x), (xi), (xiii), (xiv), (xv), (xvi) και (xvii) όπως έχουν οριστεί στην ενότητα 4.1.4.1. του παρόντος κεφαλαίου.

4.1.4.3. Άλλοι Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού, μετά από εισήγηση της διαχειριστικής αρχής, δύναται να ορίζονται άλλοι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης, οι οποίοι αναλαμβάνουν την άσκηση μέρους των αρμοδιοτήτων της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ, ενεργώντας σε σχέση με δικαιούχους που εκτελούν πράξεις για λογαριασμό και υπό την ευθύνη της διαχειριστικής αρχής. Στην ως άνω απόφαση καθορίζονται:

(α) ο φορέας ο οποίος αναλαμβάνει τη διαχείριση πράξεων του οικείου ΕΠ

(β) οι πράξεις που αναλαμβάνονται, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους και ο αντίστοιχος προϋπολογισμός αυτών

(γ) οι αρμοδιότητες διαχείρισης που ανατίθενται με την αναγκαία εξειδίκευση ανάλογα με το είδος των δράσεων

(δ) οι υποχρεώσεις του ενδιάμεσου φορέα και της διαχειριστικής αρχής

(ε) το αρμόδιο για την ένταξη των πράξεων όργανο.

Με την ίδια απόφαση ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια σχετικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων που αναλαμβάνει ο φορέας ανάλογα με τον τύπο και το είδος των δράσεων.

Ως ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης δύναται να οριστεί δημόσια υπηρεσία ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή άλλο κρατικό νομικό πρόσωπο, το οποίο ασκεί αρμοδιότητες διαχείρισης βάσει δικαιώματος που του παρέχεται δυνάμει νομοθετικής ή κανονιστικής ρυθμίσεως.

Ως ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης πράξεων κρατικών ενισχύσεων δύναται να οριστούν μέσω σύναψης σύμβασης παραχώρησης υπηρεσιών του άρθρου 14 του ΠΔ 60/2007 (ΦΕΚ Α 64) όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που εκδηλώνουν ενδιαφέρον μετά από σχετική πρόσκληση του αρμόδιου Υπουργού.

Σε κάθε άλλη περίπτωση ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης επιλέγεται μετά από ανοικτή ή κλειστή διαγωνιστική διαδικασία. Στην περίπτωση που ο ενδιάμεσος φορέας επιλέγεται μετά από διαγωνιστική διαδικασία απαιτείται σύναψη σύμβασης ανάθεσης. Η σύμβαση ανάθεσης υπογράφεται μεταξύ της οικείας διαχειριστικής αρχής και του ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης.

Ενδεχόμενες αλλαγές στο κοινοποιηθέν Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου συμπεριλαμβανομένου και του ορισμού νέων ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης, αποτυπώνονται στην ετήσια έκθεση ελέγχου του ΕΠ, σύμφωνα με το άρθρο 18, παρ.2 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

4.1.4.4. Ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισηςκαι υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού, η διαχειριστική αρχή δύναται να αναθέτει σε ενδιάμεσους φορείς αρμοδιότητες διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 42 και 43 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Στην ως άνω απόφαση καθορίζονται:

(α) τα είδη των πράξεων που πρόκειται να καλυφθούν από τη συνολική επιχορήγηση

(β) τα κριτήρια επιλογής των δικαιούχων

(γ) τα ποσοστά συνδρομής από τα Ταμεία και οι κανόνες που διέπουν τη συνδρομή αυτή

(δ) οι ρυθμίσεις για την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την εξασφάλιση του δημοσιονομικού ελέγχου της συνολικής επιχορήγησης έναντι της διαχειριστικής αρχής, συμπεριλαμβανομένων των διευθετήσεων για την ανάκτηση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών και την παρουσίαση των λογαριασμών

(ε) τυχόν χρήση οικονομικής εγγύησης ή ισοδύναμου μέτρου.

Ο ενδιάμεσος φορέας πρέπει να παρέχει εγγυήσεις για τη φερεγγυότητά του, την ικανότητα διαχείρισης στο σχετικό αντικείμενο, καθώς επίσης και για την επάρκειά του όσον αφορά τη διοικητική και την οικονομική διαχείριση. Ο φορέας αυτός, κατά κανόνα, εδρεύει ή εκπροσωπείται στην ή στις περιφέρειες που καλύπτονται από το ΕΠ.

Ο ορισμός ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης ή/και διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων σε ένα ΕΠ, συνεπάγεται την παροχή στην Επιτροπή των πληροφοριών που απαιτούνται σύμφωνα με το άρθρο 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/06 και τα άρθρα 21 και 22 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

4.1.5. Αρχή πιστοποίησης

Η αρχή πιστοποίησης είναι υπεύθυνη για την πιστοποίηση των καταστάσεων δαπανών και αιτήσεων πληρωμών πριν αυτές διαβιβαστούν στην Επιτροπή. Στο πλαίσιο αυτό η αρχή πιστοποίησης εκτελεί τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 61 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα:

(i) καταρτίζει και υποβάλλει ηλεκτρονικά πιστοποιημένες δηλώσεις δαπανών και αιτήσεις πληρωμών στην Επιτροπή σύμφωνα με το υπόδειγμα του παραρτήματος Χ του Καν. (ΕΚ) 1828/06 και κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 78 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.

(ii) πιστοποιεί ότι:

- η δήλωση δαπανών είναι ακριβής, ότι είναι προϊόν αξιόπιστων λογιστικών συστημάτων και ότι στηρίζεται σε επαληθεύσιμα δικαιολογητικά,
- οι δηλωθείσες δαπάνες συμμορφώνονται προς τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες και ότι διενεργήθηκαν για πράξεις που επελέγησαν για χρηματοδότηση σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο πρόγραμμα και πληρούν τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες,

  στο πλαίσιο αυτό δύναται:

  - να εξαιρεί προσωρινά από τις δηλώσεις δαπανών τις δαπάνες που παρουσιάζουν προβλήματα σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες και ενημερώνει γραπτώς τη διαχειριστική αρχή σχετικά με τα ποσά αυτά. Για την προσωρινή εξαίρεση πληρωμών από την πιστοποίηση της Αρχής Πιστοποίησης λαμβάνεται υπόψη και αξιολογείται η ενδεχόμενη δημοσιονομική επίπτωση ή το εύρος του κινδύνου για τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις που συνεπάγονται τα παρακάτω:
    i. τα ευρήματα των επιθεωρήσεων για το επίπεδο λειτουργίας της διαχειριστικής αρχής ή/και των ενδιάμεσων φορέων που λειτουργούν εξ΄ ονόματος ή για λογαριασμό της,
    ii. τα αποτελέσματα των διοικητικών ελέγχων της Αρχής Πιστοποίησης,
    iii. τα ευρήματα των ελέγχων της Αρχής Ελέγχου,
    iv. τα ευρήματα των επιτόπου επαληθεύσεων της διαχειριστικής αρχής,
    v. τα ευρήματα από ελέγχους ποιότητας του ΕΣΠΕΛ,
    vi. τα ευρήματα από ελέγχους των ελεγκτικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
    vii. τα ευρήματα από άλλα ελεγκτικά όργανα (Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων, Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης, Ελεγκτικό Συνέδριο),
    viii. κάθε άλλη τεκμηριωμένη πληροφορία που έρχεται σε γνώση της Αρχής Πιστοποίησης. (καταγγελίες, δημοσιεύσεις κλπ),
  - να διενεργεί επιτόπιες επιθεωρήσεις στις διαχειριστικές αρχές, τους ενδιάμεσους φορείς και στους δικαιούχους,

(iii) διασφαλίζει για σκοπούς πιστοποίησης, ότι έχει λάβει επαρκείς πληροφορίες από τη διαχειριστική αρχή σχετικά με τις διαδικασίες που εφαρμόστηκαν, τα διαθέσιμα στο ΟΠΣ και στο φάκελο πράξης στοιχεία και λογιστικές εγγραφές και τις επαληθεύσεις που πραγματοποιήθηκαν όσον αφορά τις δαπάνες που περιλαμβάνονται στις δηλώσεις δαπανών,

(iv) συνυπολογίζει για σκοπούς πιστοποίησης, τα αποτελέσματα όλων των ελέγχων που διενεργήθηκαν υπό την ευθύνη της αρχής ελέγχου,

(v) τηρεί σε ηλεκτρονική μορφή, λογιστικά μητρώα για τις δαπάνες που υποβάλλονται στην Επιτροπή,

(vi) τηρεί μητρώο των ποσών που μπορούν να ανακτηθούν και των ποσών που αποσύρονται μετά από ακύρωση του συνόλου ή μέρους της συνεισφοράς για μια πράξη. Τα ανακτηθέντα

ποσά επιστρέφονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν από το κλείσιμο του ΕΠ, με αφαίρεσή τους από την επόμενη κατάσταση δαπανών.

(vii) υποβάλλει στην Επιτροπή προσωρινές προβλέψεις για τις μελλοντικές αιτήσεις πληρωμών σύμφωνα με το άρθρο 76, παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.

(viii) αποστέλλει στην Επιτροπή, έως τις 31 Μαρτίου κάθε έτους αρχής γενομένης από το 2008, δήλωση, σύμφωνα με το υπόδειγμα του Παρ. XI του Καν. (ΕΚ) 1828/06, στην οποία αναφέρονται, για κάθε άξονα προτεραιότητας των ΕΠ, τα εξής:

- Τα ποσά τα οποία αποσύρθηκαν από δηλώσεις δαπανών που υποβλήθηκαν κατά το προηγούμενο έτος μετά την ακύρωση του συνόλου ή μέρους της δημόσιας συνεισφοράς για μια πράξη,
- Τα ανακτηθέντα ποσά που αφαιρέθηκαν από αυτές τις δηλώσεις δαπανών,
- Δήλωση των ποσών που πρέπει να ανακτηθούν στις 31 Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους, ταξινομημένων κατά το έτος έκδοσης των ενταλμάτων είσπραξης,

(ix) αποστέλλει στην Επιτροπή την κατάσταση δαπανών που αναφέρεται στο άρθρο 88 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, με βάση το υπόδειγμα του Παρ. XIV του Καν. (ΕΚ) 1828/06, προκειμένου να προβεί στο μερικό κλείσιμο ενός ΕΠ,

(x) συνεργάζεται με τους αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες για τον καθορισμό των κανόνων λειτουργίας του ΟΠΣ ως προς την επεξεργασία των πληροφοριών τις οποίες χρησιμοποιεί κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της.

Ως αρχή πιστοποίησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, σύμφωνα με το άρθρο 61 του Καν.1083/2006 ορίζεται η Ειδική Υπηρεσία Αρχή Πληρωμής του ΚΠΣ, των κοινοτικών πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής του ΚΠΣ 2000-2006, η οποία υπάγεται στο Γενικό Γραμματέα Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και μετονομάζεται σε αρχή πιστοποίησης.

4.1.6. Αρχή ελέγχου

Η αρχή ελέγχου έχει την ευθύνη για την επαλήθευση της αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ. Στο πλαίσιο αυτό η αρχή ελέγχου αναλαμβάνει τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 62 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα:

(i) Διασφαλίζει την εκτέλεση των ελέγχων για την επαλήθευση της ουσιαστικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ,

(ii) Διασφαλίζει ότι οι έλεγχοι των πράξεων πραγματοποιούνται σε κατάλληλο δείγμα για την επαλήθευση των δηλωνόμενων στην Επιτροπή δαπανών, για το σκοπό αυτό διαμορφώνει μεθοδολογία δειγματοληψίας πράξεων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,

(iii) Υποβάλλει στην Επιτροπή, εντός εννέα μηνών από την έγκριση του ΕΠ, στρατηγική ελέγχου, η οποία καλύπτει τους φορείς που θα εκτελέσουν τους ελέγχους, τη μέθοδο ελέγχου που θα χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου, τη μέθοδο δειγματοληψίας για τους ελέγχους των πράξεων, καθώς και ενδεικτικό προγραμματισμό των ελέγχων προκειμένου να διασφαλίζεται ο έλεγχος των κυριότερων φορέων καθώς και η ομοιόμορφη κατανομή των ελέγχων καθ' όλη την περίοδο προγραμματισμού.

Στην περίπτωση που εφαρμόζεται κοινό σύστημα σε περισσότερα του ενός επιχειρησιακά προγράμματα, είναι δυνατόν να υποβάλλεται, ενιαία στρατηγική ελέγχου.

(iv) Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους από το 2008 έως το 2015 υποβάλλει στην Επιτροπή:

- ετήσια έκθεση ελέγχου στην οποία παρατίθενται τα πορίσματα των ελέγχων (συστημάτων και πράξεων) που πραγματοποιήθηκαν κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο που λήγει στις 30 Ιουνίου του συγκεκριμένου έτους σύμφωνα με την στρατηγική ελέγχου του ΕΠ, και αναφέρονται οι τυχόν ελλείψεις που διαπιστώθηκαν στα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος. Η πρώτη έκθεση, που θα υποβληθεί στις 31 Δεκεμβρίου 2008 το αργότερο, καλύπτει την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2007 μέχρι τις 30 Ιουνίου 2008. Οι πληροφορίες που αφορούν τους ελέγχους που διεξάγονται μετά την 1η Ιουλίου 2015 περιλαμβάνονται στην τελική έκθεση ελέγχου η οποία υποστηρίζει τη δήλωση κλεισίματος,
- γνωμοδότηση, βάσει των ελέγχων που έχουν πραγματοποιηθεί υπό την ευθύνη της και άλλων ελέγχων, ως προς το κατά πόσον το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου λειτουργεί ουσιαστικά ώστε να διασφαλίζει επαρκώς το γεγονός ότι οι καταστάσεις δαπανών που υποβάλλονται στην Επιτροπή είναι ορθές και, συνεπώς, ότι οι σχετικές συναλλαγές είναι νόμιμες και κανονικές,
- δήλωση μερικού κλεισίματος, ανάλογα με την περίπτωση δυνάμει του άρθρου 88, παρ.2, σημείο(β) του Καν.1083/2006, η οποία αξιολογεί τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών δαπανών.

(v) Υποβάλλει στην Επιτροπή, το αργότερο έως την 31η Μαρτίου 2017, δήλωση κλεισίματος του προγράμματος, στην οποία αξιολογείται η εγκυρότητα της αίτησης πληρωμής του τελικού υπολοίπου καθώς και η νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών συναλλαγών που καλύπτονται από την τελική κατάσταση δαπανών η οποία υποστηρίζεται από τελική έκθεση ελέγχου,

(vi) Μεριμνά για την ηλεκτρονική διαβίβαση στην Επιτροπή των παρατυπιών, οι οποίες αποτέλεσαν αντικείμενο διοικητικών και δικαστικών προσφυγών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 27 έως 36 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Η αρχή ελέγχου διασφαλίζει ότι το έργο του ελέγχου ασκείται λαμβάνοντας υπόψη διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου.

Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της η αρχή ελέγχου διασφαλίζει τη διαφύλαξη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και εμπιστευτικών πληροφοριών, για τα οποία λαμβάνουν γνώση αυτή ή/και τα όργανα ελέγχου που λειτουργούν υπό την ευθύνη της.

Ως αρχή ελέγχου, κοινή για όλα τα ΕΠ του ΕΣΠΑ, ορίζεται η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ), η οποία συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών - Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής (Γενικό Λογιστήριο του Κράτους). Η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου είναι επταμελής και είναι ανεξάρτητη από τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ, τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης και την αρχή πιστοποίησης.

4.1.6.1. Έλεγχοι υπό την ευθύνη της αρχής ελέγχου

Για τις ανάγκες της εκτέλεσης των ελέγχων και τη λειτουργία της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου, συνιστώνται στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών – Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΓΛΚ) οι Διευθύνσεις:

(i) Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ελέγχων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής, αρμόδια για τον προγραμματισμό και τη διενέργεια ελέγχων Προγραμμάτων και

έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής,

(ii) Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ελέγχων Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας και επιχειρησιακών προγραμμάτων που εντάσσονται στο στόχο Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία, αρμόδια για τον προγραμματισμό και τη διενέργεια ελέγχων Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας και επιχειρησιακών προγραμμάτων που εντάσσονται στο στόχο Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία,

(iii) Διεύθυνση Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Ελέγχων, αρμόδια για την ανάπτυξη μεθοδολογίας επιλογής δείγματος, την διαχείριση της έκθεσης ελέγχου, την παροχή γνωμοδοτήσεων, την παρακολούθηση των προτεινόμενων διορθωτικών μέτρων, καθώς και για την αξιολόγηση των ελέγχων και τη δήλωση κλεισίματος ΕΠ.

Η αξιοπιστία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου εκτιμάται με βάση κριτήρια που καθορίζονται από την αρχή ελέγχου για τους ελέγχους των συστημάτων. Περιλαμβάνει επίσης ποσοτική αξιολόγηση όλων των καίριων στοιχείων των συστημάτων και καλύπτει τις βασικές αρχές και τους ενδιάμεσους φορείς που συμμετέχουν στη διαχείριση και τον έλεγχο του επιχειρησιακού προγράμματος. Στο φάκελο ελέγχου τηρείται αρχείο των αξιολογήσεων που διενεργήθηκαν.

Οι έλεγχοι των πράξεων πραγματοποιούνται επιτόπου, βάσει εγγράφων και αρχείων που τηρούνται από το δικαιούχο. Οι έλεγχοι επαληθεύουν ότι πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

(α) η πράξη ικανοποιεί τα κριτήρια επιλογής για το ΕΠ, υλοποιήθηκε σύμφωνα με την απόφαση ένταξης και πληροί οποιονδήποτε ισχύοντα όρο ως προς τη λειτουργικότητα και τη χρήση της ή σχετικά με τους επιδιωκόμενους στόχους·

(β) οι δηλωθείσες στην Επιτροπή δαπάνες αντιστοιχούν στα λογιστικά έγγραφα και τα δικαιολογητικά που τηρούνται από το δικαιούχο·

(γ) οι δηλωθείσες στην Επιτροπή δαπάνες συνάδουν προς τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες

(δ) η δημόσια συνεισφορά έχει καταβληθεί στο δικαιούχο σύμφωνα με το άρθρο 80 του Κανονισμού.

Οι έλεγχοι διενεργούνται βάσει ετήσιου προγραμματισμού που εγκρίνεται από την Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου στο πλαίσιο της στρατηγικής ελέγχου, ύστερα από εισήγηση της αρμόδιας Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ελέγχων. Επίσης διενεργούνται έκτακτοι έλεγχοι εκτός προγραμματισμού, όταν αυτό απαιτείται.

Όταν τα προβλήματα που διαπιστώνονται εντοπίζονται στη λειτουργία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου και ως εκ τούτου συνεπάγονται κίνδυνο για άλλες πράξεις στο πλαίσιο του ΕΠ, η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου εξασφαλίζει τη διενέργεια περαιτέρω εξέτασης, συμπεριλαμβανομένων πρόσθετων ελέγχων όπου κρίνεται απαραίτητο, προκειμένου να προσδιοριστεί το μέγεθος αυτών των προβλημάτων.

4.1.6.2. Όργανα ελέγχου

Οι έλεγχοι διενεργούνται από ελεγκτικές ομάδες που συγκροτούνται από υπαλλήλους των τριών Διευθύνσεων της παραγράφου 1.6.1 και υπαλλήλους των λοιπών υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής. Οι ανωτέρω ελεγκτικές ομάδες δύναται να συνεπικουρούνται στο έργο τους από εμπειρογνώμονες. Οι εμπειρογνώμονες μπορεί να είναι δημόσιοι υπάλληλοι κατηγορίας ΠΕ ή ΤΕ και ιδιώτες. Οι ιδιώτες εμπειρογνώμονες είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο εμπειρογνωμόνων.

Στο μητρώο εμπειρογνωμόνων, που καταρτίζεται και τηρείται από την Γενική Διεύθυνση Διοίκησης και Ελέγχου συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ προγραμμάτων, εγγράφονται με απόφαση του προϊσταμένου αυτής, ύστερα από δημόσια πρόσκληση και αξιολόγηση από την Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου, πρόσωπα, τα οποία έχουν ειδικές γνώσεις και εμπειρία σχετική με τους διενεργούμενους υπό την ευθύνη της ελέγχους. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ορίζονται επιμέρους θέματα για την κατάρτιση του μητρώου εμπειρογνωμόνων.

Με απόφαση της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου μετά από εισήγηση του αρμόδιου προϊσταμένου Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ελέγχων, οι έλεγχοι δύναται να ανατίθενται σε ελεγκτικές εταιρείες.

Στην περίπτωση που οι έλεγχοι διενεργούνται από φορείς διαφορετικούς από την αρχή ελέγχου, η αρχή ελέγχου διασφαλίζει ότι οι φορείς αυτοί διαθέτουν την αναγκαία λειτουργική ανεξαρτησία από τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ, τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης και την αρχή πιστοποίησης.

4.1.7. Φορέας Υπεύθυνος για την έκθεση και παροχή γνώμης του άρθρου 71(3)

Σύμφωνα με το άρθρο 71(2) του Καν. (ΕΚ) 1083/06 η κοινοποίηση του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου του ΕΠ στην Επιτροπή πρέπει να συνοδεύεται από έκθεση στην οποία να αποτυπώνονται τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του συστήματος και διατύπωση γνώμης σχετικά με τη συμμόρφωσή του συστήματος με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 58-62 του ίδιου κανονισμού.

Η έκθεση και η γνώμη σχετικά με τα παραπάνω θα συνταχθούν είτε από την αρχή ελέγχου είτε από ιδιωτικό φορέα αποδεδειγμένης εμπειρίας, μετά από αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος, κατά την οποία θα έχουν ληφθεί υπόψη διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου. Στην περίπτωση ιδιωτικού φορέα, αυτός θα επιλεγεί μετά από διαγωνισμό που θα γίνει με βάση τις κείμενες διατάξεις. Αναθέτουσα αρχή θα είναι η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου.

4.1.8. Φορέας υπεύθυνος για την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή

Φορέας υπεύθυνος για την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή είναι η αρχή πιστοποίησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, η οποία προσδιορίστηκε στο υποκεφάλαιο 4.1.5 του παρόντος. Η Επιτροπή παραλαμβάνοντας τις αιτήσεις, βεβαιώσεις και πιστοποιήσεις από την αρχή πιστοποίησης, ανταποκρινόμενη βάσει των εσωτερικών της διαδικασιών, καταθέτει την αιτηθείσα συμμετοχή της στην Τράπεζα της Ελλάδος, στους ειδικούς λογαριασμούς που έχει ανοίξει για το σκοπό αυτό η αρχή πιστοποίησης. Η αρχή πιστοποίησης:

(i) είναι αποδέκτης των εγκρίσεων πληρωμών των Ταμείων που πραγματοποιούνται από την Επιτροπή

(ii) ενημερώνει το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους για τη διάθεση των πιστώσεων που εισπράχθηκαν ανά ΕΠ και Ταμείο,

(iii) παρακολουθεί τη διαδικασία μεταφοράς των σχετικών πιστώσεων στους δικαιούχους και μεριμνά ώστε αυτή να πραγματοποιείται το συντομότερο δυνατό και χωρίς καμία κράτηση

4.1.9. Φορέας/είς Υπεύθυνος/οι για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους

Η εθνική και κοινοτική συμμετοχή για όλες τις πράξεις που εντάσσονται στο ΕΠ αποτελούν δημόσιες επενδύσεις και χρηματοδοτούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Φορείς υπεύθυνοι για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους (φορείς χρηματοδότησης) είναι κατά περίπτωση τα Υπουργεία, οι Περιφέρειες και οι Νομαρχιακές

Αυτοδιοικήσεις, οι οποίοι είναι αρμόδιοι για την υποβολή πρότασης κατάρτισης του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

Η πληρωμή στους δικαιούχους γίνεται τμηματικά με αποφάσεις χρηματοδότησης που εκδίδονται από τη Δ/νση Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και έγκριση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, ύστερα από αίτημα των φορέων χρηματοδότησης.

Η απόδοση στους δικαιούχους γίνεται σε κάθε περίπτωση χωρίς καμία μείωση ή κράτηση ή μεταγενέστερη ειδική επιβάρυνση που επιφέρει μείωση των ποσών αυτών.

4.2. Παρακολούθηση

4.2.1. Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων (ΔΕΠ)

Για την επίτευξη της πολιτικής για τη συνοχή και των στρατηγικών στόχων που περιγράφονται στο ΕΣΠΑ, έχει συσταθεί Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων (Νόμος 3483/2006, άρθρο 20), έργο της οποίας είναι ο συντονισμός και η παρακολούθηση της εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων με στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων και τη μεγιστοποίηση της απορροφητικότητας των κοινοτικών κονδυλίων.

Η ΔΕΠ αποτελεί στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 ένα ολιγομελές σχήμα διοίκησης του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων, το οποίο εξασφαλίζει την απαραίτητη ευελιξία και επιτάχυνση της διαδικασίας λήψης πολιτικών αποφάσεων σε στρατηγικό, διαχειριστικό και επιχειρησιακό επίπεδο, σε συνέργεια με τις πολιτικές του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ). Η ΔΕΠ εκφράζει γνώμη επί των εκθέσεων στρατηγικής παρακολούθησης του ΕΣΠΑ που υποβάλλονται στην Επιτροπή δυνάμει του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και δίνει κατευθύνσεις στην ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης ΕΠ.

Στην Επιτροπή συμμετέχουν ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών ως πρόεδρος και οι υπουργοί Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος-Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων, Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, ως μέλη. Ως εισηγητής συμμετέχει επιπλέον ο υφυπουργός Οικονομίας & Οικονομικών, αρμόδιος για θέματα κοινοτικών προγραμμάτων.

Τη διοικητική υποστήριξη της Διυπουργικής Επιτροπής και την παρακολούθηση της υλοποίησης των αποφάσεών της αναλαμβάνει η Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπ.Οι.Ο. μέσω της εθνικής αρχής συντονισμού.

4.2.2. Ετήσια διάσκεψη Προέδρων επιτροπών παρακολούθησης επιχειρησιακών προγραμμάτων (ΕΔΙΠ)

Η παρακολούθηση της εκπλήρωσης των στόχων των Ταμείων και των ΕΠ στο σύνολό τους γίνεται από την ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ.

Η διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης συγκροτείται εντός 3 μηνών από τη συγκρότηση των επιτροπών παρακολούθησης του συνόλου των ΕΠ. Της διάσκεψης των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ προεδρεύει ο υπουργός Οικονομίας & Οικονομικών.

Η διάσκεψη θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό μετά από εισήγηση της εθνικής αρχής συντονισμού. Συνέρχεται ετησίως μετά από πρόσκληση του προέδρου της με αντικείμενο την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των στρατηγικών στόχων του ΕΣΠΑ και της συμβολής κάθε ΕΠ στους στόχους αυτούς.

Ως μέλη συμμετέχουν

- Οι Πρόεδροι των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ (συμπεριλαμβανομένων όλων των Γενικών Γραμματέων των Περιφερειών), του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του ΕΠ Αλιεία
- Εκπρόσωποι της εθνικής αρχής συντονισμού και της ΕΥΣΕΚΤ
- Εκπρόσωπος της αρχής πιστοποίησης
- Εκπρόσωπος της αρχής ελέγχου (με ρόλο παρατηρητή)
- Εκπρόσωποι των ειδικών υπηρεσιών συντονισμού δράσεων (π.χ. Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, κλπ)
- Εκπρόσωπος της Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδος
- Εκπρόσωπος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων
- Εκπρόσωποι των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων
- Εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Ισότητας
- Εκπρόσωποι αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων (εκπρόσωπος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία, κλπ)
- Αντιπροσωπεία της Επιτροπής με ρόλο παρατηρητή.

Στη Διάσκεψη των προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ μπορούν να προσκληθούν μη μόνιμα μέλη π.χ. ειδικοί επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες σε οικονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, επιστημονικά και λοιπά θέματα ανάλογα με την ημερήσια διάταξη της διάσκεψης.

Η διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ:

- Παρακολουθεί τα αποτελέσματα της εφαρμογής των προγραμμάτων και τη συμβολή τους στους στρατηγικούς στόχους που περιλαμβάνονται στο ΕΣΠΑ και υποβάλλει σχετική έκθεση στη Διυπουργική Επιτροπή Κοινοτικών Προγραμμάτων.
- Παρακολουθεί την πορεία υλοποίησης των εφαρμοζόμενων πολιτικών και διαμορφώνει προτάσεις για το συντονισμό τους και την ευρεία εφαρμογή τους.
- Παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών για τη διασφάλιση του συντονισμού και της συμπληρωματικότητας των δράσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων με το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας.

Η ΕΔΙΠ δεν υποκαθιστά τις Επιτροπές Παρακολούθησης των ΕΠ στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών είναι δυνατή η συγκρότηση επιτροπών συμβουλευτικού χαρακτήρα για το συντονισμό των παρεμβάσεων σε ειδικούς τομείς, στις οποίες προεδρεύουν μέλη της Διάσκεψης.

Για την υποβοήθηση του έργου της ΕΔΙΠ, η παρακολούθηση της εκπλήρωσης των στόχων του ΕΚΤ γίνεται από την ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ αρμοδιότητας ΕΚΤ και των ΕΠ τα οποία υλοποιούν δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%) (ΕΔΙΠΕΚΤ). Η ΕΔΙΠΕΚΤ συνέρχεται ετησίως πριν από την ΕΔΙΠ και έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα.

Για την υποβοήθηση του έργου της ΕΔΙΠ, συνιστάται τεχνική επιτροπή συμβουλευτικού χαρακτήρα στην οποία μετέχουν εκπρόσωποι των Υπουργείων που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και υλοποίηση των ΕΠ του ΕΣΠΑ και εκπρόσωποι της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ). Η

επιτροπή εισηγείται στην ΕΔΙΠ προτάσεις αναφορικά με την οριζόντια ενσωμάτωση και εφαρμογή των αρχών της προσβασιμότητας και μη διάκρισης των Ατόμων με Αναπηρία στα ΕΠ του ΕΣΠΑ.

Τη γραμματειακή υποστήριξη της διάσκεψης αναλαμβάνει η εθνική αρχή συντονισμού, η οποία επιφορτίζεται με την προετοιμασία της σχετικής τεκμηρίωσης για τη διεξαγωγή των συνεδριάσεων καθώς και της ημερήσιας διάταξης και των πρακτικών που τηρούνται.

4.2.3. Επιτροπή παρακολούθησης επιχειρησιακού προγράμματος

Σύμφωνα με το άρθρο 63 του Καν. (ΕΚ) 1083/06 για κάθε ΕΠ συστήνεται επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ με αποστολή την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας υλοποίησης του ΕΠ.

Η επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ συστήνεται εντός 3 μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης από την Επιτροπή της απόφασης έγκρισης του ΕΠ.

Η σύνθεση της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ ορίζεται με τη σύμφωνη γνώμη της διαχειριστικής αρχής, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της εταιρικής σχέσης στη διαχείριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των παρεμβάσεων σε όλα τα στάδια υλοποίησης του προγράμματος.

Στην επιτροπή παρακολούθησης του ΠΕΠ Μακεδονίας – Θράκης, προεδρεύουν εκ περιτροπής οι Γενικοί Γραμματείς των Περιφερειών που καλύπτει γεωγραφικά το ΠΕΠ. Πρόεδρος της πρώτης συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΠΕΠ είναι ο γενικός γραμματέας της μικρότερης πληθυσμιακά Περιφέρειας. Σε κάθε συνεδρίαση της επιτροπής παρακολούθησης ορίζεται ο πρόεδρος της επόμενης συνεδρίασης.

Ως μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης συμμετέχουν:

- Ο προϊστάμενος της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ
- Εκπρόσωπος της εθνικής αρχής συντονισμού
- Εκπρόσωπος της ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το ΠΕΠ υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%)
- Εκπρόσωπος της αρχής πιστοποίησης
- Εκπρόσωπος της αρχής ελέγχου (με ρόλο παρατηρητή)
- Εκπρόσωποι των ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης του ΕΠ,
- Εκπρόσωποι Υπουργείων ή άλλων κρατικών αρχών
- Εκπρόσωποι δημόσιων αρχών και ειδικών υπηρεσιών συντονισμού που είναι αρμόδιες για θέματα κρατικών ενισχύσεων, απασχόλησης, περιβάλλοντος, υγείας– κοινωνικής αλληλεγγύης, έρευνας και τεχνολογίας, δημόσιας διοίκησης, πολιτισμού κλπ.
- Εκπρόσωπος των Νομαρχιών της κάθε Περιφέρειας που αφορά το ΠΕΠ
- Εκπρόσωπος των Τοπικών Ενώσεων Δήμων και Κοινοτήτων κάθε Περιφέρειας που αφορά το ΠΕΠ
- Εκπρόσωποι των Οικονομικών και Κοινωνικών Εταίρων. Ενδεικτικά: Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών (Σ.Ε.Β.), Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών, Βιοτεχνών, Εμπόρων Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.), Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου (Ε.Σ.Ε.Ε.), Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Ε.), Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (Α.Δ.Ε.Δ.Υ.), Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.) κλπ.

- Εκπρόσωπος της Επιτροπής ή και των ΕΤΕ ή ΕΤΕπ στην περίπτωση που οι τελευταίες συνεισφέρουν στο ΕΠ (με συμβουλευτικό ρόλο).
- Εκπρόσωποι αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων (Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, περιβαλλοντικές οργανώσεις κλπ.).

Στη σύνθεση της επιτροπής παρακολούθησης διασφαλίζεται, κατά το δυνατόν, η ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών.

Κατά τις συνεδριάσεις της επιτροπής παρακολούθησης μπορούν να προσκληθούν μη μόνιμα μέλη π.χ. ειδικοί επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες σε οικονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, επιστημονικά και λοιπά θέματα ανάλογα με την ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης. Κατά τις συνεδριάσεις δύναται επίσης να συμμετάσχει ως παρατηρητής, αντιπρόσωπος των δικτύων που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της νέας πρωτοβουλίας «Περιφέρειες για την Οικονομική Αλλαγή», στην περίπτωση που το ΠΕΠ εμπλέκεται στην εν λόγω πρωτοβουλία, προκειμένου να δίδει αναφορά της προόδου των δραστηριοτήτων των δικτύων. Επίσης, στην περίπτωση εμπλοκής του ΠΕΠ στην πρωτοβουλία αυτή, θα προβλέπεται σχετικό θέμα στην ημερήσια διάταξη της Επιτροπής Παρακολούθησης, τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, για τη συζήτηση σχετικών προτάσεων για το ΠΕΠ.

Την υποστήριξη των εργασιών της επιτροπής παρακολούθησης αναλαμβάνει ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης, του οποίου ο Γενικός Γραμματέας ασκεί την προεδρία και ο οποίος επιφορτίζεται με την προετοιμασία της σχετικής τεκμηρίωσης για τη διεξαγωγή των συνεδριάσεων καθώς και της ημερήσιας διάταξης και των πρακτικών που τηρούνται.

Η επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ λειτουργεί με βάση εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας στο πλαίσιο της εθνικής έννομης τάξης. Ο κανονισμός λειτουργίας καθορίζεται σε συνεργασία με τη διαχειριστική αρχή του ΕΠ, ώστε να εξασφαλίζεται η εκπλήρωση των καθηκόντων της επιτροπής που απορρέουν από τον Κανονισμό (ΕΚ) 1083/2006. Στην πρώτη συνεδρίασή της η Επιτροπή εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της.

Η επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ έχει τις αρμοδιότητες που ορίζονται στο άρθρο 65 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα :

- εξετάζει και εγκρίνει τα κριτήρια για την επιλογή των προς χρηματοδότηση πράξεων εντός έξι μηνών από την έγκριση του ΕΠ και εγκρίνει τις τυχόν αναθεωρήσεις των κριτηρίων αυτών σύμφωνα με τις ανάγκες του προγραμματισμού,
- επανεξετάζει σε περιοδική βάση την πρόοδο που σημειώθηκε στην επίτευξη των ειδικών στόχων του ΕΠ με βάση τα έγγραφα που υποβάλλει η διαχειριστική αρχή,
- εξετάζει τα αποτελέσματα της υλοποίησης, ιδίως δε την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται για κάθε άξονα προτεραιότητας και τη συμβολή στους στόχους της στρατηγικής της Λισσαβόνας και παρέχει κατευθύνσεις στην οικεία διαχειριστική αρχή για την επίτευξή τους, καθώς και τις αξιολογήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 48, παράγραφος 3, του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 και στο υποκεφάλαιο 3,
- εξετάζει και εγκρίνει τις ετήσιες και την τελική έκθεση υλοποίησης που αναφέρονται στο άρθρο 67 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006,
- ενημερώνεται σχετικά με την ετήσια έκθεση ελέγχου ή με το τμήμα της έκθεσης που αφορά το οικείο ΕΠ, καθώς και για τυχόν σχετικά σχόλια τα οποία μπορεί να διατυπώσει η Επιτροπή μετά την εξέταση της εν λόγω έκθεσης ή του σχετικού τμήματός της,
- προτείνει στη διαχειριστική αρχή οποιαδήποτε αναθεώρηση ή εξέταση του ΕΠ η οποία ενδεχομένως μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων του ή στη βελτίωση της διαχείρισής τους, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοοικονομικής διαχείρισής του,

- εξετάζει και εγκρίνει οποιαδήποτε πρόταση για την τροποποίηση του περιεχομένου της απόφασης της Επιτροπής σχετικά με τη συνεισφορά των Ταμείων,
- προτείνει στην ετήσια διάσκεψη των προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης τροποποιήσεις που επιφέρουν αλλαγή στη συνολική και την ετήσια συμμετοχή των Ταμείων.

4.2.4. Δείκτες παρακολούθησης

Σύμφωνα με το άρθρο 66 παρ.2 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, η παρακολούθηση του ΕΠ διενεργείται από τη διαχειριστική αρχή και την επιτροπή παρακολούθησης του προγράμματος, κυρίως με βάση τους δείκτες (χρηματοοικονομικούς και δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων) που έχουν καθορισθεί για κάθε άξονα προτεραιότητας του ΕΠ σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 1, περ. (γ) του ίδιου κανονισμού.

Οι δείκτες του ΕΠ έχουν αναπτυχθεί και με βάση την προτεινόμενη από την Επιτροπή μεθοδολογία που αναπτύσσεται στο σχετικό έγγραφο εργασίας για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, «*Δείκτες για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση: Οδηγός Εφαρμογής*»

Οι δείκτες που επιλέχθηκαν για την παρακολούθηση της επίτευξης των στόχων του ΕΠ ανταποκρίνονται στον ιδιαίτερο χαρακτήρα του ΕΠ, στους στόχους του καθώς και στις κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές συνθήκες που επικρατούν στο γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του. Η παρακολούθηση των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων πράξεων ψηφιακής σύγκλισης, θα γίνεται με την υποστήριξη του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας.

Τα δεδομένα που απαιτούνται για τον υπολογισμό των τιμών των δεικτών κατά την υλοποίηση του προγράμματος συλλέγονται σε επίπεδο έργου και συναθροίζονται σε επίπεδο άξονα προτεραιότητας και τέλος σε επίπεδο προγράμματος.

Στο πλαίσιο της τακτικής αξιολόγησης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του ΕΠ, η διαχειριστική αρχή διαβιβάζει στην επιτροπή παρακολούθησης τα δεδομένα που προκύπτουν από το σύστημα παρακολούθησης και αφορούν κυρίως σε συγκεντρωτικά οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με τους δείκτες κυρίως εκροών και αποτελεσμάτων.

Για τη συλλογή αξιόπιστων χρηματοοικονομικών και στατιστικών δεδομένων σχετικών με την υλοποίηση του προγράμματος θα χρησιμοποιηθεί το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα στο οποίο θα τηρούνται πληροφορίες για όλες τις πράξεις που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα.

4.2.5. Ετήσια έκθεση

Στο πλαίσιο της παρακολούθησης του ΕΠ η διαχειριστική αρχή συντάσσει ετήσια έκθεση υλοποίησης του προγράμματος την οποία αποστέλλει στην Επιτροπή μετά την έγκρισή της από την επιτροπή παρακολούθησης (άρθρο 67 παρ. 1 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006). Η έκθεση περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου και συντάσσεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006 και τις οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού. Επιπλέον, στην ετήσια έκθεση γίνεται αναφορά για την υλοποίηση περιφερειακών δράσεων που περιλαμβάνονται στην πρωτοβουλία «Περιφέρειες για την οικονομική αλλαγή», στην περίπτωση που το ΠΕΠ εμπλέκεται στην εν λόγω πρωτοβουλία.

Στο παραπάνω πλαίσιο η διαχειριστική αρχή μεριμνά σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και την ΕΥΣΕΚΤ εφόσον το ΠΕΠ υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), για τη συνεχή παρακολούθηση και βελτίωση των δεικτών που θα χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΕΠ.

4.2.6. Ετήσια εξέταση ΕΠ

Σύμφωνα με το άρθρο 68 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, κάθε χρόνο μετά την υποβολή της ετήσιας έκθεσης, η διαχειριστική αρχή του ΕΠ και η Επιτροπή εξετάζουν από κοινού την πρόοδο υλοποίησης του ΕΠ, τα κύρια αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν κατά το προηγούμενο έτος, τη χρηματοοικονομική υλοποίηση καθώς και οποιοδήποτε παράγοντα μπορεί να οδηγήσει σε βελτίωση της υλοποίησης προκειμένου να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Είναι δυνατόν επίσης να εξετάζονται θέματα λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου που επισημαίνονται στην τελευταία ετήσια έκθεση ελέγχου που προβλέπεται στο άρθρο 62 παρ.1 περ. δ-i του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.

Για οποιοδήποτε σχόλιο διατυπώσει η Επιτροπή μετά την ετήσια εξέταση του προγράμματος, η διαχειριστική αρχή σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης και την Επιτροπή για τα μέτρα που ελήφθησαν αναφορικά με τα σχόλια αυτά.

4.2.7. Παρακολούθηση των πιστώσεων των Περιφερειών μεταβατικής στήριξης

Για τις πέντε περιφέρειες που εμπίπτουν στο άρθρο 8 του Κανονισμού 1083/06 επιβάλλονται υποχρεωτικές πιστώσεις και διακριτή παρακολούθησή των πιστώσεων αυτών στα ΕΠ (πόροι που προέρχονται από το ΕΤΠΑ και ΕΚΤ). Οι Περιφέρειες αυτές χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: στις Περιφέρειες στατιστικής σύγκλισης (Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Αττική) και στις Περιφέρειες σταδιακής εισόδου (Στερεά Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο).

Οι συγχρηματοδοτούμενες αναπτυξιακές παρεμβάσεις στις Περιφέρειες αυτές (εκτός του Ταμείου Συνοχής) θα υλοποιηθούν μέσω:

- των αντίστοιχων περιφερειακών ΕΠ (συγχρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ) και
- των τριών (3) τομεακών ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ.

Επισημαίνεται ότι οι ανάγκες των οκτώ Περιφερειών αμιγούς Στόχου Σύγκλισης θα καλυφθούν από όλα τα τομεακά ΕΠ όσο και από τα περιφερειακά ΕΠ με απόλυτα διακριτές πιστώσεις.

Η τήρηση των πιστώσεων για τις περιφέρειες μεταβατικής στήριξης διασφαλίζεται πλήρως σε προγραμματικό επίπεδο με την ύπαρξη διακριτών αξόνων προτεραιότητας για κάθε τύπο Περιφερειών, ως εξής:

- Τα περιφερειακά ΕΠ έχουν διακριτούς Άξονες Προτεραιότητας για κάθε Περιφέρεια που περιλαμβάνουν.
- Τα τρία (3) τομεακά ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ και καλύπτουν και τους τρεις τύπους Περιφερειών (αμιγής στόχος 1, στατιστική σύγκλιση, σταδιακή είσοδος) έχουν διακριτούς θεματικούς Άξονες Προτεραιότητας που επαναλαμβάνονται για κάθε έναν από τους τρεις τύπους Περιφερειών.

Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνονται κατά την υλοποίηση, με τη σύνθεση και παρακολούθηση των σχετικών πληροφοριών στο ΟΠΣ.

4.3. Αξιολόγηση

4.3.1. Γενικά

Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των κοινοτικών και εθνικών πόρων που συνδράμουν την πολιτική για τη συνοχή, προβλέπεται η διεξαγωγή αξιολογήσεων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την

υλοποίηση του ΕΠ (άρθρα 47-49 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006). Οι αξιολογήσεις αυτές, στρατηγικής ή επιχειρησιακής φύσης, λαμβάνουν υπόψη το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης και τη σχετική κοινοτική νομοθεσία όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τη στρατηγική περιβαλλοντική αξιολόγηση. Πραγματοποιούνται με ευθύνη του κράτους μέλους ή της Επιτροπής και διεξάγονται από εμπειρογνώμονες ή φορείς λειτουργικά ανεξάρτητους από την αρχή πιστοποίησης και την αρχή ελέγχου που έχουν οριστεί στο πλαίσιο του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος. Τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων δημοσιοποιούνται με βάση τους εφαρμοστέους κανόνες για την πρόσβαση στα έγγραφα.

4.3.2. Αξιολογήσεις επιχειρησιακής φύσης

Σύμφωνα με το άρθρο 48 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 τα κράτη μέλη πραγματοποιούν αξιολογήσεις που συνδέονται με την παρακολούθηση ΕΠ, ιδίως όταν, κατά την εν λόγω παρακολούθηση διαπιστωθεί σημαντική απόκλιση από τους στόχους που τέθηκαν αρχικά ή όταν υποβάλλονται προτάσεις για την αναθεώρηση των προγραμμάτων αυτών (αξιολογήσεις επιχειρησιακής φύσης).

Επιπλέον σύμφωνα με τον προαναφερόμενο Κανονισμό, τα κράτη μέλη μπορούν για τα ΕΠ του στόχου «Σύγκλιση» και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, να συντάσσουν σχέδιο αξιολόγησης που περιλαμβάνει τις ενδεικτικές δραστηριότητες αξιολόγησης που σκοπεύει να πραγματοποιήσει το κράτος μέλος κατά τις διάφορες φάσεις της υλοποίησης.

Στο πλαίσιο αυτό η Ελλάδα αξιοποιώντας και τις οδηγίες της Επιτροπής για την αξιολόγηση των ΕΠ και του ΕΣΠΑ κατά την διάρκεια της προγραμματικής περιόδου (Draft Working Paper No 5: Evaluation during the programming period: on going evaluation –An integrated management tool) διαμόρφωσε ενδεικτικό σχέδιο αξιολογήσεων της περιόδου 2007-2013, όπου αποτυπώνεται ο προγραμματισμός των αξιολογήσεων σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο στο πλαίσιο των στόχων της «Σύγκλισης» και της «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης».

Οι αξιολογήσεις που συνδέονται με την παρακολούθηση του ΕΠ πραγματοποιούνται με ευθύνη της διαχειριστικής αρχής και σύμφωνα με τις γενικές αρχές που καθορίζονται από την εθνική αρχή συντονισμού για την αξιολόγηση όλων των ΕΠ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ και σε συνεργασία με την ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%).

Εκτός από τις προτεινόμενες στο σχέδιο, αξιολογήσεις, είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν, κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου και άλλες αξιολογήσεις, σε περιπτώσεις που θα κριθεί αυτό αναγκαίο, λόγω τροποποιήσεων των επιχειρησιακών προγραμμάτων ή του ΕΣΠΑ. Τροποποιήσεις του ΕΠ που θα απαιτήσουν πιθανά αξιολόγηση αφορούν τροποποιήσεις στη χρηματοδοτική κατανομή των διατιθέμενων πόρων μεταξύ των Αξόνων προτεραιότητας, τροποποιήσεις στους στόχους ή/και το περιεχόμενο των Αξόνων του ΕΠ, και τέλος τροποποιήσεις στις Διατάξεις Εφαρμογής. Οι παραπάνω αξιολογήσεις δεν είναι δυνατόν να προσδιορισθούν χρονικά στην παρούσα φάση σχεδιασμού.

Για τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων αυτών η διαχειριστική αρχή ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ, την Επιτροπή, την εθνική αρχή συντονισμού και την ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%).

Το ενδεικτικό σχέδιο των αξιολογήσεων με τον προγραμματισμό της περιόδου 2007-2013 παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

4.3.3. Εκ των υστέρων αξιολόγηση

Σύμφωνα με το άρθρο 49 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, η εκ των υστέρων αξιολόγηση αποτελεί ευθύνη της Επιτροπής. Κατά την εκ των υστέρων αξιολόγηση εξετάζονται ζητήματα όπως η έκταση χρήσης των πόρων, η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα του προγραμματισμού των Ταμείων και οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του προγράμματος με στόχο την εξαγωγή συμπερασμάτων για την πολιτική στους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Τέλος προσδιορίζονται οι παράγοντες που συνέβαλαν στην επιτυχία ή την αποτυχία της υλοποίησης των ΕΠ και εντοπίζονται οι ορθές πρακτικές.

Η εκ των υστέρων αξιολόγηση είναι στρατηγικής φύσης, διεξάγεται από ανεξάρτητους αξιολογητές και ολοκληρώνεται το αργότερο μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2015. Η διαχειριστική αρχή και η εθνική αρχή συντονισμού συνεργάζονται με την Επιτροπή για τη διενέργεια της αξιολόγησης παρέχοντας τα